

DE BRIEF VAN DE APOSTEL PAULUS AAN DE HEBREEËN.

De gedachten zijn van Paulus, de stijl en de woordkeus van een ander, die weergaf wat van de apostel uitging en wellicht later opschreef wat door de leermeester was voorgedragen. Wanneer daarom een kerk deze brief beschouwt als één van Paulus, dan is zij ook in dit opzicht te prijzen; want de voorvaderen hebben ons die niet overgeleverd als één van Paulus, omdat zij er slechts naar raadden. Maar wie hij geweest is die deze brief heeft geschreven, wie zal het zeggen? Door enigen wordt gezegd dat het Lukas is geweest, de schrijver van het evangelie en van de Handelingen.

HOOFDSTUK 1

CHRISTUS IS GODS ZOON EN HOGER DAN ENGEL EN SCHEPSELEN

A. De aanvang van deze brief is van alle andere apostolische zendbrieven onderscheiden, behalve misschien van de eerste brief van Johannes. En toch is de zaak daar nog anders. De vorm van een brief wordt bij deze geheel gemist. Elke, ook de minste aanwijzing daaromtrent, ontbreekt. Wie schrijft en aan wie wordt niet bericht, ook ontbreekt elk woord waarmee de schrijver hen, die de brief zouden ontvangen, begroette, voordat hij hun zijn gedachten voordroeg. Daarentegen plaatst hij dadelijk een gewichtige stelling, die het hoofdpunt vormt waarom de latere inhoud zich beweegt, aan het hoofd van het geschrift en geeft hij zo daaraan meer het karakter van een verhandeling, of nog beter gezegd, daar een gedurige afwisseling van dogmatisch onderricht en daarop gegronde vermaning door het geheel heentrekt, het karakter van een homilie of prediking. Het slot (hoofdst. 13: 19, 23) wijst dan aan dat de schrijver niet spreekt tot aanwezige hoorders, maar aan afwezigen schrijft en de groeten, waarmee het schrijven eindigt (hoofdst. 13: 24), stellen het buiten alle twijfel dat wij werkelijk een brief, een zendbrief aan een bepaalde christelijke gemeente voor ons hebben. In hoofdst. 2: 3 rekent de schrijver zich uitdrukkelijk onder de apostelen als één die niet tot hun kring behoort. Hij heeft het dan zeker wel opzettelijk vermeden om zijn brief op de wijze van een apostel te beginnen, terwijl hij hen die de brief ontvangen, van wie hij als eigenlijke apostel in hoofdst. 3: 1 Christus Jezus zelf noemt, volstrekt niet met apostolisch gezag wil tegemoet treden, maar er de voorkeur aan geeft om eenvoudig op persoonlijke titel door bemiddeling van de overbrenger het schrijven bij hen in te leiden. Wie het waren die de brief zouden ontvangen, zegt ons het opschrift "brief aan de Hebreeën." Dit is wel een kerkelijk bijvoegsel, gemaakt in de tijd toen de brief tot kerkelijk gebruik werd aangenomen, maar is toch van zeer oude datum en geeft het juiste gezichtspunt tot een goed verstaan van de inhoud (vgl. Deel VI Aanh. II b. 3). Tot wie anders dan tot Hebreeën d. i. tot Joden, die in het heilige land thuis hoorden en het Hebreeuws als moedertaal spraken Ac 6: 1, die in Christus gelovig waren geworden, maar nu het gevaar liepen van hun geloof af te dwalen, kon de schrijver zich zonder enig bijscript wenden met een bewering, die plotseling als een geweldige bliksemstraal neerdaalt ter verlichting van de nacht van de gemoederen, die met allerlei twijfels worstelen. Die lichtstraal wijst aan hun oog de weg die zij moeten inslaan, als zij niet in de afgrond willen neerstorten, waarvan zij reeds aan de rand staan. Kort en bondig spreekt hij uit wie Hij is, door wie God deze laatste dagen tot ons heeft gesproken, nadat de openbaring die vroeger aan de vaderen door de profetie op verschillende wijzen en vele malen ten deel was gevallen, toch slechts een onvolkomene was geweest en geen laatste had kunnen zijn.

(EPISTEL OP DE TWEEDE KERSTDAG, OF OP DE DAG VAN JOHANNES DE APOSTEL: vs. 1-12).

1. Nadat God eertijds gedurende de dagen, die de tijd van de oudtestamentische bedeling uitmaken, vele malen in traspgewijze voortgang Zijn openbaringen meedeelde en op velerlei wijze, het nu op deze dan op gene wijze inrichtend naar de omstandigheden waaronder Zijn woord werd gegeven, tot de vaderen, van wie wij de kinderen zijn (Hand. 3: 22; 28: 25 gesproken had door de profeten, die met Zijn Geest vervuld waren (1 Petr. 1: 25), heeft Hij in deze laatste dagen tot ons, tot wie het einde van de wereld gekomen is ("1Co 11: 11" en "Ac 2: 17 gesproken op een heel andere wijze en wel door de Zoon, die in een heel andere betrekking tot Hem stond dan die profeten.

De christelijke gemeente te Jeruzalem, die uit geboren Israëlieten of ook uit proselieten bestond, had vanaf het begin naast het Jodendom en de tempel niet zo'n zelfstandig bestaan als de gemeenten van de apostel Paulus, die meestal uit oorspronkelijke heidenen waren samengevoegd. Zij was gevormd in de schoot van de Joodse kerk, waarin in die tijd velerlei sekten ongestoord naast elkaar bestonden en was daarom in het oog van de Joden slechts op dezelfde wijze een bijzondere sekte als die van de farizeeën en sadduceeën. Zij werden echter niet "christenen" genoemd, waarmee men toch aan hun belijdenis, dat Jezus de Christus was (Hand. 2: 36; 9: 22) recht zou hebben gegeven, maar "Nazareners" (Hand. 24: 5; 28: 22; 11: 25 te Jeruzalem beschouwden ook zelf hun overgang tot het christendom volstrekt niet als een uittreden uit de godsdienstige en politieke gemeenschap van Israël, maar namen, zowel daarna als tevoren, alle feesten en godsdienstige gebruiken van de Joden waar en wisten dat zij aan de geestelijke gerechtsspraak van de hoge raad onderworpen waren. Hun nauwere godsdienstgemeenschap onder elkaar hief de ruimere met het Joodse heiligdom en diens godsverering niet op, ja naar de richting die bij de meesten gevonden werd, voelden zij zich nauwer verbonden met de niet-christelijke Joden, dan met hun christelijke broeders uit de heidenen (Hand. 10: 14; 18: 18 en 21; 20: 16; 23: 5; 2: 46; 3: 1). Die verhouding tot het Jodendom was onder het achttienjarig voorgaan en besturen van de apostel Jakobus II zo bevestigd dat Paulus bij zijn laatste reis naar Jeruzalem op een voor ons zeer in het oog lopende wijze verantwoording doen moest (Hand. 21: 20vv.). Wij zien echter ook bij deze gelegenheid wat een onverhinderde toegang de christenen nog tot het heiligdom hadden en hoe zij nog de rechten van rechtgelovige Israëlieten in volle mate genoten. Door de martelaarsdood van deze Jakobus II omstreeks Pasen van 62 bracht de hogepriester Annas II een geweldige breuk teweeg in de innige verhouding, die tot hiertoe tussen de christelijke gemeente en de Joodse kerk had bestaan, zodat nu vervuld werd wat de Heere in Joh. 16: 2 aan Zijn discipelen voorzegt had: "zij zullen u uit de synagogen werpen. " Toen was aan de leden het alternatief gesteld, òf Christus lasteren (Hand. 26: 11) òf als uitgesloten en vervloekten Joh 9: 23 alle gemeenschap met het heilige volk en zijn godsverering mijden. Hoewel nu de hoge raad niet zoals vroeger, toen Saulus dreiging en moord tegen de discipelen van de Heere blies, het durfde te wagen de christelijke gemeente te verstoren en zo mogelijk te vernietigen, omdat zij anders met de Romeinse landvoogd (Albinus van 62-64) in conflict zou zijn gekomen, konden zij toch door verdrukkingen van allerlei aard hun het leven onder de bovendien reeds moeilijke tijdsomstandigheden moeilijk maken. De beproeving, die nu over de gelovigen uit Israël kwam, moest hen in het binnenste aangrijpen. Tot zolang hadden zij zich vastgehouden aan de hoop dat Jezus toch nog door hun volk als de ware Messias zou worden erkend; maar deze hoop op te geven was voor hen van dezelfde betekenis als het laten varen van hun volk zelf. Zij zagen niet in dat na de vervulling van de apocalyptische voorzegging in Matth. 23: 35, die met het ombrengen van Jakobus had plaatsgehad, hun volk door de Heere zelf was losgelaten en met Zijn tempel en godsdienst voor het naderend gericht bestemd was en hun uitgaan uit die godsdienst- en volksgemeenschap dus de betekenis had van een uitgaan uit het verband van de aan het gerichte overgegevenen (Openb. 18: 4). Bij dat gemis van het goed begrijpen van de wegen van God kwamen allerlei twijfels bij hen op of het werkelijk Gods wil was dat de aanhangers van de Messias door het volk van de Messias zonden worden uitgestoten? Of de goddelijke zending werkelijk zekerder was dan de goddelijke verkiezing van Israël? Of een man, om wiens wil men van de zekerheid van de zondenvergevende genade van God, zoals die in de verzoeningsmiddelen van tempel en offerdienst was gegeven afstand moest doen, werkelijk de beloofde door de profeten kon zijn? Zo waren zij in groot gevaar om liever hun christendom te laten varen en zich weer tot het Jodendom te wenden, dan zich van de tempel en de godsverering te laten uitsluiten. Zo werd, vooral als juist nu bij de ongelovige Joden valse Christussen en valse profeten de Messiaanse verwachting op het hoogst spanden, het

woord van de Heere vervuld in Matth. 24: 24 "zo dat zij, indien het mogelijk was, ook de uitverkorenen zouden verleiden. " Zo was het dan hoog tijd dat een verlicht man van God hun dezelfde dienst betoonde, die eens de profeet Ezechiël ("Eze 11: 1 aan zijn broeders in de ballingschap had moeten betonen. Hij moest hun de eeuwige godheid van de Verlosser, die bij de eerste verkondiging van het evangelie in Palestina minder op de voorgrond trad, duidelijk voorstellen, opdat zij mochten inzien hoever het nieuwe verbond boven het oude verheven was en hoe het oude, zonder in zijn goddelijke oorsprong vermindering te ondervinden, voor dit laatste moest wijken. Hij moest hen die aan de zegeningen van het Aäronietische priesterschap geen deel meer zouden hebben, het hemelse priesterschap ontvouwen, dat Christus, de Opgestane bedient. Hij moest hun, daar zij voortaan van de Mozaische eredienst waren uitgesloten, het wezen van de christelijke eredienst, hun recht van toegang tot God en het voor God welgevallige van de nieuwtestamentische offeranden op het gemoed drukken. De brieveschrijver breekt nu ook, zoals Stein zegt, dadelijk aan het begin van zijn brief als een ingehouden stroom tevoorschijn en voert dadelijk met de eerste woorden zijn lezers, hen als een draaikolk aangrijpend, in het midden van de grote inhoud, zonder voorrede, zonder enige inleiding, zelfs zonder enige groet. In een gevleugelde ritme aanheffend, merkt Delitzsch op, stelt hij de oud- en nieuwtestamentische openbaring tegenover elkaar. De ene is die, die in vroegere tijd is gegeven, de tweede, die in deze laatste dagen is geopenbaard. Van beide openbaringen nu zegt hij eerst iets dat aan beiden gemeen is. Het is in elk tijdsverloop God die Zich openbaart, God de Hoogste en Enige en in het algemeen is de openbaring hier zowel als daar, een spreken van God. Het is echter hier niet het doel het overeenkomstige van beide openbaringen in het licht te stellen, wel hetgeen ze van elkaar onderscheidt. Daarom staat, waardoor beide openbaringen van elkaar onderscheiden zijn, aan de ene zijde aan het begin en het einde van de voorzin: "vele malen en op velerlei wijze. door de profeten, " aan de andere zijde aan het einde van de voorzin "door de Zoon". Uit de tegenstelling waarin het "tot ons" tot het "tot de vaderen" staat, blijkt, zoals Kurtz opmerkt, dat de schrijver als christen uit de Joden tot christenen uit de Joden spreekt. Daarmee is echter natuurlijk niet gezegd dat het spreken van God door de Zoon alleen de christenen van Joodse en niet de christenen van heidense afkomst betrof, want de schrijver deelt met de apostel Paulus de mening van de algemeen menselijke bestemming van het christendom en van het volkomen gelijke recht dat heidenen en Joden hebben op deelname aan de aangeboden zaligheid. Zeker is, zo moeten wij met Bleek zeggen, de schrijver een Jood van geboorte. Het "vele malen" zegt Lünemann, geeft te kennen dat het spreken van God in de vroegere tijd iets was dat in een veelheid van op elkaar volgende handelingen plaats had, terwijl het "op velerlei wijze" het onderscheiden van soort en wijze noemt, waarop bij die bijzondere zaken het spreken plaats had. Niet alleen was de vorm en omvang van de openbaringen verschillend, ook de middelen waren onderscheiden, aangezien God nu eens door dromen en gezichten en dan van mond tot mond, nu eens rechtstreeks en dan door middel van een engel, nu onder het kleed van symbolen en zinnebeelden en dan zonder deze sprak tot hen die Zijn openbaringen ontvingen. Door dat alles wordt de onvolkomenheid van de oudtestamentische openbaringen aangeduid; geen enkele bevatte de volle waarheid, anders zou niet de aanvulling van de ene door de andere nodig zijn geweest; ook stemt met de volkomen waarheid slechts één enkele volkomen vorm van mededeling overeen. Met de woorden "in deze laatste dagen" wil hij zeggen, schrijft Luther, dat er tot aan de jongste dag toe niets anders te prediken zal zijn. Het is de laatste maal en de laatste wijze waarop Hij wil spreken, gij moogt dus niet denken aan toekomstige dagen, zij zijn reeds aanwezig, de dagen waarin begonnen is de laatste maal en de laatste wijze van prediken. Hij veronderstelt, zo horen wij v. Hofmann zich uiten, met de woorden "heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon" bij zijn lezers, dat zij met de openbaring van Hem die hij Gods Zoon noemt, de tijd als aangebroken beschouwen, waarop alle voorzegging doelde.

Evenzo veronderstelt hij dat voor hen evenals voor hemzelf, Hij door wie God nu gesproken heeft, van hen door wie Hij vroeger gesproken heeft, onderscheiden is door hun en Zijn verhouding tot God. Want in verhouding tot Hem die door hen en door Hem gesproken heeft, heten zij "de profeten" en heet Hij "de Zoon." De eerste naam geeft een roeping te kennen die niet alleen hen omvat van wie profeet zijn hun levenstaak was, maar allen die krachtens de Geest van de profetie hebben gesproken (Hand. 2: 30); de tweede uitdrukking wijst op de betrekking zoals die tussen Vader en Zoon bestaat.

Men moet denken aan de dagen van de vervulling, de tijd van het evangelie, toen de beloofde Verlosser werkelijk gekomen was. Deze uitdrukking is zeer gewoon in de stijl van de Hebreeën (vergl. Gen. 49: 1 Num. 24: 14 Jes. 2: 2 Dan. 2: 28). Deze tijd heet met het hoogste recht, de laatste dagen. Toen was het Joodse gemenebest dichtbij zijn einde gekomen; het waren de laatste dagen van de oude huishouding; de wet van Mozes en de plechtige godsdienst zouden binnen korte tijd, door de verwoesting van stad en tempel, in één keer worden afgeschaft; nu stond dat geestelijk Koninkrijk op het punt te worden opgericht, dat in eeuwigheid niet zal verstoord worden (vergl. Dan. 2: 44). De openbaring die God nu had gegeven, zou de laatste zijn van alle rechtstreekse openbaringen; nu zou de godsdienst van het evangelie worden ingevoerd, om onveranderlijk te blijven tot aan het einde van de wereld (vergel. hoofdst. 12: 20, 29). Wat mag wel de reden zijn dat Paulus niet zegt: God heeft nu gesproken door Jezus Christus, of door Zijn Zoon, maar zonder enige nadere bepaling: door de Zoon? Dit is omdat al de Hebreeuwse christenen zeker wisten welke persoon de apostel bedoelde, net als de onderdanen van een vorst gewend zijn te zeggen: de koning en niet onze koning, omdat hij namelijk aan allen bekend is. Het stond bij al de Hebreeuwse christenen vast dat Jezus Christus de Zoon van God was. De oude Joden waren reeds gewoon de Messias de Zoon te noemen. Bij Philo heet hij de Zoon, de allervolkomenste Zoon. God heeft door Zijn Zoon gesproken, maar op een heel andere manier dan door de profeten. Aan de profeten maakte Hij zekere zaken bekend, die zij, zonder een nadere openbaring, nooit zouden geweten hebben. Zij kregen nieuwe denkbelden en begrippen, maar de geheimenissen van de Vader konden de Zoon niet onbekend zijn, aangezien Hij met de Vader één en hetzelfde eeuwig Wezen en oneindig verstand bezit. De Vader en de Zoon zijn één en dus is het om het even of de Vader of de Zoon spreekt. God, zegt Paulus, heeft door Zijn Zoon gesproken tot ons, dat is, tot de Joden, onder wie Gods Zoon, in het vlees verschenen, verkeerd en gepredikt heeft en wel bijzonder tot de apostelen en ook tot Paulus (vergel. Gal. 1: 10, 12). Er wordt dit bijgevoegd: vele malen en op velerlei wijze, want God heeft eenmaal door Zijn Zoon gesproken, gedurende Zijn omwandeling op aarde, door een mondeling en allerduidelijkst voorstel.

God heeft gesproken, vanaf de vroegste tijden, nog op andere wijze dan door de stem van de natuur, van de geschiedenis en van ieder menselijk hart. Hij moest meer zeggen dan al die stemmen verkondigen om in de nacht van de zonde een enkele lichtstraal te doen rijzen. Hij kan meer zeggen, want Hij is de persoonlijke, levende, vrij werkende God, die niet slechts denkt, maar voelt en Zich openbaart aan de mens, die naar Zijn beeld is geschapen. Hij wilde spreken, juist omdat Hij een God van genade is; de Hoogverhevene, maar die Zich tot het diepst gevallen neerbuigt. Hij heeft het werkelijk gedaan naar het getuigenis van de nog niet verscheurde of weerlegde oorkonden van Zijn eigen heilsopenbaring, en, zonder Zich onbetuigd te laten aan de heidense wereld, deed Hij het eeuwen achtereen meer bepaald aan Israëls vaders. Hij deed het vele malen, in de schaduw van het Paradijs en bij het licht van de regenboog, in de aartsvaderlijke tent en vanuit de brandende braambos, uit de wolkkolom voor de tent van de getuigenis en door het orakel, in de tempel geraadpleegd; hij sprak op velerlei wijze, in dromen en gezichten, in woorden en feiten, door typen en tekenen, bij

voorkeur door de profeten, tolken van Zijn raad en zieners van een nog verborgen toekomst. Wat een glansrijke rij van eerbiedwekkende gestalten van de oudheid gaat bij deze naam als voor onze ogen voorbij en wat een treffende openbaring van de veelvuldige wijsheid van God, als wij dat "vele malen en op velerlei wijze" vergelijken met de klimmende vatbaarheid en behoefte van hen, voor wier oog het morgenlicht als sprank voor sprank wordt ontstoken! En toch, ook het heerlijkts morgenrood verbleekt bij de luister van de zon en arm wordt eenmaal het "eertijds", vergeleken bij de schat van het heden. Hij, die reeds zoveel deed, deed nog meer; Hij heeft, zo staat er letterlijk, in het laatste van deze dagen tot ons gesproken door de Zoon. Nu geen openbaring in het grijs verleden, maar de volle volheid van de tijd; nu niet meer door dienstknechten, hoe voortreffelijk, maar door de Zoon, de Erfgenaam, de Koning van alles; niet meer tot anderen, van wie wij het geluk benijden, maar tot ons, tot alle volken, tot wie de zegen van Israël kwam!

Nog eens, wat een gedachte! Zo hebben wij dan in Christus Gods eigen heilsopenbaring en wat geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in geen mensenhart is opgekomen, het is in Hem onthuld en verschenen voor allen, die waarlijk heilbegerig begonnen te vragen naar God. Die eigene is tegelijk de hoogste openbaring van de Vader; de diepste gedachten van het Vaderhart zijn in de Zoon voor ons, arme zondaars, onthuld en zelfs de H. Geest kan het voortaan slechts uit het Zijne nemen om het ons te verkondigen. Maar die hoogste is dan ook tevens de laatste openbaring van God; na het "hoort Hem" heeft Hij in principe niets meer tot de wereld te zeggen, tenzij dan dit ene: "Hij komt. " Is het mogelijk dat te geloven, zonder dat wij naast de grootheid van onze voorrechten al de zwaarte van onze verantwoording voelen en ons verbergen met beving? Maar deze eigene, deze hoogste, deze laatste heilsontdekking, hoe is zij tot dusver door velen, hoe wordt zij zelfs ook door hen ontvangen die zeggen dat zij niets dierbaarders kennen! Ach, al rustte geen andere schuld dan het gebrek aan waarachtige dankbaarheid op ons, reeds dat zou genoeg zijn om ons voor een heilig God te veroordelen. O Gij, die door Uw Zoon van grenzeloze genade gesproken hebt, spreek zelf door Uw Geest tot dit hart van leven en licht, opdat uw grootste gave niet eenmaal tegen mij getuige! (VAN OOSTERZEE).

2. En deze Zoon is het die Hij, zoals in de Messiaanse tekst Ps. 2: 7v. staat, gesteld heeft a) tot een erfgenaam van alles, b) waardoor Hij ook de hele wereld in haar omvang en inhoud gemaakt heeft. Dat bezitten van de wereld als erfgenaam geeft toch dezelfde wijsheid en kracht te kennen als waardoor zij tot aanzijn werd geroepen (Joh. 1: 3, 10).

a) Matth. 21: 38 b) Gen. 1: 3 Ps. 33: 6 Efez. 3: 9 Kol. 1: 16

Op de woorden "in deze nu aangebroken laatste tijd heeft God, nadat Hij tot de vaderen door de profeten gesproken heeft, door één gesproken, die de Zoon is", volgen in vs. 2 en 3 Heb drie zinnen, die de Zoon aangaan en die een opklimmende ladder vormen. In de eerste zin, "die Hij gesteld heeft tot een erfgenaam van alles, " komt de Zoon als object van de goddelijke daad naar voren; in de tweede, "door wie Hij ook de wereld gemaakt heeft, " als orgaan van een goddelijke daad; in de derde, "die is gezeten aan de rechterhand van de majesteit in de hoogste hemelen, " als zelf werkzaam volbrenger van een daad. De eerste en derde zinnen spreken van de Zoon datgene uit waarvan de nauwe betrekking op Zijn Zoonschap voor ogen ligt. Met het Zoonschap komt overeen het gesteld zijn tot erfgenaam, want hoe zou hij die zoon is, ook niet erfgenaam zijn? Met het Zoonschap komt echter ook niet minder overeen het zich plaatsen aan de rechterhand van de Majesteit in de hoogte; want waar anders dan aan de zijde van God zou de plaats zijn voor Gods Zoon? Daarentegen staat de tweede zin niet in openlijke betrekking tot het Zoonschap, maar is integendeel door het

"ook" tot de eerste relatieve zin in nauw verband gebracht: dat God de Zoon gesteld heeft tot erfgenaam over alles stemt overeen met het feit dat Hij door Hem ook de wereld gemaakt heeft. Het bezitten van het heelal is natuurlijk voor Hem, door wie God alles gemaakt heeft. Nauwkeuriger beschouwd moet echter toch ook tussen het feit dat God door Hem de wereld gemaakt heeft en Zijn Zoonerschap een zakelijk verband bestaan, zoals dat bestaat tussen Zijn Zoon zijn en erfgenaam zijn aan de ene zijde, tussen Zijn erfgenaam zijn en Zijn scheppingswerk aan de andere zijde.

Het eerste dat de schrijver van de Zoon zegt, is: "God heeft Hem gesteld tot een erfgenaam van alles." Eigenlijk had God in het begin de mens gesteld tot een heer over alles (Gen. 1: 16), maar de mens keerde zich van God af en verloor zijn erfenis. Om nu de mens de erfenis, de heerschappij over alles weer te laten krijgen, wordt de Zoon, die als Zoon reeds van eeuwigheid erfgenaam is, erfgenaam over alles, mens en als mens door God tot erfgenaam over alles gesteld, zodat wat van God is ook van Christus is en als wij deel hebben aan Christus, wij ook weer een recht hebben op de goederen van God. De volgende zinnen helderen dan op in welke omvang Christus de erfgenaam over alles is en via welke weg Hij tot dit doel kwam. En nu is het voor het eerste punt van belang dat de Zoon, die God tot erfgenaam over alles gesteld heeft, juist die is door wie Hij de wereld gemaakt heeft (vgl. hoofdst. 2: 6vv.).

De naam Zoon kwam in vs. 2 geheel als een eigennaam voor, om de persoon van Christus aan te wijzen en eveneens komt hij weer in hoofdst. 7: 28 voor. Ook elders noemt onze schrijver Christus zeer dikwijls Zoon van God en dan is het de vraag: Is Christus dat voor hen, is Hij de Zoon van God, als goddelijk persoon vóór Zijn menswording, of als de op aarde levende Jezus van Nazareth, of als de ter rechterhand Gods verhoogde Heere en Christus? Op deze vraag kan worden geantwoord: zoals de christologische uiteenzettingen van de schrijver in het algemeen van het historisch standpunt uitgaan, zo is het zeker ook in de eerste plaats de geschiedkundige Christus, aan wie hij de naam Zoon geeft (vs. 2; 5: 8); maar deze naam draagt de geschiedkundige Christus alleen om Zijn persoonlijke en dus ook eeuwige betrekking tot God, zoals die vóór Zijn vernedering was. Dat Christus de Zoon van God is, dat is het onveranderlijk, eigenaardig karakter van Zijn persoon. Dit karakter moet Hem worden toegekend in elk van Zijn onderscheiden bestaanswijzen, in elke vorm van Zijn bestaan; daarom kan Hem als de Zoon evenzeer de wereldschepping en wereldonderhouding worden toegeschreven als de bewerking van de vergeving van de zonden en de verhoging aan de rechterhand van God. De persoon van Christus is dus in drie onderscheiden bestaanswijzen, in die vóór zijn menswording, in Zijn aards-menselijke en in de verhoogde en verheerlijkte, steeds één en dezelfde, namelijk de persoon van de Zoon.

3. a) Deze, die, omdat de Wereldschepper ook een wezen moest zijn dat daartoe bruikbaar was, het afschijnsel van Zijn heerlijkheid is, de bovenzinnelijke geestelijke natuur van God (1 Joh. 1: 5) in Zich opnemend en weer uitstralend en het uitgedrukte, op de Vader in alle trekken volkomen gelijkend beeld van Zijn zelfstandigheid (Wijsh. 7: 26 Kol. 1: 15) en alle dingen draagt door het woord van Zijn kracht, 1) daar Hij, door wie de wereld geschapen is en die nu ook de onderhouding en regering bewerkt (Kol. 1: 16v.), nadat Hij als mens voor allen de dood smaakte (hoofdst. 2: 9) en de reinigmaking van onze zonden door Zichzelf, niet door enig uiterlijk middel, maar door de opoffering van Zijn eigen leven teweeggebracht heeft (hoofdst. 9: 14, 26), is uitermate verhoogd. Na deze priesterlijke verlossingsdaad is Hij door God de Vader met eer en heerlijkheid gekroond (hoofdst. 2: 9v.) en is gezeten, door zelf van het Hem in Ps. 110: 1 sedert lang toegekende recht gebruik te maken (hoofdst. 10: 12), aan de

rechterhand van de Majesteit van God (hoofdst. 8: 1 Matth. 26: 64) in de hoogste hemelen 2)
(Efez. 1: 20 Luk. 3: 14 Ps. 93: 4
a) Filipp. 2: 6

1) De woorden "die het afschijnsel van Zijn heerlijkheid is en het uitgedrukte beeld van Zijn zelfstandigheid en alle dingen draagt door het woord van Zijn kracht, " geven niet de innerlijke grond te kennen van de verhoging aan het slot van het vers uitgesproken; deze ligt integendeel in het feit dat Hij, zoals de tussenzin zegt, het werk van onze reiniging van zonden op Zich heeft genomen en dat ook heeft teweeggebracht. Die zin drukt uit wat de Christus, die dat deed, was en vermocht. Die beschrijft de absolute achtergrond van de geschiedkundige daad van de Heere en stelt de betekenis en waarde daarvan pas in het juiste licht. Het eeuwige zijn van de Zoon wordt op de voorgrond geplaatst, dat aan Zijn intreden in de geschiedenis die eindeloze adel geeft. Nu geeft de eerste helft van de zin, waarin Christus het afschijnsel van de heerlijkheid van God en het evenbeeld van Zijn wezen wordt genoemd, de eeuwige innerlijk goddelijke relatie van onze Verzoener tot God te kennen, waaromtrent de Heilige Schrift ons ook overigens niet zonder lering laat, omdat wij, zonder daaromtrent onderricht te zijn het werk van de verzoening niet zouden kunnen verstaan, noch op de rechte prijs stellen. De tweede helft, waarin gezegd wordt dat Hij alle dingen draagt door het woord van Zijn kracht, sluit aan bij de uitspraak omtrent de goddelijke verhevenheid van de Zoon in betrekking tot God, de uitspraak daarvan in betrekking tot de wereld- zoals Hij het afschijnsel en evenbeeld van God is, zo is Hij de levensgrond van de wereld.

Wat nu de Zoon in betrekking tot God is, wordt door twee uitdrukkingen aangewezen, die niet tweërlei uitspreken, zodat het ene bij het andere zou komen: "het afschijnsel van Gods heerlijkheid en het evenbeeld van Zijn wezen, " maar iets te kennen geven dat gelijksoortig is, dat wederkerig voorwaarde van het andere is, waarvan het ene zonder het andere niet kan bestaan. En nu staan "afschijnsel" en "beeld" zo tot elkaar als "heerlijkheid" en "zelfstandigheid" tot elkaar staan; het eerste is namelijk het wezen in zijn openbaring naar buiten, het tweede het wezen als hetgeen aan de openbaring ten grondslag ligt. Gods wegen in Zijn openbaring naar buiten is Zijn heerlijkheid, het afschijnsel van het licht dat Hij is. Het afschijnsel van deze glans van Zijn heerlijkheid heet de Zoon. Hij is de afstraling, die de glans van de goddelijke heerlijkheid geeft, de heerlijkheid van de Zich openbarende God wordt in Hem aanschouwd.

De Zoon is de Middelaar van de hele wereld, in wie de Godheid Zich aan haar voorstelt, afspiegelt in al haar eigenschappen, in macht, wijsheid, heiligheid. De verhouding van de Zoon tot de Vader naar buiten is dit, dat Hij "het afschijnsel van Zijn heerlijkheid" is. Hij is voor de wereld, voor ons Degene, die de goddelijke heerlijkheid van Zich laat uitstralen. De oorzaak daarvan is echter dat in Hem het goddelijk wezen is ingedrukt, ingestempeld, dat Hijzelf de goddelijke natuur deelachtig is, het evenbeeld van Gods wezen is: dit drukt de innerlijke betrekking van de Zoon tot de Vader uit.

Het afschijnsel van de goddelijke heerlijkheid, zoals de Zoon eerst wordt genoemd, is geen blote afspiegeling, geen vluchtige, slechts tot een bepaald doel teweeggebrachte openbaring. Het wezen van God is in Hem blijvend uitgedrukt, evenals in een stempel het beeld.

Evenals de Zoon tot God in een verhouding van een enige aard staat, heeft Zijn persoon en Zijn werkzaamheid ook de hoogste en naar haar aard eveneens enige betekenis voor de hele wereld. Deze is nader zo te bepalen dat de Zoon de Middelaar is van alle werkzaamheid van God, die zich tot de wereld uitstrekt. Zo heeft Hij als de Zoon, die vóór de wereld was, reeds

de schepping van de wereld teweeggebracht (vs. 2 waardoor Hij ook de wereld gemaakt heeft). Dit komt juist overeen met het wezen van de Zoon, want is Hij het afschijnsel van de heerlijkheid van God, de openbaarder van de kracht en het wezen van God, dan moet ook de scheppende werkzaamheid, die Gods kracht en wezen openbaart, door Hem als Middelaar in het licht zijn getreden en zij kon dat, omdat dezelfde almacht waardoor de besluiten van de wil van de Vader tot werkelijkheid worden (Ps. 33: 9), ook de Zoon (als degene, die het evenbeeld van Gods wezen is) toekomt. Aan dit almachtig woord van de Zoon, die boven de wereld is (zo moeten wij nu in plaats van de eerder gebruikte uitdrukking "vóór de wereld" zeggen) wordt hier ook het onderhouden van de wereld toegeschreven: "Hij draagt alle dingen door het woord van Zijn kracht, " d. i. : alles wordt door Zijn woord gesteund, zodat het niet in elkaar stort; door Zijn almachtige, werkende wil wordt het voortbestaan ervan verzekerd.

Ook hier is in de eerste plaats van de eeuwige betrekking van de Zoon als van de Eeuwige tot het heelal sprake, van die betrekking waarvan de grond in de woorden (vs. 2) "waardoor Hij ook de wereld gemaakt heeft" was uitgedrukt. Hier mag echter niet worden vergeten dat deze eeuwige betrekking van de Zoon tot het heelal niet in het minst is veranderd door het feit dat de Zoon, mens geworden, de drager van de wereld in de andere zin, namelijk het centrum van de wereldgeschiedenis, de Verlosser van de mensheid en de Verzoener van hemel en aarde (Kol. 1: 19v.) werd.

De werkzaamheid van de Zoon, die al het geschapene draagt, onderging in de staat van de vernedering (ontbloting) wel een verandering, maar geen opheffing en concentreerde zich juist in de tijd waarin het werk van onze verlossing volbracht is, zo intensief als maar mogelijk was.

Hij is voor alle dingen onontbeerlijk, van het ene ogenblik tot het andere, indien zij zullen blijven wat zij eenmaal zijn geworden. Zijn kracht doortrekt alle dingen; Zijn macht houdt alles in stand. Evenals Hij de werkmeester was, zo is Hij ook de onderhouder van al die dingen die van Hem afhankelijk zijn.

2) Nadat eerder is gezegd wie de Zoon van eeuwigheid tot eeuwigheid is en wat Hij doet krachtens Zijn goddelijke natuur, beschrijft hetgeen hier volgt het werk van de vlees geworden Zoon van God op aarde, en wel als iets dat reeds gereed, reeds volbracht is: "Hij heeft de reinigmaking van onze zonden door Zichzelf teweeggebracht. " "De zonden reinigen, verzoenen" betekent: een verzoening stichten, een zoenoffer brengen, waardoor de zonden worden uitgedelgd. Dit slaat dus niet op de heiliging, die in de harten van de mensen plaats heeft, maar op de buiten Hem tot stand gebrachte voldoening voor zijn zonden. Daarom spreekt de schrijver er ook van als van een volbrachte zaak. Zoals hij in het voorafgaande de Zoon verheft boven de profeten, zo stelt hij hier de Zoon en Zijn offer boven de profeten en offers van het oude Verbond.

Hij, die mens geworden was, werd nu om Zijn trouwe gehoorzaamheid tot de dood van het kruis gekroond, daar Hij zonder de wijze van bestaan die tot hiertoe de Zijne was, te moeten opgeven, dus als mens en mens blijvend, verhoogd werd tot deelgenootschap aan het goddelijk wereldbestuur. Dit deelhebben wordt uitgedrukt door het zitten aan de rechterhand van God. Nooit en nergens gebruikt de Heilige Schrift deze uitdrukking om die wereldregerende eeuwigheid, d. i. die wijze van wereldregering aan te wijzen die boven de tijd verheven is en waarop het Woord, dat in het begin bij God was, die volbracht. Het zitten aan de rechterhand van God wijst integendeel slechts op dat deelgenootschap aan de goddelijke majesteit, heerschappij en heerlijkheid, waartoe de Messias na Zijn volbracht

werk, dus in de tijd verhoogd is, die dus onder de categorie van de tijd door Hem als de verheerlijkte Zoon wordt uitgeoefend. Reeds in Ps. 110: 1, waar de uitdrukking voor de eerste maal voorkomt, heeft die betrekking op de toekomstige, later te verhogen tweede David.

Wij merken op dat het zitten aan de rechterhand van God overal in de Heilige Schrift alleen gebruikt is als uitdrukking voor de verhouding van de Zoon tot de wereld, die na en ten gevolge van het verrichten van het verlossingswerk heeft bestaan, maar nooit voor die, die reeds vóór Zijn menswording was: verder dat in vs. 13 onze schrijver het zitten aan de rechterhand van God voorstelt als een niet alomvattend koninkrijk, maar dat bestemd was om alles te omvatten, hetgeen van de heerschappij over de wereld, die de Zoon als zodanig vanaf het begin uitoefent, niet kan worden gezegd; en tenslotte dat, evenals overal in het Nieuwe Testament, zo ook hier de uitdrukking bijzonder op Ps. 110: 1 terugslaat, waar niet de troon van de wereldse Koning buiten de theocratie, maar de troon van de door God aangestelde Koning van Israël genoemd wordt. Letten wij op dat alles, dan zullen wij wel niet dwalen als wij ook hier denken aan de theocratische troon van God, tot wiens gemeenschap aan eer en macht Christus pas als Davids Zoon, als godmenselijk Voleinder van het Davidisch-theocratisch Koningschap komen zou.

Wij hebben in dit gedeelte een kort overzicht van de hele Christologie (leer van Christus): 1) wat Christus in Zijn persoon is; 2) wat Hij voor ons is (Openbaarder van God, verzoener van de zonden); 3) in welke toestand Hij verheven is. Nu is het van groot belang een ware, bijbelse, waardige voorstelling van Christus te hebben; want hoe meer Christus voor ons betekent, des te meer is voor ons Zijn woord, een des te heiliger voorbeeld is Hij voor ons, des te meer kracht gaat van Hem over ons uit en des te onbeprekter vertrouwen kunnen wij op Hem stellen.

4. Zoveel treffelijker, verhevener en hoger in waarde geworden dan de engelen, die toch anders voor de hoogste wezens in de geschapen wereld worden gehouden (1 Petr. 1: 12 Gal. 1: 8), als Hij in het woord "Zoon van God" (Luk. 1: 31 Joh. 1: 49) uitnemender naam boven hen geërfd heeft, die volgens de naam, hun in de Schrift gegeven, toch altijd slechts als boden of dienaren van God worden voorgesteld (vs. 7 en 14). In alle profetische teksten die van Hem getuigen, wordt Hij met de naam aangeduid die zegt wat Hij naar Zijn wezen zijn zou.

a) Filipp. 2: 9

Onder de openbaringen van God in het Oude Verbond, waarvan de schrijver in vs. 1 in de eerste plaats, wat hen allen samen aangaat, gesproken heeft, was in roem geen aan de Mozaïsche gelijk, daar deze niet slechts door een door Gods Geest verlichte mens, d. i. één van de daar genoemde profeten, maar volgens de algemene Joodse mening behalve door Mozes ook door engelen was gegeven. Evenals daarom de schrijver eerder het verhevene van Christus als de Zoon van God boven de profeten heeft aangewezen, zo wordt hij er natuurlijk verder toe gebracht om ook het verheven zijn van Hem boven de engelen voor te stellen. Dit geschiedt door het woord van dit vers, dat grammatisch nauw met het vorige verbonden is en tot vervollediging van de reeds gegeven karakteristiek dient, doch tevens, logisch beschouwd, voor de volgende uiteenzetting, dat het eerste gedeelte van de brief vormt (vs. 5-hoofdst. 2: 18 het thema aan de hand geeft.

Het subject, waarvan gezegd wordt dat het boven de engelen staat, is niet zozeer de Zoon van God als het Woord, dat in het begin bij God en God was, maar integendeel de mensgeworden Zoon van God in Zijn eigenschap als Middelaar van de openbaring van het Nieuwe

Testament. Dit blijkt deels uit het verband en de gedachtengang, deels uit de uitdrukkingen "treffelijker geworden, " en "uitnemender naam boven hen geërfd heeft. "

B. Het eerste deel, dat nu volgt, het dogmatische, neemt dadelijk vanaf het begin de reeds uitgesproken gedachte op van de heerlijkheid van Christus als boven die van de profeten, Levieten en engelen verheven. De gedachte wordt uitgewerkt, terwijl onophoudelijk vermaningen worden ingevlochten. Echter wordt naar de waardigheid, die aan de personen met wie Christus wordt vergeleken, toegekend wordt, een enigszins andere opeenvolging dan eerst in acht genomen, doordat de heerlijkheid van de Heere boven die van de profeten verheven, vooral gesteld wordt tegenover de waardigheid van Mozes en Jozua en midden tussen Zijn heerlijkheid, die Hij boven engelen en Levieten heeft.

I. Vs. 5. -hoofdst. 2: 18. Christus' verhevenheid boven de engelen. Bij de openbaring van het Oude Testament hebben eens engelen meegewerkt (Hand. 7: 53 Gal. 3: 19) en daardoor is zij zeker zoals Israël vanouds zich daarvan bewust is geweest, van buitengewone waarde; maar wat een geheel andere heerlijkheid in vergelijking met de engelen komt toch Christus de Middelaar van de nieuwtestamentische openbaring toe!

A. Vs. 5-14. Van hetgeen de schrijver hiervoor aan het einde van de inleiding gezegd heeft, gaat hij aanstonds verder zonder ergens de overgang aan te duiden, naar het eerste punt dat hij in zijn geschrift denkt uiteen te zetten. De rede begint met een "want, " zo nauw sluit dit gedeelte aan bij het vorige. En nu worden ook werkelijk eerst de beide stellingen, in vs. 4 verrat, uit de Schrift bewezen, doch in omgekeerde volgorde. Eerst is sprake van de hogere naam, die Christus boven de engelen heeft geërfd, vervolgens van de veel meer verheven staat, die Hij in vergelijking met hen inneemt (vs. 5 en 6). Nu volgt, weer op grond van de Schrift, een voorstelling van het wezen van de engelen en wordt nu daaraan het wezen van de Zoon, als de goddelijke, onveranderlijke en onvergankelijke Heerser tegenovergesteld (vs. 7-12). In omgekeerde volgorde wordt vervolgens tegenover de waardigheid van de Zoon als Heerser, de plaats van de engelen als dienaren zowel in betrekking tot Godq als in betrekking tot de voor de zaligheid bestemde mensen voorgehouden en zo de bewijsvoering voor het gezegde in vs. 4 besloten (vs. 13, 14).

5. Want (om nu nader te spreken over deze naam, die Hem hoog boven alle engelen verheft) tot wie van de engelen, als één persoon, heeft Hij, de Heere God, in de Heilige Schrift (2 Kor. 6: 2; 2 Tim. 3: 16 ooit op enige plaats van het Oude Testament gezegd wat Hij in Ps. 2: 7 zei tot de Messiaanse Koning, die Hij over Zijn heilige berg Zion gezalfd heeft? Daar betuigt Hij: "Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U verwekt. " En opnieuw zegt Hij ten opzichte van deze Koning, die uit Davids geslacht zou voortkomen en Davids troon op die wijze zou innemen dat aan Zijn Koninkrijk geen einde zou zijn, volgens de aan David geschonken belofte in 2 Sam. 7: 14 : "Ik zal Hem tot een Vader zijn en Hij zal Mij tot een Zoon zijn" en zo kan eveneens worden gevraagd: Tot wie van de engelen heeft God Zich ooit in zo'n betrekking geplaatst als van Vader tot Zoon, zoals Hij hier omtrent de Messiaanse Koning doet?

De omstandigheid dat in het Oude Testament nu en dan ook de engelen "zonen van God" worden genoemd (Job 1: 6; 2: 1; 38: 7 verzwakt de bewijskracht van deze teksten geenszins. Het "tot wie van de engelen" wijst aan dat niet aan een naam kan worden gedacht die aan alle engelen samen gemeen is. Alleen dan zou het woord van de schrijver onjuist zijn, als in het Oude Testament een tekst werd gevonden, waarin een afzonderlijke engel in een betekenis, die hem boven de anderen verhief, Gods Zoon werd genoemd en in de nauwste betrekking tot God werd geplaatst. Zo'n tekst is echter nergens te vinden, alleen aan de toekomstige Messias

geeft God in de aangehaalde teksten de naam van Zoon op een wijze dat Hij Hem daardoor boven alle andere personen verheft en Hem een verhouding tot God toeschrijft, die Hem alleen toekomt.

Net als Paulus in Hand. 13: 33 (vgl. Rom. 1: 4), zo verklaart ook hier de schrijver de tekst Ps. 2: 7 als het plaatsen van Christus in Zijn Koninklijk ambt na Zijn opstanding, maar niet als de eeuwige verwekking van de Zoon door de Vader. Dat stellen in Zijn Koninklijke waardigheid was geen bloot uiterlijk feit, maar in zoverre inderdaad een verwekking, als daardoor de menselijke natuur van de Heere in het volle bezit van alle goddelijke eigenschappen, tot de hoogste volmaking kwam, tot de volle heerlijkheid van God als het ware werd geboren.

Beter toch zal men het "heden heb Ik U verwekt" toepassen op de dag van de inleiding van de Messias als van de theocratische Heerser uit Davids zaad in het bewustzijn van het volk van God door het woord van de openbaring (vgl. Jak. 1: 8). Op de dag, waarop het in de tweede tekst aangehaalde woord tot David kwam, waarin hem een Zoon werd beloofd die tot God in betrekking als Zoon zou staan, ontving deze Zoon van David de verwekking als Zoon van God.

Het vraagteken moet ook bij de tweede tekst worden gedacht: het is een vraag van gelijke inhoud, maar bestaande uit twee helften.

6. En als Hij weer de Eerstgeborene, waarvoor Hij Hem in Ps. 89: 27v. verklaart, die in betrekking als Zoon tot Hem zou staan, in tegenstelling tot anderen die ook koninklijke waardigheid bezitten, in de wereld brengt, zegt Hij, volgens de Griekse vertaling van Deut. 32: 43 : "En dat alle engelen van God Hem aanbidden. " Dit nu heeft plaatsgehad, toen in de Kerstnacht de hele menigte van hemelse legerscharen de geboren Zoon met hun lofzangen eerde (Luk. 2: 13v.).

Als tekst, die de schrijver hier op het oog zou hebben, wordt veelal het woord Ps. 97: 7 Ps gehouden: "buigt u neer voor Hem, al gij goden! " waar de Septuaginta voor "goden" "al Zijn engelen" heeft. Maar behalve andere redenen leidt reeds het vooraangeplaatste "er" er toe om aan de tekst Deut. 32: 43 volgens de Griekse vertaling van het Oude Testament te denken. Deze heeft namelijk in plaats van de zin: "juicht gij heidenen, met Zijn volk" (liever "over Zijn volk deze viervoudige zin: "verheugt u, gij hemelen, met Hem en alle engelen van God zullen Hem aanbidden, verblijdt u, gij heidenen met Zijn volk en alle kinderen van God zullen Hem heerlijkheid geven. " Deze uitbreiding is een mozaïek uit Jes. 44: 23 ("zingt met vreugde gij hemelen! Ps. 97: 7 ("buigt u neer voor Hem, al gij goden en Ps. 29: 1 ("geeft de Heere, gij kinderen van de machtigen, geeft de Heere eer en sterkte. Nu was in de Joodse synagoge die uitbreiding met het gehele lied van Mozes in zo'n algemeen liturgisch gebruik, dat, evenals Paulus in Rom. 15: 10 de derde strofe, zo hier de schrijver van de eerste brief aan de Hebreeën de tweede kon behandelen als een voor de Joden welbekend woord van de Schrift. Nu slaat het "Hem, " dat aanduidt wie de engelen van God moet aanbidden, in de aangehaalde tekst wel eerst op God, de woorden staan echter in rechtstreeks verband met hetgeen God door het gericht over de volken van de wereld tot redding van Zijn zwaar bezocht volk tenslotte doen zal en daar Hij dat door Zijn Zoon, de Messiaanse Koning van Zijn volk, doet, komt volgens een door de Joden erkende grondstelling deze zelfde aanbidding de engelen toe, die voor God zelf wordt geëist. Nu zou men vs. 6 ook kunnen vertalen; "En als Hij weer de Eerstgeborene in de wereld zal gebracht hebben, zegt Hij enz. ", dat dan op de wederkomst van Christus zou slaan, waarbij alle heilige engelen als Zijn dienaars en volvoerders van Zijn gericht Hem in aanbidding zullen vergezellen (Matth. 13: 41v. ; 25: 31). Hebben wij nu echter

in het vorige vers: "heden heb ik U verwekt" met Moll als de eerste invoering van Gods Zoon in de wereld, op de inleiding in het geloofsbewustzijn van het uitverkoren volk verklaard, zodat dit voortaan op Christus hoopte en in zijn verdere ontwikkeling van de mannelijke Zoon als het ware zwanger was (Efez. 1: 12 Openb. 12: 2), zo kan het "als Hij weer de Eerstgeborene inbrengt" op de geboorte van Christus slaan, zoals wij hierboven in de verklaring hebben voorgesteld (Gal. 4: 4 Openb. 12: 5 van de hemelse engelenscharen, waarin het "alle engelen van God zullen Hem aanbidden" bij de inleiding van Christus in de wereld werkelijk verwezenlijkt werd, was overal, zeker in de gemeente te Jeruzalem bekend en misschien juist daar evenzo bij de godsdienstige samenkomsten van de christenen in liturgisch gebruik, als in de Joodse synagoge het lied van Mozes en van deze gemeente, waarbij overigens ook de geschiedenis van de kindheid en jeugd van de Heere in levendige herdenking bleef, heeft Lukas dit in zijn evangelie mede opgenomen (Luk. 1: 1-4). Ons lijkt zo'n aanhaling door de schrijver van onze brief veel overtuigender voor de lezers, zoals hij die voor zich had, als het slaat op iets verledens, dat reeds lang geloofd was en reeds in het loflied van Zacharias (Luk. 1: 68vv. als begin van de vervulling van het woord van de belofte in het lied van Mozes (Deut. 32: 40-42), dan wanneer hij hen gewezen had op iets dat nog toekomstig was, dat aan het einde van de wereld zou plaatshebben en waarvan de lezers toch bij hun wankelend en twijfelend geloof niet wisten of zij het nog met vertrouwen mochten verwachten of niet.

Het woord "gij" wordt in de grondtekst uitgedrukt en dit heeft een bijzondere nadruk, zodat wij dit zo moeten opvatten: "Gij", Gij alleen, zijt mijn Zoon, Gij zijt mijn Zoon, op zo'n wijze en in zo'n verheven zin, als niemand anders mijn Zoon is (vergel. Gen. 49: 8). Maar in welke zin is Christus Gods Zoon? In een eigenlijke of overdrachtelijke betekenis? Dit moet blijken uit de volgende uitdrukking: "Ik heb U verwekt, " want dit verwekken wordt hier genoemd als de grond en reden van Christus' goddelijk Zoonschap. Het Hebreeuwse woord wijst ons in de eigenlijke zin naar de natuurlijke geboorte, het wordt niet alleen gebruikt van het baren van vrouwen, maar ook zeer dikwijls van het verwekken van de mannen (vergel. Gen. 5: 9, 10). Het is dus alsof God de Vader zei: Gij zijt mijn Zoon, die Ik verwekt en uit Mijn eigen wezen voortgebracht heb; Gij zijt mijn Zoon in dezelfde allereigenlijkste zin, als waarin een mens de zoon is van zijn vader, die hem verwekt en voortgebracht heeft. De tijdsbepaling "heden" schijnt ons een gebeurtenis aan te wijzen die in de tijd is voorgevallen. Doch de Hebreeuwen hebben geen woord dat eigenlijk de eeuwigheid betekent en daarom zijn zij genoodzaakt die te omschrijven met woorden aan de tijd ontleend (vergel. Dan. 7: 9 Mich. 5: 1). Dit erkennen de Joden volmondig. "Heden" (zegt Philo) betekent de onbegrensde eeuwigheid, die geen einde heeft. Inderdaad de eeuwigheid is een voortdurend heden, waarin geen gisteren of morgen, geen verleden noch toekomstige tijd plaats heeft. Hier komt nog bij dat het woord heden, in ons geval, veel sterker is dan als er stond van eeuwigheid; want de verwekking van de Zoon is een voortdurende, steeds blijvende daad, die daarom niet krachtiger kan worden uitgedrukt dan met een woord dat een altijd tegenwoordige tijd aanduidt.

7. En tot de engelen zegt Hij (vs. 5) wel in Ps. 104: 4 : "Die Zijn engelen maakt tot geesten ("winden en Zijn dienaars tot een vuurvlam. " Dat zijn zij naar hun wezen en de werking van hun macht en hiermee zegt Hij iets zo groots van hen, dat men zou denken, de rede kan niet hoger stijgen en geen natuur kan als heerlijker worden voorgesteld.

Om het leven, de grootheid en heerlijkheid van de natuur van de engelen te beschrijven kiest de Psalmist datgene uit de stoffelijke natuur tot een vergelijkend beeld wat in onze beschouwing daarvan het minst lichamelijk en aards, maar in zijn kracht en werking het machtigste en onweerstaanbaarste is: wind en vuurvlammen. Het eenvoudige, het fijne, het

onzichtbare, het reine, het machtige, het snelle van de natuur van die verheven wezens kon geen ander beeld op aarde zo schoon en zo waardig voorstellen als dit. Ook is er geen scherp en diep nadenken nodig om dit beeld te verstaan, het ontwikkelt zich vanzelf. Om echter niet zonder indruk te blijven van het verhevene en eervolle dat met dit beeld van de engelen wordt gezegd, moeten wij het plaatsen tegenover het beeld waarmee de menselijke natuur en het menselijk wezen wordt vergeleken (Ps. 103: 14vv. Job 14: 1v.), tegenover verwelkende bloemen en verdwijnende schaduwen. Wat een onmetelijk onderscheid met het oog op kracht en werking, op glans en heerlijkheid tussen de grashalm, die zo gemakkelijk vertreden of zo spoedig verdord is en de bloem, die in weinige dagen verwelkt, of de schaduw, die zo spoedig zonder spoor van leven en werken verdwenen is en daartegenover de stormwind, die de zee in beweging brengt, bossen neervelt, steden verwoest en de vlam in haar verhelderend licht, haar verwarmende gloed, haar liefelijke, heldere glans, of in haar vreselijke verwoestende heerlijkheid! Wat een onderscheid tussen de zondige en sterfelijke mens op aarde en de onzondige, onsterfelijke, heilige en heerlijke engelen van God in de hemel!

Waarschijnlijk dacht de schrijver in het bijzonder aan de Sinaïtische wetgeving, die door bemiddeling van de engelen volgens hoofdst. 2: 2 was gegeven en waarbij volgens Ex. 19: 16vv. (vgl. hoofdst. 12: 18vv.) God in storm en vuur neerdaalde op de berg.

Misschien komt hierbij ook de geschiedenis in 1 Kon. 19: 9vv. in aanmerking.

8. Maar tot de Zoon zegt Hij nog veel meer, als Hij Hem in Ps. 45: 7vv. rechtstreeks als God aanspreekt en Hem goddelijke eigenschappen en goddelijke krachten toekent: "Uw troon, waarop Gij als Koning zijt gezeten (Luk. 1: 32), o God, is in alle eeuwigheid, net als het rijk van God zelf (Dan. 6: 23; 7: 27 van uw Koninkrijk, de scepter, zoals Gij die in Uw rijk draagt, is een rechte scepter, één die noch naar de rechter noch naar de linkerhand overbuigt.

9. Gij hebt in Uw leven op aarde rechtvaardigheid liefgehad en ongerechtigheid gehaat, zoals dat het goddelijk wezen meebrengt (Ps. 5: 5 Jes. 61: 8); daarom, tot belonende onderscheiding daarvoor, heeft U, o God, Uw God gezalfd, toen Hij U op Uw troon (vs. 8) verhief (Hand. 2: 36; 4: 27 van de vreugde, tot het voeren van een bestuur dat voor de onderdanen tot enkel zegen en zaligheid was en dit boven Uw medegenoten, boven alle andere vorsten.

De schrijver beschouwt duidelijk Psalm 45 niet als eenvoudig typisch Messiaans, maar als direct of profetisch Messiaans en vindt nu in de aanspraak "o God!" degene die in Jezus verschenen is, de nu op de troon van de majesteit in de hemel verhoogde Christus rechtstreeks God genoemd. Hij staat met deze opvatting op oud profetische bodem, want reeds Jesaja brengt in hoofdst. 61 van zijn profetie woorden van de Psalm op de Knecht van de Heere, de door God Gezalfde over, zoals ook de uitdrukkingen "raad, sterke God" in Jes. 9: 6 en "sterke God" in hoofdst. 10: 21 op het "o Held!" in vs. 4 en de aanspraak "God" in vs. 7 van onze Psalm terugzien en het gezegde in Zach. 12: 8 "en het huis van David zal zijn als goden (als huis van God), als de Engel van de Heere voor hun aangezicht, " hangt eveneens hiermee samen. De oudtestamentische profetie onderscheidt in de Koning, waarop Israël de hoop van zijn heerlijkheid heeft gevestigd, een goddelijke en een menselijke zijde; evenzo ook volgens onze schrijver de hier aangehaalde Psalm. Volgens de ene heet Hij God (vgl. Jer. 23: 6), volgens de andere is Hij Gods Gezalfde. Als zodanig nu is Hij boven Zijn medegenoten,

waarbij men zeker aan de koningen van de aarde, aan alle door God aangestelde aardse machten moet denken, gesteld, terwijl God Hem ten gevolge van het feit dat Hij gerechtigheid heeft liefgehad en ongerechtigheid gehaat, voor hen allen met de olie van de vreugde gezalfd heeft: want het is het liefelijkste, zaligste, roemrijkste van alle koninkrijken dat voor Hem, de Verhoogde weggelegd is. De aard van dit Koningschap wordt van verschillende zijden beschreven; de hoofdzaak voor onze schrijver is echter dat Hij, die zo eindeloos en rechtvaardig en heilig en zalig heerst, God heet en in een verhouding van God tot God staat, dat is het toppunt van Zijn verhevenheid boven de engelen.

10. En verder zegt Hij tot de Zoon in Ps. 102: 26-28, Hem, zoals hiervoor met "God" nu met "Heere", d. i. de HEERE ("Ge 2: 6" en "Ps 110: 1 aansprekend: "Gij Heere ("Ps 102: 27 hebt in het begin de aarde gegrond en de hemelen zijn werken van Uw handen.

11. Die, dat is de hemelen (Jes. 34: 4) en daarmee natuurlijk ook de aarde (Jes. 51: 6 Openb. 20: 11), zullen vergaan (Matth. 24: 35), maar Gij blijft altijd en zij zullen allen als een kleed verslijten, dat door lang gebruik is afgedragen en nu wordt afgelegd om tegen een nieuw en beter verruild te worden (Jes. 65: 17; 2 Petr. 3: 13

12. En als een dekkleed of mantel zult Gij ze ineenrollen (vgl. Jes. 34: 4) en zij zullen ten gevolge van deze daad veranderd worden, van aard en gesteldheid verwisselen, maar Gij zijt dezelfde en uw jaren zullen niet ophouden; nooit zal daar een einde aan komen.

De christenen uit de Joden te Jeruzalem en in het heilige land, tot wie de schrijver zijn woord richt, hingen nog sterk de verkeerde Schriftopvatting van de Joodse Schriftgeleerden aan, in wier school zij waren gevormd. Dat was niet meer de opvatting van de Schrift als van de profeten, zoals wij reeds eerder zagen bij de tekst uit Psalm 45: 7v. Heb 1: 9 en zoals wij ook ten opzichte van Ps. 102 bij Jesaja zagen, waarnaar hetgeen in de Schrift wordt gezegd van de HEERE, die tot Zijn volk kwam als van de Zoon van God, de Knecht van de Heere, de Messias, moet worden verklaard, in wie toch de toekomst van de HEERE wordt teweeggebracht. De schriftverklaring was oorspronkelijk zo christologisch geweest, dat bijv. Deut. 32: 39 ook nog later in de Joodse synagogen zo verklaard werd: "Als het woord van de HEERE Joh 1: 1 openbaar zal worden om Zijn volk te verlossen, zal Hij (de HEERE) tot alle volken zeggen: "Ziet nu, dat Ik ben die is en die was en die zijn zal en er is geen ander God is behalve Mij. Ik in Mijn woord (de Logos) maak dood en maak levend; Ik heb geslagen het volk van het huis van Israël en Ik genees het aan het einde van de dagen en er is niemand die redt uit de handen van God en Zijn legerscharen, die zich tegen hen in slagorde zullen stellen. " Maar de Schriftopvatting van de latere schriftgeleerden en farizeeën was ten gevolge van een abstract monotheïsme, evenals ook het vulgaire rationalisme aan het einde van de vorige en aan het begin van deze eeuw dat huldigde, zover van dat van de profeten verwijderd, dat de farizeeërs in het onderzoek dat Jezus in Matth. 22: 41vv. bij hen hield, zeer beschaamd werden. Als voor hen de naam van Messias als van Zoon van God een zo gewone was dat het één voor hen evenveel zei als het andere (Joh. 1: 49 Matth. 14: 33), dan erkenden zij toch dat Zoonschap van God niet in zijn eigenlijke, ware betekenis Mt 16: 16 en veroordeelde de hoge raad Jezus als godslasteraar omdat men Hem, ook als Hij Zich voor Messias verklaarde, toch meende het recht niet te mogen toestaan om Zich in een hogere zin dan waarin men nu eenmaal het Zoonschap van de Heere van de Messias opvatte, voor Gods Zoon te verklaren (MATTHEUS. 26: 63vv. Joh. 19: 7), zodat men dus eigenlijk niet wist wat men deed (Luk. 23: 34). Voor de eerste christelijke gemeente nu was Jezus Christus, haar Heer, krachtig bewezen Zoon van God te zijn naar de Geest van de heiligmaking uit de opstanding van de doden (Rom. 1: 4); maar de latere Jeruzalemse gemeente in die tijd, waartoe onze brief aan de

Hebreeën behoort, was sedert farizees-wettische geest bij hen de overhand had gekregen, in haar denkwijze omtrent de persoon van Christus ook meer en meer tot het standpunt van het toenmalig ebionitisme verzonken. Door deze stroming werd Hij gehouden voor een uitnemend mens, die bij de doop goddelijke kracht had gekregen, maar toch werd Hij voor een mens gehouden en het bestaan van een wezenlijke goddelijke natuur in Hem geheel ontkend. Hierdoor wordt het dan verklaarbaar dat deze gemeente, toen de zware beproeving die boven bij vs. 2 Heb 1: 2 genoemd is, over hen kwam, omtrent het christendom in twijfel kon komen en in gevaar om tot het Jodendom terug te keren, als de meer schitterende, meer bevestigde en een beter lot aanbiedende godsdienst. Hierdoor wordt het dan ook verklaarbaar waarom onze schrijver het artikel van Christus als Zoon van God zo zeer op de voorgrond plaatst en dat in zijn ware betekenis zo uitvoerig uit oudtestamentische bijbelplaatsen voorstelt, op grond van een schriftverklaring, door de profetische opvatting en verklaring gewettigd. Was nu eerst van deze zijde in het ebionitisme van de gemeente, in het armzalige van haar voorstellingen omtrent de goddelijke persoon van Christus bres geschoten, dan kon het overige bolwerk van hun vastigheden tegen hetgeen de leiding van de Heere nu met haar voorhad, eveneens neergeworpen worden.

13. En tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd, zoals Hij in Ps. 110: 1 tot Hem zegt, die David in de Geest zijn Heer noemt (MATTHEUS. 22: 41vv.):

a) "Zit aan Mijn rechterhand, totdat ik uw vijanden zal gemaakt hebben tot een voetbank voor Uw voeten? "

a) Hand. 2: 34; 1 Kor. 15: 25

14. Zijn zij, de engelen, niet integendeel, zoals behalve uit Ps. 104: 4 ook uit Ps. 34: 8; 91: 11vv. allen, zelfs de voornaamste onder hen niet uitgezonderd, dienende geesten die door God, als Hij ze tot Zijn dienst wil gebruiken, uitgezonden worden omwille van degenen die de zaligheid, door de boven hen verheven Zoon voor de wereld verworven, beërven zullen?

Op de twee eerste paren van antithesen (vs. 5, 6 en 7-12), die Zoon en engel tegenover elkaar stellen om de verhevenheid van de Zoon en Zijn naam boven de engelen voor te stellen, volgt in vs. 13v. een derde soortgelijk paar. De voortgang is dus chiaistisch (kruisweegs): eerst worden tegenover de Zoon de engelen, dan tegenover de engelen de Zoon, nu weer tegenover de Zoon de engelen gesteld. Geen Psalm wordt in het Nieuwe Testament zo dikwijls (niet minder dan tien maal: MATTHEUS. 22: 44 Mark. 12: 36 Luk. 20: 42 Hand. 2: 34v. 1 Kor. 15: 25 Hebr. 1: 13; 10: 12; 5: 6; 7: 17 en 21 geciteerd als de 110e, waarnaar de schrijver hier verwijst. Ook staan alle nieuwtestamentische teksten, die over Christus zitten aan de rechterhand van God spreken in rechtstreekse betrekking en in verband met deze Psalm, waarin dat nieuwtestamentische feit het eerst deze uitdrukking heeft gevonden. Hij werd dus in de tijd van Jezus en de apostelen voor de Messiaanse hoofdspalm gehouden.

Hoe de engelen geheel anders deelnemen aan het werk van God tot zaligmaking zegt de schrijver met zijn eigen woorden: zij zijn "dienende geesten, " dit is het eerste; "tot dienst uitgezonden" is het tweede; "omwille van degenen die de zaligheid beërven zullen, " het derde. Zij die zelf geen redding nodig hebben, worden, daar de wil van God alleen doelt op een redding van de mensheid die in de dood ligt, van daar waar de mens Jezus aan de rechterhand van God op de troon zit, tot dienst van degenen ontboden, voor wie die redding bedoeld is.

De aanroeping van engelen als helpers in de nood of als middelaars ter zaligheid is even verwerpelijk als de loochening van hun bestaan of van het gebruik van hen door God in Zijn dienst terwille van hen die de zaligheid zullen beërven, onbijbels is. De hun hierdoor aangewezen plaats sluit elke hun te wijden cultus uit, terwijl aan de andere kant hun gesteldheid als geesten de zinnelijke voorstelling van hun gedaante naar het gebied van de fantasie en van de kunst verwijst, maar hun gebruik ten dienste van God een voorbijgaande verschijning en werkzaamheid op aarde in de meest verschillende vormen mogelijk maakt.

In oude tijden werden de kinderen van God met hun zichtbare verschijning bevoorrecht en heden ten dage is de hemel, hoewel voor ons onzichtbaar, nog steeds geopend en de engelen van God klimmen op en dalen neer voor de Zoon van de mensen en bezoeken de erfgenamen van de zaligheid. De serafs vliegen nog met brandende kolen van het altaar om de lippen van uitverkoren mensen aan te roeren. Indien onze ogen geopend waren, zouden wij vurige wagens en paarden rondom de dienstknechten van de Heere aanschouwen; want wij zijn gekomen tot de vele duizenden van de engelen, die allen wachters en beschermers van het koninklijke zaad zijn. Het is geen dichterlijke figuur, wanneer Spencer zegt:

Zie, hoe ze vaak op gouden wiek de lucht Doorklieven, als vervolgers in hun vlucht, Die tegen 's vijands heir ons helpen strijden!

Tot wat een hoge eer worden de uitverkorenen verwaardigd, daar de schitterende hemelgeesten hun dienaren worden! In wat een verheven gezelschap zijn zij opgenomen, sedert zij gemeenschap hebben met vlekkeloze hemelingen! Hoe goed worden wij verdedigd sedert de twintigduizenden van Gods wagens tot onze verlossing gewapend zijn! En aan wie zijn wij dit alles verschuldigd? Laat de Heere Jezus Christus ons voor eeuwig dierbaar zijn, want door Hem zijn wij gezet in de hemelen, ver boven alle machten en krachten. Hij legt Zich rondom degenen die Hem vrezen.

De engelen blijken in de Heilige Schrift zeer voortreffelijke wezens te zijn, in sterkte en kracht meer dan de mensen; als geesten, d. i. als wezens die, indien zij ook tot handhaving van hun persoonlijkheid een zeker orgaan nodig hebben, nochtans geen ander dan een zeer geestelijk bekleedsel (d. i. een geheel ander dan ons zinnelijk lichaam ook na de verheerlijking) bezitten. Zij zijn door God geschapen voor de eeuwigheid, hebben dus een bestaansbegin gehad, maar zullen geen levenseinde hebben, behoren tot een andere kring van voorwerpen dan wij, d. i. niet tot de zinnelijke en zienlijke, maar tot de onzichtbare wereld, die in de Schrift de hemel genoemd wordt; nochtans kunnen zij met de zinnenwereld in aanraking komen, daarin verschijnen en een zekere werking uitoefenen. Deze verschijningen zijn geen uiterlijke vertoningen van hun innerlijk wezen, die om gezien en doorzien te worden zonder twijfel die trap van gelijkheid aan hen vereisen, die aan de gelovigen als toekomstig beloofd is; maar aanneming van gedaanten, waarin zij zich, sprekend en handelend, aan mensen kunnen tonen en waarbij de glans en heerlijkheid die hen omstraalt met een onweerstaanbare indruk op hun heiligheid en hemelse herkomst wijst. De voorstellingen van hun persoon als met veel vleugels, ogen en dergelijke, duidt op de eigenschappen die in hen en op de werkzaamheden, waartoe zij geroepen zijn. Hun werking is aan de wil van God onderworpen, niet onbeperkt, niet onweerstaanbaar, niet rechtstreeks als van dienaren van de voorzienigheid, dienaren van de Geest van God, niet als van zijn plaatsvervangers. Zoals al wat God geschapen heeft, zo zijn ook de engelen oorspronkelijk goed. De goede, want niet allen hebben de goede oorsprong bewaard, de goede engelen, van wie wij hier alleen spreken willen, zijn ook door keuze goed gebleven en nu voorts aan geen verandering onderworpen, maar in het goede bevestigd. God ziet altijd dat zij goed zijn. Als er gezegd wordt dat Hij ook

vlekken in hen ziet, is er geen sprake van zondesmetten, maar van een, alleen tegenover Zijn volstreekte volmaaktheid uitkomende, betrekkelijke onvolmaaktheid. In de Schrift dragen zij de schoonste namen van godebehagelijkheid, heiligheid, heerlijkheid, kracht. Zij heten heilige engelen, uitverkoren engelen, engelen van het licht, Gods kinderen, krachtige helden, engelen van Gods kracht. Zij worden voorgesteld als ziende het aangezicht van God, als begerig in te zien in Zijn genadebesluiten; als degenen die God eeuwig loven, geen rust hebben dag of nacht, Gods woord doen en de stem van Zijn woord gehoorzamen; voorbeeldig voor allen die daar op aarde tot God zeggen: Uw wil geschiede. Hun gelijk te zijn, wordt als een trap van hoge zaligheid en heerlijkheid voorgesteld. Zij vermeederen niet, maar zijn als een enorme hemelse legermacht; Enochs profetie spreekt van vele duizenden. Daniëls gezicht van duizend maal duizenden en tienduizend maal tienduizenden; wie herinnert zich niet het aandoenlijk woord van zijn Zaligmaker in Gethsémané, waarin Hij van meer dan twaalf legioenen engelen sprak. Zij zijn, hoewel gelijk in heerlijkheid en roeping, verschillend, zoals de voorstelling van een leger meebrengt en de namen en titels van aartsengelen, overheden, machten, tronen en heerschappijen ons tonen. Als zodanig verkondigen zij allen en loven zij de macht en de heerlijkheid en de wijsheid en de liefde van Hem, die alleen onsterfelijkheid heeft en een ontoegankelijk licht bewoont, die geen mens gezien heeft, noch zien kan en voor wie ook de hoogst verhevenen uit hun talloze menigte het aangezicht als met vleugels bedekken. De engelen, heilige, heerlijke, krachtige, hoogste van de geschapen wezens, zijn in hun onderscheiden, ook in de hoogste rangen, gediensstige (dienstdoende) geesten. De naam zelf van engelen betekent: boden, gezanten. Zij worden voorgesteld als staande voor de troon, waarop God in de almacht en rust van Zijn heerlijkheid gezeten is; staande, met de uitdrukking van de diepste eerbied, de gehoorzaamste bereidwilligheid. Denk aan de serafim bij Jesaja: ieder had zes vleugels, met twee bedekte hij zijn aangezicht en met twee bedekte hij zijn voeten en met twee vloog hij. Zij dienen Gods voorzienigheid, Gods openbaring, Gods raad, als noodzakelijk en ook als gewillig dienende. Daarin is hun zaligheid en hun heerlijkheid; daarin hun bestemming. Hun volkomen vrijheid is gewillige afhankelijkheid van de Allerhoogste, die hen tot Zijn dienst geschapen en geroepen heeft en gebruikt; die Zijn engelen maakt tot geesten en Zijn dienaren tot een vuurvlam. Zoals de natuur met haar ingeschapen krachten Gods wil gehoorzaamt, zo gehoorzamen Hem in de engelen de persoonlijke krachten van de geestenwereld, doch niet blindelings, maar aanbiddend, maar eenswillend, maar lovend en dankend. Zelf dienend en aanbiddend, zoals het aan het schepsel, ook op de hoogste trap van de geschapen wezens betaamt, komt dus aan de engelen, ook niet aan de verhevenste onder hen, enige dienst of enige aanbidding toe. De heerlijke engel, die zulke heerlijke dingen aan de apostel-profeet toont, wijst haar met siddering af en noemt zich zijn mededienstknecht en die van zijn broeders. Van de engelen staat geschreven dat zij tot dienst uitgezonden worden, ten behoeve van hen die de zaligheid beërven zullen, d. i. van allen die tot het Godsrijk behoren, waartoe zij behoren. En deze dienst is in hun betrekking gegrond. Er is geen twijfel of het Godsrijk heeft, zoals een algemene zaligheid, het genot van de liefde van God en ook één enig doel: Gods hoogste verheerlijking. God is het heerlijk middelpunt en rondom Hem bewegen zich al de Zijnen, engelen en mensen, in een gesloten kring. De mens, naar Gods beeld en gelijkenis geschapen om de kroon van de zichtbare schepping, ja van alle geschapen wezens te zijn, was zonder twijfel, zoals de lust en liefde van God, zó ook de lust en liefde van Zijn engelen. Als deze "gejuicht hebben bij het leggen van de hoeksteen van de aarde, " veel meer hebben zij zonder twijfel gejubeld toen uit het stof van de aarde dit heerlijke wonder van Gods scheppende almacht verrees. Helaas! De zonde, die zo droevig een scheiding maken moest tussen God en de mens en hem aan de dienst van de boze engelen verbond, stelde ook een kloof tussen hem en de goede engelen. God dreef de mens uit de hof van Eden en het aangezicht en vlamig zwaard van de cherubim, die de hof bewaakten, moest tegen de mens zijn. De mensheid behoorde rechtens niet meer tot het

Godsrijk: zij moest er toe hersteld, toe teruggebracht worden. En diezelfde Middelaar, die de tot dat heil bewaarde mensheid met God verzoende, verzoende ook mens en engel. Het grote huisgezin van de Godsgemeente, waarin de verlost menschen weer de kinderen en de engelen de dienaren zijn zouden, werd door hem tot liefde en gemeenschap hersteld. Dit was "de verborgenheid van Zijn wil naar Zijn welbehagen, dat Hij voorgenomen had in Zichzelf, om in de bedeling van de volheid van de tijden weer alles bijeen te vergaderen in Christus zowel wat in de hemel als wat op de aarde is"; Zijn welbehagen dat in Christus al de volheid wonen zou en dat Hij door Hem vrede zou maken door het bloed van Zijn kruis, door Hem alle dingen verzoenen zou tot Zichzelf, hetzij de dingen die op de aarde, hetzij de dingen die in de hemelen zijn. In Jezus, de Middelaar van het Nieuwe Testament, is de algemene vergadering van de engelen en de gemeente uit de menschen in de hemelen opgeschreven één. Het grootste doel van de verlossing is bereikt, wanneer God te midden van deze ene gemeente van engelen en zalige menschen woont en troont en verheerlijkt wordt, in de meerdere en volmaakte tabernakel, niet met handen gemaakt, waarvan de tent van de samenkomst van God met Zijn volk binnen gordijnen met cherubswerk en tussen de cherubim op het verzoendeksel tronend, een voorafbeelding geweest is. Vandaar dat de hemelse gemeente van de engelen zo'n groot belang stelt in de dingen die van de kerk van God op aarde worden aangediend; dat van de engelen gezegd wordt dat zij "begerig zijn in de raad van het heil een blik te slaan, " dat zij die tot gedurig onderwerp van hun lofzang maken; dat de toevoeging van de volkeren tot de gemeenschap van het heil in de Schrift genoemd wordt "een bekendmaking door de gemeente van de veelvuldige wijsheid van God aan de overheden en de machten in de hemel; "dat er blijdschap is voor de engelen van God over iedere zondaar die zich bekeert, dat zij zich noemen: mededienstknechten van de dienaren van de gemeente op aarde en dat deze wederkerig "engelen van de gemeente, engelen van de Heer van de legerscharen" worden genoemd. Vandaar ook dat hun dienst alleen van hen gevergd en door hen met grote blijdschap verleend wordt, tot het brengen van menige blijde boodschap op aarde, die met de raad van het heil in verband staat; dat de gewichtigste ogenblikken van de voorbereiding en vervulling van dat heil door engelenverschijningen, engelenboodschappen, engelenliederen, engelenprofetiën gevierd worden; dat de vrede op aarde en het welbehagen van God in menschen, om de Zoon van Zijn welbehagen, de hoogste hemelen van het "ere zij God" uit hun mond weergalmen doet. Vandaar dat de uitverkoren engelen op de grote dag van Christus Zijn uitverkoren gemeente uit de menschen tegemoet zullen gaan, met een bazuin van groot geluid en haar bijeen vergaderen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemelen tot het andere uiterste; terwijl opnieuw van de heiligen van de aarde gezegd wordt dat zij (in en met Christus) de engelen oordelen zullen. Vandaar tenslotte dat de gediensstige geesten van de hemel, door alle tijden van haar bijeenvergadering, lijden en strijd, tot op de dag van de openbaarmaking van alle dingen toe, de natuurlijke en zeer gewillige beschermers van de gemeente en van haar bijzondere leden geweest zijn, die voor en met haar tegen de wereld en de boze gestreden hebben, strijden en zullen strijden, totdat de grote stem in de hemel gehoord wordt: "Nu is de zaligheid en de kracht en het koninkrijk gekomen van onze God en de macht van Zijn Christus, want de aanklager van onze broeders, die hen dag en nacht aanklaagde voor onze God, is neergeworpen. " Vandaar dat wij, zowel vóór en na Christus, zo menig engel tot bescherming en uitredding van zo menig uitverkorene zien uitgezonden; en dat de apostel zich met vertrouwen beroept op de levende geloofsovertuiging van de broeders, aan wie hij schrijft, dat zij niet allen dienstdoende geesten zijn, die uitgezonden worden ten behoeve van hen die de zaligheid beërven zullen.

HOOFDSTUK 2

DE LEER VAN CHRISTUS MOET WORDEN AANGENOMEN

B. vs. 1-18. De christenen te Jeruzalem meenden aan het oudtestamentisch godswoord trouw te moeten blijven, daar het hun van de hemelen was gegeven, zoals door de dienst van de engelen, die bij de openbaarmaking was gegeven, zo vast gewaarborgd was. Bij deze zaak grijpt de schrijver hen nu aan, nadat de verhevenheid van Christus boven de engelen hun uit de Schrift is aangewezen. Hij doet dit om hen te doen weten dat, als zij de afval van dat godswoord reeds als een strafbare zonde beschouwden, zij zich aan een nog zwaardere verantwoording zouden blootstellen, als zij aan de zaligheid, hun in het Nieuwe Testament aangeboden, de rug wilden toekeren. Deze toch was hun eerst door de Heere zelf gepredikt en door Zijn apostelen was zij vervolgens tot hen gekomen. Door tekenen en wonderen en velerlei krachten en gaven van de Geest had God de woorden van het apostolisch getuigenis bevestigd (vs. 1-4). Zij mogen nu echter niet daartegen aanvoeren: ja, als de zaligheid van het Nieuwe Verbond zoveel heerlijker moest zijn dan het woord van God in het Oude Testament, dan hadden veeleer bij de verkondiging daarvan hemelse woorden moeten worden gebruikt, maar niet een Mensenzoon, die beneden de engelen was vernederd en diens menselijke getuigen. Om deze tegenspraak, die hij volgens de hele gesteldheid van de harten van de leden met reden vreest, geheel te weerleggen of te voorkomen, leidt de schrijver hen tot het juist begrip van Gods raadsbesluit tot zaligheid van het menselijk geslacht, dat alleen ten uitvoer kon worden gebracht door de Mensenzoon, die beneden de engelen was vernederd en tenslotte zelfs aan de dood overgegeven (vs. 5-15). Vervolgens zegt hij hun nog in het bijzonder dat deze Zoon van de mensen juist voor hun volk, voor het zaad van Abraham, nog in bijzondere zin één van hun gelijken en een Hogepriester geworden is die hen volkomen helpen kan (vs. 16-18).

1. Daarom, omdat volgens de zojuist aangehaalde bewijsplaatsen uit de Schrift Christus, de Middelaar van het Nieuwe Verbond, zo hoog verheven is boven de engelen, de middelaars van het Oude Verbond, moeten wij, die nu tot het Nieuwe Verbond behoren, nadat wij tevoren leden van het Oude geweest zijn, ons des te meer houden aan hetgeen door ons in deze dagen van het Nieuwe Testament (vs. 2) gehoord is. Daaraan moeten wij ons vasthouden en er ons niet van laten afkeren, opdat wij nooit afdrijven, als door een stroom voortgesleept worden, zoals zeker zou plaatshebben, indien wij het wilden loslaten.

Het begrip van het evangelie, dat Lukas graag omschrijft (alleen in Hand. 15: 7 en 20: 24 gebruikt hij het woord) wordt hier uitgedrukt door "hetgeen door ons gehoord is", omdat het hier niet aankomt op de inhoud, maar op de vorm boven alle andere wijzen van openbaring. Het evangelie zou overgave eisen en verdienen, op welke wijze het ook was uitgedrukt en vernomen. De alles overtreffende wijze, waarop het openbaar is geworden, brengt de noodzaak mee die in de zaak ligt opgesloten en waarvan de inachtneming plicht is, dat wij des te meer onze aandacht erop moeten vestigen en ons hart erop moeten zetten.

Het "te meer" wijst een maat aan die onder andere omstandigheden, namelijk als Hij door wie God in deze laatste dagen tot ons heeft gesproken, niet was wat Hij is, niet zo groot zou zijn, een bijzondere grote mate van achtslaan op het gehoorde.

De wereld denkt dat zij in haar voortgang het godswoord ten onder zal brengen; maar nee, de gerechtigheid van God als bergen gegrondvest blijft staan, alles blijft volgens Zijn woord, alleen de arme mens gaat daaraan voorbij en al de daarin aangeboden zaligheid.

2. Want indien a) het woord, door de engelen gesproken, het woord van het Oude Testament in de wet van Mozes ("Ex 19: 25" en "De 32: 2, vast is geweest, het karakter van een onverbreekbare goddelijke instelling had en b) alle overtreding, elke handeling tegen dat woord en alle ongehoorzaamheid in het geen gevolg geven aan zijn voorschriften rechtvaardige vergelding, straf, in overeenstemming met de misdaad, ontvangen heeft,

a) Hand. 7: 53 Gal. 3: 19 b) Gen. 19: 17, 26 Deut. 27: 26

3. a) hoe zullen wij het oordeel van de verdoemenis (1 Thessalonicenzen. 5: 3) ontvluchten, indien wij op zo'n grote zaligheid, als die in het woord van het Nieuwe Testament, in het evangelie van Jezus Christus ons wordt aangeboden (2 Petrus 1: 13 Hand. 13: 26 geen acht slaan (hoofdstuk 10: 29) 12: 25)? En die zaligheid is groot, b) die, begonnen verkondigd te worden door de Heere (Hand. 10: 36v.) aan ons in rechtstreekse voortgang en dus met alle zekerheid en vastheid, en bevestigd is aan ons die Hem gehoord hebben, die uit Zijn eigen mond hebben vernomen wat de Heere heeft gepredikt (Luk. 1: 2).

a) Hebr. 12: 25 b) MATTHEUS. 4: 17 Mark. 1: 14

De geschiedkundig geopenbaarde wet wordt genoemd: "het woord door de engelen gesproken" zonder in tegenspraak te zijn met het getuigenis van het Oude Testament, dat God het heeft gesproken. Evengoed als men alle geschiedkundige openbaring van God van Zichzelf, waarvan de mens bewust werd, kende als een door de dienst van zijn geesten als middelen teweeggebracht, evengoed wist men ook dat Israël zijn Wet van God maar door engelen verkregen had. Zij kwam van God en niet uit menselijk willen en denken, maar zo dat God op de wijze waarop Hij tot de mensen kwam, verborgen en tegelijk openbaar was, omdat zij tot hem kwam door gebeurtenissen die tot het leven van de geschapen wereld behoorden.

Mozes heeft de wet niet gemaakt maar ontvangen, doch de stem die de tien woorden sprak, de vingers die ze schreef, konden niet rechtstreeks als van God worden voorgesteld, deze uiterlijke wijze van openbaring zijn door de medewerking van hogere schepselen teweeggebracht.

Op de Sinai sprak wel de HEERE, maar Zijn rede was door bemiddeling van engelen hoorbaar geworden. Hij sprak dus slechts indirect, niet rechtstreeks, zoals in het Nieuwe Verbond want de mens Jezus is in Zijn persoon geen ander dan de eeuwige Zoon, doch de engelen, van wie de HEERE Zich bediende, waren in hun persoon anderen dan de HEERE zelf.

Met de waardigheid van de Middelaar van het Nieuwe Testament en met de grootheid van de door Hem in het evangelie aangeboden zaligheid staat in overeenstemming de zware verantwoordelijkheid van de hoorders van het evangelie en de zekerheid van het verloren gaan van hen, die het verachten.

Het kind is meer verschuldigd dan de knecht.

Aan wie veel gegeven is, van die zal ook veel geëist worden. In het Nieuwe Testament is het licht van de openbaring veel helderder en heerlijker dan het in het Oude Testament bij de belofte en de voorbeelden geweest is. Bedenkt gij, die in de laatste dagen leeft, welke verplichting dat op u legt!

Wij dingen niets af van de waarde van de wet, aan Israël gegeven. Zij was van God afkomstig en Hem waardig. Haar geboden waren wijs, heilig en goed en zij was volkomen berekend naar de behoeften van het volk. Maar ach, hoe veelvuldig waren haar inzettingen! Wat een brandoffers en zoenoffers en dankoffers, wat een wassingen en reinigingen werden door haar voorgeschreven! Zij legde een juk op de schouders dat, naar de verklaring van Petrus zelf, door niemand was te dragen. En hoe streng was zij! Zij sprak als tot dienstknechten. Zij eiste gehoorzaamheid, volkomen gehoorzaamheid aan haar geboden, en hoewel zij de kiem in zich bevatte van de mildere bedeling waaronder wij leven, hoewel zij God ook als genadig en barmhartig en groot van goedertierenheid deed kennen en voor sommige overtredingen offers vergunde, waardoor haar verzoening afgebeeld en verzekerd werd, zodat het beschuldigend geweten zonder het gevoel van schuld te verliezen echter gerustgesteld werd en die naar het grote offer heen wezen, dat eens gebracht zou worden voor de zonden van de wereld, toch predikte zij God meestal als de vlekkeloos Heilige en onkreukbaar Rechtvaardige en stelde Hem voor als een wreker van de ongerechtigheid van de mensen. Wie deinst niet terug als hij een berg ziet roken? Wie schrikt en beeft niet als hij zich de ontzettende tekenen voor de geest haalt, waaronder de wet van de HEERE werd afgekondigd? Wie de berg naderde, moest een gewisse dood sterven, ja zo vreselijk was het gezicht, dat de vertrouweling van de Heere, dat Mozes zelf beefde.

Stellen wij nu hier tegenover het evangelie, of de bedeling van het Nieuwe Verbond, waaronder wij leven, dan voelen wij dat onze schrijver met het hoogste recht spreekt van de zaligheid die aan ons is verkondigd; maar dan straalt ons tevens al de kracht van zijn gewichtige vraag in de ogen. God zij dank! Wij zijn niet gekomen tot de tastbare berg en het brandende vuur en de duisternis en het onweer en tot het geklank van de bazuin en de stem van de woorden, die zij die ze hoorden baden, dat het woord tot hen niet meer zou gesproken worden. Wij zijn gekomen tot de berg Sion en de stad van de levende God, tot het hemelse Jeruzalem en de vele duizenden engelen en tot de Middelaar van het Nieuwe Testament Jezus en het bloed van de besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel. Op Horebs top vertoonde Zich God in al Zijn grootheid en majesteit; maar op Golgotha zien wij Hem, ja ook in Zijn heiligheid, maar bovenal in Zijn weergaloze liefde. Van Horebs top ontzei Hij Israël de toegang tot Zich en niemand dan Mozes kon tot Hem naderen; maar op Golgotha nodigt de Vader van alle genade ons tot Zich, al zijn wij nog zo ver van Hem afgeweken. Van Horebs top eiste Hij de stipte volbrenging van Zijn bevelen, onder de vreselijkste bedreigingen; maar op Golgotha wordt ons genade en vergeving, volkomen vergeving van al onze zonden verkondigd en de ene eis die Hij doet aan ons is dat wij geloven, opdat wij, vervuld van Zijn liefde, tot dankbare wederliefde geroepen worden en niet als slaven, maar als kinderen, niet uit vrees, maar gewillig, ijverig zijn in alle goede werken. Maar is het ongehoorzame kind niet nog strafwaardiger, naarmate het meer blijken van de tedere liefde van de vader heeft ontvangen? Is een volk dat opstaat tegen de koning, die het met vaderlijke welwillendheid regeert, niet schuldiger dan wanneer het gebukt gaat onder een ijzeren scepter? Indien dan zij die het juk van de wet moesten dragen, niet zijn ontkomen, hoe zullen wij dan ontkomen, indien wij op zo'n grote zaligheid geen acht slaan, als die aan ons is verkondigd? Hierbij komt dat het woord van de wet slechts door Engelen is gesproken, maar het evangelie door de Heere is verkondigd. Engelen en de Heere staan hier tegenover elkaar en hoe oneindig ver munt Hij boven hen uit: Herinneren wij ons slechts wat de schrijver in het vurige hoofdstuk van Hem en van de engelen getuigt! Maar indien zij nu niet zijn ontkomen die het woord, door engelen gesproken, veronachtzaamden, hoe zouden wij dan ontkomen, als wij geen acht namen op de zaligheid die door de Heere is verkondigd! Onze schuld zou dan nog veel groter zijn; want een groter gezant kon God niet zenden, dan Zijn eigen Zoon en meer liefde kon Hij ons niet bewijzen, dan Hem voor ons over te geven.

4. God getuigt bovendien mede door oorgetuigen van de tot ons gekomen zaligheid omtrent het betrouwbare van hetgeen daarin wordt verkondigd (Hand. 13: 26; 16: 17; 28: 28, door tekenen en wonderen en velerlei krachten (Rom. 15: 19 Mark. 16: 20 Hand. 4: 30; 5: 12vv.) en het toedelen van de Heilige Geest in allerlei gaven, die Hij verleende naar Zijn wil (1 Kor. 12: 8vv.). Waarom wij zoveel te minder zullen ontkomen, onstraffelijk zullen worden bevonden, als wij ons niet laten gezeggen door hetgeen wij horen, ligt deels in de inhoud daarvan, deels en in de eerste plaats in de wijze waarop het tot ons is gekomen.

In hoeverre het in de inhoud ligt, is eerst aangegeven door "zo'n grote zaligheid" en vervolgens in de bijzin nader uiteengezet "die, begonnen zijnde enz. " De redding (zaligheid) zegt de schrijver en wat voor een redding die de inhoud uitmaakt van het nu uitgegane woord van God, is volgens de eerste bekendmaking door de Heere, gegeven aan hen die ze Hem hebben horen meedelen, op een wijze die alle onzekerheid uitsluit. Aan het feit dat de zaligheid, waarvan nu voor ons wordt gesproken, eerst door de Heere bekend is geworden, denkt hij nu als in een tussenzin, om er daarna de nadruk op te leggen dat en hoe het door degenen die het Hem hebben horen bekend maken, aan ons is doorgegeven. Ditmaal is het woord van God ons zo nabij gekomen: eerst door de Heere verkondigd, die op aarde gewandeld en als mens tot mensen gesproken heeft, is het vervolgens door degenen die Hem gehoord hebben, aan anderen openbaar gemaakt. Hoe geheel anders dan wanneer het door engelen bekend was gemaakt, zodat het voor degenen die het hoorden als een woord uit een vreemde wereld was! Aan de andere kant is "aan ons bevestigd" de zaligheid die de inhoud van het woord van God is, het is ons bekend geworden op een wijze die alle twijfel buitensluit en de waarheid waarborgt, doordat God getuigenis gaf aan de verkondiging van hen die het uit de mond van de Heere hadden vernomen, om te getuigen dat het waarheid was, door tekenen en wonderen en velerlei krachten en het toedelen van de Heilige Geest van de een of andere aard naar Zijn wil, maar altijd door hetgeen midden onder ons geschiedde. Zo op menselijke wijze nabij dus en toch zo op goddelijke wijze gewaarborgd is de bekendmaking van deze zaligheid tot ons gekomen, terwijl de overbrenging van de wet er een was die tegelijk boven het menselijke en beneden het goddelijke stond.

Zoals in vs. 3 staat "aan ons bevestigd is door degenen die Hem gehoord hebben" kon de apostel Paulus, die er anders zo'n grote nadruk op legt dat hij zijn evangelie niet minder rechtstreeks dan de Palestijnse apostelen van Jezus had, niet schrijven. Hij had, als hij zijn eigen apostolaat op de achtergrond had willen laten treden (Judas 1: 17v.) moeten schrijven "aan u" om niet in tegenspraak met zichzelf te komen. Zoals de woorden hier gelezen worden, zijn het woorden van een leerling van de apostelen aan een door apostelen gestichte gemeente.

5. Om goede redenen heeft God bij die wijze van verkondiging (vs. 3v.), niet weer zoals bij de openbaring van de wet van het Oude Testament (vs. 2), waaraan gij zo'n grote betekenis hecht, gebruik gemaakt van engelen als werktuigen. Want Hij heeft de toekomstige wereld niet aan de engelen onderworpen, waarin een nieuwe orde van zaken heerst (hoofdstuk 1: 2), waarvan wij in het verband van onze uiteenzettingen (vs. 3 hoofdstuk 1: 12) spreken, zodat nu juist de engelen als de hoofdpersonen bij deze nieuwe vestiging als middelpersonen hadden moeten dienen.

In vs. 3v. had de schrijver, beginnend bij de Heere zelf de voortgang van de nieuwtestamentische prediking overzien. Daar zijn het mensen, Zijn discipelen, die terwijl God door wonderen en wonderbare gaven medegetuigt, de zaligheid verder verbreiden. Evenals het is uitgegaan van de Heere, die boven engelen verheven was, die God en mens in

één persoon is, zo is het uit Zijn mond door mensen, die met bovennatuurlijke gaven waren toegerust, tot de gemeente van deze tijd gekomen. "Want, " zo gaat de schrijver nu voort, "Hij heeft de toekomstige wereld niet aan de engelen onderworpen." Wat hier de tegenstelling is, is duidelijk "maar aan de mensen" en wel om die Ene die als Heer aan het hoofd van de zaligheid staat. Hier is echter bedoeld de nieuwe verlost wereld in onderscheiding van de oude geschapen wereld, die ten gevolge van de zonde een prooi van vergankelijkheid, van dood geworden is. Deze nieuwe wereld heet "de toekomstige, " ook van nieuwtestamenteisch standpunt; want hoewel de krachten van de toekomstige wereld (hoofdstuk 6: 5), waartoe de eerder genoemde wonderen en wondergaven behoren, die de getuigenis van de apostelen bekrachtigden, reeds tot de tegenwoordige tijd behoren, is toch voor ons de stad van de toekomst (hoofdstuk 13: 14) nog een zaak van verlangen en hoewel vanaf de openbaring van Christus de oude wereld volgens het recht van haar bestaan afgedaan en afgelopen is, bestaat zij toch nog als de uiterlijke schaal van de in haar verborgen, nieuwe wereld, die niet zal komen voordat alles heel zal geworden zijn, voor de nieuwe wereld en de nieuwe aarde (2 Petrus 3: 13) zullen zijn geschapen. Deze nieuwe, heerlijke, verlost wereld noemt de schrijver met de woorden "waarvan wij spreken." Hij spreekt dus van zichzelf in het meervoud, evenals in hoofdstuk 5: 11; 6: 9, 11; 13: 18 terugziend op het vorige hoofdstuk en vooruitziende op hetgeen hij verder wil zeggen, als het hoofdonderwerp van zijn brief.

Om te begrijpen wat hem tot dit woord leidt, moeten wij eraan denken dat onze brief geschreven is aan christenen, die zich juist door het feit dat zij in de eerste plaats aan het door de engelen en dus vast geworden woord gehoorzaam wilden zijn, lieten verleiden tot geringschatting van de nieuwtestamenteische zaligheid (vs. 2v.). Nu moest hij de lezers er opmerkzaam op maken dat de geringschatting van Christus en van de door Hem en Zijn apostelen verkondigde zaligheid, ook als die met het acht geven op het door de engelen gesproken woord door terugkering tot het Jodendom wordt verbonden, niet ongestraft kon blijven. Immers was volgens het uitgesproken welbehagen van God de toekomstige wereld niet aan de engelen maar aan Christus (of nauwkeuriger aan de door Christus geheiligde mens (vs. 11) onderworpen, zodat de christenen Christus als hun Heere moesten eren en aan Hem en het woord van Zijn apostelen moesten gehoor geven. De schrijver spreekt toch het tweede, positieve deel van de gedachte, die hij met de woorden: "Hij heeft de toekomstige wereld niet aan de engelen onderworpen" heeft voorgesteld, niet met zijn eigen woorden uit, maar wijst in vs. 7 in plaats daarvan op een woord van de profetie.

6. Niet aan de engelen heeft Hij de toekomstige wereld onderworpen, maar iemand heeft ergens (en gij zult wel weten welke tekst ik bedoel, namelijk Ps. 8: 5-7, zoals u ook niet onbekend kan zijn wie de schrijver van deze Psalm is) verklaard met het oog op Hem aan wie die toekomstige wereld onderworpen is: Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, tot zo'n verlossing juist Hem verkiest? Of, om Hem van wie hier gesproken wordt ook in het bijzonder aan te wijzen, de mensenzoon, dat Gij hem bezoekt met het doel om hem zozeer te verheerlijken?

7. Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan de engelen; met heerlijkheid en eer hebt Gij hem gekroond, opdat iets groots van hem zou worden en Gij hebt hem gesteld over de werken van Uw handen:

9. Maar wij zien Jezus, die Zichzelf zo dikwijls Zoon van de mensen heeft genoemd ("Uit 16: 16, a) met heerlijkheid en eer gekroond, die zoals die onmiddellijk ervoor staande uitdrukking zegt, een weinig minder dan de engelen geworden was, doordat Hij Zichzelf zo diep onder hen vernederd heeft (Fil. 2: 6vv.). En die verhoging is geschied vanwege het lijden tot in de

dood (Fil. 2: 8v.), dat Hem was opgelegd, opdat Hij door de genade van God (Rom. 5: 8 Gal. 2: 21) voor allen, voor elk van de in vs. 15 genoemden, de dood smaken zou (2 Kor. 5: 14; 1 Joh. 2: 2 Joh. 8: 52).

a) Hand. 2: 33

10. Want (om dit "door de genade van God" nader op te helderen) het betaamde Hem, om wie alle dingen zijn en door wie alle dingen zijn, namelijk God (Rom. 11: 36; 1 Kor. 8: 6, dat Hij door hetgeen Hij naar Zijn raad wilde doen en ook werkelijk gedaan heeft, om vele kinderen tot de heerlijkheid te leiden, de overste Leidsman van hun zaligheid in Zijn eigenschap als Overste en Heiland (hoofdstuk 12: 2 Hand. 5: 31) door lijden innerlijk en uiterlijk zou heiligen (hoofdstuk 5: 8v.).

De mens staat daar te midden van Gods schepping als een onttroond Koning met aanspraak op het rijk en met de belofte het eenmaal weer te zullen ontvangen. Wat nu op de mens in het algemeen betrekking heeft, maar ten opzichte van hem nog niet vervuld is, dat vindt nu reeds zijn toepassing op Jezus, de stamvader van het verlore mensengeslacht, die juist daarom "de Mensenzoon" heet (vs. 6 MATTHEUS. 8: 20). Hij is een korte tijd onder de engelen vernederd geweest, van wie Hij de Schepper en Heer was. Maar met des te grotere eer en heerlijkheid is hij daarna gekroond. Zijn vernedering tot onder de engelen had plaats, opdat Hij de dood zou ondergaan, opdat Hij, in volkomen gehoorzaamheid jegens God tot aan het einde trouw, zich aan God voor de mensen zou kunnen opofferen. En daarom kreeg Hij de oorspronkelijk voor mensen bestemde heerlijkheid, die Hij tevens verhoogde. En dit alles geschiedde door Gods genadige beschikking, opdat door Zijn dood allen verlost en met Hem verhoogd mochten worden. Verre vandaar dus dat er in Jezus' sterven een reden tot aanstoot en ergernis zou zijn gelegen, strekte het veeleer in de hoogste mate tot verheerlijking van God. Want God wilde de heerlijkheid van Zijn Zoon aan het hele menselijk geslacht meedelen, wilde grote scharen verheffen tot dezelfde heerlijkheid, waartoe Jezus door Zijn bloedig lijden en sterven geklommen was. Daarom is niet bij toeval de Zoon van God na bitter lijden gestorven. Het sterven had plaats volgens het raadsbesluit van Hem, die alle dingen geschapen heeft en die ze geschapen en ook weer hersteld heeft voor Zich en tot Zijn eeuwige heerlijkheid heeft geleid; in Hem heeft de lange reeks van Zijn gelovige volgelingen reeds overwonnen en de heerlijkheid verworven (vgl. hoofdstuk 10: 14 Rom. 8: 30). Daarom heet hij de Leidsman van hun zaligheid, hun heil, de wegbaner, die de baan gebroken heeft en door Zijn overwinning de overwinning voor de Zijnen mogelijk heeft gemaakt.

Overste Leidsman ter zaligheid wordt Jezus genoemd als degene die het heil of de zaligheid voor het hele menselijk geslacht verworven heeft en van wie die nu op hen uitgaat, als bewerker en bezitter van de zaligheid; aan het hoofd van de mensheid geplaatst, gaat Hij voor hen uit en leidt Hij ze tot hetzelfde doel. God nu heeft, zo zegt de schrijver, deze, die een voorganger van de zaligheid zou zijn en wilde zijn, door lijden gebracht tot het doel, waar Hij aangekomen, volkomen is, wat Hij als bewerker van de zaligheid zijn moet en zijn wil. Hem zo door lijden volkomen te maken, te heiligen, dat werd geëist door Zijn verhouding tot de heilbehoevende mensheid aan de ene kant en tot Hem, die met de verworven zaligheid aan haar hoofd zou staan, aan de andere kant. Het was een werk van vrije genade, waarin God dus noch door een buiten Hemzelf liggende noodzaak, noch door een buiten Hemzelf gelegen toeval bepaald werd, maar waarin Hij Zichzelf bepaalde overeenkomstig Zijn eigen wezen. De schrijver slaat daarmee alles terneer wat tot een zich ergeren aan het kruis van Christus zou kunnen aanleiding geven. Wat in het werk van onze zaligheid voor God betamelijk was, daarover heeft niemand een oordeel dan Hij alleen, die het einde en het begin van alles is.

Intussen is de heiliging van de Heiland door lijden toch ook geen vraag voor ons, die volstrekt zonder antwoord blijft. En het antwoord waarom er geen andere voor God aanvaardbare weg was dan deze, ligt aangeduid in de woorden: "vele kinderen tot de heerlijkheid leidend." Om de mensen in gemeenschap van de heerlijkheid met de Zoon te plaatsen, moest Hij deze brengen in gemeenschap van het lijden met de mens, opdat daaruit zaligheid en heerlijkheid als een gemeenschappelijk goed te voorschijn zou treden. Om de mensheid uit de diepte van het lijden, waarin zij zo ver is van haar bestemming, tot de hoogte van haar bestemming te verheffen, moest Hij Zijn Zoon door deze diepte van het lijden heen tot heerlijkheid omhoog leiden, zodat Hij nu door Hem, de door menselijk lijden geheiligde, de mensen tot heerlijke kinderen van God kan maken.

De christelijke gemeente te Jeruzalem was toen tot het ogenblik van beslissing gekomen; het was de vraag of zij in staat was om Christus' wil het hoogste over te geven wat van een Hebreëer kon worden geëist, elk en ieder verband met de heilige tempel en zijn godsdienst, alle verband met het volk van Israël. Israël naar het vlees maakte zich juist toen gereed om het Messiasrijk op de weg van het vlees te voorschijn te roepen en met geweld de heerschappij van Rome af te werpen. Gloeiende voorspellingen van valse profeten en zeloten omtrent de nabij zijnde verheerlijking van het uitverkoren volk rakelden het vuur op. Daarentegen hadden de christenen, zoals de vervolging van Nero bewees, die spoedig daarna uitbrak, overal in het Romeinse rijk het zwaarste te vrezen, terwijl hun hoop op de spoedige volmaking van hun heil en de zegevierende aankomst van hun hemelse Heer niet vervuld werd. Wat de Doper eens de vraag aan Christus in de mond legde: "Zijt Gij degene die komen zou of verwachten wij een andere?" dat deed velen in de gemeente die vraag nogmaals opwerpen. Ook zij, de gemeente te Jeruzalem, was als door een gevangenis omsloten door het volk, dat om een vleselijk Messiasrijk worstelde en wat anders hadden zij tegenover de zichtbare heerlijkheid, die aan het volk door de valse profeten beloofd werd, te stellen dan onzichtbare goederen? Als Paulus zegt dat voor de Joden Christus, de Gekruisigde, een ergernis was (1 Kor. 1: 23), dan bestond nu het grootste gevaar dat dit ook bij een aanzienlijk deel van de christelijke gemeente waarheid zou worden.

Bij alle verschil over de fijnere trekken in dit compacte en gedachtenrijk vers, komen toch bijna alle schriftuitleggers daarin met onze kanttekenaren overeen dat hier onder dit woord "heiligen" verstaan wordt dat de vader geëist heeft dat Christus door Zijn gehoorzaamheid tot de dood aan het kruis toe in zijn heerlijkheid zou ingaan. De samenhang met wat voorafgaat en volgt, wijst hierop. De term waardoor "heiligen" in de grondtaal staat uitgedrukt, wijst hier duidelijk op, want letterlijk betekent ze: "voleinden." En wat alle andere interpretaties uitsluit, men voelt reeds bij oppervlakkige lezing dat het "heiligen door lijden" niet kan opgevat worden in de gangbare zin, waar niet de zondaar, maar de hogepriester van zondaren, Hij, die "onschuldig, heilig, onbevlekt, afgescheiden van de zondaren" is, als voorwerp van de heiliging wordt voorgesteld. Ondervragen we de kundige en gelovige leek, die zuiver de mening van de gemeente weergeeft, welke zin in de strijd van het leven, bij smart en rouw, bij ontnuchtering en teleurstelling, bij verwonding van het hart en foltering van de ziel, kortom bij heel de brede reeks van kruistekenen, die het lijden ons in lijf en ziel drukt, aan het "door lijden geheiligd" pleegt gehecht te worden, dan kunnen we het zwevende begrip van deze uitdrukking veilig tussen drie lijnen begrenzen: losmaking van de wereld, breking met boezemzonde, leerschool van berusting en geduld. Het lijden, zo oordeelt men, rooft van de schijnheerlijkheid van de wereld haar ons betoverende glans. Als oordeel van God door onze gewetens gaand, brandt het op de bodem van onze zielen het onkruid van het vlees weg. Uiteindelijk, door ons onder druk te zetten in de nood, door onze machteloosheid in vaste gestalte voor de blik van onze geest te tonen en door weg te nemen elke staf en steun waarop

we tot dusver leunden, leert het ons tegenstand te laten varen en neigt het ons tot de wil en raad van onze God. Tegen deze zienswijze nu komen we op, deels omdat ze ons onwaar, deels omdat ze ons te geesteloos en oppervlakkig lijkt. Onwaar, want losmaking van de wereld mist elke zedelijke geloofswaarde, als door de smart haar aantrekkelijkheid voor mij wegviel. Niet bij de grijsaard, voor wie de wereld haar magnetische kracht verloor, maar voor de jongeling, die ze trekt met duizenden koorden, kan breking met die wereld een daad van het geloof zijn. Maar evenzeer geesteloos en oppervlakkig, want het oordeel van het geweten moet tot de wortel doordringen of schiet in uitroeiing van het onkruid tekort; en wat men meestal de door lijden gewerkte zachtheid van zielsstemming, het stille duldend en onderwerpend berusten noemt, is voor verreweg het grootste deel zelfbedrog en gaat als zodanig om buiten het christelijk geloof. Zie voor die zelfmisleiding het droef bewijs in het opgloeien van het vuur van drift in zelfzucht, zodra de lijder in zijn kleine wereld gedwarsboomd wordt en, zichzelf vergetend, uit zijn Jobs rol valt; en oordeel over het christelijk karakter van het duldend berusten, als men buiten het christelijke erf, aan de oevers van de Ganges, een lijdzzaam dragen bespeurt dat zeer ver deze hoog geroemde "overgave aan hoger wil" overtreft. De eer van God is niet dat Hij oordelend triomfeert over iemand wiens moed en veerkracht en wilsvolheid en persoonlijk bewustzijn door de afmatting van het lijden uitgeput en ontzenuwd werd, maar integendeel, dat Hij door zijn oordelen juist die moed verhoogt, die veerkracht verdubbelt, die wilsvolheid opwekt en dat persoonlijk bewustzijn spieren geeft, door de lijder langs de weg van nood en dood in te leiden in Zijn goddelijke rijkdom. Een ingaan door lijden tot heerlijkheid moet dat "heiligen" dus voor de Christus zowel als de voor de christen zijn, zoals niet Buddha of Mohammed, maar de Christus van de schriften ons ten Leidsman ook op de lijdensweg zal zijn. Een dubbele omstandigheid noopt ons daarbij gezag toe te kennen aan het elfde en twaalfde hoofdstuk van de brief aan de Hebreëen eerste wordt ons in dat schriftdeel uitdrukkelijk verklaard hoe we de uitdrukking "overste Leidsman" moeten verstaan; en bovendien, er is geen hoofdstuk in de Schrift, waarin de bedoeling van Gods kastijdingen zo met opzet en met zo'n uitvoerigheid behandeld wordt. Vatten we nu deze beide hoofdstukken in haar innerlijke eenheid samen, vragen we wat het verloop en de samenhang van beiden is en wat de Schrift in deze prachtige openbaring wil zeggen, dan moet natuurlijk achtereenvolgens op de "wolk van getuigen, " op de "overste Leidsman" en op de "zonen" gelet worden. Eerst treedt de wolk van getuigen voor ons op, als dragers van Gods openbaring en wordt van hen gezegd "dat zij de belofte niet verkregen hebben, opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden. " Dan worden we op de Zoon van God gewezen, die, inhoud en volheid van deze belofte, ze in de weg van smart en dood vervuld heeft. En daarna pas worden de gelovigen zelf als zonen toegesproken, die door Gods oordeel en gerichten tot beërving van die belofte worden geleid. Die "belofte van God" is dus de hoofdgedachte, die elk van de drie delen bezielt. Het is God almachtig die in de drang van Zijn ontfermende genade brengen wil wat Hij beloofd heeft, namelijk Zijn leven in de dood van de zondaars. De verwerkelijking van die genade doorloopt nu drie stadiën. Om die belofte waarheid te maken, moet zij eerst geopenbaard, dan vervuld, daarna toegeëigend worden. Geopenbaard is zij door de wolk van getuigen, vervuld in de overste Leidsman, toegeëigend in hen, tot wie de Schrift als tot zonen spreekt en dat wel in elk van die stadiën door een weg van bedruktheid, van vervolging en leed. Zal de Heere Zijn belofte openbaren kunnen aan de mannen van God in het Oude Verbond, dan moeten zij eerst door Hem vatbaar worden gemaakt om in te gaan in de zielstoestand, die de aanneming van deze belofte eist. Zij moeten daartoe "dolen in de woestijn en op de bergen en in de hollen en spelonken van de aarde. " Zij moeten daartoe al wat hun lief is, prijsgeven, van de vreugde, die hun voorgesteld was, afzien, door storm op storm omringd, door nood op nood vervolgd en bedreigd worden, en uiteindelijk tot in de hoek zonder uitweg gedrongen worden, om door de ervaring van Gods trouw als enig levenssap van hun ziel, bereid te worden voor de oneindig rijke belofte,

waarmee God bij Zichzelf heeft voorgenomen het leven in te brengen in onze dood. De Heere brengt dan over hen een beperkte nood van het aardse leven. Die nood verdiept Hij in hun zielsleven tot een besef van de peilloze eeuwige nood. En waar nu die druk van de nood zich in een roepen om genade oplost, daalt het licht van de Geest van de Hoge neer, kiest God hun fel bewogen hart tot instrument van Zijn Heilige Geest en trekt Hij hen op in een helderheid van alles omvattende beschouwing, die hen de schittering van Gods heilige belofte zichtbaar maakt en woorden op hun lippen legt die zeer ver uitgaan boven alles wat eigen inzicht hen kan doen verstaan. Wij hoeven slechts aan de eerste van de Patriarchen, aan Samuëls moeder en aan de koninklijke psalmist te herinneren, om elk kennen van de Schrift te overtuigen hoe de verdieping van hun eigen smart steeds hand aan hand gaat met de volle openbaring die hun wordt toevertrouwd. Geldt het dus allereerst van de "wolk van getuigen" dat zij door lijden geheiligd is, dan kan, dan mag dit niet in andere zin verstaan worden, dan dat zij door lijden in die diepten van de nood zijn geworpen, waarin voor de ziel pas de vatbaarheid geboren wordt om de heerlijke belofte van Gods genade te verstaan. Is langs die weg de belofte geopenbaard en voorbereid, langs geen andere weg is zij in Christus vervult. Hij "de overste Leidsman en Voleinder van het geloof heeft voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis gedragen en de schande veracht en is nu, als gevolg daarvan, gezeten aan de rechterhand van God. " Natuurlijk, van de Zoon van God als het eeuwige Woord is hier geen sprake. In die zin had het woord "geloof" recht noch reden. Voor de Zoon van God is de "heerlijkheid" geen toekomstige schat, waartoe Hij ingaat, maar eeuwig bezit. Voor de hogepriester geldt dus het Schriftwoord, waarop wij wezen; voor Hem, die mens werd en inging in ons vlees en bloed; voor Hem, die, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft. En dan was er in Christus niet slechts geloof, maar kan er geen geloof in ons zijn, tenzij het aan het Zijne ontleend is. Dan is Hij niet als bezitter van het eeuwige tot ons gekomen, maar heeft Hij dat eeuwige omwille van ons afgelegd, om het nu ons ten goede te verwerven langs die weg, waarop het door ons moet worden gezocht. Zoals wij het zouden moeten grijpen, zo heeft Hij het voor ons gegrepen. Op de plek waar wij stonden met ons leeg hart, ging Hij staan in onze plaats, om het van daaruit voor ons te verwerven. En wat is nu die weg, waarlangs de christen uitgaat om de volheid van de Godsbelofte, d. i. de eeuwige heerlijkheid te grijpen? Immers geen andere dan die reeds in de wolk van de getuigen was afgeschaduwd, de weg van lijden en nood. Hij brengt verlossing, Hij is de Verlossing zelf, maar om het te kunnen zijn, moet Hij zelf eerst ervaren wat het is uit de nood tot Hem te roepen die alleen verlossen kan. Hij brengt opstanding, Hij is de opstanding zelf; maar opnieuw, om het te kunnen zijn, moet Hij Zichzelf eerst in de dood werpen om de kracht van het eeuwige leven te grijpen, die in het allesdoordringend en aangrijpend en alle macht verre te bovengaand feit van verrijzen en opstanding ligt. Is het zó nu bij de wolk van getuigen, zó bij de overste Leidsman, dan spreekt het vanzelf, dat het "door lijden geheiligd" ook bij de "zonen" geen andere betekenis kan hebben en pas werkelijkheid wordt, als het hen op de verse weg van het leven met die beiden vereent.

11. Die beiden, de overste Leidsman tot de zaligheid, zoals ik Jezus hier noemde en de kinderen, die tot heerlijkheid moesten geleid worden, horen bij elkaar. Want Hij die heiligt, namelijk Christus (hoofdstuk 9: 13v. Joh. 17: 19) en zij die door Hem (hoofdstuk 10: 10, 14; 13: 12) geheiligd worden, a) zijn allen uit één, namelijk uit God, de Vader (Joh. 20: 17). Daarom, vanwege hun afkomst van één en dezelfde God en Vader, schaamt Hij die heiligt Zich niet hen broeders te noemen (Joh. 20: 17 MATTHEUS. 12: 49; 28: 16), hoewel Hij naar Zijn eigenlijk wezen of Zijn goddelijke natuur (hoofdstuk 1: 2v.) zo oneindig ver verheven is boven degenen die geheiligd worden.

a) Hand. 17: 26

Niettegenstaande de eenheid en overeenkomst van natuur, die er is tussen Christus en ons, is er echter ten aanzien van de personen een onbegrijpelijk onderscheid tussen hen en ons, zodat het een wonderbare vernedering in Hem is ons broeders te noemen; en hoewel Hij ons broeders noemt, past het ons echter hem Heere te noemen; en Hem als zodanig te aanbidden, te verheerlijken, te eren, te dienen en te gehoorzamen.

12. En Hij zegt in Ps. 22: 23 : a) Ik zal, o God, Uw naam aan Mijn broeders verkondigen; in het midden van de gemeente zal Ik U lofzingen.

a) Ps. 18: 3

13. En opnieuw zegt Hij in Jes. 8: 17, volgens de Griekse vertaling: Ik zal Mijn vertrouwen op Hem, op God, stellen, Mij daarmee aan de andere leden van de gemeente, die dat moeten doen, als Mijn broeders volkomen gelijkstellend. En nogmaals in de dadelijk daarachter staande uitspraak (Jes. 8: 18): "Ziehier Ik en de kinderen, die God Mij, Mijn Vader en hun Vader, gegeven heeft (Joh. 6: 39; 17: 6), opdat Ik hen als broeders zou liefhebben en uit hen een zalige gemeente voor de toekomst zou vormen.

In de uitdrukking "en Hij die heiligt en zij die geheiligd worden" in vs. 11 betekent het "heiligen" hier niet de heiliging in bijzondere zin, zoals dit als een gevolg van het geloof in de verzoening en als zodanig van de rechtvaardiging hierdoor is. Evenmin is het echter de rechtvaardiging als zodanig, maar de uitdrukking geeft hier te kennen de gehele omkering van de verhouding tot God, die bij de leden van het nieuwe verbond ontstaat, in tegenstelling tot de verhouding van de natuurlijke mens tot God.

Door de tegenstelling "die heiligt" en "die geheiligd worden" is de verhouding tussen Jezus en ons in de grond aangewezen, daar alles wat van Hem en ons in tegenstelling gezegd kan worden, erop uitkomt dat wij behoren tot de wereld zoals die is, de van God vervreemde wereld, waaraan Hij ons ontruikt, om ons te verplaatsen in dat goddelijk wezen, dat tegenover de wereld algenoegzaam in Zichzelf is; want het eigenlijke begrip van heilig is dat van afgezonderd zijn.

Bij de woorden "zijn allen uit één" moet niet aan God als Schepper, maar aan de geestelijke verhouding tot Hem als Vader worden gedacht. Daarin staan wij doordat Christus, als degene die heiligt, ons uit de staat van de verdrukking van het van God vervreemde leven in het verband van een eigen zijn aan God als het volkomen reine en volmaakte Wezen heeft geplaatst en als hen die geheiligd worden daarin ook bewaart. Evenals nu wij "uit God" zijn (Joh. 8: 47; 1 Joh. 4: 6 kan dezelfde uitdrukking ook van Jezus worden gebruikt, omdat hier sprake is van de geschiedkundige verhouding van de Heiland tot God.

Om aan te tonen dat Hij die heiligt, Zichzelf beschouwt als broeder van degenen die geheiligd worden, Zich zo voelt en dat uitspreekt, had de schrijver zich kunnen beroepen op uitspraken van de Verschenene, zoals die in de Evangeliën worden gevonden. Hij voegt echter, omdat hij ook daarin de vervulling van het Oude Testament en van het geopenbaarde goddelijk raadsbesluit wil aanwijzen, woorden van het Oude Testament bij elkaar, die hij opvat als uitspraken van het toekomstige.

De eerste van die uitspraken heeft betrekking op de tijd vóór de menswording en drukt de gewilligheid en de bedoeling van de Heere uit om door middel van de menswording het raadsbesluit van God tot zaligheid aan de mensen te verkondigen en voor hen te volvoeren. In de tweede is dan te kennen gegeven hoe de mens geworden Zoon van God tot het standpunt

van de mens is afgedaald; in de derde hoe de verlost mensen door Christus tot Zijn standpunt verheven zijn.

15. en door verdelging van de zonde, die de prikkel van de dood is (1 Kor. 15: 56), al degenen verlossen zou, die in hun vroegere toestand (Rom. 5: 12) gedurende hun hele leven door angst voor de dood aan de dienstbaarheid onderworpen waren, gedoemd waren tot slavernij, in plaats van de kinderen te worden die zij moesten zijn (Luk. 1: 74v. Rom. 8: 15vv.).

De kinderen, die volgens de slotwoorden van vs. 13 God, de Heere, aan de Heiland heeft gegeven, worden zo niet genoemd ten opzichte van de menselijke natuur, die zij uit de moederschoot hebben meegebracht, maar ten gevolge van het leven dat uit God is geboren en hun door Hem, de Heiland indirect is toegedeeld. Het zijn geestelijke kinderen, die met Hem als zodanig eenheid van gelijke goddelijke oorsprong bezitten. Maar zij dragen hun geestelijk leven in het aardse vat van de menselijke natuur. Deze gedachte is het, waaruit de schrijver verder het gevolg trekt dat Jezus, om de Heiland van heilbehoevenden, de Heiligende voor mensen te worden, niet slechts in zo'n geestelijke gemeenschap van een uit God geworden leven, maar ook in de natuurlijke gemeenschap van een gelijk lichamelijk leven tot hen moest komen. Met het woord "opdat" laat hij de mededeling van het dubbele doel volgen, dat niet zonder zo'n menswording kon worden bereikt en dat de Heiland wilde bereiken, toen Hij onze gelijke werd. Hij moest en wilde als medelid van ons geslacht door middel van de dood aan de dood, die grootste tegenspraak tegen de grootheid van de mensen, in Ps. 8 toegekend, zijn macht over ons ontnemen, doordat hij 1) de oorzaak van de dood, de macht van de vorst van de dood en 2) de werking van de dood, de vrees voor de dood, wegnam. De hoofdfreden van de verlossende dood van Christus was dus de ontworsteling van de macht van de dood, die zich in de duivel concentreerde: "opdat Hij door de dood teniet zou doen degene die het geweld van de dood had, dat is de duivel". De duivel wordt hier zo genoemd, omdat zijn heerschappij de oorzaak is die achter alle sterven ligt. Hij heeft de macht van de dood niet rechtstreeks, maar indirect door de zonde, die door hem op de mensheid is overgebracht en daar wordt onderhouden en waardoor Hij de mensen overlevert aan het oordeel van God, dat de dood ten gevolge heeft. Wat nu de Heiland door Zijn eigen ingaan in de dood heeft teweeggebracht, dat is het macht ontnemen aan de vorst van de dood, een overwinning die in haar volle betekenis pas openbaar wordt aan het slot van de geschiedenis van de zaligheid. Het eerste gevolg is dat de dood zelf, hoewel nog niet vernietigd, voortaan onder de grote macht van de Overwinnaar van de dood staat, waarmee dan bij allen, die daarvan deelgenoten willen worden, ook het tweede doel wordt bereikt; de staat van dienstbaarheid wordt namelijk weggenomen, waaraan men ten prooi wordt als men de dood moet vrezen en wel in het gehele leven moet vrezen, zodat het leven in zijn verloop de angst voor de dood tot een onafscheidbare geleider heeft en daarom een leven zonder kracht en zonder ware vreugde moet zijn.

Met wat een grote angst men meermalen onder de wet de dood heeft beschouwd, is uit vele getuigenissen van het Oude Testament af te leiden Job 7: 9. Intussen deed het woord van de belofte hun zeker zoveel dienst als een licht schijnend in een duistere plaats (2 Petrus 1: 19): toch was de toestand vooral een dienstbaarheid uit angst voor de dood. Dat diende aan de ene kant om de mensen tot het geloof in het evangelie voor te bereiden en aan de zonde enige afbreuk te doen; maar aan de andere kant was het toch gebrekkig en was er verlossing nodig.

Daarom nam Christus de sterfelijke menselijke natuur aan, opdat Hij sterven zou, opdat Zijn dood hem, die de macht over de dood had, de macht ontnemen mocht en hen die onderworpen waren aan de angst voor de dood, bevrijden zou uit hun staat van slavernij. De duivel wordt

hier genoemd "die de macht over de dood heeft, " want door de verlokking van de duivel is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood. Dit woord heeft daarom dezelfde betekenis als Joh. 8: 44 "de moordenaar vanaf het begin. " "Dood" staat hier eveneens in zijn volle diepe bijbelse betekenis, die niet alleen het lichamelijk sterven aanduidt, maar ook het verderf van lichaam en ziel door de zonde (vgl. Rom. 1: 32; 5: 12). De duivel is dus de oorzaak van het lichamelijk en geestelijk, van het tijdelijk en eeuwig verderf voor de mensen. In hem heeft het in het oneindige gesplitste rijk van het kwaad eenheid, samenhang en leiding. Door zijn verlokking voert hij de mensen ten verderve. Ten gevolge van deze verlokking van de duivel verkeren alle mensen hun leven lang in angst voor de dood, in angst voor de verdoemenis, die hen eenmaal, vroeger of later, uiterlijk en innerlijk met de vreselijkste gevolgen bereikt. Daarmee is niet gezegd dat alle mensen deze angst werkelijk in haar volle omvang voelen, maar zij moeten haar noodzakelijk voelen, wanneer zij hun geweten niet bedwelmen door valse voorstellingen van God, door de lust van het vlees en van de wereld en haar voortdurende verstrooiingen. Maar juist daaruit blijkt dat zij voortdurend in slavernij leven. "Wie er behagen in schept slechts de ijdelheid en nietigheid van het vermaak van de mensen aan te tonen, die kent weliswaar een deel van hun ellende, want het is een grote ellende in zo nietige en verachtelijke dingen vermaak te vinden, maar hij kent de grond niet van deze ellende, tot zolang zij niet van hun natuurlijke ellende genezen zijn, waardoor zij de aanblik van zichzelf niet kunnen verdragen. Dat is de reden waarom de mensen het gedruis en de verstrooiing van de wereld zo zeer liefhebben, waarom de gevangenis een zo geduchte straf is en er zo weinigen zijn die de eenzaamheid kunnen verdragen. " Uit angst voor tijdelijk en eeuwig verderf staan de mensen dus als slaven in de dienst van hem, die de macht over de dood heeft. Hem heeft Christus door de dood de macht ontnomen. Door Zijn zoendood heeft Hij, de onschuldige, de straf van de schuldigen gedragen en hen daarmee uit de handen van de duivel gered, aan wie zij als zondaars toebehoorden, d. i. als mensen die aan het gericht van God overgeleverd en door God uitgestoten waren. Dat is de leer van de Kerkvaders, bijv. van Augustinus (Serm. 130. Ben.): "Wij zijn in de macht van de vorst van deze wereld geraakt, die Adam verleid en tot zijn knecht gemaakt heeft en ons als zijn erfelijke slaven in bezit had. Maar de Verlosser kwam en de verleider werd overwonnen. En wat deed de Verlosser met hem, die ons gevangen had? Tot ons losgeld stelde Hij hem de valstrik van Zijn kruis en hield hem Zijn bloed voor tot een losprijs. Daarom nu, omdat hij het bloed vergoot van Hem, die hem niets schuldig was, moest hij de schuldenaars vrij geven, omdat hij het bloed van de Zondeloze vergoot, moest hij van de zondaars afzien. Want de Heiland vergoot Zijn bloed om onze zonden uit te delgen en zo werd dat waaraan de duivel ons vasthield door het bloed van de Heiland uitgedelgd. De zonden waren de tekenen van zijn gevangenen. Daar kwam de Heiland en bond de sterke (MATTHEUS. 12: 29) met de banden van Zijn lijden. Hij drong zijn huis, de harten waarin hij woonde binnen en nam hem zijn huisraad af. " En (Serm. 263): "de duivel, die de macht over de dood had, schiep behagen in de dood en wat hem behaagde, dat hield de Heere hem voor. Zo werd Zijn kruis een valstrik voor de duivel. " Door het bloed van het kruis heeft Hij dus de schuld van de zonde uitgedelgd, die de mensen als knechten onder de macht van de duivel hield en heeft Hij de vrije toegang tot God geopend. Door Zijn dood heeft Hij tevens de oude mens in ons de doodsteek gegeven. Door deze overwinning van het innerlijk verderf heeft Hij dan ook het uiterlijke stoffelijk kwaad en de tijdelijke dood in zegen en heil voor ons veranderd, zodat zelfs het sterven voor ons winst wordt.

De bevrijding van de angst voor de dood heeft niet plaats door een nieuwe leer van onsterfelijkheid, ten gevolge waarvan de voorstellingen omtrent gindse zijde van het graf veranderen, maar door in een andere verhouding te plaatsen, waarin de prikkel van de dood, het verwondende bewustzijn van schuld verdwenen is.

Kind van God, luister toe, de dood heeft zijn prikkel verloren, omdat het geweld van de duivel teniet is gedaan. Vrees daarom de dood niet meer. Smeek genade van God, de Heilige Geest, om door een innige kennis en een vast geloof in de dood van uw Verlosser bekrachtigd te worden tegen het vreselijke uur. Wanneer gij dicht bij het kruis van Golgotha leeft, zult gij met blijdschap aan de dood denken en hem met innige vreugde begroeten kunnen, wanneer hij komt. Het is zoet in de Heere te sterven, het is een verbondszegen in de Heere Jezus te ontslapen. De dood maakt een einde aan de verwijdering van het vaderland, het is een terugkeren uit de ballingschap, een huiswaarts gaan naar de vele woningen, waar zij die Mij liefhebben, reeds wonen. De afstand tussen de verheerlijkte geesten in de hemel en de strijdende heiligen op aarde schijnt groot, maar het is niet alzo. Wij zijn niet ver van huis een ogenblik zal ons daarheen voeren. De zeilen zijn uitgespannen en de ziel dobbert op de diepe wateren. Hoelang zal haar reis duren? Hoeveel vermoeiende stormen zullen tegen de zeilen aanwaaien, voordat zij de haven van de vrede zal ingestevend zijn. Hoelang zal deze ziel op de golven geslingerd worden vóór zij die zee bereikt, die geen storm kent. Hoor het antwoord: Inwonend in het lichaam zijn wij uitwonenden van de Heere. Zie dat schip is juist uitgezeild, maar het is de haven reeds binnengelopen. De zeilen werden niet uitgespannen of het was in het vaderland. Zoals bij dat scheepje vanouds, op het meer van Galilea, had een storm het heen en weer geslingerd; maar Jezus sprak: "Zwijg, wees stil" en ogenblikkelijk landde het veilig aan. Denk niet dat er een lang tijdperk is tussen het uur van de dood en de eeuwige heerlijkheid. Zodra de ogen zich op aarde sluiten, openen zij zich in de hemel. De vurige paarden zijn geen ogenblik onderweg. Wat voor reden is er dus voor u, gij kind van God, om bang te zijn voor de dood, terwijl gij ziet dat door de dood van uw Heere zijn smart en prikkel zijn teniet gedaan? En nu is de dood slechts een ladder van Jakob, waarvan de onderkant in het donkere graf staat, maar de top tot in de eeuwige heerlijkheid rijkt.

16. Als Hij nu door dat gedood worden naar het vlees (1 Petrus 3: 18) een korte tijd onder de engelen vernederd is, kan ons dat niet bevreemden als iets wat de overste Leidsman tot de zaligheid niet passen zou, zodat wij ons daaraan zouden moeten ergeren. Want werkelijk, Hij neemt de engelen niet aan. Nergens in de Schrift is er sprake van dat Hij hen tot Zijn eigendom zou willen maken (Joh. 1: 11) en als het zo was, dan zou het in de Schrift wel niet worden gemist; maar Hij neemt het zaad van Abraham aan (Jes. 41: 8v.) om aan dit volk, dat Hij vanaf het begin tot Zijn bijzonder volk heeft verkoren, Zijn verlossingswerk te volbrengen (Joh. 1: 11 Rom. 15: 8).

Wij lezen van twee grote omwentelingen in de geschiedenis van het heelal: van de opstand van de engelen en de opstand van de mensen. Uit oneindig wijze en liefderijke bedoelingen had God die beide beraamd en liet Hij ze beide plaatshebben, opdat Hij uit het kwade het goede zou voortbrengen. De eerste viel in de hemel zelf voor. Hoogmoed was de zonde, waardoor de engelen vielen; daarom wordt zij het oordeel van de duivelen genoemd. Zij hebben hun heerschappij niet bewaard, maar hebben hun eigene woonplaats verlaten. God heeft hen niet gespaard, maar hen in de hel neergeworpen, overgegeven aan de ketenen van de duisternis om tot het oordeel bewaard te worden. De volgende opstand vond op aarde plaats. De satan kwam met zijn verzoeking en de mens viel hij geloofde de duivel meer dan God en kwam zo onder de vloek: "Gij zult de dood sterven." Deze beide geslachten kwamen onder dezelfde toorn onder hetzelfde oordeel beiden werden veroordeeld tot hetzelfde eeuwige vuur. Maar de nooit volprezen Zoon van God besloot van alle eeuwigheid voor zondaren te sterven. Doch voor wie van beiden zal Hij nu de dood ondergaan? Wellicht zouden de engelen in de hemel wensen dat Hij stierf voor hen, die eens hun broeders waren. De natuur van de engelen was verhevener dan die van de mensen. De mensen waren dieper in de zonde verzonken dan de gevallen engelen. Zal Hij niet voor de engelen sterven? Welaan, ziet hier het antwoord:

Werkelijk, Hij neemt de engelen niet aan; maar Hij neemt het zaad van Abraham aan. Hier is een vrijmachtige genade, die het ene geslacht voorbijgaat, om het andere aan te nemen. Laat ons de vrijmachtige genade van Jezus bewonderen en aanbidden.

17. Hij wilde de Zijnen werkelijk redden en uit hun gevangenis bevrijden (Jer. 31: 32); a) daarom moest Hij de broeders in alles, in alle delen, gelijk worden en wel behalve die van het menselijk geslacht in het algemeen nog die uit het Joodse volk in het bijzonder (Rom. 9: 3 en 5 Gal. 4: 17 MATTHEUS. 1: 1vv.), opdat Hij een barmhartig en een trouw Hogepriester zou zijn, vol gevoel voor hun lijden dat Hij persoonlijk had gevoeld en trouw Zijn ambt zou vervullen zonder enige tekortkoming of enig gebrek (hoofdstuk 3: 2 en 5). Zo moest Hij zijn in de dingen die bij God te doen waren, om de zonden van het volk te verzoenen; dit toch was het doel van het hogepriesterschap, dat Gods genade beschikbaar maakte (hoofdstuk 13: 12 Joh. 11: 50-52 Hand. 2: 39; 13: 46).

a) Filippenzen 2: 7

18. Want door hetgeen of op grond van hetgeen Hij zelf in zijn verzoeken (hoofdstuk 4: 15) geleden heeft, kan Hij degenen die door het lijden, dat over hen komt (Luk. 22: 28 Hand. 20: 19), verzocht worden, te hulp komen. Hij weet dan niet alleen hoe zij zich in hun toestand voelen (hoofdstuk 5: 7v.), maar Hij weet ook de middelen en wegen voor hen te openen om niet in de verzoeking te bezwijken.

Als in vers 16 van "aannemen" sprake is, doelt dat niet op een aannemen van de natuur van engelen of mensen, maar op een aannemen tot eigendom, zoals de tijdgenoot en helper van Calvijn, Sebastiaan Castellio (eigenlijk Chatillon overl. 1563) het eerst heeft aangetoond. De nieuwe verklaring meent verder dat de uitdrukking "het zaad Abrahams" meer algemeen moet worden opgevat, zodat het hetzelfde zou betekenen als het menselijk geslacht. Integendeel, de schrijver, die zich wendt tot christenen uit de Joden heeft zich eerst op zekere afstand van hen gehouden, maar komt nu dichterbij en werkt toe naar de aanspraak in hoofdstuk 3: 1 "heilige broeders". Hierin noemt hij hen "broeders" als christenen, maar "heilige" vooral als christenen van de Jeruzalemse moedergemeente (in 1 Thessalonicenzen. 5: 27 is het "heilig" allerwaarschijnlijkst een bijvoeging van de kopieerders) (1 Kor. 16: 1 Rom. 15: 26v. "Phm 1: 7. En evenals deze eigenaardige aanspraak, die nergens anders in een apostolische brief voorkomt, bereidt hij ook de eigenaardige naam van Christus, die alleen in onze brief voorkomt, de naam "apostel en hogepriester" voor. Het eerste is de Heere alleen voor het volk Israël, waaronder Hij persoonlijk is verschenen en het evangelie verkondigt heeft (vs. 3 MATTHEUS. 15: 24 Hand. 3: 26; 10: 36 het tweede is Hij alleen voor dat volk waarbij een priesterschap bestond, door God zelf ingesteld en in Gods werkelijke dienst, niet in die van de afgoden of van de duivelen (1 Kor. 10: 20), een priesterschap, waarvan hij de ideale taak inderdaad kan vervullen. De schrijver denkt dus nu niet meer alleen, zoals in vs. 5-15 aan de mensen in het algemeen, voor wie de Heiland Mensenzoon is, die hen tot de heerlijkheid leidt, die voor het menselijk geslacht bestemd is, maar hij spreekt over de Heiland van Israël. Daarom noemt Hij dit volk met de erenaam, die in de belofte, Jes. 41: 8vv. voorkomt: "zaad Abrahams" en hij bedoelt het "neemt aan" in de zin van het aannemen, daar aan het volk van Zijn eigendom door de Heere beloofd. Dit aannemen kon nu niet anders plaatshebben dan door een gelijk worden aan Zijn broeders. Hij moest hun natuur aannemen in alle delen, hetgeen hier minder doelt op het aannemen van de menselijke natuur dan op het aannemen van de Joodse nationaliteit, minder op het medelijden van de dood, waaronder alle mensen als dienstknechten gevangen zijn, dan op het intreden in de hele staat van lijden en van ellende, waarin Zijn volk was, door hun oversten misleid, door vreemde overwinnaars onderdrukt,

zuchtend onder de vloek van hun zonden. Terwijl Hij nu in de laatste zin de trouwe Hogepriester voor God geworden is, die de zonde van het volk verzoend heeft, kan Hij in het eerste opzicht, als Hij die zelf is overgeleverd aan de Joodse oversten en door hen aan de heidense heersers tot de smadelijke kruisdood, een medelijdend Hogepriester zijn om hen te helpen die in hun tegenwoordige toestand van diezelfde vijanden ook veel te lijden hebben en, zoals Hij vroeger zelf, door de beproevingen moeten heengaan, hetgeen in Ps. 42: 10v. wordt uitgedrukt: "Ik zeg tot God, Mijn steenrots, waarom vergeet Gij mij? Waarvoor ga ik in het zwart vanwege de onderdrukking van de vijand? Met een doodsteek in mijn beenderen honen mij mijn tegenstanders, als zij de hele dag tot mij zeggen: Waar is uw God? " Dat ik de schrijver op deze wijze juist versta, kan het "te hulp komen" bevestigen, waarmee de uiteenzetting wordt besloten en dat ook in Jes. 41: 10 gevonden wordt met de verklarende toevoeging: "Ik ondersteun u met de rechterhand van Mijn gerechtigheid". Ook in hoofdstuk 13: 12 staat bij de uitdrukking "volk" slechts Israël voor het oog van de schrijver, evenals voor de evangelist in Joh. 11: 51v. ; maar zoals deze dadelijk het particularisme weer opheft, zo heeft ook onze schrijver zijn universalisme reeds eerder in vs. 1 bekend gemaakt en hij doet het later nog meer door de gelijkstelling van Jezus met Melchizedek.

Al de gelovigen zijn een verzocht volk. Elke dag heeft voor hen zijn verzoeken, iedere tijd is voor hen een tijd van nood. De onbekeerden worden niet zwaar verzocht; zij zijn niet in de moeite als de andere mensen en worden met anderen niet geplaagd. Zij voelen een verzoeking in hun hart opkomen, de macht van de satan kennen zij niet. Vóór zijn bekering gelooft de mens evenmin in de duivel als Hij in Christus gelooft. Maar zodra Hij tot Christus komt, wordt Hij een verzochte ziel, arm en noodduchtig, "water zoekend en hij vindt het niet. " Hij wordt door God verzocht. God verzocht Abraham niet tot de zonde, want God kan niet verzocht worden door het kwade en Hij zelf verzoekt niemand. God beproeft wel altijd Zijn kinderen. Nooit schenkt Hij het geloof zonder Zijn kinderen in een toestand te brengen, waardoor dat geloof op de proef gesteld zal worden. Soms verheft Hij hen boven anderen om te beproeven of zij hoogmoedig worden en hun God vergeten zullen, een andere keer vernedert Hij hen om te zien of zij in opstand komen tegen God. Zalig is de man die verzoeking verdraagt. Soms brengt Hij hen in grote moeilijkheden en dan bestaat de beproeving erin of zij in Hem alleen geloven of op vlees en bloed hun vertrouwen stellen zullen. De wereld verzoekt de kinderen van God. Zij bespiedt hun struikelingen. Zij ziet niets liever dan dat een kind van God tot zonde vervalt. De gedachte dat alle mensen even slecht zijn, wiegt hun geweten in slaap. Zij fronsen hun voorhoofd en glimlachen. Hun eigen hart is een bron van verzoeking. Soms zegt het tot hen: Wat voor kwaad steekt daarin? Het is een kleine zonde: of, ik zal slechts deze ene keer zondigen en dan nooit weer! Of, ik zal mij daarna bekeren en behouden worden. De satan schiet zijn vurige pijlen op hen af, hij schrikt hen terug van Christus, leidt hen af als zij bidden, vervult hun geest met godslasteringen en hitst de wereld tegen hen op. Ja, mijn gelovige vrienden, gij zijt een verdrukt volk. Gij zijt altijd arm en hulpbehoevend. En God wil dat dit zo is, opdat gij steeds opnieuw tot Christus de toevlucht zoudt nemen. Sommigen mogen zeggen: de gelovigen zijn niet gelukkiger om hun geloof: ach! ziet tot wie zij mogen heengaan. Zij hebben een barmhartige en trouwe Hogepriester. Hij is verzocht en heeft geleden, opdat Hij degenen die verzocht worden, te hulp zou kunnen komen. De Hogepriester van het Oude Verbond offerde niet alleen het offer op het altaar zijn werk was niet af als het lam door de vlammen verteerd was. Hij moest een vader zijn voor Israël. Hij droeg al hun namen gegraveerd op zijn hart, hij ging in binnen het voorhangsel en bad voor zijn volk. Daarna kwam hij weer naar buiten en zegende hen, zeggende: "De Heere zegene u en Hij behoeft u. De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten (Num. 6: 24-26). Niet anders is het met de Heere Jezus. Zijn werk was op Golgotha niet geheel volbracht. Hij, die gestorven is voor onze zonden, leeft om voor ons te bidden, om ons

in elke tijd van nood te hulp te komen. Nog is Hij mens aan de rechterhand van God. Nog is Hij God en daarom, in zijn goddelijke hoedanigheid, is Hij heden hier evenzeer tegenwoordig als één van ons allen. Hij kent al uw zorgen, beproevingen en bezwaren; Hij hoort elke halfgesmoorde zucht en verstaat die met Zijn menselijk hart aan de rechterhand van God. Zijn menselijk hart is gisteren en heden hetzelfde en tot in alle eeuwigheid, het pleit voor u, denkt aan u, beraamt verlossing voor u.

HOOFDSTUK 3

CHRISTUS, DE VOORTREFFELIJKE LERAAR VAN HET NIEUWE TESTAMENT, MOET MEN HOREN

II. Vs. 1-hoofdstuk 4: 16. Christus verheven boven Mozes en diens opvolger Jozua. "Wij zijn Mozes' discipelen, " zo roemden de Joden in trotsheid op hun profeet (Joh. 9: 28v.) en "wij hebben nooit iemand gediend, " zo beeldden zij zich in pochend op hun vermeend onaantastbaar bezitten van het heilige land. Zo spraken zij, alsof er nooit een Babylonische ballingschap, nooit een Perzische, Griekse, Egyptische, Syrische, Romeinse opperheerschappij over Palestina geweest was (Joh. 8: 33). In de tijd waarin de schrijver van onze brief aan hen schrijft, waren de christenen te Jeruzalem uit de Joodse synagoge uitgestoten en konden dus geen aandeel meer hebben aan de roem van hun volk: Mozes' discipelen te zijn. Bij hun Joodse geaardheid werd het hun bijzonder moeilijk om het schijnbare verlies van zo'n ereplaats te dragen. En terwijl binnen enkele jaren onder Gods toelaten ook omstandigheden zouden plaatshebben waarin het land voor een korte tijd weer vrij zou worden van vreemde heerschappij, zou dat een nog veel ergere verzoeking voor hen kunnen worden om in het Jodendom terug te vallen, als zij niet reeds heden tot een juist inzicht waren gebracht. Om het van die valse zelfverheffing op Mozes te genezen en voor het meedrinken van die bedwelmende beker, die Jeruzalem spoedig zou worden gevuld, tijdig te behoeden, dienen deze beide hoofdstukken.

A. vs. 1-19. De gedachtegang had de schrijver aan het slot van het vorige gedeelte reeds gebracht tot het punt dat hij Christus in het hoofddoel van Zijn verlossingsambt, in Zijn hogepriesterlijke werkzaamheid kon laten aanschouwen. Daarover kan hij echter naar de gesteldheid van zijn lezers voor het ogenblik nog niet nader handelen; hij moet hen vooraf van de overmatige verheffing van Mozes, deze godsgezant voor het oudtestamentische verbondsvolk en de Middelaar bij de oudtestamentische stichting van het verbond, genezen, opdat zij niet om Mozes Christus zouden prijs geven. Hij stelt hun dus de Heere Jezus Christus voor, hoe Hij evenzeer een apostel, een door God gezondene is en Hem als zodanig hogepriesterlijk werk is opgedragen, als Mozes (hoofdstuk 9: 19vv.) en ook niet minder dan deze trouw geweest is in het hele huis van God. Hij stelt Hem daarbij voor als zo hoog boven deze verheven als de Zoon des huizes verheven is boven de knecht, die niet zelf het huis kan leiden alsof het het zijne was en het beheerst en inricht naar de bedoelingen van de huisheer, waarvan hij zich wel bewust is en die hij ook met instemming doet, maar toch alleen diensten bewijst, de ene na de andere hem opgedragen. Terwijl dus Israël zo in de oudtestamentische bedeling staat dat het Mozes wel moet eren als dienaar van God, maar zich toch nooit kan beschouwen als Mozes' huis, zijn de christenen zeker het huis van Christus, maar nu ook des te meer verplicht de stem van God, die door hun apostelen en overpriesters tot hen komt, te horen, opdat zij niet in dat voorbeeld van ongeloof dreigen te vallen, waaraan zich eens het volk van Mozes in de woestijn heeft schuldig gemaakt en waarvan de waarschuwende betekenis reeds lang geleden in een Psalm van het Oude Testament is aangewezen.

1. Hierom, omdat het is zoals in hoofdstuk 2: 16vv. gezegd is, heilige broeders, christenen die tot het zaad van Abraham behoort en die deel hebt aan de hemelse roeping, die leden zijt geworden van het nieuwtestamentische verbondsvolk en tot erfgenamen van de eeuwige zaligheid (vs. 6 hoofdstuk 9: 15) door een roeping, die van de hemel is uitgegaan en tot de hemel leidt (hoofdstuk 2: 3; 4: 9vv. ; 12: 25, richt uw oog op de apostel, de godsgezant ("Joh 8: 29" en "Uit 18: 10 en hogepriester van onze belijdenis Heb 2: 18, Christus Jezus. Houdt u met al Uw vertrouwen vast aan Hem als de Helper in de verzoeken die gij moet doorstaan.

Hier wendt de schrijver zich voor het eerst tot zijn lezers met een aanspraak, nadat zijn geschrift tot hiertoe de vorm van een verhandeling heeft gehad. De aanspraak luidt: "heilige broeders, die deel hebt aan de hemelse roeping." De beide aanwijzingen gevoegd bij de naam "broeders" geven een christelijke staat naar twee onderscheiden kanten te kennen, ten eerste als een staat van heiligheid in de zin, waarin in hoofdstuk 2: 11 het "die geheilgd worden" bedoeld was en vervolgens als de staat van deelhebben aan een hemelse roeping in tegenstelling tot een roeping, die een relatie tot deze wereld verleent, een goed, dat tot deze wereld behoort, aanbiedt. Het eerste woord sluit de vermaning in zich om aan de zonde geen plaats te geven, die de staat van heiligheid verliezen doet en de tweede de vermaning om zich door niets van wat van de aarde is, hetzij lief of leed, het hemelse goed te laten ontrukken. En hierbij, zowel als bij dat waarop het "hierom" aan het begin van het vers wijst, voegt nu ook de uitgesproken vermaning zelf "richt uw oog op de Apostel en Hogepriester, Jezus Christus". De schrijver neemt daarmee uit hetgeen hij eerder van Christus Jezus heeft gezegd, die beide stukken, ten opzichte waarvan hij Hem later met Mozes en Aäron wil vergelijken. En als hij nu bij die beide woorden omtrent Jezus voegt "onze belijdenis", karakteriseert hij Hem als degene die in de eigenschap van een apostel of afgezant en hogepriester inhoud van de belijdenis is, die de christenen in dezelfde zin de hunne noemen, zoals in de mond van een Jood de uitdrukking (Hand. 26: 5) "onze godsdienst" die godsverering is, die hij als Jood met zijn volk deelt. "De apostel" is Hij voor hen als Degene, die God heeft gezonden om de zaligheid te verkondigen, waarmee zij zich vertroosten en de Hogepriester is Hij voor hen als Degene, die door Zijn lijden de zonde van de gemeente van God heeft verzoend. Als zodanig belijdt de christenheid Hem en zo ook moeten de lezers Hem belijden en aan deze belijdenis vasthouden.

Christus is de apostel, de gezant die in Gods naam tot ons spreekt, die Gods plaats bij ons vervult. Maar Hij is ook de Hogepriester. Hij is degene die in onze plaats bij God staat. Terwijl de schrijver zegt "richt het oog op Jezus Christus", ligt in die woorden opgesloten: ziet niet meer op Mozes; Mozes heeft zijn werk reeds gedaan, wij zijn de tijden van Mozes voorbij.

De taak van de hogepriester was tweeledig: I. Hij moest verzoening doen; II. de voorbidder van het volk zijn. Als de hogepriester de bok doodde voor het brandofferaltaar, deed hij dit in tegenwoordigheid van het hele volk, om voldoening te doen over hun zonden. Zij allen stonden rondom de hogepriester en letten op hem en sloegen zijn handelingen nauwkeurig gade; en als hij na het bloed in het gouden bekken opgevangen en zich met de witte linnen klederen bekleed te hebben, binnen het voorhangsel uit hun gezicht verdween, dan volgden zij hem met de ogen tot het geheimzinnig gordijn hem aan hun blik onttrok. Maar zelfs dan nog volgde hem het hart van de gelovige Israëliet. Nu nadert Hij voor ons tot God nu sprengt Hij het bloed zevenmaal voor het verzoendeksel nu bidt Hij voor ons. Broeders, laat ons ook naar onze Hogepriester zien. Ziet Hem terwijl Hij verzoening doet. Gij kunt Hem niet zien hangen aan het kruis, zoals Zijn discipelen Hem zagen. Gij kunt niet het bloed zien vloeien uit Zijn vijf diepe wonden. Gij kunt Hem niet zien Zijn bloed vergieten, opdat het bloed van zondaren niet vergoten zou worden. Maar als God ons het leven spaart, kunt gij het brood zien breken en de wijn zien vergieten als een levend symbool van de lijdende Zaligmaker. Nu, mijn broeders, de verzoening is teweeggebracht. Christus is gestorven, al Zijn lijden is geleden. En wat is er met u, dat gij geen vrede kunt vinden? Is het omdat gij het niet verstaat: Israël heeft geen kennis, mijn volk verstaat niet. Ziet, is Jezus gestorven in plaats van schuldige zondaren en neemt gij van ganser harte Jezus als uw plaatsbekleder aan, dan hoeft gij niet te sterven. O gelukkige christen, verblijd u te allen tijd. Leef met het oog naar Golgotha gericht en gij zult leven in de hoop van de heerlijkheid en o, verblijd u in de gezegende instelling, die de

gekruisigde Verlosser u zo duidelijk voor de ogen schildert. Zie op Christus als onze voorspraak. Toen Christus van de Olijfberg opvoer en door de hemelen ging om met Zijn bloedige wonden voor Gods aangezicht te verschijnen, Zijn discipelen Hem nastaarden, totdat een wolk Hem wegnam voor hun ogen, lezen wij dat zij naar Jeruzalem terugkeerden met grote blijdschap. Wat! Zijn zij verblijd nu hun gezegende Meester van hen gescheiden is? Toen Hij hun aankondigde dat Hij op het punt stond van hen weg gaan, vervulde droefheid hun harten en moest Hij lang tot hen spreken en hun troosten door te zeggen: Uw hart worde niet ontroerd, het is voor u nuttig dat Ik weg ga. Hoe zijn zij dus veranderd! Christus heeft hen verlaten en blijdschap vervult hun hart. Hier is het geheim: nu wisten zij dat Christus was weggegaan om te verschijnen voor het aangezicht van God voor hen dat hun grote Hogepriester nu was ingegaan binnen het voorhangsel om hun voorspraak te zijn bij de Vader.

En nu, gelovig belijder, wenst gij deel te hebben aan de blijdschap van de discipelen? Zie op de Apostel en Hogepriester van onze belijdenis, Christus Jezus. Hij is boven de wolken en boven de hemel. O, dat gij trachtte in de hemel te zien, niet met het oog van het lichaam, maar met het oog van het geloof; het ziet voorbij de sterren; het dringt door tot de troon van God en daar ziet het Jezus' aanschijn als Hij voor ons bidt, die wij niet gezien en nochtans liefhebben en in wie wij ons, hoewel wij Hem niet zien maar geloven, verheugen met een heerlijke en onuitsprekelijke vreugde. O, als gij zo leefde, wat een liefelijke vreugde zou dan uw hart vervullen en hoeveel zegeningen zou de Heilige Geest over u uitstorten als de verhoring van het gebed van de Heiland. O, hoe zou uw aangezicht blinken als dat van Stefanus en de arme blinde wereld overtuigd worden dat er een blijdschap bestaat, die de wereld niet kan geven en die de wereld niet van ons kan wegnemen een hemel op aarde.

2. Hij is de Middelaar, die trouw is aan Degene, die Hem tot hetgeen Hij is, gesteld heeft, in het ambt van apostel en hogepriester voor Zijn volk heeft gezet (1 Sam. 12: 6), zoals ook Mozes volgens Gods eigengetuigenis (Num. 12: 7) in heel zijn huis, in alles wat tot het huis van God behoorde, trouw was.

3. Want deze overste leidsman tot onze zaligheid (hoofdstuk 2: 10), Christus Jezus, is zoveel meer heerlijkheid waardig geacht dan Mozes, zoals degene die het huis gebouwd heeft, de stichter en bouwmeester, meer eer heeft dan het huis en ieder in het huis, die slechts een lid van het gezin uitmaakt (1 Petrus 2: 5; 4: 17).

Mozes werd eer en heerlijkheid waardig geacht en ontving ze beiden van God en de mensen; van God, zoals blijkt uit het werk waartoe Hij hem riep om Zijn volk Israël te verlossen, om Zijn wil en welbehagen aan hen te openbaren en om dit volk te regeren; en uit de gunsten aan hem bewezen, uit de wonderen die Hij door hem bewerkte, de hechte band waartoe Hij hem verwaardigde, het gezicht dat Hij hem gaf van Zijn heerlijkheid die hij hem deed voorbij gaan, de zorgen die Hij voor hem droeg bij zijn dood en omtrent zijn begrafenis, zowel als uit het getuigenis dat Hij van hem gaf. En hij werd eerwaardig geacht bij de mensen, die ze ook aan hem gaven, zoals Farao en zijn volk en de Israëlieten. De Joden geven hem grote lofspraken; zij noemen hem een vader in de wet, een vader in wijsheid en een vader in profetie; en zeggen dat hij is de vader, de meester, het hoofd en de prins van al de profeten, ja de grote profeet die in de laatste dagen verwacht wordt, zeggen zij, zal slechts naast Mozes hun meester wezen. Zij merken op dat er meer wonderen werden gedaan door en voor hem dan door en voor al de profeten, die geweest zijn vanaf het begin van de wereld, zodat hij hen niet alleen te boven ging in de voortreffelijkheid en verhevenheid van profeten, maar in de menigte van wonderwerken. Doch Christus is meer heerlijkheid waardig dan Mozes en heeft

ze ontvangen van God, engelen en mensen, Hij is een groter Verlosser dan Mozes; Mozes was alleen een tijdelijk verlosser, doch Hij is de oorzaak van de geestelijke en eeuwige verlossing. Hij is een groter profeet dan Mozes, de eniggeboren Zoon van God, die in de schoot van de Vader was en Zijn wil en welbehagen, Zijn evangelie, genade en waarheid heeft verklaard, zoals Mozes nooit heeft gedaan. Hij is een groter Koning dan Mozes, hoger geworden dan de koningen van de aarde. Hij deed meer wonderwerken dan Mozes en had een groter getuigenis van God dan hij, namelijk dat Hij Zijn geliefde Zoon was en gehoord moest worden; Hij werd ook uit de dood opgewekt en is gezeten aan de rechterhand van God en gesteld tot een Rechter van allen; Hij wordt gediend en aanbeden van de engelen; Hij wordt geloofd door de mensen, die al de eer van hun zaligheid aan Hem toe-eigenen.

4. Heb ik Jezus als de stichter en bouwmeester van dat huis voorgesteld, waarin Hij trouw is aan degene die Hem aangesteld heeft, dan heb ik daarmee van Hem in vergelijking met Mozes geenszins te veel beweerd. Want ieder huis wordt door iemand gebouwd en hier wordt gesproken van de huizen, het huis van het oud- en dat van het nieuwtestamentische verbondsvolk (MATTHEUS. 10: 6 Luk. 14: 23). a) Maar Hij die dit alles gebouwd heeft, is God en zo is God zeker voor deze beide huizen de eigenlijke Maken en Hersteller. Het is alleen de vraag, in welke relatie zij tot Hem staan, van wie Hij Zich daarbij als Middelaar bediende.

a) 2 Kor. 5: 17, 18 Efeze. 2: 10

5. En Mozes is wel trouw geweest in heel zijn huis, dat ook van God was en wel als een dienaar, bereidwillig de bevelen van de Heere aannemend en nauwkeurig volbrengend,

a) tot getuigenis van de dingen die daarna gesproken zouden worden, die hij tot het volk moest brengen, waarmee God Zijn verbond wilde oprichten;

a) Deut. 18: 15, 18

6. Maar Christus, die in de persoon van Jezus is verschenen, is trouw in het hele huis van God, als de Zoon over Zijn eigen huis, dat Hij als Zijn eigen bestuurt en waarvan Hij door Zijn werk nu zelf stichter en bestuurder wordt (hoofdstuk 9: 16v.); a) wiens huis wij, die het nieuwtestamentische verbondsvolk uitmaken, zijn, b) indien wij maar de vrijmoedigheid tot volkomen vertrouwen en de roem van de hoop die de hemelse roeping (vs. 1) ons verleent, tot het einde toe, totdat de hoop verandert in aanschouwen (vs. 14), vasthouden (hoofdstuk 6: 11).

a) 1 Kor. 3: 16; 6: 19; 2 Kor. 6: 16; 1 Petrus 2: 5 b) Rom. 5: 2

Mozes, de middelaar van het Oude Verbond, was vroeger uw man, zo wil de schrijver zijn lezers zeggen. En zeker, Mozes is groot. Die lof wordt hem door God zelf gegeven, als Hij hem Zijn knecht noemt, die trouw was in Zijn hele huis. Maar ziet nu om Mozes niet voorbij de Apostel en Hogepriester van onze belijdenis, Christus Jezus; merkt integendeel op, hoeveel grotere eer deze waard is in vergelijking met Mozes. De bijzondere woorden en uitspraken, waardoor de schrijver de lezers wil aantonen hoeveel Christus boven Mozes verheven is, hebben de uitleggers in verlegenheid gebracht en nog heden is er geen onder hen, bij wie wij ons onvoorwaardelijk kunnen aansluiten. Bij de eerste blik is ons duidelijk dat de schrijver eerst Christus en Mozes aan elkaar heeft gelijk gesteld in dit opzicht, dat elk van die beide trouw was in het hele huis van God. De meerdere eer van de eerste in vergelijking van de andere, wat de roeping aangaat die zij te vervullen hebben, is al te meten naar de verhouding

waarin zij tot het huis staan. Onder "huis" moet zonder twijfel verstaan worden de theocratie of gemeente van God; en dan is er een oudtestamentisch en een nieuwtestamentisch volk van God. De oprichter en inrichter (want het een zowel als het ander ligt in de uitdrukking "bouwen" opgesloten) van het eerste is Mozes niet: "ieder huis", zegt vs. 4, wordt door iemand gebouwd; maar Hij die dit alles gebouwd heeft, is God! Is het dus God die eerst de oudtestamentische theocratie heeft gesticht, dan heeft Hij zich daarbij volgens hoofdstuk 2: 2 van engelen bediend; maar Mozes heeft op generlei wijze het huis gebouwd, hij is zelf een deel, een lid daarvan geweest, heeft er mede toe behoord. Hij heeft alleen, om zijn betrekking tot het huis in vergelijking met de overigen die er toe behoren, als voortreffelijk te karakteriseren, volgens vs. 5, de dienst van een dienaar bij het bereiden ervan waargenomen. In de grondtekst staat voor "dienaar" een woord, waarvan het begrip van gedwongen, slaafse afhankelijkheid ver verwijderd is en integendeel doet denken aan een vrijwillig eervol dienen. De dienst van Mozes was ertoe bestemd dat een getuigenis door hem zou gegeven worden van hetgeen zou worden gezegd of bekend gemaakt; hij moest er altijd op letten of er iets werd gesproken, dat hij dan moest openbaren aan hen die naast hem het huis van God uitmaakten. Zijn werk was getuigen, het spreken daarentegen was het werk van God, die het hem bekend maakte; hij was de mond van God. Evenals een dienaar steeds moet letten op hetgeen hem wordt bevolen, zo moest hij altijd gereed zijn om te letten op hetgeen tot dat doel, door bemiddeling van engelen, door God zou worden gesproken. Zijn dienst was een dienen van het woord; hij droeg echter dit woord niet vanaf het begin in zich, hij moest het zelf eerst verkrijgen, om het daarna bekend te maken (vgl. bijv. Lev. 24: 10vv. Num. 15: 32vv. ; 9: 6vv.). In deze roeping betoonde hij zich nu trouw in het hele huis van God; hij heeft niet het minste uit eigen macht en naar eigen gedachte aan het oudtestamentische verbondsvolk bevolen en evenmin heeft hij het minste verzwegen of voor zich gehouden van hetgeen hem was opgedragen, zodat God ten opzichte van de openbaring door hem aan de kinderen van Israël gegeven, kon bevelen (Deut. 4: 2): "Gij zult tot dit woord, dat Ik u gebied, niet toedoen, ook daarvan niet afdoen". Hoe is het daarentegen gesteld met de roeping van Christus in de nieuwtestamentische huishouding van God? Ook hier is volgens het woord in vs. 4 de opperste bouwmeester God en als Christus in het hele nieuwtestamentische huis evenzeer trouw is als Mozes in het oudtestamentische huis, dan is Hij het net als deze in het hele huis van God. Maar dit brengt een groot onderscheid tussen Hem en Mozes teweeg, namelijk dat Hij niet zelf een lid van het huis is, noch een dienaar daarvan; maar Hij staat er als de Zoon, die het huis besturen, naar de wil van de Vader oprichten en inrichten moet, het dus onder bemiddeling van engelen zelf moet bereiden en tot dit doel heeft dan de Vader Hem zoveel macht gegeven over alle vlees (Joh. 17: 2) dat het huis dat Hij bereidt, Zijn eigen huis wordt (MATTHEUS. 21: 38; 28: 18vv.). God heeft Hem, de Christus, ook tot een Heer gemaakt (Hand. 2: 36); en zo kan de schrijver doorgaan: "wiens huis wij zijn", waarin men zonder bedenking het "wiens" als "van Christus" of "van de Zoon" kan opvatten; want al kan geen enkele andere tekst worden aangehaald, waarin de nieuwtestamentische gemeente juist het huis van Christus zou worden genoemd, wil toch het gezicht in Openbaring 1: 10vv. juist zeggen dat zij het werkelijk is. Even onderscheiden, zo merkt hier v. Hofmann op, als de zoon die het huis van de vader onder zich heeft en de dienaar die tot de daarin te verrichte werkzaamheden voor zijn heer gereed moet zijn, tot hem staat wiens het huis is, op even zo onderscheiden wijze staan Christus en Mozes tot degene die de gemeente van de zaligheid als Zijn huis heeft gebouwd. Christus is in wezen gelijk aan Hem, Mozes is een van de dienaren van Zijn huis. De tegenstelling van het huis en van Hem, wiens eigendom het is, van de eer, die deze en de eer, die de ander toekomt, kan de maatstaf vormen waarnaar kan worden afgemeten hoeveel grotere heerlijkheid Jezus waardig geacht is dan Mozes.

De christenheid heeft, zoals het woord "wiens huis wij zijn" dat uitdrukte, het karakter van een huis van de Heere; maar of wij als gemeente dat karakter bewaren, hangt af van de vervulling van de gestelde voorwaarden.

Als de nieuwtestamentische gemeente, waarvan hier wordt gesproken, ondanks alle tegenspraak van het heden met de beloofde toekomst en te midden van alle gevaren van ergernis en afval, die de vijanden van het kruis door bedreigingen en verleidingen voorbereiden, de schat van de hoop vasthoudt, dan, maar ook dan alleen, blijft zij het huis van God onder de trouwe verzorging van Christus, Zijn met haar broederlijk verbonden grote Zoon, haar Apostel en Hogepriester.

Het huis van de Heere is nog in wording. De voorwaarde voor degenen die het zijn binnengetrokken om daarin te mogen blijven, is: zonder wankeling vast te houden aan de belijdenis van de hoop (hoofdstuk 10: 23, 35); daarom waarschuwt de schrijver en vermaant hij tot vasthouden aan de belijdenis in het algemeen en in het bijzonder aan de belijdenis van de hoop. Hij bedoelt daarmee niet het innerlijk vasthouden van het geloof en van de hoop, die de inhoud zijn van de christelijke geloofsbelijdenis, maar ook het voortgaande, onbevreesde, moedige en blijde getuigenis geven en roemen van hetgeen wij geloven en hopen.

Leidde de apostel met de woorden "wiens huis wij zijn" de nieuwe gedachtegang in, de voorwaarde "indien wij maar de vrijmoedigheid en de roem van de hoop tot het einde toe vasthouden, " is voor hem een overgang tot de vermaning die in vs. 7-19 volgt.

7. Daarom, omdat onze zaligheid ervan afhangt dat wij het vertrouwen en de roem van de hoop tot het einde vasthouden, moeten wij ons laten waarschuwen voor de ontrouw van een afval van Hem wiens huis wij zijn, zoals de Heilige Geest (hoofdstuk 9: 8; 10: 15) zegt in Ps. 95: 7-11 : a) "Heden, indien gij, of zolang gij nog Zijn stem hoort, "

a) Hebr. 4: 7

Evenals in 1 Tim. 4: 1 en Openbaring 2: 7 voor een woord van de profetie, dat in de tegenwoordige tijd gezegd wordt, als voor een woord van de Geest gehoor wordt gevraagd, zo geldt dat hier voor een woord dat in de Schrift is opgetekend en dat in zoverre de aard van een profetisch woord heeft als de schrijver van Psalm 95 de vermaning, die hij tot zijn volk richt, in de vorm van een woord van de HEERE geeft, waarnaar het moet luisteren. Onze schrijver nu maakt dit woord van de Schrift tot zijn eigen woord, zodat het "daarom" aan het begin en de woorden "Heden. in Mijn rust zullen ingaan" (vs. 11) bij elkaar horen, terwijl de woorden "zoals de Heilige Geest zegt" een tussenzin vormen. Wat dan in vs. 12 volgt, is niet zoals men veelal heeft gemeend, de nazi in verhouding tot de voorzin, die zich van vs. 7-11 uitstrekt, maar werkelijk een andere vermaning dan die van het woord van de Psalm. Met dit woord van de Psalm kon de schrijver zich echter (in plaats van de bedoelde vermaning met eigen woorden uit te spreken) met eer tot zijn lezers wenden, omdat wat hij eerder zei (vs. 6), "wiens huis wij zijn", in hoofdzaak uitloopt op hetgeen in Ps. 95: 7 voorafgaat: "Hij is onze God en wij zijn het volk van Zijn weide en de schapen van Zijn hand. "

8. Zo verhardt uw harten niet, zoals het vroeger gebeurd is in de verbittering op de plaats die met die naam is genoemd Meriba of twistwater (Num. 20: 13 Ps. 106: 32); ja, reeds veertig jaar eerder ten dage van de verzoeking, op de dag die aan de plaats Massa zijn naam gaf (Ex. 17: 7 Deut. 33: 8 "Ps 95: 8 in de woestijn,

9. waar (namelijk: in de woestijn) uw vaders Mij verzocht hebben; zij hebben Mij beproefd, hoe ver zij met Mij konden gaan 1Co 10: 10, hoewel zij toch Mijn werken zagen, veertig jaren lang (vgl. hoofdstuk 2: 3 en 4).

10. Daarna was Ik vertoornd over dat geslacht en sprak: "Altijd dwalen zij met het hart en zij hebben Mijn wegen niet gekend, " omdat zij die niet wilden kennen (Deut. 29: 20).

Alle zonden zijn dwalingen of afwijkingen van de wet van God; alle mensen dwalen in deze zin. Dit volk dwaalde niet af in hun hart, want er is een dwaling in het verstand, de wil en de neigingen zowel als in het leven en de daden en zij mogen gezegd worden met hun hart gedwaald te hebben, omdat hun zonden niet alleen kwamen uit het hart, maar van harte, hartelijk of met het hart gedaan worden en dat voortdurend, hetgeen de dwaasheid toont van dit volk, hun weerbarstigheid en halsstarrigheid, hun onoprechtheid en hun aanhoudendheid in het zondigen. God slaat zowel acht op zonden van het hart als op andere.

11. a) Zo heb Ik dan gezworen in Mijn toorn: nooit zullen zij in Mijn rust, de rustplaats die Ik had uitgekozen, opdat zij daar zouden wonen (Deut. 12: 9; 1 Kon. 8: 56), ingaan (Num. 14: 21vv.).

a) Deut. 1: 34

In Ps. 95 horen de veertig jaren bij het volgende zinsdeel: "veertig jaren heb Ik verdriet gehad om dit geslacht enz. " Zo vat ook deze schrijver de woorden zelf in vs. 17 op: "over wie nu is Hij vertoornd geweest veertig jaren lang? " Als hij ze echter hier (vs. 9) op het vorige laat slaan: "en hebben Mijn werken gezien, veertig jaren lang" en de verbinding met het volgende door een door hemzelf tussen geschoven "daarom" (vs. 10) onmogelijk maakt, had hij daarbij zeker een bijzondere bedoeling.

Niet de veertig jaren van het vertoornen, waarvan de Psalm spreekt, maar wel de veertig jaren van het zien van Gods werken, die de Psalmist bedoelt, hebben in de geschiedenis van de gemeente van Christus, waarop de schrijver terugziet, hun parallel. Van de aanvankelijke verkondiging van de zaligheid door de Heere zelf (hoofdstuk 2: 3), dus van het begin van Zijn leraarsambt (?) tot aan Jeruzalems verwoesting verlopen veertig jaren, de Messiaanse jaren, waaraan ook de synagoge tegen zijn wil getuigenis geeft, als in de Talmud met het oog op Ps. 95: 10 wordt gezegd dat de dagen van de Messias veertig jaren zullen duren; deze veertig jaren moeten, zoals de schrijver schreef, bijna voorbij zijn geweest en wat een ontzaglijke ernst ligt nu in de aangegeven vergelijking van deze met de veertig jaren van de mozaïsche verlossingstijd.

12. Ziet toe, broeders, gij, die tot dat volk behoort, waartoe de Heilige Geest deze woorden eens in een genaderijker, gewichtiger tijd Ezr 6: 18 gesproken heeft: laat nooit in iemand van u een boos, ongelovig hart zijn, zoals uw vaders in de woestijn hadden (vs. 9v. ; 4: 11), om af te wijken van de levende God, in wiens handen te vallen vreselijk is (hoofdstuk 10: 31).

13. Maar vermaant elkaar (Kol. 3: 16) dagelijks, zolang men nog van een heden kan spreken en dit "heden" doelt op het begin van een tijd, nog veel rijker in genade en veel gewichtiger dan die, waarop het woord van de Psalm (vs. 7) wijst opdat niemand van u zich zou verharderen door de verleiding van de zonde, in welk geval de deur van de bekering voor hem zou worden gesloten, zodat hij niet meer zalig zou kunnen worden (Hebr. 6: 4vv. ; 12: 15vv.).

Met het woord "afwijken van de levende God" is het terugkeren uit het christendom tot het Jodendom bedoeld. Dit is een afvallen van God, omdat God in de laatste dagen door de Zoon heeft gesproken en aan de prediking van het evangelie door tekenen en wonderen en velerlei krachten en het toedelen van de Heilige Geest getuigenis heeft gegeven (hoofdstuk 1: 2; 2: 3v.) en hij die de Zoon verloochent, om zich bij een dienaar te voegen (vs. 8vv.) daardoor de Vader verloochent. De God van de christenen nu wordt de levende God genoemd, niet in tegenstelling tot de dode afgoden van de heidenen, maar als een God die, omdat Hij "levend" is, zo'n afval niet ongestraft laat. "Verleiding van de zonde", waardoor het hart wordt verstokt, moet zo worden opgevat dat zij ons eer, genot, goed, leven en zaligheid belooft op de wegen, waarop zij ons wil brengen; doch in plaats daarvan ons op die wegen in schande, verderf en verdoemenis stort.

De verleiding van de zonde kan het ene heden na het andere uit de gedachte van mijn hart wegrukken, zo kan zij mij ongemerkt mijn hele genadetijd van vele jaren ontroven.

Weten wij dat iemands vermogen, eer of goede naam wordt bedreigd, wij zouden ons althans tegenover een broeder of vriend, niet verantwoord achten te zwijgen zolang er nog tijd is om te spreken; en terwijl wij vrezen, nee, zien dat zijn ziel in gevaar is, zullen wij hem aan eigen verblinding overlaten, in plaats van althans bij herhaling een poging te wagen om de blinddoek van zijn gezicht te rukken? Nee voorwaar, daartoe zijn toch de handen te heilig, die ons, als leden van één gezin, van één geslacht, van één gemeente samenbinden; daartoe is de waarde ook van slechts één ziel, die verloren gaat, te kostbaar in de ogen van God. Daartoe is het nieuwe gebod van de liefde, dat de stervende Heiland ons naliet, van te grote betekenis. Hoe ontslaat men zich van zo'n heilige plicht door op het vruchteloze van zo vele pogingen te wijzen? Is werkelijk iemand in onze naaste omgeving reeds geheel verhard door de verleiding van de zonde, God weet of het niet ten dele een gevolg van onze ontrouw in het vermanen en bidden geweest is. In ieder geval kan men nog van een heden spreken en wij zijn alleen aansprakelijk voor de trouw, maar volstrekt niet voor de vrucht van ons pogen. "Werp uw brood uit op het water en gij zult het vinden na vele dagen;" die les van de oude wijsheid (Pred. 11: 1) komt ook hier te pas. Jarenlang moet soms de waterdruppel neervallen, voordat de rotsgrond uitgehold wordt; maar de vrome Spener was zeker de enige niet van wie later een afkerige zoon moest getuigen: "de gebeden van mijn vader liggen mij als een berg op de ziel". In ieder geval, het is een heilrijke plicht, waartoe heden de stem van God ons wekt en die wij onmogelijk anders dan tot eigen schade vergeten. Door anderen te vermanen, leren wij, zelfs onwillekeurig, nauwgezet over onszelf te waken. Ook waar tot onze diepe smart de poging vruchteloos was, behouden wij de onschatbare troost van een goed geweten voor God. En wie schetst de vreugde hier en daarboven, wanneer het ons werkelijk door Gods genade gebeuren mag, al was het ook slechts één ziel te hebben mogen behouden van de dwaling van haar weg? Hoe vreselijk daartegenover reeds het denkbeeld alleen, dat zij zou kunnen verloren gaan door ons lafhartig en gewetenloos zwijgen! God verhoede dat die ervaring voor iemand van ons in de eeuwigheid zou weggelegd zijn en laat Hijzelf ons in dit deel van onze roeping trouwer maken dan wij tot dusverre geweest zijn! Dan alleen, maar ook zeker worden wij het, wanneer wij zelf waarlijk van Christus zijn, door de Heilige Geest naar Zijn beeld vernieuwd en dagelijks meer bewust van de onschatbare waarde van het heden.

Zo iemand komt te vallen, Men helpe hem terecht; Men tone liefd' aan allen, De Heer was aller knecht, Dat ieder zacht als Hij En nederig van geeste En niemand ooit de meeste Dan in de liefde zij!

14. Wachten wij ons met alle ernst voor die verleiding en verharding, dan heeft op ons geen betrekking als op de anderen de eed van God: "zij zullen Mijn rust niet ingaan" (vs. 11); want wij hebben reeds deel gekregen aan Christus door het geloof in Zijn naam (vs. 1 en 6) en zullen nu ook in Hem deelgenoten worden van de hemelse heerlijkheid van de beloofde eeuwige erfenis (hoofdstuk 9: 15 Rom. 8: 17), als wij tenminste het beginsel van deze vaste grond tot het einde toe vasthouden (vs. 6; 6: 11), als wij dat vasthouden aan Hem in vol vertrouwen, waarbij het ons tevoren zo goed was, bewaren (hoofdstuk 6: 10; 10: 32v.).

De verhouding tot Christus, waarin de mens, als hij in het Nieuwe Verbond binnentreedt, opgenomen wordt, stelt de schrijver voor op een geheel algemene en allesomvattende wijze, als een "deel krijgen aan Christus". Christus, de Middelaar van het Nieuwe Verbond, treedt met de gelovigen in een zo innige persoonlijke gemeenschap, dat men van hem kan zeggen dat hij Christus leeft en met Christus zelf is hem nu ook alles ten deel gevallen wat Christus verkregen heeft. Als iemand die aan Christus deel heeft, heeft hij ook met Christus deel aan de hemelse heerlijkheid en zaligheid.

Het beginsel van deze vaste grond, d. i. het oorspronkelijke ware geloof, brengt ons reeds tot de hele vereniging met Christus en is een ware grondsteen, neemt de hele Christus aan en rust geheel op Christus als op zijn onbedrieglijk fundament; aan deze grond moesten wij vasthouden en met het vasthouden volharden tot aan het einde.

Wij zullen verklaren deel gekregen te hebben aan Christus door te volharden in het geloof van het evangelie, dat wij begonnen hebben te belijden; en dit leert ons dat christenen die de belijdenis van het christelijk geloof verzaken, hetzij door vrees of vleierij, nooit deel hebben gekregen aan Christus, noch op een zaligmakende wijze met Hem verenigd zijn: geen beter bewijs van ons aandeel in Christus dan dat van volharding en standvastigheid.

15. Terwijl en zolang als er gezegd wordt: a) "Heden, indien gij Zijn stem hoort, verhardt uw harten niet, zoals in de verbittering te Meriba, " moeten wij erop letten dat wij niet in hetzelfde voorbeeld van ongeloof vervallen, dat dit volk in zijn grote massa overkomen is en wij onze erfenis niet verliezen (hoofdstuk 4: 1 en 11).

a) Hebr. 3: 7

16. Een verleiding van de zonde (vs. 13) zou het zijn als wij meenden dat wij ons moesten plaatsen aan de kant van de grote massa; want sommigen in die geschiedenis, waarop het in vs. 7vv. aangehaalde Psalmwoord slaat, hebben, toen zij die stem van God gehoord hadden, Hem door hun ongehoorzaamheid verbitterd, doch niet allen, die uit Egypte onder Mozes zijn uitgegaan, die 600. 000 man, waarvan in Ex. 12: 37 wordt gesproken (of "want wie hebben Hem verbitterd? Zijn het niet allen die uit Egypte onder Mozes zijn uitgegaan?

17. Over wie nu, om nog nader de woorden uit Ps. 95: 10 te beschouwen, is Hij vertoorned geweest veertig jaren lang? Was het niet over degenen die gezondigd hadden, doordat zij Zijn genade tartten en Hem door hun verzoeken (vs. 9) verloochenden (Judas 1: 4), a) van wie de lichamen dan ook, als bewijs dat zij door Zijn toorn waren getroffen (Ps. 90: 7vv.), gevallen zijn in de woestijn? (Num. 26: 63vv. ; 1 Kor. 10: 5

a) Num. 14: 36 Ps. 106: 26

18. a) En, om nog eens te vragen en het woord in vs. 11, Ps. 95: 11 nader te overdenken, aan wie anders heeft Hij gezworen dat zij in Zijn rust niet zouden ingaan dan degenen die ongehoorzaam geweest waren, daar Hij toch hen die niet tot de gromassa behoorden, deze rust niet onthield, maar twee van hen die zelfs zeer bepaald beloofde (Num. 14: 24, 30)?

a) Deut. 1: 34

19. En wij zien, wat betreft de geschiedkundige vervulling van deze eed, dat zij ondanks hun pogingen om verandering te verkrijgen (Num. 21: 39vv.) niet in het beloofde land, als de toegezegde rustplaats, hebben kunnen ingaan vanwege hun ongelooft, waardoor zij die zaligheid hadden verloren.

De schrijver denkt in vs. 18 en 19 niet alleen aan Jozua en Kaleb (Num. 14: 21vv.), maar hij beweert dat ondanks de woorden in vs. 17 werkelijk een volk van God overbleef; daarmee bereidt hij het volgende gedeelte in hoofdstuk 4 voor. Zoals hij nu bij de ongelovigen in vs. 19 zonder twijfel het aan Christus ongelovig gebleven volk van de Joden van die tijd op het oog heeft en door de in vs. 17 genoemde nadere verklaring erop wijst wat hun lot in de eerstvolgende tijd zou zijn (Luk. 21: 23 en 24), houdt hij het overige volk van de jongere generatie, dat door het woord in vs. 16 buiten beschouwing is gebleven, voor een voorbeeld van de christelijke gemeente, die zich van dat ongelovige volk afzondert en die hij zo dringend vermaant hun hemelse roeping te erkennen.

HOOFDSTUK 4

HOE MEN TOT DE RUST VAN CHRISTUS KOMEN KAN

B. Vs. 1-16. In het vorige gedeelte stelde de schrijver de ongelovige Israëlieten van Mozes' tijd voor als een waarschuwend voorbeeld van ongeloof, om welke reden zij niet in de beloofde rust konden ingaan. Hier geeft hij nadere verklaringen over die rust zelf, wat die eigenlijk betekent. Voor de christelijke gemeente in het Joodse land, waaraan hij schrijft, was de tijd zeer nabij gekomen waarin zij volgens de aanwijzing in MATTHEUS. 24: 16 dit land moest verlaten en dan zou het zeer gevaarlijk zijn geweest, als iemand de verkeerde mening had gekoesterd dat men door het vluchten uit het land zich afscheidde van Gods erfenis, die Hij eenmaal aan zijn volk had gegeven en van de rust, waarin Hij het eenmaal tot vervulling van Zijn belofte zou hebben ingeleid (Deut. 12: 9v. Joz. 21: 43vv.). Daarom moest hij de gemeente, van wie de leden overigens wat het grootste deel betreft geneigd waren van Christus af te vallen en tot het mozaïsche Jodendom terug te gaan, tot andere gedachten brengen. Hij doet het nu hier door een uiteenzetting van verschillende oudtestamentische teksten, waarin hij aanwijst dat Gods rust voor Zijn volk dezelfde was als die waarin Hij zichzelf, na het scheppingswerk volbracht te hebben, had teruggetrokken. Die rust had Mozes ook door zijn ongeloof onmiddellijk verloren. Toen nu Mozes' opvolger, Jozua, het jongere geslacht in het beloofde land had ingevoerd, hetgeen meermalen als een inleiden in de rust wordt voorgesteld, dan was dat toch slechts een in eerste instantie nog gebrekkige, slechts voorafbeeldende vervulling van de goddelijke belofte geweest. Daarentegen zijn wij, christenen, door onze Heer en Heiland inderdaad en in waarheid op de weg gebracht om de werkelijke rust van God in te gaan, waarin Hij ons is voorgegaan. Wij moeten ons echter erop toeleggen dat wij Hem op Zijn weg navolgen en moeten ons voor afval van Hem uit ongeloof wachten. Gods woord, dat wij hebben, is levendig en krachtig genoeg om ons daarvoor de kracht te verlenen. Het is echter ook scherper dan enig tweesnijdend zwaard om zich aan ons te wreken, als wij verbittering teweegbrengen, zoals eens Gods volk. En indien de verzoeking tot afval voor ons te sterk zou worden om die zelf te kunnen overwinnen, dan hebben wij in onze Apostel Christus Jezus ook een Hoge priester, die medelijden kan hebben met onze zwakheden en vanaf de troon van Zijn goddelijke genade, waarheen Hij gegaan is, ons met barmhartigheid en genade te hulp komt.

1. Zoals ik nader (vs. 3vv.) uiteen zal zetten, werkt de eed, door het Joodse volk gehoord (hoofdstuk 3: 18v.), ten gevolge van het volhardend ongeloof nog voort en de rust door God aan hen beloofd (Hand. 3: 20 Dan. 7: 22, 27) is nog geenszins gekomen, maar pas in de toekomst te verwachten. Laat ons dan vrezen, 1) er bezorgd voor zijn dat niemand van u, terwijl de belofte van in Zijn rust in te gaan nog niet is vervuld, verwaarloosd is door het verlaten van de overste Leidsman tot de zaligheid die ons tot de vervulling leidt, de indruk zou wekken achtergebleven te zijn. 2)

1) Laat ons dan vrezen. Niet met een vrees van toorn en verdoemenis, noch met een vrees van wantrouw van de goddelijke macht, genade en goedheid, maar met een vrees van voorzichtigheid en waakzaamheid. Vrees is die aandoening van de ziel, waardoor zij ontvlucht en vermijdt wat schadelijk is voor haar en hier betekent zij een deugdelijke kinderlijke zorg en bekommring om niet Gods beloften te versmaden en de hemel mis te lopen, een vrees voortkomend uit geloof (Filippenzen 2: 12).

2) Is aan de ene kant het nieuwe, door Christus gestichte verbond een vervulling van de in het Oude Verbond gegeven beloften, toch moet ook aan de andere kant het volk van God van het

Nieuwe Testament nog een groot deel van deze vervulling in de toekomst verwachten. De nog onvervulde profetieën gaan ook de christenen aan en vormen nu het fundament van de christelijke hoop. Tot deze beloften behoort in het bijzonder die, die aan de Israëlieten reeds in de woestijn is gegeven, maar aan hen nog onvervuld gebleven is, namelijk van het ingaan in de rust van God. Nog heeft deze belofte haar volle kracht, nog moet men haar vervulling tegemoet zien; zij is nu voor de christenen de hoogste heilsbelofte, die hun haar laatste zalige doel doet tegemoet zien, evenals zij dat in vroegere tijden voor het verbondsvolk van het Oude Testament is geweest. Bij de stichting van het Oude en bij die van het Nieuwe Verbond had God namelijk één en hetzelfde doel voor ogen. Hij toonde reeds in de woestijn de Israëliet dit doel, waartoe Hij Zijn volk wilde leiden, omdat het met hen opgerichte Oude Verbond de bestemming had een Nieuw Verbond voor te bereiden. Maar daarom was toch de belofte van een ingaan in de rust van God er niet werkelijk een die het oudtestamentische verbondsvolk als zodanig aanging; het lag vanaf het begin niet in de bedoeling van God deze belofte aan het verbondsvolk nog in de tijd van het Oude Verbond te vervullen; en zo was dan ook het in bezit nemen van het heilige land, waarin na de lange en moeilijke tocht door de woestijn, het ingaan in de rust van God enigszins verwezenlijkt werd, vanaf het begin onder het kleed van het aardse en uiterlijke, de kern van een hogere, geestelijke zin verborgen.

De uiterlijke vervulling van de belofte door het ingaan in het heerlijk Kanaän na een lange vreemdelingschap en een moeilijk omzwerven, was zelf zo onvolkomen dat zij in de harten van alle gelovigen de vraag met kracht deed oprijzen wat de eigenlijk bedoelde rust mocht zijn.

2. Want ook aan ons, die ons aan Christus vasthouden, is het evangelie, de tijding die op die rust betrekking heeft, verkondigd, zoals aan hen wie God door Mozes het ingaan in Zijn rust beloofde. Maar het woord van de prediking dat zich in die goede boodschap liet horen, had voor hen geen nut, omdat het niet met geloof gepaard ging bij degenen die het gehoord hebben. En dan alleen kan het werkelijk tot het doel leiden, als het door het geloof met de hoorders als het ware samensmelt, bij hen overgaat in vlees en bloed, maar niet zolang het hun nog vreemd blijft.

3. En zo hebben wij het voordeel boven hen dat dit woord van de prediking ons tot het doel brengt; want wij, die geloofd hebben en in het nieuwtestamentisch verbond zijn ingegaan, gaan werkelijk op de weg waarop wij ons bevinden tot de rust in en hebben daarmee het begin van de vervulling van die blijde boodschap verkregen, die hun nog werd onthouden, zoals Hij, de Heere, in het reeds eerder (hoofdstuk 3: 11) aangehaalde psalmwoord gezegd heeft: "Zo heb Ik dan gezworen in Mijn toorn: nooit zullen zij ingaan tot Mijn rust" (Ps. 95: 11). God heeft vanaf het begin duidelijk genoeg verklaard wat Hij met Zijn rust (vs. 9v.) bedoelde en waaraan wij dus ook moeten denken, hoewel (liever "omdat Zijn werken van de grondlegging van de wereld af al volbracht waren, als reeds volbracht waren, omdat zij Zijn raadsbesluit waren en voor Hem de Eeuwige, de God voor wie geen tijd bestaat, reeds aanwezig waren).

In de loop van de denkbeelden van dit gedeelte is, wegens de grote korthed van de diepzinnige uitdrukkingen van de schrijver, een zekere duisterheid, die door enige ontwikkeling van zijn leer en de leer van de Schrift over dit onderwerp moet worden opgehelderd. Volgens vs. 8 was de rust in Kanaän, waarnaar Jozua de Israëlieten leidde, niet de rust van God die aan het volk in de woestijn beloofd was; maar dezelfde rust die ons nu nog wacht, had God hun aangeboden. Zij hadden die echter door hun ongeloof verloren. Hierin ligt nu het denkbeeld dat bij de ontwikkeling van Gods openbaring voortdurend de geschiedenis terugkeert: op elke trap van de openbaring van Zijn genade jegens zondaren,

biedt God hun geheel Zijn heil aan. Onder elk omhulsel waarmee Hij Zijn waarheid in de jaren van de kindsheid omsluisde, lag zij geheel en reeds toen konden de gelovigen alles ontvangen. Maar omdat God de enkelen niet zonder het geheel voltooit (hoofdstuk 11: 40 b), hield (ofschoon enigen geloofden) het algemeen ongeloof van hen aan wie Hij Zijn heil had aangeboden, op elke stap de voltooiing opnieuw terug. Zo moest Mozes de Israëlieten meer geven dan de wet (vgl. Rom. 10: 6), maar door hun schuld bleven zij vreemd aan de gerechtigheid uit het geloof. Ook Christus wilde de kinderen van Jeruzalem vergaderen, als een hen haar kuikens; maar zij wilden niet. Hadden zij gewild, dan was het rijk van God op een andere wijze tot hen gekomen. Maar nu kan geen verwerping van de genade van God van de zijde van de mensen haar steeds heerlijker ontwikkeling verhinderen of beletten; veelmeer schijnt zij, als de zon die opgaat na de nacht, steeds heerlijker straalt zij, rijzend uit het ongeloof van de mensen tot Gods eer. Zo moest ook het verlangen naar de ware rust van God, die de Israëliet aangeboden was, erheen leiden dat zij onder Jozua in Kanaän slechts een aardse, in alle delen onvoldoende, steeds verstoorde rust vonden, die het verlangen naar de ware rust opwekte, maar niet bevredigde. En zo staat dan de ingang in de rust van God voor het volk van de Heere nog te wachten, de viering van de eeuwige sabbat na de tweede schepping, waarvan de eerste sabbatviering het symbool is.

4. Want Hij heeft ergens, in een tekst die ik niet hoeft te noemen, omdat u die zelf kent (vgl. hoofdstuk 2: 6), over de zevende dag, die op de zes scheppingsdagen volgde, dit gezegd: a) "En God heeft op de zevende dag van al Zijn werken gerust" (Gen. 2: 2).

a) Exod. 20: 11; 31: 17

5. En in de tekst die ik reeds meermalen heb aangehaald (Ps. 95: 11), zegt Hij weer, verklarend dat er sedert die schepping een rust bij Hem is, die Hij Zijn rust noemt: "Nooit zullen zij tot Mijn rust ingaan! "

Evenals door het scheppen van God het scheppen, werken en arbeiden van de mens en de zes dagen van de week als dagen van arbeid zijn ontstaan, zo komt met dat rusten van God een grote rustdag aan het einde en na elke zes dagen van arbeid een kleine, door God gemaakte en gezegende rustdag. Tegelijk met de voltooiing van de schepping is dus de rust van God, waaraan de mens deel zal hebben, aanwezig en een voortdurende getuige hiervan is de sabbath, de rustdag. Toen nu God de Israëlieten uit Egypte, uit het diensthuis leidde, was Zijn bedoeling dat het Joodse land de plaats zou zijn waar de Joden, voor zover het hier beneden mogelijk is, deel zouden krijgen aan de rust van God; doch om hun ongeloof heeft God hun niet kunnen schenken wat Hij hun had toegedacht.

De vergelijking van de beide door de schrijver aangehaalde schriftplaatsen stelt de gedachte op de voorgrond dat er van het begin af een rust van God is, waarin de mensen moesten en konden ingaan en dat hierdoor toch het ingaan in de rust van God niet voor alle tijden en voor alle mensen opgeheven of onmogelijk kan gemaakt zijn, omdat in dat feit het gericht van Gods toorn alleen over de ongelovigen is volvoerd. En de rust die God aan Zijn volk belooft en geeft, is geen andere dan de rust die Hij zelf heeft en geniet.

6. Aan de andere kant heeft dat woord, dat tot uitsluiting uit deze rust veroordeelt, ook een keerzijde, namelijk dat het inleiden in die rust toch in de toekomst plaats zal hebben. Omdat dan blijft dat sommigen in deze rust ingaan en degenen aan wie het evangelie het eerst verkondigd was (vs. 2), niet ingegaan zijn vanwege hun ongehoorzaamheid,

7. stelt Hij weer tot verwezenlijking van Zijn heerlijke bedoelingen een zekere dag vast, namelijk heden, zoals Psalm 95 zegt door David, aan wie in de Griekse vertaling van het Oude Testament de Psalm wordt toegeschreven, na zo'n lange tijd, lange tijd nadat de dagen van Mozes voorbij waren (zoals gezegd is in de aangehaalde Psalmwoorden): "Heden, (om nog eens de nadruk te leggen op dit veel betekenende woord), indien gij Zijn stem hoort, verhardt uw harten niet. " Door die vermaning verklaarde Hij tevens dat Zijn bedoelingen tot zaligheid nog niet haar doel hadden bereikt.

8. Want indien Jezus (hier en in Hand. 7: 45 staat in de grondtekst de kortere vorm Jezus in plaats van Jozua) hen, de kinderen van Israël, tot wie het woord van de prediking in de eerste plaats was gericht (vs. 2), in de rust gebracht had, indien Hij door de verovering van het land Kanaän en de verdeling ervan onder de 12 stammen (Deut. 31: 7) hun een rust had gegeven, zoals de belofte vanaf het begin was bedoeld, dan had Hij daarna, in de tijd van David (vs. 7), niet gesproken van een andere dag, waarop de inleiding in Zijn rust zou plaatshebben, zoals Hij dat met het "heden" doet.

De Psalm, zo wil de schrijver in vs. 6v. zeggen, geeft door van die eed van God te spreken, die Mozes' volk van het ingaan in de rust van God uitsloot, te kennen dat dat ingaan in het algemeen mag verwacht worden. Daar dit dan zo is en zij die als eerste de boodschap die dit beloofde, ontvangen hadden, maar de gehoorzaamheid van het geloof erin hadden geweigerd, niet waren ingegaan, stelde God, wiens woord toch het woord van de Psalm als woord van de Schrift is, weer een dag vast en wel in de zin van dat "heden", waarop reeds in hoofdstuk 3: 15 werd gewezen. Als de schrijver zegt "door David", dan neemt hij de Psalm zoals de lezers die als een deel van de Schrift kenden; want de Alexandrijnse vertalers stellen van alle Psalmen tussen de 90e en 101e David als dichter. Is de Psalm van latere oorsprong, dan verandert dit aan de toepassing ervan door de schrijver niets, terwijl het dan des te meer blijkt dat dit woord betrekking heeft op hen die in de Heilige Schrift het woord van God hebben.

9. Er blijft dan, zoals uit die beschouwing blijkt, een rust over als eigenlijke sabbatviering, in onderscheiding van de slechts voorafbeeldende rust in het beloofde land, voor het volk van God, nadat zij ook sedert David's tijd tot heden toe nog niet zijn ingegaan in de rust, die in de Psalm is voorzien.

Aan het volk van God wordt een grote zegen toegezegd: "een rust. " Zal die mij voor begerlijk zijn, dan moet er vermoeidheid wezen, zoals slechts spijs de hongerige en water de dorstige goed doet. Waarvan zullen wij rusten? Op die vraag is het niet moeilijk uzelf een antwoord te geven. Sedert dat vreselijke uur, waarin de mens opstandig is geworden, wat een leger van ziekten, van ellende, van plagen. Hier zie ik een David neerliggen op aarde, omdat zijn zoontje naar het Godswoord zal sterven. Daar weigert de Sunamitische Gehazi een antwoord, omdat haar zoon is weggenomen. Daar klinken de klaagzangen in Jäirus huis; te Naïn brengt men de enige zoon van de weduwe naar het graf en te Bethanië klagen Maria en Martha, want Lazarus is dood. Wat een ziekten op Jericho's weg, aan Thabors voet, in Bethesda's zalen, overall zieken die bedelen, zieken die op een bed worden gedragen, zieken die ieder schuwt. Wie noemt het getal? Wat een gebrek. Sarphats weduwe zal haar laatste maal eten met haar zoon en Hagar bedekt haar kind onder de struiken, terwijl zij beiden smachten van dorst. Daar weerhouden de akkers zeven jarenlang de vruchten, een David wordt gejaagd als een hinde over de bergen en een Lazarus verlangt verzadigd te worden van de kruimels die van de tafel van de rijken vallen. Wat een lijden dikwijls opeengehoopt. Naomi wil Mara heten, want man en zonen en bezittingen brengt zij naar Bethlehem niet meer terug; een Job zien wij op de mesthoop en er is hem niets overgebleven dan een vrouw, die

hem aanzet de Heere te zegenen en te sterven en een drietal vrienden, die slechte vertroosters zijn. Wat een tranen, wat een zuchten! En deze gebeurtenissen zijn niet het minste uw lot, kinderen van de Heere! Maar voor dat alles blijft er voor u een rust bestaan. Eenmaal worden alle tranen door God van de ogen gewist, eenmaal geen lijden meer! Wat een vervolging. Het is met de rechtvaardige Abel begonnen. Gods profeten zijn gelasterd, gedood. Christus, is Hij niet veracht, door de mannen van de wetenschap van Zijn dagen uitgescholden, gekruisigd en als men de Heere des huizes Beëlzebub heeft genoemd, wat zal men met Zijn dienaar doen? Hier is het tot Paulus: "gij spreekt wartaal; " daar valt het volk aan op Jasons huis, daar ligt hij in de kerker. O wij hebben de Heere hier te danken dat Hij de macht van de bozen beteugelt, maar toch hoeveel verachting, hoeveel tegenstand, hoeveel haat. Maar er blijft een rust bestaan. Nee! Dat lijden zal niet eeuwig duren. En dat alles treft nog slechts ons, maar waar het dadelijk de Heere treft, die ons dierbaarder is dan het leven. O, daar is het harder voor ons; wij leven in een wereld die in het boze ligt en iedere rechtvaardige kent die kwellende, die een Lot in Sodom ondervond. De reinheid vloekt Hem, de beschaafdheid vergeet Hem, het ongeloof loochent Hem, de eigengerechtigheid miskent Hem, de halve godsdienstigheid vermoeit Hem, de dode rechtzinnigheid speelt met Zijn naam. Gaat het u als mij, in deze dagen, waarin het woord zo bevestigd wordt: "Wie vuil is, laat hij nog vuiler worde, " dan ondervindt gij die moeite veel. Als u hier de bladen in handen krijgt van een die Christusprediker heet, maar op de onbeschaamdste wijze onder de titel van christelijke toespraken, de waarheid door het slijk haalt; als een ander u van zekerheid spreekt en een lichtkleed omdoet om op de gevaarlijkste wijze u uw zekerheid te ontnemen en u zekere leugen, voor zekere waarheid gehouden, voorstelt, die naar een zeker ellendig einde moet leiden; als zo vele stemmen oprijzen en allerlei draden worden gespannen, allerlei strikken van de wetenschap worden gelegd, als loochenen voor geleerdheid en ontkennen voor oprechtheid wordt uitgevend. O zegt mij! Ziet gij dan niet uit naar rust na die strijd? Klinkt dat woord u niet als de schoonste melodie in de oren: "Er blijft dan een rust bestaan voor het volk van God. " En wat die rust pas werkelijk tot rust zal maken. O het is dat wij dan geen zonde meer zullen kennen. Zijt gij u bewust met het oog op dat kruis, dat bloed, die dood, dat uw schulden zijn uitgewist en uw ongerechtigheden vergeven; de oude slang vermorzelt nog altijd hielen. O, dat wij heilig voor God konden leven! Maar als wij het goede willen doen, dan ligt de zonde op de loer. Wij moeten toegeven dat ook de gelovige nog steeds tot alle boosheid geneigd is. Ach, nu staan wij gesterkt in God van onze knieën op en menen, nu is het goed en weer slaan wij het hoofd ter aarde als zij die misdeden. Soms zijn wij zo vol goede moed in het gebed en straks voelen wij ook de schuld daarin. Dan hebben wij een ijver voor God, maar wij merken dat zij een verkeerde was en wij tabernakels wilden bouwen in plaats van Gods Zoon te horen. Zalige gedachte: eenmaal is het zondige in ons helemaal weg; die strijd houdt op; er is een einde aan satans verleidingen. Er is een rust weggelegd voor het volk van God! En hoe zal die rust zijn? Ik denk dat u hebt verlangd dat wij ook dit zouden noemen. Er is een rust door te buigen in de strijd, een rust in de boeien. Nee, zo'n rust is het niet, het is een rust van de overwinning, van de overwinning in Christus Jezus over alle leed, over elke vijand van God, over alle zonde, hier is een heerlijk leven. Wat is het kleed? Een rein gewassen in Christus bloed. Wat de zetel? De troon van God. Wat de feestzaal? De hemel. Wat het licht? Het Lam. Wat het eten? Van de boom van het leven. Wat de drank? Uit de rivier, zuiver als kristal. Wat het lied? Van de overwinning van het Lam. Wie de gastheer? God zelf! Heerlijke rust! Het is een rust in God. O, wat dat betekent, dat weet gij die met David zingt dat uw hart dorst naar de God van uw leven, zoals het hert naar de waterstromen, die daar het lied van het verlangen aanheft: "Ach wanneer zal ik naderen voor uw ogen? " In God is ons heil en onze eer. Nee! Geen verleidende armen van de zonde, geen zoet lokken van de satan. Daar is het liggen in Gods schoot; rusten aan Gods Vaderhart. Hoe heilig die rust! Zal ik dan nog moeten zeggen dat zij een zalige is? Al wat op aarde rust heet, is daarbij

vermoeienis. En als wij die zijn ingegaan, o wij zullen, denkend aan onze gedachten over de hemel op aarde, glimlachen over haar nietigheid. Het is een sabbatsrust, het staat duidelijk te lezen, zo toch moeten wij het woord vertalen van onze tekst; en de sabbat gaf de Heere ons op aarde niet om niets te doen, maar om het hoogste te doen. O dan is er in de hemel werkzaamheid en die werkzaamheid is rust, omdat daar geen vermoeienis is. Nee, daar is het niet slechts de handen vouwen, daar is het volgen van het Lam, daar is het kronen neerleggen aan Jezus' voeten. Halleluja zingen, het geslachte Lam ter eer; daar het lied van de dankbaarheid, een lied zo schoon, dat na duizenden eeuwen de gezaligde in het hart zal zeggen: er is nauwelijks een begin. Ik voel het ook heden dat werkzaamheid rust voor de ziel kan wezen, want ik zou wel wensen ook heden nauwelijks begonnen te zijn om nog een uur tot u te kunnen spreken. Er is nog zoveel voor ons in onze tekst. Die rust blijft. Dat kon niet gezegd worden, als er niet hier reeds iets van werd gesmaakt en dat wordt het ook. Als het leed van de aarde ons heeft terneergedrukt en wij slaan het Godswoord open, dat zoveel troost bevat: wat een verkwikking. Als wij door de Heere tot moeilijke dingen geroepen zijn en de bezwaren rijzen in ons op en mensen gaan berekenen, dan buigt het wankelmoedig hart zich neer om geloof van hen Heere te bidden en wij worden gesterkt. Als de zonde ons heeft vervuld en de hoek van onze binnenkamer is nat gemaakt van tranen, de Heere spreekt van genade, de Heere spreekt van vrede. Als het zo dood is daar binnen, maar de Heere Zijn kinderen zendt om ons te verkwikken, dan vindt de ziel het leven weer, Christus, die het leven is en leven is rust. Als ongeloof en zonde niet weken bij de strijd en onze knie boog zich om de Heere bekering te vragen, dan wees Hij op Zijn grote daden en het verbond van Zijn genade en ons hoofd richtte zich op naar boven. Ja, er is hier een rust voor het volk van God. Kent gij die omgang met Hem, die verborgen gemeenschap? Wat is zij heerlijk en toch het is slechts een wandelen in de voorhof, nee, het is nog niet een in het heilige van de heiligen zijn: de ware ruste is pas daarboven; het volle genot, waarvan hier een voorsmaak werd gegund, is pas in de hemel. Die rust blijft, die is weggelegd. Christen, het is waar, het is beter buiten het lichaam te wonen; maar die strijd is nodig voor u, die moeite is niet zonder reden, geen minuut eerder in de rust dan God het wil. Hier zijn wij op onze plaats totdat het ogenblik van God voor ons heengaan gesteld, daar is. Die rust blijft. Niets kan die meer weg roven, noch engelen, noch machten, noch dood, noch leven; zij is zeker, zij wordt door God bewaard, zij is voor u weggelegd. Hetzij nog een uur, hetzij nog 50 of meer jaren op aarde, zij vlucht niet weg, zij blijft. Zij blijft. O dierbaar Godswoord! Laat dan alles veranderen hier beneden, laat de wereld vergaan: zij vergaat niet. Laat wetenschappen en talen teniet gaan: zij blijft. O heerlijke gedachte: laat goud en eer wegzinken: wat is het, waar die rust nooit wegzinkt. Een eeuwigheid, o ik duizel bij die gedachte, als elke duizend jaren een stofje van een hemelhoge berg wegnam, eenmaal zou daar toch een vlakte zijn; maar in die rust leven wij elke dag een duizendtal jaren en elk duizendtal jaren is dan één dag. In Eden werd eens rust gekend, maar ach, hoe werd zij verstoord. Wat geeft Christus dan veel meer dan in Eden werd verloren! Geen kind van God verzondigt die meer. Toen de mens die was gegeven, heeft hij ze verloren, maar Christus won haar weer en nu houdt Hij die zegen in eigen hand en bewaart ze eeuwig. O God, wat is uw belofte groot!

Rust, zeker, zij is niet het allereerst, ook aanvankelijk niet het allerhoogst ideaal van dit rusteloos mensenhart. Verzadiging, ontwikkeling, bevrediging ook van het stoutste verlangen, met die wens treedt de jongeling de nog onbekende levensbaan op en de man die het schaduwbeeld najaagt van roem en lof bij de mensen, verwacht gouden bergen wellicht van de voldoening van zijn brandende eierzucht. Maar wonderlijk, doch waarachtig verschijnsel; hoe langer wij leven op aarde, des te zekerder wijkt de begoocheling en duizendmaal teleurgesteld in ons eindeloos jagen en vragen, wordt het ideaal niet vijfletterig lang: "geluk", maar slechts vierletterig: "rust"; de man verwacht haar van de ouderdom, de grijsaard van de

dood, de christen van een nog verborgen toekomst aan de andere zijde van het graf. Rust, nee, geen vernietiging, zoals nu voor velen het evangelie van de wanhoop luidt: geen verlies van een zelfbewustzijn, dat met zoveel smarten gepaard ging; ook geen eeuwigdurend zingen en loven, zoals een kinderlijke verbeelding zo graag de hemel voorstelt, maar een toestand, een oord, een persoonlijke genieten van rust, in de diepste en heiligste zin van het woord. Sabbatsrust, dat betekent het oorspronkelijk woord, zoals naar de gewijde oorkonden God heeft genoten, toen het werk van de schepping was volbracht. Zeker, wij weten het, ook die uitdrukking draagt een mensvormig karakter; "weet gij niet dat de eeuwige God, de Heer, de Schepper van de einden van de aarde, niet moe of mat wordt?" (Jes. 40: 28). Maar toch, wij beseffen het vaag, ook achter deze beeldspraak moet zich een hogere waarheid verbergen en liefelijk blinkt de lichtstraal die dit betekenisvolle woord het wordt alleen op deze plaats in de gewijde Schriften gevonden over het leven van de toekomst verspreidt. Goddelijke sabbatsrust, dat is ongetwijfeld een onbeschrijfelijk zalige rust waaruit het oog met stille vrede op al de volbrachte arbeid terugziet. Dat is een onvermoeid werkzame rust van de Vader, die in Zijn rust werkt tot nu toe; want hemelvreugde zonder enige arbeidstaak zou ophouden een hemel te zijn. Dat is uiteindelijk een stoorloze rust, zoals die van God zelf, verheven boven alles wat vrede en kalmte kon storen: de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan (Openbaring 21: 4). Zo treedt, hoe langer hoe duidelijker, de hemel als het land van de volmaakte rust voor ons oog en ook de schoonste sabbat op aarde wordt slechts het flauwe schaduwbeeld van wat daarboven volkomen wordt gekend en genoten. En die rust blijft bestaan, zegt de tekst: na al de onrust hier beneden staat zij even zeker te wachten als er voor de vrome Israëliet nog iets beters dan het aardse Kanaän overbleef, waarin Jozua hen had binnengeleid. Ja waarlijk, zij blijft bestaan, wat ook wegvalt of wegblijft op aarde. Dat herhaalt reeds de stem van ons hart, dat, lang overtuigd en verzadigd van de onrust van het leven, toch nog het zoeken naar iets eeuwigblijvends niet nalaten kan, zonder zichzelf geweld aan te doen. Dat getuigt de stem van Gods woord in de Heilige Schriften, die op allerlei wijze ons heen wijst naar een onvergankelijk goed aan de andere kant van het graf. Dat bezegelt in het binnenste heiligdom van de gelovige christen de stem van de Heilige Geest, "die het onderpand is van onze erfenis tot de verkregen verlossing, tot prijs van Zijn heerlijkheid. " Nee, de hoop kan niet beschamen, op zo'n vaste grond gebouwd; aan het einde van de korte en toch voor ons gevoel soms zo lange arbeidsweek lacht reeds van ver de sabbat van de rust ons tegemoet. Alleen, het mag nooit vergeten worden, die rust blijft over voor het volk van God, voor geheel dat volk, maar ook voor geen ander dan dit. Men moet behoren tot het Israël van God, om in de hoop op de rust van het hemels Kanaän te leven. Het is niet genoeg in de woestijn te zijn en te zuchten, om over de doodsijde heen erin te gaan; als een groot deel van Israël kan men van de rust horen en ernaar verlangen, zonder er ooit in te delen. Tot het ware volk van God behoort niemand alleen door doop en belijdenis, maar allen kunnen ertoe behoren langs de weg van de wedergeboorte en of dit reeds met ons het geval is, wij kunnen, maar ook wij moeten het weten van onszelf om het huis van onze hoop op vaste grond te bouwen. O, wie zou niet bovenal begeren tot dat volk te behoren, dat door alle strijd en onrust heen, het land van de rust, onder geleide van de Meerdere dan Jozua, tegemoet trekt? Wie zou, naar de gewijde vermaning, zich niet inspannen om in deze rust in te gaan en toezien om niet achter te blijven (vs. 2, 9)? Maar wie, die deze hoop heeft, voelt ook niet soms een stil verlangen ontwaken en herhaalt met de dichter: "die rust, Gods rust, gaat ons denken, al ons denken en geloven, ver te boven! "

10. Want wat is het einddoel, waarop Gods raadsbesluiten tot zaligheid uitlopen, als Hij van Zijn rust spreekt die Hij met ons wil delen: wie ingegaan is in zijn rust, heeft zelf ook van zijn werken gerust, zoals God van de Zijne (vs. 3v. Openbaring 14: 13).

Met het zesdaagse werk van God komt aan de kant van de mensen overeen het aardse dagwerk met al zijn inspanning, zijn strijd en lijden en zo is het grote beginsel van alle geschiedenis, dat de sabbat van God, de Schepper, tot een sabbat van al het geschapene wordt. De schrijver staat met die mening niet alleen; dat een dag, die geheel sabbat is, de wereldweek zal besluiten, spreken op onderscheidene wijze ook synagogale overleveringen uit, waarvan bijv. de ene zegt: "evenals het zevende jaar een sabbat van een jaar lang voor een zevenjarige periode geeft, zo geniet eens de wereld een sabbat van duizend jaar (Openbaring 20: 1vv.) voor een periode van zeventuizend jaar. Dat dit millennium op aarde nog niet de laatste sabbat is van de zalige eeuwigheid, ook die opvatting is aan de synagoge niet vreemd, als in een verklaring op het "lied op de sabbatdag" (Ps. 92) gezegd wordt: "er is een sabbath is bedoeld die rust gebiedt aan de zonde, die in de wereld heerst, de zevende werelddag, waarop als na-sabbat de toekomstige wereld volgt, waarin geen leed meer is in alle eeuwigheid en geen zonde of straf over de zonde, maar alleen vreugde in de wijsheid en de kennis van God", vgl. Rom. 11: 33

11. Laat ons dan, om de waarschuwing en vermaning waarvan ik boven (vs. 1) uitging, weer op te nemen, er ernst mee maken om in die rust in te gaan, zoals die zo-even is gekarakteriseerd (vs. 10) en die toch zeker zeer begerenswaardig voor ons allen is; opdat niemand in de kring van ons die het nieuwe verbondsvolk uitmaken, in tegenstelling tot het oude, door minachting van de daartoe uitnodigende belofte, in hetzelfde voorbeeld van ongeloof zou vallen, een prooi zou worden van hetzelfde ongeloof als zij (vs. 2, 6) en net als zij voor anderen een waarschuwend voorbeeld zouden worden.

Op de uiteenzetting dat er voor het volk van God niet slechts een ware rust is, die in deelneming aan de rust van God zelf bestaat, maar dat ook wij christenen daartoe uitgenodigd zijn door een woord van de belofte en in Jezus de ware leidsman hebben, die tot deze rust reeds is ingegaan, is, met wederopvatting van de woorden in vs. 1 de vermaning gebouwd tot een ernstig en ijverig zoeken om in die rust in te gaan. Wie dit zoeken nalaat, zou zowel door zijn gedrag als in zijn lot eenzelfde voorbeeld van ongehoorzaamheid geven als het Israëlitische volk op zijn tocht door de woestijn.

Zonder rust waren wij de ellendigste schepselen en het zou beter zijn als wij nooit waren geboren dan dat wij eeuwig in onrust bleven. Daarom met blijdschap voort, moedig de strijd in, verheugd voorwaarts, opdat wij het kleinood van de rust verkrijgen!

12. Dat "er ernst mee maken" kunnen wij volbrengen en voor het andere "in hetzelfde voorbeeld van ongeloof vallen" moeten wij ons wachten. Want het woord van God in zijn hele omvang (hoofdstuk 1: 1v.), vooral ook dat woord waarvan hier wordt gesproken (vs. 2vv.), is levend en krachtig (Hand. 7: 38; 1 Petrus 1: 23; 2 Tim. 3: 16v. zodat het ons ook kracht geeft om het doel van onze hemelse roeping, die het ons voorhoudt, na te streven. En wat het bewaren voor ongeloof aangaat, snijdt het scherper a) dan enig tweesnijdend zwaard (Openbaring 1: 16; 2: 12; 19: 15 en gaat bij hem bij wie het in het hart wordt gestoten (Richt. 3: 21v.), door tot de scheiding van ziel en geest en van de gewrichten en het merg, het gaat door merg en been, het doorsteekt de hele mens (Ps. 6: 3; 31: 11; 32: 3; 51: 10 en het schift gedachten en de overleggingen van het hart (MATTHEUS. 12: 25; 1 Petrus 4: 1

a) Pred. 12: 11 Jes. 49: 2 Efeziërs 6: 17

De zin is in de eerste plaats heel algemeen en in algemene zin moet daarom ook de uitdrukking "het woord van God" opgevat worden. Daarmee is alles bedoeld wat God zegt.

Uit het verband begreep echter de lezer vanzelf dat hetgeen hier bedoeld was, in het bijzondere geval de eis van God was om het hart te openen en de uitsluiting uit Zijn rust, die voor het geval van weerbarstigheid en ongeloof dreigde. Maar welke inhoud het woord van God ook mag hebben, altijd is het als woord van de levende God (hoofdstuk 3: 12; 10: 31 Heb 3: 12) een woord dat niet dood, niet krachteloos is, geen droge kennis meedeelt, maar in elk van Zijn woorden woont ook de levende kracht van God en het betoont zich steeds werkzaam. Evenals in het woord van de schepping de almachtige kracht van de Schepper lag en werkte, zodat de wereld ontstond zodra het was uitgesproken (hoofdstuk 11: 3), zo is het met alle woorden van God; zij zijn alle levensopenbaringen van God en daarom moet zich in deze en door deze de goddelijke levenskracht openbaren. Terwijl zo de beide predikaten "levend en krachtig" nog zeer algemeen zijn en pas door het verband een nader bepaalde betekenis krijgen, is het anders met hetgeen verder volgt. De schrijver wil zijn lezers vooral de energie van de uiterlijke en innerlijk straffende werkzaamheid van Gods woord op het hart leggen. Wie die ernst nalaat en zich aan hetzelfde ongeloof schuldig maakt als de Israëlieten in de woestijn, die zal ook zeker vallen, net als zij wier lichamen vielen (hoofdstuk 3: 17). Want het woord van God snijdt scherper dan enig tweesnijdend zwaard; het heeft een kracht die alles overwint en vernietigt wat zich verzet en een kracht die voor alle ongehoorzamen zeker dodelijk is. De schrijver heeft daarbij niet slechts uiterlijke oordelen op het oog, maar hij denkt ook aan de uiterlijke oordelende en veroordelende werkzaamheid die het woord van God op de ongehoorzamen uitoefent en juist deze kanten van Zijn bestraffende werkzaamheid worden uitgedrukt door de predikaten: "en gaat door tot de scheiding van ziel en geest en van de gewrichten en het merg en het schift de gedachten en de overleggingen van het hart." Het dringt met zijn doorsnijdende scherpheid tot in de diepste diepten van het leven van de menselijke geest. Ook de meest verborgen neigingen tot ongehoorzaamheid of ongeloof, ook de meest verborgen gezindheden en gedachten van het hart, die het gevolg zijn van dat "geen ernst maken", of die daar reeds besloten liggen, kunnen voor het woord van God niet verborgen zijn en blijven niet ongestraft door Hem het is bekwaam ze te beoordelen en te berechten naar waarheid.

Het woord van God wordt hier met een zwaard vergeleken, omdat dit de volvoerder is van de menselijk rechterlijke wraak en daarom zeer geschikt is als beeld van goddelijk rechterlijk straffen (Joh. 12: 48). Met het beeld van het zwaard in gedachten, stelt nu de schrijver de rechterlijk straffende werking van het goddelijk woord voor als iets wat in het binnenste merg van het menselijk geestes- en zielenleven doordringt, de hele mens doorboort en neerhouwt. De lichamelijke smart, die veroorzaakt wordt door het zwaard dat tot het binnenste merg van het lichaam doordringt, heeft zijn anologen in de kwellende, hopeloze smart van het geweten, die het hem doorborende geestelijke zwaard van Gods woord in hem verwekt; deze pijn grijpt hem aan in zijn hele innerlijke zijn. De ziel is het mindere, zinnelijke leven, het sensitieve principe van de mens, de zetel van zijn gevoel van vreugde en droefheid, mede de drijfkracht van zijn lichamelijke beweging en werkzaamheid; geest daarentegen is de denkende kracht in de mens, het principe van zijn persoonlijkheid, van zijn zedelijke vrijheid en verantwoordelijkheid; gewrichten en merg vertegenwoordigen de meest innerlijke en wezenlijke bestanddelen van het lichaam. Zij worden hier niet beschouwd naar het lichamelijke en stoffelijke, maar als de dragers van de ziel en van de geest. Ziel en geest worden niet slechts gewond aan de oppervlakte van hun zijn, de doorsnijdende macht van het zwaard dringt door tot in gewrichten en merg, als de lichamelijke basis waarin zij wortelen. Wat op deze wijze door een beeld is uitgesproken, zeggen de volgende woorden zonder beeld. Wanneer het woord van God als een rechterlijk straffend woord indringt in het geestes- en zielenleven van de mens, dan baat geen verbergen en verstoppen, geen verontschuldigen en

zelf misleiden meer. Wat in de mens is, wordt gekend en veroordeeld. Zoals het in de ogen van God is. Gods woord oordeelt de gedachten en de overleggingen van het hart.

De uitspraak van de schrijver is algemeen en omvat ook zelfs de verstokten; want worden deze ook niet vermurwd, maar plaatsen zij tegenover Gods woord een hart van ijzer en staal, dan worden toch ook zij daardoor innerlijk met het gevoel van hun schuld getroffen. Zij lachen wel, maar met gedwongen gezicht, omdat zij zich innerlijk toch geketend voelen. Zij draaien en wenden zich nu hier-, dan daarheen om zich niet te laten brengen voor de rechterstoel van het woord, maar het woord, dat zij lasteren, trekt hen tegen hun wil te voorschijn. Zij zijn als woedende honden die in de ketting bijten, waarmee zij vastgebonden zijn, maar daarmee niets teweegbrengen.

13. a) En er is geen schepsel onzichtbaar voor Hem, voor die God met wie wij in Zijn woord te doen hebben; maar alle dingen liggen open en ontbloot, in plaats van dat iets onzichtbaar en ondoordringbaar voor Hem zou zijn, voor de ogen van Degene met wie wij te doen hebben, al probeert men ook nog zozeer het te bedekken of verbergt men zich in nog zo'n donkere hoek (Jer. 23: 24 Sir. 23: 28 Bedenkt dan dat als wij Hem eens zullen rekenschap geven, Hij tegenover ons zal staan zoals ik Hem zo-even heb genoemd.

a) Ps. 33: 13

Hier gaat de schrijver van het woord van God over tot God zelf. Het woord, als een uitvloeisel van God, heeft zelf aan Zijn eigenschappen deel. God leeft en werkt in het woord. Zo verplaatst dan ook het woord van God rechtstreeks, geestelijk voor Zijn rechterstoel. En alle schepselen verschijnen daar zoals het is; de omhulsels, waaronder men zich verborg en voor anderen bedekte, zijn afgelegd. Het afwenden van het gezicht heeft geen nut.

Wij hebben niet te doen met een eenvoudig mens die het woord eens heeft opgeschreven of het nu predikt; nee, wij hebben in dat woord met God zelf, de Rechter te doen.

O gelukkig hij, die bij het woord van God, bij het werken van dat woord in zijn hart diep voelt dat hij te doen heeft met Hem, voor wie geen schepsel onzichtbaar is, maar voor wiens ogen alle dingen open en bloot liggen en die het daarom als liefde aanneemt dat dat onze hele toestand des te juister voor ogen stelt en ons doet weten wat in ons is van de oude mens en van de nieuwe geboorte.

HET NAAST ELKAAR PLAATSEN VAN CHRISTUS EN AÄRON

14. a) Omdat wij, om die naam van de overste Leidsman tot de zaligheid, waarvan ik mij reeds tweemaal heb bediend (hoofdstuk 3: 1; 2: 17) weer te gebruiken, een grote (hoofdstuk 13: 20) Hogepriester hebben, die door de hemelen gegaan is om te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons (hoofdstuk 9: 24 Efeziërs 4: 10; 1 Joh. 2: 1, namelijk Jezus, de Zoon van God, laat ons deze belijdenis dan vasthouden. Laat ons vasthouden aan het woord van God, zoals het onder ons christenen verkondigd wordt (vs. 2) en niet menen dat wij er ons aan zouden kunnen onttrekken, alsof het zwaardere dingen oplegt dan wij zouden kunnen dragen.

a) Hebr. 6: 20; 8: 1; 9: 11

De schrijver heeft in hoofdstuk 3: 1 vermaand te letten op de apostel en hogepriester van onze belijdenis, Christus Jezus. Hij heeft nu aangewezen wat wij aan Hem, de Godsgezant, zo ver boven Mozes verheven, verschuldigd zijn en hoeveel ervan afhangt. Hij heeft dat aangewezen in het voorbeeld van het volk van Mozes, dat voor de christenheid tot waarschuwing is en in de kracht van het woord van God, de alwetende Rechter, dat ons binnenste in het licht stelt. Daaruit ontwikkelt zich verder de vermaning die aan de ene kant het begin van het tweede deel van zijn verhandeling sluitend, terugziet en aan de andere kant de overgang aangeeft naar het volgende deel.

Christus is niet alleen ingegaan in de heilige geestenwereld en aan de engelen gelijk geworden, maar Hij is zelf boven alle schepselen verhoogd en met goddelijke majesteit bekleed. Meestal wordt Christus' verhoging aan de rechterhand van God tot Zijn koninklijk ambt teruggebracht. Dan moet zij aanduiden dat door Zijn middelaarsambt de verlore mensheid wordt teruggebracht in de meest rechtstreekse afhankelijkheid van God; dat de vijanden van ons geluk door Gods macht zijn overwonnen en steeds opnieuw overwonnen worden. In deze brief wordt nu de verhoging van Christus ook als Zijn priesterlijk ingaan in het Allerheilige voorgesteld, waardoor voor altijd, na volkomen uitdelging van de zonden, de gemeenschap van God en mensen hersteld is. Heeft Zijn koninklijk ambt betrekking op de vernietiging van de heerschappij van zonde, dood en duivel en op het herstel van de mensen tot de heerlijke vrijheid van de kinderen van God, Zijn priesterambt heeft ten doel de opheffing van de door de zonde veroorzaakte scheiding van de mensen van God en het herstel van hun innige gemeenschap met Hem. De eerste is meer bepaald een verheerlijking van Gods almacht; de laatste meer een verheerlijking van Gods liefde in het werk van de verlossing.

Zo'n Hogepriester als de schrijver voorstelt, is niet alleen reeds aanwezig, maar wij staan ook, zoals hij met het woord "wij hebben" wil uitdrukken, in een bepaalde verhouding tot Hem waardoor Hij de onze is. Daarop grondt zich dan de vermaning om vast te houden aan de belijdenis, namelijk aan de christelijke.

Hebben en houden, dat behoort bij elkaar: wij kunnen Christus slechts zo hebben dat wij aan de belijdenis van Hem vasthouden. Wie Hem verloochent voor de wereld, die zal Hij verloochenen voor Zijn Hemelse Vader.

15. Want wij hebben in Hem geen Hogepriester die, omdat hij naar Zijn goddelijke natuur zo hoog boven ons verheven is, niet kan meelijden hebben met onze zwakheden, zoals het bij de eerste blik zou kunnen schijnen. Onze Heer is niet onbekend met onze nood, a) maar een Heiland die naar Zijn menselijke natuur in alle dingen, in alle levensomstandigheden die voor ons een verzoeking zijn, net als wij verzocht is, die tot alles verzocht is waartoe wij verzocht worden, zelfs tot afval van God (hoofdstuk 3: 12 MATTHEUS. 4: 9), doch b) zonder zonde. Bij Hem was geen zonde aanwezig als aanknopingspunt voor de verzoeking, zoals dat bij ons het geval is en geen enkele zonde werd bij Hem door de verzoeking teweeggebracht, zoals dat bij de eerste mensen in het paradijs gebeurde.

a) Filippenzen 2: 7 b) Jes. 53: 9; 2 Kor. 5: 21; 1 Petrus 2: 22; 1 Joh. 3: 5;

De schrijver snijdt dus hier de gedachte af, die zou kunnen opkomen, dat een Hogepriester, van God gekomen en tot God heengegaan, zoals hij tevoren Jezus karakteriseerde, wel de menselijke leefwijze, maar niet de volle menselijke natuur tot het werkelijk meevoelen met onze zwakheden en het verzocht worden op zich zou hebben genomen. Integendeel de

gelijkheid met ons is in ieder opzicht aanwezig, met één enkele, maar veel betekenende uitzondering, die de gehele overeenkomst in alle punten aangaat. Het deelnemen van Jezus aan elke menselijke toestand van lijden, de werkelijke beweging van zijn gevoelens, het volle meevoelen met onze zwakheden, de waarheid van het werkelijk verzocht zijn, heeft zeker plaatsgehad; maar die heeft plaatsgehad zonder enige zondige opwelling en zij heeft ook niet een in Hem sluimerende zonde tot aanmoedigingspunt gehad het heeft alles voor Hem en bij Hem zonder zonde plaatsgehad.

Wij worden verzocht door zonde en tot zonde. Christus werd in beiderlei zin verzocht zonder zonde. De aanvechtingen kwamen bij Hem niet voort uit een in Hem wonende, Hem aanklevende, of op enigerlei wijze tot Hem behorende zondigheid, zij kwamen niet uit Hemzelf voort. Van de prikkel tot zelfverheffing, die aan het vlees de macht geeft en zijn begeren tegen de geest, wist Hij niets en in elke van buiten tot Hem naderende verzoeking hield Hij Zich zegevierend staande zonder aan enige zonde toe te geven. Desalniettemin lag in Zijn "vlees" de mogelijkheid van een val (vgl. MATTHEUS. 4: 1vv.). Gekweld door honger en dorst, verscheurd door smarten van lichaam en ziel, net als wij, vond hier de duivel een grond, bij ons zo dikwijls met al te veel vrucht bearbeid en op deze kwetsbare plaats richtte hij zijn aanvallen. En juist daarom had ook Zijn menselijke natuur de "volmaking" nodig (hoofdstuk 5: 9). Zij moest zich door de strijd tegen de zonde heen de staat van heilige goddelijke verheerlijking winnen, waarin geen zonde en geen kwaad meer voor de mens zijn. Hoewel Hij dus in volle omvang van het woord zonder zonde verzocht is, kan Hij toch medelijden hebben met onze zwakheid. Hierin ligt de fijne grenslijn tussen de ware bijbelse leer en de hier en daar verbreide dwaling die predikt dat Christus zelfs de erfzonde (het zondige vlees) zou hebben aangenomen en dan uit zichzelf tot zonde zou verzocht zijn, een dwaling waar volgens de bewuste lust, de erfzonde, geen eigenlijke zonde zou zijn, maar alleen de daaruit voortvloeiende daadwerkelijke zonde. En hiermee hangen dan weer andere gevaarlijke afwijkingen samen van de bijbelse leer van verzoening en verlossing. Wie het hier en in de aangehaalde teksten gezegde nauwkeurig gadeslaat, zal zich door de bijbelse schijn van deze leer niet laten verlokken en de zuivere leer van de Schrift van die misvorming weten te onderscheiden.

Het feit dat Christus in alles op dezelfde wijze als wij verzocht is, wordt door de toevoeging "doch zonder zonde" in dubbel opzicht begrensd. Ten eerste was er een klasse van verzoeken die bij ons voorkomt en die bij Christus geen plaats had, namelijk die waarvan de bron eigen begeerte (Jak. 1: 14) is: voor Christus kwam geen verzoeking uit een begeerte, die Hem reeds aangeboren was; er was geen geneigdheid tot zonde in Hem, die eerst moest worden overwonnen; integendeel, Hij was vanaf het begin van alle zondige begeerte, van alle boze lust geheel vrij. Vervolgens en hieraan denkt de schrijver zeker hoofdzakelijk, kwam het bij al de verzoeken, waaraan Christus net als wij was blootgesteld, er nooit toe dat het boze een leidende indruk op Zijn gemoed maakte en Zijn wil ook maar voor een ogenblik een richting gaf die strijdig was met de wil van God of dat Hij Zich aan een zondige daad zou hebben schuldig gemaakt. De reinheid van Zijn ziel werd nooit door de minste opwelling van begeerte om de verzoeken te volgen, verduisterd, integendeel was Hij daartegen slechts afwerend en wees die met al de energie van Zijn heilige wilskracht af. Zijn verzocht worden was dus zuiver passief: zoals Zijn lijden voor Hem verzoening was, zo was aan de andere kant ook elke verzoeking voor Hem enkel lijden, enkel rampspoeden, die Hij, zonder ook maar één ogenblik te wankelen, door de kracht van de energie van Zijn met Gods wil overeenstemmende wil doorstond en overwon.

HOOFDSTUK 5

III. Vs. 1-hoofdstuk 10: 18. Christus verhevenheid boven de Aäronitische hogepriester. De schrijver heeft ons de verhevenheid van Christus voorgesteld boven de engelen, die de middelaars waren van de wetgeving op Sinai en boven Mozes, Gods apostel voor het oudtestamentische verbondsvolk, die het ook door zijn opvolger Jozua niet werkelijk en waarlijk inleiden kon in de rust aan het volk van God toegekend. Nu gaat de schrijver over tot het hoofdthema van zijn brief, waarop hij reeds aan het slot van het eerste en van het tweede deel (hoofdstuk 2: 17v. en 4: 11vv.) op voorbereidende wijze gewezen heeft, namelijk tot het hogepriesterschap van Christus waarvan hij de verhevenheid boven het Levitische van het Oude Testament nu in 6 hoofdstukken zeer uitvoerig aanwijst. De uitvoerigheid waarmee juist dit punt wordt uiteengezet, moet verklaard worden uit het gewicht dat het voor de lezers had. Angstvallig werd de tempeldienst, van de vaders geërfd, op overdreven waarde geschat, zodat het voortdurend deelnemen daaraan voor volstrekt noodzakelijk tot gehele verzoening van zonden en tot het verkrijgen van de eeuwige zaligheid werd gehouden. Het was voor hen al een zware zaak dat men hen als christenen met geweld daarvan had uitgesloten en meenden niets in hun christendom te hebben dat hen daarvoor schadeloos stelde. Zo stonden zij op het punt weer af te vallen en tot het Jodendom terug te gaan. Tenslotte echter kwam het moment waarop zij Jeruzalem en het Joodse land volgens de wil van de Heere moesten verlaten. De gedachte aan de engelen en aan Mozes hadden zij zeker ook nog mee buiten het land kunnen meenemen in de verstrooiing, maar de tempel en zijn hogepriester te verlaten, dat zou voor hen volgens hun tegenwoordige geloofsstaat volstrekt onmogelijk zijn geweest. Zij hadden daarom ook hier de meest ingrijpende en uitvoerige terechtwijzing nodig om van hun verkeerdheid genezen en tot een juist inzicht gebracht te worden.

A. Vs. 1-hoofdstuk 6: 20. De schrijver wil nu Christus, die hij zowel aan het slot van de vorige als aan het slot van het eerste deel van zijn verhandeling als Hogepriester heeft voorgesteld, nu gaan voorstellen als de ware en volmaakte Hogepriester in vergelijking met de Aäronitische van de oudtestamentische cultus. Hij stelt nu in de eerste plaats de aard en het doel van het hogepriesterlijk ambt voor volgens de geopenbaarde wet. Daarnaar bestaat het wezen van het hogepriesterschap daarin, dat de hogepriester voor mensen, tot hun welzijn en als hun vertegenwoordiger is aangesteld met het oog op hun verhouding tot God, en wel met het doel dat hij gaven en offeranden tot verzoening van de zonden brengen zou (vs. 1). Dit doel nu brengt eisen met zich mee die bij iedere hogepriester moesten worden gevonden, opdat hij tot zijn ambt bekwaam zou zijn. De eerste is dat hij, als zelf omgeven met zwakheid, medelijden hebben kan met degenen die hij moet verzoenen en ten tweede dat hij door God tot zijn ambt geroepen is en niet zichzelf die eer heeft toegeëigend. Nu behoort Christus, wat het tweede punt betreft, tot een andere, veel hogere priesterordering dan de hogepriester uit het geslacht van Aäron; namelijk tot die van Melchizedek, die de priesterlijke waardigheid met de koninklijke verenigde en naar deze ordening zal Hij priester zijn in eeuwigheid. Wat het eerste punt aangaat, heeft Hij in zijn gebedsstrijd in Gethsemané alles volkomen teweeggebracht wat de Aäronitische priester teweegbrengen moest op de grote Verzoendag, als hij, voordat hij het zoenoffer voor het volk brengt, eerst een offer voor zichzelf brengt, om dat dan voor het volk op vruchtbare wijze te kunnen volbrengen. Hij is ook bij Zijn ingaan in het Allerheilige, na het offer voor het volk te hebben volbracht, uitdrukkelijk door God begroet als de Hogepriester naar de ordening van Melchizedek, die voor allen die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak zal zijn tot eeuwige zaligheid (vs. 2-10). Hiermee heeft de schrijver een thema aangeroerd dat nadere uiteenzetting behoeft, maar ook naar zijn hele aard een onderwijs is voor reeds gevorderde christenen, zoals zijn lezers zeker ook reeds moesten en konden zijn. Hij maakt hun duidelijk hoe moeilijk de behandeling hiervan is voor hen die

in de laatste tijd zover zijn achteruit gegaan en bijna tot jonge kinderen zijn geworden, aan wie men geen vaste spijs mag geven, maar die met melk moeten gevoed worden. Eigenlijk moest hij bij hen eerst weer een grondslag leggen door de eerste beginselen van het christendom te leren. Dat wil hij ook later doen, indien God het toelaat en zij intussen voor afval van het christendom en teruggang tot het Jodendom bewaard blijven, want bij afval en terugkeren zou hij hen zeker aan hun verderf moeten overlaten. Hij verwacht echter iets beters van hen met het oog op de trouw van God, omdat zij Abrahams kinderen zijn en zij zich zullen houden aan de voetstappen van diens geloof en gehoorzaamheid. Zo wil hij hen toch hier in zijn brief behandelen als sterken en snijdt hij hier nog eens zijn thema aan waarop zijn uiteenzetting hem al eerder heeft gebracht en dat hij nu uitvoerig wil behandelen (vs. 11-hoofdstuk 6. 20).

1. Christus nu is werkelijk wat ik Hem zo-even in hoofdstuk 4: 14vv. noemde, net als reeds eerder in hoofdstuk 2: 17vv., namelijk een Hogepriester. Hij beantwoordt volkomen aan alle eisen, die volgens de aard en het doel van het ambt bij elke hogepriester aanwezig horen te zijn. Want elke hogepriester die uit de mensen genomen wordt, wordt gesteld voor de mensen (liever "elke hogepriester wordt, uit de mensen genomen, voor de mensen gesteld) in de zaken die bij God te doen zijn, om offergaven en slachtoffers te brengen voor de zonden, teneinde die te verzoenen (hoofdstuk 8: 3; 2: 17).

2. Geeft nu dit het begrip en het doel aan van het hogepriesterlijk ambt, dan is duidelijk wat de eerste eis is voor de persoon die dat zal bedienen. Hij moet namelijk iemand zijn die behoorlijk medelijden kan hebben met de onwetenden en dwalenden, behoorlijk, dus op de juiste wijze, niet zo, dat hij uit medelijden de ernst die de schuldigen bestraft, noch aan de andere kant hierom het medelijden uit het oog verliest. Hij moet zich ontfermen over hen die uit onwetendheid of in dwaling een zonde bedrijven Le 4: 2, omdat hij ook zelf met zwakheid omvangen is en dus uit eigen ervaren weet hoe gemakkelijk de mensen, uit wie hij genomen is, misstappen doen (Ps. 49: 13).

3. En omwille van deze zwakheid moet hij, a) net als voor het volk, ook voor zichzelf offeren voor de zonde, zoals vooral op de grote Verzoendag, als hij in volle mate zijn ambt moet bedienen, zichtbaar wordt.

a) Lev. 9: 7 Hebr. 7: 26

Hierin verschilde Christus van de andere hogepriesters, want Hij had geen zonde van Zichzelf om voor te offeren (hoofdstuk 7: 26), maar zij hadden ze en daarom offerden zij daarvoor (Lev. 16: 11) en beleden ze, hetgeen zij op de verzoendag op deze manier deden: "hij (de hogepriester) legde beide handen op de stier en beleed en zei dus: ik bid U, Heere, ik heb goddeloos gedaan, ik heb overtreden, ik heb voor U gezondigd, ik en mijn huis; ik bid U, o Heere, vergeef de ongerechtigheden, overtredingen en zonden, die ik goddeloos gedaan en waardoor ik overtreden en voor U gezondigd heb, ik en mijn huis" (Misna Yom. c. 3:8; 4:2). En dit deed hij twee keer op die dag.

4. a) En, wat de tweede eis betreft, niemand geeft zichzelf uit eigen willekeur die eer, waarvan hier gesproken wordt, maar alleen hij die door God, die hij in zijn ambt moet verzoenen, geroepen wordt, zoals Aäron. Die stamvader van de oudtestamentische hogepriesters is uitdrukkelijk door God geroepen en in zijn roeping zelfs door een wonder voor heel het volk bevestigd (Exod. 28: 1vv. Num. 16: 5; 17: 5 en 8; 18: 1

a) 2 Kron. 26: 16

De schrijver beschrijft hier het wezenlijke karakteristiek van de hogepriester volgens de regels van de goddelijke wet. Hij gaat daarbij uit van de veronderstelling dat wat de hogepriester (die het middelpunt van het hele priesterschap was en in wie zich de hele betekenis van het priesterlijk ambt en van alle priesterlijke handelingen verenigde) werkelijk karakteriseerde, ook in Christus niet mocht ontbreken, zou Hij Hogepriester zijn. Nu is, zoals vs. 5 dadelijk zegt, het wezenlijke karakteristiek dat de hogepriester aangesteld wordt tot de vertegenwoordiger van de mensen in hun verhouding tot God, namelijk als offeraar, terwijl hij tot het doel om uit eigen ervaring te weten hoe het zondige mensen vergaat, uit de mensen wordt genomen. Als nu gezegd wordt: "opdat hij offergaven en slachtoffers zou brengen voor de zonde", dan is hier niet in het algemeen van priesterlijk offeren sprake, maar van het hogepriesterlijk offeren in het bijzonder en vooral is het oog gevestigd op dat van de grote Verzoendag. De hogepriesterlijke offeranden moeten de genadestaat van de gemeente, in zoverre die reeds door zonden deels gebroken, deels in gevaar gebracht is, weer herstellen en verzekeren en geschieden dus "voor de zonden". Tot zo'n godsdienstig vertegenwoordiger is dan de hogepriester "aangesteld voor de mensen" en "uit de mensen genomen." Men moet hier niet vertalen "elke hogepriester, uit de mensen genomen" (dan zou het kunnen lijken alsof in onderscheiding van de Zoon van God sprake was van een alleen menselijke hogepriester, terwijl juist moet worden aangewezen dat iedere hogepriester, die in de betrekking van de mensen tot God middelaar moet zijn, uit de mensen moet genomen zijn), men kan beter vertalen: "iedere hogepriester wordt, daar hij uit de mensen genomen wordt (vgl. Num. 8: 6), voor mensen gesteld in hun zaken bij God." Reeds is dus, zo moet daardoor worden te kennen gegeven, in de keuze van de hogepriester gelet op de mogelijkheid van geschiktheid voor het ambt en wel bestaat die geschiktheid ten eerste daarin, dat, zoals vs. 2 zegt, hij behoorlijk medelijden kan hebben met de onwetenden en dwalenden, omdat hij ook zelf met zwakheid omvangen is", waaruit, zoals in vs. 3 verder wordt aangewezen, voor hemzelf dezelfde dienst ook weer vereist wordt. Aan deze eerste eis, het mens zijn van de aangestelde hij wordt uit de mensen genomen, om als mens voelend een zondige gemeente te vertegenwoordigen sluit zich het tweede, in vs. 4 genoemd, de goddelijke roeping aan.

De noodzaak van het brengen van een offer dat de zonden verzoent dat is de gedachtegang van de schrijver eiste het oprichten van het hogepriesterlijk ambt van de zijde van God. Taak en doel is dus de verzoening van de zonden teweeg te brengen en deze taak wijst de beide vereisten aan, die bij iedere hogepriester moeten aanwezig zijn, zal hij voor zijn ambt geschikt zijn. Opdat hij namelijk bereidwillig en geschikt zou zijn tot het brengen van zoenoffers, is voor alles nodig dat hij zich niet bevindt in een moedeloze en op zondaars vertoornde stemming, maar in een zonder hartstocht, gematigd en zacht jegens de zondaars. Op deze wijze kan hij jegens de zondaars zich gedragen, daar hij ook zelf rondom omgeven is met de zedelijke zwakheid, waarvan de gevolgen de zonden zijn, als met een gewaad, zodat de zonden van anderen hem niet voorkomen als iets vreemdsoortigs, niet als iets waarmee hij niet kan te doen hebben, maar dat hij alleen toornig en moedeloos van zich zou moeten houden zijn eigen ervaring wekt die gemoedsstemming in hem op. Om zijn eigen zwakheid moest dan ook de oudtestamentische hogepriester, zoals de schrijver in vs. 3 eveneens opmerkt, niet alleen voor het volk, maar ook voor zichzelf zoenoffers brengen: hoezeer had men dus recht om bij hem de gemoedsstemming te veronderstellen, die hem geschikt en bereidwillig maakte om datgene voor anderen te doen, wat hij voor zichzelf nodig had. Het tweede vereiste dat bij iedere hogepriester aanwezig moet zijn, is de goddelijke roeping tot de hogepriesterlijke waardigheid; niemand kan het ereambt, om andere mensen in hun betrekking tot God te vertegenwoordigen, zelf op zich nemen. Een ereambt is dit namelijk

reeds daarom, omdat het een bevoorrechte plaats is en een nadere betrekking tot God veronderstelt dan die waarin zij tot God staan, die hij moet vertegenwoordigen. Hem, die anderen aan wie het naderen tot God nog niet geoorloofd is, zal vertegenwoordigen, moet dit toetreden tot God reeds zijn toegestaan. Reeds daarom moet de hogepriester door God tot zijn ambt geroepen zijn; want het zou een misdadige zelfverheffing zijn, als hij, zelf een zondaar als de anderen, zich het recht wilde aanmatigen om tot God te naderen. Maar zelfs als hij dat recht had, dan mocht hij toch daarom nog niet zonder bijzondere goddelijke roeping in naam en terwille van anderen tot God naderen; want ook dit zou een inbreuk maken op de majesteitsrechten van God wiens voorrecht het is te bepalen wie Hij als vertegenwoordiger van de mensen wil erkennen. Ook Aäron had slechts als een hogepriester, geroepen door God, de volmacht tot uitoefenen van zijn ambt.

5. Zo heeft ook Christus, de nieuwtestamentische hogepriester, Zichzelf niet verheerlijkt om hogepriester te worden, maar God heeft Hem tot die ereplaats geroepen, de Vader, die tot Hem gesproken heeft in het reeds boven aangehaalde woord van de Psalmist (Ps. 2: 7):

a) "Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U verwekt. "

a) Hand. 13: 33 Hebr. 1: 5

Het was een verheerlijking van Christus Hem Hogepriester te maken; niet als God, want als zodanig kan niets tot Zijn heerlijkheid toegevoegd worden; ja als zodanig was het een vernedering in Hem Hogepriester te worden; maar als mens, het was een eer voor de menselijke natuur met de Zoon van God verenigd te worden; en uit anderen tot deze bediening afgezonderd, daartoe geroepen en bekwaam gemaakt, daarmee bekleed en tot die rang verheven te worden; en toen het werk gedaan was, werd Hem heerlijkheid gegeven door Zijn Vader en Hij wordt door de engelen en heiligen geëerd. Maar Christus nam zelf niet deze hoge eerwaardige bediening aan, noch de heerlijkheid daarvan. het is waar, Hij ontving ze niet van de mensen, noch werd Hij een priester volgens de ceremoniële wet; Maar Hij drong Zichzelf niet in deze bediening.

Het hogepriesterlijke ambt, in het vorige vers een eer genaamd, een benaming die de menselijke, wereldlijke waardigheid van het ambt aanduidt, wordt hier genoemd een heerlijkheid, hetgeen de goddelijke, geestelijke waardigheid uitdrukt. Het is een uitdrukking eigen aan het evangelie van Johannes, waarin de toekomst van de Heere zo vaak met de benaming van heerlijkheid en verheerlijking wordt aangeduid; b. v. "Vader, verheerlijk Mij met de heerlijkheid, die Ik bij U had voor de wereld was. "

7. Hij, die uit de mensen genomen en voor de mensen bij God gesteld was (vs. 1), heeft ook als voorbidder Zijn hogepriesterlijk werk volbracht, Hij, a) die in de dagen van Zijn vlees, in de dagen van Zijn leven op aarde, toen Hij de menselijke natuur bezat, zoals die ten gevolge van de zonde geworden is (hoofdstuk 2: 14 Rom. 8: 3; 2 Kor. 4: 11), gebeden en smekingen (MATTHEUS. 26: 39) opgezonden heeft tot degene die Hem uit de dood verlossen kon ("Mr 14: 36" en "Uit 26: 39. En wel heeft Hij dit gedaan onder sterk geroep en het offeren van tranen (Luk. 22: 44) en toen Hij verhoord is uit de vrees (Ps. 22: 25) door de versterking die Hij uit de hemel ontving (Luk. 22: 43), is Hij van de angst van de dood, die Hem tot het gebed geleid had, vrij gemaakt Lu 22: 46.

a) MATTHEUS. 27: 46, 50 Joh. 17: 1

Niet dat Christus de dood vreesde, die Hij, als Borg van zondaren, ondergaan moest; hoewel Hij, als mens beschouwd, een afkeer had van het lijden, onderging Hij het met de grootste bereidwilligheid. Maar naar mijn inzien bedoelt de apostel met de dood en de vrees voor de dood, waaruit Christus, op Zijn ootmoedige smekingen verhoord en verlost is, die duldeloze angsten, die Hem voornamelijk door de satan veroorzaakt werden om Hem, als het mogelijk was, van Zijn verzoenende dood af te schrikken en zo groot waren dat zij wel met de dood zelf mochten vergeleken worden, zodat Hij klagen moest: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. Toen voelde Hij tevens heel het gewicht van Gods ontzagelijke toorn; toen overzag Hij de ontelbare menigte van de zonden, die Hij als Borg op Zich genomen had, in heel haar grootheid en afschuwelijkheid; toen was Hij beladen en als omringd met zonden (vergel. vs. 2). Christus bezit dus ook het tweede vereiste van een hogepriester. Hij kon medelijden hebben met de zondaren; Hij weet bij ondervinding wat het menselijk hart voelt onder ellenden, angsten en smarten en als plaatsvervangende Borg is Hij met zwakheid omvangen en als met overtredingen omringd geweest (vergel. vs. 2).

Ontstond deze vrees uit de helse influistering dat Hij geheel verlaten was? Er kunnen heviger beproevingen zijn dan deze, maar ongetwijfeld is zij één van de zwaarste om van alles verlaten te zijn! "Zie, " zegt satan, "nergens hebt Gij een vriend! Uw Vader heeft Zijn hart van barmhartigheid voor U toegesloten. Geen engel in zijn voorhoven zal zijn hand uitstrekken om U te helpen. De hele hemel is van U vervreemd; Gij zijt alleen gelaten. Zie uw metgezellen, die Gij vriendelijk hebt geraadpleegd, wat is hun waarde! Zoon van Maria, zie daar Uw broeder Jakobus, zie daar Uw geliefde discipel Johannes en Uw vurige apostel Petrus, hoe de zwakkelingen slapen, terwijl Gij in het midden van uw smarten zijt! Zie! Gij hebt geen vriend in de hemel noch op aarde over. De hele hel tegen U. Ik heb mijn helse rijk beroerd. Ik heb mijn zendbrieven naar alle streken gezonden om iedere vorst van de duisternis op te roepen om U deze nacht aan te vallen en wij zullen geen pijlen sparen, wij zullen al onze helse machten gebruiken om U te bestormen en wat zult Gij, eenzame doen? " Het is mogelijk dat dit de verzoeking is geweest. Wij denken dat het zo was, omdat een engel Hem verscheen om Hem te versterken, die die vrees wegnam. Hij werd verhoord uit de vrees, Hij was niet meer alleen, de hemel was met Hem. Dit kan wel de reden zijn geweest dat Hij driemaal tot Zijn discipelen ging, zoals een gelovige het uitdrukt: Ach! driemaal ging de Heer, Als zocht Hij mensenhulp naar het drietal heen en weer. Hij wilde voor Zich zelf zien of het werkelijk waar was dat een ieder Hem verlaten had. Hij vond hen allen slapend; maar misschien gaf de gedachte dat zij sliepen, niet uit verraad, maar uit droefheid, Hem een zwakke troost; de geest was inderdaad wel gewillig, maar het vlees was zwak. In ieder geval werd Hij verhoord uit de vrees. De Heere Jezus werd in Zijn diepste smart verhoord; mijn ziel, gij zult ook verhooring vinden.

Hij heeft in de dagen van Zijn vlees, d. i. gedurende de tijd dat Hij, een weinig minder dan de engelen geworden, in alles de kinderen van de mensen gelijk was, gebeden en smekingen tot degene die Hem uit de dood kon verlossen, geofferd. Dit is dus Zijn wijdingsoffer: gebeden en smekingen. Gebeden geven behoefte te kennen, zij zijn de uitdrukking van nood; smekingen veronderstellen bij de behoefte vrees, zij zijn de uitdrukking van angst. Nood en angst worden dus hier aan de Christus, in de dagen van Zijn vlees toegeschreven, behoefte aan hulp, behoefte aan redding. En waarin bestond die nood en die angst! Zijn gebeden en smekingen waren gericht tot degene, die Hem uit de dood kon verlossen. In de dood dus bestond Zijn nood en angst. De dood wordt voorgesteld als een toestand waarin Hij zich bevond, toen Hij gebeden en smekingen offerde, die Hem althans zo nabij was en als het ware omringde dat Hij Zich gedrongen voelde om te bidden en te smeken om verlossing uit de nood. Hierin bestond Zijn deel aan de zwakheid, die de hogepriester bevangen moest, als hij

jegens de onwetenden en dwalenden die gezindheid zou bezitten die hem in staat stelde voor hen in te treden bij God. Wij zien dus dat de dood, hier bedoeld, niet het gestorven zijn op zichzelf aanduidt. Van een dode toch kan niet gezegd worden dat hij om verlossing bidt en ook laat het zich moeilijk voorstellen dat de Christus juist als verlossing gedacht zou hebben aan het niet sterven en dat met Zijn gebeden en smekingen bedoeld heeft. Nee, maar wat de dood aanduidt of afbeeldt, wat eigenlijk voor de ziel de dood is, daaruit zocht en vond Hij verlossing. De dood als verlatenheid van God, als ontrukking aan de levensgrond in Hem, als verberging van Gods aangezicht, de dood als openbaring van de toorn van God, dat alleen is het wat de ziel nood en angst doet voelen, wat haar doet sidderen en om hulp roepen. Deze toestand is wel niet afgezonderd van de lichamelijke dood, maar wordt integendeel daarin voltooid; de lichamelijke dood is het bezwijken onder die siddering, het teken van de onmacht van het aan zichzelf overgeleverde schepsel om te leven. Doch wat eigenlijk de dood is, verkondigt zich reeds in dat sidderen van de bezwijkende natuur, in die onmacht van de geest om het wegvliegende leven te grijpen. Deze siddering nu, deze angst van de ziel greep de Christus aan. Vandaar Zijn gebeden en smekingen, die zich in sterk geroep en tranen openbaarden. Het roepen is het grijpen naar het verwijderde, naar het wegluchtende, om het vast te houden en dichterbij te brengen. Tot de hoge God in de hemel roept de sterveling, die zijn onmacht om tot Hem te naderen voelt, opdat hij tot Hem mag naderen. Tranen zijn het teken van het wegvloeiende leven van de in zichzelf verzonken ziel die zichzelf niet meer meester is, van de geest die, het overwicht van de natuur ondervindend, nu zijn eigen leven niet anders meer voelt en niet anders openbaren kan dan als oneindige smart. Het gebroken hart stort tranen. Wanneer men zegt dat tranen ontspannen, is dat alleen omdat de wil de veerkracht verloren heeft, althans tijdelijk niet kan uitoefenen, om het zielenleven te beheersen, waardoor dus ook het gevoel van spanning, dat uit iedere werkzaamheid van de wil ontstaat, heeft opgehouden. Wij kunnen hieruit opmaken dat God dikwijls door ons verbeden wordt, ook wanneer dit het allerminst blijkbaar is. Alhoewel het ons toch evenmin past aan God enige bijzondere wijze voor te schrijven, als het met Zijn eer bestaanbaar is om onze wensen op te volgen, met welk gemoed of met welke woorden wij die ook willen opzenden, toch toont Hij dat Hij onze gebeden verhoort door, op welke wijze dan ook, ons heil te bevorderen. Zo dan, terwijl wij schijnbaar een weigering verlangen, ontvangen wij veel meer dan indien Hij ons onze beden ten volle had toegestaan. Maar hoe, vragen wij, is Christus verhoord uit Zijn vrees, daar Hij de dood, die Hij vreesde, toch heeft ondergaan? Ik antwoord dat men moet letten op het eind van zijn vrees. Waarom toch was Hij bang voor de dood, dan omdat Hij daarin de vloek van God zag, dat Hij te strijden had met de schuld van alle misdaden, ja met de helse machten zelf? Vandaar de siddering en angsten, daar het oordeel van God meer dan ontzettend is. Wat Hij dus wilde, dat verkreeg Hij, dat Hij uit de smarten van de dood als overwinnaar zou oprijzen, dat Hij door de verlossende hand van de Vader zou worden ondersteund, dat Hij, na een korte strijd, over satan, zonde en hel een heerlijke triomf zou behalen. Zo gebeurt het vaak dat wij dit of dat vragen, doch met een ander doel, maar God, door ons niet toe te staan wat wij vroegen, heeft intussen het middel gevonden om ons te hulp te komen.

Hier worden wij bepaald bij dat lijden, dat de aanbiddelijke Heiland, in onderscheiding van al Zijn lijden, bij uitnemendheid Zijn lijden genoemd heeft (Luk. 22: 15). Hier volgen wij Hem met Petrus en de zonen van Zebedeus tot aan, tot in de hof, waar ook deze tedersten van Zijn tedere vrienden geen uur met Hem waken kunnen; waar, met zoveel profetieën, ook dit aandoenlijk woord van Hem in vervulling gaat: "Ik heb gewacht op medelijden, maar er is geen; en op vertroosting, maar heb ze niet gevonden. " Het komt, het ogenblik waarvan Zijn ziel alleen bij de gedachte eraan tot in haar diepste grond ontroerde, hij komt, de doop, waarmee Hij gedoopt moet worden en waarvoor Hij siddert; Hij ziet, Hij aanvaardt, Hij weegt

op Zijn hand de bittere beker, die geheel moet worden gedronken; Hij proeft en smaakt in Zijn eerste teug zijn ganse bittere inhoud. Zijn teder vlees krimpt angstig ineen; Zijn aandoenlijke ziel schijnt van angst te zullen bezwijken. Zelfs Zijn geest wordt aangegrepen met verschrikking van de dood. Van de dood, waarvan het uur nu gekomen is; de dood, waarvan al de baren, al de golven nu over Zijn heilig hoofd zullen heengaan, de dood, die Hij nu niet slechts moet smaken, in al zijn bitterheid en in al zijn smart voor lichaam en ziel, maar waarin Hij moet de straf voor de zonde moet ondergaan, het vonnis van de zonde, de openbaring van Gods toorn tegen de zonde; Hij, de onzondige, Hij Gods welbehagen. Hij, zo totaal vreemd aan die dood door de zonde en de misdaden, die de volkomenheid van het levensgevoel in de zondige mens verdooft; Hij, met het volle afgrijzen dat het frisse levensgevoel van een heilig leven voor de dood voelen moet en slechts in Hem zo gevoeld heeft: Hij, wiens heilig bewustzijn de gehele diepte peilt van die ontzaglijke denkbepelden, van die verschrikkelijke dingen; straf voor de zonde, toorn van God. Zeker, hier gaan schokken door het gemoed die door geen menselijk gevoel op aarde ooit hebben kunnen gaan; hier springen tranen uit de ogen zoals geen menselijk oog ooit heeft hoeven huilen; hier worden kreten geslaakt door een smart, waarbij al wat onder mensen smart mag heten, strelend mag worden geacht. Nooit zijn uit grotere angst gebeden en smekingen opgegaan tot Hem, die uit de dood verlossen kan. Het verwondert ons niet indien hier, waar het volkomen leven de dood volkomen ziet, volkomen inziet, volkomen doorziet en dat in Hem ziet wat geen zondig mens ooit met zulke duidelijkheid en waarheid in Hem gezien heeft; het verwondert ons niet, indien in deze doodstrijd geen zweet maar bloed wordt uitgeperst en een engel uit de hemel nodig is om de bezwijkende krachten te sterken voor het overige lijden.

8. Daardoor is duidelijk geworden dat Hij, hoewel Hij de Zoon was, die als zodanig (hoofdstuk 1: 2v.) niet als andere mensen onderworpen was aan de noodzaak van het sterven (MATTHEUS. 26: 53 Joh. 10: 18), toch naar de wijze van de mensen gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij in Zijn gevangenneming, veroordeling en kruisdood heeft geleden (Fil. 2: 8).

De apostel begint in vs. 5 aan te wijzen dat de beide vereisten voor het hogepriesterschap volgens het eerder gezegde in Christus werkelijk aanwezig zijn. Hij doet dit chiasisch (d. i. in de vorm van de Griekse letter Chi, of van een liggend kruis, zodat de verhouding van de verzen tot elkaar deze vorm heeft: vs. 1-3 x 4

5, 6 x 7 en 8) terwijl hij in rechtstreekse aansluiting bij vs. 4 eerst de tweede eis aantoont. De twee schriftwoorden die hij aanhaalt, moeten echter geen twee getuigenissen zijn voor de goddelijke roeping van Christus tot het hogepriesterschap; integendeel, nadat gezegd is dat Christus, de Messias, niet Zichzelf, maar dat Hij die tot Hem gezegd heeft: "Gij zijt Mijn Zoon, " Hem die eer heeft gegeven of verheerlijkt heeft om Hogepriester te worden, wordt er een andere bijbelplaats toegevoegd, die dit uitgesproken feit bevestigt. Hij die de Messias plechtig voor Zijn Zoon verklaard heeft, die Hij (evenals David na een lange weg van lijden) heden (als hij Hem op Zijn hemelse troon verhoogt, vanwaar Hij voortaan ook op aarde alles overwinnend heerst) in het leven van de heerlijkheid van het Koningschap verwekt heeft, die is het ook die Hem tot Hogepriester gemaakt heeft, zoals Hij Hem ook in Ps. 110: 4 plechtig verklaart voor een priester die tevens Koning is, voor een priester naar de wijze van Melchizedek. Vervolgens gaat de schrijver in vs. 7vv. verder ook de tweede eis, het menselijke van de persoon aan te wijzen, terwijl hij het menselijk handelen en lijden van Christus hier beneden schildert, waaruit Hij als onze hemelse Hogepriester is te voorschijn getreden; want Hogepriester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek is Hij als degene die aan de rechterhand van God op de troon is gezeten, maar tevens is Hij de Koning, die ons op priesterlijke wijze vertegenwoordigt (vs. 10). Dat is Hij echter geworden op aarde

langs de weg van menselijke angst en van menselijk lijden en te midden daarvan van menselijke gehoorzaamheid aan God.

"Elke hogepriester, uit de mensen genomen, wordt aangesteld voor de mensen in de zaken die bij God te doen zijn, opdat hij offergaven en slachtoffers brengt voor de zonde. " Dit was in vs. 1 het algemene begrip dat zich voor de schrijver ontwikkeld had uit de blik op de regeling van het hogepriesterlijk ambt tot de wet, omtrent de hogepriester uit de mensen genomen. Nadat hij nu ten opzichte van het hogepriesterschap van Christus in vs. 5vv. de vraag beantwoordt hoe het bij de Zoon van God ertoe kwam dat Hij voor de mensen aangesteld werd in de zaken die bij God te doen waren, om gaven en slachtoffers voor de zonden te offeren, wordt in vs. 7v. de tweede vraag behandeld, wat voor gaven en offeranden Hij dan voor de zonde gebracht heeft. Zoals in hoofdstuk 10: 10 op deze vraag wordt geantwoord "Zijn lichaam" en in hoofdstuk 9: 14 "Zichzelf, " zo luidt hier het antwoord "gebeden en smekingen. " En evenals nu Christus Zijn lichaam of Zichzelf heeft geofferd op Golgotha, zo wijzen de woorden in vs. 7 duidelijk op het gebeurde in Gethsemané. Nu is het de vraag wat in vs. 7 bedoeld is als hetgeen waarom gebeden werd tot Hem, die uit de dood kan verlossen of bewaren voor de dood, dat Hij niet zou moeten sterven of dat Hij redding zou ontvangen uit de staat van de dood, nadat Hij zou gestorven zijn? Nu zegt ons de uitspraak in vs. 8 dat het verhoord worden van Christus gediend heeft om gehoorzaamheid te leren, zodat de mening van de schrijver moet zijn: door offers en gebeden en smekingen om bewaring voor het sterven en door verhoord te worden uit de vrees heeft Jezus gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden. Wie namelijk in angst voor de dood, die hem door de mensen bedreigt, noch in ontrouw aan de roeping datgene ontwijkt wat hem bedreigt, noch zijn ziel in opstand laat komen tegen God, die de mensen macht gegeven heeft, maar slechts bidt en smeekt tot zijn God, diens bidden en smeken is zeker een offeren, omdat het een verloothen is van vlees en bloed en een wenden van de ziel tot God alleen; en wat kon meer bevorderlijk zijn om gehoorzaamheid te leren dan dat offeren? En van hem die verhoord wordt uit de vrees, dus niet de afgebeden bewaring voor de dood zelf, maar alleen de kracht tot gewillig lijden ontvangt en zich deze werkelijk laat geven, van hem is het opnieuw duidelijk hoezeer hetgeen hij lijdt, voor hem bevorderlijk moet zijn in het leren van gehoorzaamheid. Dit offeren van gebeden en smekingen in Gethsemané heeft Christus voor Zichzelf gebracht; toch was het veelbetekenend ook voor onze zaligheid; want had Jezus niet zo gebeden en smekingen geofferd, dan was Hij niet uit de vrees verhoord; en was hij niet daarvan door de verhoring verlost, dan had Hij niet kunnen verdergaan tot het doel van Zijn weg. Men begrijpt dus hoe de schrijver het offer in Gethsemané van de Zoon kan beschouwen als het tegenbeeld van dat offer dat de uit de mensen genomen hogepriester van de wet moest brengen voor zichzelf (vs. 3) en wel voordat hij overging tot het offer voor het volk. Opdat men niet het "voor de zonden" zou laten slaan op het "voor Zichzelf offeren", zoals dat zeker bij de hogepriester van het Oude Testament noodzakelijk is, ook bij het tegenbeeld van Christus, daarvoor heeft de schrijver reeds in hoofdstuk 4: 15 gezorgd door zijn "doch zonder zonde. "

Dat wij met bovenstaande verklaringen niet kunnen instemmen, kan blijken uit hetgeen wij bij de evangelieverhalen van Gethsemané's lijden hebben neergeschreven. Dat onze Heer, die de satans verzoeking om Zich aan lijden te onttrekken, zegevierend afwees, ooit zou gedacht hebben om er voor bewaard te blijven, is ons onmogelijk aan te nemen en strijdt tegen het hele wezen van de Verlosser. Dat Christus voor Zichzelf zou geofferd hebben, is evenmin ondenkbaar, daar offeren voor de zonde geschiedt en de apostel juist verklaard heeft dat Christus zonder zonde was. Zoals Hij, de Heilige, Zich de doop tot teken van de afwassing van zonde liet toedienen en de Doper daaruit moest weten dat Hij "het Lam van God" was dat

de zonde van de wereld droeg, zo leert ook Gethsémané's strijd ons dat Hij, die geen zonde gekend heeft, zonde voor ons is gemaakt. Het "verhoord geworden uit de vrees" zegt duidelijk dat Christus niet gebeden heeft om bewaring voor de dood, want dan was Hij niet verhoord, maar de "vrees" geeft nadere aanwijzing wat moet verstaan worden onder "die Hem uit de dood verlossen kon; " er staat ook niet "voor de dood bewaren" of "van de dood behouden, " maar er "uit verlossen. " Wij menen dat dit de mening van de apostel is: een hogepriester van de mensen moest iemand zijn die medelijden kon hebben, daartoe moest hij gedwongen worden door de gedachte aan eigen zonde, die hem vervullen moest als hij eerst het offer voor zichzelf bracht; maar Christus is oneindig veel hoger priester. Hij had geen zonde en kijk nu in Gethsémané's strijd en bidden en smeken met het lijden dat daarop gevolgd is, wat een medelijden Hij, de Zoon van God, met arme zondaren had. Zoveel medelijden had Hij met hen dat Hij, die gebied had gevoerd als gezetene aan Gods rechterhand, Zich in de staat van onderwerping heeft begeven en gehoorzaamheid geleerd heeft, "geleerd" omdat Hij die vóór Zijn menswording als Wereldgebieder niet kende.

Het gebed van Christus, waarin Hij Zijn angst voor God bracht, was een offer (offerre = aanbieden) en wel een offer dat aangenomen wordt. De verhoring ontlastte Hem van de angst die van Hem moest worden genomen, voordat het lijden over Hem kwam, waarin Hij Zijn gehoorzaamheid moest betonen. Nu was echter Zijn zwakheid en de angst voor het lijden, dat Hem wachtte, voor Hem hetzelfde als wat voor de hogepriester naar de wet de zwakheid was, waarom Hem bevolen was voor Zichzelf een zoenoffer te brengen; het was echter bij Hem geen zondige zwakheid; Hij toch, Hij bracht die in gebed en heiligde zo Zijn vrezen voor de dood. Het nabij zijnde van het lijden tot in de dood, waarin Hij zou worden overgegeven als een door God verlatene en als een door God geslagene, moest Hem veel verdriet doen, diep schokken: zonder die aanvechting zou Hij niet Degene zijn, die in alles verzocht is geworden zoals wij (hoofdstuk 4: 15). Net als nu de hogepriester van de wet eerst voor Zichzelf gaven en offeranden moest offeren, gaven waarmee Hij aan God de eer gaf en offeranden omdat Hij voor Zichzelf vergeving nodig had van de zonden, die Hem veroordeelden, zo offert Christus voor Zich gebeden, waarin Hij iets voor Zich bad van God en waardoor Hij Hem Zijn eer gaf en smekingen, hetgeen zeker een daad van zwakheid is, maar toch ook een daad van vroomheid. Nadat dan de hogepriester van de wet het hem voorgeschreven zoenoffer voor zichzelf had gebracht, was hij in een toestand dat hij de offeranden kon brengen, die nodig waren tot verzoening van de zonden van het volk. Zo is ook Christus pas nadat het gebed, waarin Hij Zijn angst voor God bracht, verhoord was, zodat Hij van de vrees werd verlost die Hem had doen bidden, maar ook medelijdend gezind jegens ons met zonden bevlekte mensen (men moet denken aan Zijn zachtheid ten opzichte van de slapende discipelen, jegens hen die Hem gevangen namen, ja zelfs tegen de verrader en aan de andere zijde aan de kalmte en helderheid van geest waarmee Hij, nadat Hij tot de dood bedroefd was geweest, terugkwam om de soldaten af te wachten) in een toestand om het lijden in gehoorzaamheid te dragen.

Er wordt ons gezegd dat de overste Leidsman tot onze zaligheid door lijden is geheiligd, zodat wij, die zondig en verre van volmaakt zijn, ons niet moeten verwonderen wanneer wij ook tot lijden geroepen worden. Zal het hoofd met doornen worden gekroond en de andere delen van het lichaam in de zachte schoot van de rust gekoesterd worden? Moet Christus zeeën van Zijn eigen bloed doorwaden om de kroon te winnen en zouden wij op zilveren muilen droogvoets hemelwaarts gaan? Nee, de ondervinding van onze Meester leert ons dat het lijden nodig is en het echte kind van God moet het niet ontgaan, zou het zelfs niet willen, al mocht hij. Maar er is een zeer troostrijke gedachte in het feit dat Christus door lijden is geheiligd en dat is dat Hij volkomen medelijden met ons hebben kan. Wij hebben geen hogepriester die geen medelijden kan hebben met onze zwakheden. Wij hebben in dat

medelijden van Christus een ondersteunende kracht. Eén van de eerste martelaren zei: Ik kan het allemaal verdragen, want Jezus leed en Hij lijdt nu in mij; Hij voelt met mij mee en dat maakt mij sterk. Gelovige, houd deze gedachten te allen tijde in de diepste smarten vast, zodat de gedachte aan Jezus u zal versterken als gij Zijn voetstappen volgt. Vind een zoete steun in Zijn medelijden en bedenk dat het een eer is te lijden, doch te lijden voor Christus is heerlijkheid. De apostelen verblijdden zich dat zij daartoe waardig waren geacht. Juist in zoverre de Heere ons de genade zal geven om voor Christus te lijden, om met Christus te lijden, in juist die mate doet Hij ons eer aan. De juwelen van een christen zijn zijn beproevingen. De eretekenen van de koningen die God gezalfd heeft, zijn hun moeiten, hun smarten en hun droefheid. Laat ons daarom niet schuwen geëerd te worden. Dat wij ons niet afkeren van onze verhoging. Droefheden verhogen ons en moeilijkheden heffen ons op. Indien wij verdragen, zullen wij ook met Hem heersen.

9. En toen Hij geheiligd was, volmaakt tot die staat van heerlijkheid was gekomen (Fil. 2: 9vv.), geheel geworden wat Hij moest zijn (hoofdstuk 2: 10), is Hij voor allen die Hem gehoorzaamzijn, een oorzaak van eeuwige zaligheid geworden (hoofdstuk 7: 25 Jes. 45: 17).

Toen Hij voleindigd was als offer, is Hij ook voleindigd als Hogepriester. Hier is de offeraar één met het offer. In Zijn lijden voltooit Hij Zijn gehoorzaamheid. Is de dood de laatste openbaring van de volkomen afhankelijkheid en lijdelijkheid van onze natuur, Zijn dood is tot volkomen vrijheid, waarin geen enkel deel van onzelfstandigheid, geen spoor van noodlot meer is, geworden. Zijn sterven is een handelen, een doen, een zichzelf offeren, zich zelf overgeven en stellen in de hand van de Vader, die Hem het leven neemt. Hij legt het leven af, dat de Vader van Hem neemt, zoals Hij het weer aanneemt, waar de Vader het Hem geeft. Dit is de eenheid van de twee lijnen van uitspraken van de Heilige Schrift, waarvan de ene ons in het sterven en de opstanding van de Heere het werk van de Vader doet zien en de andere die als het werk van de Heere voorstelt. Ook hier zijn weer Vader en Zoon één. Zij vinden elkaar weer in de schijnbare scheiding, waar de Zoon de schoot van de Vader verlaat om in de schoot van de gevallen mensheid neer te dalen, daar vindt Hij de Vader weer in de diepe afgrond, waar Hij de vloek van de zonde draagt aan het hout, daar is Hij meer dan ooit Zoon van God. De Zoon van God is voleindigd, d. i. tot volkomen ontwikkeling van Zijn wezen, volkomen openbaring van Zijn heerlijkheid gekomen, als Zoon van God, juist daar waar Hij Zijn eigen leven aan God ten offer brengt om toch niet gescheiden te zijn van de zondaar, die Hij is komen verlossen. En in die voleinding is Hij voor God het volmaakte, toereikende, welriekende offer geworden. Dit offer is wat God nodig heeft en geen minder. Hier, in dit liefdeoffer, erkent Hij meer dan ooit Zijn Zoon, Zijn beeld; geeft Hem al Zijn begeren, de eeuwige zaligheid van de verlostten door Hem een Hogepriester te noemen, een Hogepriester niet naar de tijdelijke, voorbijgaande ordening van Aäron, nee, naar die van Melchizedek, de koning. Hoofd van de verlostten die Zijn eigendom, Zijn koninkrijk zijn, is Hij hun Hogepriester, die voor hen bidt, hun zonden verzoent en zegent, zegent met de eeuwige zaligheid.

Hij heeft het zwaarste lijden niet te zwaar geacht en is door dat lijden geheiligd, volmaakt, voleindigd tot de volkomen Zaligmaker, die Hij zijn moest; door dat lijden werd Hij de Hogepriester, die wij nodig hadden en voor God aangenaam was; in dat lijden heeft Hij alles gedaan wat bij God te doen was, opdat zondaren zouden zalig worden en heeft Hij een offer gebracht waardoor allen, die door Hem tot God gaan, in eeuwigheid geheiligd worden. Zo is Jezus Christus een oorzaak van eeuwige zaligheid geworden voor allen, die Hem gehoorzaam zijn. En wat is het dat in de eis ligt opgesloten? Immers niet meer of niet anders dan dat wij de roepstem van Zijn liefde niet in de wind slaan; niet meer of niet anders dan dat wij op zo'n

grote zaligheid acht geven. Niet meer of niet anders dan dat wij ons, wanneer wij Zijn lijdende liefde zien, laten bewegen om door het offer van Zijn bloed en tranen met God ons te laten verzoenen. Niet anders dan dat wij in de liefde geloven die de bittere beker gedronken, ook voor ons gedronken heeft; niets anders dan dat, indien wij geloven dat Christus voor ons in het vlees geleden heeft, wij ook de zonde haten en afstand nemen van de zonde, die Hem dit lijden heeft gekost.

Ene oorzaak van eeuwige zaligheid! Wat een troostvolle, hartverblijdende gedachte! Is hij het ook voor ons? Hij kan het zijn en Hij wil het zijn ook voor ons. Maar zal Hij het zijn voor ons, dan moeten wij Hem gehoorzamen; want de schrijver zegt uitdrukkelijk: "voor allen die Hem gehoorzaam zijn. " Doen wij dit niet, dan handelen wij tegen de wil van God, dan maken wij ons aan de zwartste ondankbaarheid schuldig, dan kan de Heere ons niet zalig maken, dan zijn wij niet vatbaar voor de zaligheid, die God ons door Hem schenken wil. Laten wij Hem dan erkennen als onze Hogepriester, als onze enige Hogepriester! Laten wij geloven in Hem, vertrouwen op Hem en Hem gehoorzamen! Hij is die hulde waardig. God zelf heeft Hem tot onze Hogepriester en Koning aangesteld. En hoeveel heeft Hij geleden om voor ons een oorzaak van eeuwige zaligheid te worden! Laten wij ons niet alleen Gethsémané, maar ook de zaal van Kajafas en het paleis van Pilatus en Golgotha voor de geest brengen, om diep en levendig te voelen wat Hij voor ons verduurde! Laat het ons opwekken en aanvuren om uit dankbare wederliefde te leven voor Hem, die Zich voor ons zo diep vernederde en onder de vreselijkste smarten aan een kruis gestorven is! Laten wij ons Zijn beeld dagelijks voor ogen stellen en trachten Hem gelijkvormiger te worden! Wie Hem gehoorzamen, zoals Hij de Vader gehoorzaamde, zullen als Hij met eer en heerlijkheid gekroond worden.

10. En Hij is door God, die Hem, de door het lijden tot in de dood volmaakte, tot Zich opnam en Hem onmiddellijk plechtig met de eretitel begroette die Hem profetisch reeds lang geleden was gegeven, genoemd een Hogepriester naar de ordening van Melchizedek (vs. 6).

Christus had God gehoorzaamd die Hem het lijden oplegde, waarmee Zijn leven op aarde eindigde; nu wordt Hij voor degenen die Hem gehoorzaam zijn, een bewerker van eeuwige redding. Zoals Zijn gehoorzaamheid en de hunne tegenover elkaar staan, daar nu gehoorzaamd wordt aan Hem die tevoren gehoorzaamd heeft, zo staat ook tegenover Zijn lijden in de tijd waarin Hij gehoorzaamd heeft, hun eeuwige redding, die de gehoorzaamheid aan Hem beloont. Op grond van hetgeen Hij in de dagen van Zijn vlees gedaan heeft, is Hij na Zijn volmaking een oorzaak van zaligheid voor degenen die doen wat voorwaarde is tot het ontvangen van de zaligheid, namelijk in geloof Hem erkennen voor hetgeen Hij is, terwijl Hij Zich openbaart als degene die God bij Zich ontvangen en begroet heeft, als Hogepriester naar de ordening van Melchizedek, de koninklijke Priester. Hij toch beval Hem te zitten aan Zijn rechterhand op Zijn troon om nu de hogepriesterlijke verzoening van de zonden in de eigenschap van een priester, die de bovenaardse majesteit van God deelt, toe te delen aan hen die in Hem geloven.

Volgens deze tekst (vgl. hoofdstuk 6: 20 en 7: 28) moet worden onderscheiden tussen Christus' hogepriesterschap in het algemeen en Zijn hogepriesterschap naar de ordening van Melchizedek. Hij had reeds op aarde de hogepriesterlijke waardigheid en bracht als Hogepriester Zichzelf als offer van verzoening op aarde, stervend en ingaand in het hemels heiligdom. Maar pas met Zijn ingaan in de hemel, pas met Zijn volmaking is Hij ook als Hogepriester volmaakt geworden en is Hij dat nu naar de ordening van Melchizedek. Aan de Levitische priester is Hij gelijk in het feit dat Hij, net als wij, Zich bevindt in een gemoedsstemming vrij van afkeer van de zondaars, ten gevolge van eigen ervaring; dat Hij

door God tot het Hogepriesterlijk ambt geroepen is en dat Hij een offer voor de zonden van het volk heeft gebracht, de dood op aarde lijdend en vervolgens met Zijn bloed in het Allerheilige van de hemel ingaand. Aan Melchizedek is Hij gelijk, omdat Hij eeuwig leeft en eeuwig Priester is. Terwijl Hij zo een eeuwig, op geen ander overgaand priesterdom bezit, helpt Hij hen die Hem gehoorzaam worden hier beneden, in zoverre dat Hij in de menigvuldige verzoeken, waarmee de christen te strijden heeft zolang Hij nog met zwakheid aangedaan in deze wereld van lijden en verzoeken leeft, op het juiste moment hem vanuit de hemel de nodige goddelijke kracht schenkt en hem daardoor de zege toedeelt, of wanneer hij tot een val komt, hem weer opricht en hem de goddelijke genade en barmhartigheid geeft. Dit helpen wordt volkomen daarboven in de algehele bevrijding uit alle nood van de zonde in de ruimste zin van het woord en in de volledige gave van de beloofde zaligheid. Christus brengt de Zijnen ertoe dat alle nood van de verzoeking, de nog aanklevende zonde en de lichamelijke en geestelijke ellende die het gevolg en de straf van de zonde is, voor hen voor altijd beëindigd is (vgl. hoofdstuk 7: 23vv.). Men zou nu kunnen zeggen dat Zijn werkzaamheid toch eigenlijk tot Zijn koninklijk ambt zou moeten worden gerekend; maar doordat de schrijver de verhoogde Christus beschouwt als de Hogepriester naar de wijze van de priesterkoning Melchizedek, komt de hogepriesterlijke en koninklijke waardigheid van Christus bij Hem in de nauwste vereniging voor. Zijn koninklijk werken is, tenminste in zoverre het op de gelovigen betrekking heeft, tevens een hogepriesterlijk werken en vanuit dit gezichtspunt stelt de schrijver het voor, daar zijn hele christologische mening beheerst is door het denkbeeld van Christus' hogepriesterschap.

Ook in de verklaring van deze beide verzen verschillen wij van het bovenstaande. Het woord, hier met "heiligen" vertaald, heeft de betekenis a. voleinden b. tot volkomen ontwikkeling brengen en c. wijden. Daarom maken ook onze statenvertalers de aantekening "of volmaakt geworden zijnde, " namelijk in Zijn gehoorzaamheid; of "geofferd zijnde" namelijk aan het kruis door de eeuwige Geest, zoals de apostel hierna spreekt (hoofdstuk 9: 14); of "volkomen ingewijd zijnde, " want al deze betekenissen heeft het Griekse woord "teleiootheis. " De apostel heeft hier wel zeker aan het sterven van de Heere Jezus gedacht. Christus' dood wordt overal als de grote, de hoofdoorzaak van onze zaligheid gezien. Wij zullen dus moeten lezen "gewijd zijnde, " namelijk in de dood aan het kruis of "tot volkomenheid gebracht, " namelijk tot de volkomenheid als Middelaar en Hogepriester door de gehoorzaamheid tot de dood aan het kruis. Wij menen ook dat met "de ordening van Melchizedek" bedoeld is een ordening die niet van mensen is, niet aan de afstammeling uit een priesterlijk geslacht als dat van Aäron is gegeven, maar door bijzondere verkiezing en aanstelling van God.

11. Over Melchizedek (vs. 10) en diens priesterschap hebben wij veel te zeggen, maar het is moeilijk uit te leggen. Zij zijn echter niet zo onbegrijpelijk in zichzelf, maar zij zijn het in het bijzonder voor u, omdat gij traag om te horen geworden zijt, terwijl het toch vroeger beter met u was.

12. Want hoewel gij bij het reeds lange bestaan van de christelijke gemeente te Jeruzalem (Hand. 2: 41vv.), naar de tijd gerekend al leraars behoorde te zijn, mensen die anderen konden onderwijzen (Joh. 3: 10), gij zijt, in plaats van op de ingeslagen weg van kennis voort te gaan, achteruit gegaan. Gij hebt het zelfs weer nodig, zo treurig is het met uw christelijke kennis gesteld, dat men u leert wat de eerste beginselen zijn van de woorden van God Ga 4: 3; de eerste en eenvoudigste zaken van de christelijke waarheid moeten u eerst nog worden voorgehouden (hoofdstuk 6: 1v.) en gij zijt geworden als zij die, om het in beeldspraak te zeggen, melk nodig hebben en geen vaste spijs (1 Kor. 3: 2).

De zinspelende in deze woorden: gij zijt geworden als zij die melk nodig hebben en geen vaste spijs, is gemakkelijk en natuurlijk en wordt door Paulus gebruikt en aangezien zij ontleend is aan een algemene gewoonte, ontmoet men ze ook bij andere schrijvers. Het doel is om de Hebreeërs af te beelden als kinderen en geen volwassen mensen en in de twee volgende verzen wordt gezegd dat zoals de kinderen een begeerte hebben tot en alleen kunnen verteren een licht, zacht voedsel, melk en dergelijke en niet die vastere en sterkere spijzen waardoor de volwassenen gevoed worden, zo hadden de Hebreeërs alleen trek in die geringere dingen van het Oude Testament, zonder acht te slaan op en te onderscheiden het goede en voorname doel daarvan en andere dingen, die ingewikkelder en duister waren, zoals het priesterschap van Melchizedek. Hadden zij zich meer ingespannen om zich door en door hierin te onderrichten, dan zouden zij beter voorbereid zijn geweest om de godsspraken, die God door Christus en Zijn apostelen gaf, te ontvangen en zouden vaster zijn geweest dan zij in het algemeen waren in de christelijke belijdenis. Wanneer zij gezegd worden te zijn als zij die melk nodig hadden en geen vaste spijs, kan men nauwelijks denken dat hij zou menen dat zij geen vaste spijs nodig hadden, maar alleen dat zij door hun zwakheid en onbereidheid geen neiging of trek daartoe hadden, zij baden daar niet om.

13. Zo zijt gij dan sedert het verliezen van uw vorige leraars (hoofdstuk 13: 7) tot het standpunt van beginnende leerlingen afgedaald; want een ieder die van melk leeft, die men nog met melk voeden moet, zoals dat bij u het geval is, die is onervaren in het woord van de gerechtigheid, in het evangelie van Christus, waarin de gerechtigheid wordt geopenbaard die voor God geldt, (Rom. 1: 16v.) want hij is een kind dat vastere spijs, het leren van diepere zaken, niet kan verdragen.

Melk de eenvoudigste en duidelijkste waarheden van het evangelie. Vaste spijs dieper en verhevener waarheden van het evangelie, of de leer die het geestelijk gevoel van de typen en profetieën van het Oude Testament openbaart. Een ieder die alleen melk gebruikt en niets van de oude openbaring weet dan de letter, is onervaren in het woord van rechtvaardigheid, want hij is een kind in christelijke kennis.

Het woord van God wordt op verschillende plaatsen melk en wijn, water en honing genoemd. Het is honing vanwege zijn zoetheid. Het is wijn vanwege zijn kracht om te herleven en de geest van de mens te verfrissen en zijn hart blij te maken. Het is water om zijn geestelijke dorst te lessen. Het is melk tot voedsel. Het doet meer om de menselijke ziel op te kweken dan de moedermelk kan doen aan het lichaam van de kinderen.

14. Maar voor de volwassenen, die gij zou moeten zijn (vs. 12), is de vaste spijs, namelijk voor de gelovigen die door het gebruik hun zinnen geoefend hebben, door vlijtige oefening hun bevattingsvermogen gescherpt hebben (Efeziërs 4: 13v.) tot onderscheiding van goed en kwaad, zodat zij in hetgeen hun van verschillende kanten als geestelijk voedsel wordt aangeboden, het goede van het verkeerde, het heilzame van het verderfelijke weten te onderscheiden (Deut. 1: 39; 2 Sam. 19: 35)

In vs. 1-10 had de schrijver gesproken over het hogepriesterschap van Christus, maar reeds de eerste stappen die hij daar deed, deden ons een blik slaan in de rijkdom van inhoud, die moest worden ontwikkeld. Hij kan wel niet bedoelen dat de gegeven wenken voldoende zouden zijn als de toestand van de lezers een andere was geweest, maar de mogelijkheid van de grote en uitgebreide leerstof, die hier voor hem ligt, doet hem denken aan de staat van de lezers en geeft hem onwillekeurig aanleiding tot dat afwijken van zijn onderwerp. Als hij schrijft "het is moeilijk om te verklaren, omdat gij traag om te horen geworden zijt, " dan wil hij daarmee

zeggen dat het moeilijk voor hem is de juiste uitdrukking te vinden voor hetgeen hij heeft voor te dragen, omdat met dit verwijt moet hij, helaas, tot hen komen zij zo traag, zo stomp in het horen zijn geworden. Wat de latere Nazareeërs kenmerkte, stoornis in de groei van de leden en ten gevolge daarvan de treurige staat, daarover moet deze schrijver reeds bij zijn christelijke lezers uit de Joden klagen; het ontbreekt hun aan "gewoonheid, " gevatheid en scherpzinnigheid van geestelijk begrip, zoals het "geworden zijn" te kennen geeft, ten gevolge van teruggang en, zoals vs. 12 uitdrukt, van een zeer tegennatuurlijk achteruitgaan, dat hen die in een toestand moesten zijn waarin zij de vaste spijs van de mannelijke leeftijd nodig hadden, teruggeplaatst heeft is de kinderlijke leeftijd, waarop men melk nodig heeft, dus op de bank van de catechisanten. Vaste spijs eist, om in voedend sap en bloed veranderd te worden, krachtiger verteringsorganen dan de zuigeling bij de tedere staat van de maag nog bezit. Daarmee wordt een waarheid vergeleken die niet alleen geestelijke vatbaarheid nodig heeft om toegeëigend te kunnen worden, maar die door middel van zelfwerkzame intensiteit van geestelijk denken verkregen kan worden op de reeds innerlijk gelegde en door ervaring ontwikkelde grond van kennis en tot die voorwerpen van het kennen behoort dan ook het hogepriesterschap van Christus en het aan de ene kant vervullend Aäronitische, aan de andere kant belovend Melchizedek's karakter. Dergelijke vaste spijs, die de schrijver zijn lezers hier voorhoudt, komt hun eigenlijk niet toe, integendeel hebben zij de melk nodig van het grondlegend christelijk onderricht. Welke leerstukken hij hiertoe rekent, daaromtrent verklaart hij zich later in hoofst. 6: 1v. Spreekt hij nu echter toch vanaf hoofst. 7 nader over het hogepriesterschap van Christus, in plaats van die beginselen voor te stellen, zo kan het "hebt weer nodig" relatief bedoeld zijn. Het is een gevolgtrekking van hun gedrag ten opzichte van hun kennis, die zich door de Joodse ergernissen tegen het kruis van Christus en het Joodse honen van onze Heiland, die aan het oog ontruikt is en de uiterlijke pracht van de Joodse godsdienst aan het wankelen laat brengen, op een dwaalweg laat leiden, zoals dit in de joods-christelijke moedergemeenten voorkwam, die ten gevolge van de nooit afgesneden band van de ceremoniële wet in gevaarlijk verband met de synagoge waren gebleven; zij tonen daardoor dat zij de levendige kennis van de beginselen van het christendom verloren zijn en dat hun eigenlijk niet de vaste spijs, maar melk toekomt. In vs. 13v. wijst de schrijver aan hoe hij die melk verkrijgt, gesteld is en hoe daarentegen zij behoorden te zijn, aan wie vast voedsel kan worden gegeven. Door deze algemene opheldering houdt hij de lezers een spiegel voor om daarin een onderzoekende blik op zichzelf te slaan. Had hij, zoals vele uitleggers gewenst hebben, de eerste zin omgekeerd gesteld: "wie onervaren is in het woord van de gerechtigheid die moet men nog melk geven", dan zou hij direct zeggen dat de lezers onervarenen waren. Die wijze van uitdrukking echter, afwijkende van het woord in het volgende vers, is een fijne wending.

De schrijver wil daardoor de lezers opwekken om niet weer te begeren dat de eerste beginselen van de christelijke leer met hen behandeld worden, maar hen begerig te maken naar nadere mededelingen omtrent de hogere leerstukken, waarover hier gesproken wordt en verplaatst men zich levendig in de tijdsomstandigheden waaronder hij schreef, dan mocht hij er ook met zekerheid op rekenen dat reeds het in vs. 1 en 2 gezegde, waarvan de volkomen overeenstemming met de goddelijke wet hun dadelijk duidelijk moest zijn, aan hun geestdrift voor de Joodse hogepriester ineens de doodsteek zou gegeven hebben en hun zou hebben doen voelen dat het Aäronitische hogepriesterschap reeds ontaard was tot het tegengestelde van hetgeen het zijn moest. "Uit de mensen genomen, wordt hij gesteld voor God", dit predikaat had sedert de heerschappij van Herodes de Grote zijn volle waarheid verloren doordat hij geheel willekeurig de hogepriesters afzette en aanstelde en vooral in de tijd van de laatste Romeinse landvoogden werd de hogepriesterlijke waardigheid door herhaalde afwisseling van de bekleders steeds dieper vernederd (Slotwoord op 1 Makk. Nr. 11 c) Na

terzijde stellen van Annas II, de vijfde zoon van de in Joh. 18: 13 genoemde Annas, waren in de jaren 62-63 Jezus, zoon van Damnaeus en in de jaren 63-65 Jezus, zoon van Gamaliël de fungerende hogepriesters. Annas II had tegen de christelijke gemeente zijn despotisch karakter getoond in het ombrengen van haar opziener, de apostel Jakobus II en wel op diep krenkende wijze. Jezus, de zoon van Damnaeus, voerde met zijn opvolger, Jezus, zoon van Gamaliël, openlijke straatgevechten, omdat hij aan deze het door Agrippa II hem ontnomen ambt niet goedschiks wilde afstaan. De eerder in Hand. 23: 2 en 24: 1 hogepriester Ananias, zoon van Nebedaeus, handelde nog waanzinniger, daar hij door zijn knechten, de priesters, de tienden van de dorsvloeren liet wegnemen en aan degenen die zich enigszins verzetten, slagen liet geven. Zo was ook het tweede predikaat "die behoorlijk medelijden kan hebben met de onwetenden en dwalenden" op de schadelijkste wijze te schande geworden. En niet zonder bepaald doel heeft zeker de schrijver, toen hij in hoofst. 4: 14vv. van de grote hogepriester sprak, die medelijden kan hebben met onze zwakheid, diens naam zo genoemd: "Jezus, de zoon van God". Het onderscheid tussen deze en Jezus, de zoon van Damnaeus en Jezus, de zoon van Gamaliël, moest hem vanzelf in het oog vallen, ook als hij over hen niet nader sprak. En indien het nu voor de lezers nog iets was waarin zij zich niet konden vinden dat hun Hogepriester Jezus, de zoon van God, niet uit Aärons, maar uit David's geslacht afkomstig was, dan heeft hij in de nacht van hun verwarde gedachten als een licht dat de duisternis moet verdrijven, reeds de beide woorden laten schijnen, die hij in vs. 5v. aanhaalde en wil hij nu het tweede, dat hij in vs. 10 herhaald heeft, in zijn volle betekenis en naar zijn hele omvang uitvoerig verklaren. Hij heeft zich daar zeker niet verrekend als hij veronderstelt dat zij niet meer "traag om te horen" zijn, zoals in vs. 11 staat, maar begerig om vaste spijs te ontvangen. Hij mag echter ook verwachten dat juist het vaste voedsel, dat hij hun wilde aanbieden, er veel beter toe zal dienen om hun de melk weer lief en dierbaar te maken en hen voor het woord van de gerechtigheid opnieuw op te wekken, waarin zij zich in de laatste tijd zo onervaren betoond hebben, dan als hij hun de melk zelf zou voortzetten en de leer van de aanvang van het christelijk leven met hen wilde behandelen. Daaruit is te verklaren wat hij in hoofst. 6: 1v. zegt, een tekst die voor veel uitleggers nog vrij duister schijnt gebleven te zijn. De brief is zonder twijfel niet lang na de marteldood van Jakobus II omstreeks Pasen van het jaar 62 (Deel 6 Aanb. II) ongeveer, zoals wij hebben aangenomen, in juli van het jaar 63 n. Chr. geschreven. Vanaf die dood zal de achteruitgang van de Jeruzalemse gemeente, waarvan hier sprake is, dat onverstandig geworden zijn dateren, maar de schrijver plaatst hen over de 5/10 jarige episode van hun afval heen terug en spreekt nu met hen als met mensen, met wie het nog is als toen hun opziener hen leidde. De schrijver heeft niet van de lezers gezegd, zo merkt v. Hofmann op, dat zij onmondige kinderen waren die nog in de aanvang van het christelijk leven waren, maar dat zij, terwijl zij lang genoeg onderricht zijn om leraars te zijn, in een staat waren gekomen dat zij het voedsel van onmondige kinderen nodig hadden, in plaats van dat zij als volwassenen vaste spijs tot hun voedsel moesten hebben. Hij kan dus met hen niet als met onmondigen handelen en hun datgene willen leren wat men aan mensen leert die Christus eerst moeten leren kennen; maar het moet zijn streven zijn hen boven de toestand waarin zij gekomen zijn en tot het standpunt te verheffen dat zij moesten innemen.

De zuigeling gebruikt slechts de moedermelk en heeft geen onderscheidingsvermogen voor ander voedsel. Maar tegelijk met de spraakorganen ontwikkelt zich het vermogen en vormt zich de behoefte om andere spijsen te genieten. De menigvuldigheid van vaste spijsen oefent de smaak. De ondervinding van het schadelijke of gezonde regelt de smaak, geeft hem wet en rede. Zo worden in het lichamelijke door het regelmatig gebruik de zinnen geoefend tot onderscheiding van hetgeen goed of kwaad is. Die onderscheiding wordt tot gewoonte en die gewoonte scherpt de zinnen, zodat zij instinktmatig gaan onderscheiden wat zij toch in de grond hebben leren onderscheiden. Zo ook in het geestelijke. De volwassenen, dat zijn niet zij

die niet meer hoeven groeien, maar zij die zich op de rechte weg van geestelijke groei bevinden, wier leven in Christus geen stoornis ondervindt, die van Hem niet afgeleid worden naar een andere weg: zulke christenen kunnen, omdat zij in hun levensgemeenschap met Christus de geestelijke zintuigen gescherpt hebben tot onderscheiding van goed en kwaad in geestelijke zin en een gewoonte ontwikkeld hebben om terstond te bemerken wat al of niet uit Christus is, de waarheid verstaan. Voor hen is het woord van de gerechtigheid, voor hen is de vaste spijs. Zij weten door hun zedelijke zintuigen, door de fijne en tedere voelhorens van hun geest (dit is toch de eigenlijke kracht van de uitdrukking zintuigen) wat gezonde leer is en wat niet. Zij hebben daarvoor geen van buiten aangebrachte regels of toetsstenen nodig. Zij hebben in de Heilige Geest zelf die toetssteen. Zij hebben, zegt Johannes, de zalving van de Heilige en weten alle dingen; want die zalving leert hen alle dingen.

Er mag in het leven na de bekering nooit ontbreken wat men proces noemt, d. i. een gestadige ontwikkeling van kracht, een voortdurende ontplooiing van het schone van het hogere leven, een steeds uitbotten en rijpen van vrucht. Stilstand is een eigenschap van de dood, maar niet van het leven. Een zo machtige overgang als van het rijk van de duisternis in het Koninkrijk van de Zoon van de liefde kan niet verborgen blijven. Een kind van God en "het licht onder de korenmaat" horen niet bij elkaar. Dat proces van het nieuwe leven heeft drie verschillende kanten, van waaruit men het bezien kan, naar gelang het 1 door God zelf in ons gewerkt; 2 door ons persoonlijk ik in het geloof tot het onze gemaakt; en 3 voor de wereld in vruchten van de dankbaarheid openbaar wordt. Aan de pas bekeerde geeft, wat het eerste punt betreft, de Heilige Geest nog niet de spijs, die Hij aan de geoefende schenkt, er komen bij voortgaande ervaringen aan Gods kinderen, openbaringen van kennis, ontsluitingen van een innige gemeenschap met de Heiland, bovenal bevindingen van kracht en genietingen van zaligheid toe, die aan de pas bekeerde nog onthouden moeten worden, omdat ze hem nog te machtig zouden zijn en de geregelde orde ook bij deze inwerkingen van de Geest niet kan worden veronachtzaamd. Evenzo blijft, voor wat, ten tweede, ons persoonlijk ik aangaat de geloofsmacht bij het kind van God niet vanaf het begin tot de einde aan zichzelf gelijk. Wel is het geloofsvermogen in de eerste dagen na de bekering zeer krachtig werkend. Maar dit is een natuurlijke overspanning, die altijd vast na enige tijd door inzinking achtervolgd wordt. Dan pas komt de oefening, komt de zielservaring, komt de geestelijke bevinding en leert het persoonlijk geloof, door vallen en opstaan, hoe het op de paden van de Heere te lopen heeft. Daardoor worden de enkels vaster, de werking van het geloofsvermogen geregelder, hecht het zich inniger aan het woord van de Heere en leert het door bittere teleurstelling, de krachtsverspilling van het overgeloof en de Godverzoeking van het verzoeningsgeloof wel af. En tenslotte komt dan ook, ten derde, in de vruchten deze gezonde groeikracht van het groen geworden hout uit. De ongelooflijke kracht namelijk van de gewoonte, die vóór zijn bekering in de dienst van de zonde was, begint nu langzaam aan in de dienst van het heilige over te gaan, de poel blijft wel goddeloos uitdampen uit de verpeste kuil van de natuur waarin we geboren zijn, maar de giftige dampen kunnen in zijn menselijk organisme niet meer zo sterk doordringen. De vermogens van zijn geest, de vleugels van zijn ziel en de zintuigen van zijn lichaam ontvangen al meer en meer een plooi, die maakt dat met gelijke krachtsinspanning voortaan al overvloediger resultaat verkregen wordt en zo is de pas gezette vrucht beter tegen de koude nachtvorsten gehard. Toch moet men nooit uit het oog verliezen dat het geloofsproces in Gods kinderen noch bij allen eenzelfde vorm draagt, noch ook in alle ogenblikken en tijden zichzelf gelijk blijft. Gij vindt christenen bij wie dit geestelijk proces een volkomen geleidelijke ontwikkeling vertoont en met onverstoorbare gelijkmatigheid zijn heerlijke weg vervolgt. Maar deze zijn de minsten in aantal en tegenover hen staan tal van broeders, die nu eens te hard, dan weer te zacht lopen, of door onvoorzichtigheid in kuilen vallen, waaruit zij dan straks weer moeten opkomen. Anderen weer, winteren lang, om bijna

zonder lente in een late zomer over te springen. Ja, men vindt er ook, bij wie je slechts nu en dan de vonk ziet opgloren, die u de overtuiging hergeeft dat er onder die dode as toch iets smeult. Dat hangt af van de nawerking van het verleden of van de omgeving die ons bewerkt; van de leidende geesten onder wier beademing we komen, van de grondneiging van ons karakter; of van de oprechtheid of leugenachtigheid van ons vroom willen en bedoelen, of ook van de vrijmachtige verscheidenheid waarin het de Heilige Geest belijft Zijn heerlijke glans te doen uitstralen. Maar welk verloop dit heiligsproces ook bij ons neemt, deze drie verschijnselen zijn daarvan onafscheidelijk: ten eerste dat bij korter of langer tussenpozen weer zondige uitwerkselen zich tussen de werkingen van het goede indringen; ten tweede dat aan alle werkingen van het goede iets heiligs ontbreekt dat er aan zijn moest en iets besmets aankleeft dat er niet aan hoorde; ten derde dat voor het bewustzijn van de uitverkorenen zelf hun schuld al groter en hun heiligheid steeds onvoldoender wordt. Over elk van deze drie een kort woord ter toelichting. Allereerst dan: de reeks van goede werken wordt altijd weer door uitwerkingen van de zonde afgebroken. De tegenwerping dat toch de volmaakbaarheidsdrijvers het tegendeel beweren en dat men in christelijke bedehuizen de heiligschennende taal heeft moeten aanhoren dat een zondaar zeggen durft: "wie van uw overtuigt mij van zonde?" of ook een ander roemen durft: "in deze laatste dertig jaren geen enkele zonde bedreven te hebben" bewijst tegen onze stelling niets. Of meent u dat de stelling "om te slapen, moet het lichaam in rust zijn", moet opgegeven worden terwille van de slaapwandelaars; of wel dat de stelling "met de ogen toe ziet men niet," door de helderziende onhoudbaar wordt; of ook dat de goddelijke stelling "een vrouw zal met smart baren" wordt opgegeven door het feit dat zich te laten chloroformiseren steeds meer het waagstuk van vele barenden werd? Immers, het komt bij zo'n onderzoek erop aan, niet wat enkele individuen beweren, maar wat de gewone zielsbevinding is. Hoe het in de regel toegaat. Bovenal hoe het toegaat als het normaal gaat, d. i. gaat naar Gods Woord. Uitzonderingen, bovenal indien ze, zoals hier, ingebeeld zijn, bevestigen de regel en stoten die allerminst omver. Zijn er dan ook onder Gods kinderen enthousiasten, die de nuchterheid van de Geest prijs geven, zich dronken drinken aan de wijn van hun bezwijmeling en zich, ofwel door onvoorzichtigheid of met opzet bedwelmen laten, dan rekenen zulke broeders slechts in zoverre mee, als uit hun geestelijke overspanning niet tot wat werkelijk in hen omgaat, maar wel tot het tegendeel mag besloten worden. Ten tweede, zelfs aan onze beste werken ontbreekt iets heiligs en kleeft een smet. Ongetwijfeld komen de krachten van het hogere leven blank als sneeuw van boven en met meer dan aardse reinheid tot ons hart. Maar als je nu witte sneeuw op een met modder bevuilde bodem doet vallen, kan ze dan bij de vermenging wit blijven? En hoe zou dan, vragen we u, het heilige van God, dat vlekkeloos rein in ons komt, onbesmet weer in goede werken uit ons kunnen te voorschijn komen, indien het daartoe de onreine en onzuivere weg doorlopen moet van een bezoedeld menselijk organisme? Ook al stelt men dus voor een ogenblik dat voor zeker heilig werk de inspiratie geheel van boven kwam en de wilswerking ongebroken was en het geloof onvermengd bleef, zelfs dan nog zou dat heilig werk het stofgoud van de vleugels verloren hebben, voordat het als vrucht van onze liefde van de stam van ons leven werd geplukt. En kan op die manier niets onbesmets van ons uitgaan en door dezelfde oorzaak stuit men bij elk goed werk op een tekort. Een tekort, niet alsof de genade van God niet volkomen zou zijn, maar zó dat het onvolkomen werktuig, waardoor wij die genade in ons opnemen, de volle stroom van het leven niet doorlaat. De mond van het geloof kan zich daartoe nog niet wijd genoeg opendoen. En ook al stelde men dat het geloof zichzelf daartoe overtreffen kon, dan nog zou de gloed van het leven bij zijn doorgang door ons koud wezen afkoelen en een deel van de ontvangen kracht verloren raken, voordat ze in het verborgene de weg had afgelegd die van de wortel van ons leven door stam en kroon en tak naar bloesemknop en vrucht leidt. De drie-enig God is zeer zeker almachtig, maar die almacht heeft zichzelf in de begrensde natuur van het schepsel vrijwillig een perk gesteld. Zo min nu

als Gods almacht de wateren van de oceaan in de bedding van de Zuiderzee zou kunnen vatten, evenmin kan de almacht van Gods genade de volheid van Zijn leven in een keer doen invloeien in een nog onontwikkeld, beperkt en nog onafgewerkt geestelijk schepsel. Op die grond leerden dan ook onze vaders en leraren wij met hen dat een kind van God, zelfs bij zijn beste werken, voor wat ontbreekt nog de aanvulling van de plaats bekledende gerechtigheid van Christus nodig heeft en voor wat er is de bedekking niet missen kan van de verzoening die er is in Zijn offerande. En dienovereenkomstig voegden we aan deze beide daarom tenslotte nog deze stelling toe: voor het bewustzijn van Gods uitverkorenen wordt hun schuld al groter en groter en hun heiligheid al meer onvoldoende. De schatten die in het bloed van de Zoon van God, in Zijn kruisverdiensten en in Zijn doodsangsten liggen, zijn zo rijk en overheerlijk dat men pas van lieverlee en langzamerhand ook dan nog slechts bij benadering er de onbeschrijflijke majesteit van kennen leert. Deze verworven schat van balsem voor de ziel is namelijk van dien aard dat hij alleen door hem op de wond te leggen kan gewaardeerd worden. Hoe verder men dus doordringt in de kennis van de zonde en op die telkens beter gekende zonde voller en overvloediger dat bloed van de Zoon van God ter verzoening door het geloof toepast, des te onbelemmerder wordt ook ons inzicht in het wonder van Golgotha. En dat op drie manieren. Allereerst doordat Gods kinderen pas bij voortgang in geestelijk leven een ook maar enigszins adequaat inzicht krijgen in het diep verderfelijke wezen van de zonde als zonde. Hoe hoger men klimt hoe ontzettender het inzicht wordt in de diepte waarin men dreigde neer te storten. En zo ook wordt pas bij ons groeien in genade van lieverlee voor ons oog de verschrikkelijkheid van het verderf openbaar, waarvan de Heer van de heerlijkheid ons door Zijn bloed en tranen heeft verlost. Dan gaat bij het rijzen van de zon der gerechtigheid boven de kim pas van lieverlee dat voller licht over ons verleden op, waardoor we werkelijk ons vroeger leven buiten Christus leren haten en verfoeien. Wel snijden we dit leven reeds af bij de bekering, maar meer instinctmatig dan met helder bewustzijn en dat wel om de eenvoudige reden dat de maatstaf om zonde en heiligheid te meten ons dan nog ontbreekt. Maar krijgen we daar langzaam aan kennis van, dan begint ook dat verleden al zwarter te worden, niet om ons bij vernieuwing de ziel te beangstigen, maar om steeds dieper en voller ons te baden in de heerlijkheid van die kruisverdiensten, waardoor we van zo'n grote schuld zijn verlost. En tenslotte klimt het schuldbesef evenzeer, omdat we ook bij onze beste werken al meer gaan letten op de schuldige en zondige bijwerkingen van onze onheilige bedoelingen. Er komt meer verlichting, daardoor meer opmerkzaamheid en fijne tact en "door de gewoonte worden de zinnen geoefend tot onderscheiding tussen goed en kwaad." Zo leert men langzamerhand smetten zien, waar men zich eerst in eigen voortreffelijkheid behaagde, en het einde is dat we zelf al minder worden en Christus al meer wordt voor ons geloof. Dat tegelijk hiermee voor het besef van Gods uitverkorenen hun heiligheid al onvoldoender wordt, is van dit dieper indringen in het wezen van de zonde slechts de keerzijde. Wat heilig en goed en recht is, menen we eerst zelf wel te kunnen uitmaken. We gaan dan af op eigen inbeelding, meten dan met de standaard van het zedelijke leven die in onze vrome omgeving geldt en rekenen dus naar een menselijke wet. Maar komt er genade, dan houden we het bij die menselijke wet, die niets dan afgoderij in haar wortel en dood in haar vrucht is, niet uit. De Heilige Geest dringt ons dan naar Gods wet! Wij zouden er niet heen willen, want die wet is een verterend vuur dat niets heel aan ons laat. Maar weerstand baat niet. We moeten er aan. We moeten in dat vuur. De Geest gunt ons geen rust. En leven we dan, na in die eisende wet van God geheel verteerd te zijn, in de volbrachte wet van God, d. i. Christus, weer glorieus op, dan ziet ons oog ook iets anders dan vroeger, dan meer het met een anderen maatstaf, dan rekent het bij alle geestelijke becijfering van nu aan met de oneindige goddelijke differentiaal, d. w. z. dan meer Gods kind alle dingen en laat zichzelf en zijn werk door de Heilige Geest meten, "naar de wet van God" in haar oneindige geestelijke verdieping, of, wil men korter nog, naar de negen geboden met het tiende als commentaar en Christus als Uitlegger. Als hij

beetje bij beetje zover komt, bespeurt het kind van God hoe onheilig laag en beschamend klein hij, om zichzelf te dekken, tot dusver de heiligheid van zijn God beoordeeld had en ziet nu, in Christus geborgen, bij het licht van de Geest, die heiligheden van Gods drieënig wezen al groter, al rijker, al heerlijker worden, ja zo in schittering en luister groeien en toenemen dat al zijn eigen werk er al schameler en nietiger bij wegzinkt en hij beseffen gaat wat een zonde en trots het was toen hij eerst een tijd lang de majesteit van de Heere naar zijn eigen geestelijke gebrekkigheid verkleinen durfde. Zo is er dan in de begenadigde een geestelijk proces dat voor hem het bloed van Christus al dierbaarder en de heiligheden van God al heerlijker maakt en edeler vruchten in hem rijpen doet, omdat ze uit oprechter geloof, d. i. uit dieper verwerping van zichzelf, voortkomen. Ziedaar dan de keten die de roeping van Gods kinderen met hun verheerlijking samenbindt en waarin geen enkele van de schakels, waarop we wezen, kan uitvallen. Wie nu anders leert, die richt het werkverbond na de bekering weer op, vervormt de deugden van God naar eigen begeerte en raakt in zijn bedrieglijke waan steeds verder af van die waarachtige en zaligmakende kennis van God, waarin het eeuwige leven schuilt. Als Icarus zweeft hij hoger dan God het een mens op aarde gegeven heeft, maar om, als straks de was aan de vleugels wegs melt, dieper neer te storten dan het naar Gods aanbeddelyk plan voor Zijn kinderen reeds op aarde was vastgelegd.

HOOFDSTUK 6

WAARSCHUWING TEGEN AFVAL, AANMANING TOT VOLHARDING

1. Laten wij ons daarom richten op de volmaaktheid, omdat het met de lange tijd dat gij christen zijt, beter overeenkomt u vast voedsel dan melk te geven en laten we het beginsel van de leer van Christus, de christelijke leer in haar eerste beginselen, die melk voor de onervarenen (hoofst. 5: 12v.), laten rusten. Laat ons zonder verder omhaal van woorden overgaan tot een zaak die alleen met de volwassenen (hoofst. 5: 14) kan worden behandeld. Wij willen dat doen, niet weer (hoofst. 5: 11) alsof gij nog onge oefend was, door het fundament van de bekering van dode werken en van het geloof in God te leggen. Daarvan zouden wij moeten spreken als wij mensen voor ons hadden die nog bekeerd moesten worden van farizeese werkheiligheid en die nog zonder het levend geloof in God zijn gebleven (hoofst. 9: 14 Jak. 2: 19).

De apostel schijnt in deze woorden te zinspelen op het bouwen van een huis. Hij wil zeggen dat wie hierin eerst een goed en zeker fundament leggen, doch daar niet bij blijven, maar voortvaren in het gebouw op te trekken. Zo is het ook niet genoeg en voldoende, niet verder in de christelijke godsdienst te komen dan tot de kennis van de eerste beginselen daarvan; maar men moet trachten en zich inspannen om een volmaaktere trap en mate van kennis in de verborgenheden van het evangelie te verkrijgen. De mening van de apostel is niet dat wij de beginselen van Christus' leer zo zullen nalaten dat wij ze terzijde zullen stellen, maar wij moeten ze daar laten om vandaar uit verder te gaan en te vorderen in de kennis van de christelijke leer.

Geloof en bekering kunnen nooit van elkaar gescheiden worden: de boetvaardige zondaar verlaat zijn zonden en wendt zich door bekering af van zijn zonden en tot die God, in wie hij gelooft. Het geloof in God betekent hier niet het geloof in het wezen en de volmaakheden van God, dit leert zelfs het licht van de natuur, maar er wordt iets meer vereist in het geloof van de christen. Gij gelooft in God, zegt Christus, gelooft ook in Mij. Het betekent hier dus een geloof in God, als vervulling van de grote belofte, aan Abraham gedaan, om Christus, om Jezus Christus de Messias te zenden en vergeving van de zonden door Hem te schenken. Dus wanneer deze twee leerstukken, die zo dikwijls samengevoegd zijn in de heilige Schrift, geloof en bekering, door de apostel Paulus gemeld worden, verkondigt hij zowel aan Joden als aan Grieken de bekering tot God en het geloof in onze Heere Jezus Christus. En als wij de redevoering van Petrus inzien, waardoor als het ware het fundament gelegd wordt onder de Hebreërs, zullen wij vinden dat het geloof, dat hij hun leerde, een geloof in God was, als vervulling van Zijn beloften.

2. Evenmin willen wij weer spreken over de leer van de doop, de doop in de naam van Christus (Hand. 2: 38) in tegenstelling tot het dopen van de mozaïsme (hoofst. 9: 10 b) en van de johanneïsche doop (1 Joh. 5: 6), waaromtrent de dopelingen worden onderricht (Hand. 2: 42) en over de oplegging van handen, die bij de doop plaats heeft en waarbij de Heilige Geest wordt toegedeeld (Hand. 8: 17; 19: 6) en over de opstanding van de doden en het eeuwig oordeel, die voor het christelijk leven zo belangrijke artikelen van het geloof en van de hoop (Hand. 24: 15v., 25; 26: 23; 17: 31

Het meervoudig "dopen" duidt hier misschien niet meer aan dan het enkelvoudig "doop" of "doop bij uitnemendheid." Er was toch bij de Joden ook een doop van de proselieten bekend; en misschien eisten wel de Joodse christenen in Palestina dat een heiden die tot het

christendom overging, eerst de doop van de proselieten aan zich liet bedienen, voor hij de christelijke doop ontving. Wellicht wordt ook op de doop van Johannes en die van Christus gedoeld. (V. D. PALM).

3. En dit, wat wij voor het ogenblik nog nalaten, zullen wij echter niet geheel voorbijzien, maar dat ook later doen en u dus de eerste gronden nog eens herinneren, a) indien God het toelaat en u bewaart voor afval van Christus; want als u avvallig wordt, dan zullen wij u moeten opgeven en niets meer tot uw vernieuwing kunnen doen.

a) Hand. 18: 21; 1 Kor. 4: 19

Als datgene waaruit het beginsel zou bestaan, noemt de schrijver in de eerste plaats bekering of verandering van gezindheid, zodat men zich van dode werken afkeert en geloof, dat zich tot God keert. Hij noemt niet de leerstukken die hierover handelen, maar dit zelf, dat men van andere gezindheid en gelovig wordt; want het gebouw, waarvan de grondlegging niet opnieuw geschieden moet, is het herstel van een christelijke staat en niet het oprichten van een gebouw van leerstellingen. De uitdrukking "de dode werken" omvat alle werken waarin het leven van God niet woont. De schrijver gebruikt die uitdrukking om onder hetgeen waarvan de christen zich in de eerste plaats moet afkeren, ook alle werken van de wet, zoals de natuurlijke mens die doet, te vatten; het zich afwenden van alle werken van de natuurlijke mens, hetzij wetsovertreding of wetsvervulling, is tevens een zich gelovig wenden tot God, een teken dat men tot Hem, de levende, ook graag in een levende relatie zou willen treden (Hand. 2: 37; 9: 6; 16: 30 en beiden tezamen, dat afkeren en dit zich toekeren, leidt tot op de drempel van het christendom. In de vertaling van Luther vinden wij, misschien niet ten onrechte, in plaats van "leer van de dopen", "van de dopen, van de leer", zodat wij een zevental stukken vinden die ons aan de Handelingen van de apostelen doen denken. De drieduizend op de dag van het Pinksterfeest lieten zich dopen, waren volhardend in de leer van de apostelen, hadden onder handoplegging de Heilige Geest ontvangen en wachtten nu, zoals ook Paulus, eveneens een christen uit de Joden, van zichzelf betuigt, op de opstanding van de doden in het toekomstige oordeel; in die hoop oefenden zij zich dan om een onbevlekt geweten te hebben, zowel voor God als voor mensen, waartoe zij aanleiding vonden in de wet van Mozes. Daarom gingen zij in de Joodse synagogen nog elke sabbatdag luisteren naar de lezing (Hand. 15: 21), terwijl zij die nu niet meer verstonden naar de stellingen van de ouden, maar volgens Christus' uitleg in de bergrede (MATTHEUS. 6: 20vv.), omdat zij toch van de dode werken bekeerd waren en in God gelovig waren geworden. Op deze wijze heeft Jakobus II de rechtvaardige hen geleerd, zoals zijn brief dat bewijst. Ook de schrijver van onze brief wil hen weer in dit grondbeginsel van hun christendom leiden, als het hem met dit schrijven lukt hen voor afval van Christus en terugkeren tot het Jodendom te bewaren. Een zwaar oordeel zou hen treffen als zij afvielen en tot het oude terugkeerden: dat is het waarop hij hen in vs. 4-8 wijst. Hij heeft echter, zoals hij in vs. 9-20 te kennen geeft, een goed vertrouwen in hen en belooft daarom in hoofst. 13: 19 en 23 dat hij spoedig met Timotheus tot hen zal komen. Die belofte heeft hij, nadat hij eerst, zoals wij aannemen te Antiochië in Syrië met de apostel Johannes een samenkomst heeft gehad en deze volgens opdracht van de nu heengegane Paulus tot verhuizing naar Efeze bewogen heeft, te zijner tijd ook vervuld. Hij heeft toen zo'n invloed op de gemeente uitgeoefend dat hij haar later, toen in oktober van het jaar 66 het uur voor haar was gekomen om naar aanwijzing van de Heere Jeruzalem en het Joodse land te verlaten (Luk. 21: 20vv.), haar vandaar kunnen uitleiden en naar Pella, de plaats van zijn eigen woning, in veiligheid kunnen brengen. Wij houden, zoals reeds meermalen door ons is te kennen gegeven en ook in het woord van Origenes, dat wij boven deze brief als motto hebben geplaatst, Lukas voor de schrijver van de brief. In hem heeft de

school van Paulus door hetgeen de brief over Christus' persoon en ambt leert, aan de in vs. 1v. op juiste wijze voorgestelde, vooral door Jakobus II ontwikkelde christelijke staat van de Hebreeuwse gemeenten, die echter nog niet voldoende was om het Jodendom te overwinnen en zich daarvan te emanciperen, toegevoegd wat nog ontbrak (vgl. Rom. 1: 11).

4. a) Want het is onmogelijk degenen, die eens verlicht geweest zijn, op wie eenmaal het licht van het evangelie heeft geschinen (hoofst. 10: 26, 32) en de hemelse gave van vrede en rust in hun hart gesmaakt hebben (Hand. 2: 38 Rom. 5: 1 Fil. 4: 7) en deel hebben gekregen aan de Heilige Geest,

a) MATTHEUS 12: 31; 1 Joh. 5: 16

5. en die het goede woord van God in de troostvolle en heerlijke beloften, die het in zich sluit (Joz. 21: 45 Jer. 29: 10) geproefd hebben, evenals de krachten van de toekomstige eeuw, waarmee wij reeds hier beneden worden toegerust om een godzalig leven te leiden en bekwaam te worden voor de erfenis van de heiligen in het licht (2 Petrus 1: 3vv.),

6. en, ondanks dat, afvallig worden, zodat zij niet alleen de zedelijke uitwerkingen van de christelijke waarheid zich in sommige gevallen onttrekken, maar in geen opzicht meer daarvan willen weten, die zeg ik weer te vernieuwen tot bekering, daar toch een menselijk leraar geen ander middel tot bekering heeft dan de prediking van Hem die zij van zich hebben gestoten (hoofst. 10: 2v.). Dat is onmogelijk bij zulke mensen, die als het ware zelf de Zoon van God opnieuw kruisigen, daar ook zij roepen "weg met Hem, Hij moet gekruisigd worden" (Joh. 19: 15) en Hem zo openlijk te schande maken (1 Tim. 1: 15), daar zij Hem nu lasteren met de ongelovige Joden, aan wier zijde zij zich hebben gesteld.

Men vergelijk hierbij 1 Joh. 2: 19; 5: 16v. daarbij gevoegde aanmerkingen 1Jo 2: 19.

Twee vragen treden bij deze woorden de lezers voor de geest: in hoeverre is het mogelijk dat waarlijk verlichte, met de Heilige Geest vervulde mensen kunnen afvallen? En in hoeverre is het onmogelijk dat afgevallenen zich weer bekeren? Een door God tot zaligheid uitverkoren mens kan zeker niet verloren gaan, maar of iemand uitverkoren is, daarvan kan en moet hij, door het geloof in Christus, door het getuigenis van de Heilige Geest verzekerd worden. Onze verkiezing, onze volharding aan het einde, is een geloofspunt, evenals de genade van Christus in het algemeen. Deze zekerheid, door God verkoren te zijn, sluit echter de ware blijvende bekering van het hart en de volhardende trouw aan het verbond in. Immers iemand verkrijgt niet het getuigenis van de Geest dat hij uitverkoren is, hij moge zijn en doen wat hij wil, wanneer hij bekering en geloof verzaakt. Verder, zoals deze zekerheid ontstaan is, zo alleen kan zij ook bewaard blijven. Of ik ze gisteren zonder zelfmisleiding bezat, kan ik heden niet enkel uit herinnering weten, zij moet nog heden onder dezelfde voorwaarden van ware boete en levendig geloof worden vernieuwd, ja steeds nieuw en levendig bewaard blijven. Bedenkt men dus deze waarheid in haar volle omvang en samenhang, dan is een misbruik van de leer van de verkiezing en van de zekerheid van de eeuwige zaligheid onmogelijk. Maar daaruit volgt ook dat die zekerheid die de mensen ervan menen te hebben die later afvielen, een zelfbedrog was. Zij konden verlicht zijn, de hemelse gave van de Heilige Geest kon hun verleend zijn (dit is, zij konden deel hebben gekregen aan de Heilige Geest) en het goede (Gr. "heerlijke Woord van God en de krachten van de toekomstige eeuw (d. i. de vernieuwende werkingen van de Geest, die ons hier beneden bij voorbaat verplaatsen in het eeuwige rijk van de heerlijkheid) kunnen zij misschien geproefd hebben; dit zijn grote genadetekenen van God, die aan de ware, blijvende bekering kunnen voorafgaan, zonder dat in de mens de laatste en

geduchtste tegenstand overwonnen is. Vallen nu zulke mensen af, die deze grootste bewijzen van Gods genade ontvangen hebben, dan verklaart de schrijver hun vernieuwing tot boete voor "onmogelijk." Het is niet te ontkennen dat ook Christus de redding van de rijken, door de gelijkenis van de kameel en het oog van de naald, voor een onmogelijke zaak verklaart, maar ze toch heeft verklaard als mogelijk bij God. Men zou dus dit woord nog geen geweld aandoen, wanneer men het zo uitlegde als in de regel onmogelijk, zonder dat daarmee de uitzonderingen werden uitgesloten door een machtig, geheel uitzonderlijk ingrijpen van God. Maar er is hier toch wel meer gezegd. Duidelijk wordt hier gewezen op de zwaarste zonde, de lastering van de Heilige Geest, wanneer de mens de verlichtende en vernieuwende kracht van het evangelie aan geest en hart als een goddelijke werking ondervonden heeft en haar niettemin lasteren en smaden kan. De Zoon van God weer kruisigen en bespotten heet dan zoveel als, voor zoverre in onze macht staat, Hem weer aan de smadelijke dood prijsgeven en, wat onze gezindheid betreft, Hem aandoen wat Zijn vijanden Hem deden lijden, toen zij Hem aan het kruis brachten. De lastering van God geschiedt in het algemeen door mensen die Hem in Zijn openbaring nog niet kennen, aan wie God Zich wel in Christus geopenbaard heeft, maar door wie Christus nog iets buiten hen gebleven is, die nooit iets anders dan het historisch geloof gekend hebben; de lastering van de Heilige Geest kan slechts door hen geschieden aan wie de Vader en de Zoon Zich innerlijk door die Geest geopenbaard hebben. Van zulke mensen is hier dan ook sprake. Overigens zegt de schrijver hier niet, evenmin als Christus, dat zij tot wie hier gesproken werd, deze zonde reeds werkelijk begaan hadden. De ene mens zal dit zeker nooit van de andere kunnen zeggen, maar hij waarschuwt er ernstig voor dat elke verkoeling jegens de erkende waarheid een stap is tot volledige afval en algehele verharding.

De schrijver zegt wel dat zij verlicht zijn geweest, doch de discipel van de Heere moet zelf een licht zijn. Een huis kan van buiten verlicht zijn, terwijl het innerlijk nog donker is. Van het woord "smaken" zeggen de Statenvertalers terecht "niet omdat zij de hemelse gave in het wezen ooit zouden ontvangen hebben, maar omdat zij een klein begin, gelijkenis of schijn ervan gevoeld hebben, zoals het woord "smaken" tegenover "innemen," "drinken" gesteld wordt in MATTHEUS. 27: 14 waar Christus in de gelijkenis van de zaaier smaken (MATTHEUS. 13: 20, 21) noemt "een ontvangen van het woord met blijdschap," dat nochtans geen wortel d. i. geen recht vertrouwen op Christus heeft, noch behoorlijke vruchten geeft, omdat het op steenachtige plaatsen, d. i. in een hart dat niet behoorlijk voor God vernederd en bereid is, gevallen is. Het woord "smaken," "proeven" geeft geenszins een eten, een drinken, een verzadigd worden te kennen, terwijl toch hij die van het water, dat Christus geeft, drinkt, nooit meer dorst zal hebben en wie Zijn vlees eet, het eeuwige leven heeft. Smaken is een proef nemen om daarna te beslissen of men zich daaraan verzadigen wil. Zo geeft het woord "deelachtig" ook geenszins te kennen een vervuld worden met de Geest, een vernieuwd worden door de Geest, een wedergeboren worden door de Geest, maar geeft slechts enig verband te kennen, net als het zelfstandig naamwoord "mededeel" in 2 Kor. 6: 14 Ook Saul werd door de Geest een ogenblik meegevoerd en van de zeventig mannen, op wie de Geest gelegd was in Mozes' dagen, bleven alleen Eldad en Medad over, op wie de Geest ook verder rustte. Met zorg zijn dus wel de woorden gekozen, zodat geen enkel woord hartgrondige bekering, innerlijk genadewerk of verkiezing van God aanduidt en dat mensen bij wie dit niet het geval is, na een tijd lang meegegaan te zijn, weer tot de wenteling in het slijk terugkeren, is de voortdurende ervaring.

Uw traagheid in het onderzoeken van de meer verheven waarheden van het evangelie zou de weg banen kunnen tot afval van het christendom. Laat mij u tegen dat afval ernstig waarschuwen, laat mij u de slechtheid en de vreselijke gevolgen van dat afval onder het oog

brengen; te weten, het is onmogelijk voor mij en alle predikers, die alle mogelijke middelen gehad hebben om hen van de waarheid van het christendom te overtuigen, hen die ondanks dit alles het christendom verzaken, opnieuw terecht te brengen, aangezien zij zich openbaar maken als mensen die voor geen overtuiging vatbaar zijn; het is menselijk gezien ten ene male ondoenlijk om zulke mensen, die eens grondig in de waarheden van het evangelie zijn onderwezen en door de kracht van beslissende bewijzen van de waarheid van het christendom zijn overtuigd, die door oplegging van de handen, bij hun doop, de buitengewone gaven van de Heilige Geest ontvangen hebben, die de voortreffelijkheid van de evangelieleer erkend hebben en de verbazende wonderen, waarmee de waarheid van het evangelie bevestigd is, aanschouwd hebben, die dus alle mogelijke middelen gehad hebben om volkomen van de waarheid van het christendom verzekerd te zijn, het is, zeg ik, voor mensen ten ene male onmogelijk om zulke, wanneer zij, ondanks al deze middelen van overtuiging, het christendom verzaken, weer terecht te brengen; aan zulke leden is, van de kant van de mensen, niets meer te doen. Deze verklaring, menen wij, beantwoordt volkomen, èn aan de kracht van de woorden èn aan het verband van zaken èn aan het doel van de apostel. Men kan dus uit deze tekst geen bewijs afleiden tegen de standvastigheid van de heiligen, er wordt geheel niet gesproken van mensen die de zaligmakende gave van het geloof ontvangen hebben. Ook heeft de apostel geheel niet gedacht aan de zonde tegen de Heilige Geest, die alleen plaats had bij de hardnekkige Farizeeën, toen de Heiland wonderen verrichtte door de oneindige kracht van Zijn godheid. Evenmin wordt er geleerd dat mensen die, hoewel zij alle middelen van overtuiging hebben ontvangen, het christendom verzaken, door Gods genade niet kunnen bekeerd worden, maar alleen dat het voor de predikers van het evangelie geheel onmogelijk is om zulke mensen terecht te brengen, omdat zij alle middelen van overtuiging links laten liggen. Er konden geen krachtiger bewijzen van de waarheid van het christendom gegeven worden dan die zij gezien hadden.

Uit al hetgeen de apostel zegt, is geen bewijs te halen dat het onmogelijk was bij God om hen terug te roepen en weer te vernieuwen tot bekering; het zij door zijn verschrikkingen in hun geweten of door enige grote straffen of door de kracht van Zijn Geest in hun harten; nog veel minder bewijst het dat als zij zich bekeerden, zij echter geen vergiffenis konden krijgen. De apostel gebruikt hier slechts dezelfde wijze van spreken als gebruikt wordt van een geneesheer die zijn lijder opgeeft, die niet geregeld zijn geneesmiddelen wil gebruiken; of van een vader die een onverbeterlijke zoon opgeeft en zegt: ik wil hem geen voorschriften meer geven; of ik wil hem niet meer vermanen, maar wil mijn lessen aan mijn andere kinderen geven, die daardoor verbeterd worden, want ik kan geen andere geven dan die ik reeds gegeven heb; het is onmogelijk enig goed aan hem te doen. Noch de vader, noch de geneesheer denken dat het onmogelijk is voor God hen te herstellen. De profeten hebben veel van zulke gezegden: waarom zou men meer geslagen worden?

Deze dingen hebben plaats in de harten en het geweten van mensen die onwedergeboren voortgaan. Zij hebben kennis, overtuiging, hoop en vrees en tijden wanneer zij ernstig blijken, maar zij zijn niet werkelijk verootmoedigd, niet geestelijk gezind; de godsdienst is hun vermaak niet; zij ontvangen Christus niet van harte in al Zijn ambten, noch beminnen oprecht Zijn schikkingen en bevelen. De oude natuur, de grond van zelfzucht is onderdrukt of tevreden gesteld, maar een nieuwe natuur is niet teweeggebracht, daarom vallen zij in tijd van beproeving. Zoveel zij konden, kruisigden zij de Zoon van God opnieuw en brachten Hem tot openbare schande door Zijn godsdienst te verloochenen en Zijn naam te lasteren, zich te verbinden met Zijn vijanden en kwaad te doen aan Zijn discipelen. Zulke mensen moeten als verhard worden beschouwd; maar juist de woorden van deze tekst bewijzen dat allen die door berouw vernieuwd zijn, vergeving zullen ontvangen, zodat de nederige zondaar, die

schuld bekent en om genade roept, geen grond kan hebben om door deze tekst ontmoedigd te worden, waarvan zijn geweten hem ook moge beschuldigen. Dit bewijst niet dat iemand die een nieuw schepsel in Christus is, ooit geheel en al van Hem afvalt. Het doel en de macht van God, het offer en het gebed van Christus, de beloften van het evangelie, het eeuwigdurend verbond dat God met hem gemaakt heeft, vastgelegd in alle dingen en zeker de inwoning van de Geest en het onsterfelijke zaad van het Woord, dat zijn de zekerheden van oprecht gelovigen; maar de boom die deze wortels niet heeft, zal niet blijven staan.

7. Want de aarde (Mal. 4: 6 Openbaring 6: 4), die de regen, die er telkens opvalt, indrinkt en bekwaam, nuttig kruid voortbrengt voor degenen door wie zij ook bebouwd wordt, die ontvangt zegen van God tot toenemende vruchtbaarheid (MATTHEUS. 13: 12 Joh. 15: 2).

Deze mensen nu, die zo afvallig geworden zijn, is het onmogelijk, volgens onze schrijver, te vernieuwen tot bekering. Er bestaat geen enkele reden om de uitdrukking van de schrijver te beperken en niet als een volstrekte onmogelijkheid te beschouwen. Alleen, wat noemt hij onmogelijk? De afvalligen te vernieuwen tot bekering, niet dat de afvalligen tot bekering vernieuwd worden. In hoeverre men dit laatste mag toelaten, is een vraag die bij de behandeling van dit schriftwoord niet te pas komt en die afhangt van de wijze hoe men zich overigens de genadewerkingen van God voorstelt. Hier wordt gesproken van hetgeen in de gemeente geschiedt. Of er buiten de gemeente, buiten de middelen en krachten die in de gemeente bestaan en werken, een weg tot zaligheid, d. i. een weg om tot de gemeente terug te komen voor hen aanwezig is, is een vraag die buiten alle openbaring ligt en die de in de openbaring gelovende zich nauwelijks durft stellen, laat staan er enig bevestigend antwoord op te geven. Genoeg: hier wordt gesproken van hetgeen de gemeente mag hopen. Buiten haar genademiddelen heeft zij niets te hopen. Waar deze tekortschieten, wat zal daar toereikend bevonden worden? Hen tot bekering te vernieuwen, die eenmaal het nieuwe leven van de Geest bij ervaring gekend hebben en nu afvallig worden, de gemeente moet die hoop opgeven. Ja, dit is haar gesteld in de wereld tot beproeving en loutering. Dit is haar kruis in de tegenwoordige eeuw. Zij moet weten dat zij tot aan haar voleindiging, totdat de toekomstige eeuw in haar heerlijkheid zal worden geopenbaard, in haar eigen boezem hen zal omdragen die afvallig geworden zijn, dode leden, van Christus afgestorven, ongevoelig en onverschillig voor al de genadewerkingen, waaruit zij bestaat, voor al de krachten van de Heilige Geest die in haar leven. Niet het feit dat zij vijanden telt bij miljoenen, dat zij een wereld om zich heen ziet die in het boze ligt, is haar grootste lijden, maar dit, dat zij haar eigen onmacht moet ervaren bij velen die schijnbaar haar toebehoren, dat zij niets ziet rijpen want wat rijp is geworden behoort haar niet meer toe maar zo vele, vele bloesems ziet verwelken. Niet dat er miljoenen heidenen zijn die nog het Woord van de waarheid niet vernomen hebben. Vol trotse moed zendt zij haar handvol zendelingen uit om de ongelijke Gideonstrijd te wagen met de legermacht van de duisternis; niet dat zij alle natuurlijke krachten van wetenschap en kunst, alle maatschappelijke milieus de doop van de Geest, die in haar is, ziet verachten, voordat de ervaring van teleurstelling en onmacht die doop doet zoeken. geduldig wacht zij die ervaring af, houdt haar woord gereed om het wegstervende te redden, waar het ineenzinkt; niet dat in iedere nieuwe spruit, die in haar heilige tuin oprijst, haar een nieuwe wereld gegeven wordt te overwinnen, te doordringen, te heiligen; gelovig sprenkelt zij het water van de doop op het voorhoofd van de zuigeling en houdt haar handen geopend om de zegen te leggen op het hoofd van het toetredende lid, niet in dit alles bestaat haar kruis, ligt haar grote verzoeking. Maar dat er zijn uit de aard van haar verschijning blijkt het velen wellicht velen, voor wie deze dingen zijn geweest waarheid, innerlijke waarheid, voor wie het een heilige zaak was lid te zijn van de gemeente van Jezus Christus, een ernstige zaak de goede strijd te aanvaarden, een waarheid de verbondsbeplofte aan de Heer in de tekenen van Zijn gebroken lichaam en

vergoten bloed af te leggen en voor wie dit alles geen waarheid meer is, geen ernst, geen heilige zaak: vorm, schijn, overlevering, gewoonte, ach, wie siddert niet bij de gedachte aan de werkelijkheid van deze toestand? Dat is het kruis van de gemeente, dat is haar bitterste lijden, haar angstvol Gethsémané, tot aan het uiterste van de dagen! Over zulke mensen heeft zij toch geen macht: haar zout is voor hen geen zout meer, haar tooi is voor hen geen vertoning, haar lijden een fantasie, haar liefde waanzin. Zij staan boven al deze dingen; zij zijn onvruchtbaar geworden, tweemaal verstorven, ontworteld.

8. Maar als de grond doornen en distels draagt, is zij verwerpelijk; zij toont, daar zij de regelmatige verwachtingen teleurstelt, de verdere behandeling als akkerland onwaardig te zijn (Luk. 13: 7 Hos. 10: 8) en daar vruchten van de vloek (Gen. 3: 18) worden voortgebracht, is die aarde dichtbij de vervloeking, waarvan de volvoering dan ook niet lang op zich zal laten wachten. Haar einde is de verbranding (Exod. 22: 6 Jes. 5: 24 MATTHEUS. 22: 7).

Evenals in de gelijkenissen van Jesaja (hoofst. 5: 1-6; 28: 23vv.) en van de evangeliën, zo is het ook hier. Wat afgebeeld wordt, verradt zich reeds door de uitdrukkingen die uit de kring van het natuurlijke tot die van het ethische overslaan. De akker, waarop de schrijver doelt, is de christelijke gemeente. Zij die deze bebouwen, zijn de predikers van het Woord en de dienaren van de verborgenheden van het Koninkrijk van de hemelen. Degenen voor wie zij die akker verzorgen, zijn God en diens Zoon, die Zijn erfgenaam is (hoofst. 3: 9; 1 Kor. 3: 9 1Co). De regen van boven is een beeld van de velerlei genadebetoningen van God, die in vs. 4v. zijn voorgesteld en waarvan het innerlijk levend maken voorgesteld wordt met de uitdrukking "de regen indrinken." En dat de regen telkens op de akker neerdaalt wil zeggen dat de goddelijke genade iets is wat aan de gemeente in het algemeen nu en dan wordt toegedeeld. Is nu met deze genade van God en die arbeid van Zijn dienstknechten de levensvatbaarheid van de gemeente in overeenstemming, dan blijft zij gezegend en wordt het meer en meer. In het tegengestelde geval is zij rijp voor het oordeel, dat haar onbruikbaarheid verdiend heeft. Het is mogelijk dat bij het woord "nabij de vervloeking" profetisch het nabijzijnde oordeel van het vuur over Jeruzalem voor ogen zweeft, dat met de ongelovige Joodse volksmassa, die het "kruisig Hem" schreeuwde, tevens de christenen uit de Joden, die zich eerst bij de christenen hadden geschaard, maar afgevallen waren, mee zou wegslepen.

In vs. 8 moet bij de woorden "maar" uit het vorige vers worden gedacht "die de regen, die telkens op haar valt, indrinkt." Het lijkt ons daarom een toespeling op het nabij zijnde oordeel over Jeruzalem. Daardoor is alleen de eigenaardige uitdrukking aan het slot verklaarbaar "waarvan einde is de verbranding." Is echter met de tegenstelling in vs. 8 op het ongelovig gebleven verbondsvolk van het Oude Testament gezinspeeld, dan kan de akker, waarop vs. 7 wijst, als op een grond die bekwaam kruid voortbrengt voor degenen die haar bebouwen en zegen van God ontvangen, niet de christelijke gemeente te Jeruzalem zijn, tenminste niet in haar toenmalige toestand, toen zij op het punt stond zich onbekwaam te betonen. Wel zal het wijzen op die christenen die naar het Woord van de Heere in MATTHEUS. 21: 41 en 43 de toekomst voor zich hebben, de christelijke kerk uit de heidenen. Tot hiertoe had de Jeruzalemse gemeente zich zeer terughoudend, ja zelfs afkerig ten opzichte van hen gehouden Heb 1: 4. Had zij, in plaats van al te zeer met hun broeders naar het vlees te sympatiseren, zich beter verenigd gehouden met de christelijke broeders in de heidenwereld, dan zou zij nu niet zo wankelen, maar weten bij wie zij zich moest aansluiten. De schrijver dringt nu bij haar op die aansluiting aan: zij moest het daar zoeken, waar het aan de Joden ontnomen rijk van God nu was heengegaan en waar men reeds vruchten droeg.

Indien dit door de apostel wordt aangevoerd om de Hebreeuwse christenen te doen zien waartoe onkunde, vooroordeel en verleiding hen zouden kunnen vervoeren en hoe rampzalig dan ook uiteindelijk hun afval en einde zou moeten zijn, indien hij hen daardoor ten zeerste waarschuwt en bij hen aandringt en hen opmerkzaam maakt op de noodzaak van een heldere en gegronde kennis van een waarachtig en vruchtbaar geloof en de voortzetting daarvan, dan moet dit ook ons ervan overtuigen dat noch kennis, noch een historisch geloof, wat inderdaad geen geloof is, noch uiterlijke zedigheid voor ons voldoende zijn, dat wij gewaarschuwd behoren te zijn tegen de verleidingen tot afval, die er te allen tijde gevonden worden en dat moedwillige afval de allerergste, gevaarlijkste en strafwaardigste misdaad is, waaraan een mens zich schuldig kan maken. Inderdaad, indien één stuk van de ernstige overweging voor onze dagen geldt, dan is het voorzeker dit, niet alleen om de grote mate van onkunde die er overal heerst en waardoor vele belijders gemakkelijk tot allerlei dwaalbegrippen te brengen zijn, noch ook vanwege de onverschilligheid voor de godsdienst, waarmee een zeer groot aantal besmet is en waardoor men de godsdienst als een weinig betekende bijzaak behandelt, maar vooral omdat er onder de christelijke naam zeer velen gevonden worden die in niets geloven, tenminste in geen Bijbel of evangelie, noch ook in de waarheid van het christendom, die aan de leer van de Heilige Schrift een vijandig hart toedragen en die waar zij kunnen bespottelijk maken, verachten en tegenwerken. Deze zijn het, die de Zoon van God een tweede maal kruisigen, het bloed van het Nieuwe Testament onrein achten en de geest van de genade smaad aandoen. Laten wij ons wapenen in de kracht van God tegen zo'n afval, opdat wij ons niet uiteindelijk storten zouden in een eindeloze en jammervolle rampzaligheid, waarin men zijn eigen moedwil en dwaasheid onherroepelijk en onherstelbaar beklagen moet.

Aan de zon en de regen in de natuur beantwoordt een zon en een regen in de geestelijke wereld, een zon van de waarheid die over allen opgaat, een regen van liefde, die zich over allen uitstroomt. Maar zijn er die de waarheid verwerpen en zich tegen de liefde verharderen, bozen, onrechtvaardigen, zij vinden hun voorbeeld in de onvruchtbare akker, waarover de zon tevergeefs schijnt, waarop de regen tevergeefs neerdaalt. Zijn er in de natuur twee soorten akkers, zo ook in de mens. En wat de op natuurlijke akker gebeurt, gebeurt ook de op geestelijke. Drinkt de akker de regen in en ontwikkelt hij de verborgen kiemen en zaden, zodat de heer van de akker zijn akker als een rentegevend goed kan beschouwen, dan vermenigvuldigt de rijkdom van de akker de zorg en de zorg vermenigvuldigt de rijkdom. Hier is geen uitputting te vrezen. De ontvangen zegen brengt nieuwe zegen mee. De vruchtbaarheid stijgt met het voortbrengen van de vruchten. Al het harde, ondoordringbare, onvruchtbare wordt van lieverlee overwonnen en in vruchtbaarheid veranderd. Iedere oogst bereidt een nieuw zaad. Zo ook in het geestelijke. Hoe meer de zon van de waarheid haar licht, de regen van de liefde zijn kracht in het hart heeft ontwikkelt en het hart die waarheid en die liefde heeft teruggegeven in bekwaam kruid, in eigen vorm, persoonlijke werkzaamheid, des te ontvankelijker wordt dat hart voor de zegen; des te meer ontvangt het van God, des te krachtiger is de werkzaamheid van de Heilige Geest in de geest van de mensen. Maar blijft daarentegen het hart onder de verlichtende en bevruchtende werkzaamheid van de Geest tenslotte werkeloos en onvruchtbaar en brengt het niets anders voort dan wat uit de eigen boze, ongoddelijke natuur ontstaan kan, doornen en distels, vruchten zonder zaad, werken zonder zegen, daden waarin niets goddelijks zich openbaart, dan toont daarmee het hart zijn verwerpelijkheid. Het blijkt onvatbaar te zijn om het leven van God te ontvangen. Die akker is verwerpelijk. Nog is wel, zolang de zon hem beschijnt en de regen op hem neerdruppelt, die akker niet vervloekt: zolang de mens nog leeft midden onder de genadewerkingen en genadebezoeken van God, is de vloek over die mens niet vervuld. Maar hoe meer hij lijdelijk verkeert tegenover al die gaven van God, hoe meer hij zijn hart innerlijk verstokt tegen de genade, des te meer trekt hij de vloek tot zich aan, is hij

de vervloeking nabij, bereidt hij zich een einde buiten de gemeente, buiten de gemeenschap van de Heilige Geest; een einde dus in de buitenste duisternis, waar de zon van de genade niet meer schijnt, de regen van de Geest niet meer neervalt. Zoals het einde van de onvruchtbare akkers is, dat zijn doornen en distels verbrand worden en dat hij aan de invloed van zon en regen onttrokken wordt en aan eigen verschroeïing ten prooi gegeven, omdat de landman wanhoopt uit die akker vrucht te trekken, zo is het met de mens tot wie Gods genade tevergeefs gekomen is. Hij heeft het doel van zijn leven gemist; hij is als verloren te beschouwen. Het was voor die mens beter niet geboren te zijn.

Om tegenstrijdigheid te vinden tussen de overtuiging, die in de aangehaalde belofte van de Heere haar beste steun vindt, van de volharding van de heiligen en de mogelijkheid van volkomen afval van hen wier zedelijke toestand en trap van ontwikkeling ten opzichte van het evangelie van Christus in de door ons behandelde tekst aan de Hebreeën beschreven is, zou moeten blijken dat ons ook hier de schets gegeven wordt van mensen waarvan gezegd kan worden dat zij schapen zijn, die niet slechts de stem van de goede Herder gehoord hebben, maar die ook de goede Herder volgen, dat is van hoorders en behartigers van het woord, die ook daders van het woord geworden zijn; van heiligen, die uit de heiligmaking, ik zeg niet de volmaaktheid en de kracht van hun geloof, maar de waarheid en wezenlijkheid ervan begonnen hebben te bewijzen. Is dit het geval? Geenszins. Van kennis wordt gesproken, van innerlijke gewaarwordingen eveneens; van beoefening geen woord. Zij zijn verlicht, zij hebben deel gekregen aan de Heilige Geest, zij hebben gezien, zij hebben geproefd, maar wat hebben zij gedaan? Veel is voor en in hen gebeurd; maar wat is van hen uitgegaan? Hieromtrent wordt het stilzwijgen bewaard. Een zekere verandering in de geest van hun gemoed heeft plaatsgehad; maar waar blijft de toepassing op het leven? Er is licht opgegaan, er is warmte gevoeld; maar waar is de vruchtbaarheid? Zelfs de vrucht is niet gezien, die de schrijver bij zijn eerste lezers, de Hebreeën, betere, met de zaligheid in verband staande dingen doet veronderstellen: arbeid van de liefde, praktische gemeenschap der heiligen. Aan bewerking door de hemelse Landman, aan regen uit de hemel heeft het niet ontbroken, dikwijls en bij toestemming is hij neergedaald op de akker van hun hart; ook aan het indrinken van die regen ontbrak het niet; maar tot het voortbrengen van bekwaam kruid is het niet gekomen. Ontzaglijk is de les van mensen- en hartenkennis, die wij hier ontvangen. Het beslissend ogenblik in de bekering van de mens is nog geenszins daar waar de duisternis wijkt voor het licht; niet daar waar hetgeen vlees en bloed ingeven, zwijgt voor het onderricht van de Heilige Geest; niet daar waar het geweten ontwaakt en de ziel tot bewustheid komt van haar diepste behoefte en van deze vervulling in Christus; niet daar, als een nieuw inzicht al het tot hiertoe gekende in een ander licht leert zien, een nieuwe neiging alle gevoelens in beweging brengt en een nieuwe hoop het hart vervult maar dan en daar waar het de vraag is of dat nieuwe inzicht, die nieuwe neiging, die nieuwe hoop al of niet naar buiten zal treden in het leven en handelend worden in plaats van beschouwend en genietend. En deze vraag wordt pas beslist en gunstig beslist wanneer de nieuwe inzichten, nieuwe behoefte, nieuwe neiging, nieuwe hoop, een zodanige invloed hebben op het geweten dat de wil wordt omgezet. Waar dit niet plaats heeft daar kunnen de nieuwe inzichten, neigingen, behoeften en verwachtingen slechts ten goede zijn van een leven van gevoel en verbeelding, niet ten bate van het werkelijke leven. En wat tot het werkelijke leven niet doordringt, heeft bij alle levendigheid, toch geen leven in zichzelf. Niet in het voorhof van het, meer dan men doorgaans meent, afhankelijk verstand, niet in het heiligdom van de indrukken en het gevoel, maar in het verborgene, heilige der heiligen van de wil, waar zich alle geheimen tussen Gods Geest en de geest van de mensen onnaspeurlijk verenigen en de tegenstrijdigste waarheden haar verborgen punt van evenwicht vinden, waar het kostelijk onderpand van de vrijheid van de mensen bewaard wordt, maar waar hij ook de wet van zijn verantwoordelijkheid in onuitwisbare

letters leest, is het dat alle grote levensvragen beslist worden. Daar en daar alleen wordt de mens een persoon; daar en daar alleen kan hij ook een heilige worden. Daar en pas daar wordt de geestelijke spijs voedsel, het voedsel kracht, de kracht daad, daad, die steeds nieuwe kracht, nieuw voedsel, nieuwe spijs nodig maakt en zoeken doet. En het zelfstandige leven, dat zich vandaar uit openbaren zal, verschilt van het vorige leven, zoals het leven van het geboren kind, dat nu zelf adem haalt en zich keert tot de borst van de moeder, van het leven verschilt dat de vrucht in haar schoot geleid heeft. De heilige is nooit volmaakt, maar hij is zelfs niet voldragen zolang zijn geloof zich nog niet openbaart in de nieuwe wil.

9. Maar geliefden, wat u betreft zijn wij overtuigd van iets beters dan dat het met u zo'n verschrikkelijk einde zou nemen als in vs. 8 werd genoemd en dat u bij de zaligheid blijft, dat gij u aan de leer van de zaligheid houden zult en naar uw behoud langs de weg u aangewezen zult streven, hoewel wij zo spreken als in vs. 3, waar wij van een reddeloze toestand spraken, die ons zou kunnen verhinderen weer bij u de grondslag te leggen.

10. a) Want God is niet onrechtvaardig, dat Hij uw werk zou vergeten, dat gij door standvastig te blijven gedurende een lange tijd hebt verricht en de arbeid van de liefde die gij voor Zijn naam betoond hebt, door de diensten die gij de heiligen, die de naam van de Heere dragen (Hand. 15: 17) in hun noden bewezen hebt met hulpbetoon van allerlei aard ("Ro 12: 8" en "1Co 12: 6 en nog bewijst (hoofst. 10: 32vv.). Hij zal u integendeel lonen met de kracht van het geloof en u in de strijd geven wat u op de weg van de zaligheid houden en bevestigen kan (MATTHEUS. 10: 42).

a) Spr. 14: 31 MATTHEUS. 25: 40 Mark. 9: 41 Joh. 13: 20

De aanspraak, die bij Paulus veelvuldig voorkomt, "geliefden" wordt in deze brief alleen op deze plaats gevonden, nadat tevoren zijn berisping zeer ernstig is geweest, zijn hoopvolle liefde doorbreekt en hij met de woorden "wij verzekeren ons wat u betreft van betere dingen" met nadruk zijn overtuiging uitsprekt dat het met de lezers niet tot dat ontzettende zal komen dat hij zo-even heeft voorgesteld. Deze overtuiging is bij hem gevestigd op Gods gerechtigheid, d. i. op een handelen dat met zijn trouw in volstreekte overeenstemming is (1 Joh. 1: 9), een trouw die het als onmogelijk doet voorkomen dat Hij Zijn genadige hulp zou onthouden aan hen die in hun leven, wandel en gedrag, de waarheid en kracht van hun geloof en de ernst van hun bediening reeds geopenbaard hebben en nog openbaren.

God betoont Zich als rechtvaardig, niet alleen als Hij vloek en straf brengt over hen die ondanks de ontvangen genadegiften, kwade vruchten voortbrengen, maar ook als Hij hen die goede vruchten hebben voortgebracht, verder zegent. Hij kan niet vergeten dat de Hebreëen, aan wie de brief gericht is, hun geloof met een godzalig handelen en vooral in werken van liefde betoond hebben, want Hij is niet onrechtvaardig. Volgens een noodzakelijkheid, die in Zijn wezen en Zijn wil gelegen is, moet Hij die daad ermee belonen dat Hij ook verder het Zijne doet om hen in het bezit van de zaligheid te bewaren. De zekere verwachting dat God naar Zijn gerechtigheid de beloner zal zijn van hen die Hem zoeken, beschouwt de schrijver in hoofst. 11: 6 en 26 als een werkelijk moment van het geloof in God. Maar van welke aard het gedrag van de Hebreërs is geweest, waaraan God naar Zijn gerechtigheid hun ten goede zal denken, zien wij in hoofst. 10: 32vv., volgens welke tekst zij werkelijk reeds schone bewijzen gegeven hebben van een geloof, dat in de vervolgingen staande blijft en in de liefde werkzaam is.

Uit de woorden "die de heiligen gediend hebt en nog dient" heeft men, daar "de heiligen" in zo'n verband alleen benaming zijn kan van de Palestijnse en in het bijzonder van de Jeruzalemse christenen ("Heb 13: 14" en "Phm 1: 7, geconcludeerd dat de brief niet aan Palestijnse christenen, noch in het bijzonder aan de christenen te Jeruzalem gericht kon zijn. Die gevolgtrekking is echter zonder waarde, want de christenen te Jeruzalem waren niet allen arm (Rom. 15: 26) en de geschiedenis van de kerk begint met het heerlijkste voorbeeld van offervaardigheid dat de Jeruzalemse gemeente voor haar armen in haar eigen midden gaf (Hand. 4: 32vv.). Voor het overige waren de broeders die ondersteuning behoeften, door heel Judea verstrooid (Hand. 11: 29), zodat de diaconie een ruim veld geopend vond.

11. Maar wij begeren, opdat ook werkelijkheid mag worden wat wij omtrent u vertrouwen, dat een ieder van u dezelfde ijver in alle opzichten zal betonen, die gij in de betoning van de liefde hebt laten zien tot de volle verwezenlijking van de hoop tot het einde toe (hoofst. 3: 6, 14);

12. opdat gij niet traag wordt te midden van deze tegenwoordige moeilijke omstandigheden. Laat u er niet door ontmoedigen dat u nog zo ver bent van de rijke, heerlijke inhoud van hetgeen God bereid heeft voor degenen die Hem liefhebben, hetgeen zo gemakkelijk een verslapping en afmatting van de hoop kan teweegbrengen. Ik hoop dat niet, maar dat gij navolgers zijt van degenen onder de christenen die door geloof en geduld (Kol. 1: 11 Jak. 5: 7v.) de beloften beërven (Fil. 3: 17).

Aan hetgeen hij omtrent de lezers hoopt, verbindt nu de schrijver wat hij door hen wenst betoond te zien. Het "een ieder van" is nadrukkelijker en sterker dan alleen "gij". Daarmee wordt aan de ene zijde te kennen gegeven dat de innige deelneming, die de schrijver voor de lezers voelt, zich tot ieder in het bijzonder uitstrekt; aan de andere zijde ligt echter daarin dat, als ook soms enkelen onder de lezers aan de hier uitgesproken eis mochten voldoen, het er toch op aankomt dat ieder van hen zo handelen zal, als gezegd is.

Er wordt gevraagd van hen en wel van ieder in het bijzonder, dezelfde ijver niet alleen in de liefde, maar ook in de hoop te bewijzen. Zij moeten ernaar streven om in de hoop vol van zekerheid te worden en in deze ijver tot het einde toe volharden, zolang de tijd van wachten duurt, anders zouden zij slap worden, terwijl alleen de inspanning van het gemoed, waarmee zij trachten verzekerd te worden in de hoop, ervoor bewaart dat de kracht verlamt om onder alle aanvechtingen te volharden. Als de schrijver hen vervolgens aanmaant om zich toe te leggen op navolging van hen die door geloof en geduld de beloften beërven, dan moeten de voorbeelden die zij navolgen, onder de medechristenen worden gezocht. Er word bedoeld op christenen wier geloof en geduld (het geloof dat van het beloofde verzekerd is en het geduld dat in het wachten op de vervulling niet moe wordt) tot de tegenwoordige tijd behoren.

13. Daarvoor is vooral nodig dat gij opmerkt hoe zeker deze beloften zijn en gij u dus door niets, hoe bedenkelijk het u ook mag voorkomen, in de hoop daarop aan het wankelen laat brengen. Want toen God aan Abraham de belofte deed, zwoer Hij, omdat Hij bij niemand die meer was, kon zweren, bij Zichzelf.

14. En Hij zei: a) "voorzeker zal Ik u zegenen (Gen. 22: 15vv.) en waarlijk u vermenigvuldigen. Ik zal u zegenen door u in de eerste plaats een talrijk nakomelingschap te geven"

a) Gen. 12: 3 Ps. 105: 9 Luk. 1: 73

15. En zo, op grond van het feit dat God hem op zo zekere wijze de belofte had gewaarborgd, heeft hij geduld getoond en de belofte verkregen, daar hij tenminste het begin van de vervulling beleefde en de dag van Christus reeds in de geest aanschouwde (hoofst. 11: 12 Joh. 8: 56).

De schrijver verbindt zijn rede aan de belangrijkste daad in Abrahams leven, aan de geschiedenis van Isaak's offer. Reeds eerder had Abraham Gods belofte gekregen (Gen. 12: 2v. ; 15: 5; 17: 4vv. ; 18: 18 maar al deze beloften van God schijnen vernietigd te zijn door het bevel: "neem uw enige Zoon Izaak, die gij lief hebt en ga heen in het land Moria en offer hem daar tot een brandoffer op één van de bergen, die Ik u zeggen zal". Abraham is bereid om te doen wat de Heere wil en hoopt toch. Nu ontvangt hij, behalve de beloften van God die hij reeds had, ook nog de eed van God (vgl. vs. 18) en zo, namelijk met Gods belofte en Gods eed achter zich, was Abraham geduldig, hij hield zich vol moed vast aan hetgeen God hem toegezegd en gezworen had. Op deze weg verkreeg hij werkelijk, deels reeds in dit leven, deels in het volgende leven, wat de inhoud van de belofte was.

Nadat hij de zoon van de belofte als uit de dood weer ontvangen had, beleefde Abraham de vervulling van het: "Ik zal u zegenen en vermeerderen" in de beginselen; want Hij beleefde zowel de geboorte van Jakob Israël (Gen. 25: 19vv.) als de vermenigvuldiging van Ismaël en van de zonen van Ketura (Gen. 25: 12vv.). Volgens zijn woord in hoofst. 11: 12vv. b) denkt echter de schrijver nog meer aan het feit dat het 175e levensjaar, waarin Abraham stierf, niet het einde van zijn leven was, zoals hij ons ook in hoofst. 11 een zo diepe blik laat slaan in het verlangen van de patriarchen en de bevrediging daarvan aan de andere zijde van het graf. Geschiedkundig is de belofte eerst vervuld in het feit dat Abraham door de zoon van de belofte de vader van Israël, het volk van de belofte geworden is en verder daarin, dat deze oudtestamentische gemeente van God in het Nieuwe Testament door de inlijving van de gelovigen uit alle volken zo zeer toeneemt dat Abraham niet slechts voorvader van Israël, maar als zodanig tegelijk, zoals de belofte zegt (Gen. 17: 5) de vader van vele volken of, daar niet zozeer over de voortplanting van zijn vlees als wel over zijn zegen gesproken wordt, vader van vele gelovigen is (Rom. 4: 9vv.). De nieuwtestamentische algemene en waarachtige zaligheid echter is de vreugde van de oudtestamentische patriarchen aan de andere zijde van het graf, terwijl hij als voorvader van de uit Israël voortgekomen en uit alle volken aangegroeide en steeds aangroeiende gemeente van God zich nu in het bezit weet van het beloofde, in het bezit van het loon voor zijn hier betoonde lankmoedigheid.

16. Want de mensen zweren wel bij wie hoger is dan zij en

a) de eed tot bevestiging van enige bewering of belofte is voor hen een einde van alle tegenspraak, zodat een herroepen van het bezworen woord of een terugnemen van de bezworen toezegging geen plaats meer heeft.

a) Exod. 22: 11

17. Daarom heeft God, hoewel Hij eigenlijk niet kan zweren naar de wijze van de mensen (vs. 16) daar Hij geen hogere boven Zich heeft (vs. 13), omdat Hij in neerbuigende liefde tot de menselijke zwakheid de erfgenamen van de belofte, van wie in vs. 12 sprake was, overvloediger wilde bewijzen, nog nadrukkelijker dan door het woord van de belofte reeds geschied was, hen doen weten dat Zijn raad onveranderlijk was, bij Zichzelf gezworen. Hij heeft Zich willen aansluiten bij de wijze van de mensen, om door middel van de eed een belofte boven alle twijfel te verheffen (vs. 16 b) en als het ware tot Zichzelf opziend, zowel in Ps. 110: 4 als tevoren in Gen. 22: 16, heeft Hij zo'n verzekering gegeven dat Hij met een eed

daartussen is gekomen, dat Hij nog een eed gevoegd heeft bij het woord van de belofte daar gesproken, alsof dit woord alleen nog niet voldoende was, maar nog eerst tot zekerheid het aanroepen van de Getuige in de hemel nodig had.

Aandoenlijk teder en tevens hoog verheven is deze vermenselijking van God, deze eedzwering van God, deze daad waarmee God Zich onderscheidt van Zichzelf, Zich als partij van Abraham, samen met hem plaatst onder Zijn eigen recht en wet. God is jegens Abraham bij ede verplicht om hem de zegen, de zegen, die eeuwig is, te geven, bij Zijn eigen waarachtigheid en trouw. Het verbond met Abraham is in Zijn eigen wezen gegrond en niet als de belofte van de wet, voorwaardelijk, een nog in de toekomst te vervullen voorwaarde stellend, waarvan het onzeker is of zij al of niet zal vervuld worden, maar op grond van een reeds in Abrahams verbondsbetrekking vervulde voorwaarde. Het geloof van Abraham is het teken dat het verbond van God waarachtig, onveranderlijk, eeuwig is. Abraham is als de eerste spruit van het waarachtige en eeuwige verbond, de Vader van de gelovigen.

18. Hij heeft dat gedaan, opdat wij door twee onveranderlijke dingen, enerzijds door het gegeven woord en aan de andere zijde door de gedane eed, die geen van beiden kunnen wankelen en waarin het onmogelijk is dat God zou liegen, niet in Zijn woord, laat staan als Hij Zijn woord bezweert (Tit. 1: 2), een sterke troost zouden hebben. God wilde toch dat wij kracht zouden ontvangen tegen alle wankeling en vrees en smart, die de afstand die er is tussen het moeilijke heden en de inhoud van de belofte, veroorzaakt, wij namelijk die de toevlucht genomen hebben om de voorgestelde hoop vast te houden (Kol. 1: 15), die ons met alle kracht aan de beloften van God gelovig vastklemmen.

Gods raad bestaat uit deze twee delen: de behandeling van God naar buiten en zijn innerlijk wezen, of zo men wil belofte en recht. In beide is God onveranderlijk. Niets in Zijn bestuur is willekeur. Al Zijn handelingen staan met elkaar in verband. Lossen nu al die handelingen zich op in verbondsbeloften, is dit eenheid en middelpunt van die handelingen, dan blijkt die belofte eeuwig en onveranderlijk te zijn. Doch zij is het doordat zij de uitdrukking is van Gods wezen, dat geen verandering noch schaduw van omkering toelaat. Door deze twee onveranderlijke dingen, die zich in de eedzwering onderscheiden, de belofte, die bezworen, het recht, waarbij bezworen wordt, beiden even onveranderlijk, omdat zij even goddelijk zijn, de ene de éénheid van Gods daden, het andere de uitdrukking van Zijn wezen, blijkt de onveranderlijkheid van Zijn raad, van dat bestel waardoor zij die geloven zalig zijn en hebben wij dus een sterke aansporing tot volharding, tot de lankmoedigheid van het geloof, wij namelijk die de toevlucht genomen hebben om de voorgestelde hoop vast te houden. Dat geloof, dat zich in de lankmoedigheid van de hoop openbaart, heeft een begin. Het begint met een toevlucht nemen tot hetgeen voorgesteld is. Niemand nu zoekt een toevlucht dan wie zich in gevaar bevindt. Zolang de mens de ellende, het onbevredigende, het dodende van het wereldse leven niet voelt en het gevaar niet inziet om daarin te blijven, heeft hij geen oog om de voorgestelde hoop te zien, d. i. die onzichtbare goederen die als zodanig toekomstig zijn, maar die door het woord van de belofte reeds tot het heden behoren. Hij ziet ze niet, want hij zoekt ze niet; het woord dat ze voorstelt, is voor hem een lastige overtolligheid, waaraan in de werkelijkheid van zijn leven niets beantwoordt. Maar ook, zodra de mens ontwaakt is uit het schijnleven van de wereld, gaan zijn ogen open voor de waarachtigheid en heerlijkheid van de toekomstige wereld. Ja de openbaring van die waarachtigheid en heerlijkheid gaat onafscheidelijk samen met de ontdekking van de ellende van deze voorbijgaande wereld. Eenzelfde licht gaat voor hem op over het tegenwoordige en toekomstige, het zichtbare en onzichtbare, om beiden aan zijn oog te ontdekken. Doch nu moet dat ontdekkend licht worden tot een daad, tot een vrij aangrijpen van het voorgestelde, tot een vluchten uit de dood, een

toevlucht nemen als voor de vervolgende vijand tot het zekere heiligdom, zoals de misdadiger, door de wet van de mensen vervolgd, vlucht naar de tempel om zich aan de hoornen van het altaar vast te klemmen en door de goddelijke genade beschermd te zijn tegen de menselijke gerechtigheid, zo is het door een meer dan schijnbare overeenstemming met het leven van het geloof. Het geloven is ook als een ontvluchten aan de dreigende dood die, wat hier trouwens niet gezegd wordt, een rechtvaardige straf voor de zonde is, om in het binnenste heiligdom van de genade een zekere schuilplaats te vinden.

19. En het zijn heerlijke verzekeringen die wij hebben als een anker voor de ziel, dat zeker en vast is, waaraan zij zich vast kan houden in de stormen van het aardse leven en waardoor zij als met een touw, waaraan zij bevestigd is, ingaat in het binnenste van het voorhangsel, in het allerheilige van de hemel, dat zich achter dat voorhangsel bevindt (hoofst. 9: 3, 24).

Het hoofdgebruik van een anker bestaat erin dat een schip door dit middel vast ligt en beveiligd wordt van door de vloed en stormen weg te drijven of tegen strand of klippen verbrijzeld te worden. Zo is het ook met de hoop van de christenen. Zij zijn in deze wereld als op een zee, waarover zij reizen naar de haven van een beter vaderland; op deze zee zijn zij blootgesteld aan stormwinden van allerlei verzoeken; bijzonder mochten de vervolgingen, waaraan de Hebreeuwse christenen blootstonden, als zoveel golven en stormen beschouwd worden; maar onder al dat gevaar is de voorgestelde hoop voor een christen een anker voor de ziel en het vooruitzicht van de hemelse gelukzaligheid is zeer geschikt om zijn ziel gerust te stellen onder alle stormwinden van verzoeken. Op dit anker kan hij zich altijd en in alle gevallen veilig verlaten, het is zeker en vast. Het gebeurt de schepelingen wel eens dat het ene anker na het andere hen begeeft en dat zij tenslotte een prooi van de woeste golven worden. Maar dit kan een christen nooit gebeuren, het anker van zijn ziel is zeker en vast: het is onmogelijk dat hij die zaligheid niet verlangen zou, waarop hij hoopt. Deze zekerheid heeft haar grond in die twee onveranderlijke dingen, Gods beloften en eed, waarvan in vs. 8 Heb gesproken is.

20. De voorloper (hoofst. 12: 2 Joh. 14: 2v. ; 12: 26) is daar voor ons ingegaan (hoofst. 4: 14), namelijk Jezus, volgens de woorden in hoofst. 5: 10 naar de ordening van Melchizedek a) een hogepriester geworden in eeuwigheid.

a) Hebr. 3: 1; 8: 1; 9: 11

Dat de schrijver vanaf vs. 16 niet meer spreekt van het feit dat in vs. 13-15 op de voorgrond gesteld is, het feit van de aan Abraham gegeven en door hem ervaren belofte, maar daarentegen tot de vermaning in vs. 12 terugkeert en deze versterkt door het resultaat uit vs. 13-15 verkregen, blijkt reeds uit het weer opvatten van ongeveer dezelfde uitdrukking, die hij daar gebruikt had, als hij in vs. 17 spreekt van "erfgenamen van de belofte"; verder uit het feit dat hij niet meer spreekt van één, maar van vele erfgenamen en in vs. 18, 19 en 20 een "wij" en "ons" toevoegt.

Hij zegt dat God het zweren van de mensen en het feit dat zij in de eed een bevestiging zien die alle tegenspraak uitsluit, heeft willen gebruiken om de erfgenamen van de belofte, die hij hier op het oog heeft, het onveranderlijke van Zijn wil nog rijker dan anders het geval zou zijn, te tonen en Zich daarom met een eed borgstelt voor Zijn belofte. Zoals de mensen, als zij elkaar iets beloven en het bij God bezweren, Hem tussen zich als in het midden laten treden (Gen. 31: 50), zo is Hij tussen Zichzelf, die belooft en de erfgenamen van de belofte met een eed in het midden getreden. Dat is echter niet de eed, waarmee God aan Abraham de belofte

hem gegeven en die, vooral zoals de schrijver die aanvoert, alleen op hem persoonlijk slaat (vs. 13v.), bekrachtigd heeft, zoals dan ook deze belofte alleen aan hem en aan niemand anders kon worden vervuld en volgens vs. 15 ook werkelijk reeds aan hem vervuld is; maar er is van een eed sprake die een belofte betreft aan de gelovigen van het Nieuwe Testament gegeven; en daar nu God door zo'n eed heeft gedaan wat Hij aan Abraham deed, namelijk Zijn belofte met een eed te bekrachtigen, zo moeten ook zij doen als Abraham heeft gedaan, op die bekrachtiging met ede geduldig wachten totdat zij de belofte verkrijgen.

De belofte, aan Abraham gegeven, waarvan de vervulling in de tijd dat deze brief werd geschreven, in volle gang was, was het niet waarvan de waarborging bij ede aan de Hebreëen herinnerd hoefde te worden. De schrijver denkt integendeel aan een ander evenzo bezworen woord van God (vgl. hoofst. 7: 20vv.), dat hij, toen hij tot deze episodische bestraffing, waarschuwing en vermaning overging, op de lippen had (hoofst. 5: 10). Dat wil hij de lezers voorhouden om hun kleinmoedige verslappende hoop op te heffen en stuurt dan hier met volle zeilen naar het door een goddelijke eed bekrachtigd woord van God over het priesterschap van Christus.

Met de woorden "die de toevlucht genomen hebben om de voorgestelde hoop vast te houden", die in tegenstelling staan tot het "wij" aan het begin van het vers ("opdat wij door twee onveranderlijke dingen een sterke troost zouden hebben, herhaalt de schrijver nog eens de voorwaarde waarop men subjectief deel krijgt aan de belofte, die objectief zeker is. Hij wil daarmee de lezers eraan herinneren dat zij alle valse Judaïstische steun van hun hoop als verzoeking en verleidingen moeten ontvluchten en hun blik alleen op het onzichtbare doel van de in Christus beloofde toekomstige heerlijkheid moeten richten.

De christenen hebben erkend dat zij zich in de grootste nood en in gevaar bevonden en er geen ogenblik van verzekerd waren dat zij niet ten prooi zouden vallen aan het verderf; maar zij hebben ook het redmiddel erkend dat God de mens biedt, opdat die het zou aangrijpen en daardoor in deze wereld van gevaren en verdrukkingen gerustgesteld worden omtrent zijn lot, verzekerd tegen de ondergang en volkomen en voor altijd gered uit alle nood. Dit redmiddel is de hoop door Gods belofte aan de mens gegeven. De christenen hebben er hun toevlucht toe genomen door die vast te grijpen. Hoe zouden zij die toevlucht weer verlaten om opnieuw aan het gevaar van het verderf prijs gegeven te zijn, vooral daar zij in de bezworen belofte van God een dubbele waarborg hadden voor het feit dat hun hoop hen niet kon bedriegen! Van deze christelijke hoop zegt de schrijver hierop, om haar onschatbare waarde voor tijd en eeuwigheid aan zijn lezers nog meer te doen voelen, dat wij daarin een betrouwbaar en vast anker voor de ziel hebben, dat in het binnenste van het voorhangsel, dat is, in het hemels heiligdom binnendringt, waarheen Jezus de hogepriester van het Nieuwe Testament als voorloper voor ons is ingegaan. Aan de christelijke hoop hebben wij het te danken dat onze ziel in de gevaren en moeiten van dit aardse leven niet heen en weer wordt geslingerd, niet door zorg en angst in voortdurende onrust wordt rondgedreven, niet in troosteloze wanhoop verzinken en daarin omkomen kan. Zij is een sterk, betrouwbaar anker, dat ons scheepje op de golvende zee van het leven zo vasthoudt dat de storm er geen macht over heeft, dat de golven ertegen moeten breken en dat het tegen alle gevaar van schipbreuk verzekerd is, een anker dat niet is neergezonken in de verborgen diepten van de zee, maar reikt tot de verborgen diepten van het allerheiligste van de hemel. Onze ziel heeft het anker van haar hoop opwaarts geworpen, in het land dat in onveranderlijke rust hoog boven de golvende zee van het aardse leven ligt, in de heilige en zalige woonplaats van God, waar de troon van de genade staat en waar onze trouwe en barmhartige Hogepriester met Zijn voorbede voor God staat en ons als overste Leidsman tot de zaligheid ons eeuwig heil voor altijd verzekerd heeft.

In vs. 18 en 19v. zijn twee beelden, het ene van de zee, het andere van de tempel, met elkaar verbonden. Het anker (vgl. Hand. 27: 29v., 40) wordt dikwijls bij klassieke schrijvers en op munten uit de oudheid als symbool van de hoop gevonden.

HOOFDSTUK 7

VERGELIJKING VAN CHRISTUS MET MELCHIZEDEK

B. Vs. 1-28. De schrijver gaat nu uiteenzetten wat het betekent: "Jezus, een Hogepriester geworden in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek." In de eerste plaats reproduceert hij wat de oudtestamentische geschiedenis omtrent het priesterschap van de voorafbeeldende Melchizedek bericht. Hij ontwikkelt daaruit diens ideale verhouding tot het later optredende priesterschap en zet zo uiteen hoe op voorafbeeldende wijze reeds aan niemand de voorrang boven deze gegeven was. Hij gaat daarbij uit van de juiste veronderstelling dat één en dezelfde priesteridee in de loop van de geschiedenis eerst aan Melchizedek op voorlopige, onvolkomene wijze verwezenlijkt is, om later naar de hele volheid van de inhoud in Christus werkelijkheid te worden. En omdat hij nu van de overtuiging doordrongen is dat God de geschiedenis van Melchizedek, niet alleen zoals die werkelijk heeft plaatsgehad, maar ook in haar bijbelse voorstelling erop heeft ingericht dat men in haar de omtrekken kon herkennen van de gedaante van de Hogepriester van het Nieuwe Testament, gebruikt hij bij zijn nadere behandeling niet alleen datgene wat de Schrift van deze man zegt, maar ook wat zij van hem verzwijgt (vs. 1-10). Daarna gaat hij over tot de voorafgebeelde Melchizedek en stelt diens verhouding tot het Levitische priesterschap naar de drie bestanddelen van het reeds dikwijls aangehaalde psalmwoord in omgekeerde volgorde voor. De onvergelykelijke verhevenheid van deze blijkt in ieder opzicht; daar nu echter in Hem de volkomenheid bereikt is die het Levitische priesterschap van de wet niet kon bereiken, ontstaat voor dit in het ene opzicht een verandering, in het andere een opheffing (vs. 11-22). Had de schrijver tot hiertoe in het algemeen gesproken van de Levitische priesters en tegenover deze, zoals het profetische woord zich uitdrukt, de priester naar de ordening van Melchizedek gesteld, nu komt hij op de voorstelling van Christus als Hogepriester en op de vergelijking van Hem met de Joodse hogepriester terug, dus op het thema dat hij reeds eerder, in de inleiding van dit derde gedeelte (hoofst. 5: 1vv.) begon te behandelen. Hij breidt de gedachte, daar reeds uitgedrukt, uit, daar hij erop kan rekenen dat de gezichtskring van de lezers na de scherpe terechtwijzing die hij hun toedeelt, na de vriendelijke toenadering waarmee hij zich in zijn zielszorg tot hen in betrekking heeft gesteld en na de verklaring van de inhoud van de Schrift, waardoor hij getracht heeft hun een inzicht te openen, intussen aanmerkelijk ruimer geworden is (vs. 23-28).

1. Want deze Melchizedek, naar wiens ordening Jezus een Hogepriester in eeuwigheid geworden is, was, om nu nader te spreken over de bijzonderheden die hier in aanmerking komen, overeenkomstig hetgeen in Gen. 14: 17vv. wordt bericht, koning van Salem, een priester van de Allerhoogste God, die Abraham tegemoet ging, toen hij, Abraham, terugkeerde van het verslaan van de koningen, van de zegevierende strijd tegen Kedor Laomer en diens vazallen en hem zegende bij de ontmoeting in het koningsdal bij Jeruzalem Jos 10: 1krachtens zijn priesterlijk ambt,

2. aan wie ook Abraham, daar hij hem als zijn priester erkende, van alles, van alle goederen die hij bij zich had (vs. 4), een tiende gaf en die ten eerste wat zijn naam betreft, in onze taal vertaald, koning (Melchi) van de gerechtigheid was (Zedek: "Jos 10: 1" Jer. 23: 6; 33: 15) en vervolgens ook, als men naast zijn naam de titel van zijn waardigheid in aanmerking neemt, een koning van Salem, dat is: koning van de vrede ("Jos 15: 63" Jes. 9: 6 Zach. 9: 9v. Rom. 14: 17

3. Ook blijkt hij overigens in de hele geschiedenis vol betekenis te zijn. Hij komt ons in de geschiedenis voor zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsregister, dus zonder dat iets gezegd wordt van zijn afkomst of van zijn nakomelingschap (vs. 13vv.). Hij treedt daar opeens op, zonder begin van dagen of einde van leven, daar de Heilige Schrift over zijn geboorte en zijn dood een geheimvol zwijgen bewaart, terwijl toch anders bij belangrijke personen dergelijke omstandigheden niet onbesproken worden gelaten. Maar, als hij zo wat zijn persoon betreft als zonder tijd daar voor ons staat, gelijk aan de Zoon van God, als type of voorbeeld wijzend op Hem die geen begin of einde van dagen heeft, blijft hij, om ook in dit opzicht Zijn type te zijn, een priester in eeuwigheid, in zoverre het priesterschap, waarvan hij als drager tot de heilige geschiedenis behoort, zijn eigendom is gebleven en op geen ander is overgegaan.

De schrijver gaat hier eerst van de psalmtekst over tot de oorsprong daarvan, tot het historisch bericht in Genesis, om daaruit aan te wijzen wat de uitdrukking "naar de ordening van Melchizedek" wil zeggen. Met dat doel geeft hij eerst een karakteristiek van Melchizedek, de priester van de Allerhoogste God. Volgens mededeling van de geschiedkundige feiten, die uitdrukkelijk door hem zijn meegedeeld en waarvan de vermelding hier alleen dient om zijn beeld aan de lezer voor te stellen, maar die zeker later worden gebruikt, noemt de schrijver wat in deze priester vooral opmerkelijk is. Hij vertaalt Zijn namen "Koning van de gerechtigheid" en "Koning van de vrede" en herinnert daarmee eraan dat Melchizedek met de priesterlijke waardigheid de koninklijke heeft verenigd en dat zijn bestuur rechtvaardig en vreedzaam geweest is. Zonder twijfel wordt Melchizedek ook in dit opzicht door onze schrijver als een voorbeeld van Christus beschouwd, die eveneens de priesterlijke en koninklijke waardigheid in Zijn persoon verenigt en in hogere zin de namen "koning van de gerechtigheid" en "koning van de vrede" draagt, aangezien Hij namelijk niet alleen zelf de volheid van de gerechtigheid en van de vrede in Zich draagt en een rechtvaardig en vreedzaam bestuur voert, maar ook aan de leden van Zijn rijk gerechtigheid en vrede geeft. Toch geeft de schrijver dit slechts terloops aan en komt hij later daarop terug, zonder nader op het voorbeeld van Melchizedek te letten. De beide eigenschappen van Melchizedek, waarom het hem hier voornamelijk te doen is, zijn in de eerste plaats dat in de Heilige Schrift noch zijn vader noch zijn moeder, noch zijn geslacht wordt genoemd en ten tweede dat evenmin een begin of een einde van zijn leven wordt bericht, zodat Hij in de voorstelling van de Heilige Schrift aan de Zoon van God gelijk is gemaakt. Dit zijn de beide eigenschappen die men in het oog moet houden om te begrijpen wat bedoeld is met de uitdrukking "priester naar de ordening van Melchizedek." Er is een priester bedoeld wiens priesterschap er geheel onafhankelijk van is wie zijn vader, wie zijn moeder en uit welk geslacht hij is. Vleselijke afstamming van Aäron of Levi of in het algemeen uit de theocratische geslachtslijn komt bij hem in het geheel niet in aanmerking. Zijn priesterschap hangt van zulke uiterlijke voorwaarden niet af. Het moet hem dus alleen door persoonlijke bekwaamheid toekomen. Er wordt dus een priester bedoeld wiens leven niet menselijk beperkt is, geen begin of einde van tijd heeft, maar eeuwig is, een priester die daarom noch de navolger is van een ander, noch zelfs een navolger heeft, die geen lid is van een op elkaar volgende rij van priesters, maar, enig in zijn soort, voor altijd priester blijft.

De mening van de schrijver is duidelijk dat de Geest van God, die de feitelijke vormen van de geschiedenis van het Koninkrijk evenals de vorm waarin de heilige geschiedenis ons is meegedeeld, bezielde en geregeld heeft, aan de gedachte van de toen nog in Gods raad besloten en nog toekomstige Middelaar van de zaligheid zekere karakteristieke trekken ontleend heeft en deze niet alleen in de geschiedkundige persoon van Melchizedek heeft gelegd, maar er ook voor gezorgd heeft dat die in het bericht over Melchizedek op de voorgrond treden en wel zo

dat het bericht over hem zowel de werkelijk overeenstemmende trekken volledig en duidelijk doet uitkomen, als ook door opmerkelijk voorbijgaan aan de overeenstemmende trekken een verduisteren van de gelijkheid verhoedt, zodat niet alleen het positieve spreken, maar ook het privatieve zwijgen een typisch Messiaanse betekenis heeft.

De apostel spreekt hier van Melchizedek, beschouwd als priester en dus moeten de uitdrukkingen "zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening, zonder begin van dagen of einde van leven" niet onbepaald worden opgevat, maar met betrekking tot het predikambt. Hij was zonder priesterlijke vader, zonder priesterlijke moeder, zonder priesterlijk geslachtsregister. Hij overtrof dan daarin de Levitische priesters, die deze waardigheid niet bekleden konden, wanneer zij niet uit priesterlijke ouders geboren waren en wanneer zij hun erfrecht of recht van Aärons nakomelingen niet konden aantonen. Dit alles had Melchizedek niet nodig gehad, omdat hij, als de eerste en enige priester in zijn soort, door Gods rechtstreekse roeping was aangesteld. In datzelfde verband had hij ook geen begin van dagen noch einde van leven. Het begin van dagen van de Levitische priesters wordt gerekend vanaf de dag van hun plechtige inwijding; wanneer zij stierven en door een ander werden opgevolgd, was het einde van hun priesterlijk leven gekomen. In zoverre was Melchizedek aan de Zoon van God gelijk geworden dat hij priester was, niet uit kracht van erfrecht of opvolging, maar door een rechtstreekse roeping. Ook is hij aan Gods Zoon gelijk in het feit dat hij een priester in eeuwigheid blijft, omdat zijn priesterschap, evenals dat van Christus, zijn luisterrijk tegenbeeld, uit geen erfrecht ontstaan, nooit door een gewone inwijding begonnen en ook nooit door de opvolging van een ander beëindigd is, zodat het priesterschap van Melchizedek een duurzaamheid vertoonde die nooit begonnen en nooit geëindigd is, ter uitbeelding van de eeuwigheid die aan het priesterschap van Christus in veel grotere nadruk eigen is.

4. Merkt dan op hoe groot in waarde en hoogheid deze geweest is in vergelijking met de Levitische priesters, aan wie Abraham, de patriarch, de stamvader van heel Israël en dus ook van Levi, een tiende gegeven heeft van de buit en zich dus vrijwillig en eerbiedig aan hem als aan een meerdere onderdanig betoond heeft.

5. En de kinderen van Levi zijn nu wel het door God uit de kinderen van Israël uitverkoren geslacht en elk van hen is het als behorend tot dat geslacht. Zij die het priesterschap met zijn plichten en voorrechten (Sir. 45: 8 ontvangen, a) hebben wel bevel om tienden te nemen van het volk, naar de wet (Num. 18: 20vv.), dat is van hun broeders, de kinderen van Israël uit de overige stammen. Zij mogen dat doen naar de nadere bepalingen in de wet, die pas het betalen van de tienden door het volk aan de Levieten en vervolgens door de Levieten aan de priesters voorschrijven, hoewel die overige Israëlieten die de eerste tienden geven, uit de lendenen van Abraham voortgekomen zijn (Gen. 35: 11; 2 Kron. 6: 9 en dus aan hen volkomen gelijk zijn wat afkomst aangaat.

a) Deut. 18: 1 Joz. 14: 4; 2 Kron. 31: 5

6. Maar hij, die zich niet tot zijn geslacht kon rekenen, tot de kinderen van Levi en die dus daartoe geen enkele wettige volmacht had, namelijk Melchizedek, die heeft van Abraham tienden genomen en zich dus in zijn eigen persoonlijkheid als meerdere doen kennen en dat had hij reeds vroeger op een nog veel duidelijker wijze uitgesproken, volgens Gen. 14: 19 ; want hem die de belofte droeg dat in hem alle geslachten van de aarde gezegend zouden worden, heeft hij gezegend (Gen. 12: 3).

7. Nu wordt zonder enig tegenspreken hetgeen minder is gezegd door hetgeen meerder is en blijkt dus uit dat zegenen het verheven zijn van Melchizedek boven Abraham nog in het bijzonder.

Nadat de schrijver in vs. 1-3, duidelijk verwijzend naar de Levitische priesters, Melchizedek, de priester van de Allerhoogste God gekarakteriseerd heeft en daarmee het belangrijkste heeft gezegd tot verklaring van de woorden "naar de ordening van Melchizedek," wijst hij aan dat reeds volgens het geschiedkundig bericht bij Mozes Melchizedek boven de Levitische priesters verheven is. In die uitdrukking "naar de ordening van Melchizedek", die het woord van de profetie van Christus gebruikt, is dus ook de verhevenheid van de Hogepriester van het Nieuwe Testament boven die van het Oude Verbond onvoorwaardelijk uitgesproken. De schrijver wijst dat aan door er in de eerste plaats opmerkzaam op te maken hoe groot en verheven Melchizedek in de geschiedenis voorkomt, daar Abraham hem de tienden gaf van het beste van de buit, hij, de beroemde en hoogverheven patriarch (vs. 4). Daarna geeft hij drie gronden, waaruit men die rangschikking van Abraham beneden Melchizedek en de verhevenheid van de laatste boven de Levitische priesters moet concluderen. De eerste (vs. 5-7) is deze: wel heffen zij die ten gevolge van hun afstamming van Levi het priesterschap ontvangen, volgens een voorschrift van de wet, de tienden van het volk, d. i. van hun broeders, hoewel deze uit de lendenen van Abraham zijn voortgekomen. Onder degenen die zich beroemen Abrahams nakomelingen te zijn, komt hun dus volgens een bepaling van de wet zonder twijfel een voorrang toe. Hun afstamming van Levi aan de ene en de bepaling van de wet aan de andere zijde verheft hen boven degenen aan wie zij overigens als hun broeders gelijk zijn. Daarenboven legt hij, wiens stamboom niet tot hem terugleidt, Abraham zelf tienden op en zegt hem die de goddelijke belofte ontvangen had, hetgeen onweersprekelijk bewijst hoezeer hij boven Abraham verheven was. Ondanks het hoge aanzien van Abraham, die zoals erkend wordt, niet alleen boven het in vs. 5 genoemde volk, maar ook boven de Levitische priesters staat en op wiens persoon ook de voorrang, die deze laatsten hebben, als op zijn eigenlijk fundament rust en ondanks de grote beloften die hem waren gegeven, staat toch Melchizedek boven hem en dat niet uit kracht van zijn afkomst en niet uit kracht een wettelijke bepaling, maar alleen uit kracht van de hogere waarde die in zijn persoon gelegen is; hoe hoog moet Hij dus boven de Levitische priesters verheven zijn!

In vs. 4-7 leert de schrijver de beide feiten op zichzelf in hun betekenis waarden, dat Abraham aan Melchizedek tienden gaf en dat Melchizedek Abraham heeft gezegd. In de geschiedenis zelf gaat het zegenen aan de tienden vooraf. Juist in dat zegenen erkende Abraham het goddelijk recht van Melchizedek's ereplaats. Onze schrijver keert echter de beide gebeurtenissen om, omdat het hem niet aankomt op de geschiedkundige gevolgen, maar op de innerlijke betekenis ervan en dan klimt hij van het mindere tot het hogere op. In het tienden nemen van Abraham handelt Melchizedek als degene, die boven de wet staat. Maar zoals hij boven de wet staat, zo staat hij ook boven de belofte, in zoverre die aan de verbondslin gebonden is, terwijl hij, de geheimzinnige vreemde, de door alle mensen en voor alle mensen gezegende zegt. Zijn priesterschap berust niet op afkomst, niet op wet, hoewel toch op goddelijke grond en overtreft als zuiver persoonlijk en enig in zijn soort zowel de wet als de belofte in haar oudtestamentische grenzen en wel in haar meest verheven oudtestamentische drager, die de door beide machten beheerste oudtestamentische geschiedenis van het godsrijk opent en de grond ervoor legt.

Steekt Melchizedek, als hij van Abraham de tienden neemt, boven de orde van zaken door de wet gesteld uit, dan verheft hij ook door zijn zegenen de zaligheid in de belofte vervat. Maar

niet van Melchizedek's persoon in het algemeen geldt wat hem boven wet en belofte stelt, maar alleen van hem op dat ogenblik, toen hij tegenover Abraham stond.

8. En hier, zolang het Levitische priesterschap hier nog bestaat, nemen de mensen die sterven (liever zonder lidwoord "mensen, die sterven wel tienden, zij die als leden van hun geslacht daartoe recht hebben, om ze bij hun sterven af te staan aan anderen die hun plaats weer innemen; maar daar, in het geval van Melchizedek neemt hij ze, van wie, doordat hij tienden van Abraham neemt, getuigd wordt dat hij leeft, want hij doet hetgeen hij doet als iemand die in geen ander een opvolger heeft.

Het getuigenis dat hij leeft, vinden wij van Melchizedek niet woordelijk, maar zakelijk. Er wordt van Gods Zoon getuigd dat Hij priester is in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek. Daardoor wordt ook Melchizedek daar uitgebeeld als een eeuwig levend priester. Niet als een eeuwig levend mens, want als mens is Melchizedek, net als zijn natuurgenoten, gestorven. Zoals hij wordt voorgesteld als iemand die in zijn betrekking van priester noch begin van dagen noch einde van leven heeft, zo komt hij ook hier voor als een priester die, met betrekking tot zijn waardigheid volgens het aangehaalde getuigenis nooit heeft opgehouden te leven, voor zover er namelijk nooit, door opvolging van een soortgelijk priester, aan zijn priesterleven een einde gekomen is.

9. En om zo te spreken, om mij van een enigszins gewaagde uitdrukking te bedienen voor een juiste gedachte, die echter moeilijk met juiste woorden kan worden uitgedrukt, heeft ook Levi, die volgens hetgeen in vs. 5 werd gezegd, van zijn broeders tienden neemt, door Abrahamtienden gegeven, toen die ze aan Melchizedek gaf.

10. Want hij, Levi, met al de leden van zijn volk, zelfs ook de beide andere aartsvaders, Izaak en Jakob niet uitgezonderd, was nog in de lendenen van zijn vader, toen Melchizedek hem tegemoet ging en stond daardoor tot deze geheel in de verhouding waarin hij zich tegenover deze plaatste.

De tweede reden, in vs. 8 uiteengezet, van Melchizedek's verhevenheid boven de Levitische priesters, is ontleend aan de voorafgegane karakteristiek van de eerste. Wanneer ook de laatsten, evenals hij, tienden ontvangen en dus boven anderen bevoorrecht en onderscheiden zijn, dan is toch tussen beiden dit grote onderscheid dat de Levieten wegstervende mensen zijn, zodat de dood aan hun voorrechten een einde maakt, terwijl van Melchizedek wordt getuigd dat Hij leeft. Hem, de vertegenwoordiger van een priesterschap dat niet verbonden is aan afkomst en niet van de een op de ander overgaat, stelt de Heilige Schrift voor als iemand die voortdurend leeft, die zijn bevoorrechte plaats behoudt en voor geen ander wijkt. Terwijl dus de sterfelijke priesters met al hun navolgers hun hogere plaats en het tiendrecht delen, staat hij voor altijd geheel enig in zijn soort en het nemen van tienden heeft daarom een veel hogere betekenis. De derde reden, in vs. 9 en 10, is deze: ook Levi, de stamvader van de priesters die de tienden ontvangen, heeft, om zo te spreken, zelf door Abraham aan Melchizedek tienden gegeven en daardoor zijn hogere rang erkend; want hij was nog in de lendenen van zijn vader, toen Melchizedek hem tegemoet kwam. De stamvader Abraham is namelijk vertegenwoordiger van zijn nog ongebornen nakomelingen en het blijkt, daar hij zich beneden Melchizedek plaatst, dat hij zijn hele nakomelingschap onder hem rangschikt; want daar de bevoorrechte stand van de Levitische priesters in de theocratie rustte op het feit dat zij uit de lendenen van Levi en uit de lendenen van Abraham waren voortgekomen, moet de plaats die Abraham ten opzichte van Melchizedek had ingenomen, toen zij nog in zijn lendenen waren, ook als hun stand tot Melchizedek worden beschouwd.

De beide feiten, dat Melchizedek van Abraham tienden nam en dat hij hem gezegend heeft, waren tevoren geplaatst in het licht van hun betekenis voor het godsrijk. In vs. 8vv. wordt de eerste op die wijze verklaard dat Melchizedek's grootheid nu niet meer tegenover Abraham (en daardoor rechtstreeks ook tegenover het Levitische priesterschap), maar tegenover de Levitische priesters wordt gesteld: ten eerste (vs. 8) met de tegenstelling van "het" en "daar", op zo'n wijze dat de schrijver het tienden nemen in het eerste geval als een daad van stervende mensen voorstelt, in het tweede geval daarentegen als een daad van een mens, van wie gezegd wordt dat hij leeft. Is het eerste zo bedoeld dat de Levitische priesters, die de tienden ontvangen, bestaan uit mensen die na elkaar wegsterven en dus slechts als leden van hun geslacht de tienden ontvangen zonder eeuwig ander recht dan dat het van hen overgaat op anderen die in hun plaats komen, zo is daarentegen het ontvangen van tienden door Melchizedek, zoals hij in de heilige geschiedenis naar voren komt, zuiver persoonlijk en dus iets van zijn eigen leven, dat niet, zoals het tienden heffen van de Levitische priesters, een einde tegemoet zag dat met de dood plaats had.

De Leviëten ontvangen de erkenning van hun voorrecht en van hun waardigheid alleen als leden van een geslacht dat voortdurend wegsterft. De bijzondere personen behoren niet krachtens hun persoonlijkheid, maar alleen krachtens de volmacht van Levi's stam tot de familie van Aäron, waartoe zij, komend en gaand, behoren als voortdurend weggaande leden. Anders is het daar, aan de zijde van Melchizedek; daar ontvangt iemand de tienden van wie getuigd wordt dat hij in het leven blijft; want de geschiedkundige Melchizedek is wel gestorven, maar de Melchizedek van het godsrijk blijft, zonder te sterven, door de heilige pen van de heilige geschiedenis voor altijd als levende voorgesteld en daardoor gestempeld tot een type van de Zoon van God, de eeuwig levende Priester. Als het nu voor Joodse lezers voor de hand lag om te zeggen: ja, Abraham was geen priester en daarom gaf Melchizedek de tienden en liet hij zich door hem zegenen, dan is dit natuurlijk; pas Aäron en diens geslacht werd met de priesterlijke waardigheid begenadigd, dan beantwoordt de schrijver in vs. 9v. die tegenspraak met een paradoxe, maar desalniettemin ware bewering: Levi zelf, die in zijn tot de dienst voor het heiligdom verkoren nakomelingen tienden neemt en die toen Melchizedek Abraham ontmoette, nog in de lendenen van zijn vader was, van hem zijn in en met Abraham tienden genomen. Terecht is dit woord over het tienden nemen door Levi in de lendenen van Abraham vanouds als belangrijk beschouwd voor de betekenis van de val. De stelling, al is die ook niet in Rom. 5: 12 uitgesproken, dat wij allen in Adam gezondigd hebben, is schriftuurlijk en heeft in onze tekst een niet verwerpelijke steun.

Zeer te verwonderen is het dat vele uitleggers in het woord van de schrijver een moeilijkheid hebben gevonden, in zoverre als Jezus, omdat Hij nakomeling van David en Abraham is, dan ook lager dan Melchizedek zou staan; maar is dan Jezus uit de lendenen van een menselijke vader voortgekomen?

11. a) Indien dan nu, zoals gij in uw te hoge waardering van de Joodse tempeldienst "Heb 1: 2 meent, de volmaaktheid van de verhouding van de mensen tot God, om Hem met een goed geweten te benaderen en met een geheiligd hart te kunnen dienen (vs. 19; 10: 1v. 9: 8vv., door het Levitische priesterschap gebracht was, dan zou men ook nu, om voortaan nog de zegeningen van dit priesterschap te behouden, streng aan de mozaïsche wet moeten vasthouden en zich niet aan een andere wet mogen onderwerpen (want onder dit priesterschap, onder voorwaarde en veronderstelling hiervan, heeft het volk de wet ontvangen, zodat men zeker de wet niet kan hebben, zonder tevens het priesterschap te behouden, dat daarmee staat en valt). Maar als dat zo was, waarom was het dan nog nodig, zoals toch Gods eigen woord in Ps. 110: 4 uitdrukkelijk zegt, dat een andere priester, die dat

was naar de ordening van Melchizedek zou opstaan en waarvan niet zou gezegd worden dat hij een priester naar de ordening van Aäron was?

a) Gal. 2: 21

12. Dit verlaten van de wettige priesterorde kan alleen zijn grond hebben in het onvoldoende zijn ervan, omdat nog een andere gewichtige verandering daarvan het gevolg is. Want wanneer het priesterschap veranderd, geschiedt er ook noodzakelijk verandering van de wet, volgens hetgeen vroeger werd gezegd "hieronder heeft het volk de wet ontvangen. "

13. Zo'n wetsverandering geeft het profetische woord, waarvan wij spreken, zelf reeds aan: want Hij, op wie deze dingen in de profetie slaan: "Gij zijt priester naar de ordening van Melchizedek, " namelijk de toekomstige Messias, tot wie zonder twijfel dit woord gezegd wordt, behoort, wat zijn afkomst betreft, zoals reeds in Gen. 49: 10 Ge tevoren bepaald was, tot een andere stam, waarvan niemand zich tot de dienst van het altaar (hoofst. 13: 10) begeven heeft.

14. Dat is dan ook in de historische Christus inderdaad vervuld: want het is naar alles wat in de christelijke gemeente van Zijn stamboom bekend is (MATTHEUS. 1: 1vv. Luk. 3: 23vv.) openbaar, a) dat onze Heere Jezus (Openbaring 5: 5) uit het huis van David, en dus uit de stam van Juda (1 Kron. 29: 4) gesproken is (Luk. 1: 78); ten aanzien van die stam heeft Mozes niets gezegd heeft over het priesterschap, dat dit ooit, zolang de ordening van de wet bestond, door iemand uit deze stam zou mogen worden bediend, integendeel was het aan ieder buiten Levi's stam uitdrukkelijk ontzegd (2 Kron. 26: 16vv.).

a) Jes. 11: 1

Bij de ontwikkeling van de verhouding van de voorafbeeldende Melchizedek tot de Levitische priesterschap in vs. 1-10 heeft de schrijver de uitspraken van het geschiedkundig bericht in Gen. 14: 17vv. gevolgd. Nu ontwikkelt hij uit de woorden van de profetie in Ps. 110: 4 de verhouding van de voorafbeeldende Melchizedek tot het Levitische priesterschap en wijst de onvergelykelijke verhevenheid van de eerste boven de laatsten aan, waarbij de drie bestanddelen van deze uitspraak: 1) de Heere heeft gezworen, 2) Gij zijt een priester in eeuwigheid,

3) naar de ordening van Melchizedek in omgekeerde volgorde worden toegepast: namelijk de derde in vs. 11-14, de tweede in vs. 15-19 en de eerste in vs. 16-22 De beide eerste als bewijs van de hele abrogatie (afschaffing) van niet alleen het Levitische priesterschap, maar ook van de hele daarop gegronde wet: de laatste daarentegen als bewijs van de veel hogere waarde, die het nieuwtestamentische hogepriesterschap had in de vredesraad van God. Daaraan sluit zich dan nog in vs. 23-28 de aanwijzing aan dat aan de eisen, die aan een volkomen hogepriesterschap moeten gesteld worden, namelijk eeuwige, onveranderlijke duur, absolute zondeloosheid en hemelse verhevenheid, alleen Christus voldeed en niet de Levitische priesters. Beschouwen wij nu in de eerste plaats het gedeelte in vs. 11-14, dan vinden wij de volgende gedachten ontwikkeld: doordat de priester, in Ps. 110: 4 beloofd, een priester naar de ordening van Melchizedek wordt genoemd en niet naar de ordening van Aäron, zoals Christus dan ook werkelijk uit de stam van Juda afkomstig was en niet uit de stam van Levi, aan wie de wet uitsluitend een priesterlijke roeping had toegekend, is de noodzaak uitgesproken van een latere en nu reeds begonnen afschaffing van het Levitische priesterschap, maar ook van de hele daarop rustende instelling van het Oude Verbond en zo ook het onvoldoende karakter ervan om de voltooiing van het godsrijk teweeg te brengen.

De wet kan als uitdrukking van Gods wil de volkomenheid alleen beschrijven, maar niet persoonlijk voorstellen. Zij kan verder als gebod van God aan Zijn volk de menselijke volmaaktheid alleen eisen, maar niet teweegbrengen; zij kan tenslotte als wet van de heilige God aan de volmaaktheid, die overal gemist wordt, niet voorbijzien of bij hen die tot haar verplicht zijn, onaangeroerd laten, zij moet integendeel de zonde, die overal door haar wordt ontdekt, veroordelen; zij kan omdat alle mensen zondaars zijn, alleen veroordelen, maar niet vrijspreken. Dat is de onvolkomenheid van de wet, die in haar aard ligt en dus ook in de goddelijke wet, dat haar zwakheid of ongeschiktheid tot volmaking (vgl. Rom. 8: 3 Gal. 4: 9). Zal nu bij deze stand van zaken een positieve verbondsrelatie mogelijk zijn tussen God en Zijn volk, dat tot de wet plechtig verbonden is, dan kan dit alleen plaatshebben in de veronderstelling van een verzoening. Die is dan in het Oude Verbond op wettige wijze door het instellen van het Levitische priesterschap en de offerdienst door God vastgelegd en met direct doelen op de latere werkzaamheid in de wet gebracht. Daarbij is echter zo weinig gedacht aan het teweegbrengen van de voleindiging door deze instelling, dat integendeel niet alleen op het typische en symbolische karakter ervan wordt gewezen, maar dat ook de tijdelijke betekenis ervan door de directe voorspelling van een priesterschap van andere aard uitdrukkelijk in het Oude Testament zelf is voorgesteld, waar opzettelijk de Messias niet alleen als priesterkoning wordt geschilderd, maar ook wordt voorgesteld als een naar de ordening van Melchizedek en dus als een niet-Aäronitische priester.

15. En dit, dat door het Levitische priesterschap de volmaaktheid niet kon worden teweeggebracht en dus de toekomstige opheffing ervan een reeds dadelijk bij God besloten zaak was, is nog veel duidelijker, als er naar de verdere inhoud van dat profetisch woord naar de gelijkenis van Melchizedek, in zoverre deze het getuigenis heeft dat hij leeft (vs. 8), een ander priester opstaat,

16. die dit niet naar de wet van een vleeselijk gebod is geworden, niet in uiterlijke, met het vlees samenhangende en de vergankelijkheid daarvan in zich bevattende zaken alle waarde stelt, noch rust op mensen, die de dood wegneemt (vs. 23 vgl. vs. 8), maar naar de kracht van het onvernietigbare leven, naar de kracht van een leven dat door geen dood kan worden ontbonden, zoals dat alleen in de Zoon van God woont (Joh. 10: 18).

17. Want Hij, die dit woord spreekt, God de Heere, getuigt, om nu die voorstelling van het nieuwtestamentische priesterschap mede te noemen, dat hierboven (vs. 11) nog terzijde bleef en hier het hoofdgewicht daarop te leggen: a) "Gij zijt priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek. "

a) Ps. 110: 4 Hebr. 5: 6

18. Dat woord "in eeuwigheid" is van groot belang voor de zaak waarover wij spraken; want de vernietiging van het voorgaande gebod, van dat vleeselijke gebod, zoals Mozes' wet omtrent het priesterschap spreekt (vs. 16), gebeurt omwille van zijn zwakheid en nutteloosheid. Het is te zwak om door een werkelijke en waarachtige verzoening een gewenst einde teweeg te brengen en dit is nutteloos of onbekwaam om werkelijke zaligheid aan te brengen.

De ceremoniële wet was nutteloos, niet vóór de komst van Christus, want toen was zij een schaduw, een afbeelding, een schoolmeester, en had haar nut; maar sedert Zijn komst, die het lichaam en wezen daarvan was, is zij zonder nut om bij Hem gevoegd te worden; van geen dienst tot onze behoudenis; niet anders dan een lastig juk van dienstbaarheid; ja, zij maakt

Christus nutteloos en ijdel, wanneer men zich aan haar onderwerpt als in kracht zijnde en als noodzakelijk voor de zaligheid; en hierom is zij afgeschaft, vernietigd en ijdel gemaakt. De Joden, hoewel zij sterke beweerders zijn van de onveranderlijkheid van Mozes' wet, zijn echter soms genoodzaakt de afschaffing van de ceremoniële wet in de dagen van de Messias te erkennen; het gebod, zeggen zij, en zij menen dit, zal ophouden in de toekomst en bovendien, alle offeranden zullen ophouden in de toekomstige staat, of in de toekomstige tijd (dat is de tijd van de Messias), behalve het lofoffer.

19. a) Want de wet, zoals die door Mozes is gegeven (Joh. 1: 17) heeft in geen enkel opzicht het volmaakte gebracht. Zij kon in geen enkel geval het eigenlijke heil voortbrengen (Gal. 4: 9). De wet kon alleen een voorwerp leren kennen, dat de mens voortdurend ernaar deed zuchten, maar kon zelf dat niet aanbrengen (hoofst. 9: 6vv.). Zij gaf dus niets, b) maar werd de aanleiding tot een betere hoop, namelijk op werkelijke en volkomen verzoening, waardoor wij tot God naderen, zodat wij nu zelf mogen doordringen tot de troon van de genade in het allerheiligste (hoofst. 6: 18v. ; 10: 19vv. Openbaring 1: 5v.).

a) Hand. 13: 39 Rom. 3: 28; 8: 3 b) Rom. 3: 21

In vs. 11-14 heeft de schrijver naar de profetie van een niet-aäronitische, niet uit de stam van Levi gesproten priester laten afmeten of het Levitische priesterschap een middel geweest is tot herstel van een volkomen verhouding tot God. Nu bewijst hij dat het dit niet geweest is, uit het verschil tussen deze priester en het Levitische priesterschap. Nog meer, zegt hij, dan uit het feit dat een niet-aäronitische priester wordt genoemd, is de onbekwaamheid van het Levitische priesterschap om een volkomen relatie met God te herstellen, zichtbaar uit de belofte van een priester, die het is naar de ordening van Melchizedek. Waarin nu het tegengestelde van de nieuwe priester bestaat, zegt de bijzin van vs. 16 : "die dit niet naar de wet van een vleselijk gebod is geworden, maar naar de kracht van het onvergankelijke leven".

In deze woorden wordt een drievoudige tegenstelling gevonden. Tegenover "de wet" staat "de kracht", tegenover "het gebod", "het leven", tegenover het "vleselijk" het "onvergankelijk". De zin van deze tegenstelling zullen wij ons het best kunnen voorstellen door de volgende vragen: a) hoe is het Levitische priesterschap ontstaan? Volgens een wet die bepaalde dat de nakomelingen van Aäron priester zouden zijn, zij mochten innerlijk gesteld zijn zoals zij wilden. Hoe is daarentegen de Messias tot priester geworden? Onafhankelijk van de wet, ja, tegen de wet, alleen ten gevolge van de kracht die persoonlijk in Hem was, die Hem recht gaf en bekwaam maakte om de mensen voor God te vertegenwoordigen! b) Hoe was die wet gesteld? Zij betoonde zich als een uiterlijke inzetting, als een gebod! Hoe openbaart zich daarentegen die kracht? Als leven, als rechtstreekse kracht en werkelijkheid van het leven. c) Wat was het karakter van dat gebod? Het was vijandig, behoorde tot de pedagogische voorschool, waar nog geen sprake was van inplanting van geestelijk leven in de door de zonde dode mensheid, maar van uiterlijke grenzen van de zonde en voorbeelden van het goede voor de natuurlijke, vleselijke mensen! Hoe is daarentegen dat leven gesteld? Oneindig of onoplosbaar, d. i. de krachten van de eeuwigheid in zich omdraaiend. Aan de ene zijde dus, aan de zijde van het Levitische priesterschap bestaat nog de scheiding van de mensheid van haar Schepper, waarbij het goddelijk wezen zich slechts uiterlijk als een strenge wet tegenover de mens plaatst, zonder hem innerlijk te veranderen. Aan de andere zijde daarentegen, aan de zijde van de Hogepriester naar de ordening van Melchizedek, heeft God Zich met de mensheid verenigd, Zichzelf, daar Hij de natuur van de mensen aannam, als het begin en de beginner van een nieuw leven in hen ingeplant en daar Hij Zijn goddelijke kracht

in plaatsbekledend dragen en in overwinning van de opstanding betoonde, Zichzelf bewezen de ware volmaakte Hogepriester te zijn.

Het is duidelijk dat volgens de bedoeling van de schrijver het "naar de kracht van het onvergankelijke leven" overeenstemt met de uitdrukking in vs. 15 gebruikt "naar de gelijkenis van Melchizedek; " en zo legt hij nu op het "eeuwigheid" in vs. 17 de nadruk, zoals hij ook verder de eeuwigheid van de priesterlijke persoon als de voornaamste karaktertrek van het priesterschap naar Melchizedek beschouwt.

Op deze wijze, waarop in vs. 11 het woord van de Psalm werd gebruikt "naar de ordening van Melchizedek" was de nieuwtestamentische Hogepriester in vergelijking met de oudtestamentische eerst voorgesteld als een "ander priester, " die in de plaats van de Levitische zou treden, dat ook nog had kunnen gezegd worden van een tijdelijke opheffing van het Levitische priesterschap. Door de opname van "in eeuwigheid" in vs. 17, wordt echter nu ook de mogelijkheid uitgesloten van zo'n verkeerde verklaring. En evenals nu daar in vs. 12 alleen een gevolgtrekking wordt getrokken tot een verandering van het priesterschap en verder van de wet, zo wordt in vs. 18v. van een opheffing (abrogatie) van beide gesproken. Het "en dit is nog veel duidelijker" aan het begin van vs. 15 is dus nog meer gerechtvaardigd niet alleen door het "naar de ordening van Melchizedek, " maar ook en wel nog duidelijker, door het "in eeuwigheid; " in die profetie is de wet voorgesteld als onvoldoende te zijn en als te moeten worden afgeschaft. Zwak en daarom ook nutteloos, schrijft de schrijver in vs. 18v., was de inzet van het Levitische priesterschap, omdat het zijn doel, de volkomenheid niet kon bereiken; maar niet alleen het Levitische priesterschap, zo merkt hij op in de tussenzin aan het begin van vs. 19, maar ook de gehele mozaïsche wet bleek tot het aanbrengen van volmaaktheid in alle opzichten krachteloos.

De afschaffing van de huishouding van de wet wordt hier nog duidelijker doordat de naar de ordening van Melchizedek ingestelde priester de eeuwige priester is. De priesters uit Aärons geslacht zijn namelijk ingesteld "naar de wet van het vleselijke gebod, " door een van buiten afgegeven gebod, een eenvoudig uiterlijke beschikking, in verband met een vleselijke afstamming. Wat dit betekende maakt de tegenstelling geheel en al duidelijk. De priester naar de ordening van Melchizedek is priester door de innerlijke kracht van het onvergankelijke leven. De verordening van een uiterlijk gebod (d. i. van een gebod dat slechts iets uiterlijks en aards bepaalde, de priesterlijke waardigheid aan vleselijke afkomst verbonden) bepaalde dat Aäron en zijn nakomelingen priesters zouden zijn, het kon het priesterschap alleen als iets blijvends bewaren doordat het dit toevertrouwde aan een lange reeks van mannen uit een geslacht; maar zij ontvangen die waardigheid niet door een hun eigen hogere natuur; noch werd hun daardoor een blijvend hoger leven geschonken. Het bleef daarom dus ook een vleselijk gebod, in zoverre dat het hen in hun vlees (d. i. in hun machteloze sterfelijke natuur) liet en alleen uiterlijke verordeningen vaststelde. Anders was het met de eeuwige Priester naar de ordening van Melchizedek. Hij is Priester door Zijn eeuwige goddelijke natuur en Zijn Priesterschap is mede goddelijk en eeuwig.

Terwijl de wet zo voortdreef van de ene sterfelijke hogepriester naar de andere, heeft zij te doen met een hoop die geen uitzicht of gevolg belooft. Nu treedt in haar plaats en van de door haar slechts voorgehouden hoop, met de oprichting van het priesterschap van Melchizedek een betere hoop voor de dag, waardoor wij in werkelijkheid naderen tot God.

In het Oude Verbond waren de Levitische priesters de middelaars tussen God en het volk; zij hadden de eervolle naam (Lev. 10: 3) "zij die tot de HEERE naderen. " Sedert de

werkzaamheid van Christus als de enige en eeuwige Middelaar heeft daarentegen het hele volk van God de bestemming ontvangen van een koninklijk priesterschap; een vrij toegaan tot de Vader is voor alle gelovigen geopend en de verwezenlijking van een betere hoop is begonnen, die in de voorzegging van het Oude Testament van de priester naar Melchizedek's ordening bij de wet werd gevoegd en daarboven verhief.

20. En hierbij komt nog iets van groot belang, namelijk dat het invoeren van een betere hoop niet zonder eedzwering is gebeurd (want niemand, namelijk van de Levitische priesters (vs. 11, 16), is zonder eedzwering van de zijde van God priester geworden, waaruit blijkt dat de instelling van hun priesterschap nog niet het hoogste was;

21. Maar deze, de andere priester (vs. 15), is in Zijn ambt gesteld met eedzwering, met toevoeging van een eed, door Hem die als de Gever van het bericht dat Zijn rede in Ps. 110: 4 inleidt en er een geheel mee vormt, tot Hem gezegd heeft: "De Heere heeft gezworen en hetgeen Hij in zo'n eed toezegt, zal Hem niet berouwen, zodat Hij ooit wensen zou Zijn toezegging weer in te trekken: Gij zijt priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek" (in Griekse handschriften van veel gewicht worden de laatste woorden "naar de ordening van Melchizedek" niet gevonden).

22. Van een zoveel beter verbond 2Co 3: 6 als namelijk wordt aangewezen doordat het bezworen is en dus zo ver verheven is boven het eerste, waarop vroeger zo'n gewicht niet gelegd is, is Jezus borg geworden.

Het woord *diaykhkh* betekent zowel verbond als testament; en wat hier daarmee is bedoeld mag een testament en een verbond genoemd worden; een testament, omdat het gegrond is in de goede wil en het welbehagen van God en een erfenis betreft door God, de Vader, bij testament voor Zijn kinderen gemaakt, dat hun bevestigd is en werkelijkheid geworden door de dood van Christus de Testateur en een verbond, omdat het een verdrag is of een overeenkomst, gemaakt door de Vader met Christus als de Vertegenwoordiger van al de Uitverkorenen, waarin beloften en zegeningen van allerlei aard voor hen bezorgd en verzekerd zijn; en dat in de Heilige Schrift genoemd is een verbond van het leven en van de vrede, omdat deze dingen daarin begrepen zijn; en dat bij de mensen gewoonlijk genoemd wordt het verbond van de genade, omdat het voortkomt uit Gods genade, omdat het onderwerp van die genade en het einde daarvan de verheerlijking van Gods genade is. Nu, dat is beter dan het verbond van de werken, dat door de mens gesproken is en hem onderhevig maakt aan de vloek van het Levitische priesterschap, dat niets volmaakte; en de bediening van dit verbond onder de evangelische bedeling is beter dan die onder de wet, want het is nu veel duidelijker geopenbaard en wordt bediend zonder afbeeldingen, schaduwen en offers; en de uitgestrektheid van die bediening is groter, het gaat tot de heidenen zowel als de Joden en bovendien, het is nu duidelijk bevestigd en gestaafd door het bloed van het eeuwige Verbond. Van dit testament of verbond is Christus de borg; het woord *egguov* betekent "iemand die nadert." Christus naderde Zijn Vader in de raad van de vrede en nam op Zich om de Zaligmaker en Verlosser te zijn van Zijn volk; Hij stelde Zich in hun plaats; Hij stelde zich tussen de eiser en de schuldenaar en werd Borg voor de betaling van de schulden van de laatste, Christus is geen borg voor de Vader bij Zijn volk, maar voor Zijn volk bij de Vader; en dat om te voldoen voor hun zonden, om gerechtigheid voor hen uit te werken, om hen te bewaren en te behouden en om hen zalig te maken, dat is een bewijs van weergaloze liefde.

Terwijl de schrijver ook de inleidende woorden van de Psalm in de kring van zijn beschouwingen opneemt, maakt hij erop opmerkzaam dat de nieuwtestamentische priester

volgens Melchizedek's ordening ook voorrang heeft boven de Levitische priesters in het feit dat Hij door een eed in Zijn ambt is gesteld, terwijl dit bij de Levitische priesters niet het geval was. Hij beschouwt dit als een voorrang, omdat God Hem zo het priesterschap op onherroepelijke wijze heeft opgedragen (hoofst. 6: 16vv.) en omdat mede uit deze plechtiger en gewichtiger bevestiging de conclusie moest worden getrokken dat Zijn priesterschap van veel meer gewicht en betekenis is dan het Levitische, ja dat het het volkomen priesterschap is. Was het dit toch niet, dan kon God Christus niet op onherroepelijke wijze priester maken.

De Levitische priesters zijn door een eenvoudig bevel in het priesterschap gekomen. In de aard van een koninklijk bevel over een regeling en stichting, waarvan de duur niet nader is aangewezen, nog minder beloofd of gewaarborgd, ligt echter reeds vanzelf de mogelijkheid van een terugnemen van het bevel, van een opheffing van de stichting, van een verandering van de beschikking door de Meester zelf, zonder dat deze daardoor Zijn woord breekt, onrechtvaardig of ontrouw wordt, in tegenspraak met Zichzelf komt of vernietigt wat Hij zelf tot stand bracht. Anders is het daarentegen met Christus, die door een met een eed van God bekrachtigde regeling in de priesterstand is gekomen.

De schrijver bewijst met recht op grond van de eed de grote ernst, de grote belangstelling en het bijzonder welgevallen, die in God voor Zijn inzet zijn; anders zweert hij die het ambt ontvangt, opdat men zal kunnen vertrouwen op zijn vlijt en zijn trouw. Hier zweert echter hij die het ambt opdraagt om getuigenis te geven van de grote bedoelingen die Hij daarmee heeft en van Zijn onveranderlijk welbehagen, waarmee Hij vervuld is voor dat ambt en de zegeningen daarvan.

23. En van de kinderen van Levi onder het Oude Verbond (vs. 20), zijn wel velen priesters geworden voor de inzet van hun ambt (Ex. 28 en 29), namelijk Aäron en zijn zonen, om vervolgens de een na de ander in successieve opvolging van de generaties tot bediening van het ambt te komen (Num. 20: 22v.), omdat zij door de dood verhinderd werden altijd te blijven en dus ieder weer voor zijn nakomelingen plaats moet maken.

24. Maar Deze, de priester van het Nieuwe Testament heeft (vs. 21), omdat Hij, zoals wij van de Messias weten (Joh. 12: 34) en reeds in vs. 16 van Jezus Christus is gezegd, in eeuwigheid blijft, een onvergankelijk, in zijn bestaan volkomen verzekerd priesterschap, dat zonder afwisseling aan Hem blijft.

25. Daarom kan Hij ook volkomen zalig maken wie door Hem, gelovend in Hem, zich zo aan Zijn priesterlijke bediening toevertrouwen (hoofst. 5: 9) en tot God gaan (hoofst. 11: 6 Joh. 14: 6), daar Hij altijd in de hoogte, waar Hij naar toe is gegaan (hoofst. 4: 14; 6: 20), leeft a) om voor hen tot God te bidden, zodat de zegen van Zijn verdienste hun deel zal worden tot volmaking van hun zaligheid.

a) 1 Tim. 2: 5; 1 Joh. 2: 1

De eerste vereiste voor een volmaakte Hogepriester, waaraan Christus alleen kon voldoen en niet de Levitische priesters, is, zoals de schrijver in vs. 23-25 uiteenzet, dat hij zelf tot de absolute voltooiing van het rijk van God blijft en niet, zoals de Levitische hogepriester de een na de ander door de dood in de voortzetting ervan verhinderd wordt. De tweede, die hij in vs. 26-28 bespreekt, is dat Hij, die de zondaars zou verlossen, zelf zonder zonde en oneindig ver boven hen verheven was.

Nadat is aangetoond dat de wet met haar priesterschap de volkomenheid niet had aangebracht en er ook niet toe bestemd was geweest om die aan te brengen, leert de schrijver verder hoe veel meer het Nieuwe Verbond met zijn eeuwige priesterschap naar Melchizedek's ordening die bracht en kon brengen, omdat het zegenend werken van de Priester van het Nieuwe Testament tegenover de ambtsbediening van de Levitische priesters, de een na de ander door de dood weggerukt, onvergankelijk is. Hij kan in ieder opzicht, zelf scheppend, redden of zalig maken wie gelovig gebruik maken van de toegang die door Hem geopend is en open blijft, zodat de nood in zijn hele omvang en in zijn hele diepte iets uit de verleden tijd wordt en ook niet de minste behoefte meer over blijft. Een zo volkomen verlossing kan Hij aanbrengen als degene die altijd leeft en zolang de laatste verlossing van het volk van God op aarde, d. i. de vernietiging van de zonde, dood en alle ellende nog niet teweeggebracht is, vertegenwoordigt Hij als Middelaar Zijn gelovigen. Die priesterlijke werkzaamheid van Christus in de hemel staat in verband met Zijn verlossingwerk op aarde, evenals Gods wereldonderhoudend werken met Zijn scheppingswerk in verband staat.

De dood van Christus heeft Hem in de voortzetting van Zijn priesterlijk ambt en werk niet gehinderd, maar was integendeel een belangrijk gedeelte daarvan. En sedert Hij nu uit de dood is opgestaan, heeft Hij een onvergankelijk priesterschap dat op geen ander overgaat en waarin Hij ook zelf voortdurend onverhinderd werkzaam is. Men heeft dus ook niemand anders nodig dan Hem; er hoeft geen ander te komen die het ontbrekende aanvult.

In de hemel wordt dikwijls aan ons gedacht, meer dan wij denken. In het hart van de Vader en van de Zoon gaat veel om, wat ons betreft. Wie zou anders komen tot het doel, indien niet altijd in het heilighdom van God zo priesterlijk over ons werd gesproken?

Hoe de Heere Christus als onze Pleitbezorger en Voogd bij de Vader eigenlijk onze zaak bespreekt en waarin de aard en wijze van Zijn voorspraak bestaat, is voor ons niet na te gaan en voor het menselijk verstand op aarde onbegrijpelijk; toch heeft Hij Zijn bidden, zoals Hij dat aan het hart van Zijn Vader legt, eenmaal op aarde (zie Joh. 17) met menselijke woorden uitgesproken en dat met luide stem laten horen, opdat wij zouden weten welke gezindheid van het hart Hij omtrent ons voortdurend heeft en wat Hij nu op goddelijke wijze voorbrengt, nadat Hij door de Vader verheerlijkt is.

Tot God gaan, sluit alle gelovige toenaderingen tot God in zich om bij God in gunst aangenomen te worden. Dit kan van doemwaardige zondaren niet anders geschieden dan door Hem, door Christus, de volmaakte Hogepriester, die de verzoening met God heeft teweeg gebracht en daarom kan Christus, die grote Hogepriester, alle zondaren die door Hem tot God gaan, die Gods gunst proberen te verwerven door een gelovig vertrouwen op Zijn verzoenend offer, volkomen zalig maken en hen in het werkelijk bezit stellen van een volmaakt eeuwig geluk. Dat nu de Hogepriester Jezus op de genoemde manier alle zondaren die door Hem tot God gaan, kan zalig maken, zodat Hij daartoe de macht en een onbetwistbaar recht heeft, leidt de apostel af uit de eeuwige duur van Zijn priesterschap. Daaruit bleek dat er in dat priesterschap niets was dat een afschaffing ervan vereisen zou, maar dat het ten volle voldoende was voor het doel waartoe het was ingericht, namelijk om zondaren met God te verzoenen en hen eindeloos gelukkig te maken. Om de Hebreeuwse christenen nader te onderwijzen omtrent de wijze waarop of het middel waardoor Christus zondaren die door Hem tot God gaan, volkomen zalig kan maken, voegt de apostel erbij: daar Hij leeft om voor hen te bidden. Het bidden van Christus is het middel waardoor Hij zondaars volkomen zalig maakt. Dit bidden bestaat als het ware uit een tonen van Zijn verzoenend offer en Zijn daarop gegronde begeerte dat allen die in Hem geloven eindeloos gelukkig mogen worden; indien nu

Zijn bidden altijd verhoord wordt, kan het niet anders wezen of het moet de volkomen zaligheid van alle gelovigen tot een zeker gevolg hebben. Dat nu Christus deze voorbede, die nooit wordt afgeslagen, altijd verricht en ook werkelijk verrichten kan, bewijst de apostel uit Zijn altijddurend priesterschap; namelijk omdat Hij altijd leeft als Priester en eeuwig in het bezit blijft van Zijn priesterschap, zodat Hij zich ongestoord en onafgebroken met Zijn priesterlijk bedewerk kan bezig houden.

Daar hij altijd leeft om voor hen te bidden. Christus leeft eeuwig als God, Hij is de levende God en hoewel Hij stierf als mens, is Hij weer opgestaan uit de dood en zal niet meer sterven, maar leven in alle eeuwigheid; en Hij leeft als Middelaar en Verlosser en in het bijzonder als Priester, van wiens bediening een gedeelte is voorbede te doen voor Zijn volk. Dit doet Hij nu in de hemel niet door het uitspreken van gebeden en smekingen, tenminste niet zoals in de dagen van Zijn vlees of alsof Hij een vertoornd rechter smeekte, maar door de verschijning van Zijn persoon voor hen, door het tonen van Zijn offer, bloed en gerechtigheid, door de verklaringen van Zijn wil dat die en die zegeningen, aan die en die mensen gegeven worden en door het aannemen van de gebeden van Zijn volk en het wegvoeren van de gebeden en beschuldigingen van de satan. De dingen die Hij ten gunste van hen bepleit zijn de bekering van de Zijnen die nog in de oude mens leven, de vertroosting van de verslagenen, nieuwe ontdekkingen, vernieuwde sterkte tot weerstand van de zonde, het waarnemen van de genade, de volbrenging van hun plicht, moed in verzoeken en verlossing daaruit, volharding in geloof en eeuwige heerlijkheid. Hij is een Voorspraak en Voorbidder voor deze dingen; niet voor de hele wereld, maar voor alle uitverkorenen, hoewel zij nog overtreders zijn; en Hij is zeer bekwaam en bevoegd tot dit werk, zoals het volgende vers bewijst: Hij is de enige Middelaar, Hij is een zeer vermogend Voorbidder, Hij werd altijd verhoord. Hij doet dit voorbidden met rede, gewillig, blijmoedig en vrij; en dit alles bewijst dat Hij machtig is om zalig te maken, want hoewel de verkrijging van de zaligheid is door Zijn dood, de toepassing daarvan komt pas door Zijn voorbiddend leven. Indien Hij gestorven was en niet weer levend geworden, kon Hij niet volkomen zalig gemaakt hebben; Zijn leven is de borg van Zijn volk en Hij leeft voor hen en draagt hen, waarvan zij de gezegende gevolgen en uitwerkingen voortdurend genieten.

Wij hebben dus in Hem geen halve, noch een tijdelijke, maar een volkomen Zaligmaker. Hij heeft ons niet slechts door Zijn verzoenend lijden en sterven voorlopig verlost, maar bewaart ons ook als Zijn verlost en gaat door ons te verlossen door Zijn hemels leven. Hij heeft ons niet slechts gebracht tot God, maar houdt ons ook bij God en verenigt ons steeds nauwer met God. Hij maakt ons hoe langer hoe meer bekend met ons zelf, met onze overtredingen, met onze voortdurende behoefte aan vergeving en heiligmaking en met de rijkdom van Gods vergevende en vernieuwende genade. Hij komt ons in onze zwakheden te hulp, houdt ons staande als wij struikelen, richt ons op als wij gevallen zijn en leidt ons langs allerlei wegen om ons naar Zijn beeld tot eer van God te vormen. Hij herstelt de rust in ons hart, als zij is gestoord door de bewustheid van onze zonden en kweekt het nieuwe, geestelijke, hemelse leven in ons aan, dat Hij in ons gewekt heeft. En Hij zal ons eenmaal volkomen van dwaling en zonde verlossen, als Hij ons tot Zich neemt in heerlijkheid en inleidt in het huis van Zijn Vader. Laten wij God danken dat Hij ons in Hem zo'n volkomen Zaligmaker gegeven heeft! Laten wij ons daartoe steeds levendiger voor de geest brengen dat wij juist zo'n Zaligmaker nodig hebben en hoe wij bij Hem de vervulling vinden van al onze behoeften voor de tijd en de eeuwigheid! Als wij volkomen door Hem verlost zijn, dan vooral zullen wij voelen wat wij God voor Zijn onuitsprekelijke gave, in onze grote Hogepriester ons geschonken, zijn verschuldigd en op volmaakte wijze met al de verlost en de eer en de lof voor toebrengen. Maar gaan wij dan ook door Hem tot God; want Hij maakt hen alleen volkomen

zalig, die door Hem tot God gaan. Zó heeft God het vastgelegd en wij eerbiedigen hierin Zijn wijze liefde. Wie buiten Hem tot God gaat en zalig tracht te worden, miskent Gods wijze liefde en vindt de zaligheid niet. Hij vindt ze reeds hier niet en zal ze niet vinden in de eeuwigheid. Wie niet door Hem en Hem alleen, maar ook door mensen, door heiligen en engelen tot God gaat, handelt tegen Gods verordening en onteert de enige, door God aangestelde Hogepriester Jezus Christus. Hij, Hij alleen is de Middelaar van God en van de mensen; Hij, Hij alleen onze Voorspraak bij de Vader. Door Hem alleen kunnen en moeten wij tot God naderen, om zalig, volkomen zalig te worden.

26. Want zo'n hogepriester, ver verheven boven Aärons geslacht, hadden wij nodig, moesten wij volgens onze behoefte hebben, zoals Christus inderdaad was, opdat Hij in de dagen van Zijn vlees het offer zou kunnen brengen (hoofst. 9: 14; 10: 5vv., namelijk heilig, onschuldig, onbesmet. Verder moest Hij zijn, nadat Hij het allerheilige was ingegaan om Zijn volk dagelijks te vertegenwoordigen en alles wat Hem in Zijn zaligmakend werk probeert te verhinderen, teniet te doen of tenminste onschadelijk te maken, afgescheiden van de zondaren, zodat zij Hem niet meer als tevoren zouden tegenspreken en zich aan Hem vergrijpen (hoofst. 12: 3 Luk. 22: 53) en boven de hemelen verheven om vandaar alle vijandige machten in de hoogte en de diepte ten onder te houden;

Om tot God te gaan moest de Levitische hogepriester zich van het volk afscheiden, onzichtbaar worden voor de ogen van het volk achter het voorhangsel en daar in de eenzaamheid met God verkeren. Maar hij kon niet daar blijven. In plaats van daar in het binnenste heiligdom voor het volk plaats te bereiden, moest hij zelf tot het volk terugkeren. Het hoge doel van de priesterlijke bemiddeling, een heilig volk te vormen en voor dat volk een heilige plaats, werd niet bereikt. De ware Hogepriester, waar Hij, na in het midden van de zondaren onschuldig en onbesmet te zijn gebleven en Zijn heiligheid te hebben bewaard, Zich van de zondaren afscheidt, zonder daarom op te houden hun Hogepriester te zijn, daar blijft Hij van de zondaren afgescheiden; Hij alleen kan de tegenwoordigheid van God verdragen en hoeft niet weer te keren tot de schuldigen en onreinen; maar daarom ook is Hij voor die schuldigen en onreinen, wier Hogepriester Hij is, een waarborg van verzoening van schuld en heiliging. Zijn verdwijning, zijn onzichtbaar worden, is voor ons integendeel de voortdurende prikkel om Hem te zoeken en Hem te volgen. In Zijn afgescheidenheid van de zondaren is Hij de zondaren tot levensweg en levensdoel. Wij die voor de hemel geschapen zijn, maar die ons op de zondige aarde bevinden, hadden zo'n Hogepriester nodig, die niet terugkeert tot de zondige wereld, maar die in de hemel blijft. Wij hadden een Hogepriester, afgescheiden van de zondaren, nodig, maar niet alsof Hij in een ander deel van de schepping van God een ander werk ging zoeken ofwel voor de verlost van de aarde een andere plaats bereiden. Zijn hogepriesterlijk medelijden is niet onvruchtbaar gebleven voor het hele geslacht. De heiligheid, in de verzoeking bewaard, dient Hem niet tot verlossing van Zichzelf, maar tot verlossing van anderen. Hij wordt niet aan de tegensprekingen van de zondaren ontruikt om elders te rusten en te genieten. Nee, Zijn hogepriesterlijk medelijden verheft hen tot de hoogste heerlijkheid van God. De naam, die Hij ontvangen heeft, is boven alle andere naam. Afgescheiden van de zondaren is Hij boven de hemelen verheven. Met deze verheffing boven al het geschapene, waardoor Hij als Hogepriester aangesteld is, is een eeuwige verlossing verzekerd, een almachtige hulp verleend tegen alle machten van de dood. Is de zonde als dodend in alle levenssferen van de mensheid doorgedrongen, Hij die, mens geworden, hoger dan de hemelen verheven is, heeft daardoor aan die menselijke levenssferen, die aan de dood ten prooi waren, geen minder onfeilbaar geneesmiddel geschonken dan de scheppende kracht van God zelf. Boven de hemelen verheven, heeft de ware Hogepriester de scheppende krachten veranderd in of liever gebruikt als verlossende krachten, zodat in Hem scheppende

en verlossende werkzaamheid één zijn. Zeker, wij die met behoefte aan eeuwig leven de eeuwige dood ten prooi zijn, wij die onmachtig zijn het eenmaal verdorvene aan de heerschappij van het verderf te ontrukken, wij hadden zo'n Hogepriester nodig, die, afgescheiden van de zondaren, boven de hemelen verheven is.

27. Hij moest bij die dagelijkse vertegenwoordiging van Zijn volk iemand zijn die het niet elke dag nodig had, zoals de hogepriesters als zij eenmaal per jaar de gemeente moesten vertegenwoordigen (Lev. 16: 1vv.), de verplichting was opgelegd, a) eerst voor zijn eigen zonden slachtoffers te offeren en daarna voor de zonden van het volk, om door de zo teweeggebrachte verzoening een basis te verkrijgen om als hogepriester het heilige der heiligen binnen te treden. Want dit heeft Hij op die ene Grote Verzoendag van het Nieuwe Testament eenmaal voor altijd gedaan, toen Hij eerst met het offer in Gethsemané en daarna met het offer op Golgotha (hoofst. 5: 7; 9: 14, 28; 1 Petrus 2: 24 Heb 5. 7 9. 14, 28 1Pe) Zichzelf opgeofferd heeft. Daarmee is het offeren nu voor altijd geschied en hoeft Hij alleen nog in het allerheilige van de hemel ons voor God te vertegenwoordigen en ons de zaligheid toe te delen (vs. 25; 10: 19vv.).

a) Lev. 9: 7 Hebr. 5: 3

28. Zo hebben wij onder Zijn hogepriesterschap veel meer voorrechten dan onder het mozaïsche, waarvan gij u zo moeilijk scheiden kunt, want de wet stelt in Aäron en diens zonen tot hogepriesters mensen die een zwakheid hebben die blijft, die niet voorbijgaat zoals bij de Heere Jezus (hoofst. 4: 15; 5: 7v.). Die zwakheid is een hun aanklevende eigenschap, zodat zij nooit de volmaaktheid kunnen teweeg brengen (vs. 11) en daarom jaarlijks hun offer moeten doen ten teken dat de werkelijke verzoening nog niet is bewerkt (hoofst. 10: 1vv.). Maar het woord van de eedzwering in Ps. 110: 4 die omstreeks 500 jaar na de wet is gevolgd, na de afkondiging daarvan door Mozes, stelt de Zoon, tot wie zij is gericht, als Hem die in eeuwigheid geheiligd is, daar zij aan Hem als aan een reeds volmaakte (hoofst. 5: 9v.) het hogepriesterschap voor eeuwig onherroepelijk overgeeft (hoofst. 10: 10vv.).

In het voorgaande heeft de schrijver zijn lezers geleerd wat in de naam "priester naar de ordening van Melchizedek" van Christus lag opgesloten. Maar hoeveel daarin ook vervat is en hoe hoog Christus ook daardoor boven het hele Levitische priesterschap en daardoor ook boven de oudtestamentische hogepriesters wordt verheven, daarmee is toch niet alles gezegd wat Christus tot een volmaakt Hogepriester maakt en boven de oudtestamentische hogepriesters verheft. Het oudtestamentisch voorbeeld laat de verhevenheid en volmaaktheid van de Hogepriester van het Nieuwe Testament in menig opzicht reeds duidelijk opmerken; doch het stelt Hem toch niet volledig voor ogen; er ontbreken namelijk nog twee belangrijke trekken: de vlekkeloze heiligheid van de Hogepriester van het Nieuwe Testament en Zijn verhoging boven de hemelen zijn in het voorbeeld niet in het bijzonder aangegeven. Daarom moet de schrijver deze eigenschappen, die mede behoren tot hetgeen Christus tot een waarachtig Hogepriester maakt en Zijn verhevenheid boven de hogepriesters van het Oude Testament aanwijst, nog in het bijzonder noemen, zoals hij dat in deze laatste verzen van het hoofdstuk doet. Het moet u niet ontgaan dat in het hele vorige gedeelte altijd alleen van een priesterschap en niet van een hogepriesterschap van Christus sprake is en Hij steeds met de hele Levitische priesterschap, niet in het bijzonder met de hogepriesters wordt vergeleken. Deze omstandigheid heeft zijn natuurlijke reden in het feit dat het Oude Testament Melchizedek "priester" en niet "hogepriester" noemt en alleen een priesterschap naar de ordening van Melchizedek kent. Christus is echter niet slechts Priester, maar ook

Hogepriester; daarom wordt Hij onmiddellijk vóór (hoofst. 6: 20) en dadelijk na de vergelijking met Melchizedek (hoofst. 7: 26) Hogepriester genoemd.

"Christus kan volkomen zalig maken wie door Hem tot God gaan, " dat was de laatste zin van het vorige gedeelte (vs. 25); daaraan wordt nu hier (vs. 26) de bevestiging toegevoegd: "Want zo'n Hogepriester hadden wij nodig enz. " Wanneer mensen zoals verlost moeten worden, dan moet hun hogepriester zijn zoals in het volgende wordt gezegd: Hij moet heilig zijn, zodat Hij in de juiste verhouding tot God staat; onschuldig, zonder valsheid tegenover de mensen, Zijn broeders, opdat ieder dadelijk zou weten wat hij aan Hem heeft; onbesmet, zodat Hij bij Zijn wandelen door de wereld, in Zijn hele leven, Zich nooit bezoedeld heeft met de bevlekking van de zonde (volgens Tholuck stelt het woord "heilig" Hem voor als iemand die geheel overeenkomstig Gods wil is, dus zoveel als rechtvaardig (1 Joh. 2: 1); "onschuldig" als iemand die volgens Zijn wezen die wil kon vervullen; en "onbesmet" als iemand bij wie de verzoeking geen enkel spoor achterliet). En aangezien Hij afgescheiden van de zondaren (dat volgens Jes. 53: 8 zo moet worden verstaan dat Hij wat Zijn woonplaats aangaat, van de zondaren op zo'n wijze is afgezonderd dat zij Hem niet meer kunnen (Joh. 7: 33v.) bereiken) moet zijn, is Hij boven de hemelen verheven. Bij God moet toch de Hogepriester de mensen vertegenwoordigen; daarom moet Hij ook noodzakelijk daar toegang hebben en daar kunnen verschijnen waar God zo tegenwoordig is als nergens anders op aarde. Elke vertegenwoordiging van de mensen bij God, die alleen hier op aarde geschiedt, blijft reeds daarom een gebrekkige. Slechts een hogepriester, zoals die hier is beschreven, voldoet aan onze nood en aan de behoefte die wij hebben.

Van het wezen van de persoon van de Heere: "heilig, onschuldig, onbesmet" gaat de optelling voort tot Zijn tegenwoordige wijze van bestaan, dat Hij, na zelfs "hoger dan de hemelen" gekomen te zijn, afgezonderd of "afgescheiden van de zondaren" geworden is. Terwijl Hij daar voor de Zijnen bij God is, hoeft Hij als voorwaarde daartoe geen offers meer te brengen ter verzoening van de zonden. Als de Hogepriester naar de wet voor God verscheen, om de gemeente voor te stellen, zoals hem door de wet was bevolen, dan moest hij vooraf tot verzoening van zijn eigen zonden en tot verzoening van de zonden van de gemeente hebben geofferd (Lev. 16). Dit heeft Jezus niet nodig: want Hij heeft, doordat Hij Zichzelf offerde, dit eens voor altijd gedaan. De schrijver bedient zich hierbij van een uitdrukking die bepaald uitsluit dat daaronder "offeren" van het aanbieden van het zoenbloed in het allerheiligste (Lev. 16: 14vv.) zou worden verstaan. Integendeel heeft Christus dit door het "Zichzelf offeren" eens voor altijd gedaan (1 Petrus 2: 24), wat de hogepriesters naar de wet deden, als zij eerst voor hun eigen zonden, dan voor die van de gemeente offerden. Deze doen dat ieder jaar slechts eenmaal, zoals onze schrijver (hoofst. 10: 1) zelf daarop wijst. Daar nu de Heere voortdurend staat in een leven dat gewijd is aan de vertegenwoordiging van de Zijnen (vs. 25), moest bij Hem het werk, dat in het bijzonder de hogepriester naar de wet was opgedragen, dagelijks worden herhaald. In deze noodzaak bevindt Hij Zich echter niet. Hij heeft het hogepriesterlijk werk van het offer voor de zonde in Zijn leven op aarde door Zijn zelfopoffering eens voor altijd volbracht en Hij heeft door het "Zichzelf offeren" niet alleen iets gedaan wat als tegenbeeld overeenkomt met het hogepriesterlijk offeren voor de zonde van het volk, maar ook volgens hoofst. 5: 7 een offer gebracht dat overeenkomt met het hogepriesterlijk offeren voor eigen zonde, zoals dit bij Hem overeenkwam met Zijn zondeloze zwakheid.

Het reddingswerk van Jezus, het zich stellen voor hen die door Hem tot God gaan, houdt niet op, zolang nog iets aan de volheid van de zaligheid ontbreekt; toch wordt het offeren niet

herhaald. Het is niet meer nodig, maar alleen het bidden dat het gegeven offer ook voor die en die, ook nog ditmaal gelden mag.

Voor de christenen aan wie de brief gericht is, was de tempeldienst van het Oude Testament vanwege het onafgebroken voortgezette en dagelijks herhaalde offer iets zo aanlokkelijks, dat voor hen Christus' hogepriesterlijk vertegenwoordigen in de hemel op grond van Zijn eens voor altijd volbracht, waarachtig zoenoffer niet voldoende was en zij zelfs het gevaar liepen Zijn hogepriesterschap geheel af te vallen. Nu verbindt hij door een "want" vs. 28 met de bewering in vs. 27, als besluit van de vorige uiteenzettingen dat wij in Christus de volmaakte Hogepriester hebben, omdat Hij in Zijn tegenwoordige staat het offeren voor altijd achter Zich heeft en er niets meer mee te doen heeft, terwijl daarentegen het voortgaande offeren van de oudtestamentische hogepriesters bewijst dat hun op de duur de zwakheid aankleeft, die zij niet te boven komen, zodat zij ook geen voor altijd geldende verzoening kunnen tot stand brengen. Zeker kleefde Christus gedurende de dagen van Zijn vlees eveneens de zwakheid aan en die moest volgens de woorden in hoofst. 5: 2 Hem aankleven, alhoewel niet als zondige zwakheid; hoe zou Hij anders kunnen voleindigd worden? Maar het ging bij Hem niet als bij de menselijke hogepriesters, uit zwakheid in zwakheid, maar uit zwakheid tot volmaaktheid, uit lijden tot heerlijkheid; en zo is Hij nu in tegenstelling tot de hogepriesters, door de mozaïsche wet aangesteld, de Hogepriester die eeuwen na de wet met een eed in het ambt is gesteld; Hij is Hogepriester volgens Melchizedek's ordening, ook in het opzicht dat van deze in Gen. 14: 18vv. geen offeren bericht wordt, maar alleen een aanbrengen van brood en wijn en een zegenen. Hiermee is de schrijver weer tot dat punt gekomen waarop hij zich eerder na de uiteenzetting in hoofst. 4 bevond, met dit onderscheid dat hij zich hier beter begrijpende hoorders dan daar (hoofst. 5: 11) voorstelde.

HOOFDSTUK 8

VERGELIJKING VAN HET PRIESTERSCHAP VAN CHRISTUS MET HET PRIESTERSCHAP VAN DE LEVIETEN

C. Vs. 1-hoofst. 10: 18. De schrijver heeft in het vorige gedeelte de persoonlijke meerderheid van de Hogepriester van het Nieuwe Testament, die de Priester naar de ordening van Melchizedek is, boven de priesters en hogepriesters van het Oude Testament uitvoerig aangewezen. Daarbij voegt hij nog enige gevolgtrekkingen in betrekking tot de opheffing van het priesterschap van het Oude Testament, de verandering van de wet en de uitnemendheid van het Nieuwe Testament boven het Oude. Nu gaat hij ertoe over om de uitnemendheid van de ambtsbezigheden van Christus boven die van de Levitische priesters aan te tonen, hoewel hij reeds eerder, voordat hij met de behandeling van het leerstuk van het hogepriesterschap van Christus begon, zich wel bewust was van het gewicht en de moeilijkheid van deze behandeling tegenover zijn lezers. Daarom gaf hij hun eerst de lange toespraak van hoofst. 5: 11 tot 6: 20 ; hij maakt bij het nu volgende punt nog bijzonder opmerkzaam op het feit dat hij hier bij het hoogste en meest verheven punt van zijn verklaring gekomen is (vs. 1 en 2). Wat nu Christus' ambtswerk van dat van de Levitische hogepriesters onderscheidt, is ten eerste dat het niet in het symbolische heiligdom, maar in de hemel zelf door Hem verricht wordt; daarbij dat dit ambtswerk aan het karakter van het Nieuwe Testament beantwoordt, hetgeen op betere beloften gegrond is dan het Oude Testament (vs. 3-6). Als bewijs voor de onvolmaaktheid van het Oude Testament en het meer verheven karakter van het Nieuwe voert de schrijver Gods eigen uitspraak bij de Profeet Jeremia aan en leidt uit die uitspraak af dat de Heere zelf daarmee reeds betuigd heeft dat het Oude Testament voor het Nieuwe moest wijken (vs. 7-13). Maar met hetgeen tot hiertoe gezegd is, is de voortreffelijkheid van de Hogepriesterdienst van Christus boven die van het Oude Testament slechts in het algemeen aangetoond; daarom worden nu beiden nader met elkaar vergeleken. Het Oude Testament had toch zeker zowel een door God ingestelde regeling van openbare eredienst als een door Hem voorgeschreven plaats voor de openbare eredienst. De laatste was mooi ingericht; de eerste had haar dagelijkse loop en haar hoogste punt in het hogepriesterlijk offer op de grote Verzoendag. Maar juist in deze godsdienstige instelling spiegelt zich ook de onvolkomenheid en onvolmaaktheid van de godsdienst van het Oude Testament af, die niet in staat is degenen die de eredienst volbrengen, volmaakt te maken naar het geweten (hoofst. 9: 1-10 b) Die onvolmaaktheid staat dus tegenover Christus met het heiligdom dat Hij bedient en het offer dat Hij brengt; het eerste is het allerheilige van de hemel, het tweede Zijn eigen door Hem vergoten bloed. Zo kan Hij ons geweten reinigen van dode werken om de levende God te dienen en de verlossing die Hij aangebracht heeft, is tot in eeuwigheid voldoende. Hij is echter ook de Middelaar van een Nieuw Testament, hetgeen werkelijk dient om de eeuwige erfenis te vervangen voor hen die daartoe geroepen zijn (9: 11-15). In zoverre dit Testament de gedaante heeft van een erfenis en daarbij sprake is van een erfdeel van goederen, zo is toch inderdaad degene die het Testament gemaakt heeft, gestorven en heeft de goederen die Hij verworven heeft en waarvan Hij de Zijnen het bezit geeft, tot een erfenis gemaakt. In zoverre het echter het karakter draagt van een Nieuw Verbond van God met Zijn volk, is het niets minder dan het Oude Verbond, maar tot stand gebracht met een ontwijfelbaar beter Verbondsbloed. Door het binnentreden van Hem die de Middelaar is in het hemelse heiligdom, om te verschijnen voor het aangezicht van God, zijn deze heilige, op zichzelf onbereikbare gewesten voor ons voor altijd geopend, zonder ooit weer onbereikbaar gemaakt te kunnen worden (9: 16-28). Want dat juist behoort tot de voornaamste voorrechten van de offerdienst van onze Hogepriester, dat hetgeen Hij eens gedaan heeft, nooit hoeft herhaald te

worden; het is genoeg om al onze zonden weg te nemen en heeft zo'n macht dat het voor ons tot in alle eeuwigheid voldoende is (hoofst. 10: 1-18).

1. De hoofdzaak, hetgeen er bij de zaak het meest op aankomt om nu op grond van het eerder verklaarde ons onderwerp thans te vervolgen, de hoofdzaak van de dingen waarvan wij spreken, namelijk bij het hogepriesterschap van onze Heere Jezus Christus in Zijn voorrang boven het hogepriesterschap van het Oude Testament, is dat wij in Hem een Hogepriester hebben die, nadat Hij de reiniging van onze zonden door Zichzelf teweeggebracht heeft, gezeten is aan de rechterhand van de troon van de Majesteit van God in de hemelen (hoofst. 1: 3; 4: 14; 10: 12 ;

Hij is gezeten, terwijl de Levitische priesters stonden, hetgeen toont dat Hij Zijn werk heeft afgedaan.

Dit is voor hem die de Messiaswaardigheid van Jezus gelooft, niet meer twijfelachtig, niet afhankelijk van enig zegevierend betoog, van enige toestemming van mensen. Het is met het feit zelf van het christelijk geloofsleven gegeven. Dit geloofsleven sluit die erkenning in. Daarbuiten bestaat het niet. Daarbuiten is Jezus de gekruisigde, gestorvene en begraven. Het christelijk geloofsleven is geworteld in de erkenning van de hemelse heerlijkheid en Middelaarswaardigheid van die Gekruisigde. Dit geloofsleven sluit zich aan bij de natuurlijke behoefte die de zondaar heeft aan die priesterlijke bemiddeling. Waar die behoefte niet bestaat of niet erkend wordt, daar kan ook het christelijk geloofsleven niet ontstaan. De grond ontbreekt, waarin het zou kunnen wortelen. Wel is het nodig op deze behoefte, die als de natuurlijke grond is waarop het geloofsleven ontspruit, nauwkeurig acht te geven, vooral in een tijd waarin het vaak als de levenstaak van Jezus wordt voorgesteld om ons die behoefte als een ijdele waan, aan God en Mensen onwaardig, te doen terzijde stellen. Wij hebben dan een Hogepriester, wij christenen die die naam dragen, niet omdat wij Jezus van Nazareth als één van de helden van de mensheid, als een religieus genie erkennen, maar omdat wij aan Hem verbonden zijn met ons innigste persoonlijk leven, aan Hem onderworpen zijn en Hem erkennen als de Koning die over ons geweten heerst, met volheid van macht en van recht. Wij hebben Hem tot een Hogepriester, dat is tot iemand die voor ons bij God intreedt, instaat en Gods zegen voor ons verkrijgt. Door in onze Koning onze Hogepriester te zien, belijden wij dat Hij tot God in een heel andere betrekking staat dan wij, dat Hij voor ons kan intreden en ons kan vertegenwoordigen, echter zo aan God verbonden is dat Hij ons aan Hem kan verbinden en dat voor ons Zijn betrekking tot ons en onze betrekking tot Hem een betrekking is tot God. Dit is het wat Israël, wat alle volken in hun priesters of hogepriesters hebben gezocht, maar niet gevonden: een ware Middelaar, die God met hen en hen met God verzoende. Want behoefte aan verzoening met God, gevoel van een breuk met God ligt op de bodem van ieder menselijk hart. Maar wat de volkeren niet hebben gevonden, wat Israël niet bezat in zijn sterfelijke hogepriesters, dat hebben wij. Wij hebben zo'n Hogepriester, die gezeten is aan de rechterhand van de troon van de Majesteit in de hemelen.

2. Een bedienaar van het Heiligdom, een beheerder van de goederen die daar zijn (hoofdstuk 9: 24 1 Makk. 4: 36 en van de ware tabernakel, die de Heere heeft opgericht en geen mens, zoals het geval is met de tabernakel door Mozes gesticht en met de tempel (Exod. 40: 16 Wijsh. 9: 8

Het hier gebruikte woord drukt niet het dienen van de gehoorzaamheid van de verhoogde Middelaar uit en zou slechts in een zeer oneigenlijke zin kunnen omschrijven wat van de dagen van Zijn vlees is gezegd, dat Hij in de gestalte van een dienstknecht kwam (Fil. 2: 7) en

wat Hij zelf uitdrukte door te zeggen dat Hij gekomen was niet om gediend te worden, maar om te dienen (MATTHEUS. 20: 8). Het woord dat hier wordt gebruikt, wordt gewoonlijk gebruikt in de betekenis van eredienst en is ook in die zin overgegaan in sommige nieuwere talen. Het is het woord Liturg. Er is dus ook een hemelse liturgie. Als onze Hogepriester is de Zoon van God in het hemelse heiligdom onze liturg, onze Voorganger en leider in de aanbidding van God en de toewijding aan God. Die bediening is in overeenstemming met het wezen van het hemels heiligdom. Alles is daarom waarheid en wezen; niets is meer schijn of louter vorm. Wat nu is aanbidding? Is het niet een opgaan in het wezen van God, zodat het wezen van de aanbidders door het licht dat van God uitgaat, wordt bestraald en dus alles goddelijk aan Hem wordt? Het is zeker niet ten koste van het eeuwige wezen van de Zoon, wanneer wij dat beschrijven als een eeuwige onafgebroken aanbidding van de Vader. Wat is het aanschouwen van de Vader, dat de Zoon Zich toeschrijft, anders dan een opgaan in Zijn heerlijkheid, op zo'n manier dat ook Zijn wezen vol heerlijkheid is en het afschijnsel van de heerlijkheid van de Vader (1: 3). Maar nu wat van de Zoon zelf in Zijn eigen persoonlijk bestaan geldt, wordt hier van de Middelaar vermeld. Daarom heet Hij Liturg, niet alleen aanbidder voor Zichzelf, maar leider en voorganger van anderen in de aanbidding. Daarom is Hij Liturg van een heiligdom, van de tabernakel; de ene eeuwige aanbiddingsdaad splitst zich, als ik het zo mag uitdrukken, als de ene zon in haar stralen in de menigvuldigheid van aanbiddingen en toewijdingen van Zijn gemeente. Het ene licht van de Vader gaat van Hem uit als van het brandpunt, om een menigte van schepselen heen, ieder naar de mate van zijn ontvankelijkheid en de eigenheid van zijn bestemming. Waar allen in de Zoon de Vader aanbidden, daar heeft toch die aanbidding in ieder haar eigen klank. Niet een zelfde geluid wekt het woord van God in de zielen die het ontvangen: de weerklank is bij een ieder verschillend, maar harmonieus is het samenspel van die akkoorden en al die aanbiddingen samen lossen zich op in de ene van de Zoon zelf. Zijn Hogepriesterlijke wijding doet het hele volk van de priesters zijn tot één volk aan God geheiligd, waarvan de priesterlijke diensten in elkaar sluiten en samenstemmen in het ene volmaakte loflied, dat de verlostte schepping zingt tot eer van haar Schepper.

3. Zo'n bestuurder is Hij, omdat Hij daar Zijn hogepriesterlijke gaven rechtstreeks voor God brengt. Want iedere Hogepriester wordt, zoals reeds in hoofdstuk 5: 1 werd getoond, aangesteld om gaven en slachtoffers te offeren, in het Allerheilige te brengen (Lev. 16: 12) en om die reden was het noodzakelijk dat ook deze, de Hogepriester van het Nieuwe Testament, wanneer Hij werkelijk een Hogepriester zou zijn, iets had om te offeren, bij Zijn verschijnen voor God iets als het door Hem gebrachte offer aanbieden kon (hoofdstuk 9: 12; 10: 10).

4. Want indien Hij op aarde was en in het aardse heiligdom Zijn offer kon aanbieden, dan zou Hij zelfs geen priester zijn, daar er op aarde, namelijk bij het aardse heiligdom, in de zonen van Aäron, priesters zijn die naar de wet gaven offeren; in hun kring hoort Hij echter ook niet thuis, als niet behorend tot hun geslacht;

5. a) Deze priesters, die door de wet aangesteld zijn uit de stam van Levi (Heb. 7: 5, 11, 16) om in de tempel dienst te doen, dienen het voorbeeld (juister uitgedrukt: schets of kopie) en de voorafgaande schaduw van de hemelse dingen (hoofdstuk 9: 23), zoals gij altijd voor ogen moet houden, opdat gij aan hun dienst geen grotere waarde zult toekennen dan haar in waarheid toekomt, zoals Mozes door een godsspraak, door aanwijzing of openbaring, die het aardse heiligdom uitdrukkelijk als een afbeelding en voorafschaduw van het hemelse aanduidde, werd vermaand (Exod. 25: 8, 40), toen hij de tabernakel zou gereedmaken, die met al zijn gereedschappen tot stand zou brengen; want zie, zegt Hij, de Heere, dat Gij dat alles maakt naar de afbeelding die u op de berg getoond is (Hand. 7: 44).

a) Kol. 2: 17 Hebr. 10: 1

Mozes was op de berg Sinaï bij God en terwijl hij daar was werd hem een schets en patroon gegeven van de tabernakel en al zijn gereedschappen; deze waren niet van zijn eigen uitvinding, maar werden hem door God getoond en dit voorbeeld, deze schets bevatte elk detail en er werd nauwkeurig voor gezorgd dat zelfs het allerkleinste ding aan dit voorbeeld beantwoordde. De Joden menen dat dit voorbeeld aan Mozes gegeven werd door de dienst van de engelen; Gabriël, zeggen zij, gordde zich met een gordel en toonde aan Mozes het werk van de kandelaar en zij zeggen verder dat een ark van vuur en een tafel van vuur en een kandelaar van vuur uit de hemel neerdaalden en dat Mozes deze zag en ze daarnaar maakte. Hieruit leren wij dat de tabernakel en de dienst van de tabernakel van goddelijke instelling waren, dat de plechtigheden en ceremoniën van de Joden niet ontleend zijn, zoals sommigen hebben gezegd, aan de Egyptenaars, noch dat zij aan het Joodse volk gegeven waren als afleidingen om hen bezig te houden, niet alleen om hen voor afgoderij te bewaren en hen afgezonderd te houden van anderen, maar dat zij geschikt waren om hen tot Christus te leiden, waarvan zij afschaduwingen waren, om welke reden het misbruik en niet het gebruik daarvan werd veroordeeld onder de voorgaande bedelingen; hoewel zij niet langer moesten duren dan totdat Christus kwam en leed en stierf en nu zijn zij geheel vernietigd.

6. En nu, daar Hij, onze Heere Christus niet op aarde (vs. 4), maar in de hemel is (vs. 1), heeft Hij, die niet tot de klasse van de Levitische priesters behoort (hoofdstuk 7: 13 b), een zoveel verhevenere bediening dan de hogepriesterlijke offerdienst (vs. 3 b) gekregen, omdat Hij ook, zoals reeds eerder gezegd is (hoofdstuk 7: 22), Middelaar is van een beter verbond (hoofdstuk 9: 15; 12: 24; 2 Kor. 3: 6 hetgeen in betere beloften, zoals in de woorden van de Schrift die in vs. 10-12 aangehaald zijn, voor de hand ligt, bevestigd is Jer 31: 34.

Dit gedeelte (vs. 1-6) handelt over het voornaamste punt van de hele verklaring, waarvan hier sprake is en die wegens de gesteldheid van de lezers in vs. 1 bijzonder duidelijk gemaakt wordt. Dit hoofdpunt is de bestemming van de waardigheid van onze Hogepriester Christus, die slechts in het heiligdom dienst kan doen, daar Hij de Messias is, die aan de rechterhand van God zit en als Wiens aards afbeeldsel wij het mozaïsche hogepriesterschap moeten beschouwen.

Men moet zich hier voorstellen hoe moeilijk het was voor de Hebreeuwse christen dat de Messias nog onzichtbaar was (vgl. Joh. 12: 34) en wat een machtige indruk het zichtbare priesterschap in Jeruzalems tempel op hun gemoed uitoefende. Dit bewoog de schrijver juist in de onzichtbaarheid van hun Hogepriester het sterkste bewijs aan te voeren voor de waarheid dat Hij de ware Hogepriester is (vgl. hoofdstuk 5: 10) en hun aan te tonen dat het liturg zijn van Jezus in het hemelse heiligdom, het brengen van Zijn offer in de hemel, een beslissend bewijs is voor de volmaaktheid van Zijn priesterschap.

Het hogepriesterschap van Aäron met zijn bedieningen in het zichtbare heiligdom was toen de levende en tegenwoordige macht, die als ijverzucht in de gemoederen van de lezers tegen Jezus optrad. De engelen als hemelse middelaars van het Oude Verbond (hoofdstuk 1: 5; 2: 18) verschenen op aarde niet meer (hoofdstuk 3: 1-4: 16) en behoorden tot het verleden; Aärons opvolgers stonden er echter nog in zichtbare heerlijkheid en bedienden hun ambt. Daar treedt Jezus tegenover hen op, als Schepper van een eeuwig heil, als onzichtbare Hogepriester. Nu moet de schrijver, nadat hij de verhevenheid van de laatste boven de eerste aangewezen heeft (hoofdstuk 5: 1-7: 28) met bijzondere nadruk bewijzen dat hetgeen wat als een voorafschaduwing en onvolmaakte geschiedkundige voorbereiding in het priesterschap

van het Oude Testament aanwezig was, in Christus tot volmaaktheid en eeuwige waarde gekomen is. Indien de lezers zullen gered worden van het gevaar waarin zij verkeren om geheel van Christus af te vallen, dan moeten zij in de diepte van het heiligdom gevoerd worden, hun ogen moeten geopend worden voor het eeuwige geheim, opdat alle aardse twijfel zal verdwijnen voor de lichtglans uit de hoogte. En zo opent zich hier dan werkelijk het heiligdom hierboven, waar Christus binnen is gegaan. Hij laat de christen die verzocht en aan gevaar blootgesteld is geweest, door Zijn heilige profeet, de schrijver van deze brief, een blik slaan in het heiligdom en in Zijn eigen eeuwig goddelijk wezen, een blik die hem juist datgene openbaart wat hij vroeger miskend heeft. Spoedig zou het aardse Jeruzalem en zijn heiligdom ten ondergaan, nu moet de profeet de gemeente een blik laten slaan in het verheven heiligdom; maar in dit heiligdom heerst Christus, de eeuwige Hogepriester, Hij die offer en priester beide is. In zekere zin is de brief aan de Hebreeën een Apocalyps of openbaring.

Onze schrijver stelt Christus weliswaar slechts in het hemelse heiligdom als Hogepriester voor, maar dat krachtens het offer dat door Hem op aarde is volbracht (hoofdstuk 7: 27). Men kan dus niet zeggen, zoals de Socinianen deze schriftuurplaats verklaard hebben, dat de Verlosser pas priester geworden is bij Zijn verschijnen voor het aangezicht van God in de hemel. Maar liever, zoals de hogepriester van het Oude Testaments reeds zijn hogepriesterlijk ambt bediende wanneer hij in het priestervoorhof eerst voor zijn eigen zonden, daarna voor de zonden van het volk offerde, zo is ook de Hogepriester van het Nieuwe Testament pas na de daad van verzoening, die Hij op aarde verricht heeft, verheven tot de rechterhand van God, om nu daar bij God voor de Zijnen te bidden. Onze schrijver vergelijkt met grote wijsheid het offer van de Verlosser juist bij voorkeur met het offer van de hogepriester op de grote Verzoendag en niet met andere offers. Dit gebeurde, omdat de andere offers slechts betrekking hadden op enkele en hoofdzakelijk op ceremoniële misdaden, terwijl dit grote jaarlijkse offer voor het hele volk geschiedde, zodat ook alleen de hogepriester dit offer mocht brengen.

7. Want indien dat eerste of oude verbond zoals het gewoonlijk genoemd wordt (vs. 13), onberispelijk, zonder gebreken (hoofdstuk 7: 18) geweest was, dan zou door God, zoals toch door Hemzelf geschiedt in de profetie die later aangehaald zou worden, voor het tweede of nieuwe, geen plaats gezocht zijn door het eerste of oude te verdringen en terzijde te stellen, om voortaan de plaats daarvan in de geschiedenis van het heil in te nemen.

Wanneer onze schrijver spreekt van het zoeken van een plaats voor een tweede verbond, dan bedoelt hij niet dat mensen, uit zichzelf ontevreden met het eerste, een ander en beter gezocht hebben. Hij die hier zoekt is de Heilige Geest zelf, die op verschillende manieren, door kastijding en aanmaning, leer en straf een plaats zoekt in de harten van de mensen. Juist omdat de Heilige Geest, om zo te zeggen, niet tevreden was met een plaats in instelling en gebod, zoekt Hij een andere en betere. Mensen mogen in verschillenden graad die wegen van God in de geschiedenis hebben begrepen; naar die mate van hun begrip zijn zij min of meer verlicht, min of meer profeet. Maar vóór de plaats zelf in het middelpunt van de mensen gevonden is, vóór de menswording van God in de eniggeboren Zoon, treedt toch bij de werkzaamheid van God in de geschiedenis de mens op de achtergrond. Wel is hij het doelwit van die werkzaamheid, maar nog niet, althans nog niet volkomen het middel, het orgaan daarvan. Tegenover de objectieve machten van de geschiedenis zoals men nu zou zeggen d. i. tegenover de daden van God in de geschiedenis die in de natuur en in de lotsbedeling van de volkeren Zijn Almachtige kracht en wezen openbaren, treedt de subjectiviteit van de mensen op de achtergrond. Nog is het de mens niet gegeven om, in de volkomen onderwerping aan God, zich heer te voelen en te betonen van natuur en eigen lotsbeschikking. Nog weet hij het

niet dat hij het is die de geschiedenis maakt, maar dat hij zelf dienaar is van de Allerhoogste, diens wil volbrengt, diens raad verkondigt. Dit zoekt de Heilige Geest. Hij streeft er als het ware naar om uit de instelling en in de mensen te komen. Dit streven van de Heilige Geest openbaart zich in de profetische verkondiging; en hier wordt het reeds voorlopig verwerkelijk. Het is toch het kenmerk van de profetie om de uiterlijke wereld, zoals die zich in de lotsbeschikking van de mensen afspiegelt, afhankelijk te stellen van de innerlijke wereld en in natuur en geschiedenis de oordelen van God over Zijn volk te tonen. En wat bedoelt God met deze oordelen? Zijn eer te handhaven en de onkreukbaarheid van Zijn wet aan te tonen? Zeker, maar die eer bestaat juist daarin, dat Hij als God erkend en geëerd wordt door de mens; en de wet stelt als hoogste eis, eindpunt van alle bijzondere verordeningen, liefde tot God. In de profetische verkondiging komt dit geestelijk karakter van de wet en het geestelijk doel van de levenservaringen van de mensen het duidelijkst voor de dag. Beide, natuur en mensenwereld, worden verheerlijkt in de Geest. Men kan dus beweren dat in de profetie de Heilige Geest het voorwerp wordt van het zelfbewustzijn van de mensen en de mens zichzelf leert kennen als in God gegrond en voor God geschapen. Dit is het wat onze schrijver noemt een zoeken van een plaats voor een tweede verbond. In het eerste verbond, het verbond van de wet, was voor dit geestelijk leven geen plaats. De wet, ook al mocht zij naar de letter worden opgevolgd, geeft geen vereniging met God. Als wetgever blijft God buiten en tegenover de mens. Pas waar de wet als een ondergeschikte openbaring van God beschouwd wordt en de hogere is gevonden, kan ook de wet als geestelijk worden beschouwd. Vóór die tijd niet. Wordt nu dit hogere gezocht, dan wordt openbaar dat de wet als wet, afgezien van haar waarde als ondergeschikt moment in de goddelijke heilsopenbaringen niet onberispelijk is. Berispelijk is het eerste, onvolmaakt; niet omdat het niet geheel waarheid is en het wezen van God uitdrukt, maar omdat het de waarborg mist dat de mens aan zijn verbondsverplichtingen zal kunnen voldoen. De berisping komt dus op het verbond door de mens heen, als het ware. Eerst valt zij op de mens en omdat zij op de mens valt, zonder de mens te veranderen, valt zij op het verbond zelf, dat onmachtig blijkt te zijn om die verandering teweeg te brengen. Berispelijk is het verbond, omdat het rekt op Hem, op wie niet te rekenen valt. Doch deze berisping wordt een lof, wanneer blijkt, zoals de aangehaalde profetie en de hele reeks van oudtestamentische getuigenissen overvloedig aantoon, dat het Oude Verbond zich van zijn eigen onvolmaaktheid bewust is, d. i. erop aangelegd is om het betere in het leven te roepen, dat de hele betekenis van dit verbond daarin opgaat, dat daardoor een plaats gezocht wordt voor het betere.

8. Want hen die in dit verbond begrepen waren, de kinderen van Israël, berispt Hij, de Heere, die dat verbond met de kinderen van Israël door Mozes opgericht heeft, wanneer Hij tot hen in Jer. 31: 31-34 zegt: "Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik over het huis van Israël en over het huis Juda, die zich in twee huizen of rijken verdeeld hebben, een nieuw verbond zal oprichten;

9. Niet naar het verbond, niet weer een verbond naar de wijze en gedaante van het verbond dat Ik met hun vaders gemaakt heb, ten dage dat Ik hen bij de hand nam om hen uit Egypte te leiden, zodat zeker ook aan dit verbond grote gunstbewijzen van Mijn zijde voorafgegaan waren (Exod. 19: 4) en ook daaraan een zekere duidelijkheid eigen was (2 Kor. 3: 7), want zij zijn, omdat hun hart daardoor niet vernieuwd kon worden, in dit verbond niet gebleven; en Ik heb Mij niet meer om hen bekommerd, dat Ik hen nog langer in het verbond met Mij zou gedenken, zegt de Heere. Het moet een verbond zijn van een heel andere aard, dus werkelijk een nieuw verbond, dat Ik maken wil.

10. Want dit is het verbond dat Ik met het huis Israël, Israël en Juda weer tot een geheel verenigd, maken zal na die dagen (Ezechiël. 37: 15), wanneer de daarvoor bepaalde tijd zal gekomen zijn (Gal. 4: 4), zegt de Heere: a) Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven en in hun harten zal Ik die schrijven (Ezechiël. 36: 26; 11: 19), b) en Ik zal, wanneer nu werkelijk de voorwaarde (Exod. 19: 5) vervuld zal zijn, die reeds bij het eerste verbond voor deze belofte gemaakt is, hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn (Ezechiël. 36: 28; 34: 30).

a) Jer. 31: 33 b) Zach. 8: 8

Ik zal hun tot een God zijn; niet zoals Hij de God is van het hele mensdom of als Hij de God was van Israël op een bijzondere wijze, maar zoals Hij de God is van Christus en van al de uitverkorenen in Hem en Hij is deze God, niet slechts als de God van de natuur en voorzienigheid, maar als de God van alle genade; Hij is hun Verbondsgod en in Christus en uit kracht van de verkiezende genade, hetgeen kenbaar is uit hun krachtdadige roeping; en als die God heeft Hij Zijn hart op hen gezet en hen voor Zich afgezonderd; Hij zaligt hen door Zijn Zoon, neemt hen aan tot Zijn kinderen en doet hen wedergeboren worden, rechtvaardigt en heiligt hen, laat Zijn Voorzienigheid over hen gaan, beschermt en bewaakt hen en zalig zijn zij die deel hebben aan dit gezegend verbond; zij hebben alles en ontberen niets goeds; zij hoeven geen vijand te vrezen, alle dingen werken samen tot hun nut en God blijft hun God, zowel in leven als in dood, zodat zij zich volkomen op Zijn liefde en macht mogen verlaten, alle nodige bijstand van genade verwachten en erop vertrouwen dat zij, in de betrachtingen van alle plicht en door alle beproevingen heen geholpen, deel zullen krijgen aan de eerste opstanding en de eeuwige zaligheid zullen genieten. Zij zullen Mij tot een volk zijn, niet zoals het hele mensdom is of de Joden op een meer bijzondere wijze waren, maar zoals al Gods uitverkorenen, hetzij Joden of heidenen; zij zijn het die God geliefd heeft met een bijzondere liefde. Zij die Hij in Christus verkoren, aan Hem gegeven en met wie Hij een verbond in Hem gemaakt heeft, die Christus door Zijn bloed zaligt van hun zonden en door Zijn Geest en genade roept en die zichzelf aan Hem overgeven, deze zijn een onderscheiden en bijzonder volk, een volk dat aan de Heere toebehoort, allen gerechtvaardigd in Christus en gewillig gemaakt in de dag van Zijn mogendheid op hun zielen.

God schreef eens Zijn wetten aan Zijn volk (vs. 10) en nu wil Hij ze in hen schrijven; Hij wil hun het verstand geven om Zijn wetten te kennen en te geloven; Hij wil hun het geheugen geven om ze te onthouden; Hij wil hun harten geven om ze lief te hebben en bewustheid om ze te erkennen. Hij wil hun moed geven om ze te belijden en macht om ze in toepassing te brengen. De hele toestand en inhoud van hun zielen zal een tafel zijn, beschreven met de wet van God. Dit is de grondslag van het verbond en wanneer deze gelegd is, zal men zijn plicht wijs, oprecht, gemakkelijk, graag, beslist, standvastig en getroost doen. Hij wil hun tot een God zijn; Hij wil alles voor hen doen wat God voor hen zijn en doen kan. Niets meer kan gezegd worden in duizend boekdelen, dan begrepen is in deze weinige woorden: "Ik zal hun tot een God zijn; zij zullen Hem tot een volk zijn; " Hem in alle dingen beminnen, eren, naleven en gehoorzamen. Zij zullen meer en meer bekend worden met hun God (vs. 11 b) Bij gebrek aan beter onderwijs zou de ene buur de andere leren God te kennen, indien zij bekwaamheid en gelegenheid hadden. Een overvloedige uitstorting van de Geest van God zal de dienst van het evangelie zo krachtdadig maken dat er een machtige vermeerdering en uitbreiding van christelijke kennis in mensen van allerlei soort zal zijn. O, dat deze belofte in onze dagen vervuld mag worden, dat de hand van God mag zijn met Zijn dienaren, dat grote getalen mogen geloven en tot de Heere gekeerd worden.

11. a) En zij zullen elkaar niet meer leren, ieder aan zijn naaste en ieder aan zijn broeder, zeggende: "Ken de Heere, " zoals bij het eerste verbond het geval was, waar bijzondere middelaars en profeten nodig waren om Mijn kennis te openbaren, want zij zullen Mij allen kennen van de kleinste tot de grootste onder hen.

a) Joh. 6: 45, 65; 1 Joh. 2: 27

Van de zuigelingen tot de vaders in Christus: zij zullen kennen, niet met een natuurlijke, maar met een geestelijke kennis; niet met een algemene kennis van God, dat Hij bestaat, maar met een bijzondere kennis van Hem, dat Hij hun God is, niet met een wettische maar met een evangelische kennis van Hem in en door de schepselen, in Christus en dat niet slechts beschouwelijk, maar rechtstreeks en uit ervaring; met een kennis die vergezeld gaat met geloof in, vrees voor en liefde tot Hem en een blijmoedige gehoorzaamheid aan Zijn wil. De kennis van de Heere onder de bedeling van het Nieuwe Verbond is groter dan onder de voorgaande bedelingen; het onderwerp daarvan is duidelijker. God is meer bekend in de personen van de Vader, Zoon en Geest, in de volmaaktheden van Zijn natuur, in Zijn namen en hoedanigheden, in Zijn Zoon; zij aan wie deze kennis meegedeeld is, zijn talrijker; deze kennis is niet beperkt tot de Joden, maar ook aan de heidenen gegeven en dit alles moet toegekend worden aan een ruimere uitstorting van de Heilige Geest!

In al het tijdelijke en eindige is een groot verschil tussen mensen. In een hoeveelheid van schakeringen openbaart zich de altijd weerkerende tegenstelling van het menselijk leven tussen groot en klein. Hier gelden niet alleen de maatschappelijke verschillen, de uiterlijke voorrechten, zij zijn afhankelijk van en worden beheerst door het grote onderscheid dat in de menselijke vermogens en vatbaarheden zelf bestaat. Zo keert dan op ieder gebied en met velerlei overgangen van het ene gebied op het andere, de voortdurende tegenstelling terug van kleinen en groten. Er is een gebied, waarop die tegenstelling niet bestaat. Het is het gebied van de Heilige Geest, het gebied van het eeuwige. Waar God zelf tot de harten spreekt, daar ontvangt ook het kleinste een goddelijke wijding en een eeuwig karakter; daar wordt ook de kleine een door God geleerde; daar is tussen hem en de wijze en verstandige evenmin onderscheid als tussen hem en de aanzienlijke en machtige. De grote naar de wereld is niet groter dan hij; en de kleine is niet kleiner dan de grote, die door God is onderwezen. Hier bestaat de ware gelijkheid. Tot de waarachtige Godskennis baat ons alle geleerdheid niet, evenmin als rijkdom en aanzien. Niet alsof enige van deze voorrechten hun waarde verloren. Integendeel, zij krijgen die pas werkelijk, wanneer zij die hogere wijding, die doop van de Heilige Geest ontvangen hebben. Die Geest leert geen wereldverachting, maar verheerlijking van die wereld door de gemeenschap met God. Alleen in datgene, wat die wijding geeft is geen onderscheid. In de eerste ware toenadering tot God en toewijding aan God ligt reeds de volheid van het eeuwige leven; in de eerste geestelijke zegen ligt reeds al de rijkdom van het Verbond van de genade. Reeds aan de armen van geest, die nog niets anders zijn dan dit en niet anders kennen dan hun armoede, behoort het koninkrijk van de hemelen. Dit is de waarheid in de gelijkenis uitgesproken, dat zij die de hele dag in de wijngaard van de Heere hadden gewerkt, toch op de dag van de afrekening hetzelfde loon ontvingen als de in het laatste uur gehuurden. Het ene talent is onuitputtelijk. Dat talent wordt dan ook niet door mensen gegeven. Het kan in een veelheid van menselijke krachten en werkzaamheden zijn waarde openbaren en alle natuurlijke gaven in geestelijke veranderen, op zichzelf staat het niet in de macht van de mensen om het toe te delen. Hier geldt het paulinische: het is niet van degene die loopt, noch van degene die wil, maar van hem over wie God zich ontfermt. Wat de mens bijdraagt aan de gave van God is immers slechts de buitenste schors, de bolster, die de kern omvat. Het talent van de godsdienstleraars bestaat geenszins in het fatsoeneren, naar

vatbaarheid en begrip van de mensen, van een toereikend stelsel waarmee hij, zo goed hij kan, zich in de wereld op zijn plaats zal vinden en haar verschijnselen en zijn eigen ervaring zo goed mogelijk verklaren en beheersen. Nee, het bestaat erin altijd heen te leiden naar de binnenste kern, naar hetgeen in de godsdienst onbeschrijfelijk en onmededeelbaar is, naar "die haven van de mystiek," zoals zij trots zeggen, die in hun dwaze overmoed menen het laatste woord van het wereldraadsel gevonden te hebben en niet inzien of voelen dat dit laatste woord juist het onuitsprekelijke is. Zij zullen niet meer zeggen een ieder tot zijn naaste of een ieder tot zijn medeburger: ken de Heere. Geen nationale godsdienst meer, geen onderwerping van het eeuwige aan de tijdelijke, zelfs wettige vorm, die het aanneemt. Niet in een vaderlandse kerk op zichzelf, maar in hetgeen in die vaderlandse kerk uit God is en naar God leidt, zal zich het eeuwige verbond openbaren. Ook niet in de broederlijke gemeenschap op zichzelf. Geen lidmaatschap van enige bijzondere kring, al is ook dat lidmaatschap oprecht en welgemeend, geen kring van vrome huisgenoten of gelijkgezinde vrienden verschaft die hogere kennis, die ware godgeleerdheid. Zij zullen niet meer zeggen, een ieder tot zijn broeder: ken de Heere. Een ieder wordt verwezen naar die godstaal in zijn binnenste en om hem daarheen te verwijzen, behouden al deze dingen, vaderlandse en huiselijke en broederlijke godsdienstgemeenschap, kracht en waarde. Niet buiten dit doel. Integendeel, stelt men ze in de plaats van dat doel, dan vormen zij zelf een afgodische eredienst. Zij zullen Mij allen kennen van de kleinste tot de grootste onder hen. In deze persoonlijke godskennis, gegrond op de rechtstreekse werking van God in het hart, ligt ook de grond en de waarborg voor alle broederlijke gemeenschap en geestelijke kerkorde. Daardoor pas wordt de bedoeling van het Oude Verbond bereikt en een volk van priesters de Heere gewijd.

12. Want Ik zal hun ongerechtigheden genadig zijn en hun zonden en hun overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken (Jes. 33: 24).

De schrijver wil juist niet zeggen dat God in de aangehaalde profetie het Oude Verbond, dat Hij vroeger als "niet onberispelijk" heeft voorgesteld, minacht. Veeleer zijn het juist de leden van het oudtestamentische Verbond, die hier berispt worden. De berisping valt echter zeker volgens het inzicht van de schrijver en in de zin van de profetie van het Oude Testament op het Verbond zelf terug en daarmee is duidelijk genoeg de gebrekkigheid van het Oude Verbond uitgesproken, wanneer gezegd wordt dat het Nieuwe Verbond niet meer zijn zal zoals het Oude. Zoals men zien kan uit de berisping die de leden van het Oude Verbond ontvangen, was in dit Verbond geen voorzorg genomen, waardoor de verbreking van het Verbond en de noodzakelijk daarop volgende verwerping van het Verbondsvolk had kunnen verhoed worden; daarentegen bestaat de uitnemendheid en volmaaktheid van het Nieuwe Verbond erin dat daarin zo'n voorzorg zal worden genomen, dat het een onverbreekbaar Verbond kan zijn. Wat dit Verbond onverbreekbaar maakt, zegt de verdere inhoud van de profetie in drie beloften. De eerste is: in het Nieuwe Verbond zal God Zijn Verbondsvolk Zijn wetten in het verstand geven en die schrijven op de tafelen van hun harten. Zij zullen niet meer uiterlijk tegenover de wet van God staan, maar God zelf zal er zorg voor dragen dat Zijn wet voor al de leden van het Verbond een innerlijke wet wordt, opdat zij allen Hem niet alleen kennen, maar zich ook innerlijk gedreven voelen om de wil van God te vervullen. De wetten van God zullen een levendig werkzame macht over de harten zijn; zo zal dan een schennis van de plichten van het Verbond en een verbreking van het Verbond een onmogelijkheid worden; God zal voortdurend aan de leden van het nieuwtestamentische Verbond als hun God en zij wederkerig als Zijn volk, tot elkaar behoren. De tweede belofte is nauw met de eerste verbonden, maar toch is zij juist niet als een gevolg van de eerste te beschouwen; men zou evengoed een omgekeerde verhouding kunnen aannemen. Zij maakt ons namelijk bekend dat in het Nieuwe Verbond niet meer de één de ander zal leren en

vermanen, zeggende: "ken de Heere", daar allen klein en groot, God zullen kennen: het onderscheid tussen godgeleerden en leken zal ophouden, terwijl allen zonder onderscheid door God zelf onderwezen zullen worden. Wij hebben hierbij natuurlijk niet aan een enkel theoretische godskennis te denken, maar aan een levendige persoonlijke omgang, aan een innige vertrouwelijkheid met God. Hieraan moet natuurlijk voorafgaan dat de wetten van God in de harten geschreven zijn, maar aan de andere zijde heeft dit ook als gevolg dat de wet in het binnenste van de harten geschreven wordt het ene is met het andere ten nauwste verbonden. De derde belofte is die van de genade van God en van de vergeving van de zonden; zij wordt aangehaald als een samenvatting van de beide eersten, omdat Gods genade bij de stichting van het Nieuwe Verbond de zonden, die tot hiertoe gepleegd zijn, vergeven zal; daarom zullen de wetten van God in de harten van de leden van het Nieuwe Testament leven en daarom zullen zij allen God kennen en met Hem omgaan; want pas dan zullen zij allen God kennen en voor Zijn aangezicht wandelen, wanneer Hij over ons zondaren Zijn aangezicht genadig laat lichten. Deze waarheid is reeds geopenbaard in het woord dat door Jeremia gesproken is; reeds daarin wordt de vergeving van de zonden de voornaamste daad van God in het Nieuwe Verbond genoemd, waarvan al het andere het gevolg en de vrucht is. Men moet er wel op letten dat de schrijver de aanwijzing van de gebrekkigheid van het Oude en de uitnemendheid van Nieuwe Verbond ontleent aan een profetie uit de Schriften van het Oude Verbond. In het Oude Verbond zelf zijn betere beloften gegeven, die voor het Nieuwe Verbond gelden; zij zijn echter niet van toepassing op het Oude Verbond, maar zij wijzen uitdrukkelijk op een nieuw en beter Verbond, ver boven het Oude verheven. Het is dus en dit is van groot belang omdat men proselitische lezers moest overtuigen van de uitnemendheid van het Oude Verbond boven het Nieuwe, niet de schrijver, ook niet alleen het woord dat door Christus gesproken is, maar veeleer het woord van God in het Oude Verbond zelf dat de onvolkomenheid van het Nieuwe uitspreekt. Het Oude Verbond wil zelfs niet gehouden worden voor volmaakt en op den duur voldoende; het is daarom ook geen loochening, maar een erkenning van de goddelijke heerschappij in het Oude Verbond, wanneer men de gebrekkigheid van het Oude en de uitnemendheid van het Nieuwe Verbond verdedigt.

Hieronder moeten alle soorten zonden worden verstaan, erfzonde en directe zonde, zonden voor en na de bekering, alle zonden behalve die tegen de Heilige Geest en aan deze is Gods verbondsvolk nooit schuldig; deze zonden gedenkt God niet meer. Hij werpt ze achter Zijn rug en in de diepte van de zee, zodat als men ze zoekt ze niet gevonden zullen worden, God zal hen nooit daarvan beschuldigen of hen daarvoor straffen. Dit is een andere spreekwijze om de vergeving van de zonde uit te drukken en het Nieuwe Verbond is van het Oude, of de voorgaande bedeling onderscheiden door het feit dat in het laatste, hoewel er veel afbeeldende slachtoffers en een afschaduwende wegneming van de zonden waren, echter jaarlijks weer gedachtenis van de zonde plaats had.

Als men hier denkt aan ongerechtigheden en overtredingen van het verleden, in de veronderstelling dat, wanneer die eenmaal vergeven zijn, nu heiligheid en gerechtigheid daarvoor in de plaats treden, dan zou men het hele Nieuwe Verbond tot een illusie maken, voor zondaren d. i. voor mensen niet bruikbaar. Nee, het mysterie bestaat juist in de zedelijke paradox van het evangelie, die wijsheid van God, die voor de mensen dwaasheid is, dat de genade van God de ongerechtigheden en overtredingen overdekt, beheerst, ze schijnbaar onaangeroerd laat en zij zelf er niet door wordt aangedaan. Niet alsof de zonde ooit ophield zonde te zijn, het God onverschillig laat en de mens die zondigt, kon ophouden het voorwerp te zijn van Gods heilige toorn! Geenszins: maar er wordt als het ware een terrein gezocht buiten de zonde om, d. i. buiten de actuele toestand van de mens, een terrein in Zijn ideale bestemming en goddelijke voorbeschikking en op dit terrein wordt de mens geplaatst, opdat

hij daar vijand zal worden van zijn eigen natuurlijk bestaan, van dat natuurlijke ik, waarin de zonde zetelt en bestrijder van zijn eigen natuurlijk leven. Hem wordt door de goddelijke genade een nieuw leven gegeven, opdat hij door de krachten van dat levens het oude leven zou kunnen doden. Opgegeven wordt de voor dit doel, de bestrijding van de zonde onvruchtbare, maar toch met het oog op andere doeleinden noodzakelijke poging om met de mens een verbond te sluiten, waarin hij zelf iets zou moeten meebrengen en meewerken uit eigen kracht. De ongerechtigheden bij overtredingen, hoewel veroordeeld door de wet van de Heere en de mens schuldig stellend tegenover Hem, worden in het Nieuwe Verbond de voorwerpen van het goddelijk medelijden. God eist niets meer van de mens, maar geeft hem alles. God beschouwt de zondaar meer als ellendig dan als schuldig. Niet alsof zijn schuld niet echt zou zijn, maar in de schuld ziet Hij ellende. Dat de mens zich vruchteloos aftobt om uit de noodlottige tovercirkel van zonde en straf en straf en zonde te komen en het hem niet lukt, dat wordt in het Nieuwe Verbond aanleiding en grond van zijn verlossing, Zijn eigen onmacht dus. De onmacht heeft eerst voor de dag moeten komen door de wet vóór de ondoorgrondelijke diepte van de goddelijke barmhartigheden jegens de zondaar kon blijken. Wel zijn die barmhartigheden van eeuwigheid, wel was ook de wet gegeven met het oog op de belofte en is deze belofte de openbaring van de eeuwige vredesraad van God jegens mensen, door geen zonden te vernietigen, doch geopenbaard d. i. in de geschiedenis verwezenlijkt, is die raad van God slechts door het Nieuwe Verbond. Het wezen dus van dit Verbond, de eigenlijke heilsverkondiging bestaat erin dat God de ongerechtigheden van Zijn volk genadig is en hun overtredingen geenszins meer gedenkt. Van Zijn volk! Hier kunnen we niet aan voorbijzien. Dit is niet in strijd met de algemene evangelieverkondiging: God heeft in Christus de wereld met Zichzelf verzoent, door haar haar zonden niet toe te rekenen (2 Kor. 5: 19). Het heil is in Christus objectief voor de wereld verworven. Evenals de hele toestand van zonde en dood een collectieve toestand was, een vervreemding van de mensheid van God en een openbaring van Gods toorn over de zondige mensheid, zo is ook, in Christus, de mensheid als één lichaam met God verzoend (Vergel. Rom. 5: 18, 19). Maar wat voor het geslacht bereikt is en dus voor de individu slechts als beginsel en kracht (potentieel) bestaat, moet in het leven van de individu tot historische werkelijkheid worden en daardoor pas wordt het ook in het geslacht tot historische werkelijkheid, wordt het potentiële actueel; het ideale, Gods raad, wordt tot geschiedenis. Daarom wordt hier als kenmerkend eigenschap van het volk van God opgegeven en wel als iets waarin de overige, vroeger genoemde, voorrechten gegrond zijn, dat God hun ongerechtigheden genadig is en hun overtredingen geenszins meer gedenkt. De toestand van hen, die niet tot dit volk behoren, is en blijft een toestand van toorn (Joh. 3: 36). Zij blijven in de noodlottige cirkel van zonde en straf, straf en zonde zonder dat het beginsel in hen is gelegd en de kracht in hen bestaat waardoor die cirkel verbroken wordt. Hun ongerechtigheden verwijderen Gods aangezicht van hen, hun overtredingen blijven voor Hem bestaan. Maar zij die Christus door het geloof zijn ingeplant, zijn begenadigden van God; hun ongerechtigheden is Hij genadig, aan hun overtredingen denkt Hij niet meer. Niet alsof er onrechtvaardigheid was in God. Want wat Hij in hen liefheeft en spaart en bewaart, is niet die mens, die ongerechtigheden bedrijft en in overtredingen leeft. Integendeel, deze wordt door de harde kastijdingen van de liefde aan de dood overgegeven. De Heer tuchtigt wie Hij liefheeft. Altijd beginnen Zijn oordelen met Zijn huis. De zonden van de Zijnen worden hun bezocht, niet in kinderen of kindskinderen naar het troostrijke woord dat voorafgaat bij Jeremia (vs. 29 en 30; Verg. Ezechiël. 18: 1vv.), want de genade overtreft en vernietigt steeds alle gevolgen van de zonde, in persoonlijke ervaringen die door hen als oordelen van God erkend, in het geloof goedgekeurd en aangenomen worden en daardoor tot waarachtige boete leiden. Zo is dan in het geloofsleven zelf, in hun verzoend zijn met God door Christus de waarborg gelegen van de overwinning van de zonde en blijkt dus in hun leven hoe de goddelijke genade, de goddelijke gerechtigheid niet uitsluit, maar integendeel die bevat en

daaruit ontspruit. Wat God toch in Zijn volk liefheeft, dat is de eeuwige Zoon en hun ongerechtigheden en overtredingen worden niet in hen verontschuldigd, maar integendeel ten dode gedoemd en uitgedelgd.

13. Als Hij, God de Heere, bij het begin van deze tekst (vs. 8) zegt: "Een nieuw verbond wil Ik oprichten", dan heeft Hij het eerste, dat Hij door Mozes opgericht heeft, oud gemaakt, Hij verklaart het voor oud, omdat toch het woord "nieuw" deze tegenstelling in zich besluit. Wat nu oud gemaakt is en verouderd, bijna de grijsheid ingetreden en dus afgeleefd, is niet ver van de verdwijning, om uiteindelijk geheel te vergaan.

Sedert het Nieuwe Verbond in het bloed van Jezus Christus gesloten is, leeft het Oude nog slechts schijnbaar in de gedachte van de Israëlieten; in werkelijkheid behoort het tot de afgelopen geschiedenis en is het gestorven en begraven. De verhouding van de psalmisten en profeten tot de wet van Mozes kan niet juister beoordeeld worden dan zo dat reeds in hun dagen het Oude Verbond "oud en verouderd" was. Hoe zou ook anders zo'n tegenstelling met hun eredienst mogelijk zijn, zoals in 1 Sam. 15: 22 Ps. 40: 7; 50: 8-9; 51: 18 Spr. 21: 3 Hos. 6: 6 Jer. 7: 21 en overal in de profetieën onze aandacht trekt. Het is daar overal alsof wij reeds het laatste uur van het Oude Verbond horen slaan; het tweede Verbond worstelt reeds met het eerste om het bestaan en schudt aan zijn grijs lichaam. Maar in de tijd van onze schrijver was deze wording van het nieuwe en deze sloping van het oude reeds lang beëindigd; het Oude Verbond was gestorven en het Nieuwe opgestaan; het eerste lag in alle heerlijkheid van de tempeldienst, die nog slechts weinige jaren zou bestaan, op het praalbed; dit leidde in alle nederigheid de gemeente van Christus op tot een hemels leven, dat naar boven heen wijst. Toch waren de lezers geneigd zich te laten verblinden door de uiterlijke glans van het Jodendom en daarentegen zich te ergeren aan de arme kruisbanier van de christelijke gemeente.

God zelf heeft door in het profetisch woord te spreken van een Nieuw Verbond daarmee over het Oude het oordeel uitgesproken. Hij heeft het eerste oud gemaakt, eigenlijk oud verklaard. Van de eerste overtreding af is de kracht van het verbond gebroken. Een verbond, in wederkerigheid gegrond, is innerlijk verbroken, zodra de kracht aan de ene partij ontbreekt om het te behouden. Wanneer God spreekt van een Nieuw Verbond, dan verklaart Hij daarmee wat in het wezen van de zaak bestaat. Maar Zijn verklaring is een oordeel. Dat wezen van de zaak wordt als Zijn oordeel voorgesteld. Dat oordeel zal openbaar worden in de werkelijkheid en daarmee wordt de zaak zelf in haar wezen bekend. Dit tweeledige, dat in de grond één zaak is, van twee zijden beschouwd, wordt door de twee woorden uitgedrukt: wat oud gemaakt is en verouderd. Verouderen is de openbaring van het verminderen en van lieverlee ontbreken van levenskracht. Maar hoe komt dit verminderen en ontbreken, tenzij van Hem die de levenskracht onttrekt, die doodt of levend maakt. En wat is het einde van die onttrekking en vermindering? De dood zelf: de verdwijning. Wat oud gemaakt is (door God) en verouderd is (in zichzelf), is nabij de verdwijning. Zó met de mens, zó in de mensheid; zó met al het geschapene, in de stoffelijke en zedelijke wereld. Zó dus ook met de machten die de geschiedenis beheersen met instellingen, wetten en zeden. Zo verwelkt alles wat gebloeid heeft, maar laat de kiem na van nieuwe levenskracht en nieuwe ontwikkeling. Zo gaat het Oude Verbond over in het Nieuwe en wordt de tempel van Jeruzalem vervangen door de gemeente, die er haar eerste wijding in heeft ontvangen. "Gij breekt de tempel af, maar in drie dagen bouw Ik hem weer op". Zo had Hij gesproken die het Verbond is van het volk, de eenheid van het Oude en van het Nieuwe.

HOOFDSTUK 9

DE TABERNAKEL VAN HET VERBOND EN HET LEVITISCHE OFFER, EEN VOORAFSCHADUWING VAN HET HOGEPRIESTERLIJK AMBT VAN CHRISTUS

1. Nu had dan wel, om thans op het punt dat in hoofdstuk 8: 4 aangehaald is, terug te komen, ook het eerste onder Mozes opgerichte verbond (hoofdstuk 8: 7 en 13), rechten van godsdienst, rechten betrekking hebbend op goddelijke instellingen (vs. 6) en het wereldlijk heiligdom (vs. 10), zoals zij overeenkwamen met het wereldlijk heiligdom dat voor de godsdienst gegeven was.

2. a) Want, om eerst wat nader te spreken over dit heiligdom, zoals Mozes het moest maken volgens het beeld dat hem op de berg getoond was 2Ki 25: 17, er was een tent ingericht, namelijk de eerste, waarin de kandelaar stond 1) (Exod. 25: 31) aan de westzijde (Exod. 40: 24) en de tafel met de toonbroden aan de noordzijde (Exod. 25: 22; 40: 22); deze tent werd het heilige genoemd (Exod. 26: 23

a) Exod. 26: 1; 36: 1

1) De kandelaar is het licht in de tent van de HEERE; een licht toeberaid uit de olie, het vette van de aarde en versierd uit de schoonste en rijkste pracht van de plantenwereld. Als een aards en menselijk licht laat de HEERE Zich toeberaiden, Hij die onder Zijn volk en op aarde woont. Wel is in de eigenlijkste zin Zijn plaats in het allerheilige, dat donker is en daarmee toont Hij dat Hij het aardse licht niet nodig heeft, daar het licht oorspronkelijk van Hem komt (Ps. 36: 10). In zoverre dus als de HEERE in de donkerheid van het allerheilige woont, verschijnt Hij in Zijn goddelijk licht, maar in zoverre de kandelaar brandt en zijn licht verspreidt in Zijn heiligdom, belooft Hij dat Hij uit Zijn onbereikbaar licht uittreden en in het licht van de mensen binnenkomen wil.

3. Maar achter het tweede voorhangsel, dat zich binnen in het heiligdom bevindt (Exod. 26: 21) en van het eerste wel te onderscheiden is (Exod. 36: 35, 37v.), was een tent, genaamd het heilige der heiligen, het allerheiligste (1 Kon. 6: 16).

Waren er, mag men vragen, meer dan één voorhangsel? De Heilige Schrift spreekt maar van één (Exod. 26: 31). Daar was wel een neerhangend kleed voor de deur van de tent, maar dat wordt een voorhangsel genoemd; er was niets meer dan één voorhangsel in de tabernakel, noch in de tempel van Salomo: maar in de tweede tempel, waaronder de apostel leefde, waren er twee voorhangsels, die het heilige van het heilige der heiligen afscheidden; op het binnenste van deze twee wordt hier door de apostel gedoeld; en de Joodse schrijvers beweren voortdurend dat er twee voorhangsels waren tussen de gemelde plaatsen en dat jaarlijks twee nieuwe werden gemaakt. Dus wordt er gezegd dat wanneer de hogepriester op de grote Verzoendag met het reukwerk het heilige der heiligen binnenging, hij dan ging in de tempel, totdat hij kwam tussen shette happarochoth, de twee voorhangsels die het heilige afscheidden van het heilige der heiligen en dat er een ruimte van een el daartussen was. De reden van deze twee voorhangsels kunnen wij zien uit het bericht dat Maimonides over deze zaak geeft. In de eerste tempel was een muur, die het heilige van het heilige der heiligen afscheidde, ter dikte van een el; maar toen zij de tweede tempel bouwden, werd eraan getwijfeld of de dikte van de muur afgenomen was van de ruimte van het heilige of van het heilige van de heiligen; om die reden maakten zij het heilige der heiligen twintig volledige ellen groot en zij lieten een ruimte van een el tussen het heilige en het heilige der heiligen en zij bouwden geen muur in de

tweede tempel, maar maakten "shetthe parochoth", twee voorhangsels; één aan de zijde van het heilige der heiligen en het andere aan de zijde van het heilige en lieten tussen deze beide een ruimte van een el, zoals de dikte van de muur die er in de eerste tempel was; maar in de eerste tempel was slechts één voorhangsel, zoals gezegd wordt in Exod. 26: 33 : "en het voorhangsel zal u een scheiding maken tussen het heilige en het heilige der heiligen. " En met dit verhaal stemmen andere Joodse schrijvers overeen. De ruimte tussen de twee voorhangsels wordt door hen genoemd tarkesn, vanwege de moeilijkheid en verbijstering die deze zaak hun maakte. Dit voorhangsel of deze voorhangsels kunnen opgevat worden als afbeeldingen van de zonde van de mensen, die scheiding maakt tussen God en de mensen en hen buiten de hemel sluit, maar door de dood van Christus weggenomen is, toen het voorhangsel in tweeën scheurde, zodat er nu een open weg naar de hemel is. Christus is daar ingegaan door Zijn eigen bloed en de gelovigen hebben vrijmoedigheid om nu door geloof en hoop in te gaan en zullen hierna persoonlijk daarin gaan; of anders kan dit voorhangsel betekenen de ceremoniële wet, die scheiding maakte tussen Joden en heidenen en vernietigd is door de dood van Christus; of liever was dit voorhangsel een afschaduwing en afbeelding van het vlees of de menselijke natuur van Christus, genaamd het voorhangsel van Zijn vlees (hoofdstuk 10: 20).

4. Met een gouden wierookvat, waarmee de hogepriester op de grotenVerzoendag het heilige der heiligen moest bewieroken (Lev. 16: 12), volgens de betekenis van het Griekse woord, die thans bijna algemeen wordt aangenomen, het "gouden wierookaltaar", dat weliswaar voor het voorhangsel (vs. 3) staat, maar toch tot het heilige der heiligen gerekend wordt (Exod. 30: 1v. ; 40: 26v. ; 1 Kon. 6: 20, 22 en de ark van het verbond, rondom met goud overdekt 1) (Exod. 25: 10v. ; 40: 20v., waarin "1Ki 8: 9 de gouden kruik of urn met het manna lag (Exod. 16: 32, 33) en de staf van Aäron, die gebloeid had (Num. 17: 10) en de tafelen van het verbond; de laatsten in de ark zelf, maar de beide eersten naast of aan de zijde van de ark (Exod. 34: 29; 2 Kron. 5: 10

1) Deze wordt de ark van het Verbond genoemd, omdat de tafelen van het Verbond, naderhand vermeld, daarin lagen en dat zij rondom met goud overdekt en belegd was, is zeker op te maken uit Ex. 25: 11, waar gezegd wordt dat zij overtrokken was met louter goud van binnen en van buiten en het feit dat de ark binnen het voorhangsel en in het heilige der heiligen was, wordt duidelijk in Ex. 40: 21 en 2 Kron. 5: 7 Dat deze ark ontbrak in de tweede tempel, wordt algemeen toegestaan, maar wie haar wegnam, waar zij gebracht is of wat van haar geworden zij, daaromtrent zijn de gevoelens van de Joodse schrijvers verschillend; sommigen zeggen dat zij door Nebukadnezar naar Babel weggevoerd werd samen met de kostelijke vaten van het huis van de Heere (2 Kron. 36: 10); anderen zeggen dat de profeet Jeremia haar nam en verborg in een hol van de berg Nebo; maar de meest aangenomen hypothese is dat zij verborgen werd door koning Josia in een diepe en verborgen plaats, die Salomo tot dat doel onder de grond had doen bouwen, omdat hij wist dat de tempel zou verwoest worden en dikwijls wordt in de Joodse schriften gezegd dat zij verborgen was onder de vloer van een plaats in de tempel, genaamd "de houtplaats. "

5. En bovenop deze ark van het verbond stonden de cherubijnen, deze dragers van de goddelijke heerlijkheid (Lev. 16: 2; 1 Sam. 4: 4; 2 Kon. 19: 15) die het verzoendeksel

overschaduwden (Exod. 25: 18); hierover, over de dingen die hier van vs. 2-5 voor ons opgesomd worden, zullen wij nu niet in bijzonderheden treden, omdat het buiten onze roeping ligt om deze stukken alle in het bijzonder naar hun nadere gedaante en symbolische betekenis te verklaren.

Het eerste verbond, zegt de schrijver, was nu weliswaar op zijn wijze zeer godsdienstig ingericht; het had godsdienstige verordeningen van positieve wettelijke kracht, die rustten op goddelijke openbaring, op openbaring van de goddelijke wil. Het had een wereldlijk heiligdom, d. i. een heiligdom dat, wat de stof aangaat waaruit het bestond en de plaats die het innam en de aard en de wijze van zijn bediening, tot de tegenwoordige stoffelijke wereld behoort. Doch dit "maar," dat reeds wordt gevonden in de uitdrukking "wereldlijk" en in vs. 6 letterlijk wordt geschreven, komt in vs. 11v. tot de positieve uitdrukking waarnaar het vanaf vs. 6 zoekt, door de ontkenning die in de uitdrukking ligt. In vs. 6-10 begint de schrijver eerst te spreken over de bepalingen van de godsdienst en hij begint dadelijk te bewijzen dat het Oude Testament ook een heiligdom had en wel één van wereldlijke aard.

Als de lente gekomen is, zeggen wij: "de winter is voorbij", al blijft ook soms nog enige weken in de lente de sneeuw liggen. In deze zin zegt de schrijver: "zo had dan ook wel het eerste verbond voorschriften voor de godsdienst en het wereldlijk heiligdom, hoewel de tempel er nog stond en er zelfs nog geofferd werd; daar echter het Nieuwe Verbond reeds bestond, behoorden de tempel en de offerdienst reeds tot het verleden. Het geloof van de christen ziet scherper dan zijn lichamelijk oog. Terwijl nu echter de schrijver met ons in de geest het Joodse heiligdom binnentreedt en ons een blik laat slaan op zijn heerlijkheid, beschrijft hij ons niet de tempel zoals hij toen voor de ogen van zijn lezers stond, maar gaat met voorbedachte rade terug tot de oorsprong, de eerste inrichting van de tabernakel onder Mozes. Er ontbrak in de toenmalige tempel reeds menig stuk dat hier genoemd wordt, b. v. de ark van het verbond Ezr 6: 15, zodat de lezer hieraan reeds kon bemerken dat waar was wat in hoofdstuk 8: 13 over het Oude Verbond gezegd is: "het verbond, dat nu oud gemaakt is en verouderd en nabij de verdwijning". Maar ook in zijn eerste oorspronkelijke reinheid en volkomenheid was het oudtestamentische heiligdom slechts een voorafschaduw en de priesterdienst onvolmaakt.

6. Deze dingen nu (juister uitgedrukt: "echter waren zo ingericht, het heiligdom naar zijn beide hiervoor genoemde gedeeltes met de gereedschappen die bij elke afdeling in het bijzonder behoren voor alle toekomstige tijden a) en zo gingen de priesters, zoals het ook tegenwoordig in de tempel geschiedt, voortdurend de eerste tent binnen (vs. 2) om de erediensten, zoals in Exod. 30: 6vv. voorgeschreven is (Luk. 1: 8), te volbrengen, tweemaal per dag aan het reukaltaar (vs. 4).

a) Num. 28: 3

7. a) Maar in de tweede tent, in het heilige der heiligen (vs. 3), ging, naar het voorschrift in Exod. 30: 10 Lev. 16: 1vv., alleen de hogepriester eenmaal per jaar naar binnen, namelijk op de grote Verzoendag, niet zonder bloed, dat hij zelf offerde, nadat hij het bij het slachten van zijn eigen zondoffer en van het zondoffer voor de gemeente in het priestervoorhof opgevangen had, voor zichzelf en voor de misdaden van het volk, voor zonden door onwetendheid en dwaling begaan (hoofdstuk 5: 2; 7: 27

a) Hebr. 9: 25

8. Daarmee, met de instelling die het heilige der heiligen zo goed als ontoegankelijk maakt, wilde de Heilige Geest,

1) op wiens bevel en onder wiens ingeving de bepalingen van de wet die op de eredienst van Mozes betrekking hebben, zijn gemaakt (1 Petrus 1: 11), a) zeggen dat de weg van het heiligdom nog niet openbaar gemaakt was, dat de toegang tot het eigenlijke heiligdom van

God (hoofdstuk 8: 1; 6: 19) nog niet voor iedereen en op elk moment geopend is (hoofdstuk 10: 19), zolang de eerste tent met het voorhangsel, dat haar van de tweede afdeling scheidt, maar dat bij de dood van Jezus doorgescheurd is (vs. 3 MATTHEUS. 27: 51), nog bestond. 2)

a) Joh. 14: 6

1) Dit toont dat de Heilige Geest bestond en in wezen was onder het Oude Verbond, dat Hij een onderscheiden persoon in de Godheid is, aangezien hier een persoonlijke daad aan Hem wordt toegeschreven; dat Hij waarachtig en eigenlijk God is, de God, Wiens dienst de priesters in de tabernakel verrichtten, door wie Mozes vermaand werd alles in de tabernakel te maken naar het hem getoonde voorbeeld en die de hogepriester waarschuwde om niet op elke moment binnen het voorhangsel te gaan; verder dat de Levitische inzettingen van God waren en een geestelijke betekenis hadden; dat de heiligen van het Oude Verbond niet zonder kennis van de geestelijke betekenis van die dingen waren en dat de Heilige Geest de gever en oorzaak van die kennis was.

2) Deze tekst lijkt mij dat vertroostend leerstuk te leren, dat echter door vele zeer brave, waardige en geleerde christenen niet wordt geloofd, dat wanneer de vromen sterven, zij niet in een staat van slaap vallen en daarin blijven tot de opstanding, maar dat rechtstreeks na hun dood hun zielen naar de hemel gaan en naar de plaats waar onze verheerlijkte Zaligmaker is en daar waarachtig zalig zijn in het genot van Christus en van God. Ik zeg, deze tekst schijnt deze leer te vervatten, omdat ik die anders niet kan verstaan dan in de veronderstelling dat deze leer waar is. Dat de apostel onder het heiligdom hier niet verstaat het heilige der heiligen van de Joodse tabernakel of tempel zal redelijk geaccepteerd worden. Verder dat het niet kan betekenen het hemels Jeruzalem, waarin de verheerlijkte heiligen tot in eeuwigheid zullen wonen na de opstanding, is duidelijk, omdat de apostel hiervan niet kon zeggen dat het niet openbaar gemaakt was, zolang de eerste tabernakel bestond en omdat dezelfde apostel in deze zelfde brief wel zeer uitdrukkelijk zegt dat het openbaar was gemaakt in die tijd. Hij zegt (hoofdstuk 11: 10) dat Abraham, voordat de mozaïsche tabernakel gebouwd was, de stad, dat is het hemels Jeruzalem zelf verwachtte, waarvan God de kunstenaar en bouwmeester is. De apostel voegt erbij, aangaande Abel, Enoch, Abraham, Izaak, Jakob en Sara: "deze allen zijn in het geloof gestorven, zonder de beloften, dat is de vervulling van de beloften, verkregen te hebben, maar zij hebben die van verre gezien en geloofd en omhelsd en hebben beleden dat zij gasten en vreemdelingen waren. Want zij die zulke dingen zeggen, tonen duidelijk dat zij een vaderland zoeken. Maar nu zijn zij begerig naar een beter, dat is naar het hemelse vaderland. Mozes zag op de vergelding van het loon. Anderen namen de aangeboden verlossingen niet aan, opdat zij een betere opstanding zouden verkrijgen dan de terugkering uit het graf in deze wereld. " Uit dit alles blijkt zeer duidelijk dat de weg tot de toekomstige staat van gelukzaligheid na de opstanding openbaar was aan de vromen, terwijl de tabernakel en tempel stonden. De apostel kan dan niet verondersteld worden in deze tekst te spreken van deze toekomstige staat na de opstanding. Dientengevolge moet hij met het heiligdom de hemel bedoelen, waar Christus nu is en waar de vromen nu zijn in een staat van gelukzaligheid tussen hun dood en hun opstanding, wanneer de apostel zegt dat de weg hiertoe niet openbaar gemaakt is, voordat die tabernakel weggedaan werd. Dat de weg tot het heiligdom toen niet openbaar was, werd aangeduid door het feit dat niemand, behalve de hogepriester alleen, in het heilige der heiligen mocht komen. In dat heilige der heiligen was de wolk van de heerlijkheid op het verzoendeksel en verbeeldde de persoonlijke tegenwoordigheid van God. Doordat het volk niet toegelaten werd om in de tegenwoordigheid van God te komen in de tabernakel, werd aangegeven dat de weg voor hen niet open was om in de tegenwoordigheid van God te gaan in de hemel, tussen de dood en de opstanding. Als de

apostel zegt dat de weg niet open was, is het duidelijk dat hij niet bedoelt dat de weg niet openbaar was voor onze Hogepriester Christus Jezus; de Heilige Geest kon dus met het binnengaan van de Joodse hogepriester in het heilige der heiligen nooit te kennen willen geven dat de weg van het heiligdom niet openbaar was voor onze Hogepriester. Omdat de weg in het heilige der heiligen open was voor de Joodse hogepriester, moet dat natuurlijk betekenen dat de weg in het allerheilige ook open was voor onze Hogepriester. En zoals de weg in het heilige der heiligen niet openbaar was voor het Joodse volk, zo was de weg naar de hemel op dat moment niet openbaar voor datzelfde volk. Wanneer de hogepriester in het heilige der heiligen ging, kon hij het volk achter hem niet naar binnen laten gaan, maar Christus, die ingegaan is in het heiligdom, dat is in de hemel zelf, heeft een eeuwige verlossing teweeggebracht voor ons, zodat wij, buiten ons lichaam, bij de Heere tegenwoordig zullen zijn. Wij hebben vrijheid om in te gaan in het heiligdom, door het bloed van Jezus.

9. Deze eerste voorhof, waarin de priesters altijd mochten komen (vs. 6), was een gelijkenis of afbeelding (hoofdstuk 11: 19), van die tegenwoordige tijd, zolang het Oude Verbond recht van bestaan had, waarin gaven en slachtoffers (hoofdstuk 5: 1) geofferd werden, die als zodanig beantwoordden aan hun vooraf schaduwend karakter, die degene die de dienst pleegde, niet konden heiligen (hoofdstuk 7: 19) naar het geweten, zodat zij het bewustzijn konden hebben nu werkelijk bereikt te hebben waarnaar zij gestreefd hadden, om zo met God verzoend en Hem aangenaam te zijn.

Wat beeldde die eerste tent af? Ik aarzel niet hierop dit antwoord te geven, waardoor het hier gebruikte voorzetsel (voor of tot) in dubbele zin gebruikt wordt en twee gedachten in één zinsnede worden uitgedrukt; die eerste tent, die tot in de tegenwoordige tijd moest dienen, was ook de afbeelding van deze tegenwoordige tijd. De tegenwoordige tijd is dan die waarin Christus tot ons is gekomen, zonder dat wij Hem reeds in het binnenste heiligdom achter het voorhangsel, in de hemel zijn gevolgd. Welnu, is dit het niet juist wat door de dienst in het heilige werd afgebeeld? Daar verkeerden dagelijks de priesters zonder onderscheid van rang en brachten er de gaven en offers van het volk. Daar geschiedde dus de dagelijkse godsdienst van het volk. De zich daar bevindende voorwerpen toonden aan, wij zagen het, de zaliging van het natuurlijke leven. Is het nu niet juist deze dienst die in de gemeente van de Heere vervuld is? Wat is daar symbolisch geworden? Is niet, door de dienst van Christus in deze wereld, deze wereld aan God gewijd? Is Hij niet door Zijn komst in de duisternis, het licht van deze wereld, zoals in het duistere heiligdom de gouden kandelaar brandde, als teken van het licht in de duisternis? Richt Hij niet Zijn priesterlijke tafel aan voor ons in deze wereld in het heilig avondmaal, dat niet als een afzonderlijke maaltijd moet beschouwd worden, afgescheiden van onze dagelijkse maaltijden, maar als de maaltijd van de gemeente, van die gemeente, die ook in haar huizen Christus opneemt en Hem als gast eert aan de huiselijke tafel? Is de voorstelling van de broden niet het symbool van het feit dat Christus in ons midden heeft gewoond, Hij eigenlijk Zijn tabernakel heeft opgericht, (Joh. 1: 14) al het onze, ons huiselijk en maatschappelijk leven, het Zijne is geworden? Voorwaar, de eerste tent was afbeelding en geen wezen en alles wat daarin plaats vond, was afbeelding van een toestand waarin het wezen van deze dingen openbaar zou zijn geworden, maar wees daardoor ook op die toestand als afbeelding van de toekomstige tijd.

10. Daar zij alleen a) (slechts) bestonden uit spijsen en dranken (Rom. 14: 17 Kol. 2: 16) b) en verscheidene wassingen (2 Kon. 5: 14 Mark. 7: 4) en dergelijke rechtvaardigmakingen van het vlees, zoals de wet ze voorschrijft, behalve de gaven en offeranden die zulke inzettingen uitmaken, opgelegd tot op de tijd van de verbetering die met het beloofde Nieuwe Verbond (hoofdstuk 8: 8) zou beginnen (Hand. 15: 10 Gal. 4: 3, 9).

a) Lev. 11: 2 b) Num. 19: 7, enz.

Aan het einde van het vijfde vers verklaarde de schrijver dat hij hier niet de juiste betekenis van alle vroeger opgenoemde voorbeelden in het bijzonder wilde verklaren. Hij wijst echter de juiste betekenis aan van de beide hoofdafdelingen van de tabernakel zelf en zo begint hij dan in vs. 6, terwijl hij nu de bepalingen van de godsdienst (vs. 1) bij één van haar hoofdpunten aanhaalt, zo'n verklaring en laat die in vs. 8 ook werkelijk volgen. De gedachte, in dit vers uitgedrukt, is deze: door de verordening dat het heilige der heiligen, de zetel van God en de plaats waar Hij Zich openbaart, niet mag betreden worden, behalve op één dag per jaar, alleen door de Hoge priester en daarentegen de dagelijkse Levitische priesterdienst in het heilige plaats heeft en de toegang tot het heilige der heiligen daardoor wordt versperd en gesloten, spreekt de Heilige Geest uit dat zolang de Levitische priesterdienst bestaat, de onmiddellijke toegang tot God nog niet veroorloofd is. Er moet dus nog iets anders geschieden om een volkomen en directe gemeenschap met God te bewerken en mogelijk te maken, hetgeen reeds door de jaarlijkse dienst van de hogepriester op de grote verzoendag is voor afgebeeld.

Bij de beschrijving van de bouw van het heiligdom (vs. 2-5), heeft de schrijver zich niet gehouden aan de Herodiaanse tempel, maar aan de beschrijving die door Mozes gegeven is van het oorspronkelijke heiligdom, de tabernakel. Herodes heeft zich toch bij de verbouwing van de tempel velerlei veranderingen veroorloofd (slotw. bij 1 Makk. nr. 11), zodat men ook hieruit de waarheid kan zien van hetgeen in hoofdstuk 8: 13 gezegd is. Hier echter, waar hij van de uitoefening van de godsdienst spreekt, beschrijft hij ze als nog voortdurend. Deze handelingen toch waren dezelfde gebleven, evenals ook het tweevoudige van het heiligdom als heilige en heilige der heiligen, hoewel in een andere vorm, bewaard gebleven is.

Evenmin als de priesters van het Oude Verbond, volgens de wet van het heiligdom van het Oude Verbond, zelf niet tot God kunnen naderen (Lev. 16: 1), evenmin kunnen zij ook anderen een vrije toegang tot God verschaffen; slechts in het heilige mogen zij komen en daar in eerbiedige vorm God door hun priesterlijk werk eren. En zo is dit heilige een treffende afbeelding van de tijd van het Oude Verbond, waarin slechts een onvolkomen nadering tot God mogelijk was, waarin zelfs zij die het allereerst Hem konden naderen, nog door een voorhangsel van Hem gescheiden bleven. Ja, zelfs de enige onder hen, voor wie het allerhoogste, als hem alleen toekomend, weggelegd was, mocht zich altijd slechts zeer kort en slechts wanneer hij elke keer verzoening deed voor zijn zonden, in de onmiddellijke, maar toch nog slechts uiterlijk symbolische nabijheid van God wagen. Het hele karakter van de tijd van het Oude Verbond, van zijn godsdienst en zijn godsdienstig leven wordt dus door het heilige als in een gelijkenis voorgesteld. Dit symbool, dat het karakter van de hele tijd van het Oude Verbond voorstelt, doet ons ook zien dat de offers van het Oude Verbond, het voornaamste onderdeel van de priesterdienst, onvolmaakt waren en slechts een heel onvolkomen, uiterlijke nadering tot God mogelijk maakten. Daarbij noemt de schrijver nog andere godsdienstige inzettingen, die behalve de priesterdienst, nog bekwaam hadden kunnen maken tot de nadering tot God; maar ook zij zijn van hetzelfde karakter; alles samen is niets dan een menigte uiterlijke, vleselijke inzettingen.

EPISTEL OP DE VIJFDE ZONDAG IN DE VASTENTIJD: JUDICA

In deze brief zien wij onze Heere niet alleen als de onschuldige en reine, zoals in het evangelie van de Zondag, niet alleen in majestueuze rust door de haat van Zijn vijanden heengaan; maar wij zien Hem daar aangedaan met de hogepriesterlijke waardigheid. De beide

eerste verzen van onze tekst vertellen ons over Zijn intreden in de volmaakte tabernakel. Hij wordt ons voorgesteld, zoals Hij met Zijn eigen bloed binnengaat. In de twee volgende verzen worden ons de zalige gevolgen van al het lijden van Christus op aarde voorgesteld; en evenals het bloed in het eerste gedeelte van de tekst, in de hemel een eeuwige verlossing uitwerkt, zo wordt ons nu getoond wat een vrede en grote vrijheid datzelfde wonderbare middel op aarde in de harten en het geweten van de gelovigen teweegbrengt. Tenslotte verkondigt ons het laatste vers niet alleen wat het bloed van de Heere in de hemel bewerkt, maar ook hoe de gelovigen door de kracht van het bloed zelf de hemel ingaan en de beloofde erfenis verkrijgen.

Christus, onze Hogepriester: 1) door de heerlijkheid van Zijn offer, 2) door de werking van Zijn bloed.

Van het hogepriesterlijk ambt van Christus: 1) hoe dit reeds in het Oude Testament voor afgebeeld is, 2) hoe Christus het uitgeoefend heeft en nog uitoefent, 3) welke winst dat ambt ons geeft.

Het hogepriesterschap van Jezus Christus: 1) het altaar waarop Hij Zijn offer brengt, 2) het heiligdom waar Hij als priester regeert, 3) de zegen die Hij uitstort.

De verzoening van de zondige mensheid met God: 1) hoe zij bewerkt is door het bloed van Christus, 2) hoe zij kracht verleent voor de dienst van God, 3) hoe zij de eeuwige erfenis voor ons ontsluit. De reiniging van ons geweten; wij vertegenwoordigen ons 1) de dode werken, die ons geweten bevlekken, 2) het middel, waardoor wij van deze bevrijd kunnen worden, 3) de heiligmaking, die op de bevrijding volgt.

Van de eeuwige verlossing; 1) wie is de mens die haar verworven heeft? 2) wat is de prijs die er voor betaald is?

3) welke winst heeft zij aangebracht?

In hoeverre is onze Heere Jezus Christus de Middelaar van het Nieuwe Verbond? In zoverre Hij 1) het offer werkelijk brengt dat in het Oude Testament slechts voor afgebeeld wordt, 2) de gerechtigheid aanbiedt die in het Oude Testament wel geëist, maar niet gegeven werd, 3) ons de eeuwige goederen aanbiedt die in het Oude Testament beloofd worden.

11. Maar Christus is, a) in onderscheiding van de priesters van het Oude Testament (vs. 6 hoofdstuk 8: 5), die slechts tot voorafschaduwung dienden, de Hogepriester van de toekomstige goederen, die tot de toekomstige wereld (hoofdstuk 10: 1; 2: 5; 13: 14) behoren. Hij is het die door Zijn hogepriesterlijke dienst deze aanbrengt en dan ook op hogepriesterlijke wijze bestuurt (hoofdstuk 8: 2). En nadat Hij bij Zijn lijden als het ware de hogepriesterlijke dienst van de Grote Verzoendag in het voorhof heeft vervuld (hoofdstuk 5: 7; 7: 27

het begin van de tijd van de

verbetering (vs. 10), is Hij door de meerdere en volmaaktere tabernakel (vs. 6 en 8) heengegaan (hoofdstuk 4: 14). Deze is niet zoals het heiligdom van Mozes (vs. 2) met handen gemaakt (hoofdstuk 8: 2), dat is, om nader aan te duiden welke tabernakel hier bedoeld wordt, niet van dit maaksel (beter, zoals Luther eerst vertaald heeft, niet van deze schepping). Ik bedoel de tabernakel die niet tot deze aardse zichtbare wereld behoort, maar zich in de onzichtbare wereld aan de andere zijde bevindt, namelijk in de verblijfplaats van de hemelse legermacht (hoofdstuk 4: 14; 7: 26

a) Hebr. 3: 1; 4: 14; 6: 20; 8: 1

12. Niet door het bloed van bokken en kalveren zoals de levitische hogepriester (vs. 7 Lev. 16: 15v., 12v.), heeft Hij Zich de intrede in het heilige verschaft, a) maar door Zijn eigen bloed, dat Hij in Zijn verheerlijkt lichaam met Zich bracht en waarin de verzoenende kracht woonde van Zijn aan het kruis vergoten bloed. Hij is eenmaal voor altijd (Hand. 3: 21), niet om het net als de levitische hogepriester elk jaar weer te moeten doen (vs. 25), ingegaan in het heiligdom, dat in de hoogste zin van het woord het heilige der heiligen is, in de troonhemel van God (vs. 24 MATTHEUS. 6: 9), waardoor Hij een eeuwige verlossing teweeg bracht van alle schuld en straf van de zonde, om die te geven aan allen die in Zijn naam geloven, zodat wij nu werkelijk en waarachtig, hetgeen de Levitische priester nooit met zijn offerdienst kon bewerken (vs. 9), geheiligd Zijn naar het geweten.

a) Hand. 20: 28 Efeze. 1: 7 Kol. 1: 14 Hebr. 10: 10; 1 Petrus 1: 19

Het is niet zonder betekenis dat het onderwerp in deze beide verzen "Christus" is en niet zoals in hoofdstuk 7: 22 "Jezus". Hier wordt niet gezegd wat wij aan Jezus hebben, maar hoe geheel anders het met het hogepriesterlijk werk gesteld is dat de beloofde Middelaar gedaan heeft nadat Hij verschenen is, dan met het werk van de vorige ordening van God en van haar heiligdom. Hij is namelijk als de beloofde Middelaar "een hogepriester van de toekomstige goederen," waarmee de goederen bedoeld zijn, die verwezenlijkt zullen worden aan het einde van de geschiedenis die tussen God en de mensheid plaats heeft, in tegenstelling tot de goederen die behoren tot de toestand van de wereld, zoals die door de schepping teweeggebracht is.

Als Hogepriester van de toekomstige goederen, in vs. 15 met de uitdrukking "de beloofde eeuwige erfenis" aangeduid, is Christus ingegaan in "het heilige", d. i. in het hemelse heilige der heiligen, in de plaats van de onmiddellijke nabijheid van God en van de volkomen openbaring van Zijn heerlijkheid. Evenals de hogepriester van het Oude Verbond van het voorhof in het heilige en hierdoor in het heilige der heiligen van de mozaïsche tabernakel ging, zo is Christus bij Zijn hemelvaart van de aarde, door alle ruimten van de hemel, naar de hoogste hemel, in het hemelse heilige der heiligen gegaan. Dat er boven de zichtbare sterrenhemel nog andere hemelen zijn, die tot de geestelijke wereld behoren en waarvan de allerhoogste pas als de eigenlijke woonplaats van God is te beschouwen, wordt in 2 Kor. 12: 2 aangetoond. Daar zegt Paulus dat hij opgetrokken is geweest tot in de derde hemel. De hemelen nu, waar Christus doorgegaan is (waar de engelen als gewone priesters God dienen nacht en dagen vs. 6) zijn "niet met handen gemaakt" zoals de tabernakel van Mozes. Zij zijn wel geschapen, maar behoren niet tot deze schepping, niet tot de stoffelijke schepping die men met het oog kan zien (Ps. 33: 6) en die de grondstoffen levert waarmee mensenhanden een tent als de tabernakel konden maken (hoofdstuk 8: 2). Als behorend tot het gebied van een bovennatuurlijke wereld, zijn zij een "grotere en meer volmaakte tabernakel", dan het voorste gedeelte (hoofdst. 9: 2) van de tabernakel, die wat tijd en ruimte betreft, beperkt was.

De schrijver noemt deze hemelse tabernakel groter, in tegenstelling tot de nietigheid en volmakter in tegenstelling tot de ontoereikendheid van het heilige in de tabernakel van Mozes, waarachter een ondoordringbaar, maar beperkt heilige der heiligen lag. De hemelse woonplaats van de reine geesten heeft weliswaar het heilige der heiligen, de verblijfplaats van de godheid achter zich, maar zij is door geen voorhangsel van Gods tegenwoordigheid gescheiden.

"Niet door het bloed van bokken en kalveren", zegt de schrijver, terugziende op de hogepriester van het Oude Verbond die met het bloed van een bok voor de zonden van het volk en met het bloed van een stier voor zijn eigen zonden het heilige der heiligen moet binnengaan. Er werd, weliswaar, elke keer slechts één bok en slechts één stier geslacht, maar elk jaar moest die slachting herhaald worden en in de loop der jaren waren de offeranden voor de hogepriester en voor het volk reeds vele geworden. Daar tegenover staat dat Christus eenmaal het heilige der heiligen is binnengegaan en wel met Zijn eigen bloed.

Daarheen, waar Hij van eeuwigheid was als Gods Zoon (Joh. 1: 1v. ; 17: 5) ging Christus als Mensenzoon bij Zijn hemelvaart (Joh. 17: 11 Mark. 16: 19) door middel van "Zijn eigen bloed, " hoe moeten wij ons dit voorstellen? Toen Hij aan het kruis Zijn bloed vergoot, heeft Hij niet al het bloed vergoten dat in Hem was, maar slechts zoveel als tot Zijn dood, tot Zijn sterven nodig was. Dit vergoten bloed drinkt de aarde, die met Gods vloek beladen was (Gen. 3: 17) en voor haar is het een heilig zaad, dat zij verbergt en dat haar in staat stelt eens opnieuw verlevendigd en verheerlijkt te worden. Ook hij die het lichaam en het bloed van Christus ontvangen heeft, heeft een tegengif tegen de dood, een zaadkorrel van de opstanding in zich. Het bloed daarentegen dat bij de dood van de Heere achterbleef en dat de verzoenende kracht van het bloed dat Hij vergoten heeft en dat nauw met Hem verbonden is met Zich droeg, dat bloed voert Hij in Zijn weer opgestaan en verheerlijkt lichaam met Zich tot het heilige der heiligen in de hemel.

Als hogepriesterlijk Middelaar voor de zondige mensheid was ook voor Hem de toegang tot de heilige majesteit van God nog gesloten, zolang Hij de offerdood nog niet had ondergaan; want als zodanig had Hij toch de zaak van de mensheid tot Zijn eigen gemaakt; wat dus naar de onveranderlijke verordeningen van de goddelijke heiligheid en gerechtigheid voor hen gold, moest ook voor Hem gelden. Hij moest de straf van de zonde, de dood, vrijwillig op Zich nemen, voor Hij als Middelaar voor God verschijnen en om genade en vergeving voor hen bidden kon. Nu Hij echter de dood ondergaan heeft en zo door Zijn eigen bloed het hemelse heiligdom binnenging, heeft Hij "een eeuwige verlossing teweeggebracht"; aan de verordeningen van de heiligheid en gerechtigheid is voldaan, ook nu zij toch voor de door Christus vrijgekochte zondaars niet meer aangewend hoeven te worden.

Een eeuwige verlossing van zonde, satan, de wet en de dood, waaronder Zijn volk in slavernij was; en deze verlossing heeft Christus teweeggebracht door een losprijs daarvoor te betalen, die niet bestond in vergankelijke dingen, zoals zilver en goud, maar in Zijn dierbaar bloed. In de grondtekst staat "een eeuwige verlossing gevonden hebbend"; hier schijnt een toespeling te worden gemaakt op Job 33: 24 Deze verlossing werd reeds lang gezocht door de heiligen van het Oude Testament, die deze zaligheid wensten, verwachtten en reikhalzend tegemoet zagen; zij is een zeer dierbaar ding en moeilijk te vinden: zij kan nergens verkregen worden dan alleen in Christus en wanneer zij in Hem gevonden is, is zij reden tot grote blijdschap voor ontwaakte zondaren; God vond ze in Christus en vond Hem een allergeschiktst persoon om haar teweeg te brengen en Christus heeft ze gevonden door de oorzaak daarvan te zijn. Deze wordt genoemd een eeuwige verlossing, omdat zij zich uitstrekt tot de heiligen in alle eeuwen, zowel in voorgaande als in de toekomstige tijd: omdat zij een eeuwig leven en eeuwige zaligheid insluit en omdat zij die daar deel aan hebben, nooit zullen vergaan, maar gezaligd zullen worden met een eeuwige zaligheid; en zij wordt zo genoemd in tegenstelling tot de vleselijke verzoeningen van de hogepriesters en in onderscheiding van tijdelijke verlossingen, bevrijdingen en zaligingen. Opmerkelijk is de uitbreiding van Jonathan en Uzziël over Gen. 49: 18 Jakob zei, toen hij Gideon, de zoon van Joas en Simson, de zoon van Manoah zag, die verlossers zouden zijn: ik wacht niet op de verlossing van Gideon, noch zie

ik uit naar de verlossing van Simson, want hun verlossing is een tijdelijke verlossing, maar op Uw verlossing wacht ik en naar deze zie ik uit, o Heere, want Uw verlossing is purkan olamin, een eeuwige verlossing.

14. Ja, hoeveel te meer zal a) het bloed van Christus,

b) die door de eeuwige Geest, die Hem vervulde en die Zijn daad maakte tot een vrijwillige gehoorzaamheid aan God en tot opofferende liefde voor Zijn broeders, Zichzelf (hoofdstuk 7: 27) aan God als een smetteloos offer gebracht heeft, zoals het bij een volmaakt offer nodig is (Lev. 1: 3; 4: 3v. ; 22: 19 en daardoor de reiniging van onze zonden teweeggebracht heeft (hoofdst. 1: 3), wanneer wij nu met hetzelfde bloed in ons hart gereinigd worden (hoofdst. 10: 22), uw geweten reinigen van dode werken. En in zulke werken, die niet voortkomen uit, noch vervuld zijn van het leven in God, c) hebben wij tot hiertoe geleefd (hoofdstuk 6: 1). Maar dat bloed zal ertoe leiden om de levende God te dienen, in levende, waarlijk goede werken (hoofdst. 10: 24; 13: 21).

a) 1 Joh. 1: 7 Openb. 1: 5 b) Gal. 1: 4 Efeze. 5: 2 Tit. 2: 14 c) Luk. 1: 74 Rom. 6: 13 Gal. 2: 20; 1 Petrus 4: 2

Een "eeuwige verlossing" heeft onze Hogepriester teweeggebracht. Dit woord is vroeger alleen als een bewering voorgesteld; thans echter wordt het bewijs daarvoor geleverd en tegelijk gezegd waarin die verlossing bestaat, namelijk in de reiniging van ons geweten van de zondenlast en in de versterking van onze zedelijke kracht. Het bewijs wordt echter, te oordelen naar de algemene wijze van behandeling in deze brief, genomen uit een vergelijking met de reinigingsmaatregelen in het Oude Testament en de aanvoering van het bewijs heeft plaats in de vorm van een gevolgtrekking a minori ad majus (van het mindere tot het meerdere). Gods volk uit het Oude Testament had een dubbele reiniging nodig, daar het zich voor God verontreinigd had of doordat het zelf in de zonde behagen had of doordat het iemand had aangeraakt die aan de dood, de straf van zonde, ten prooi was geworden. Voor de ene soort van verontreinigingen werd op de jaarlijkse grote Verzoendag een reinigingsoffer gebracht voor de hele gemeente; voor de andere soort was de besprenging met water, gemengd met de as van een rode koe, vereist (en wordt, wijzend op de hele offerdienst van Mozes, waarvan de beide uiteinden worden voorgesteld in het offer van de hogepriester op de grote Verzoendag en in de offering van de rode koe, die door de zoon en vermoedelijke opvolger van de hogepriester moest worden gedaan, samengevat). Deze reinigingsmiddelen van het Oude Verbond brachten geen reiniging van het hart van de zonden, noch een bevrijding van de straf van de zonde, van de dood, teweeg, maar "heiligden slechts de onreinen tot de reinheid van het vlees". De reiniging die zij bewerkte, bestond in niets anders dan daarin, dat hetgeen de leden van het volk van God van de gemeenschap met God buitensloot, hun door een symbolische handeling werd ontnomen, zodat daardoor de uiterlijke gemeenschap met God weer tot stand kwam. Slechts zo'n uiterlijke reiniging, die, daar het lichaam onze uiterlijke gedaante vormt en ons uiterlijk verkeer mogelijk maakt, daarom ook slechts door uiterlijke heilige gebruiken aan het lichaam geschiedt, was de uitwerking van deze reiniging. Men moet echter deze werking niet gering achten: het is reeds iets zeer groots, wanneer voor de mens die voor God gezondigd of zich verontreinigd heeft, de uiterlijke toegang tot God en Zijn heiligdommen weer geopend is en hem tenminste de uiterlijke gemeenschap met zijn God weer plechtig en stellig beloofd wordt. Dit heil wordt des te groter, omdat in de offerdienst van Mozes geen inzettingen zijn die de mens, om zijn hart tot rust te brengen, zelf heeft opgericht, maar omdat deze heilige ceremoniën, die de uiterlijke gemeenschap met God herstellen, allemaal verordeningen van God zelf zijn. Dezelfde zichtbare tekenen en onderpanden van de genade van zijn God worden dus de mens

aangeboden; maar wat zijn deze reinigingsmiddelen van het Oude Verbond, vergeleken bij de reinigingsmiddelen van het Nieuwe? Wanneer die reinigingsmiddelen reeds zo'n uitwerking gehad hebben, wat een uitwerking zal dan het bloed van Christus niet hebben! Zoveel hoger als het bloed van Christus staat in de ogen van God boven het bloed van de stieren en bokken, zoveel groter moet de uitwerking van het bloed van Christus zijn.

Met de woorden "die door de eeuwige Geest Zichzelf aan God als een smetteloos offer gebracht heeft", treedt Christus als offer op in tegenstelling tot de offeranden van het Oude Testament, zoals in het bijzonder het woord "smetteloos" boven alle twijfel verheft; wij moeten dus denken aan Zijn zelfopoffering aan het kruis, aan het offer op Golgotha ("Heb 5: 8. Door de kracht van de Heilige Geest heeft Christus daar Zichzelf geofferd: voor het dier is de offerdood een werk van dwang, het gedraagt zich bij het werk van de offering slechts lijdelijk, zonder bewustzijn; de zelfopoffering van Christus daarentegen geschiedt in de kracht van de Heilige Geest, is dus een geheel vrije daad van de gehoorzaamheid en van de liefde, met het volle bewustzijn gedaan; de Heilige Geest is het, die deze daad bezielt. Daarom is zij niet een voorafschaduw, maar werkelijk een verzoening, die voor God voldoende is; zij is de overgave van een geheel rein, onschuldig leven, maar ook een oneindig leven dat door de Heilige Geest voortleeft (hoofdst. 7: 16) en dus een werk van oneindige intensiteit, dat de zaligheid bewerkt heeft niet alleen van enkelen, maar van de hele mensheid. De schrijver houdt hun de jaarlijkse zoenoffers voor het gehele volk en de as van de rode koe, die niet voor enkelen, maar voor de behoefte van alle leden van de gemeente bestemd was, voor ogen; hij heeft dus blijkbaar de algemeenheid van hun zaligheid op het oog. De reiniging van het geweten van dode werken tot de dienst van de levende God is dus de uitwerking, die men van dit heilig bloed van God (Hand. 20: 28) kan verwachten en die zij allen zeker zullen ervaren, die er zich van willen laten bedienen, waartoe de Heere het ook heeft vergoten, toen Hij Zich opofferde om ons met God te verzoenen. Voor de verzoende en gereinigde van het Oude Verbond was de uiterlijke deelname aan de algemene godsdienst en het gemeentelven weer geoorloofd zonder dat hij een innerlijke verandering, die van het offer en de besprenging uitging, ervaren had. Maar de gereinigde door Christus' bloed is daarentegen door de kracht van Christus' zoenoffer, in de levensgemeenschap met de levende God gebracht en zo niet meer alleen tot de uiterlijke en dode, maar tot de innerlijke en levende dienst van de levende God in staat gesteld.

Velen hebben onder de eeuwige geest verstaan de Godheid in het algemeen of de goddelijke natuur van Christus. Maar omdat de woorden zeer goed te verstaan zijn, verkies ik die laatste uitleg als de beste. Bisschop Fell begrijpt dit wonder op dezelfde wijze en meldt wel degelijk Christus' ontvangen, roeping, zalving om wonderwerken en Zijn vrijwillig aanbrengen en aannemen van Zijn leven door deze Geest. En ik heb het genoeg te vinden dat de heer Owen zich op dezelfde wijze uitdrukt, wanneer hij meldt dat Christus door deze Geest versterkt werd in het oefenen van dat wonderbare geloof en die onderwerping, liefde en ijver, die Hij in Zijn stervende ogenblikken vertoonde.

Met het bloed dat het geweten reinigt, wordt het bloed van de besprenging bedoeld, waarmee de Hogepriester van de toekomstige goederen het hemelse heiligdom binnentrad (vs. 11; 12: 24). Evenals de verhandeling over het besprengd worden van het hart in hoofdst. 10: 22 voorafgegaan wordt door de verhandeling over de offerande (hoofdst. 10: 14, 18), zo wordt hier ook de reiniging van het geweten door het bloed voorafgegaan door het woord: "die Zichzelf aan God opgeofferd heeft. " Het Zichzelf opofferen van Christus is Zijn hogepriesterlijk werk op aarde, maar de besprenging met Zijn bloed, die Hij ons ten deel laat

vallen, is Zijn hogepriesterlijk werk in de hemel; zij heeft ten gevolge de reiniging van het geweten en met haar gaat hand aan hand de vernieuwing van het leven.

Het was bij de reinigingsmiddelen van het Oude Verbond niet genoeg dat het bloed van de stieren en bokken in het heiligdom gebracht werd, maar de besprenging van de as van de jonge koe moest in het bijzonder bij enkelen gebruikt en toegedeeld worden. Daaruit zou men moeten concluderen dat ook in het Nieuwe Testament het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, aan de gelovige zondaars op een bijzondere wijze toegedeeld wordt. En dat geschiedt dan ook inderdaad in de beide sacramenten: als bewijs voor het feit dat in de doop een besprenging met het bloed van Christus plaats heeft, spreekt het woord in hoofdst. 10: 22, waar "onze harten gereinigd van het kwaad geweten" met "het lichaam gewassen met rein water", samengevoegd is. Zoals echter in het eerste sacrament, in de heilige doop, het begin ligt van de gave van het bloed van Christus, zo is het heilig avondmaal de voortzetting ervan. Werkelijk, hier opent zich voor ons een hemel op aarde, de aarde wordt tot een voorhof van het eeuwige heiligdom. Wat daarboven geschiedt, wordt hier beneden ondervonden en van de bediening van het eeuwige hogepriesterschap ontvangen wij bij het naderen tot het sacrament in het heiligdom de hemelse boodschap. Daar is het ons alsof de tempel van de eeuwigheid zich tot dit tijdelijke leven uitstrekte, alsof de viering van het sacrament zelf tot het hemelse heiligdom behoorde, alsof slechts een dunne scheidsmuur ons scheidde van de verheven plaats, waar Christus, de Alomtegenwoordige, Zijn eeuwig, hogepriesterlijk ambt bekleedt.

15. En omdat Hij, zoals in vs. 12 gezegd is, niet door het bloed van stieren en bokken, maar door Zijn eigen bloed eenmaal het heiligdom binnengegaan is, is Hij, om hier weer in de in hoofdst. 8: 6v. voorgestelde gedachtereeks te treden, de Middelaar van het Nieuwe Testament, dat naar Gods eigen Woord, dat daar aangehaald wordt, in de plaats van het Oude moest treden. Hij is dat a) opdat door de door Hem als Middelaar ondergane dood er een middel zou zijn tot verzoening van de overtredingen, die door het verbondsvolk onder het eerste testament zijn begaan, door de voorafschaduwende middelen van de verzoening echter niet werkelijk verzoend, maar slechts aan Gods geduld overgeleverd waren (Hand. 13: : 38v. Rom. 3: 25); om die reden kon ook onder dit testament de vervulling van de belofte niet plaatshebben. Hij heeft die dood namelijk geleden, opdat degenen die geroepen zijn, die de kring van de geroepenen vormen, d. i. de leden van het oudtestamentische verbondsvolk (Luk. 14: 17), de belofte van de eeuwige erfenis, de inbezitneming van de hemelse goederen (vs. 11) ontvangen zouden, opdat zo het verbond van God met het uitverkoren volk tot volmaking zou komen (Rom. 15: 8v.).

a) Rom. 5: 6; 1 Petrus 3: 18

Het gedeelte dat nu volgt, gaat terug op hoofdst. 8, waar in het algemeen wordt uitgesproken dat God beloofd heeft een nieuw verbond te stichten en dat door het nieuwe het oude moest worden vernietigd. In hoofdstuk 9 spreekt de schrijver nader over het Oude Verbond, erkent zijn waarde, maar toont ook aan dat zowel het heiligdom van dat verbond als de dienst die daarin gehouden werd, slechts heen wees naar een toekomstig en volmaakt heiligdom. Tegelijk bewijst hij ook dat het laatste met Christus' verschijning nu voorhanden is; dan toont hij verder nog aan hoe de dood, die door Christus als priester ondergaan is, nu ook het Nieuwe Verbond tot stand brengt.

De schrijver heeft bij die verklaring allereerst Israël op het oog, want de heidenen waren toch buiten het verbond met God en vreemd aan het verbond van de belofte (Ef. 2: 12). Israël had dus de eerste roeping om van een gemeente van het Oude Verbond een gemeente van het

Nieuwe te worden. Dezelfde Christus nu, die hij eerder als het tegenbeeld van Aäron heeft voorgesteld, stelt hij hier voor als het tegenbeeld van Mozes, noemt Hem de Middelaar van het Nieuwe Verbond; dan denkt hij ook bij het woord dat hij voor Testament gebruikt, niet wat wij, maar wat de Grieken daarbij denken; want in het Griekse woord liggen de begrippen van wederzijdse beschikking (verbond) en van uiterste wil (testament) ("Jer 31: 34" en "2Co 3: 6. Dadelijk vanaf het begin staat hem het Nieuwe Verbond voor de geest, als gegrond op de belofte van een erfenis, dus een beschikking zowel van een verbond als van een erfenis. Christus is dus als de Middelaar aan de zijde van de mensen degene, in wie het erfgoed gelegen is om dit aan de mensen over te geven en aan de zijde van God degene, die voor de mensen teweeg moet brengen wat voor hen de voorwaarde is om in het werkelijk bezit van dat erfgoed te komen. Het overgaan van de erfenis tot eigendom van de geroepene was echter niet mogelijk, zonder dat vooraf een sterven plaats had, dat de geroepene door verzoening van de onder het eerste verbond opgehoopte overtredingen bekwaam maakte de erfenis te aanvaarden en die erfenis zelf vrijmaakte, zodat zij in bezit kon worden genomen.

Zij, die tot de eeuwige erfenis geroepen waren (de kinderen van Abraham) waren gevangen gemaakt om de overtredingen die zij in de tijd van het eerste verbond begaan hadden. Deze overtredingen hadden krachtens het verbond door God met Israël gesloten, recht en macht om het volk de vervulling van die belofte te doen verliezen; het Nieuwe Verbond kon dus niet in de plaats van het Oude treden en de geroepenen tot de eeuwige erfenis konden de belofte niet deelachtig worden, voordat zij van deze overtredingen vrijgekocht waren. Terwijl nu echter Hij aan wie God volmacht gegeven heeft om de geroepenen tot de erfenis de belofte deelachtig te doen worden, de dood onderging, zo is aan die overtredingen recht gedaan. Niets staat de vervulling van de belofte meer in de weg en het Nieuwe Verbond kan in de plaats van het Oude treden.

Volgens hetgeen in Gal. 4: 6 opgemerkt wordt, hebben de heidenen het recht zich te achten als mede behorend tot de gemeente van het Oude Testament en komt de inlijving van die gemeente bij het Nieuwe Verbond ook hun ten goede.

16. "Toen de dood daar tussen gekomen is, " zo luidt het in het vorige vers; zo zullen zij de erfenis verkrijgen, want waar een testament voorhanden is, dat werkelijk nagekomen zal worden, daar is het noodzaak dat eerst de dood van de testamentmaker, de dood van hem die de erfenis nalaat, tussenkomt.

17. Want een testament wordt pas van kracht, zodat de erfenis aanvaard kan worden, door de dood van de erflater, omdat het nog geen kracht heeft om volgens het recht geldig te worden; het rust veeleer wanneer de testamentmaker leeft (Vgl. Joh. 16: 7). a)

a) Gal. 3: 16

Eigenlijk is hij die het testament maakt, de oprichter van het testament, God; maar daar God de erfenis, die voor de mensen bestemd was, aan Christus overgegeven heeft, om die als Middelaar aan de mensen te brengen, zodat deze slechts erfgenamen van God kunnen worden, wanneer zij mede-erfgenamen van Christus worden (Rom. 8: 17), is het Christus, die aan de avond vóór Zijn dood van Zichzelf zegt (Luk. 22: 29v.): "en Ik beschik u het koninkrijk, zoals Mijn Vader dat Mij beschikt heeft, opdat gij eet en drinkt aan Mijn tafel in Mijn koninkrijk. " In Zijn hand is de eeuwige erfenis, die daar "koninkrijk" genoemd wordt, gelegd; Hij is dus de testamentmaker die sterven moet, opdat voor ons het in bezit nemen van het genadegoed

mogelijk zou worden, waarvan toch de gedachte verwijderd moet blijven dat Hij door Zijn sterven zou verliezen wat op ons overgaat.

Wanneer God aan Abraham de belofte geeft: "in uw zaad zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden, " dan is zeker het woord "zaad" een collectief woord, d. i. een woord dat, hoewel het in het enkelvoud staat, toch de hele menigte van alle mensen van hetzelfde geslacht, al de nakomelingen van Abraham, insluit. Toch doelt het woord, zoals de Schrift uitdrukkelijk zegt (Gal. 3: 16) naar de bedoeling van God, op één uit het zaad van Abraham, op één enkele van zijn nakomelingen. Op één, die bij voorkeur Abrahams zoon genoemd wordt, die daar zijn zal tot een zegen voor alle geslachten van de aarde. Evenzo is het als God in het paradijs zegt (Gen. 3: 15), als Hij de slang verdoemt en het menselijk geslacht, heil en verlossing belooft: "Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad; dat zal u de kop vermorzelen. " Ook daar sluit het woord "zaad" de hele nakomelingschap van de vrouw in, als gij als een huisgezin van kinderen van God, tegenover een huisgezin van kinderen van de wereld, de heilige door God bevolen strijd tegen de slang zullen voeren en volhouden. Toch heeft God slechts het oog op één vrouwenzaad, op één zoon van de moeder van alle levenden, op één, die bij voorkeur de Mensenzoon genoemd wordt, die zowel de zonde als de slang overwinnen zou door Zijn verhoging aan het kruis. Deze één zoon van Abraham en Zoon van de mensen, zoals Hij Zichzelf noemt, is nu ook aangesteld tot een erfgenaam over alles (hoofdst. 1: 2). Hij is degene onder wiens voeten God alle dingen onderworpen heeft (hoofdst. 2: 8). Alle andere mensen konden slechts door Hem de eeuwige erfenis verkrijgen, slechts dan wanneer Hij hun als Zijn broeders het recht verleende om mede erfgenamen te zijn. Dit geeft aan de Zijnen de hoop om tot het bezit te komen van hetgeen Hij Zich verworven heeft, wat Zijn eigendom is, als een testament nagelaten. Hij heeft hun het Zijne vermaakt; maar Zijn testament moest eerst vast worden en kracht en geldigheid verkrijgen door Zijn dood, zodat Zijn erfenis aanvaard kan worden door hen die in het testament staan. Toch kon Hij hen, die Hij als broeders aangenomen had, niet zo, zonder meer, het recht verlenen om mede erfgenamen te zijn van de eeuwige, onbevleete, hemelse erfenis; eerst moest Hij de zondaren verzoenen, de onreinen reinigen, voor de overtreders van de wet aan de wet voldoen, opdat zij rechtmatig bevrijd zouden worden van de vloek en de verdoemenis van de wet; en ook dat kon niet geschieden zonder Zijn dood, waarmee Hij de reiniging van onze zonden door Zichzelf teweeggebracht heeft (hoofdst. 1: 3). Om nu aan zijn lezers nog eens van deze zijde de betekenis van de dood van Christus onder de aandacht te brengen en om hun te leren dat zij, als de geroepen erfgenamen, niet in het werkelijke bezit van de beloofde eeuwige erfenis konden komen, tenzij zij eerst verzoend, gereinigd en geheilgd werden, wijst de schrijver vervolgens op het feit dat ook het Oude Verbond niet zonder bloed gesticht is.

18. In vs. 15 stond verder "tot verzoening van de overtredingen die onder het eerste testament waren. " Om die reden, omdat het nodig was dat er een verlossing van vroegere zonden en overtredingen door het offerbloed vooraf ging om te komen tot het verbond met God, is ook het eerste testament, dat meestal verbond genoemd wordt (Jer. 31: 31v.), niet zonder bloed ingewijd, zoals wij in Exod. 24: 4-8 gezien hebben.

19. Want nadat al de geboden naar de wet van Mozes voor heel het volk uitgesproken waren, al die geboden in het bijzonder, daar toch de wet een samenvoegsel van verschillende geboden was die aan het volk voorgelegd werden, waarbij hun de verplichting werd opgelegd om ze te houden, nam hij het bloed van de kalveren en bokken, dat hij van de dank- en brandoffers genomen had. Daarvan sprenge hij de ene helft op het altaar, met water vermengd en zich nu bedienend van een sprengkwast (Lev. 14: 6) van purperen wol en hysop,

besprengde hij met de andere helft zowel het boek zelf, hetgeen de zo-even meegedeelde geboden als grondslagen van het verbond bevatte, als heel het volk, dat in het verbond met God ingelijfd zou worden en daarvoor een reiniging van vroegere zonden nodig had.

Bij Mozes wordt geen melding gemaakt van zijn besprenging van het boek. En ook kan het verband van de woorden hier heel goed dit zijn (zoals Grotius heeft opgemerkt): nam hij het bloed van de kalveren en bokken met water en purperen wol en hysop en het boek zelf en besprengde heel het volk. Hij hield het boek van het Verbond in zijn hand; en wanneer hij al de geboden tot het volk had uitgesproken, besprengde hij het altaar aan de ene kant en heel het volk aan de andere kant, met bloed. Het is niet onwaarschijnlijk dat hij op dezelfde wijze het boek zelf besprengde. De plechtigheid was nadrukkelijk en veelbetekenend; zij hield in dat de overeenkomende partijen in dat verbond verplicht werden tot een stipte nakoming van hetgeen dat verbond hun oplegde. Het bloed werd gehouden voor het leven van alle dieren zowel als van de mensen; en deze plechtigheid werd geacht in te sluiten dat de personen, die een op deze manier aangegaan verbond schonden, bereid waren om hun bloed te laten vergieten, zoals het bloed van het dier, dat voor hen stond, vergoten werd. Het altaar werd besprengd van Gods zijde, die zich dus vernederde om naar de manier van de mensen te handelen; het volk werd besprengd ten teken van hun gezindheid om het verbond te houden en tot erkenning van hun bereidheid dat hun bloed vergoten werd, indien zij het verbraken. En het boek zelf werd mogelijk besprengd, ten teken en bewijs dat dit het verbond zelf bevatte, waarin de overeenkomende partijen op zo'n plechtige wijze bewilligd hadden.

20. Hij deed dat, zeggende, terwijl hij op die wijze het bloed voor de kinderen van Israël gebruikte: a) "Dit is het bloed van het testament (vgl. Luk. 22: 20), dat (het woord testament wordt hier in de betekenis van verbond gebruikt), God aan u heeft geboden en dat gij voortaan verplicht zijt te houden (Joz. 23: 16).

a) Exod. 24: 8 Matth. 26: 28

21. En hij besprengde evenzo ook de tabernakel en al de vaten voor de eredienst, als later de tabernakel met zijn gereedschappen opgericht en voor de eredienst gewijd moest worden, met het bloed (Exod. 40: 9 Lev. 8: 10).

22. En, zoals hier met de tabernakel en met de vaten voor de eredienst geschiedde, zo is het ook in het verdere godsdienstig leven van Israël. Bijna alle dingen wordendoor het bloed gereinigd naar de wet, terwijl alleen bij kleinere verontreinigingen het gebruik van water alleen voldoende is (Lev. 15: 5); en wat de eigenlijk zedelijke reiniging van personen (vs. 19), in onderscheiding van de uiterlijke reiniging van zaken aangaat (vs. 21), zo geldt daar, zoals de Joodse leraars dit zelf erkennen, de grondstelling: "zonder bloedstorting door het doen van slachtoffersgeschiedt volgens het woord in Lev. 17: 11 geen vergeving van de zonden, in zoverre deze in het Oude Testament kon plaatshebben. "

De schrijver wil niet zeggen dat vermits er bij de stichting van het Oude Verbond bloed vloede, dit ook in de eigenlijke zin een testament was, zoals het Nieuwe is. Integendeel, omdat de offers van dieren slechts afbeeldingen van het eigenlijke offer waren: omdat de stichter van het verbond, de testamentmaker niet zelf stierf kon ook het Oude Verbond geen eigenlijk testament zijn. Het was slechts uiterlijk, symbolisch. Het algemene denkbeeld "zonder bloedvergieten geen vergeving, " zonder voldoening geen schulddeging, zonder algehele zelfverzaking en zonder overgave tot in de dood geen verzoening en geen hemels erfdeel, dit denkbeeld werd symbolisch voorgesteld door het dierlijk offer. Maar omdat het de

zonde niet kon wegnemen, was het Oude Testament ook slechts in afbeeldende zin een Testament, in zoverre het dierlijk offer geen voldoening schenken kon en door zijn onvolkomenheid zelf op het eens te wachten enig volkomen offer heen wees.

Daar volgens de wet van de heilige gebruiken en symbolische handelingen van het Oude Verbond bijna alles met bloed gereinigd werd en zonder bloedstorting geen vergeving geschiedde, stelde die wet aan de Israëlieten overal de noodzaak en het oneindige belang van het offer voor ogen tot verzoening en tot besprenging, tot vergeving van de zonde, die een schuld is en tot reiniging van de zonde, die een verderf en een verontreiniging is. Bij deze symbolische profetische eredienst van het Oude Testament was de dood van het offer iets van zeer veel betekenis en het bloed van dat offer werd, als zo belangrijk en vol diepe betekenis, naar boven opgeheven en nauwkeurig onder de aandacht gebracht. Zo leerde en predikte, profeteerde en evangeliseerde de wet van het heiligdom overal de heilige dienst van het priesterdom van Christus en betuigde dat Christus slechts de Christus kon zijn door Zijn dood en door Zijn vergoten bloed. Alles wat Hij nu, nadat Hij werkelijk verschenen is, geworden is: Vervuller van de wet, Verzoener van de wereld, Gever van het eeuwige leven en van de eeuwige erfenis, Hogepriester van het hemelse heiligdom, Koning van het rijk van God, dat is Hij dan inderdaad door de betekenis van Zijn dood; en alles wat wij door Hem worden en verkrijgen, wordt ons nu, indien wij deel hebben gekregen aan Zijn vergoten bloed, tot verzoening en tot reiniging.

Men moet Christus niet als priester en offer beschouwen, als zich schikkend naar Joodse voorstellingen en spreekwijzen van de rabbijnen; veeleer moet men de Levitische offers opvatten vanuit het gezichtspunt van een type van een offer, dat in het eeuwig raadsbesluit van God besloten is en daar door Christus vrijwillig overgenomen is.

Dit is de stem van de onveranderlijke waarheid: bij alle Joodse plechtigheden werden de zonden alleen door bloedstorting weggenomen. In geen geval en door geen ander middel dan door verzoening kunnen de zonden worden kwijtgescholden. Het is dus duidelijk dat er buiten Christus voor mij geen hoop is; want er is geen andere bloedstorting die ook slechts een gedachte aan verzoening van de zonde waardig is. Geloof ik dan in Hem? Is mijn ziel echt besprengd met het bloed van Zijn verzoening? Alle mensen hebben dezelfde behoefte aan Hem. Al zijn wij ook nog zo braaf, zo edelmoedig, beminnelijk, of vaderlandslievend, op deze regel wordt nooit een uitzondering gemaakt. De zonde wijkt voor niets minder dan het bloed van Hem, die God voorgesteld heeft tot een verzoening. Wat een zaligheid, dat daar de enige weg tot vergeving is! Waarom zouden wij een andere zoeken? Zij die slechts vormelijk godsdienstig zijn, kunnen niet begrijpen hoe wij zo verheugd kunnen wezen dat al onze zonden om Christus' wil ons vergeven zijn. Hun werken en gebeden en godsdienstplechtigheden geven hun een zeer arme troost en zij hebben werkelijk wel reden om onrustig te zijn, daar zij op de ene grote zaligheid geen acht geven en vergeving trachten te verkrijgen zonder bloed. O mijn ziel, zit neer en zie de rechtvaardigheid van God, die verplicht is om de zonde te straffen; zie die straf gelegd op uw Heer Jezus, zink neer in ootmoedige vreugde en kus de dierbare voeten van Hem, wiens bloed verzoening voor u heeft teweeggebracht. Wanneer het geweten wakker is, neemt men tevergeefs voor vertroosting de toevlucht tot bevindingen en kentekenen; dat is een gewoonte die wij hebben aangeleerd in het Egypte van onze vroegere slavernij van de wet. Het enige geneesmiddel voor een schuldig geweten is een blik op het lijden van de Heere Jezus aan het kruis. "Zijn ziel is in het bloed," zegt de Levitische wet en laat ons verzekerd zijn dat dit het leven van het geloof, van de blijdschap en van elke andere heerlijke genade is.

O hoe zalig voor 't gemoed; 't Vloeien van mijns Heilands bloed: En te weten heerlijk lot! 'k Ben door Hem verzoend met God.

23. Zo was het dan noodzaak, zoals blijkt uit de zaak die in vs. 21 gemeld wordt en die toch op een goddelijke verordening berustte en niet op menselijke instellingen, dat wel de voorbeeldingen van de dingen die in de hemelen zijn (juister uitgedrukt "afbeeldingen, " waaronder wij in hoofdst. 8: 5 de tabernakel met zijn beide gedeeltes, het heilige en het heilige der heiligen met hun gereedschappen verstonden), hiermee, met het bloed van verschillende offers van dieren (Lev. 8: 14) gereinigd werden, maar de hemelse dingen zelf, dingen die voor de aardse de oorspronkelijke beelden zijn en waarop reeds in vs. 11 en 12 gewezen werd, met betere offeranden dan deze offers van dieren.

Vreemd zou het kunnen voorkomen dat van de hemelse dingen gezegd wordt dat zij reiniging nodig hadden. Men moet er hier opletten dat de hemel zelf niet genoemd wordt, maar veeleer de dingen die een hemels karakter dragen onder de mensen en die bestemd zijn om aan de mensen die hemel te verschaffen. Daarom ontving ook de tabernakel in Israël het bloed van de verzoening niet voordat de priesters er hun dienst in begonnen. Onder de hemelse dingen verstaan wij dus de hele inrichting van het Nieuwe Verbond voor zover die hemels is, de gemeente gezien, niet in haar onvolmaaktheid en in haar strijd, maar in haar voleinding. Die gemeente is dan niet alleen zichtbaar, maar ook levend in een zichtbare wereld die met haar behoeften en haar heilig karakter volkomen overeenstemt, namelijk in de hemel. Welnu, die hemel, niet als woonplaats van God, maar als woonplaats van de gemeente, dus de hele hemelse inrichting van de gemeente, het hemelse organisme, als ik het zo mag uitdrukken, van haar leven, zowel voor zover het tot de sfeer van de zichtbaarheid behoort als tot de onzichtbare dingen van de Geest: de gemeente, in één woord, als hemelse maatschappij, heeft, om te bestaan, reiniging nodig, kan niet anders ontstaan dan door middel van reiniging. Door reiniging alleen wordt zij gemeente, omdat de uitgangen van de gemeente onrein zijn, de gemeente was in haar oorsprong wereld. Daarom zegt de apostel Paulus van de gemeente dat Christus haar heeft liefgehad en Zichzelf voor haar heeft overgegeven, opdat Hij haar heiligen zou, na haar gereinigd te hebben met het bad van het water door het woord, opdat Hij haar Zichzelf heerlijk zou voorstellen, een gemeente die vlek noch rimpel heeft, noch iets dergelijks, maar dat zij heilig zou zijn en onberispelijk (Efez. 5: 25-26). Een dergelijke gedachte wordt hier ook uitgesproken in de vorm van een tegenstelling met de reiniging van de tabernakel en dientengevolge in uitdrukkingen aan die tegenstelling ontleend.

24. En deze noodzakelijkheid heeft nu door een ander geschiedkundig feit, dat bij ons christenen algemeen bekend is en waaraan algemeen geloof gehecht wordt, haar bevestiging zowel als haar vervulling gevonden. Want Christus is niet, zoals de Joodse hogepriester op de grote Verzoendag, binnengegaan in het heiligdom dat met handen gemaakt is, in het heilige der heiligen van de tempel (hoofdst. 8: 2), dat nog niet het werkelijke heiligdom zelf is, maar slechts een tegenbeeld van het ware, van het werkelijke heilige der heiligen, maar Hij is zoals in vs. 12 gezegd is, de hemel zelf door Zijn eigen bloed binnengegaan om nu werkelijk en letterlijk, niet meer op symbolische wijze zoals met de Joodse hogepriester het geval was (Hand. 7: 48), te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons, nadat hij de reiniging van onze zonden door Zichzelf teweeggebracht had (hoofdst. 1: 3).

Hoe men moet opvatten wat de schrijver zegt, dat wanneer Christus als onze Middelaar voor God zou verschijnen er een reiniging van het hemelse heiligdom door Zijn zelfopoffering nodig was, wordt ons het duidelijkste uit de tekst in Lev. 16: 16, 19, waar staat dat door het bloed van het zoenoffer het heiligdom van de onreinheid en de zonden van de kinderen van

Israël gereinigd werd. De grond voor deze voorstelling is dus dat de zonden van het volk het heiligdom, dat zich midden in hun onreinheden bevindt, bevleken. Dit heiligdom wordt gereinigd doordat deze vlekken door het verzoenende offerbloed bedekt worden, zodat het oog van God ze niet meer ziet, maar in de plaats daarvan het bloed, dat teken van het feit dat er een leven in de dood gegeven is tot verzoening van de zonden en dat God die zonden daarom niet meer hoeft te straffen. Zo wordt hier ook aan de zonden gedacht als aan vlekken die aan de troon van God en aan het hemelse heiligdom kleven. Maar God heeft in Zijn genade het besluit genomen dat de mensen, die toch met zonde bevlekt zijn, Zijn heilige, hemelse woning binnengaan, het hemelse heiligdom betreden, tot Zijn troon naderen en in het hemelse heiligdom hun eeuwige woonplaats zouden vinden. Zo is ook het hele hemelse heiligdom, zolang er nog geen verzoening voor de zonden geschied is, even bevlekt als de symbolische woning van God, die de heilige God in Zijn liefderijk raadsbesluit over het volk van Israël in het midden van het volk opgeslagen heeft, hoewel het nog (vóór de verzoening die steeds weer geschiedde) een zondig en onrein volk is. Indien God dit raadsbesluit niet genomen had, zou het hemelse heiligdom niet door de zonden van de mensen bevlekt zijn; het wonderbare genadige raadsbesluit van de Heilige over de zondaren is de reden waarom de zonden de verheven woning van God konden bevleken. Deze bevlekking zou het straffen van de zonden noodzakelijk en daarom de verwezenlijking van dit liefderijk raadsbesluit onmogelijk maken, wanneer niet door het bloed van Christus de troon van God en het hemelse heiligdom gereinigd werden, daar het deze vlekken bedekt. God ziet nu niet meer de zonden van de mensen, maar het bloed van Christus, dat, zoals het bloed van Abel om wraak riep (hoofdst. 12: 24), ervan getuigt dat er een verzoening van de zonden geschied is, omdat Christus Zijn leven, dat aan de dood overgegeven is, aan God heeft aangeboden. Daarom kan God de Middelaar van de zondige mensheid en in Hem de mensheid zelf in Zijn gemeenschap opnemen, zonder dat Zijn troon en Zijn woning bevlekt wordt, d. i. Zijn heilige Majesteit benadeeld wordt, zonder dat Hij Zijn heilige verhevenheid verliest en in Zijn gerechtigheid gekrenkt wordt, want door de offerdood van Christus is aan Zijn Heilige Majesteit recht geschied en aan de eisen van Zijn heiligheid en gerechtigheid voldaan.

Indien de reiniging van de aardse tabernakel nodig was omdat hij in het midden van een zondig volk stond, dan is die ook nodig voor de hemelse, omdat er een zondig volk in komen zal: want het zijn zondaars die de toekomstige stad, het hemelse Jeruzalem, de stad van de levende God zoeken (hoofdst. 12: 22; 13: 14). De verschijning van de Gezalfde met Zijn bloed in de hemel bewaart dat bloed voor elke verontreiniging door hen die na Hem zullen komen (vgl. Joh. 14: 2v.).

Zolang wij nog in deze wereld leven, behoren ook nog onze gebeden aan haar; zij zouden, wanneer ze tot de troon van God opklimmen, met het vele gebrekkige en zondige dat ze aankleeft, het hemelse heiligdom bevleken; daarom kunnen ze ook slechts verhoring vinden wanneer ze in Jezus' naam geschieden (Joh. 14: 13; 16: 24vv.).

25. Hij is ook niet op zo'n onvolmaakte wijze dit heiligdom binnengegaan, dat hij het weer zou moeten verlaten, opdat Hij terug zou keren in de wereld om Zichzelf vaker, elk jaar weer, op te offeren om daarna steeds weer opnieuw met Zijn bloed het heiligdom binnen te gaan, a) zoals de hogepriester van de Joodse tempel elk jaar het heiligdom, het heilige der heiligen, binnengaat met vreemd bloed, nadat hij weer het voorgeschreven offer op de grote Verzoendag heeft gebracht.

a) Exod. 30: 10 Lev. 16: 2, 34 Hebr. 9: 7

26. Anders, indien het in dit opzicht met Zijn hogepriesterschap net zo stond als met dat van Aäron, had Hij dikwijls de offerdood (hoofdst. 13: 12) moeten lijden vanaf de grondlegging van de wereld, daar alle geslachten vanaf het begin (Luk. 11: 51) door Hem verzoend moesten worden (hoofdst. 2: 9). Maar nu is Hij eenmaal bij de voleinding van de eeuwen (hoofdst. 1: 2; 1 Petrus 1: 20; 1 Kor. 10: 11

de zonde teniet te doen (1

Joh. 3: 5), zodat ze bij onze relatie tot God eens voor altijd niet meer aanwezig is (Rom. 6: 9), door het offer van Hemzelf, in plaats van de offerande van dieren (vs. 25 en 12).

Reeds in vs. 12 heeft de schrijver niet nagelaten nadrukkelijk op te merken dat Christus eens voor altijd het hemelse heilige der heiligen is binnengegaan en dat Hij door deze weg door het verheven karakter dat die weg kenmerkt, een eeuwige verlossing gevonden heeft. Hij spreekt nu nog verder over de verhevenheid van de hogepriesterlijke dienst van Christus en bewijst dat er bij Christus volstrekt niet gedacht kan worden aan herhaalde offerande. Het doel van zijn brief vereiste dit des te meer omdat de lezers juist door hun gehechtheid aan de offerdienst van het Oude Testament, die zij voortdurend meenden nodig te hebben tot verzoening van de zonden, blootgesteld waren aan het gevaar van afval. Er ontbrak hun een duidelijke kennis van de algenoegzaamheid van het offer van Christus; de zich herhalende offeranden op de Grote Verzoendag, die jaarlijks terugkwamen, bevielen hun beter en schenen hun beter geschikt om hun geweten tot rust te brengen en om hen van de toekomstige zaligheid te verzekeren. Evenzo heeft het katholieke zogenaamde misoffer dat aan zo'n gewaande behoefte wil tegemoet komen, soms voor evangelische christenen, die zich op hetzelfde beperkte standpunt bevinden, iets aantrekkelijks dat hen uiteindelijk bijna verleidt om van hun kerk af te vallen.

27. En zoals het de mensen, naar het plan van God, beschikt is eenmaal te sterven en daarmee hun leven voor altijd te beëindigen, en daarna het oordeel, dat over hun toestand aan de andere kant van het graf beslist;

Het is de mens beschikt te sterven. Onder dit opschrift wordt deel bij deel aan de geschiedenis van het mensdom toegevoegd. Het is een spreuk die niet slechts op de graven, maar ook op wiegen te lezen staat. Niet slechts het bleek, maar ook menig blozend gelaat roept ze ons toe. Wij voelen, wij ondervinden haar waarheid. Alles zal leven zijn, om ons heen en binnen in ons; onze ogen zien niets dan levensvreugde en bloeiende kracht, opeens! daar betreft een gelaat, daar zinkt een hoofd op de borst, daar wordt een dode uitgedragen! Of wel, wijzelf voelen ons door een onzichtbare hand aangetast; ons hart krimpt samen, onze pols begint te jagen. misschien is het slechts een koorts die voorbijgaat, maar als wij het willen aannemen, ook daarin horen wij het gelui van een klok, waarvan de klepel verkondigt: het is de mens beschikt te sterven. Redelijkerwijs verwacht men dat de gedachte aan hetgeen zo zeker en dus ernstig is en allen treffen zal, ook een zekere invloed zal oefenen op ieders stemming, ieders gedrag en dat, daar het allen beschikt is te sterven, allen ook zullen trachten zich enigszins eigen te maken met het denkbeeld en de werkelijkheid van dat lot. In deze verwachtingen wordt men teleurgesteld. Ziende op het leven en de bedrijvigheid van velen, heeft men het recht uit te roepen aan de ene kant: is er zoveel, aan de andere kant: is er zo weinig nodig om te sterven! Zoveel zorg en onrust en inspanning en verwarring van allerlei hartstocht voor tijdelijk goed en eer? Zo weinig voorbereiding en ernstig nadenken op dat ontzaglijk en onzeker uur? Zich in het leven eigen te maken met de dood, hoe weinigen achten het menselijk. Als het anders was, zouden wij wel zo vaak wenend moeten aanschouwen hoe de ene sterveling de andere, soms tot op het sterfbed toe, met gemoedelijke zorg tracht te behoeden voor de gedachte: het is de mensen, het is u beschikt te sterven? Niemand is er die

niet weet hoeveel lichtzinnigheid de mens in dat leven ten dienste staat, hoeveel zelfbedrog hem vaak tot in het sterven bijblijft, om de punt af te breken van die scherpe pijn van de Heere: gij zijt stof en zult tot stof wederkeren! Niemand is er die niet weet dat een sterflijt van zestig eeuwen en een graf groot als de aarde, hoe gehoorzaam ook om dat slangenwoord te logenstraffen: gij zult de dood niet sterven, toch onvoldoende zijn om het graag bedrogen Adamskind te verbieden naar de herhaling van die leugen te luisteren, alsof zij waarheid bevatte, alsof zij hem bemoedigen en besturen moest. Elk uur kan voor mij het laatste zijn, dit weet men; maar in het onheilig middelpunt van het levenslustig hart van de mens spreekt een stem die uitroept: nog niet! En met dit "nog niet" wordt de ziel heimelijk getroost, met dit "nog niet" wandelt zij verder op de weg van de begeerlijkheden, van de ijdelheden, van de bekommelingen van deze wereld, alsof er geen eind aan was; aan dit "nog niet" houdt hij zich vast. De jaren vermeederen, de krachten nemen af; reeds wandelt men niet meer alleen tussen graven van voorgeslachten, maar ook van tijdgenoten en jongeren dan men zelf is; alles roept uit: bijna! Maar nog houdt het hart vol met zijn "nog niet" en wordt er in gesterkt door allen die even levenslustig zijn en even stervensschuw; en dit op de stilzwijgende voorwaarde dat men ook anderen niet storen zal in de behagelijke droom, die zij wensen door te dromen. Dan, ziedaar de tijd door God bepaald. Men voelt wat men nog nooit voeld heeft, maar nauwelijks miskennen kan: banden van de dood, zwarte schaduwen, ruisende wateren, zou dit sterven zijn? Men durft het niet te vragen, men durft geen antwoord te verwachten. In een nevel ziet men hen die rondom het ziekbed staan. Bedenkelijke gezichten genoeg, zeker, bij arts en huisgenoot en vriend. Misschien verschijnt onwillekeurig de vraag in het brekend oog: nu al? Dan verhelderen die gezichten, alsof zij nog eenmaal wilden vleien: nog niet! Helaas, nog een enkele dag van verzwijgen en verbergen, nog een enkel uur van bewusteloos lijden, nog een enkel ogenblik van een naamloos gevoel en er wordt niets meer gevraagd. Er hoeft ook niets meer gezegd te worden of verzwegen. Zo gaat het, waar het vlees de weg van het vlees gaat, dwaas in het leven, dwaas in het sterven. Mijn lezer, zal het bij u anders zijn? Hebt gij reeds gevoeld dat een waarheid zo ernstig als deze: et is u beschikt te sterven, recht heeft om in uw hart te leven en u in het gebruik van het leven te leiden? Hebt gij al leren zien dat die ontzettende waarheid voor u nuttig en bruikbaar is, vertroostend worden kan? Hebt gij reeds pogingen gedaan om u eigen te maken met een gedachte, waarvan anderszins het vlees zo schuw terugtreedt? Als de Heilige Schrift u toeroept: het is de mens beschikt te sterven, hoort gij er een vermaning in om u op dat sterven voor te bereiden? En zijt gij reeds gekomen tot overdenkingen, maatregelen, stappen, voor uzelf en anderen van meer gewicht dan de zorg wie uw eigendommen zal hebben en wie uw geld; met welk doodskleed gij bekleed, op welke plank gij zult uitgestrekt worden en of het een zode zijn zal of een steen, waaronder gij de lange slaap zult slapen? Of zou hetgeen wij dwaasheid genoemd hebben, inderdaad een hoge wijsheid zijn? En eerder dwaasheid om in het sterfelijk hart enigszins een waarheid te laten hechten, die zo diep grieft en zo smartelijk schijnt? Wijsheid, de gedachte aan de dood als het stof van de graven af te schudden en als wij tot de dood zelf niet zeggen kunnen "nog niet" dat woord tenminste toe te roepen aan de verschrikkingen die van hem uitgaan? Dwaasheid, zoveel strenge ernst te plaatsen tussen het leven en het genot van het leven? Wijsheid, toe te geven aan een begoocheling, die ons van dag tot dag gerust stelt? Dwaasheid, tot de Heere te zeggen: maak mij mijn einde bekend en wat de maat van mijn dagen is, zodat ik weet hoe vergankelijk ik ben? Wijsheid, zijn ziel toe te roepen: ziel, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren; eet, drink en wees vrolijk? Ja, de hoogste wijsheid van het leven, niet aan het sterven te denken om des te gulziger het leven in te zwelgen: laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij? Wij staan versteld van deze dierlijke leer, waar zij zo grof en onbeschaamd geleerd wordt; wij keren ons af waar dit slordig stelsel met ruwe zinnelijkheid wordt beoefend; laat ons bedenken dat wij het in beginsel aannemen, wanneer wij, op grond van de kortheid van het leven, aan de ijdelheden van het leven zo zeer

toegevend zijn en dit woord ons een vrijbrief is voor zonde en dwaasheid: de mens leeft slechts eenmaal. Mijn lezer, laat niemand ons met ijdele woorden verleiden! Als wij tot elkaar of in ons hart zeggen: we laten ons het leven niet verbitteren door te veel ernst, de mens leeft slechts eenmaal, dan heeft Gods Woord een ontzettend woord daartegen over te stellen: eenmaal sterft de mens, het is hem beschikt eenmaal te sterven en daarna. niet de vernietiging, die misschien wenselijk zou lijken voor hen die een heel leven in nietigheid van zonde en wereld hebben doorgebracht. Daarna niet nog weer een proeftijd om het anders te leren inzien en het beter te maken dan men het in dit leven met het leven en de gedachte van de dood gemaakt heeft en dan voor eeuwig gelukkig te zijn; donkere hoop van een lichtschuw hart dat geen bekering wil en dan toch eenmaal zou willen bekeerd zijn! Daarna: niet het ontwaken op een hoge trap van zedelijke ontwikkeling, waartoe niet de oefening en de strijd van het doorleefde leven, maar de dood de mens zou ontwikkeld hebben; waartoe hij zou veranderd zijn, niet door een goddelijke werking in zijn redelijke zelfbewuste geest, maar in de bewusteloosheid van een ellendig sterven, om zo verder van trap tot trap op te klimmen, totdat hij het hoogste toppunt zou bereikt hebben; ijdele verwachtingen, voorgegeven door mensen die de hoogmoed van hun verstand voor redelijke ernst houden en door honderden nagepraat die van niets anders weten dan zich dagelijks in de goederen en de besmettingen van de wereld te wentelen! Daarna niets van dit alles, daarna het oordeel! Het is de mens beschikt eenmaal te sterven en na dit ontzaglijk eenmaal, het nog zo veel ontzaglijker daarna; het oordeel, even zeker als de dood, even zeker als die ontzettende zekerheid dat men slechts eenmaal sterven kan. Ja men sterft slechts eenmaal om tot een onherroepelijk oordeel te ontwaken; men sterft en het eeuwig lot is beslist; men weet, men voelt, men verneemt wat voor eeuwig zijn lot zal zijn; en de dag komt, waarop men geopenbaard zal worden voor de rechterstoel van Christus. Men kan niet sterven bij wijze van proef om te zien of Gods woord waarheid spreekt of het aan de andere kant inderdaad zo is als ons gezegd en gepredikt werd. Het sterven zelf is de proef van het leven en brengt tot beslissing en openbaring of wij een leven gezocht en gevonden hebben dat niet sterft of dat wij in de dood gebleven zijn en nu de eeuwige dood moeten ondergaan. De vraag "wat denkt u van de dood?" is gelijk aan de vraag "wat denkt u van de eeuwigheid, die gij tegemoet gaat?" Zich op het sterven voorbereiden, is zich voorbereiden op het oordeel. Slechts eenmaal sterft de mens, die slechts eenmaal leeft; dat eenmaal kan nog heden zijn; en als het nog heden is, dan is nog heden zijn eeuwigheid van zaligheid of van smart begonnen. Zoals de boom valt blijft hij liggen. Het is hoog tijd voor het gebed: leer mij mijn dagen zo tellen, dat ik een wijs hart bekome. Maak mij de wegen van het leven bekend.

28. a) Zo zal ook Christus, nadat Hij zich eveneens slechts eenmaal geofferd heeft, aan de offerdood overgegeven is (Rom. 8: 32) om de zonden van velen weg te nemen (hoofdstuk 7: 27; 10: 12, een tweede maal, wanneer Hij weer in de wereld komt, hetgeen bij Hem zeker nog eens zal geschieden (hoofdstuk 10: 37 Hand. 1: 11), zonder zonde, niet meer met de zonden beladen zoals bij Zijn eerste verschijning (2 Kor. 5: 21), gezien worden door degenen die Hem verwachten (1 Kor. 1: 7 Fil. 3: 20; 1 Thessalonicenzen. 1: 10 tot hun heil (2 Thessalonicenzen. 1: 7; 1 Petrus 4: 13

a) Rom. 5: 6, 8; 1 Petrus 3: 18

De schrijver neemt hier tot maatstaf het afgeslotene van het met de dood eindigende mensenleven, waarop alleen het gericht nog volgt, voor hetgeen men zich van Christus moet voorstellen. Hiernaar te oordelen heeft Christus na Zijn offer niets meer te doen van dien aard, maar Hem wacht alleen nog op Zijn wederkomst in de wereld.

Op de dood volgt een gericht, waardoor aan de gestorvene zijn plaats en toestand aan de andere kant van het graf wordt toegewezen. Wanneer dit gericht eenmaal geschied is, (zoals bij hen die uit de dood opgewekt werden, nog niet het geval was), dan kan een gestorvene niet weer in het oude aardse leven terugkeren, dus ook niet voor de tweede maal sterven. Ook bij Christus heeft in zekere zin een gericht van God beslist over Zijn tegenwoordige toestand; Hij is door opstanding en hemelvaart tot Zijn heerlijkheid ingegaan; vandaar keert Hij niet in deze tegenwoordige wereld terug. Het katholieke misoffer heeft dus geen werkelijke gebeurtenis tot grond. Wanneer Christus aan het einde van de wereld terugkomt, komt Hij juist in heerlijkheid om een einde aan de wereld te maken.

Zijn dood is geweest wat geen dood van een mens geweest is, het heilige offer dat een heilige mensheid brengt aan God. Is de dood van de zondaar beeld en teken van het oordeel van God over hem, de dood van Christus is de triomf van de gehoorzaamheid, de verwerving van de heiligheid in de mensheid. De mensheid brengt in de mens Jezus aan God het volmaakte offer. Daarom is ook die dood verzoenend, de zonden van velen wegnemend. Het ene volmaakte offer is toereikend om menigte van zonden en de zonden van velen weg te nemen. Christus neemt ze weg door ze te dragen. Zijn lijden tot in de dood is een lijden van de straf van de zonden, een ondergaan van die straf is de volmaakste gehoorzaamheid, zodat, wordt de dood in Hem overwonnen ten leven, de kracht van die overwinning ligt in het overwinnen van de zonde door de heiligheid. Is Gods Zoon door Zijn verbroedering met het menselijk geslacht zo volkomen in de lotsbedeling van dat geslacht ingegaan, dat wat dat lot als bitterst heeft, de toorn van God over de zonde, door Hem, de Heilige, gesmaakt wordt, zoals door geen zondaar; welnu, juist in dat bittere lijden van de dood viert de mensheid haar triomf, wordt in het vlees van de zonde de Heilige Geest gevonden, hervonden, wordt de schuld vernietigd en de smet van de zonde uitgewist. Zo is het offer van Zijn gehoorzaamheid een zoenoffer geworden, bedekkend in de één de zonden van de velen. Dit verzoeningswerk echter wacht zijn voltooiing. De Geest van de verzoening werkt verder met kracht te midden van de zondaren; Hij wekt zondaren tot bekering en brengt hen tot die wederkerige aansluiting aan, vereniging met het onzichtbare Hoofd in de hemel, die gegrond is in zijn oorspronkelijke aansluiting aan en vereniging met hen, de zondaren. Waar dit werk voltooid is, de gemeente geheiligd, daar valt het voorhangsel van de dood weg; het oordeel dat ieder mens wacht na de dood blijkt een verlossing te zijn voor hen die Christus verwachten. Verlost moeten zij worden, verlost van het lichaam van de dood, verlost van de zondige hun vreemd geworden wereld. Het doet hier niets ter zake of die verlossing persoonlijk of gemeentelijk gedacht moet worden. De kracht van de redenering hier ligt noch in het persoonlijke, noch in het gemeentelijke van de verlossing; op beide is hier het gezegde van toepassing; het ligt in het feit dat voor hen, die Christus verwachten, het oordeel een komst is van Hem tot hun verlossing. Hiermee wordt de hogepriesterlijke dienst van de Middelaar vervuld. Hij komt terug van achter het voorhangsel van de dood, zoals de hogepriester uit het heilige der heiligen terugkwam; Hij komt terug, maar niet om nu opnieuw het strijden met, het lijden voor de zonde te beginnen; Hij komt terug zonder zonde, niet meer haar last, haar vloek dragend zoals toen Hij in de wereld was; maar als de verheerlijkte, de verheerlijkte Mensenzoon, om in Zijn heerlijkheid op te nemen degenen die Hem verwachten. Onverschillig is het, ik herhaal het, of men zich die toekomst, dit wegvallen van het voorhangsel tussen de tweede en de eerste tent, voorstelt als iets dat plaats heeft bij de dood van de gelovige individu's of bij de voleinding van de eeuwen voor de mensheid; genoeg is het dat voor de enkelen zowel als voor de gemeente het wegvallen van dat voorhangsel de laatste voorwaarde is van de volkomen verlossing. Aan deze zijde van het graf staat de gemeente als in de eerste tent haar priesterlijke dienst vervullend op aarde, zij wacht op de terugkeer van haar eeuwige Voorganger en Hogepriester, die in het binnenste heiligdom is

ingegaan met het bloed van het Nieuwe Testament, maar die eenmaal terugkeert om ons de blik te doen slaan in en de toegang te verlenen tot de heerlijkheid van de tweede tent, die de hemel van de heerlijkheid van God is, geworden tot een hemel van heerlijkheid voor de mens.

HOOFDSTUK 10

VOORTREFFELIJKHEID VAN HET ZOENOFFER VAN CHRISTUS

1. Zo'n eenmalig offer als Christus, de Middelaar van het Nieuwe Testament gebracht heeft, kon er ook ten tijde van het Oude Testament nog niet zijn. Want daar de wet, die in het Oude Testament de godsdienst regelt, slecht een schaduw van de toekomstige goederen heeft en niet het beeld, het wezen zelf van de zaken (hoofdstuk 8: 5 Kol. 2: 17), is zij daartoe ongeschikt. Zij kan toch met dezelfde offers (hoofdstuk 9: 25 b), die zij, de priesters, zoals de voorschriften luiden, elk jaar weer op de grote Verzoendag offeren, nooit degenen heiligen die daar toetreden. Zij, die door middel van het offer de genade en gemeenschap van God trachten te verkrijgen, kunnen nooit als vrucht van hun offer verkrijgen wat zij nodig hebben en wensen (hoofdstuk 7: 19; 9: 9)

De wet dus is niet het oorspronkelijke, maar het afgeleide; de wet is de schaduw van het beeld of de schets van de werkelijkheid. De zaken door de wet afgebeeld hebben haar wezen en werkelijkheid buiten haar. Als dit nu zo is, kan de wet nooit degenen volmaken die daar toetreden, d. i. die volgens haar instellingen en naar de wijze door haar bepaald tot God naderen. Immers zij naderen niet tot God zelf, maar tot een symbool, een afschaduw van God. Zij ontvangen dus ook de Heilige Geest niet; zij doen iets waardoor slechts werd aangeduid hoe de mens tot God moet naderen, namelijk door een Middelaar, maar tevens dat die Middelaar nog niet gevonden is.

2. Anders zouden zij, als de offers eenmaal gebracht waren, opgehouden hebben geofferd te worden, omdat degenen die de dienst pleegden (hoofdstuk 9: 9), geen geweten, geen beschuldiging, geen overtuiging meer zouden hebben van de zonden, na eenmaal gereinigd te zijn. Zij zouden dan volkomen vrede voor hun gemoed hebben gehad.

3. Maar nu is dat het geval niet en werd elk jaar weer opnieuw geofferd en zo de zonden in gedachtenis gebracht, waardoor juist het tegendeel wordt teweeggebracht van het geheiligd, van het volkomen gemaakt worden.

4. Dit ligt ook geheel in de aard van de zaak: a) want het is onmogelijk dat het bloed van stieren en bokken (hoofdstuk 9: 13) de zonden zou wegnemen, zoals dat reeds in Ps. 50: 3 is gezegd.

a) Lev. 16: 14 Num. 19: 4

Als de schrijver hier en in vs. 11 zo bepaald mogelijk uitspreekt dat het bloed van stieren en bokken de zonden niet kan wegnemen en in hoofdstuk 9: 9 en 13 dat daardoor geen reiniging van het geweten maar alleen een lichamelijke reinheid kon worden verkregen, dan schijnt hij daardoor in tegenspraak te komen zowel met de mozaïsche wetgeving, die zeker aan de rite van gebrachte offers van dieren werkelijke vergeving van de zonden toezegt (Lev. 17: 11) alsook met de blijde zekerheid van daardoor gewaarborgde zondevergeving bij de psalmdichters. De tegenspraak wordt echter weggenomen, als men onderscheid maakt tussen dat wat de oudtestamentische offerdienst voor de schrijver was in verband met het offer van Christus, dat vol leven was en door het Oude Testament voor afgebeeld en hetgeen het is in zichzelf en buiten dat verband.

Evenals Paulus de wet, als men er naast Christus enige waarde aan toekent, in haar machteloosheid voorstelt zoals zij buiten verband met de belofte zou zijn, evenzo vinden wij in de brief aan de Hebreëen een terechtwijzing van degenen die de offers naar de wet niet wilden laten varen, nadat zij toch Christus hadden; daarom beschouwt en beoordeelt de schrijver deze offers buiten hun verband met het offer van Christus.

Het offerbloed van de dieren, op het altaar gebracht, is wel een middel door God gegeven tot verzoening van de zielen van de mensen, maar bij het onevenredige tussen middel en doel, zoals dat voor de hand ligt, slechts tijdelijk toegestaan. Het offer van het dier, aan de ene zijde ontoereikend, aan de andere toch voorgeschreven, was een heen wijzing naar een ander, dat het voorafschaduwde en dat het eigenlijke doel van Gods genadig welbehagen was.

Met de zekerheid van de door Christus werkelijk volbrachte en door God waarlijk erkende verzoening, ontstaat een hele omkering van het zedelijk godsdienstige bewustzijn in het geweten van de mens. Dit heeft niet meer als inhoud de zonde en de vrees voor de rechtmatige straf in het gevoel van de niet uitgedelgde schuld, maar de verzoening ten gevolge van de vergeving, die door genade op grond van de verzoening is geschied. De verzoenden hebben zeker, omdat zij nog in de staat van de volmaking leven, de voortdurende toe-eigening van de offerdood van Jezus Christus en de werkingen daarvan nodig; maar omdat zij eens voor altijd geplaatst zijn in de nieuwe verhouding van zaligheid en vrede met God, hebben wij niet de voortdurende herhaling van dat offer nodig. Juist de herhaling van het zoenoffer toont aan dat het uitwerkt wat het aanduidt, dat het dus het ware zoenoffer niet is, zoals ook het offeren van dieren van de niet-christelijke godsdiensten wel de behoefte aanwees, maar ontoereikende verzoeningsmiddelen zijn, onvoldoende tot bevrediging. Geheel onverenigbaar met hetgeen de Schrift leert, is dus de idee van het misoffer als de onbloedige herhaling van het bloedige offer aan het kruis.

Het ligt in de aard van de zaak. Het bloed van stieren en van bokken is evenmin in staat voor de ziel van de mens verzoenend te werken bij God, als de mens zelf kracht te geven tot verlossing. Licht toch betekenis van de offering van het bloed in de overgave van de ziel aan God, de ziel van het dier kan evenmin een nieuwe mensheid voor God in het leven roepen als aan de oude mensheid de kracht van de vernieuwing geven. Het een en ander nu wordt vereist. Hij die door de eeuwige Geest Zichzelf aan God heeft geofferd, heeft door dit offer een heilige mensheid aan God voorgesteld: de menselijke natuur is voor het eerst in Hem heilig en welbehaaglijk voor God geworden en heeft recht gekregen voor Hem te bestaan. Maar daardoor ook en om dit recht en om de wijze waarop dit recht verworven is, namelijk door een onverbrekkelijk verband met hen die dat recht niet bezitten, met de zondaren, kan die heilige mensheid veranderen en is de kracht van de verzoening tevens een kracht van wedergeboorte. De rechtvaardigmaking wordt tot heiligmaking en openbaart zich daarin.

5. Daarom, omdat het onmogelijk was voor de offerdienst van het Oude Testament, is de "komende in de wereld", de Messias (de letterlijke vertaling is overal "de komende"; waar wij in de evangeliën lezen "die komen zou", is het de gewone Messiaanse naam) geopenbaard. En om nu volgens Zijn roeping Zijn verlossersambt op Zich te nemen zegt Hij, om een ander verzoenmiddel in de plaats te stellen van het bloed van stieren en bokken (Ps. 40: 7-9): "slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild (1 Sam. 15: 22 Ps. 50: 7vv. ; 51: 18), maar Gij hebt Mij een lichaam toebereid en dat kan Ik U als offer tot uitdelging van de menselijke zonde (1 Petrus 2: 24) aanbieden.

6. Brandoffers en zondoffers hebben U niet behaagd. " (Jes. 1: 11 Jer. 6: 20 Amos 5: 21v. Mich. 6: 6vv.).

7. Toen sprak Ik: "Zie, Ik kom (in het begin van het Boek, van de Heilige Schrift, is van Mij geschreven dat Ik het middel en het hoofdpunt van het woord ben) om Uw wil te doen, o God Ps 40: 8.

In zijn rechtvaardig ongenoegen over de zonde kon God de zondaar verdelgen; in Zijn goddelijke lankmoedigheid heeft Hij hem echter offers en zoenoffers gegeven, waardoor de zondaar, bij de slachting en het bloedvergieten, zich tot de dood schuldig moest verklaren, maar nog een toegang tot de reddende gerechtigheid en genade van Zijn God aannemen. Gedurende de tijd dat God door zulke gaven geduld bleef houden tot de tijd van de lankmoedigheid, sprak de Zoon in de schoot van de Vader van Zijn komst, van Zijn middelaarsambt, van Zijn Hem toebereid lichaam, van Zijn tot volkomen gehoorzaamheid geneigd hart. Het spreken van de Zoon is uit drang van Christus' Geest door de heilige mannen van God ook te boek gesteld en zo is langzamerhand de hele Schrift van het Oude Testament als het ware de schriftelijke obligatie geworden van de komende, waarin zelfs een blik wordt geslagen op het kruis, tot Hij wist dat alles volbracht was.

De idee zelf, die in de aangehaalde tekst is uitgedrukt, namelijk de gedachte dat het gewillig volbrengen van Gods welbehagen in de plaats moest treden van het oudtestamentische offeren, is de brug tussen de persoon van de dichter en de Messias en leidt tot het doel van de psalmwoorden. In de oudtestamentische tijd toch had die idee slechts in zeer beperkte zin betekenis, zij wees reeds verder dan het Oude Testament, ja zij had daarin eigenlijk volstrekt geen recht. De dichter kon zich tot deze slechts verheffen, als hij zich tevens ook verhief boven het zuiver oudtestamentisch standpunt. Maar zo was ook alleen een onvolkomen verwezenlijking van deze wezenlijk nieuwtestamentische idee in het leven van de oudtestamentische vormen mogelijk, niet alleen om het gebrekkige van de vervulling van Gods welbehagen, dat altijd bestond, maar ook omdat de wil van God, die zij moesten volbrengen, volstrekt niet zag op de verzoening van de zonden, zodat de vervulling daarvan de plaats van het aanbieden van offers niet kon innemen. Die gedachte is pas gerealiseerd doordat Christus, door Zijn eigen lichaam ten offer te geven, de waarachtige raad van God volbracht en daarmee aan alle oudtestamentische offeranden een einde maakte.

8. Toen Hij tevoren, in de eerder aangehaalde tekst zei: "Slachtoffers en offergaven, brandoffers en zondoffers hebt Gij niet gewild en hebben U niet behaagd (hoewel deze vier soorten van offers, waaronder alle andere begrepen zijn, naar de wet geofferd worden), " heeft Hij daardoor te kennen gegeven dat zij voor God niet konden voldoen tot herstel van de ware verhouding tot de mens. "

9. Daarna sprak Hij, om tegenover het onvoldoende het voldoende te stellen (vs. 6 en 7): "Zie, Ik kom om Uw wil te doen, o God. " Hij neemt dus, zoals duidelijk blijkt, het eerste, het offer, weg om het tweede, het doen van Gods wil, te laten gelden als de weg om ons te heiligen.

10. Krachtens die wil, daar Hij het volbrengen op Zich heeft genomen en tot werkelijkheid heeft gebracht, zijn wij geheiligd. Dit is eens voor altijd gebeurd, om nu ook aan te voeren wat Hij in de nazin als het Hem verleende middel van het brengen van een waar offer voorstelt, door het offer van het lichaam van Jezus Christus, dat Hij door Zijn dood aan het hout van het kruis heeft gebracht (Efez. 5: 2).

De wil van God, waarin wij geheilgd zijn, is niet de wil en gehoorzaamheid van Christus, maar het raadsbesluit van Gods liefde, dat moet beschouwd worden als genomen in eeuwigheid, dat in de tijd door de overgave van Christus is volbracht en in de Heilige Schrift gevonden wordt als een geopenbaard verlossingsplan.

Evenals het in Gods raadsbesluit gegrond is dat Christus de hogepriesterlijke vertegenwoordiger van de zondige mensheid is (hoofdstuk 5: 1vv.), zo heeft ook de zonden verzoenende kracht van Zijn zelfopoffering haar grond in de wil van God. De wil van God, waarom en waardoor alles geschiedt (hoofdstuk 2: 10), heeft bepaald dat de verzoening van de zonden door Christus volbracht zou worden, terwijl Hij Hogepriester wordt en als zodanig zelf het offer brengt. God heeft namelijk in Zijn genade het vaste, onveranderlijke raadsbesluit (hoofdstuk 6: 17) genomen om aan het zaad van Abraham een eeuwige erfenis te schenken, waartoe ook de goederen behoren van reinheid, van verzoening en vergeving van zonden; en Hij heeft dit raadsbesluit bekend gemaakt in de Messiaanse beloften van het Oude Testament, die Hij met een eed heeft bekrachtigd (vs. 16vv. ; 8: 8vv.). Maar ook de aard en wijze waarop de beloofde reiniging en vergeving van de zonden voor Abrahams zaad moest worden teweeggebracht, was door de wil van God tevoren bepaald en in het Oude Testament aangekondigd; het was de wil van God dat de Messias dit deed door Zijn lichaam ten offer te brengen. Zo heeft dus de kracht van Christus' zelfovergave haar grond in de wil van God, of, daar deze wil een besluit is dat uitgaat van de genade van God, in Gods genade gegrond. Daarom zegt de schrijver dat Christus "door de genade van God" voor allen de dood gesmaakt heeft (hoofdstuk 2: 9), d. i. dat Gods genade grond en oorzaak ervan is dat Christus tot heil van de mensheid gestorven is. Als dientengevolge de zondenverzoenende kracht van de zelfopoffering van Christus haar laatste grond heeft in Gods genadige wil, dan heeft die verder aan de zijde van Christus deze voorwaarde dat Hij in vrijwillige gehoorzaamheid en in vrije ontfermende liefde (hoofdstuk 2: 17; 4: 15; 5: 2 deze genadige wil van God volbracht. Dit vrijwillig verrichten van Gods welbehagen geeft aan het offer van Christus haar zedelijk religieuze waarde, haar waarde in de ogen van God: een offerdood door gedwongen noodzaak opgelegd, vrijwillig geleden, zou God niet hebben kunnen behagen; het genadig welbehagen van God zou daardoor niet zijn volbracht, want zo'n offerdood zou geen wezenlijk offer zijn geweest. Alleen doordat Christus met het besluit van Zijn eigen wil om dat genadig welbehagen van God door overgave van Zichzelf te volbrengen in de wereld kwam, dit in volkomen gehoorzaamheid en in trouwe, barmhartige liefde vasthield en tenslotte volvoerde, werd Zijn offerdood het middel waardoor de verzoening van de zonde tot stand werd gebracht.

Dat de oudtestamentische offers geen werkelijke verzoening konden aanbrengen, was in vs. 2 afgeleid uit het feit van hun herhaling. Immers, God zou iets dwaas hebben gewild als Hij had bevolen een offer te herhalen dat reeds voor de eerste maal de schuld van de mensheid of van Israël weggenomen had. In vs. 4 werd dat, namelijk het onvoldoende karakter van de oudtestamentische offers om werkelijk de zonde te verzoenen, uit het wezen zelf afgeleid. Het bloed van redeloze dieren is niet in staat zedelijke schulden weg te nemen. Hier ontbreekt het een zowel als het ander dat tot een ware plaatsbekleding nodig is. Een offer dat werkelijk de straf van de schuld van een ander op zich kan nemen, moet eerst hetzelfde lijden kunnen dragen dat de schuldige had moeten treffen, dus niet slechts een lichamelijke smart of lichamelijke dood, maar een innerlijk lijden van de met een ziel begaafde mens. Ten tweede moet een waar offer, nadat dit het lijden plaatsbekledend heeft ondergaan, het plaats bekledende weer kunnen opheffen, d. i. zich in innerlijke eenheid kunnen plaatsen met diegene van wie het de plaats bekleedt heeft. Zo wordt ons immers de verdienste van Christus toegeëigend, dat wij, hoewel wij als andere, onderscheiden personen naast Hem stonden toen

Hij leed, zodat Hij zonder ons toedoen en zonder onze medewerking voor ons heeft voldaan, toch nu niet naast Hem blijven staan, maar door Zijn Geest van Zijn kant en door het geloof van onze kant tot leden van Hem worden, aan wie nu in werkelijkheid alles toebehoort wat het Zijne is.

11. En verder stond wel iedere priester elke dag, zo dikwijls het zijn beurt was (Luk. 1: 8v.), in het heiligdom om te dienen (Deut. 10: 8 Richt. 20: 28) en telkens dezelfde slachtoffers te offeren, die de zonden nooit kunnen wegnemen van degenen, voor wie Hij ze bracht;

12. Maar deze is, na één slachtoffer voor de zonden geofferd te hebben, a) in eeuwigheid in koninklijke majesteit gezeten aan de rechterhand van God.

a) Ps. 110: 1 Hand. 2: 34; 1 Kor. 15: 35 Hebr. 1: 13

De priester van het Oude Verbond staat, beschroomd en angstvallig, wakend en dienend, om zich, zodra de dienst verricht is, uit het heiligdom te verwijderen, waarin hij geen vertrouwelijke blik durft slaan; Christus blijft in het allerheiligste vertrouwelijk gezeten aan de rechterhand van de Majesteit, met gerustheid en zaligheid, na het volbrachte werk, in afwachting van de laatste vrucht daarvan.

13. Hij wacht verder af, nadat Hij door Zijn werk op aarde aan de wereldgeschiedenis de wending tot het einde heeft gegeven (hoofdstuk 9: 26), totdat, overeenkomstig hetgeen God Hem in Ps. 110: 1 beloofd heeft, Zijn vijanden gemaakt worden tot een voetbank voor Zijn voeten (hoofdstuk 2: 8 Hand. 3: 21).

14. Verder offeren is nu voor Hem niet meer nodig, want met één offerande heeft Hij, zoals reeds in hoofdstuk 7: 27; 9: 12, 28 is, in eeuwigheid hen volmaakt, die geheiligd worden (hoofdstuk 2: 11).

De schrijver neemt alle priesters en hogepriesters samen, alsof zij één persoon, één man waren. Daar is nu de priester van het Oude Verbond: wat doet hij? Hij staat, door God geplaatst, als een soldaat op zijn post in de tempel. Dag aan dag offert hij en altijd weer dezelfde offers; hij bidt en steeds weer dezelfde gebeden; altijd verricht hij weer dezelfde gebruiken; maar dat waarnaar men in alle godsdiensten zoekt en streeft, een ware gemeenschap met God, het komt nooit in het Oude Verbond tot stand. Tegenover de priester die in de tempel staat, hebben wij de Heiland, die als Koning aan de rechterhand van God verhoogd is. Hij spant Zich niet meer in om evenals de priesters ons de zaligheid te verwerven; dat is reeds gebeurd; door één offer, dat voor alle eeuwigheid geldt, heeft Hij reeds allen die geheiligd worden, tot het doel geleid. Als Hij nu ook bij de Vader voor ons bidt en onze plaats bekleedt, dan is dat toch geen nieuw offer; dat is net zo'n natuurlijk gevolg als dat het vanzelf spreekt dat de zon licht geeft als zij eenmaal is opgegaan.

De priester van het Oude Verbond staat, bevreesd en bescheiden de wacht waarnemend en dienend, om zich, zodra de dienst is beëindigd uit het heiligdom te verwijderen, waarin hij geen vrije, vertrouwelijke blik mocht slaan: Christus blijft in het allerheilige vertrouwelijk zitten aan de rechterhand van de majesteit om in rust en zaligheid na het volbrachte werk het loon daarvan af te wachten.

Het wachten van de priesterkoning, die aan de rechterhand van God is gezeten, op de gehele onderwerping van al Zijn vijanden sluit niet de gedachte in aan persoonlijke werkeloosheid

tot de tijd van Zijn wederkomst, maar drukt in tegenstelling tot het werk van de dienende priesters, die het doel niet bereiken, de verheven rust uit van de Middelaar, die in ieder opzicht tot het doel van de heiliging is gekomen, een Middelaar die, na verwezenlijking van de idee van verzoening, in de type van de aäronitische priester aangekondigd, alleen en wel voor eeuwig de plaats inneemt die in de type van Melchizedek, de priesterkoning, is voorzeggd, een plaats vrij van diensten en rijk in erkenning, eer en geschiktheid tot het uitdelen van zegen.

Daarom kan Zijn werkzaamheid in de hemel koninklijk en heersend zijn en niet meer priesterlijk dienend en is Hij Hogepriester, niet naar de ordening van Aäron, niet om nog eens bloed tot verzoening te offeren, maar naar de ordening van Melchizedek, dat is om het huis, het koninkrijk te besturen, namelijk, omdat in dat ene offer de kracht van de volmaking ligt voor degenen die geheiligd worden. Het ene offer is eenmaal gebracht, maar niet alsof zij een daad van het verleden was, die nu door andere daden haar werking doet over- en opgaan. Nee, die daad is eeuwig; wat van haar uitgaat is niet opheffing van het mindere door het meerdere, maar een openbaring van de kracht aan de ene daad, die altijd groter blijft dan al wat zij uitwerkt. Die kracht bestaat nu in de heiligmaking. Het offer van Christus heeft een heiligende kracht die tot volmaaktheid leidt, zodat al wat de heiligheid weerstreeft, de zonde, volkomen overwonnen en de gehele mens heilig wordt. Dat dit geheiligd worden van de kant van de mensen een gestadig zich toe-eigenen en toepassen van dat offer vereist, ligt in de aard van de zaak. Hoe zou toch heiliging kunnen geschieden op een passieve manier, buiten de wil om van de geheiligden? Maar die wil openbaart en oefent zich in die toe-eigening van het offer van Jezus Christus. Het medium is dus altijd het geloof, waardoor men zich niet met de geofferde maar levende, de Hogepriester van onze belijdenis, in die leefgemeenschap bevindt, waardoor Hij in ons werkt en wij deel krijgen aan de kracht van Zijn eeuwige leven. Het offer dus van Jezus Christus, als de eeuwige toewijding van Hem, de Hogepriester, zoals Hij verenigd is met het volk, waarvan Hij de priester is, is de kracht van de volmaking voor hen die geheiligd worden.

15. En de Heilige Geest, door wie de hele Schrift is ingegeven (2 Petrus 1: 21; 2 Tim. 3: 16) ons ook, dat Christus door Zijn offer, eenmaal geschied, voor eeuwig volmaakt heeft, zodat een ander offer niet meer nodig is.

16. Want, nadat Hij, God de Heere, in de tekst van de profeet Jeremia, in hoofdstuk 8: 8vv. aangehaald, tevoren gezegd had: a) "Dit is het verbond dat Ik met hen, met het huis van Israël maken zal na die dagen, " zegt de Heere verder, om aan te wijzen waarin het wezen van het Nieuwe Testament zal bestaan: "Ik zal Mijn wetten geven in hun harten en Ik zal die in hun verstand schrijven (hoofdstuk 8: 10). "

a) Jer. 31: 31-34 Rom. 11: 27

17. "En, " zo zegt Hij tenslotte en hierop komt het ons vooral aan: "hun zonden en ongerechtigheden zal Ik geenszins meer gedenken (hoofdstuk 8: 12)".

De schrijver stelt het woord van de Schrift, waarvan hij het getuigenis aanvoert, voor als een werk van de Heilige Geest; toch haalt hij het vrij aan, doch ook deze vrijheid ten opzichte van de letter van de Schrift is een werk van de Heilige Geest (vgl. vs. 38 en "Ex 20: 6" en "De 5: 12).

18. Waar nu vergeving van deze ongerechtigheid is, daar is geen zondoffer meer, alsof zo'n offer nog verder tot verzoening nodig zou zijn.

De mening van de lezers is dat zij de oudtestamentische offerdienst voortdurend tot verzoening van zonden nodig hadden en hun dwaling is ook dat Christus, als Zijn hogepriesterlijk werk dat van de oudtestamentische hogepriesters moest vervangen, Zichzelf herhaaldelijk ten offer zou moeten brengen. Beide ideeën heeft de schrijver grondig en volledig weerlegd; hij mocht hopen dat hij de Hebreeën ervan overtuigd had dat het offer van Christus, eenmaal geschied, de godsdienstige behoefte die ten grondslag lag aan hun gerechtigheid aan de offerdienst, niet alleen even goed bevredigde als de herhaalde Levitische offeranden, maar dat het integendeel die behoefte alleen werkelijk kon bevredigen, terwijl de herhaalde Levitische offeranden zonder uitwerking waren en door het betere offer overbodig geworden.

D. Vs. 19-39. Reeds eerder (hoofdstuk 2: 1vv. ; 4: 1vv.) verbond de schrijver aan zijn leerzame uiteenzettingen telkens een dringende vermaning voor de lezers naar de behoefte van hun geloofsstaat, zoals die in zwakheid was en door gevaar voor afval bedreigd werd. Op dezelfde wijze doet hij na dit zo uitvoerig derde onderricht, waarin hij de voorrang van Christus' hogepriesterschap boven het Levitische heeft aangewezen en Zijn hogepriesterlijke dienst heeft voorgesteld als iets waardoor een volkomen verzoening is teweeggebracht, een nieuw verbond is opgericht en het allerheilige van de hemel is ontsloten, maar waardoor ook het Oude Testament met de offerdienst naar de wet is opgeheven. Hij vermaant de Hebreeën tot een trouw gebruik maken van de zaligheid in Christus' zelfopoffering aangeboden (vs. 19-25), waarschuwt hen op diep treffende wijze voor afval van het christelijk geloof (vs. 26-31), herinnert hen aan de tijd van hun eerste liefde (vs. 32-34) en sluit af, lettend op een oudtestamentisch profetisch woord, met de aansporing om in het geloof te volharden tot aan de wederkomst van Christus, die voor de deur staat (vs. 35-39).

19. Omdat wij dan, broeders, volgens de woorden in hoofdstuk 5: 1-10: 18, vrijmoedigheid hebben a) om in te gaan in het heiligdom, d. i. het allerheilige van de hemel en zo God rechtstreeks te naderen om gemeenschap met Hem te hebben en van Hem te bidden wat wij willen (Efez. 3: 12), door het bloed van Jezus, waardoor Hij ons genade bij God en vergeving van zonden heeft aangebracht, laat ons dit niet gering achten.

a) Joh. 10: 9; 14: 6

20. Wij mogen toch gaan op een nieuwe en levende weg, die wij onder het Oude Verbond nog niet konden bewandelen of slechts in dode werken trachtten te bewandelen (hoofdstuk 9: 6vv., 13v.), een weg die Hij ons ingewijd heeft door wegneming van het voorhangsel, dat is door Zijn vlees, dat eerst moest worden geofferd (MATTHEUS. 27: 50v. Kol. 1: 22);

Vers of nieuw, niet alleen omdat hij pas nu geopend is, daar hij tevoren onbekend was, maar ook omdat die weg niet veroudert, niet door een andere vervangen wordt. Hij blijft, ook in het verloop van de eeuwen, de nieuwe weg die niets van zijn frisheid verliest. Alle andere wegen verwelken. Iedere toegang tot God die in praktijken en ceremoniën bestaat en door instellingen gehandhaafd wordt, ondervindt de invloed van deze wereld. Aan praktijken en ceremoniën raakt men gewend en de instellingen verouderen, maar het bloed van Christus behoudt zijn kracht, omdat het de openbaring is van de eeuwig levende en levendmakende Geest. Daarom wordt deze weg ook een levende genoemd. De weg bestaat in het leven dat hij die hem gaat, ondervindt. Wie door het bloed van Christus tot God gaat, ervaart de kracht van

dat bloed door het leven dat aan hem gegeven wordt. Hij is niet passief in het betreden van deze weg. Het betreden daarvan is integendeel de volledige ontwikkeling en openbaring van alle krachten die hij van Christus ontvangen heeft. Het geloof is een leven, een eeuwig leven. De vrijmoedigheid dus, waarmee hij tot God gaat, is niet afhankelijk van de tegenspoed van het leven, noch zelfs van de belemmeringen die hij in eigen geloofsleven ondervindt. Alle stormen, uiterlijke en innerlijke, verbreken de tedere last niet, blussen de vonk niet. Altijd heft zich de last weer bloeiend en groenend naar boven, altijd schiet de vonk weer nieuwe vlammen. Maar hoe loopt deze weg? Wat is zijn richting? Van het zichtbare naar het onzichtbare. Het bloed van Christus is op zichtbare wijze uitgestort in de dood. De dood van de Heere behoort tot het gebied van de zintuiglijk waarneembare zaken, tot het gebied van de lagere werkelijkheid. Hoe dat bloed begin wordt van een nieuwe, niet meer aan de dood onderworpen leven, behoort niet meer tot het gebied van de stoffelijke, maar alleen tot dat van de geestelijke ervaring. De opstanding en verheerlijking van de Heere behoort niet tot het gebied van de lagere werkelijkheid van de geschiedenis in de dagelijkse zin van het woord. De Geest alleen getuigt de waarachtigheid daarvan. De weg gaat dus door het vlees van Christus heen. Dat vlees van Christus is als het voorhangsel, dat het heilige der heiligen verborg. Het voorhangsel moet neervallen, zal het heilige der heiligen zich aan de blik ontsluiten. Christus moet sterven en onzichtbaar worden, opdat de gemeente Hem als de Zoon van God zou erkennen en de volheid van Zijn leven deelachtig worden. Daarom heeft de gemeente terecht Zijn opstanding, maar ook Zijn hemelvaart tot een onderwerp van haar feestviering gemaakt. Het aardse moet in Hem teniet gedaan worden, opdat Hij als de hemelse, de nieuwe mens, die de Heer is uit de hemel, erkend, aanbeden en gevolgd zou worden. Wij kunnen Hem echter niet als de hemelse volgen, als wij Hem niet tevoren als de aardse gekend hebben. Evenals de Christus verminkt wordt, de nieuwe en levende weg gewelddadig gesloten door hen die zich met de aardse tevreden stellen, Hem als de gestorvene beschouwen en van geen opstanding en hemelvaart willen weten, evenzeer doen zij het die de aardse verachten en alleen de hemelse willen, dat is, die over het hogepriesterlijk werk en de koninklijke heerschappij van Christus grote dingen verkondigen, de eeuwige godheid van de Zoon met vuur handhaven, maar die niet weten wat zij aan die Jezus van Nazareth hebben, met Zijn wonderen, leringen en smarten. De aardse Jezus hebben wij nodig om tot de hemelse te komen; zo alleen heeft Hij ons in de nieuwe en levende weg ingewijd.

21. en omdat wij een grote Priester over het huis van God hebben, een die ons als Zijn huis (hoofdstuk 3: 6) priesterlijk bij God vertegenwoordigt en ons de hemelse goederen toedeelt (hoofdstuk 3: 1vv. ; 7: 24v.).

22. Laat ons dan toetreden tot de troon van de genade (hoofdstuk 4: 16) met een oprecht hart, zodat het ons volle ernst is met het verkrijgen van de zaligheid, in volle verzekerdheid van het geloof, waarzonder wij zeker niet zouden mogen naderen (Jak. 1: 5vv.), met een hart dat door datzelfde bloed (vs. 19; 1 Petrus 1: 2 gereinigd is (hoofdstuk 9: 14) en bevrijd is van het kwaad geweten over de vroegere overtredingen (hoofdstuk 9: 14v.) en met een lichaam dat door de doop die wij ontvangen (Efeze. 5: 26; 1 Petrus 3: 21; 1 Joh. 5: 6 met rein water, zodat ook ons leven in dit lichaam geheiligd is.

a) Ezechiël. 36: 25

23. Laten wij, nadat wij door onze bekering tot Christus reeds voor dit leven die genade hebben ontvangen (hoofdstuk 6: 4v.), de onwankelbare belijdenis van de hoop voor de toekomst die ons wacht (hoofdstuk 6: 11), vasthouden. Dat wij ons noch door aanlokkelijke

schijnbeelden, noch door honende tegenspraak, noch door het donkere van het heden in twijfel laten brengen omtrent de toekomstige heerlijkheid (hoofdst. 3: 6 en 14 b) ; want Hij die het beloofd heeft, wat die hoop ons doet tegemoet zien, is getrouw (hoofdstuk 4: 14-16; 6: 18vv. ; 1 Kor. 1: 9; 1 Thessalonicenzen. 5: 24).

Hoe kunstig, zij het meer of minder bewust volgens een vooraf gemaakt plan, de samenstelling van het geheel is, blijkt uit het feit dat de schrijver, als hij afgerond heeft wat hij in hoofdstuk 5: 1 is begonnen, de vermaningen weer op dezelfde wijze begint als hij die (bij de overgang van het tweede naar het derde deel) in hoofdstuk 4: 14vv. afgesloten heeft. De vermaningen: "laat ons deze belijdenis vasthouden" en "laat ons dan met vrijmoedigheid toetreden tot de troon van de genade" worden hier herhaald in de woorden: "laat ons toetreden met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid van het geloof", en "laat ons de onwankelbare belijdenis vasthouden", hetgeen evenals daar gemotiveerd wordt door het "omdat wij dan hebben"; alleen klinkt zowel de vermaning zelf als het motiveren daarvan hier als echo van de voorafgegane lange rijke uiteenzetting veel voller.

De schrijver heeft het hier eerst over het naderen tot God, waarover hij in hoofdstuk 4: 14vv. pas in de tweede plaats handelde. Hij noemt echter aanstonds de twee objectieve voorwaarden ervan, namelijk dat wij in het Nieuwe Verbond een blij vertrouwen hebben op de door Hem geopende toegang tot het hemels heiligdom en op Hem die daarover gesteld is en daar regeert. Vervolgens houdt hij ons de subjectieve eisen voor, de gezindheden waarmee het naderen tot God moet plaatshebben. Er wordt namelijk vereist dat wij met een waarachtig hart, d. i. met een hart dat rein, oprecht, zonder bijbedoelingen op God gericht en van alle Hem onaangename geheime nevedgedachten en nevenbedoelingen vrij is en met blijde volle verzekerdheid van het geloof tot God gaan. Tenslotte wijst hij op de subjectieve geschiktheid om te naderen, die aan de ene zijde voorwaarde is tot het aanwezig zijn van de geëiste gezindheid en aan de andere zijde deze tot voorwaarde heeft. De harten van de christenen zijn met het bloed van Christus besproeid en daardoor verlost van het kwaad geweten en hun lichamen zijn door het reine en reinigende water van de doop op geestelijke wijze van alle smet rein gewassen. Daarom kunnen wij, door met een waarachtig hart en met vol geloof de geopende toegang tot het allerheilige en de bemiddeling van de grote Priester in het huis van God ons ten nutte te maken, tot God naderen. Onloochenbaar kent de schrijver hiermee de gelovigen van het Nieuwe Verbond een priesterlijk karakter en priesterlijke voorrechten toe; want als van hen gezegd wordt dat hun de toegang tot het hemelse heiligdom openstaat en dat zij tot de God naderen, die daar Zijn troon heeft, dan is hun daarin een voorrecht toegekend dat volgens de voorafschaduwende oudtestamentische bedeling alleen de hogepriester toekwam. En als van de subjectieve geschiktheid van de christenen om tot God te naderen zo wordt gesproken dat zij worden voorgesteld als mensen van wie het "hart gereinigd is" en het "lichaam gewassen is met rein water", dan wijzen deze uitdrukkingen op de wijding, waardoor de priesters volgens Ex. 29: 21; 40: 12v. ; 30: 19v. hun dienst in het heiligdom werden bekwaam gemaakt.

Doordat het bloed van Christus is vergoten, zegt de schrijver in vs. 19v., hebben wij in en met dat bloed in die richting waar het tot God, in de woonplaats van God binnengaat (om nu reeds tot Hem te gaan en eens tot Hem binnen te komen), blij vertrouwen dat wij de toegang niet gesloten vinden. Jezus toch heeft, doordat Hij Zijn bloed vergoot, die toegang als voorganger geopend. De schrijver noemt dit een inwijden van een nieuwe en levende weg, omdat zo'n weg korte tijd daarvoor nog niet voorhanden was en omdat hij die hem betreedt, wordt gedragen waarheen hij wil; hij gebruikt deze woorden om de tegenstelling aan te geven tot de gesloten toegang van het wettelijk heiligdom en om te vermanen dat men die niet ongebruikt

zou laten, die weg die ons pas gegeven is, vroeger niet bestond en door eigen kracht tot God brengt wie daarop vertrouwt. Ook hier was een voorhangsel tussen onze Hogepriester, die tot God ging en de plaats van God, namelijk Zijn vlees, (het menselijk lichamelijke, dat lijden en sterven kan, zoals Hij dat, om ons in alles gelijk te zijn en voor ons de dood te kunnen smaken, had aangenomen; hoofdstuk 2: 14vv. ; 5: 7v.). De hogepriester naar de wet nu hoefde alleen het voorhangsel opzij te schuiven dat het allerheilige afscheidde, maar Jezus moest Zijn vlees, namelijk Zijn leven in het vlees overgeven (Efez. 2: 14) om tot God te komen, van wie Hij gescheiden bleef zolang Hij in de aangenomen menselijke natuur leefde.

De schrijver zegt dat de voor ons geopende weg tot het allerheilige door het voorhangsel heenlijdt, d. i. door het vlees van Christus. Hij geeft hiermee te kennen dat geen andere weg daarheen bestaat en dat niemand in het hemels heiligdom kan komen, tenzij hij langs die door Christus door dit voorhangsel heen gebaande weg wil gaan. Zonder beeld gesproken: men moet eerst Christus' offerdood aannemen, voordat men tot God kan naderen; de weg tot de troon van God leidt over Golgotha, waar het lichaam van Christus verbroken is, want alleen daar is een ingang tot het hemelse heiligdom.

Wij hebben niet alleen de ingang in het hemelse heiligdom, maar wij hebben daar een Hogepriester over het huis van God. Het heiligdom, het allerheilige, waartoe wij als Christus toegang hebben, is niet leeg zoals sedert de Babylonische ballingschap het allerheilige van de Joodse tempel leeg was 2Ki 25: 17; wij hebben daar Jezus, die als priester voor ons bidt, als Koning aan de rechterhand van God gezeten is totdat alle vijanden tot een voetbank voor Zijn voeten zijn geworden. Dit moet ons aan de ene zijde ertoe dringen om met blij vertrouwen tot God te naderen als een eigen priestervolk van de Heere en aan de andere zijde vast te houden aan de belijdenis van de hoop. "Een riet laat zich buigen en wordt gebogen door elke wind" (MATTHEUS. 11: 7), maar de belijdenis van onze hoop mag zich niet door wind en onweer heen en weer laten slingeren; wij moeten met blijde moed voor de hele wereld belijden wat wij hopen, omdat Hij die het beloofd heeft, trouw is.

In deze tekst is "de belijdenis van de hoop" in het bijzonder dit, dat de christen, alhoewel uit de Joodse theocratie en de tempel buiten gestoten en ontdaan van alle vleselijke hoop dat de Messias aards geluk zou geven, de zekere hoop heeft om het koninkrijk te beërven.

24. En laat ons op elkaar acht slaan, dat de een voor de ander christelijke zorg heeft, dat niet iemand achter blijft (hoofdstuk 4: 1), om aan te vuren tot liefde en goede werken.

25. En laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet verzuimen, niet van onze christelijke godsdienst oefeningen (Hand. 2: 42, 44) wegblijven (2 Tim. 4: 16), zoals sommigen de gewoonte hebben. Zij maken zich schuldig aan een verkoeling die tot gehele afval leidt, maar laat ons die godsdienstige samenkomsten ijverig bezoeken en elkaar vermanen om vast te houden aan de belijdenis van de hoop (vs. 23) en de beoefening van de broederliefde in goede werken (vs. 24). En laat ons dat wederkerig vermanen (hoofdstuk 3: 13) des te meer doen, als gij uit de tekenen van de tijd (1 Petrus 4: 16v.) ziet dat de dag van de toekomst van Christus (vs. 37 MATTHEUS. 26: 64; 1 Kor. 3: 13

toch zal het nodig zijn dat wij

mensen blijken te zijn die zijn verschijning liefhebben en op Hem wachten (hoofdstuk 9: 28; 2 Tim. 4: 8

Hoe schoon vormt zich hier de keten van vermaningen tot één van de drie schakels naar de Paulinische trias van het christelijk leven (1 Kor. 13: 13; 1 Thessalonicenzen. 1: 3; 5: 8 Kol.

1: 4v.). Op de vermaning om toe te treden tot God (vs. 22) volgt de vermaning om de onwankelbare belijdenis van de hoop vast te houden (vs. 23) en daarop volgt nu (vs. 24) de vermaning om ijverig te zijn in de liefde. Ook deze vermaning staat nog in verband met het "omdat wij dan hebben" in vs. 19-21 Met het "broeders!" heeft de schrijver zich daar na de lange uiteenzetting weer direct tot zijn lezers gewend. Voor hen allen staat op gelijke wijze de toegang open tot het heiligdom van het leven; zij allen zijn deelgenoten van het grote, door de grote Priester bestuurde leger; zo moeten zij zich dan als gelijk bevoorrechte huisgenoten broederlijk jegens elkaar gedragen. De woorden "laat ons op elkaar acht slaan" dringen in tegenstelling tot zelfzuchtige onverschilligheid aan op wederkerig zorgen als hoofdvoorwaarde van alle gemeenschap en de bepaling van het doel "om aan te vuren tot liefde en goede werken," geeft aan deze belangstelling, die de een voor de anderen moet voelen, de richting die de enige waardige van de christelijke gemeenschap is.

In het eerste onderdeel van de vermaning (vs. 22) heeft de schrijver gezegd hoe de christen zich jegens God, in het tweede (vs. 23) hoe hij zich tegenover de wereld buiten hem moest gedragen; hij zegt nu in het derde deel (vs. 24v.) hoe hij zich jegens de broeders, jegens de gemeente moet houden.

Er is een verkeerd acht geven op elkaar, dat uit zelfzucht en hoogmoed voortkomt en door de apostel in Gal. 6: 4 wordt verboden. Maar er is ook een goed acht geven op elkaar, dat uit liefde voortkomt en slechts opscherping in liefde en goede werken wil teweegbrengen; dit wordt in vs. 24 door de schrijver aanbevolen. Bij deze algemene plicht komt in vs. 25 nog de bijzondere, om het bezoeken van de christelijke samenkomsten niet na te laten, zoals vele van de lezers dat uit mensenvrees hadden gedaan. Tegenover dat wegblijven wordt het elkaar "vermanen" voorgesteld en als bijzonder motief daartoe het zichtbaar naderen van de dag van de Heere aangevoerd.

De tekenen, die volgens de profetie van Christus aan Zijn dag zullen voorafgaan (MATTHEUS. 24: 5vv. Luk. 21: 8vv.) waren toch reeds gedeeltelijk aanwezig en deels in aantocht. Hierbij moet men denken aan de ellende, die onmiddellijk voor de Joodse oorlog over het Joodse volk is gekomen, aan de oproeren en volksopstanden (vgl. Deel VI Aant. II d. 2 en "Zec 11: 10 en misschien ook aan de lauwtent en de dwaalleer in de christelijke gemeenten (MATTHEUS. 24: 12). Uit hoofdstuk 3: 9 schijnt zelfs te volgen dat de schrijver zich voorstelde dat de tijd van het openlijk optreden van Christus tot Zijn wederkomst, overeenkomstig de tocht van de Israëlieten door de woestijn, 40 jaar zou duren en die tijd zou zeker, toen hij de brief schreef, reeds zeer nabij zijn geweest.

26. Het is zo nodig dat wij dit doen om onze zaligheid niet voor altijd te verliezen, a) want als wij opzettelijk zondigen, nadat wij verlichting van de Heilige Geest (vs. 32; 6: 4 en dus de kennis van de waarheid (1 Tim. 2: 4) ontvangen hebben en van die waarheid afvallen (hoofdstuk 3: 12; 6: 6; 2 Petrus 2: 4), dat blijft er geen offer meer over voor de zonden. Na zo'n verlaten van Christus en van het door Hem gebrachte offer (vs. 29), is er niets meer dat de vergeving zou kunnen aanbrengen.

a) Num. 15: 30 MATTHEUS. 12: 31; 2 Petrus 2: 20; 1 Joh. 5: 16

27. Er blijft alleen maar voor dit aardse leven een verschrikkelijke verwachting van het oordeel over en als ons einde de hitte van het vuur (hoofdstuk 12: 29), dat door God gezonden de tegenstanders van Christus (vs. 13) zal verslinden (Jes. 26: 11 Zef. 1: 18; 3: 8).

De belangrijke beweegredenen tot het opvolgen van de vermaningen hiervoor uitgesproken, ligt in de gedachte van het grote gevaar om van Christus af te vallen en in het vreselijke van de gevolgen daarvan.

Aan zo'n gevaar stelde men zich bloot, wie uit mensenvrees van de samenkomsten van de christenen wegbleef of door enige verloochening van de waarheid zich de mogelijkheid kocht om aan de tempeldienst te kunnen deelnemen. Wie nu, nadat hij de waarheid heeft leren kennen, toch zulke zonden begaat, dus tegen beter weten en geweten in en die dus het enige offer van Christus versmaadt, voor hem bestaat dan geen tweede zoenoffer meer waardoor hij zou kunnen worden gereinigd van de schuld van deze nieuwe en overheersende zonde.

Wie de kennis van de waarheid heeft ontvangen en dan een weg gaat die hem elders heen voert, die weet wat hij doet en doet wat hij wil: hij wil de waarheid, die hij erkend heeft voor hetgeen zij is, desalniettemin de rug toekeren (in deze zin moet dus het "moedwillig zondigen" opgevat worden en niet, zoals vaak gebeurd is, op iedere zonde met voorbedachte rade gepleegd, worden toegepast, vgl. hoofdstuk 6: 6). Op de weg die zo iemand bewandelt, kan hij geen zoenoffer meer verwachten dat hem tot vergeving van de zonde zou kunnen zijn. In plaats van een uitzicht op een ander offer dat hem ook verzoening zou aanbrengen voor de zonde, die hij beging doordat hij het zoenoffer van Christus weer opgaf nadat hij het had leren kennen, is er voor hem op zijn weg alleen een verschrikkelijke verwachting van een oordeel en een vuur dat de tegenstanders zal verslinden.

Dat woord (verschrikkelijke verwachting van het oordeel) zegt wat de afgevallenen van Christus reeds nu als vrucht van hun afval ondervinden; het andere (hitte van het vuur dat de tegenstanders zal verslinden) wat zij er eens voor zullen inoogsten.

De grootheid van het onverbiddelijk gericht dat zal treffen wie van een begenadigde van Christus Zijn vijand is geworden, wordt hierop in vs. 28v. opgehelderd door het onverbiddelijk gericht dat het misdadig verbreken van de wet van Mozes ten gevolge heeft.

28. Wie de wet van Mozes door schending van het verbond van God (Deut. 17: 2-17) heeft teniet gedaan en andere goden dienen gaat, die sterft zonder barmhartigheid (Deut. 13: 6vv. ; 12vv.) a) op het getuigenis van twee of drie personen.

a) Num. 35: 30 Deut. 19: 15 MATTHEUS. 18: 16 Joh. 8: 17; 2 Kor. 13: 1

29. Hoeveel zwaarder straf, meent gij, zal hij verdienen, die de Zoon van God vertreden heeft, zoals Judas de verrader dat zelf heeft gedaan (Joh. 13: 18) en het bloed van het Testament, het bloed waardoor het Nieuwe Verbond is opgericht (hoofdstuk 9: 15 MATTHEUS. 26: 28), onrein geacht heeft, waardoor hij toch, zoals hij meende bij zijn overgang tot het christendom (vs. 10) geheiligd was, aan God was gewijd (hoofdstuk 6: 6) en de geest van de genade die toen over hem kwam (Zach. 12: 10), smaadheid heeft aangedaan, zodat men die lasteren kon alsof die een geest van dwaling en niet van waarheid was (1 Joh. 4: 6)?

Met afval van de HEERE tot vreemde goden als uiterste graad van verbreking van de mozaïsche wet, wordt vergeleken de afval van Christus tot het Christus-vijandige Jodendom, waarvan de god ook niet meer de ware is, omdat Hij niet als de God en Vader van Jezus Christus erkend wordt. Als nu reeds aan de oudtestamentische afvalligen met onverbiddelijke strengheid de doodstraf werd voltrokken, hoeveel ergere dingen staan dan niet te wachten naar de maat van de rijkere volheid van openbaring en genade, voor hen die van het Nieuwe

Testament afvallen! Met het "meent gij" laat de schrijver aan zijn lezers over om uit de verhouding van beide Testamenten de gevolgtrekking te maken van de opklimming van het mindere tot het zwaardere (vgl. hoofdst. 2: 2; 12: 25). Vervolgens stelt hij de afvallige van het Nieuwe Testament nader voor naar de werkelijke toestand van zijn ontzettende zonde. Zijn veel grotere zonde is 1) zonde tegen de persoon van de Middelaar van het Nieuwe Testament: hij treedt de Zoon van God met voeten. De Middelaar wordt Zoon van God genoemd, want juist in Zijn eeuwig Zoonschap bestaat Zijn verhevenheid boven de Middelaar van de wet, boven profeten en engelen. Het met voeten treden of "vertreden" is niet alleen zoveel als van zich stoten als een onbruikbare zaak, waarover men heenloopt zonder zich in acht te nemen (Matth. 5: 13 Luk. 8: 5), maar de ergste verachting over iets tonen (Matth. 7: 6) en dat is een uitdagen van de straffende gerechtigheid door verlaging van het hoogste (vgl. het Franse "écrasez l'infame". Het is 2) zonde tegen het verbondsoffer van het Nieuwe Testament: "hij acht het bloed onrein, waardoor hij geheiligd was." Is reeds het bloed van het verbondsoffer en vooral van het zoenoffer (Num. 6: 20), het bloed van dieren, heilig, hoe veel te meer dan het bloed van de besprenging van ons ene volmaakte offer, dat krachtens de eeuwige Geest tot onze verzoening vergoten is, het bloed van het Nieuwe Testament (hoofdst. 9: 20 Luk. 22: 20) dat ons in volkomen gemeenschap met God stelt en tot het verkrijgen van de eeuwige erfenis bekwaam gemaakt heeft. Als men nu, door terug te gaan tot het Jodendom, dit bloed gelijkstelt met het bloed van een gewoon mens en wel van een verblinde, naar recht en billijkheid terdoodgebrachte, wat een tarten van die straffende gerechtigheid door versmaden van het allerheiligste en nog daarenboven door de schandelijkste ondank! Als ondankbaarheid brandmerken de woorden "waardoor hij geheiligd was" die afval. Dat spreekt toch van iets dat men zelf ondervonden heeft, van een ervaring van de kracht van het bloed van Christus. Dat hier van een afval sprake is die één is met de lastering van de Heilige Geest, of deze in zich sluit, blijkt uit het feit dat deze zonde aller zonden 3) als zonde tegen de Geest van de genade wordt voorgesteld. Alle genadegaven van het Nieuwe Testament zijn samengevat in de "Geest van de genade", want de Geest is het die ons die toe-eigent. Sterkere tegenstellingen dan "smaadheid aandoen" en "genade" kunnen er niet bestaan. Die overmoedig te smaden is zoveel als het werk van Gods genade, dat men aan zich heeft ervaren, als leugen en bedrog lasteren, een voorstellen van de waarheid zelf als leugen, dat de straf van God niet zal ontgaan.

Als de wet teniet werd gedaan, lag daarin slechts op verborgen wijze een vertreden van de wetgever. De wet toch is niet de volmaakte uitdrukking van Zijn wezen. Nooit kan de letter de Geest volkomen vertegenwoordigen. Waar God zich niet meer in de wet, maar in de Zoon openbaart, daar is Zijn wezen volkomen geopenbaard. Wie dus opzettelijk zondigt, nadat de Zoon hem geopenbaard is, doet niet alleen de wet teniet, maar hij vertreedt de Zoon, d. i. hij werpt Hem verachtelijk weg, vervolgt zijn eigenen weg van de zonde, als het ware over het lichaam van de Zoon heen, leeft alsof er geen Zoon gegeven, geen heilsweg geopend was. Het afschuwelijke nu van deze handelingen komt des te meer uit, als wij erop letten waartoe de Zoon gegeven is. Hij is niet gekomen om te oordelen, maar om te verlossen. De wet van Mozes stelde dierenbloed, dat geen goddelijke kracht had, tot verzoening van de overtredingen. Doch de waarheid van deze offerande is het bloed van de Zoon van God. Dit bloed reinigt van alle ongerechtigheden, omdat het in de dood het leven behoudt en geeft en door het leven de dood overwint. Wie aan de kracht van dit bloed twijfelt, d. i. wie de verzoening in dit bloed gegeven als niet geschied beschouwt en dit nu doet hij die opzettelijk zondigt, na door dit bloed geheiligd te zijn die ziet geen onderscheid tussen het bloed van Christus, de Zoon van God en dat van stieren en bokken en beschouwt het eerste als even onrein of liever algemeen, onkrachtig en onwerkzaam als het laatste.

30. Zeker, deze straf zal geen andere zijn dan de som van alle straffen van God, de eeuwige verdoemenis en het uitstoten uit Zijn volk door een neerstoten naar de plaats waar geweest is en tandengeknars (Matth. 25: 11); want wij kennen Hem die gezegd heeft (Deut. 32: 35): "Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden" spreekt de Heere (vgl. Rom. 12: 19). En opnieuw (Deut. 32: 36): "De Heere zal Zijn volk oordelen. " (Ps. 135: 14).

De Heere zal Zijn volk oordelen. Dat is, zij die waarlijk Zijn volk zijn, zijn uitverkorenen, Zijn verlost en geroepen; deze oordeelt Hij door hen op een vaderlijke wijze te kastijden, opdat zij niet met de waarheid mogen verloren gaan, door hen te regeren en te beschermen, door hun zaak te bevorderen en voor te staan en hen te wreken aan hun vijanden; anders zal het gaan met hen die alleen Zijn volk zijn door belijdenis; op deze zal Hij schrijven een Lo-ammi, Hij onderscheidt hen van Zijn eigen volk en oordeelt tussen hen en Zijn volk en zal hen veroordelen, noch zal hun belijdenis hen behoeden van Zijn grimmigheid en wraak.

31. Vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God (vgl. Sir. 2: 21vv. en 2 Sam. 24: 14).

Als de schrijver voortgaat: "want wij kennen Hem, die zegt enz. ", dan wil hij niet alleen uit het geschreven woord van God bevestigen dat de straf niet zal uitblijven; want er staat niet: wij weten dat of wat Hij gezegd heeft, wat het betekent dat hij gezegd heeft, maar wij kennen Hem, die gezegd heeft en achter de aangehaalde plaatsen volgt dan de zin: vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God". De bedoeling is: wij kennen Hem, die dat gezegd heeft, als de levende God, die een vreselijk wreker is. Hoe zware straf hem zal treffen, die in de handen van deze wreker valt, moet vervolgens vs. 30 te bedenken geven, zoals ook in vs. 29 niet alleen wordt gezegd dat hij, maar ook hoe verschrikkelijk hij zal worden gestraft. Beide teksten nu zijn ontleend aan het boek van Mozes. De eerste wordt geheel zoals hier, meer gelijk aan de grondtekst dan de vertaling, maar toch ook aan deze ongelijk, door Paulus in Rom. 12: 19 aangehaald (het woord was waarschijnlijk in deze vorm een stereotyp bestanddeel van de kerkelijke taal geworden). De tweede zegt, evenals bij Mozes en in de herhaling van Psalm 135 en het "oordelen, " dat de Heere Zijn volk zal laten ervaren dat Hij recht doet tegenover hen die zich aan hem bezondigd hebben, zodat in verband daarmee de slotzin betekent dat hij die zondigt tegen Gods gemeente, in de handen zal vallen van de levende God, die Zijn macht niet ongebruikt zal laten.

Wat het vallen in de handen van de levende God aangaat, komt het erop aan wie degene is die in deze handen valt; of hij ootmoedig en gewillig zich buigt onder de kastijdende hand van God of tegen zijn wil als vijand en tegenstander van God onder deze wordt gebracht.

Let hier op de gegeven beschrijving van God, Hij is de levende God; Hij wordt zo genoemd zowel bij wijze van tegenstelling tegen alle dode en stomme afgoden als ook wat betreft Zijn levendige macht en sterkte, waardoor Hij in staat is om de zonde van de mensen te wreken; en insgelijks om de eeuwige duur van Zijn wezen aan te duiden. Het gevolg en de vrucht van alle zonde in het algemeen en van afval in het bijzonder is in Gods handen te vallen. Er wordt van drieërlei hand van God in de Heilige Schrift gesproken: Zijn beschermende, Zijn bestraffende en Zijn wrekende hand. Het is veilig en troostrijk te vallen in Gods beschermende en bewarende hand; het is nuttig en een weldaad, hoewel niet aangenaam en prettig te vallen in Gods kastijdende en bestraffende hand; maar te vallen in Zijn toornige hand, Zijn wrekende hand, dat is vreselijk en verschrikkelijk; of te vallen onder het vonnis van Zijn toorn in dit leven of onder de volle en uiteindelijke uitvoering van die toorn in het toekomstige leven. De

ontzaggelijkheid en vreselijkheid van die toorn, het is een verschrikkelijk ding dat geen tong kan uitspreken, noch het hart kan begrijpen. Wie kent de sterkte van uw toorn? Ps. 90: 11

Wat een ernstige waarschuwing! De schrijver had in dezelfde geest reeds eerder gesproken; maar hij kan niet nalaten het nogmaals te doen. De vrees dat misschien sommigen van het christendom afvallig zouden worden, tegen God zich bezondigen en zichzelf diep rampzalig maken, dringt hem ertoe; want het geluk van allen lag hem na aan het hart. Zo diep als hij overtuigd was van de ontfermende liefde en de onbegrensde genade van God jegens de berouwhebbende en zich bekerende zondaar, even diep was hij overtuigd van Gods vlekkeloze heiligheid en onkreukbare rechtvaardigheid jegens de hardnekkige overtreder van Zijn geboden. Zoals hij die liefde en genade in al haar grootheid en trouw had geroemd, zo predikt hij ook met luide stem deze heiligheid en rechtvaardigheid. Zo min als de gelovige aan zijn zaligheid mocht twijfelen, evenmin mocht de ongelovige die de Heere verliet, zich met zijn zaligheid vleien. Hij spreekt en dit moeten wij wel in het oog houden, van mensen die de kennis van de waarheid ontvangen hebben, aan wie het evangelie van de zaligheid is verkondigd, die het hebben aangenomen, die door het bloed van het Nieuwe Verbond zijn geheiligd, op en in wie de Geest van de genade heeft gewerkt, maar die echter van Christus en het christendom weer afvallen, de Zoon van God als met voeten vertreden, het bloed van het Nieuwe Verbond onrein achten, de Geest van de genade smaadheid aandoen, tegen beter weten in zondigen en hierin tot het einde volharden; en hij toont zijn lezers zo krachtig mogelijk wat een verschrikkelijk lot zulke mensen staat te wachten. Geen offer blijft er meer over voor hun zonden, maar de ergste straf zal hun deel zijn.

32. Maar denk aan de dagen van weleer, toen gij, na verlicht te zijn, nadat gij tot erkenning van de waarheid (vs. 26) zijt gekomen en tot Christus bekeerd zijt (hoofdstuk 6: 4v.), veel strijd en lijden hebt verdragen (Luk. 6: 22v.).

33. Hetzij als gij door smaadheden, die gij om de naam van Christus hebt geleden en door verdrukkingen, die men u door lijfstraffen en beroving van goederen heeft aangedaan, een schouwspel geworden zijt (1 Kor. 4: 9 Hand. 12: 1vv.); hetzij als gij meeleed met degenen die zo behandeld werden (1 Kor. 12: 26 MATTHEUS. 25: 35vv.).

34. Want gij hebt ook met mijn boeien, (volgens de lezing die zonder twijfel de oorspronkelijke en beste is, staat in de grondtekst "met de gebondenen, " de gevangenen (hoofdstuk 13: 3 Hand. 9: 2, 21; 22: 5) medelijden gehad. Gij hebt dat getoond door bezoek en toespraak en ondersteuning tot verzachting van de nood en de door van uw goederen, als men u geldstraffen oplegde of u uw bezitting ontnam, hebt gij met blijdschap (Kol. 1: 11) aanvaard, omdat gij wist dat gij een schat hebt in uzelf, die geen menselijke macht u kan ontrukken, een beter en blijvend goed in de hemelen, want voor u wordt de onvergankelijke en onbevleete en onverwelkelijke erfenis bewaard (1 Petrus 1: 4 MATTHEUS. 19: 29).

Evenals in hoofdstuk 6: 9vv. keert de schrijver ook hier van de grootste ernst van de bedreiging terug tot vriendelijke waardering. Hij doet het daar zo dat hij zich, terwijl hij betere dingen van hen verwacht, op Gods gerechtigheid verlaat, die hun werkdadige liefde jegens de belijders van Zijn naam niet zal vergeten. Hij doet het hier op een manier dat hij henzelf dringt te denken aan de tijd dat zij zich na hun bekering aan al de moeilijkheden, die die ten gevolge had, met een blijdschap hebben onderworpen, die zij toch nu niet zullen wegwerpen in plaats van op het loon ervan te wachten.

Het feit dat nog vóór het begin van de Joodse oorlog van de oversten van de Joden een zware stelselmatige vervolging tegen de christenen van Palestina uitging, staat volkomen vast, al was er ook geen ander getuigenis voor dan de brief aan de Hebreëën. Maar er zijn daaromtrent nadere berichten en wel in het volkomen geloofwaardige bericht van Josephus aan het begin van het laatste boek van zijn archeologie 1Ch 25: 7. Festus, de procurator "Uit 2: 20 stierf na nauwelijks twee jaar zijn ambt in de provincie te hebben bekleed in het begin van het jaar 62 n. Chr. (Deel 6. Aanh. II d. 2). Nero, zo verhaalt Josephus, zond op het bericht van diens dood Albinus als stadhouder naar Judea; maar de hogepriester Ananus de Jongere (Annas II), die een bij uitstek vermetel karakter had en bij de sadduceese partij hoorde, die zich boven alle Judeeërs door een wreed gericht onderscheidde, greep de gelegenheid van het interregnum aan, terwijl Albinus nog op weg was en verzamelde een sanhedrin van rechters. Hij bracht enigen voor hen met de aanklacht van wetsovertreding en gaf ze (nadat het sanhedrin het doodvonnis had uitgesproken) aan de straf van de steniging over. Doch juist de meest onpartijdige mannen van de stad, zij die tevens zelf nauwgezet waren in het waarnemen van de wet, keurden dit ten sterkste af; zij zonden aan koning Agrippa II heimelijk het verzoek dat hij Ananus schriftelijk tot ophouden zou aanmanen. Ook trokken enigen Albinus tegemoet, terwijl hij van Alexandrië daarheen reisde en stelden hem voor dat hij Ananus niet zou toelaten, zonder zijn toestemming, zo'n gericht te houden (Joh. 18: 31). De stadhouder zond daarop aan Ananus een brief vol ontevredenheid, waarin hij dreigde van hem rekenschap te zullen eisen. De koning Agrippa (aan wie het recht tot aanstellen en afzetten van de hogepriester toekwam) zette hem af, nadat hij drie maanden het hogepriesterschap had waargenomen. Dit is het bericht van Josephus, doch zonder vermelding van Jakobus onder de terdoodgebrachten (Aanh. II: b, 3). Zo zijn dan zonder twijfel toen (de schrijver verwijst waarschijnlijk naar die periode met de woorden "denkt aan de dagen van weleer enz.) enigen als martelaars gevallen; maar daarmee was het lijden van de christenen niet beëindigd. Het sanhedrin kon verder geen doodstraffen meer volbrengen; doch terwijl het recht over leven en dood ontnomen was, bleef nog de geestelijke macht over. De hoge raad kon zonder door de Romeinse stadhouders bemoeilijkt te worden, maatregelen nemen en die onder de volgende hogepriesters handhaven, die voor de christenen van Palestina zeer smartelijk, ja zeker voor velen van hen een vreselijke slag waren. Zij konden de toegang tot de tempel en zijn godsdienst weigeren en hun opleggen om of Christus te lasteren of als uitgestotenen en vervloekten alle gemeenschap met het "heilige volk van God" te mijden en aan deze maatregel kon, al was het niet door de doodstraf, toch door andere verdrukkingen van allerlei aard nadruk worden bijgezet.

35. Werpt dan gij, die tevoren zoveel standvastigheid in het geloof hebt getoond, uw vrijmoedigheid niet weg, die een ruime vergelding staat te wachten, daar het beter en blijvend goed in de hemel, waarvoor gij het ontroven van de aardse goederen met vreugde hebt gedragen, u zeker ten deel zal vallen.

36. a) Want gij hebt, als dat werkelijk zal geschieden, volharding nodig, opdat gij door de wil van God te doen, hetgeen een trouw volharden tot het einde van u eist, (hoofdst. 13: 21 MATTHEUS. 24: 13), de belofte, de beloofde eeuwige erfenis (hoofdstuk 9: 15) mag wegdragen.

a) Luk. 21: 19

37. Maar ons geduld zal niet al te lang op de proef worden gesteld. a) Want "nog een zeer korte tijd" zo wordt bij de profeet gezegd (Jes. 26: 10v. Habakuk. 2: 3) "en Hij die komt, zal

er zijn en niet meer dralen" en dit zullen wij zeker vervuld zien (Matth. 26: 64 Openbaring 6: 15vv.).

a) Hagg. 2: 7; 1 Petrus 1: 6; 5: 10

38. "Maar, " zo wordt vervolgens in Habakuk. 2: 4 gezegd, "de rechtvaardige zal uit geloof leven" (Rom. 1: 17 Gal. 3: 11) en verder zegt de Heere op deze plaats, om die op vrije wijze naar onze behoefte toe te passen Heb 10: 17, "als iemand zich onttrekt, mijn ziel heeft in hem geen behagen, maar Ik zal hem aan het welverdiende verderf prijs geven.

Zonder twijfel wilde de schrijver met hetgeen hij in vs. 37v. heeft gezegd erop wijzen dat het gericht over Jeruzalem naderde, waaruit alleen het geloof kon redden. Hij spreekt deze gedachte uit met de woorden waarmee eens de profeet Habakuk van het toenmalig gericht door de Chaldeeën gesproken had, zodat hij deze woorden niet zozeer citeert, maar op een analoog geval toepast. De woorden bij de profeet had reeds de Griekse vertaling van de Septuaginta zo opgevat dat in plaats van trotseren, bevreesdheid werd vertaald en in plaats van "zijn ziel" "mijn ziel", waardoor een heel andere zin wordt verkregen. Maar juist zo was de gedachte voor het doel van de schrijver dubbel gepast en daar hij de tekst niet tot een bewijsvoering aanvoert, maar zich alleen van de woorden bedient om tot het hart van zijn lezers te spreken, kon hij zeker zonder bedenking de voor hen geldende Septuaginta volgen.

Door de uitdrukking "zich onttrekken" wordt de afval op bijzondere wijze voorgesteld; hiermee wordt namelijk het passieve van het ongeloof getekend. Het ongeloof, waarin het wezen ligt van de afval, bestaat veel minder in enige daad of reeks van daden, dan in een afwezigheid van daden, in een niet meer werken, niet meer streven naar het doel ons voorgesteld. Het is een zich onttrekken aan zijn bestemming, een loslaten van de levende God, een zich overgeven aan de stroom van de wereld. Wie zo God loslaat en daardoor goddeloos wordt, die kan ook Gods hulp en bijstand niet meer verwachten; zoals hij geen behagen heeft in God, zo heeft God geen behagen in hem. Mijn ziele, zegt de Heer, heeft in hem geen behagen. Daarom ondervindt hij ook niet het welbehagen van God, kent Zijn vrede en de zaligheid van Zijn gemeenschap niet. Hij keert zo van lieverlee terug onder de toorn en het oordeel van God en het laatste van die mens is erger dan het eerste.

39. Maar wij, broeders, (vs. 19) behoren niet tot degenen die zich onttrekken ten verderve, maar tot degenen die geloven tot behoud van hun ziel (Tob. 2: 17v. 1 Thessalonicenzen. 5: 6vv. en "Heb 12: 24.

Zoals de schrijver nu reeds twee maal (vs. 32vv. 6: 9vv.) van sombere klacht en bedreiging tot lof en hoop is overgegaan om de verschrikten te bemoedigen en de wankelenden te bevestigen, zo versterkt hij ook hier, nadat hij met de woorden "als iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen" op profetische toon weer een vermaning tot de lezers gericht heeft, als een wijs zielverzorger hun zacht christelijk gevoel, door zichzelf met hen te verenigen en gemeenschappelijk met hen aan het gevaar het hoofd te bieden.

Het gevoel van hetgeen men zelf is, dat hem vervult en dat hij ook in zijn lezers wil opwekken, is geen ander dan dit, dat de gelovigen in Christus mensen zijn tot wie in de hierbij behorende, maar zeker meestal niet goed begrepen tekst Jes. 66: 1-12 de woorden van vs. 5 en 6 gericht zijn: "Hooft het woord van de Heere, gij die voor Zijn woord beeft, enz. "

HOOFDSTUK 11

OVER HET ZALIGMAKEND GELOOF

Aan de toespraak in het vorige gedeelte sluit zich onmiddellijk het tweede, paranetische of vermanende gedeelte aan. In het eerste of dogmatische gedeelte was het doel van de schrijver in zijn lezers het besluit levend en werkzaam te maken: "wij behoren niet tot degenen die zich onttrekken ten verderve. " Nu wil hij ook het tweede "maar tot degenen die geloven tot behoud van de ziel" doen kennen en voelen als het doel, dat hun altijd voor ogen moet staan. Zoals toch de zaken nu staan in de tijd waarin hij schrijft, is het voor de christenen te Jeruzalem niet genoeg dat zij niet afvallig worden tot het Jodendom en hun christelijke staat tegenover de bestrijdingen, waardoor zij getroffen worden, met beslistheid vasthouden; integendeel staat nu reeds het uur voor de deur waarin moet worden gewaakt om niet met het ongelovige volk van de Joden verdoemd te worden, maar de ziel te redden, van Jeruzalem uit te gaan en te wijken van de stad die onrein is geworden en aan het verderf gewijd. Pas in hoofdstuk 13: 13v. Heb zal hij hun deze noodzaak op het hart drukken; maar eerst, dat weet hij in zijn pastorale wijsheid zeer goed, moet hij hun harten beter vertrouwd maken met die gedachte, waarvan de uitvoering nu nog niet moet plaatshebben, maar pas als het door de Heere zelf aangegeven teken (Luk. 21: 20v.) zal worden gezien.

I. Vs. 1-40. Was door de schrijver verklaard, "wij behoren tot degenen die geloven tot behoud van de ziel, " nu gaat hij de hele heilige geschiedenis van het Oude Testament door en voegt er ook de roemrijke tijd van de strijd van de Makkabeeën bij. Hij wijst in de voorbeelden van de vaders aan, wat de aard is van degenen die geloven en hun ziel redden. Tot aan de tijd van de intocht van de kinderen van Israël in het beloofde land doet hij dit chronologisch en redelijk gedetailleerd, vervolgens beschrijft hij alles samenvattend in een kort overzicht en kan wat in de tijd van de Makkabeeën van geloofsdaden is voorgekomen, mede in dit overzicht opnemen, omdat deze tijd, hoewel die na de in de Heilige Schrift beschreven geschiedenis ligt, toch in het profetisch woord is voorzien en daardoor mede in de heilige geschiedenis begrepen is. Hoe echter alles wat de schrijver zegt erop is berekend dat de lezers in de moeiten en strijd die hun is overkomen, iets dergelijks leren zien als wat vanaf de oudste tijden de vrome vaders hebben moeten lijden en dat zij zich op een uittrekken uit het land, waaraan zij voor een tijd hun voorliefde gaven, moeten voorbereiden, hebben wij reeds in de Aanmerkingen bij Hand. 28: 31 Ac 28: 31 gezegd.

1. Het geloof nu, dat wij in het hart moeten dragen om onze ziel te behouden (hoofdstuk 10: 39) is een vaste grond van de dingen die men hoopt, alsof men ze reeds in handen had (vs. 6, 13vv.) en een bewijs van de zaken die men niet ziet, een gemoedstoestand waarbij men niet twijfelt, er zo vast van verzekerd is alsof men het zag met lichamelijke ogen.

2. Want doordat zij in zo'n geloof stonden, dat zeker geen geloof meer zijn zou als het niet datgene was wat zo-even gezegd is, hebben de ouden, de vaders, ten tijde van het Oude Testament (hoofdstuk 1: 1), door hetgeen de Schrift van hen vertelt, een getuigenis gekregen dat God in hen welbehagen had (hoofdstuk 10: 38) en zij de belofte beërven zouden (hoofdstuk 6: 12).

Het is duidelijk dat de schrijver het geloof niet alleen wil beschrijven naar zijn eigenschappen en openbaringen, maar hij wil zeggen waarin het wezen van het geloof bestaat; nu moet men om zijn definitie juist te beoordelen, twee zaken in aanmerking nemen. Men mag namelijk ten eerste niet onopgemerkt laten dat de schrijver niet het karakteristieke wezen van het

christelijk geloof wil voorstellen, maar alleen een geheel algemeen geloofsbegrip wil geven, dat evenzeer van toepassing is op het geloof door de vromen van het Oude Verbond en door de aartsvaders betoond, als op het geloof van de christenen. Vervolgens moet men opmerken dat de schrijver in het algemeen volgens het doel en het verband van onze tekst het geloof, geheel afgezien van een bepaald geloofsobject, wilde definiëren: het is de subjectieve kant van het geloof die hier wordt beschouwd. De schrijver wil alleen in zijn definitie voorstellen het geloof, zoals het te allen tijde en bij de meest onderscheiden inhoud van het geloof altijd gelijk blijft, de waarde, de zedelijk godsdienstige betekenis, de leven gevende aard van het geloof, in zoverre deze een bepaalde richting van het gemoed is. Hij had toch juist hiervoor (hoofdstuk 10: 35vv.) de lezers vermaand om vol vertrouwen vast te houden en geduld te oefenen en hen gewezen op het nabij zijnde van de wederkomst van Christus en op het loon dat zo'n gedrag in de vervulling van de belofte zal vinden. Hij deed dit, omdat zij onder het lijden, dat zij om hun geloof moesten dulden en bij de vertraging van de wederkomst van Christus, het wachten daarop moe en wankelmoedig waren geworden; het ontbrak hun dus aan de energie van het geloof. Niet over het geloofsobject, maar over de subjectieve verhouding tot het geloofsobject werd gesproken. Het wezen van het geloof moest dus alleen in zoverre worden bepaald, als dit een subjectieve verhouding is tot de geloofsobjecten en deze konden slechts zo algemeen mogelijk worden genoemd. In het voorgestelde begrip van geloof nu worden twee zaken genoemd: ten eerste, het is een vast vertrouwen op hetgeen nog wordt gehoopt; het brengt het toekomstige reeds in het bereik van de tegenwoordige innerlijke waarneming, zodat de gelovige het reeds uit de verte ziet, voelt en begroet (hoofdstuk 6: 5) en hierin een verzekering heeft omtrent de toekomstige verwezenlijking van hetgeen nu nog voorwerp van de hoop is. Maar ten tweede is het geloof een verzekering, die alle loochening, alle twijfel, alle onzekerheid buitensluit, ten opzichte van dingen, die niet gezien worden, voor zinnelijke waarneming afgesloten zijn, omdat zij tot het gebied van de bovenzinnelijke wereld behoren. De onzichtbare wereld zou voor ons in het geheel niet aanwezig zijn, als wij geen geloof hadden, wij zouden in dit geval alleen in de wereld van het zichtbare leven. Het geloof plaatst ons echter in de onzichtbare wereld; het opent niet alleen het innerlijk oog, waarvoor het onzichtbare evenzeer waar te nemen is als het zichtbare voor het lichamelijk oog, maar daarin is ook het gemoed voortdurend naar het onzichtbare gekeerd en het hart geopend voor de indrukken van die andere wereld.

Door vooraan te plaatsen "een vaste grond van de dingen, die men hoopt" wil de schrijver dit punt van zijn geloofsbegrip beschouwd hebben als het hoofdpunt dat hij vanaf hoofdstuk 10: 39 op het oog heeft: "Wij behoren niet tot degenen die zich onttrekken ten verderve", waarmee hij het schuwe, wankelmoedige, wantrouwende terugtrekken van God bedoeld, van Zijn belofte en van de beloofde goederen van het heil. Daarentegen is het tweede "maar tot degenen die geloven tot behoud van de ziel" in het tweede punt van het geloofsbegrip voorgesteld, "een bewijs van de zaken die men niet ziet", dat doordat het in de tweede plaats staat, nu ook in nadere betrekking komt tot het eerste in vs. 3 aangevoerde voorbeeld van de voorvaders, gedurende de hele tijd van het Oude Testament vanaf Adam tot aan de Makkabese geloofshelden en bloedgetuigen, die in hun trouw bij geringere genademiddelen de navolgingswaardige voorbeelden zijn voor het jongere geslacht.

Het geloof waarvan hier gesproken wordt, is niet een eenvoudig zedelijke deugd, die een aanhangsel is van de wet, noch slechts een toestemming aan enig geopenbaard, verkondigd en in het evangelie bevestigd ding, noch een wonderwerkend geloof, noch een kale belijdenis van het geloof, die soms slechts voor een tijd is, noch het woord of de leer van het geloof, maar dat geloof, waarvan in het voorgaand hoofddeel is gesproken, waardoor de rechtvaardige leeft en waaraan de zaligheid van de ziel is verbonden; en hier is niet zozeer

bedoeld enig bijzonder deel of uitwerking van het geloof, als wel dat geloof in het algemeen, dat zich uitstrekt tot de verscheidene beloften en zegeningen van de genade en dan wordt hier nog wel allerbijzonderst bedoeld op het geloof van de heiligen van het Oude Verbond, hoewel dit ten aanzien van de natuur, voorwerp en maaksel hetzelfde is als het geloof van de heiligen van het Nieuwe Verbond; dit geloof nu is een vaste en zekere overtuiging van de macht, trouw en liefde van God in Christus en van belang en aandeel daarin en in alle bijzondere zegeningen te hebben.

Geen voor waar houden, geen ijdel wensen, geen op goed geloof aannemen, zoals men zegt, is het geloof. Het geloof staat niet tegenover het weten; het geloof is geen ziekelijke, vreesachtige gemoedsstemming, zonder nadenken, noch oordeel, geen lichtgelovigheid. Het geloof is een vaste grond, de kracht van dat bewijs. Voor twee gevaren moet men hier opletten. Het eerste bestaat erin om die vastheid en die kracht afhankelijk te stellen van enige aandoening of stemming van het gemoed van hem die gelooft. Dit zou juist alle objectiviteit en daarmee alle waarheid aan het geloof ontnemen. Het subjectieve verzekerd zijn is nog geen zekerheid. Dan zouden juist de onkritische geesten, ja, de hartstochtelijke gemoederen de meest gelovigen zijn onder de mensen. De hartstocht toch laat geen twijfelen, geen wikken en wegen van redenen toe. Hij is voortvarend en blind. Dan zou de heftigheid van de gemoedsbeweging de zekerste waarborg zijn voor de vastheid van het geloof. De twijfel kan meer bestanddelen van geloof bevatten dan zo'n verzekerdheid. Zullen de dingen die men niet ziet maar hoopt, in ons een vaste grond verkrijgen en kracht van bewijs ontvangen, dan moeten zij buiten ons geopenbaard zijn. Dit is de wet van de menselijke natuur, dat de enkele mens zijn vastheid moet ontlenen aan hetgeen buiten hem aanwezig is en zijn plaats moet erkennen in de harmonie van het geheel. De waarheid moet gezien worden, zal zij geloofd worden. De zintuigelijke wereld is hier als altijd toonbeeld en afschaduwing van de niet-zintuigelijke, zoals de zichtbare wereld niet kan worden waargenomen door ijdele bespiegeling van de waarnemende organen, geen wereld is van verbeelding, van schijn, zoals het lichamelijke oog om te zien, behoefte heeft aan een wereld die gezien kan worden, zo is het ook met de onzichtbare wereld. Ook zij moet kunnen gezien worden, d. i. waargenomen met organen, die haar kunnen waarnemen. Het zielsoog moet, als het zich ontsluit, een wereld vinden waarop het kan rusten, anders ziet het niet, ja wordt het zelfs niet ontsloten. In één woord: de onzichtbare wereld moet geopenbaard zijn om te kunnen worden geloofd; openbaring is de noodzakelijke voorwaarde van geloof. Daartoe is de zichtbare wereld op zich zelf niet voldoende. Is ook de onzichtbare wereld niet afgescheiden van de zichtbare, ja nog veel meer haar grond en haar wezen, die grond moet op enige wijze te voorschijn komen, als men hier in de zichtbare wereld de onzichtbare wil leren kennen. En vanwege het verband tussen het lichamelijke oog en het zielsoog, de zintuigen en de geestvermogens, een verband vereist door de eenheid van de menselijke natuur en zo noodzakelijk dat de zintuigen zonder de werkzaamheid van de geestvermogens in de geordende natuur niets dan verwarde beelden en onsamenhangende lijnen en kleuren zouden waarnemen en wederkerig de geestvermogens zonder de zintuigen slechts zichzelf zouden verteren en uiteindelijk wegsterven; vanwege dit verband moest ook in de uiterlijke wereld het onzichtbare zich in het zichtbare openbaren, daarin als het ware zijn uitstekende punten hebben, zoals in het menselijk lichaam het innerlijkste en meest onstoffelijke orgaan, het zenuwstelsel, zich tot de oppervlakte van de huid uitstrekt en daardoor met de uiterlijke wereld in verband staat. De volheid van de godheid, die de volheid is van de onzichtbare wereld, moet lichamenlijk geopenbaard zijn. Maar, zo noodzakelijk als het is voor het verkrijgen van een vaste grond en een bewijs van de zaken die men niet ziet maar hoopt, dat zij geopenbaard zijn aan de mens buiten hem, niet minder noodzakelijk is het dat zij geopenbaard worden in hem, met andere woorden dat er aansluiting plaats vindt tussen de mens en de dingen die hem geopenbaard worden. Ja, die

aansluiting is het geloof. Zekerheid kan voor de mens niet aanwezig zijn alleen doordat de dingen zelf aanwezig zijn. Zolang hij zelf buiten die dingen staat, bestaan zij voor hem niet, heeft hij zelf geen zekerheid. Zekerheid toch, hoewel zij niet kan verkregen worden zonder openbaring van buiten, is zelf iets innerlijks. De vaste grond moet in de mens gelegd worden; het bewijs moet voor hem van kracht zijn: welke zekerheid zouden wij bezitten, wat zou ons bewezen zijn, indien de volheid van de godheid geheel lichamelijk in Jezus Christus geopenbaard was, maar het ons ten ene male aan middelen ontbrak om de openbaring te erkennen, aan organen om die volheid van de godheid waar te nemen en te ontvangen? Hier nu bestaat een tweede klip, waarop zeer velen stranden. In hun ijver voor de objectieve waarheid, voor de openbaring en haar geschiedenis, vergeten zij geheel dat de openbaring buiten ons blijft, ja, dat wij haar niet kennen, dat wij slechts haar formules, de leerstukken, maar niet haar wezen bezitten, zolang ons eigen wezen niet in haar woont, zolang wij ons niet op zo'n manier met haar vereenzelvigd hebben dat wij zelf als het ware een deel van haar geworden zijn. Christus blijft buiten ons zolang Zijn geest niet onze geest geworden is en Hij niet door het geloof, waardoor wij ons bij Hem aansluiten, in onze harten woont. Zo kan er een ijveren voor Zijn titels en waardigheden ontstaan, een blinde, slaafse onderwerping aan de geloofsuitdrukking van de kerk die Hem belijdt, een angstig en tegelijk dweepziek vasthouden aan het onbegrepene als zodanig, ja een verkleinen en verachten van alle natuurlijke vermogens van de menselijke natuur, van de menselijke natuur zelf, die men, de zonde van de natuur verwarrend met die natuur, voor louter duivels houdt en een onwillekeurige lastering van het scheppingswerk van het menselijke als zodanig. Groot, ontzaglijk groot is het gevaar van deze dwaling; zij plaatst ons buiten de Heer. Zij doet ons, voor een verborgen en niet geopenbaarde goddelijke natuur in Hem die men als leerstuk belijdt, zijn mensheid, waarin Zich die godheid openbaart, geheel miskennen en voor iets overtolligs houden, hoogstens alleen noodzakelijk voor het moment van het plaatsvervangend lijden en sterven. Dat er op die wijze geen vaste grond kan ontstaan van de dingen die men hoopt, geen bewijs van de zaken die men niet ziet, blijkt voldoende uit de voortdurende vrees die het geloofsleven, als het al zo genoemd mag worden, van hen kenmerkt, die in die dwaling gevangen zijn. Het is aan hun ijveren te merken dat in hun ogen het Godsrijk altijd het gevaar loopt te vergaan, de Heilige Geest altijd nog moet uitgestort worden; en dat zonder dit jagen en ijveren miljoenen zielen gevaar lopen te vergaan. Zo zoeken zij de zekerheid die zij missen en schitterende opwekkingen en geestelijke prikkelingen en altijd vernieuwde en toch altijd onbevredigende aandoeningen en schokken. De vaste grond die zij menen te bezitten en toch altijd zoeken, wordt op veel dieper, maar ook veel eenvoudiger, veel natuurlijker weg gevonden, het bewijs dat te verkrijgen is, doet dan geen vermogen van de menselijke natuur geweld aan. Integendeel, het wekt die juist op en verlevendigt ze. Dat bewijs wordt verkregen, die vaste grond wordt gevonden door eenvoudig de gegeven openbaring op zich te laten werken. Er is in de persoon van de Heere een voor allen openstaande, voor allen waarneembare kant. Het licht van die zon komt tot onze duisternis in duizend schakeringen van licht, vanaf de eerste grauwe morgenschemering tot de volle middagklaarheid. Het leven van de Heere heeft een uiterlijke zijde, die voor de minst ontvankelijken bevattelijk is en die, als men zich daarbij aansluit, de weg opent tot de meest verborgen geesten. Onze vatbaarheid om die uiterlijke zijde waar te nemen, maakt onze verantwoordelijkheid uit. Immers om haar niet waar te nemen, om ongevoelig te zijn voor de indruk van verhevenheid, heiligheid, liefde, die van het beeld van Christus uitgaat, moet men niet eenvoudig passief blijven, maar integendeel zijn eigen natuur geweld aandoen, zijn zedelijke zin verstompen, zijn geweten toeschroeien. Door nu het beeld van de Christus op zich te laten werken en de indrukken van vrees, van hoop, van beschaming, van bemoediging, de openbaring van het geestelijke leven door dat beeld gewekt als openbaringen van God te beschouwen en aan te nemen, wordt de vaste grond van de dingen die men hoopt in ons

gelegd en het bewijs van de zaken die men niet ziet door ons verkregen. Dit is de enige weg tot het verkrijgen van een verzekerdheid van het geloof die evenmin afhankelijk is van onze veranderlijke stemmingen en aandoeningen als van de altijd wankelende verstandelijke bewijzen.

Het geloof is het aanschouwen van het verborgene en geeft van het ongeziene een zekerheid, zoals wij die van het zichtbare hebben. Wat daarom onwezenlijk schijnt, omdat het nog in de hoop ligt, dat verkrijgt wezen en bestaan door het geloof of veelmeer, het verkrijgt daardoor geen bestaan, maar het geloof zelf is er het bestaan van. Zo is de opstanding nog niet aanwezig, maar het geloof geeft haar bestaan in onze ziel. De onzichtbare hemelse heilgoederen, die naar de werkelijkheid nog niet aanwezig zijn, bestaan reeds in ons door het geloof en het geloof is hun bestaan in ons, zo spreekt Hugo van St. Victor.

De voorwerpen van het geloof zijn dingen die men niet ziet, hetzij zij in het verleden liggen, zoals de schepping van de wereld, waarvan de schrijver in het derde vers zal spreken, hetzij zij toekomstig zijn, zoals de vervulling van de beloften, door God aan de gelovigen gegeven. Dit laatste komt hier vooral in aanmerking. Daarom spreekt de schrijver eerst van dingen die men hoopt, aangezien dit in het bijzonder voorwerpen van het geloof zijn. De dingen die men gelooft, zijn dus niet tegenwoordig, noch vallen onder het bereik van ons lichamelijk oog. Zij zijn afwezig en onzichtbaar. Zij betreffen gebeurtenissen die vóór ons geschied zijn, die wij niet aanschouwd, niet bijgewoond hebben en heilgoederen die wij hopen te bezitten, maar die wij nog niet genieten. En hoe verhoudt het geloof zich ten opzichte van deze voorwerpen? Het is, zegt onze schrijver, een zeker vertrouwen op hetgeen men hoopt en een vaste overtuiging aangaande de zaken die men niet ziet. Dat is de aard van het geloof in het algemeen, dat de aard van het godsdienstige geloof in het bijzonder. Wie gelooft, twijfelt dus niet aan de waarheid van hetgeen voorwerp van zijn geloof is, al ziet hij het niet, maar houdt zich van die waarheid zó volkomen overtuigd, alsof hij het met zijn ogen aanschouwde. Hij twijfelt niet aan de vervulling van zijn hoop, maar verwacht met vast vertrouwen dat hij het goed, waarop hij hoopt, zeker zal verkrijgen. Geloven en weten staan dus niet tegenover elkaar. Nee, het geloof, het godsdienstige geloof, want hiervan spreekt de schrijver in het bijzonder, is ook een weten, een zeker weten, waardoor wij voor waar houden wat ons van Godswege geopenbaard is en de vervulling van zijn beloften met zekerheid verwachten en het verschilt van het weten dat door ervaring en redenering wordt verkregen alleen hierin dat het niet rust op het getuigenis van feilbare mensen, maar van de waarachtige God, die niet liegen, niet ontrouw worden kan. Dat geloof hadden de Hebreeuwse christenen nodig om staande te blijven te midden van de verzoeking, die hen tot afval trachtten te bewegen. Als dat geloof in hen woonde, dan zouden zij niet wankelen, noch bezwijken. Het zou hun moed en kracht schenken om niet te letten op de dingen die men ziet, maar die men niet ziet, om aan God en Zijn beloften vast te houden, om over het leed dat hen om hun belijdenis van de Heere drukte, heen te zien en zich op de kroon van de overwinning, op de grote vergelding van het loon te richten en aan de Heere trouw te blijven tot het einde.

3. Door het geloof verstaan wij in onze geest a) dat de wereld in haar hele omvang met al wat op haar is (hoofdstuk 1: 2) door het woord van God is toebereid, in de vorm en toestand gebracht is waarin zij zich nu bevindt, b) zodat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden (2 Makk. 7: 28, niet uit reeds aanwezige kiemen of bestanddelen als het ware vanzelf zijn ontwikkeld, zoals wij nu uit reeds aanwezige dieren, planten enz. weer nieuwe te voorschijn zien treden, maar uit het niets door het Woord van Gods almacht tot aanzijn zijn geroepen (Gen. 1: 1-31).

a) Gen. 1: 1 Ps. 33: 6 Joh. 1: 10 Efez. 3: 9 Kol. 1: 16 b) Rom. 4: 17

De schrijver wil door voorbeelden ophelderen wat geloof is en wat het uitwerkt; nu zou hij de eerste mensen met hun geloof aan het hoofd hebben kunnen stellen, maar het is toch bezwaarlijk dat Adam en Eva, de bewerkers van de zonde en van de dood, ons als voorbeelden van het geloof worden voorgehouden; bovendien gaat die zaak waaraan het geloof van de eerste mensen verbonden is, de schepping, de mensen van alle tijden evenzeer aan. Daarom spreekt hij geheel algemeen: "door het geloof verstaan wij dat de wereld door het woord van God is toebereid. " Kan men ook niet zonder geloof, alleen met het verstand, tot de leer van de schepping komen? Beter "een ieder huis wordt door iemand gebouwd; maar Hij die dit alles gebouwd heeft, is God" (hoofdstuk 3: 4). Maar wat het verstand uit zichzelf omtrent de schepping kan hebben en wat het geloof "verstaat" is toch wezenlijk verschillend. Het geloof verstaat dat God door Zijn woord de wereld geschapen heeft; het erkent God als de levende, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er. Het geloof is het realiseren wat een machtig iets Gods Woord is. Het is één en hetzelfde Woord waaruit en waardoor het geloof dagelijks leert en door middel waarvan God de wereld heeft geschapen. Het verstand ziet slechte één wereld, het geloof verstaat iets van de "werelden". Het weet van een tegenwoordige wereld, die ons omgeeft en van een toekomstige wereld, die ons wacht, maar de ene wereld is zowel als de andere sedert de schepping gereed. Vele verstandige mensen in de oudheid wilden van God de Wereldschepper graag slechts een bouwmeester van de wereld maken; evenals een metselaar, wanneer hij een huis bereidt, kalk, hout en stenen vindt, zo meenden zij, was er reeds, toen God de wereld bereidde, iets aanwezig, dat noemden zij de materie. Maar niets daarvan! Toen God de wereld schiep, was er niets buiten God, noch iets zichtbaars, noch iets onzichtbaars; toen werd gezegd: "er zij" en het werd. Zo is de wereld ontstaan dat verstaat het geloof.

Reeds het allereerste dat de Heilige Schrift bericht, is iets dat alleen voor het geloof duidelijk is, want de oorzaak van het ontstaan van de zichtbare wereld ligt niet in, maar boven haar, de wereld heeft haar bestaan te danken aan het onzichtbare scheppende Woord van God. En zo blijkt dan ook reeds hier het wezen van het geloof als zodanig dat het een niet twijfelen is aan de zaken die men niet ziet.

In de grondtekst staat waar hier "wereld" vertaald is, een meervoudig woord, zodat wij hier zouden kunnen denken aan de hemel met zijn engelen, aan al de hemelbollen, aan alle delen van onze aardbol. Er staat hier niet het woord "kosmos", dat gewoonlijk voor "wereld" wordt gebruikt. Aiones, het meervoud van aion, is afgeleid (Arist. coel. t. 16) van aien oon, d. i. "altijd zijnde" en komt bij de klassieken voor in de betekenis van "tijd, leven, lange tijd, eeuwigheid", nooit in de betekenis van "wereld". Het is dan ook in onze Bijbel in de regel weergegeven door "eeuwen", zoals in 1 Tim. 1: 17 "de Koning nu van de eeuwen" en 1 Kor. 10: 11 "waarop de tijden van de eeuwen gekomen zijn". Met het woord "wereld" is het woord aiones vertaald: 1 Kor. 2: 7 en Hebr. 1: 2; ; het enkelvoud wordt gebruikt op meerdere plaatsen, waar het evengoed door "tijd" of "eeuw" zou kunnen worden vertaald. Met dat woord vertaalt de Septuaginta het Hebreeuwse Olaam, dat alleen in Ps. 73: 19 door "wereld" wordt vertaald, maar ook daar beter door "tijd" zou zijn vertaald. Naar onze mening had de letterlijke vertaling overal moeten gevolgd zijn en betekent dit woord "tijden" of "eeuwen". Vóór de schepping was er geen tijd, eens zal die volgens Openbaring 10: 6 ook niet meer zijn. Nu wil de apostel zeggen dat die tijd met al wat daarin bestaat en geschiedt, al de eeuwen met wat ze te zien en te ondervinden gaven en zullen geven, geschapen zijn door het Woord van God. Daarom staat er ook niet het gewone woord voor "scheppen", maar katartitsein, dat "inrichten, in orde brengen, toerusten, regeren" betekent en vertaald is in 1 Kor. 1: 10 door

"samenvoegen", in 2 Kor. 13: 11 door "volmaken" en in Gal. 6: 1 door "terechtbrengen" enz. Wij zouden vertalen "door het geloof verstaan wij dat de eeuwen door het woord van God geregeld zijn" enz.

Door dit te verstaan, door dit in te zien, staat deze Joodse tentenmaker uit Tarsus, of die andere geheel onbekende Israëliet, hoger dan de verlichtste van zijn tijdgenoten uit de heidenen, die zelfs niet komen kunnen tot de veronderstelling van hetgeen voor hem bewezen is; die slechts kunnen hopen wat bij hem vast staat op de onomstotelijke grond van het geloof. Nee, deze schrijver droomt niet van een eeuwige stof, waaruit zich in oneindige cirkelgang van oorzaak en werking, al wat is en aanzijn heeft zou ontwikkeld hebben; hij beuzelt niet van een God die niets meer of niets anders is dan de hoogste voorbereidingskracht, het toevallig aanvangs- en uitgangspunt van al het sindsdien geworden; of op zijn hoogst Schikker en Vervormer van een vóór of met hem bestaande blinde, vormloze chaos; hij kent een God die dit alles gebouwd heeft, Hebr. 3: 3 ; een Almachtige, die al wat is te voorschijn geroepen heeft door het Woord (d. i. de uitgang) van Zijn wils; een Schepper, die het heelal uit niet, dat is uit niets stoffelijks geschapen heeft; bij wiens onzichtbare, bij wiens vrije kracht en goddelijkheid de mogelijkheid en de oorzaak van al het bestaande berustte. Voor hem is de wereld geen raadsel of reeks van raadselen, maar een wonder en samenstel van wonderen; een schepping, een schoon geheel vol onschatbare godsgedachten, waarvan voor hem de sommen machtig veel en ontelbaar zijn, Ps. 139: 17 De hemelen vertellen hem de eer van deze God en het uitspansel verkondigt hem het werk van Zijn handen, Ps. 19 Als hij zijn ogen omhoog heft, ziet hij wie deze dingen geschapen heeft, Hij die ze allen bij name roept vanwege de grootheid van Zijn krachten en er niet één mist, omdat Hij sterk van vermogen is, Jes. 40 Trouwens, deze heilige schrijver behoort tot een volk, waartoe reeds vijftien eeuwen eerder van godswege gezegd was: in het begin schiep God de hemel en de aarde. Hoe verheven door zijn eenvoud, hoe groots door zijn kalmte en in de onnavolgbare samenstemming van deze eigenschappen het onmiskenbaar kenmerk van zijn goddelijke oorsprong in zich dragend, is het bericht, is het verhaal van de schepping op de eerste bladzijde van de Heilige Schrift! Met welke grote trekken is alles getekend, omdat het alles door Gods ogen gezien is; in welke eenvoudige taal is alles uitgedrukt, omdat het voor menselijke verstanden is geschreven. Voorop, met een enkele pennenstreek, als een lichtstraal uit de hemel, de beantwoording van de grote verbijsterende wereldvraag, de vermelding van de ontzettende wonderdaad van de Almachtige, waarin alle verdere wonderen hun grond en sleutel hebben; maar zonder ophef en met zo weinig woorden alsof zij in het geheel niet wonderlijk was. Ook is zij niet wonderlijk in de Wonderlijke. In het begin schiep God de hemel en de aarde. Het is echter ook vergund een blik te slaan op dit grote werk en het te volgen in zijn majestueuze, melodische voortgang en trapsgewijze voltooiing. Hoe gaat het hier van woord tot woord, van kracht tot kracht, van heerlijkheid tot heerlijkheid, van liefde tot liefde! Van het grote tot het vele, van het vele tot de eenheid. Wij zien een woeste en lege aarde, door reusachtige watervloeden overspoeld, een ontzettende afgrond door dikke duisternis omgeven. Maar het wordt ons niet veroorloofd die met een andere dan heilige siddering te aanschouwen, want de Geest, wordt ons gezegd, de Geest van God zweeft in dit heilig donker over deze vloed; koesterend en levenwekkend vliegt Hij over de woeste en ledige aarde heen. Een stem wordt gehoord: er zij licht! En het licht is. Het schijnt uit de duisternis. Het is daar als haar schone en machtige tegenstelling. De aanvang en de mogelijkheid van de onafgebroken afwisseling van licht en duister, de voorwaarde en het middel tot alle verdere wording is gegeven. Hier is een rustpunt, een pauze, waarin de Schepper Zich in Zijn werk verblijdt en de eerste beurtwisseling van licht en duister plaats heeft. En nu zien wij achtereenvolgens en als op de maat van de gestelde tijden en ordeningen van God, het dunne doorzichtige luchtruim zich plaatsen tussen de stromen die beneden en de wolken die boven zijn, de bergen oprijzen, de

dalen dalen, de wateren een paal gesteld, die zij niet overschrijden zullen, de aarde zich met groen kruid bedekken, het geboomte zijn groene toppen omhoog heffen; heel het plantenrijk in zijn hogere en lagere verdiepingen daar; stralen van licht over hemelbollen verdeeld, waaraan de heerschappij over nacht en dag wordt toevertrouwd; de zon ontvlamd, de maan ontstoken, de sterren uitgestrooid. Nu wordt de stilte van de levenloze en van de onbezielde natuur afgebroken door het gezang, door het wiekgeklap van vogels in de lucht, door het gewemel van al wat zwemt in zeeën en in stromen. De Leviathan is geschapen en speelt in de diepte van de oceaan, waar hij ruimte genoeg heeft; en het musje, dat zonder de wil van zijn Schepper niet op aarde vallen zal, vliegt uit om voedsel te zoeken. Tenslotte bevolkt zich ook de vaste grond met zijn viervoetige bewoners, statig opgetreden of met vrolijke sprongen huppelend of nederig kruipend, aan de voet van wie? Van hem voor wie dit alles bereid is; van hem, wie dit alles dienen moet; van hem, die van dit alles zal kunnen genieten en zijn Schepper daarvoor danken mag. Nog is het wezen niet opgeroepen uit het stof, dat, keur en kroon van deze geschapen wereld, aan het hoofd van alle schepselen staan zal; dat zijn ogen zal opheffen naar deze hemel en laten rondgaan over deze aarde; dat in zijn blik alles vergaderen, in zijn geest alles opnemen, in zijn hart alles voelen zal en ook die God voelen, die zijn Schepper en de Schepper van alles is. Op hem schijnt de schepping te wachten, die zonder hem een wonderwerk zonder doel, een veelheid zonder eenheid wezen moet; en in het midden van deze wachtende schepping zien wij de Schepper stilstaan, Zich beraden en dat wezen scheppen naar Zijn beeld en naar Zijn gelijkenis. Maar wat doe ik, mijn lezers? Ik poog u de grootse inhoud van het scheppingsverhaal beter te doen beseffen, maar vergrijp mij tegelijkertijd aan zijn ontroerende eenvoud.

4. Door het geloof heeft Abel, volgens hetgeen ons in Gen. 4: 3-5 wordt verteld, een beter offer gebracht dan Kaïn, waardoor hij bij het offer zelf getuigenis gekregen heeft dat hij rechtvaardig was (MATTHEUS. 23: 35; 1 Joh. 3: 12, daar God over zijn gave getuigenis gaf en toonde dat Hij die aannam (Lev. 9: 24); en door dat geloof spreekt hij nog, nadat hij gestorven is, daar God van zijn bloed zei dat de stem ervan tot Hem van de aarde riep (Gen. 4: 10 Ps. 116: 15).

5. Door het geloof is Enoch, de zevende vanaf Adam (Judas 1: 14) weggenomen, van de aarde in de hemel opgenomen (Sir. 44: 16; 49: 16), opdat hij de dood niet zou zien, de bitterheid van de dood niet door hem zou worden ervaren; en hij werd niet meer gevonden onder degenen die hier beneden leven (Wijsh. 4: 10, omdat God hem weggenomen had, want vóór zijn wegneming, voordat nog in de Schrift daarvan sprake was, is van getuigd dat hij God behaagde, als van hem gezegd wordt dat hij een godzalig leven leidde en daarin volhardde (Gen. 5: 21vv.).

6. Maar zonder geloof is het onmogelijk God te behagen, zoals in het voorafgaande voorbeeld (vs. 4) uit Abels tegenpartij, uit Kaïn, blijkt. Want wie tot God komt, wie in aanbidding zich voor Hem stelt of met gaven en offers Hem nadert (hoofdstuk 10: 1 b), moet geloven dat Hij is, dat Hij niet slechts op ingebeelde wijze, maar werkelijk bestaat en dat Hij een beloner is van degenen die Hem zoeken, zodat Hij Zich ook door allen die naar Hem vragen (Hand. 15: 17 Rom. 3: 11), zal laten vinden en Zich hun God zal noemen.

Niet zonder moeilijkheid is het om de karakteristieke kentekenen van geloof, in vs. 1 Heb genoemd, aan te wijzen in hetgeen de schrijver in vs. 4 omtrent Abel zegt; zij liggen echter voor Abel en Enoch beide in wat vs. 6 zegt. Evenals dit vers zich aansluit bij hetgeen in vs. 5 van Gods welbehagen omtrent Enoch gezegd is, zo was in vs. 4 van een verzekering van het goddelijk welbehagen ook over Abel sprake (en het woord "zonder geloof is het onmogelijk

God te behagen" wijst in die negatieve verzekering onmiskenbaar terug op het "een beter offer dan Kaïn. Zonder twijfel moet dus de inhoud van vs. 6 voor beide, zowel voor Abel als voor Enoch gelden.

Het hoofdobject van het geloof in God was in de allervroegste tijd, waarin nog geen bepaalde beloften waren gegeven, bijv. voor Abel en Enoch, het zeker nog algemene en onbepaalde dat God bestaat en dat Hij een beloner is van degenen die Hem ernstig zoeken. Maar reeds dit nog geheel onontwikkeld geloof heeft iets tot voorwerp dat men "niet ziet" en iets dat men "hoopt". Het is een verzekerdheid omtrent het werkelijke en werkzame bestaan van de levende en persoonlijke, maar onzichtbare God, van Zijn neerbuigende liefde en vergeldende gerechtigheid, waarin Hij Zich niet onttrekt aan de mens die naar Hem verlangt. En het is ook een vertrouwen op hetgeen men hoopt, in zoverre het erop vertrouwt en bouwt dat de trouwe en rechtvaardige God de hoop van degenen die Hem willen naderen, niet beschamen zal, maar Zich laat vinden door degenen die Hem zoeken. Een meer bepaalde inhoud had verder reeds Noach's geloof, waarvan in het volgende vers sprake was en wel in de "goddelijke aanspraak" of in het godsbevel omtrent het naderend gericht van de zondvloed en in de daarmee verbonden belofte dat God een verbond met hem zou oprichten en hem en zijn gezin door de ark wilde redden.

7. Door het geloof heeft Noach God de eer gegeven, toen hij in trouwe gehoorzaamheid deed wat Deze hem had bevolen (Gen. 6: 22). Door goddelijke aanspraak vermaand en onderricht (hoofdstuk 8: 5 Luk. 2: 26) over de dingen die nog niet gezien werden, over de wateren van de zondvloed die zouden komen en alle vlees doen omkomen (Gen. 6: 13vv.) en bevreesd geworden, heeft hij de ark gebouwd tot behoud van zijn huisgezin. Door die ark, die zijn geloof openbaarde, heeft hij de wereld veroordeeld (MATTHEUS. 12: 41v.), de hele overige mensheid, die, zoals zij vroeger zich niet wilde laten vermanen door de Geest van God, nu ook met Zijn Woord spotte (2 Petrus 2: 5 MATTHEUS. 24: 37vv.). En zo is hij volgens het getuigenis dat de Schrift van hem geeft, wanneer die hem de rechtvaardige noemt (Gen. 7: 1 Ezechiël. 14: 14, 20 Sir. 44: 17 Wijsh. 10: 4 en 6), een erfgenaam van de rechtvaardigheid geworden, die naar het geloof is, de rechtvaardigheid die erin bestaat dat men in het geloof leeft en wandelt, spreekt en handelt en uiteindelijk er ook in sterft (vs. 13).

Wat een geheel ander iets is het geloof in de zin van de wereld en naar de bedoeling van de Heilige Schrift! Wat een geheel ander iets het geloof volgens de voorstellingen die de onwetendheid omtrent geestelijke en goddelijke zaken en de profaniteit zich zelf daarvan maken en in de wereld trachten te verbreiden en te bewaren en het geloof volgens de leer en voorstelling van Bijbel en geschiedenis! Horen wij de wereld, hoe zij over geloof denkt, spreekt en leert, dan is er in de wereld niets zo nietig, afgezaagd, zo zonder betekenis als geloof. Geloven en afstand doen van het gebruik maken van ons verstand tot het vinden van de waarheid is voor haar bijna van dezelfde betekenis. Geloven houdt zij voor niets anders dan voor een gedachteloos vasthouden aan overgeleverde meningen en leerstellingen, waarvoor men volstrekt geen gronden heeft. En dit onverstandig vasthouden aan zulke meningen en leerstellingen houdt zij voor het karakteristieke van gelovige mensen, die juist daarin een equivalent, een vergoeding menen te bezitten voor het gebrek aan alle verbetering en aan alle hogere voortreffelijkheid. Het is de duivel gelukt (en daarmee is hem veel gelukt) van datgene waarzonder het volstrekt onmogelijk is God te behagen en tot God te komen, van het geloof, zulke voorstellingen in de wereld bij ouden en jongen, bij aanzienlijken en geringen, bij geleerden en ongeleerden algemeen te maken, het ongeloof tot een erezaak van het verstand te verheffen en een smaad en schande op het geloof te werpen, zodat wie in de wereld voor een verlicht, geleerd, verstandig mens wil worden gehouden, zich tenminste het

aanzien moet geven van ongelovig te zijn en het geloof in het goddelijk getuigenis, in de goddelijke bepalingen, in de goddelijke vergelding voor bijgeloof van het volk te houden. In de Schrift daarentegen is een godzalig leven leiden en wandelen met God van dezelfde betekenis als geloven, het is één en dezelfde zaak, dus het hoogste, het eerwaardigste, ook reeds daar eerwaardig, waar het zich nog slechts in zijn eerste beginselen en in zijn zwakste pogingen bevindt. Het is het enige wat de sterfelijke mens reeds in het sterfelijke en nietige van zijn wezen en van deze wereld als een onsterfelijke gezind maakt en doet wandelen, dat hem bij de druk van de vergankelijkheid troost en versterkt, dat hem met God in gemeenschap brengt en hem in God doet vinden wat zijn ziel nodig heeft en wat deze zichtbare wereld voor zijn ziel niet heeft, de edelste en heiligste relatie met God, die elke andere soort van relatie van liefde tot de naaste en van heiliging van eigen bestaan ten opzichte van zichzelf tot natuurlijk en noodzakelijk gevolg heeft. Zijn er mensen geweest en zijn er mensen, van wie het geloof waan en gepraat was en is, zonder geest, zonder licht, zonder kracht, zonder troost en vrede, dan beklagen wij hen, maar ons in twijfel brengen omtrent het hoogste en beste, dat zal het ons niet! Dat, zo zeggen wij, is niet het ware, niet het rechte, niet het zaligmakende geloof. Het ware, oprechte, zaligmakende geloof leidt tot hemelse gezindheid en tot een godzalig leven, het laat de mens niet 10 en 20 jaar dezelfde blijven die hij 10 en 20 jaar geleden was en daarnaar willen wij ons ten opzichte van ons eigen geloof onderzoeken!

Dat was een bewonderenswaardig voorbeeld van geloof, dat Noach alleen, terwijl geheel de wereld zich zeker waande en in lichtzinnigheid slechts voor het genot leefde, zich de straf van God voor ogen stelde, die nog zolang was uitgesteld dat hij zich honderdtwintig jaar lang inspande om de ark te bouwen, dat hij te midden van de smaad van vele goddelozen ongeschokt staande bleef, dat hij niet twijfelde of hij bij de ondergang van de wereld gespaard zou blijven, ja dat hij in het graf, dat is in de ark, het leven zou vinden. Het eigenaardige is altijd het verborgene en voor onze zinnen bedekte in Gods woord te zien.

8. Door het geloof is Abraham, toen hij geroepen werd, gehoorzaam geweest om uit te gaan naar de plaats die hij tot een erfdeel ontvangen zou en hij is uitgegaan op grond van die roeping, niet wetend waar hij komen zou. God had hem het land niet eens genoemd, maar alleen voorgesteld als een plaats die de Heere hem wilde wijzen (Gen. 12: 1-7 Hand. 7: 2-4).

9. Door het geloof is hij een inwoner geweest in het land van de belofte en is hij er heen en weer getrokken als in een vreemd land (Gen. 12: 8vv. ; 17: 8; 23: 4) en heeft in tabernakelen

of tenten, waarmee men weer spoedig verder kon trekken (Jes. 38: 12, gewoond, zoals dat de manier van de vreemdelingen is, die van de ene plaats naar de andere trekken en daarom geen vaste huizen bouwen. Hijwoonde daarin met Izak en Jakob, die mede-erfgenamen waren van dezelfde belofte en evenzo gedurende hun hele leven op die wijze als vreemdelingen gewoond hebben (Gen. 26: 3, 25; 28: 4; 47: 9

10. Want hij verwachtte de stad, die in de volle zin van het woord fundamenten heeft, dus een onwankelbare, onbeweegbare grondslag, omdat die elders dan op deze veranderlijke, vergankelijke wereld gelegen is (hoofdst. 12: 22; 13: 14, waarvan God de ontwerper en bouwmeester is (vs. 16 hoofdst. 8: 2).

De schrijver is in vs. 3 begonnen met het onzichtbare feit van de wereldschepping, het eerste geloofsobject dat aan alle andere voorafgaat. Vervolgens heeft hij zijn lezers de drie voorbeelden van het geloof van voor de zondvloed voorgesteld: Abel, Henoch en Noach. Door zijn geloof bracht de eerste een voor God welgevallig offer; de tweede leidde door zijn

geloof een godzalige wandel; de derde gehoorzaamde door zijn geloof aan een godswoord dat voor de toekomst beloften gaf. Bij alle drie werd het geloof beloond: de eerste stierf, maar zonder zijn betrekking tot God te verliezen of vergeten te worden; de tweede leed zelfs de dood niet, maar werd tot God opgenomen; de derde werd in leven gehouden, terwijl de wereld een prooi werd van het verderf. Voorbeelden, navolgenswaardig, opwekkend, zijn zij voor ons in de daad van hun geloof en in het loon van hun geloof. De schrijver gaat van de vaderen van de oude tijd nu over tot de vaderen uit de patriarchentijd na de zondvloed. Daar is alles gericht op het volk dat geboren, verlost en geheiligd moet worden; dientengevolge wordt het object van het geloof, de belofte, steeds nader bepaald. Deze betreft een land waarin de patriarchen nog vreemdelingen zijn, een zoon die nog niet geboren is, de toekomst van een volk dat eerst nog moet ontstaan.

Wat de schrijver in vs. 10 van Abraham en in vs. 13-16 van de patriarchen zegt, doet vragen of hij zich steeds op het juiste geschiedkundige standpunt heeft gehouden, of hij niet aan de vromen van het oude Testament een geloof heeft toegeschreven dat zij nog niet hadden en niet konden hebben. Zeker ligt de voorstelling van een hemels vaderland of van een door God geschapen, hemelse stad buiten de gezichtskring van de aartsvaders; toch zijn de woorden van de schrijver niet zonder recht. De patriarchen leefden in de vaste zekerheid dat God hen en hun nakomelingen had verkoren om een raadsbesluit van particuliere genade aan hen te verwezenlijken. Hun geloof in de belofte bevatte dan, alhoewel hun nog weinig van de inhoud van het raadsbesluit van de goddelijke genade geopenbaard was, evenwel impliciet de zekerheid dat God het hele raadsbesluit, dat pas later meer en meer zou worden geopenbaard, aan hen zou verwezenlijken. Wat dus de inhoud is van het raadsbesluit van de goddelijke genade, kan in zekere zin ook beschouwd worden als inhoud van het geloof in de belofte. En dit geeft aan het meer ontwikkeld geloof, dat door de verdere openbaringen van God een rijkere inhoud heeft verkregen, een recht om die inhoud zelf over te brengen op het geloof van de patriarchen, dat wat zijn inhoud aangaat nog minder ontwikkeld was, maar door zijn kracht voor alle tijden een voorbeeld was.

Abraham had wel alleen deze belofte van God "aan uw zaad zal Ik dit land geven"; maar zoals elke zonnestraal met de zon samenhangt, zo hangt elke bijzondere belofte van God samen met de belofte in de hoogste zin van het woord, met de belofte van de eeuwige zaligheid in de hemel; en als Abraham nu in Kanaän rondtrekt als een vreemdeling in het vreemde land, zonder ook maar in het allermindst aan God en Zijn toezegging te twijfelen, dan wortelt zijn geloof in het geloof in die eeuwige stad van God, die fundamente, d. i. de ware, vaste grondslag heeft en waarvan de bouwmeester en schepper Hijzelf is. Daarin ligt een belangrijke les voor ons en ons geloof. Elk van de vele beloften van God, waarmee ons hele leven is doortrokken, kunnen wij op een dubbele wijze opvatten. Of wij rukken de bijzondere beloften los van de belofte van de hemelse erfenis, die belofte aller beloften, dan is elke bijzondere belofte van God als een van de boom afgesneden tak, die spoedig verdort en de vervulling zal dikwijls veel te wensen overlaten. Of wij plaatsen elke belofte in verband met de belofte aller beloften, dan zal die steeds, ook al is het niet voor onze ogen, wellicht ook niet eens in ons leven, maar toch woordelijk en letterlijk en boven bidden en denken vervuld worden.

11. Door het geloof heeft ook Sara zelf kracht ontvangen om zelf, en niet door een ander, zoals dat eerst voor de enige mogelijke weg om een zoon te krijgen gehouden werd (Gen. 16: 1vv.) zaad te geven en a) ondanks haar hoge leeftijd (Gen. 18: 12v. ; 21: 1vv. Ge 18. 12) heeft zij gebaard, daar zij Hem betrouwbaar heeft geacht, die het beloofd had. Zij geloofde dat God,

ondanks de natuurlijke onmogelijkheid (Gen. 18: 14), machtig was om Zijn woord te vervullen (hoofdst. 10: 23) en haar persoonlijk een zoon zou geven (Gen. 18: 9vv.).

a) Luk. 1: 36

12. Daarom, omdat zij door zo'n geloof bij alle natuurlijke onvruchtbaarheid zelfs in haar ouderdom nog bekwaam is geworden om voort te brengen, zijn ook uit één man, namelijk uit Abraham (Mal. 2: 15 Ezech. 33: 24), die nog wel een verstorvene was (Gen. 18: 12 Jes. 51: 1v. Rom. 4: 19), tot vervulling van de belofte (Gen. 15: 5; 22: 17), zovelen in menigte geboren als de sterren van de hemel en als het zand dat aan de oever van de zee is en dat ontelbaar is (Num. 23: 10 Deut. 1: 10).

Bij het voorbeeld van Abrahams geloof sluit zich dat van Sara aan. Uit het in elkaar grijpend geloof van beiden is toch Israël ontsproten. Net als Abraham vermocht ook Sara eveneens in geloof iets groots, namelijk binnen de kring van haar roeping als vrouw.

Men zou er zich over kunnen verwonderen dat hier het geloof van Sara geprezen wordt, terwijl zij toch openlijk om haar ongeloof is berispt, toen zij om het woord van de Heere als iets ongerijms gelachen had (Gen. 18: 10-15). Haar geloof was echter met ongeloof vermengd en omdat zij op de vermaning daartoe haar ongeloof verzaakte, verwerpt God haar toch niet en haar geloof wordt geprezen. Wat zij aanvankelijk als ongelofelijk van zich wierp, dat neemt zij in gehoorzaamheid aan, zodra zij weet dat het uit de mond van God is voortgekomen. Daaruit blijkt dat ook wanneer soms nu en dan ons geloof nog wankelt en zwicht, het toch door God wordt aangenomen, zodra wij ons maar niet overgeven aan het ongeloof.

Zó roemt onze schrijver ook Sara's geloof. Zij was wel eerst ongelovig geweest; want, toen zij de belofte hoorde die Abraham ontving: "ik zal voorzeker weer tot u komen omtrent deze tijd van het jaar en zie, Sara uw huisvrouw zal een zoon hebben, " lachte zij, bij zich zelf zeggend: "zal ik wellust hebben, nadat ik oud geworden ben en mijn heer oud is? " Maar nadat zij over haar ongeloof berispt was en de krachtvolle woorden had vernomen: "zou iets voor de Heere te wonderlijk zijn? Ter gezette tijd zal Ik tot u terugkeren, omtrent deze tijd van het jaar en Sara zal een zoon hebben, " toen vreesde zij, schaamde zich over haar ongelovig lachen, trachtte het te ontkennen en werd haar ongeloof door geloof vervangen. En waarop bouwde zij nu haar geloof? Was de vervulling van de belofte nu waarschijnlijker geworden? Nee! Maar zij achtte Hem betrouwbaar, die het beloofd had. Zij grondde haar geloof op Zijn macht en trouw. En haar geloof werd niet beschaamd. "De Heere bezocht haar zoals Hij gezegd had, Hij deed haar zoals Hij gesproken had. Zij werd bevrucht en baarde Abraham een zoon in zijn ouderdom, op het moment dat God hem gezegd had. " Ja, hun nakroost werd, overeenkomstig de belofte van de Heere, zó talrijk dat het in menigte met de sterren van de hemel en het zand aan de oever van de zee kon vergeleken worden.

Sara heeft de eer in deze lijst van mensen van God, die God door geloof geëerd hebben, dicht naast Abraham te staan, omdat zij boven alle vrouwen van het Oude Testament in de voetstappen van zijn geloof is getreden. Maar toch wordt er van haar in haar verhouding tot Abraham zo gesproken dat de grote zaak die met Gods belofte en Abrahams geloof aanving, niet lijkt als tussen haar en Abraham gedeeld of alsof zij in deze zaak van dezelfde betekenis als Abraham zou zijn, maar steeds wordt het weer geheel teruggevoerd tot hem, de enige.

13. a) Deze allen, die in vs. 8, 9 en 11 werden genoemd, Abraham met Sara, evenals Izak en Jakob, zijn in het geloof gestorven, zodat de karakteristieke aard van het geloof (vs. 1), die gedurende het hele leven blijken moest, ook in het sterven openbaar werd. Zij zijn toch heengegaan zonder de belofte verkregen te hebben die hun was gegeven (vs. 9 b), maar zij hebben die van verre gezien en geloofd, zoals dat onder anderen op Jakobs sterfbed gebleken is, toen hij (Gen. 42: 18) zei: "op uw zaligheid wacht ik, o Heere! " Zij hebben zich met dat van verre zien en dat verwachten getroost en de belofte omhelsd, zonder er aanspraak op te maken dat zij die reeds op aarde vervuld zouden zien en hebben beleden dat zij gasten en vreemdelingen op aarde waren (Gen. 23: 4; 47: 9

a) Joh. 8: 53

Lees het grafschrift van al die bijbelheiligen, die vóór de komst van onze Heer ontslapen zijn! Het komt er niet op aan hoe zij gestorven zijn, van ouderdom of op een geweldadige wijze, dit ene punt, waarin zij allen overeenkomen, is het meeste waard vermeld te worden: "zij zijn allen in het geloof gestorven. " Zij leerden in het geloof; het was hun troost, hun leidsman, hun beweegkracht, hun straf en zij stierven in dezelfde genadestaat, de psalm van hun leven eindigde op dezelfde wijs, die zij zo lang reeds hadden gezongen. Zij ontsliepen, niet op het vlees vertrouwend of op hun eigen verdienste; zij weken niet af van de weg van hun eerste aanneming bij God, maar bewandelden de weg van het geloof tot het einde toe. Het geloof is even veel waard om er in te sterven als om er bij te leven. Het sterven in het geloof heeft duidelijk betrekking op het verleden. Zij geloofden de beloften die vooraf waren gegaan en waren verzekerd dat hun zonden waren uitgewist door Gods genade. Het sterven in het geloof is ook van toepassing op het tegenwoordige. Deze heiligen geloofden in hun aanvaarding door God, zij voelden de stralen van Zijn liefde en bouwden op Zijn trouw. Het sterven in het geloof ziet ook op de toekomst. Zij ontsliepen in de vaste overtuiging dat de Messias zeker komen zou en dat, wanneer Hij in de laatste dagen op aarde zou verschijnen, zij uit hun graven zouden opstaan om Hem te aanschouwen. Voor hen waren de smarten van de dood slechts de geboorteweeën voor een beter leven. Grijp moed, mijn ziel, als gij dit grafschrift leest. Uw wandel, uit genade, is die van het geloof en zelden wordt gij door zien verblijd; dit is ook de weg van de uitnemendsten en besten geweest. Het geloof was de loopbaan, waarin deze sterren van de eerste grootte zich bewogen, zolang zij hier geschenen hebben; en gezegend zij u, omdat het ook de uwe is. Zie heden opnieuw op Jezus, de aanvang en voleinder van het geloof en dank Hem dat Hij u een even kostbaar geloof heeft geschonken, als aan de zielen die nu in heerlijkheid zijn.

14. Op goede grond mogen wij aan hun woord toevoegen: "op aarde, " want zij die zulke dingen zeggen, die hun leven als een vertoeven in den vreemde voorstellen, zoals bijv. Jakob van "tijd van mijn leven, " en "jaren van mijn vreemdelingschap, " spreekt, betonen duidelijk dat zij eenvaderland zoeken, waar zij denken heen te gaan.

15. En indien zij aan dat vaderland gedacht hadden, waarvandaan zij eens in Abraham, de buitenlander, zoals de mensen hem noemden (Gen. 14: 13), gekomen waren en dat toch alleen het vaderland kon heten als zij over een aards land hadden gesproken, dan zouden zij tijd genoeg gehad hebben gedurende hun toen nog zo langdurend leven ("Ps 90: 10 om daarheen terug te keren;

16. Maar nu verlangen zij niet naar een aards vaderland, aangezien zij dat terugkeren bepaald vermijdden (Gen. 24: 5vv.), maar naar een beter, dat is naar het hemelse. Daarom, om dit verlangen, dat gericht was op een thuis zijn bij Hem, schaamt God Zich voor hen niet a) om

hun God te heten, zoals Hij Zichzelf in Exod. 3: 6 noemt, want Hij had hun een stad bereid, waarin Hij hen bij hun sterven opnemen zou om daar Zijn verbondsrelatie tot hen voort te zetten en Zich in alle eeuwigheid hun God te betonen (Matth. 22: 31v.).

a) Hand. 7: 32

Een drievoudig geloof heeft de schrijver in vs. 8-12 aangetoond in de geschiedenis van Abraham en Sara: geloof dat aan een onbegrijpelijke roeping van God gehoorzaam maakte; geloof dat een heden accepteerde dat geheel ongelijk was aan de belofte, zonder zich te laten wegtrekken; een geloof dat anders onmogelijke zaken op Gods woord als zeker aannam. Nu wijst hij op een geloof dat zich troostte met een beloofde toekomst die na de dood lag; en hij spreekt dit uit van al de daar genoemden, van Abraham en Sara, van Izak en Jakob.

"Deze allen" wordt gezegd van de patriarchen, die van God de belofte ontvingen dat zij het land Kanaän zouden bezitten. Zij "zijn in het geloof gestorven." Zij hebben niet gedurende hun leven jaar in jaar uit op de vervulling gehoopt en, als zij moesten heengaan, het geloof laten varen, zich daarvan met tegenzin afgewend als van een waan die hen met ijdele hoop geheel het leven had misleid; nee, zij zijn in hun geloof gestorven. Zij hebben dat uit deze wereld meegenomen naar de andere om daar te zien wat zij hier beneden geloofd hadden en daar wezenlijk bezitten en genieten zouden wat zij hier slechts in hoop hadden. "Zij hebben de belofte niet verkregen, de vervulling niet beleefd, het beloofde land en de erfenis gedurende hun leven op aarde nooit ten eigendom verkregen, maar zij hebben de vervulling van de belofte slechts van verre gezien, zich met deze getroost, die de troost en de vreugde van hun leven geacht. En zo weinig rekenden zij op het bezit van een aards vaderland dat zij integendeel beleden gasten en vreemdelingen op aarde te zijn. Daarmee spraken zij het hart en het geheim van hun godsdienst uit, hun zekerheid omtrent een onzichtbare hemelse wereld en hun hoop op een eeuwig leven; want, terwijl zij zich voor gasten en vreemdelingen verklaarden, verklaarden zij zich tevens voor burgers en erfgenamen van een eeuwige, hemelse wereld en van haar goederen. Zij hadden echter bijzondere redenen (die hen hoewel zij die zelf ook niet duidelijk kenden, toch onder bestuur van de Geest van God, aan wie al Zijn werken vanaf de wording van de wereld bekend zijn, Hand. 15: 18, leidden), die hen de eerste uitdrukking deden verkiezen boven de laatste.

De stad van God die zij zochten, was nog niet volmaakt (vs. 39v.). Pas bij de wederkomst van Christus zal zij, al is zij ook in zekere zin reeds toe bereid, haar volmaking bereiken en wel daarin, dat de stad, het hemelse Jeruzalem, van de hemel op de verheerlijkte aarde neerdaalt (Openb. 21: 2). Tot die tijd wonen de afgescheiden rechtvaardigen wel reeds in deze stad (hoofdst. 12: 22v.), maar dit wonen bereikt pas zijn volkomen bestemming, als die stad zelf haar bestemming gerealiseerd heeft.

Het is ten onrechte, als men zegt dat de patriarchen niets zouden geweten hebben van het onderscheid van een heden en een eeuwigheid. Zoals hun "van het leven zat zijn", als zij sterven (Gen. 25: 8; 35: 29; 49: 33 niet alleen een afkeer is van de moeite van deze tijd, maar ook een verlangen naar een leven dat van deze moeite ontheven is, zo is het verzameld worden tot de vaderen, zoals hun sterven (niet hun begraven worden) genoemd wordt, niet een samenbrengen van de lijken, maar van de personen. Al hun verlangen naar bevrijding en naar rust in God concentreerde zich in de gelovige hoop op het door God geschonken land, waar Hijzelf tegenwoordig was en waarin zij, evenals de hemel overal en alleen daar is waar God Zich in Zijn genade en heerlijkheid openbaart, niets minder dan de hemel zelf begeerden en verwachtten. De schaal van het voorwerp van hun verlangen was aards, maar de kern van

het voorwerp van hun verlangen en het doel ervan waren in waarheid hemels. Daarom kwam God dat verlangen, dat zich werkelijk tot Hem uitstreckte, tegemoet en schaamde Zich niet hun God genoemd te worden en beantwoordde hun geloof in Zijn belofte, dat tot in de dood trouw bleef, met een aandeel aan Zijn onveranderlijk eeuwig, zalig leven.

17. Door het geloof heeft Abraham, toen hij verzocht werd, Izak geofferd (Gen. 22: 1vv.) en hij die de belofte ontvangen had dat hij een vader van vele volken worden zou (Gen. 17: 4v.), heeft zijneniggeborene geofferd; hij heeft hem geofferd, hoewel hij geen andere zoon had (Gen. 22: 16) en hij dus wist hoeveel hem gelegen was aan het behouden van die enige.

18. Tot hem was ook omtrent zijn zoon gezegd, als een getuigenis dat deze waarlijk de drager van de belofte was (Rom. 9: 7): a) "In Izak zal u het zaad genoemd worden" (Gen. 21: 12), zodat met diens dood de belofte zelf ook geheel en al verloren scheente zijn. Boven deze bedenking heeft hij zichzelf echter vol geloofsmoed verheven door te overwegen dat God, indien het Hem behaagde op deze wijze de strijd tussen Zijn bevel en Zijn belofte weg te nemen, machtig was hem ook uit de doden op te wekken (1 Sam. 2: 6; 2 Kon. 5: 7)

a) Gal. 3: 29

19. En daaruit, uit die dood (of "daarom, " om dat geloof) heeft hij hem ook bij wijze van spreken, alsof hij een uit de dood opgestane was (of "in een voorbeeld, " namelijk van Hem die eens uit Zijn geslacht als Heiland van de wereld zou voortkomen en werkelijk een uit de dood Opgestane zou zijn) teruggekregen.

Nadat de schrijver in het voorgaande gesproken heeft van de plaats van het geloof, waarop de drie patriarchen gemeenschappelijk stonden, namelijk dat zij beleden gasten en vreemdelingen op aarde te zijn, noemt hij nog van elk van hen een daad waarbij hun geloof bijzonder uitblinkt. In de eerste plaats haalt hij van Abraham die daad aan, die het schitterendst toppunt van zijn geloof voor ogen stelt. Hij schrijft: "Abraham heeft Izak geofferd. " Abraham heeft ook werkelijk alles wat in hem was op dat ogenblik in zijn zoon als offer gebracht, toen hij het mes boven hem ophief om hem te slachten. Dat het niet tot het slachten zelf kwam, was alleen ten gevolge van het tussenbeide treden van God.

Met de woorden "heeft zijn eniggeborene geofferd" wordt hetzelfde feit nog eens uitgesproken, zodat men moet bedenken wat een geloof ervoor nodig is om zich niet te onttrekken aan een eis zo tegen de natuur, zo paradox. Nadat de schrijver het gebeurde eerst als een aanwezig feit heeft voorgesteld, verplaatst hij zich nu midden in de zaak zelf. God scheen, zegt hier Chrysostomus, met God in tegenspraak te komen en geloof kwam in tegenspraak met geloof en bevel met belofte; maar hoe ontzettend, hoe paradox het goddelijk bevel ook was, Abraham gehoorzaamde, daar hij dacht: God kan ook wel uit de doden opwekken.

Daar Abraham onmogelijk de hoop op de belofte zelf kon hebben opgegeven, maar wel bereid was de zoon, door wie volgens Gods uitdrukkelijk woord die moest worden vervuld, als brandoffer te brengen, blijft hier niets anders over dan de veronderstelling die onze schrijver uitspreekt, namelijk de veronderstelling dat God de gedode weer in het leven zou terugroepen. En om dit geloof, waarvoor Gods onbegrensde almacht veiliger was dan de macht van de dood en dat zich daarom blindelings overgaf aan Gods onbegrijpelijke leiding, ontving hij als loon zijn zoon levend en wel als een voorbeeld.

"Bij wijze van spreken" kreeg hij de geofferde uit het dodenrijk terug als loon voor zijn vertrouwen dat God machtig was hem uit de doden op te wekken. Hij heeft hem werkelijk van daar weergekregen, maar zo, dat de aard en wijze waarop Hij hem weerkreeg, een voorbeeld was van de opstanding van de Heere, als God Zijn enige Zoon, die Hij niet gespaard, maar in de dood over gegeven had, in de eigenlijke zin van het woord uit het rijk van de dood terugnam.

20. Door het geloof heeft Izak zijn zonen Jakob en Ezau gezegend met woorden waarin over de toekomst gesproken werd en geprofeteerd in welke verhouding die beiden tot het rijk van God zouden staan (Gen. 27: 27vv. en 39v. ; 28: 3v.).

21. Door het geloof heeft Jakob bij zijn sterven elk van de beide zonen van Jozef gezegend, ook profeterend over de verhouding waarin de een en de ander tot het rijk van God zouden staan (Gen. 48: 13vv.) en hij heeft aanbeden, leunend op het uiteinde van zijn staf, toen hem door Jozef de vervulling toegezegd was van zijn verzoek om in Kanaän begraven te worden (de woorden aan het slot van Gen. 47: 31 zijn hier volgens de Septuaginta, de tekst zoals die de lezers bekend was, weergegeven; in het Hebreeuws luiden zij volgens de Statenvertaling: "Israël boog zich aan het hoofdeinde van het bed).

22. Door het geloof heeft Jozef bij zijn sterven melding gemaakt van de latere uittocht van de kinderen van Israël uit Egypte en heeft bevel gegeven aangaande zijn gebeente, dat men dit mee zou nemen naar het beloofde land en daar ter aarde bestellen (Gen. 50: 24v.).

Geheel in het bijzonder sprekend over het geloof van de vader van alle gelovigen, heeft de schrijver hierboven (vs. 9) ook reeds gedacht aan het overeenkomstige geloof van diens zoon en kleinzoon, van Izak en van Jakob, hoe dezen, de mede-erfgenamen van diezelfde belofte, met hem en evenals hij hier op aarde hun hele leven in het beloofde land in tenten van vreemdelingschap hadden gewoond, zich gasten en vreemdelingen hadden genoemd, die een vaderland en een erfenis zoeken; doch het was een begeren, niet van een aards, maar een beter, namelijk van een hemels vaderland (vs. 13vv.). Nu stelt hij uit de geschiedenis van elk van deze beide patriarchen nog een trek van het geloof op de voorgrond en daartoe kiest hij bij beiden, evenals vervolgens ook bij Jozef, het liefst iets uit hun laatste uren, iets dat enigszins het laatste van hun aardse leven was, waarmee zij hun hele aardse leven voor een wandelen in geloof verklaarden, op hun hele verleden nog het zegel van het geloof drukten en daarmee getuigden dat hetgeen hen in hun hele leven gedragen en getroost, gesterkt en bemoedigd, opgebeurd en verheugd had, het vertrouwend hopen op de vervulling van de goddelijke beloften en de vaste overtuiging van de onzichtbare dingen, hen ook nu nog als onveranderlijke, blijvende waarheid bezielde en dat zij, daarmee deze wereld verlatend, in die eeuwige wereld overgingen. Zo komen dus deze patriarchen in hetgeen de schrijver hier van hen aanhaalt naar voren als nog in de dood gelovend (vs. 13), het geloof van hun aardse leven nog in de dood vasthoudend en, in zoverre het volgens zijn natuur, volgens de aard van de goddelijke beloften daarop rustte, hier beneden niet volmaakt kan worden, het mee in de eeuwigheid nemend en daar de volle, de hele vervulling verwachting. Van Izak en Jakob, de beide andere patriarchen na Abraham, wordt eerst gezegd dat zij enigszins op gelijke wijze hun wandel in geloof met zegenen en profeteren beëindigden.

De zegeningen van de gelovigen zijn niet slechts uitdrukkingen van vrome wensen, maar voorspellingen van de toekomst en daden die in de geschiedenis ingrijpen; het zijn geen toverspreuken die macht hebben over de wil van God en magisch het lot van andere mensen zouden kunnen bepalen; zij ontstaan en werken alleen op grond en in de kracht van een willen

van de mensen, dat met het willen van God één is. God zelf is het die de zegenende hart, hand en lippen vervult en bestuurt.

23. Door het geloof werd Mozes, toen hij geboren was, drie maanden lang door zijn ouders verborgen, omdat zij zagen dat het kindje mooi was en zij voelden dat het door God tot grote dingen geroepen was (Exod. 2: 1vv.); en zij erkenden dat men God meer gehoorzaam moet zijn dan de mensen (Hand. 5: 29) en vreesden daarom het gebod van de koning niet, die bevolen had alle mannelijke kinderen dadelijk na de geboorte in het water te werpen (Exod. 1: 22 Hand. 7: 19).

24. Door het geloof heeft Mozes, volwassen geworden en bij alle onderwijs in de wijsheid van de Egyptenaren, dat hem ten deel was gevallen (Hand. 7: 22), toch in godsdienstig opzicht een zoon van Abraham, de vader van de gelovigen, gebleven, geweigerd een zoon van Farao's dochter genoemd te worden.

25. Hij ging uit tot zijn broeders om hun lasten te zien (Exod. 2: 11vv.), omdat hij liever met het volk van God kwalijk behandeld wilde worden dan voor een tijd te genieten van de zonde, het tijdelijk genot dat de zonde biedt, als men haar dient, zoals het verdere leven aan het koninklijk hof hem dat zou hebben verschaft (Ps. 84: 11).

26. Later vluchtte hij naar het land Midian en hoedde daar de schapen van Jethro (Exod. 2: 15vv.), zonder enige poging te doen om Farao's toorn te stillen en het terugkeren tot vroegere omstandigheden mogelijk te maken (vs. 15v.). Hij deed dat omdat hij deversmaadheid van Christus, de smaad die de toekomstige Christus in Zijn volk, waarin Hij in zekere zin reeds aanwezig was (Openb. 12: 2), dragen moest (Hand. 9: 4), groter en begeerlijker rijkdom achtte dan de schatten van Egypte. Die smaad nu, die smarten wilde hij zoveel voor hem mogelijk was, mede op zich nemen (hoofdst. 13: 13; 2 Kor. 1: 5 hield de blik gericht op de vergelding van het loon, die hun die deze smaad gewillig dragen, is toegezegd (Matth. 5: 10vv.).

In vs. 22 was de schrijver met zijn doorlopen van de geschiedenis van het Oude Testament aan het einde van Genesis gekomen, dat met het balsemen van Jozefs lijk eindigt. Nu volgen in vs. 23-29 voorbeelden van geloof uit Exodus, dus uit de geschiedenis van Mozes.

Het hele zijn van Mozes werd mogelijk door die gezindheid van zijn ouders, die in het vertrouwen dat het kindje, dat hun zo "schoon" voorkwam, ook voor het vaderloos van God, dat tot in het kleinste ziet, een voorwerp van zorg zal zijn en dat Gods macht groter is dan alle ogenschijnlijke gevaren en sterker dan Farao's boosheid, het kind in het biezen mandje neerlegden. Mozes zelf had, toen hij groot was geworden, de keus om als een Egyptische prins aan het hof te blijven en alle heerlijkheid van het leven te genieten, maar dan moest hij zijn geloof, dat zijn moeder hem als verzorgster in het hart had gelegd en zijn gehechtheid aan zijn volk opgeven; wilde hij daarentegen de God van zijn vaderen trouw blijven, dan moest hij het hof vaarwel zeggen en gaan delen in de nood van zijn volk. Zijn God en zijn theokratische verwachting waren hem liever en dierbaarder dan alle aards geluk. Hij stelde het "kwalijk behandeld worden met het volk van God" boven het tijdelijk genot van de zonde en "de versmaadheid van Christus" achtte hij grotere rijkdom dan de schatten van Egypte.

Deze uitdrukking moet men hier wel in het oog houden. Zij leert ons dat wij alles als een dodelijk gif moeten ontvluchten, wat ons slechts ten deel kan vallen wanneer wij ons aan God

bezondigen. Vermaak van de zonde zijn alle verlokkingen van de wereld die ons van God en Zijn roeping aftrekken. Want de vreugde van het aardse leven, die God ons met een rein geweten laat smaken, moeten niet daaronder gerekend worden; om die reden moeten wij wel toezien op wat God ons te genieten veroorlooft.

Mozes, op wie de ongelovige Joden en de weifelende Joodse christenen zich verlieten, is er verre van vijandig te staan tegenover het geloof in Christus. Hij zelf streed veelmeer dezelfde strijd die de christenen is beschoren. De smaadheid die hij koos, heet een smaadheid van Christus omdat vanaf het begin Christus zelf in Zijn gelovigen woonde, met hen leed en streed, omdat Hij reeds de Leidsman was van Gods volk onder het Oude Verbond en dus alle strijd en alle overwinning van die oude geloofshelden ons ten goede dient, als wij met hen een heilige strijd voeren (Vgl. hoofdst. 3: 5, 6; 1 Kor. 10: 9)

Versmaadheid van Christus noemt de schrijver de smaad die Mozes op zich nam, evenals Paulus in 2 Kor. 1: 5 het lijden van de christenen lijden van Christus noemt, d. i. van de in Zijn gemeente als in Zijn lichaam wonende, strijdende en lijdende Christus, tot wie die smaadheid wordt teruggebracht volgens de idee van de eenheid van het Oude en het Nieuwe Testament en van de daarin reeds werkende Christus.

Heel Gods volk door alle tijden heen heeft een levend verband, terwijl Christus in hun midden staat; ook de gelovigen van het Oude Testament waren reeds leden van het nog niet verschenen Hoofd.

27. Door het geloof heeft hij, toen de tijd van de uittocht, vs. 22 gekomen was, met de kinderen van Israël, voor wie hij als het ware de ziel was van al hun denken en handelen (vgl. Exod. 14: 15) Egypte (Exod. 12: 51) verlaten, zonder angst voor de toorn van de koning, waarmee deze hem en zijn volk zou vervolgen en proberen zou hem te gronde te richten (Exod. 14: 1vv.); want hij hield zich vast aan God, Zijn rechtmatige Koning (Exod. 15: 18 Ps. 89: 19 Openb. 15: 3), als ziende de Onzienlijke.

God was hem wel in de brandende braamstruik verschenen, maar toch was dit geen gezicht dat hem de vleselijke manier van zien ontnam. God openbaarde Zich daarmee als tegenwoordig, maar er ontbrak veel aan dat hij God zou hebben gezien zoals Hij is. De apostel zegt hier alleen dat Mozes zo standvastig is geworden, alsof hij naar de hemel was weggerukt en hij alleen God voor zich had en volstrekt niet meer met mensen te doen had, alsof hij geen gevaren van dit leven meer gekend had, geen strijd met Farao meer te strijden had. En toch is het zeker dat het hem bij vele grote gevaren die hem troffen, schijnen moest alsof God ver van hem was verwijderd, zodat de hoogmoed van de koning, die zo vele wapens tot tegenstand bezat, toch tenslotte zou zegevieren. God had Zich dus zó aan hem geopenbaard dat daar voor het geloof nog plaats gelaten werd en Mozes wendde zich onder alle verschrikkingen geheel en al tot God. Hij hield zich aan Zijn almacht vast, die alle vrees en alle gevaren verzwoeg. Vast op de belofte steunend was het hem zo zeker alsof het volk, hoewel nog onder de druk van de Egyptische heerschappij, reeds in het bezit van het beloofde land was. Dat is dus de aard van het geloof, dat wij God steeds voor ogen hebben, dat wij altijd in God iets veel hogers en heerlijkers zien dan wat onze ogen aanschouwen en dat deze blik op God onze zwakheid overwint en wij vaster dan rotsen staan tegenover aanvallen van de satan.

Wat is het geheim van die eigenschap van het hart, van die stemming van de geest, die wij moed noemen? Uit wat voor wortel was de plant die deze zo geëerde naam verdient?

Sommigen schijnen het denkbeeld te koesteren dat de naam reeds toekomt aan een meerdere of mindere mate van natuurlijke koelbloedigheid, ofwel onnatuurlijke stomphheid, immers aan een geheel of gedeeltelijk gebrek aan gevoel, nadenken en verbeelding, waarbij men blind is voor de gevaren en noden waarin men zich ziet gebracht en de rampen waarmee men beladen is gemakkelijk klein acht; waarbij niets het hart treft en de ziel ontroert dan hetgeen voor het oogenblik angstaanjagend en bedroevend is, zonder dat men enigszins wordt geschokt of aangedaan door de gedachte aan de onmiddellijke of meer verwijderde gevolgen. Met zo'n manier van denken kan men zeer veel beleven, zonder iets te ondervinden; veel moeilijkheden doorstaan, zonder ze enigszins te voelen wegen; veel moed voorwenden, zonder ooit een sprank van zedelijke, ware menselijke moed bezeten te hebben. Deze koelbloedigheid kan het deel van een ieder worden die op de hoogte gekomen is van een moedig dier; deze stomphheid maakt men zich eigen op de weg waarop men beneden de aarde afdaalt. Als bewonderenswaardige moed is niet zelden beschouwd wat niet anders was dan roekeloosheid. Zij kwam voort uit de een of andere prikkel van onedele aard, wraakzucht, eerezucht, zelfbehagen. Deze prikkels kunnen lichtelijk de ziel tot een stemming spannen waarin geen gevaren ontzien, ja waarin ze zelfs met geestdrift begroet, met verzoeking van God, getart worden. Goede diensten heeft de moed die door zulk vuur werd aangeblazen meermalen bewezen, maar deze komen bij de schatting van zijn zedelijke waarde niet in aanmerking. Ook heeft hij veel kwaads gesticht. Als wij naar de ware moed vragen, vragen wij niet naar hetgeen een hartstocht doen kan, naar een kracht van de ziel die zowel kan uitstellen als handelen, zowel wachten en stil zijn, als aanvallen en strijden; maar naar een kracht van de ziel, die zowel veerkracht is om te lijden als beweegkracht tot grote daden. Mogen wij deze veerkracht om te lijden dßr veronderstellen, waar men zonder innerlijke kalmte en zonder innerlijke troost zijn smart, zijn angst, zijn zwakheid verbergt, verbijt, in de droefheid van het stilzwijgen, in het plezier van de verstrooing verloochent? Wij zouden ons even zeker bedriegen als zij die op deze wijze zich trachten groot te houden, de innigste bewustheid hebben dat zij het niet zijn. Nee, wij zien geen moed, waar geen moed nodig is; geen moed, waar slechts hartstocht is; geen moed, waar slechts schijn is. Geen koud gelaat, geen ontstoken wang, geen samengeperste lippen, geen juichende mond zullen ons misleiden. Naar een kalm en rustig hart vragen wij, als er sprake is van wezenlijke moed. Naar een kalm en rustig hart, niet geoefend om het gevaar te verachten of daarvan de schijn voor te doen; maar geroepen om zijn innerlijke kracht daartegenover te stellen en het, hoe groot het ook zijn mag, te overwinnen; een kalm en rustig hart dat niet gevoelloos is voor zijn leed of slechts de uitingen van zijn leed bestrijdt, maar het verdraagt en er blijmoedig over zegeviert door innerlijke vertroosting. Kracht, kalmte, blijdschap uit innerlijke vertroosting, ziedaar de drie onmisbare bestanddelen van ware moed. Kracht tot lijden; kracht tot handelen. Kalmte in evenredigheid aan nood en leed toenemend en bij grote gebeurtenissen niet geschokt, maar snel hersteld. Blijdschap uit innerlijke vertroosting, die haar waarde of kracht niet verliest als zij het meest nodig is.

Niet ten onrechte heeft men dit elfde hoofdstuk van de brief aan de Hebreeën met een beeldengalerij vergeleken, waarin de voornaamste geloofhelden van het Oude Verbond door een helder licht zijn omstraald, terwijl in tal van voorbeelden de waarheid van het woord wordt gestaafd: zonder geloof is het onmogelijk God te behagen. Maar er wordt hier niet één naam genoemd waarvan de vermelding ons zo treffend het eigenlijk wezen en tegelijk de alles overwinnende kracht van dat geloof doet beseffen, als die van de Wetgever en Middelaar van het Oude Verbond, voor wie deze getuigenis geldt. Als ziende de Onzienlijke, met die een trek wordt ons de eigenlijke aard van een waarachtig geloof aanschouwelijker voor ogen gesteld dan door een uitgebreide beschrijving. Ja waarlijk, dßt is het geloof, een geestelijk oog waarvoor zich de onzichtbare wereld ontsluit, die voor het zinnelijk oog is verborgen; een

zintuig van de ziel, waardoor zij ontdekt wat allerm minst onder het bereik van de gewone waarneming valt; een orgaan, om het zo eens uit te drukken, waardoor de mens achter en door alle wolken heen, zijn God in het aangezicht en diep in het hart kan zien. Het ongeloof ziet aan God voorbij, zelfs waar Hij Zich op het heerlijkst openbaart, het geloof aanschouwt God, zelfs waar Hij Zich in een ontoegankelijk duister verbergt. Maar juist omdat het geloof hemel en aarde bekijkt met andere ogen, weegt het ook met andere schalen en strijdt met heel andere krachten dan de mens die het leven van het begin tot het einde doorwandelt met een onbeantwoorde vraag op de lippen. Hoe blijkt ons die kracht van het geloof bij de blik op de man, van wie met zoveel recht wordt getuigd, zoals er eigenlijk staat: "Hij hield vol dat hij de Onzienlijke zag. " Hij hield vol; met name wordt dit hier gezegd van zijn moedig pal staan tegenover Farao, waar het op trotseren van diens toorn bij Israëls uitleiden aankwam; maar is het ons nog niet vergund een stap verder te gaan en datzelfde woord als samenvatting van zijn hele geschiedenis, als onderschrift voor het eerbiedwaardig beeld van Mozes te kiezen? Wij herinneren het ons: Mozes' levensgeschiedenis wordt in drie periodes, ieder van veertig jaar, gesplitst, doch wanneer en waar ook wij de godsman in één van deze perioden beschouwen, altijd blijkt het opnieuw en het is de sleutel tot het anders volstrekt onverklaarbaar geheim van zijn grootheid, hij hield zich vast, als ziende de Onzienlijke. Zo wordt het weer in hem openbaar, het onwrikbaar geloof in God is een kracht tot volharding in de morgen, in de middag en nog op de late avond van het leven. In de morgen geeft het kracht tot kiezen van wat Mozes gekozen heeft: smaad voor eer, armoede voor rijkdom, gevaar voor schijnbaar veilige rust, als het zijn moet, als het slechts tot verheerlijking van God en tot heil voor de broeder kan strekken. In de middag geeft het kracht tot wachten, waar Gods wegen anders zijn dan onze wegen en Zijn uur nog niet gekomen is voor wat wij het vurigst verlangen. In de avond nog geeft het kracht om te werken, meer dan de natuurlijke mens zou kunnen, om te dragen wat vlees en bloed met het volste recht ondraaglijk noemen zouden; ja, om te sterven, ook zonder dat de voet de bodem van het aardse Kanaän drukt, omdat het geloofsoog op Nebo ook in de dood een bode van de God van het leven gezien heeft. Ach, hoe komt het dat zoveel jonge mensen de wereld met haar klatergoud boven de schatten van Gods koninkrijk verkiezen, dat zo menig man bang is als een kind voor de ongenade van een mens, die hij in zijn hart toch veracht; dat zo menig grijsaard reeds vóór de tijd zijn oog verdonkerd en zijn kracht voelt vergaan. Is het niet omdat het persoonlijk, levend, onbezweken geloof van Mozes aan zovelen ternauwernood bij name bekend is? "De Onzienlijke", ons is Hij veel duidelijker dan aan Mozes geopenbaard en getoond; maar menigeen die vroeger Zijn heerlijkheid in het aangezicht van Christus aanschouwde, heeft zich als met eigen hand het geestelijk zintuig uitgegraven en ziet nu niet meer dan stof en daarachter ondoordringbare nevel. Daarom is onze tijd zo arm aan waarachtige grootheid en heilige vrede van de ziel, want on- en kleingeloof maakt reuzen tot dwergen, terwijl de toverkracht van het geloof ook kinderen in helden verandert. Wat zijn wij God veel dank verschuldigd als wij nog een geloofsoog hebben dat goed in de verte en blij naar boven kan zien en hoe zorgvuldig horen wij, zoveel als dat de mensen gegeven is, ook het oog van onze kinderen veel en vroeg op de onzienlijke dingen te richten, zoals Mozes het eerste gelovig opzien tot God ongetwijfeld van Amram en Jochebed geleerd heeft! Maar hoe hebben wij bovenal toe te zien voor onszelf dat wij niet slechts in, maar door het geloof blijven pal staan, zelfs in de heetste strijd van het leven en niet vrezen, behalve voor dit ene, dat wij aan ons geloof zouden schipbreuk lijden. Nee, niet vrezen: of heeft de Meerdere dan Mozes het ons ook niet gezegd, dat indien wij geloven wij de heerlijkheid van God zullen zien?

28. Door het geloof heeft hij in de nacht van de uittocht het pascha (Exod. 12: 50) gehouden en het bloed doen aanbrengen, zoals hem bevolen was, aan de posten van de deuren (Exod. 12: 7, 22v.), opdat de verderver, de moordende engel (Ps. 78: 49vv.) van de eerstgeborenen

van de Egyptenaren (Exod. 11: 4vv. ; 12: 23, 29) hen, de kinderen van Israël, niet aanraken zou (Exod. 12: 13; 11: 7).

29. Door het geloof zijn zij, de kinderen van Israël, door de Rode zee gegaan als over droog land (Exod. 14: 15vv. Ps. 78: 13), terwijl de Egyptenaars, toen zij het in hun overmoed ook probeerden, zijn verdronken, want toen zij in de zee waren, werden zij door de terugkerende golven van de zee verzwolgen (Exod. 14: 23vv. Wijsh. 10: 18v. / APOSV Wijs).

De reddende en de verdervende macht liggen niet in uiterlijke zaken en gebeurtenissen, maar aan de een kant in de genade en in de toorn van God, die Zich daarvan als middelen en werktuigen bedient en aan de andere kant in het geloof en in het ongeloof van de mensen, die zich van deze middelen tot zaligheid bedienen of zichzelf tot ellende daaraan vergrijpen.

30. Door het geloof van Jozua, de opvolger van Mozes (vgl. vs. 27), zijn de muren van Jericho gevallen, toen zij door de kinderen van Israël volgens de van God ontvangen aanwijzing tot zeven dagen toe omringd waren, onder bazuingeschal dagelijks waren rondgetrokken (Joz. 6: 1vv.).

31. Door het geloof is Rachab, de hoer, niet omgekomen met de ongehoorzamen, met de overige bewoners van de stad, toen deze allen samen omgebracht werden (Joz. 6: 22vv.); en wel had zij haar geloof bewezen toen zij de verspieders met vrede had ontvangen (Joz. 2: 1vv. Jak. 2: 25) en aan deze alle goeds bewees, waardoor zij zich als vriendin bij het volk van God, waartoe zij behoorden, aansloot.

In vs. 29 werd een gebeurtenis voorgesteld als een daad van het geloof; in vs. 30 volgt een feit, dat wordt voorgesteld als een gevolg van het geloof. Het plechtig omtrekken van het Israëlitische leger om Jericho's muren gedurende zeven dagen was in de ogen van de vijanden slechts iets belachelijks; maar omdat Israël uit geloof in de goddelijke belofte zo deed, werd ook de belofte vervuld, de muren van de vesting stortten vanzelf neer. En nu nog Rachab, de hoer! Indien zij, omdat zij de Israëlitische verspieders in huis nam in plaats van hen als vijanden te behandelen, het lot van haar landgenoten niet heeft gedeeld, die aan de in wonderen bekend gemaakte wil van God geen gevolg gaven, had zij dit te danken aan het geloof dat zij betoonde doordat zij het tegendeel deed. Als hoer was zij een zeer verachtelijke onder haar volk (MATTHEUS. 21: 31v.), maar geloof veroorzaakte dat zij het overleefde; want het geloof dat haar handelen bepaalde, was hetzelfde als het geloof van Israël en maakte haar, de heidin, aan het volk van God gelijk. En zo is het voorbeeld van haar geloof een bijzonder voorbeeld voor anderen en zeer geschikt om de reeks van de tot hertoe afzonderlijk opgetelde voorbeelden te besluiten.

32. En wat zal ik nog meer zeggen? Zal ik u alle geloofshelden en heldinnen van de heilige geschiedenis voorhouden? Want de tijd, die ik mij gunnen kan om aan u te schrijven zal mij ontbreken, als ik zou vertellen a) van Gideon b) en Barak c) en Samson d) en Jeftha e) en David, die geloofshelden op maatschappelijk, f) en Samuel en de profeten, die geloofshelden op godsdienstig gebied waren.

a) Richt. 6: 11 b) Richt. 4: 6 c) Richt. 13: 24 d) Richt. 11: 1; 12: 7) e) 1 Sam. 17: 45 f) 1 Sam. 12: 20

33. Zij hebben naast anderen, die ik hier niet met name wil aanhalen, maar waarvan de namen u vanzelf wel in gedachte zullen komen, door het geloof koninkrijken overwonnen, die het

volk van God dreigden te overweldigen, gerechtigheidsgevoelend door goede rechtspraak en regering van het land (2 Sam. 8: 15; 2 Kron. 9: 8 en "Jud 2: 23, de beloften verkregen, zodat zij nog bij hun leven de vervulling zagen van hetgeen zij in de naam van de Heere moesten verkondigen (2 Kon. 18: 17-19: 37), a) muilen van leeuwen dichtgesnoerd, zodat deze hen niet verscheuren noch verslinden konden (Dan. 6: 17vv.).

a) Richt. 14: 6; 1 Sam. 17: 34

34. Zij hebben de kracht van het vuur uitgeblust (Dan. 3: 23vv.), a) zij zijn aan de scherpte van het zwaard ontkomen, dat hun als het ware reeds op de borst was gezet, b) in zwakheid hebben zij kracht ontvangen, in de oorlog zijn zij sterk geworden, legers van de vreemden hebben zij op de vlucht doen slaan (Vgl. de geschiedenissen in het 1e boek van de Makkabeeën).

a) 1 Sam. 20: 1; 1 Kon. 19: 3; 2 Kon. 6: 16 Job 42: 10 Ps. 6: 9 Jes. 38: 21

De schrijver breekt nu af, omdat hij voelt dat deze verklaring van het wezen en van de werkingen van het geloof door voorbeelden al te lang zou worden, als hij de hele geschiedenis van het Oude Testament op die wijze verder wilde doorgaan. Mij zou, zo verklaart hij, aldus zie ik vooruit, de tijd ontbreken zeker niet de tijd in het algemeen, maar de tijd, waarover hij beschikken, thans beschikken kan, nu hij aan de Hebreëen schrijft (hoofdstuk 13: 22). Bij de verdeling van de zeven namen, die hij als in het voorbijgaan aanhaalt, zoals wij die hierboven bij de verklaring hebben aangegeven, krijgen wij twee groepen: eerst de regenten van Israël, de rechters en koning David, vervolgens Samuel en de profeten. Daar staat Gideon vóór de oudere Barak als een groter geloofsheld en hier staat Samuel achter David, om naast de eigenlijke vader van de profeten (Hand. 3: 24), naast hem die de profetenstand vormde, die de bloeitijd van de profetie, die parallel loopt met de geschiedenis van het koningschap, de profeten te plaatsen. Het ontbreekt de schrijver aan tijd om over al deze mensen in het bijzonder te spreken; hij neemt er daarom genoeg mee met de woorden "die door het geloof koninkrijken hebben overwonnen, gerechtigheid geoefend, beloften verkregen, muilen van leeuwen toegesloten" slechts samenvattend te wijzen op de grote gevolgen van hun geloof en daalt nu af tot de tijd van de profeet Daniël. Bij de woorden "in zwakheid kracht ontvangen, in de oorlog sterk geworden, legers van de vreemden op de vlucht gebracht", heeft hij zeker wel de Makkabese tijd op het oog, het gelukkig ontkomen van Matathias en diens zonen in het gebergte, de verheffing van de kleine schare die kracht zocht bij God, de eerste overwinning van de Makkabeeër Judas en de zegenrijke oorlogen van de Chasmonese helden met de Syriërs en de naburige volkeren. Dat de schrijver deze daden voor roemvolle daden van het geloof (als een weer opleven van de heldendaden uit de tijd van de Richters, "Joh 10: 8 erkent, hoeft niet te bevreemden. Men heeft wel onlangs gezegd dat de krachtige geestdrift van de Makkabese tijd meer menselijk dan goddelijk, meer nationaal-patriottisch dan theocratisch-nationaal was; maar het boek van Daniël toont ons in de profetische afbeelding van die tijd ("Mic 4: 1" en "Zec 9: 11 een heilig volk van de Allerhoogste, strijdend met de goddeloze, anti-christelijke macht van de wereld (Dan. 11: 31vv.) en kent aan deze gevechten de grootst mogelijke betekenis toe voor de geschiedenis van de kerk.

35. De vrouwen hebben voor een deel, zoals die van Zarfath en de Sunamitische, door het geloof in Gods macht die met de profeten Elia en Eliza was, hun doden uit de opstanding, die hun deel werd (1 Kon. 17: 17vv. 2 Kon. 4: 18vv., teruggekregen; zij hebben ze als herrezenen van de dood terug ontvangen. a) En anderen, zoals de mondelinge overlevering van Eleazar (2 Makk. 6: 18vv. en van de moeder met haar zeven zonen (2 Makk. 7: 1vv. bericht, zijn

gefolterd, op de pijnbank doodgemarteld (1Makk. 7: 50 Aanm.) en hebben de aangeboden verlossing van zulke en van andere martelingen niet aangenomen, daar men die aanbod onder voorwaarde dat zij aan het bevel van de koning, dat tegen Gods wet inging, zouden gehoorzamen. Zij verkozen de marteldood, opdat zij een betere opstanding verkrijgen zouden dan die, die de kinderen van die beide vrouwen tot het tijdelijk leven ondervonden, of een die beter was dan de redding uit die pijnen en uit de dood, namelijk de opstanding tot het eeuwige leven (2 Makk. 7: 9, 11, 14, 23, 29, 36)

a) Hand. 22: 25

De schrijver stelt hier twee soorten van betoningen van het geloof tegenover elkaar, het geloof van die vrouwen waarvan de zonen door de profeten tot het tijdelijke leven werden opgewekt en het nog groter geloof van de martelaars uit de tijd van de Makkabeeën, die het tijdelijk leven in geloof en omwille van het geloof overgaven, om de toekomstige opstanding tot een verheerlijkt leven.

Het geloof openbaart zijn schoonheid, kracht en grootheid niet alleen in hetgeen het verricht, verslaat en verkrijgt (vs. 33v.), maar ook in hetgeen het verdraagt, lijdt en opoffert; en hierin staan de vrouwen bij de mannen niet achter, maar geven hun niet zelden een aanmoedigend voorbeeld.

Een betere opstanding, dat is een betere opstanding dan de daarvoor genoemde, in het begin van het vers; want de kinderen die de gemelde vrouwen door een opstanding terugkregen, werden door de profeten opgewekt om een leven dat in de dood eindigen zou te leiden in deze wereld. Maar de martelaren waarvan hier gesproken wordt, verwachtten een opstanding tot een eeuwig leven in een andere toestand, die ongetwijfeld beter is dan een opstanding om te leven in deze wereld.

36. En anderen hebben bespottingen en geselslagen ondergaan (1 Makk. 9: 26v. / APOSV 1Ma 2 Makk. 7: 1 en ook nog zwaardere dingen verduurd, weer anderen boeien en gevangenschap (Jer. 20: 2; 37: 15; 38: 6)

37. Weer anderen a) zijn gestenigd (2 Kron. 24: 20vv. Matth. 23: 35), in stukken gezaagd 1) 2Ki 15: 7, verzocht met allerlei schone beloften aan de een en pijnigingen aan de andere kant om afvallig te maken van de Heer, door het zwaard ter dood gebracht (1 Kon. 19: 10 Jer. 26: 20vv.). Anderen en vooral in het afgodische rijk van Israël, hebben gewandeld b) in schaapsvellen en in geitenvellen (2 Kon. 1: 8 Zach. 13: 4), verlaten, verdrukt, mishandeld op allerlei wijze;

a) 1 Kon. 21: 13 b) Matth. 3: 4

1) Dit is een afschuwelijke doodstraf. Toch was het vroeger, zowel bij de Joden als bij andere volken gebruikelijk om grote misdadigers op deze wijze ter dood te brengen (Vergel. 1 Kron. 20: 3). Onder al de wreedheden van keizer Caligula telt de geschiedschrijver Suetonius ook dit, dat hij vele brave en aanzienlijke lieden met een zaag heeft laten doorzagen. De apostel heeft hier zeker het oog op godvruchtige mensen, die om de belijdenis van de waarheid en hun verbondenheid met de goddelijke wet op deze wrede manier zijn omgebracht. Veel van de oude kerkleraren zijn van oordeel dat hier de profeet Jesaja in het bijzonder bedoeld wordt; er is althans een oude overlevering onder de Joden, die in de Babylonische en Jeruzalemmer Targums bewaard is, dat deze profeet op bevel van koning Manasse, een monster van

goddeloosheid, in stukken gezaagd is. Van deze gebeurtenis spreken de Joden met zoveel vertrouwen dat Hiëronymus haar een allerzekerste overlevering noemt en Justinus de martelaar gaat zover dat hij de Joden ervan beschuldigt deze gebeurtenis uit het Oude Testament te hebben gehaald. Wat er ook waar van wezen mag, het is zeker dat koning Manasse niet te goed was voor zo'n vreselijke misdaad. Hij was immers een verfoeilijk afgodendienaar. Hij deed zijn zonen door het vuur gaan; hij overtrof de Amonieten zelfs in boosheid en hij vervulde heel Jeruzalem van het een einde tot het andere met onschuldig mensenbloed (verg. 2 Kon. 21: 1-16).

38. De wereld, die hen van zich afstootte (1 Kor. 4: 13), was hun niet waardig. Zij hebben als verbannen rondgedoold in woestijnen (Wijsh. 19: 10 Aanm.), op bergen en inspelonken en in de hollen van de aarde (1 Kon. 18: 4; 19: 4, 8v. 1 Makk. 2: 28v.

Met de woorden in vs. 35 word de rij ingeleid van hen die, zoals nu in vs. 36vv. volgt, door het geloof sterk gemaakt werden om mishandeling en pijniging te verdragen en wat nog meer betekent, omdat het een aanhoudende pijn is, ook boeien en gevangenschap; erger dan de dood, ook dan een pijnlijke dood, waarvan hierna sprake is, is een leven van voortdurend ontberen en van druk, waarvan de schrijver vervolgens nog nader spreekt.

De wereld was hun niet waardig, zegt hij vooral van hen die in ellende of in ballingschap moesten ronddolen. De wereld is zo wijd en dezen, die met hun vader Abraham van God de belofte hebben verkregen dat zij erfgenamen van de wereld zouden zijn, dezen, die meer waardig waren dan de hele wereld zonder hen, hadden onder de druk van enkel jammer en ellende tot hun woning nauwelijks een hol, een kloof, een gat in de aarde, meer geschikt om voor een wild dier een hard en koud leger te zijn, waar zij konden ademen en leven en het moede hoofd neerleggen om te sterven.

Hoe dikwijls moet zich de onschuld, de waarheid verbergen en terugtrekken; zij die eens in de eeuwige tenten zal wonen, dwaalt nu dikwijls rond zonder dak!

39. En deze allen van wie in dit hele hoofdstuk sprake was, hebben, hoewel zij aan de een kant door het geloof een getuigenis ontvingen, in zoverre van hen in de Schrift wordt verklaard dat zij God behaagden (vs. 2, 4v.), toch aan de andere kant het beloofde niet verkregen, door werkelijk in het bezit te komen van de volmaking waarop zij hoopten en waarmee zij zich vertroostten (vs. 19, 13vv., 35);

40. omdat God iets beters, namelijk het werkelijk ingaan in de tijd van de zaligheid (hoofdst. 1: 1; 9: 26

voorzien had (Matth. 13: 17

Luk. 10: 23v.) en Hij zo Zijn raadsbesluit had vastgelegd dat zij zonder ons, voordat de tijd van de volmaking en zaligheid begonnen was, niet zouden volmaakt worden.

De schrijver wil zeggen: de gelovigen van het Oude Verbond hebben gedurende hun leven de vervulling van de belofte niet verkregen, omdat God voor ons iets beters dan voor hen tevoren bepaald had, namelijk dat wij niet net als zij ons hele leven op de vervulling van de belofte zouden moeten wachten en de volmaking van Zijn hogepriesterlijk werk deelachtig worden. Dat wij in de tijd van de vervulling leven, dat is het grote voorrecht dat wij boven hen hebben; en wij hebben dat als gevolg van het voor ons bijzonder genadige raadsbesluit van God, dat bepaald had dat in onze tijd de Messias moest verschijnen (Gal. 4: 4). Terwijl echter God dat raadsbesluit, dat ons een voorrecht boven de gelovigen van het Oude Verbond

toekende, genomen heeft, heeft Hij de bedoeling gehad op hetzelfde moment en door één enkele daad die allen, de vroegeren en lateren, tot zegen werd, hen en ons tot volmaking te leiden. Terwijl wij nu zeker als eerste principieel volmaakt zijn en wij, de christenen die nog op aarde leven, slechts volkomen zijn gemaakt "naar het geweten" (hoofdst. 9: 9, 14 b), is daarentegen aan de vromen van het Oude Testament en aan de reeds gestorven christenen de volmaking ook subjectief verwezenlijkt. In dat opzicht zijn zij, is dus met name de oudtestamentische vrouw, eerder dan wij, die nog het zwakke, menselijke vlees met ons mee dragen, met zonde en lijden te strijden en de dood te wachten hebben, volmaakt geworden (vgl. hoofdst. 12: 23 "de gemeente van de eerstgeborenen", enz.); want als gevolg van het offer van Christus hebben zij het hun gestelde doel bereikt, vrij te zijn van alle zonde, van alle zwakheid, van alle lijden en daarentegen heilig, zalig en heerlijk te zijn.

De schrijver veronderstelt dat de verschijning en het werk van Christus een omkering heeft teweeggebracht van de toestand van de oudtestamentische gelovigen.

Nog hebben zij het niet ontvangen, nog wachten zij en dit nadat zij in zo'n droefenis hun leven beëindigd hebben. En zoveel tijd is er reeds na hun overwinning verlopen en nog hebben zij het niet ontvangen. Maar gij zijt reeds verslagen, terwijl gij nog te midden van de strijd staat! Bedenkt toch wat en hoeveel het zeggen wil dat Abraham zit en de apostel Paulus wacht tot gij voleindigd wordt, opdat zij dan ook hun loon ontvangen kunnen, want zolang wij niet komen, heeft de Heiland gezegd dat Hij hun het loon niet wil geven, zoals een teder vader aan uitnemende zonen, die hun werk volbracht hebben, zeggen zou dat hij hun niet te eten geeft vóór ook hun broers komen. En gij zijt terneergeslagen dat gij het loon nog niet ontvangt. Wat moet Abel dan wel niet ontvangen, die vóór allen overwonnen heeft en daar nog ongekroond neerzit? Zij zijn in de strijd voorgegaan, maar zij ontvangen de kroon niet vóór ons. De Heere heeft hun geen onrecht aangedaan, maar ons heeft Hij toch geëerd. Want ook zij wachten op hun broeders. Zijn wij allen namelijk één lichaam, dan geniet dit lichaam een des te grotere zaligheid, zodra allen gemeenschappelijk gekroond worden en niet maar elk lid op zichzelf. Want ook daarin zijn de rechtvaardigen te bewonderen dat zij zich over het goed dat hun broeders overkomt, verheugen als over het eigen geluk. Zo is het dan ook naar hun zin dat zij in gemeenschap met hun broeders gekroond worden. Dat gemeenschappelijk gekroond worden is een grote zaligheid.

HOOFDSTUK 12

VERMANING TOT GEDULD EN GODZALIGHEID

II. Vs. 1-29. De schrijver heeft een lange reeks aangehaald van voorbeelden van geloof dat niet op het zichtbare maar op het onzichtbare ziet en dat, met verloochening van aards geluk en onder alle moeiten van deze wereld standvastig blijft. Nu wendt hij zich tot de lezers met een dringende vermaning. In hun christelijke loopbaan bevinden zij zich als het ware in een renbaan, waar al die geloofshelden, die tot hun rust zijn ingegaan, van boven af als toeschouwers naar hen kijken of ook zij hun loop goed ten einde zullen brengen. Vóór zich hebben zij een Beginner en Voleindiger van het geloof als hun heerlijk voorbeeld, waarnaar zij zelf moeten zien. En als zij nu alles afleggen wat hen voor de loop te zeer bezwaart en vóór alles de aanklevende zonde, die die zelfs onmogelijk zou maken, van zich doen, zal bij zo'n voorganger de moed opnieuw worden opgewekt om te lopen in de wedstrijd waartoe zij geroepen zijn, terwijl hun nu nog niet het zwaarste is opgelegd (vs. 1-4). Zoals het nu met hen gesteld is, hebben zij geheel vergeten met welke troost de goddelijke wijsheid hen, die onder de kastijding van de Heere zijn, versterkend en oprichtend tegemoet komt. Daarom herinnert de schrijver hun aan het woord, wijdt hij uit over de betekenis, de noodzaak en de zegen van zulke kastijding en roept hen dan weer op om de trage handen en de slappe knieën op te richten, vaste stappen te zetten en te zorgen dat de zwakken in de gemeente niet struikelen, maar ieder die ziek geworden is, weer gezond wordt (vs. 5-13). Het komt erop aan om niet zonder noodzaak de verzoeking te verzwaren, de vrede met elkaar na te jagen, maar ook de heiligmaking, ten einde de genade van God in de verzoeking niet op de proef te stellen (vs. 14). Hiervoor neemt de schrijver woorden van de wet van het Oude Verbond en oudtestamentische voorbeelden als grondslag om deels te waarschuwen en af te schrikken, deels te verheffen en te vertroosten, waarbij dan alles erop neerkomt dat men trouw blijft en niet afvalt, het heil in Christus hoogschat en niet moedwillig de eeuwige zaligheid verliest! (vs. 15-29).

1. Nu zijn wij geroepen om de nieuwtestamentische navolgers te zijn van de geloofshelden van het Oude Testament in hoofdst. 11 genoemd. Daarom dan, nu wij zo'n grote wolk, 1) een menigte van getuigen rondom ons hebben, a) laat ons alle last afleggen en de zonde die ons gemakkelijk omringt, die ons zo licht aankleeft, en laat ons, als wij ons zo tot lopen geschikt gemaakt hebben, b) met volharding, zoals degenen die altijd geduld en volharding betonen (hoofdst. 10: 36), c) de wedloop lopen die voor ons ligt. 2)

a) Rom. 6: 4 Efez. 4: 22 Kol. 3: 8; 1 Petr. 2: 1, 2 b) Rom. 12: 12 c) 1 Kor. 9: 24

1) Het woordnefov = nimbus heeft in de tweede plaats de betekenis van een "dicht op elkaar gedrongen menigte" en is door onze Statenvertalers terecht vertaald met "wolk", waarbij zij wel de verklaring voegen "een hoop of menigte" maar verder: "zo spreekt de apostel, omdat zoals een wolk die rondom ons in de lucht hangt, altijd door ons gezien wordt, hoe wij ons ook keren, wij ook zo, waar wij ons keren in Gods woord deze voorbeelden voor ogen vinden". Het woord prokeimeuon, dat zeker een paronomasia of annomatio (overeenkomst in klank tussen twee onderscheiden woorden) bevat met perikeimnon, dat als nadere bepaling gevoegd is bij loopbaan en met "die voor ons ligt" vertaald is, betekent "om iets geplaatst zijn, over iemand liggen en hem omstrengelen, omgeven zijn met". Nu komt het mij voor dat de apostel, die ook hier, evenals op meerdere plaatsen in zijn brieven, aan de wedstrijden en spelen bij Grieken en Romeinen denkt, het woord nefov met zorg heeft gekozen. In de amfitheaters, waarin de gevechten van de zwaardvechters enz. werden gehouden, trachtte men

stof en hitte te verminderen door water en welriekende vochten, die door middel van zekere werktuigen als dauw neerdrupten. Die neervallende dauw heette nimbus theatralis. Zo waren die gestorvenen als onzichtbaar tegenwoordig en omzweefden verkwikkend de christenen, die om de kroon van de heerlijkheid streden. Opmerkelijk is het verder dat hetzelfde woord nimbus door de ouden wordt gebruikt voor (Virg. Georg. I. 328) de wolk, de glans die het hoofd van de goden bedekte. Hoewel ik bij geen enkele van de uitleggers enige aanwijzing hiervan vond, meende ik deze gedachte, *salva meliore sententia*, te mogen meedelen.

2) Het is een grote troost en een grote kracht voor de christelijke strijder dat hij zich zijn eigen weg niet kiest; die weg is voor hem gebaad. Tot de strijd wordt hij geroepen, maar niet tot een strijd van eigen wil afhankelijk en door eigen kracht te strijden. De baan is voor hem precies zo lang en de te overwinnen hinderpalen precies zo groot als de rechter in het strijdperk heeft nodig geoordeeld. Van de zorg om zijn taak af te meten naar zijn krachten of zijn krachten naar zijn taak, is hij ontheven. Hij heeft slechts te volgen; de krachten blijken toereikend te zijn of te worden voor hem die volhardt, die met lijdzaamheid de loopbaan die voor hem ligt loopt. De lijdzaamheid is van de kant van de mensen het middel tot volharding. Lijdzaamheid nu heeft twee delen: verloochening en verwachting. Door het ene ontberend wat men had, zoekt men wat men niet heeft. Zo is het leven van de christen een voortdurend sterven aan hetgeen hij had en een voortdurend verwachten van hetgeen hij nog niet heeft.

De lijdzaamheid, waarvan de schrijver eerder gezegd heeft dat die voor de Hebreëen nodig was en waarop hij nu hier op zeer ernstige wijze aandringt, is niet een lijdelijke toestand, maar een krachtige betoning van geloofsmoed en van blijde hoop tegenover alle bestrijdingen, een krachtig standhouden onder de druk van het kruis, een onbuigzame en zegenrijke standvastigheid in de strijd met de spot en de vervolgingen van de ongelovige wereld. In vroegere tijden hadden de Hebreëen bewijzen gegeven van zulke standvastigheid; zij hadden een zware strijd om staande te blijven doorstaan, daar zij deels zelf door smaad en lijden tot een schouwspel van de wereld werden, deels in medelijdend en hulpvaardig deelnemen deelgenoten werden van hen die zich in zo'n smaad en lijden bevonden en omwille van hun geloof gevangen werden gehouden. Het werd hun dan gemakkelijk de roof van hun goederen te lijden; zij droegen dat met vreugde, in het bewustzijn een beter en blijvend goed te bezitten, dat niemand hun kon ontnemen (hoofdst. 10: 32vv.). In de moeilijkheden daarentegen, die hun ten tijde van het schrijven van deze brief getroffen hadden, betoonden zij zich niet zo standvastig in het volharden te zijn. Daarom herinnerde de schrijver hen aan hun vroeger beter gedrag, wekte hen op door hen te wijzen op de nabijzijnde wederkomst van de Heere en nadat hij hun in hoofdst. 11 een grote wolk van geloofsgetuigen voor ogen gesteld heeft, die gedurende hun aardse leven standvastige volharding hadden betoond, wijst hij nu aan hoe deze nu de toeschouwers zijn van hen die, zoals vroeger zijzelf, op het schouwtoneel van de aarde de hun opgedragen wedstrijd te strijden hebben.

Door "ook-wij" worden de leden van het Nieuwe Verbond voorgesteld in tegenstelling tot de leden van het Oude Verbond, in het vorige hoofdstuk vermeld. De vermaning die nu volgt, is uitgedrukt in een beeld van de kampspelen, die oorspronkelijk heidense gewoonten waren "1Co 9: 24, maar door de Herodianen ook onder de Joden waren overgebracht ("Ac 12: 22 en daar zeker een diepe indruk op de fantasie zullen gemaakt hebben.

Evenals in het theater de toeschouwers gezeten zijn op banken die in een halve kring zijn geplaatst, zo hebben wij, zegt de schrijver, rondom ons een wolk van getuigen, d. i. ons omringt als een wolk een dichte, zich ver uitbreidende menigte van getuigen. Die getuigen van de strijd zijn echter niet maar toeschouwers, maar behalve de menigte van hen die ons

omgeven, komen ook nog in aanmerking hun geschiktheid en hun recht tot beoordeling, want het zijn mensen die volgens hoofdst. 11: 2 en 39 zelf een getuigenis hebben ontvangen en toen zij nog op aarde waren, zich in woord en daad strijders voor het geloof betoond hebben. Zij leven nu daarboven, sedert Christus de hemel door Zijn bloed ontsloten heeft (hoofdst. 9: 12), een hemels leven en er bestaat een levendige wederkerige relatie tussen de hemelse gemeente en de gemeente hier beneden (vs. 22v.). En zoals in de hoogte en onbereikbaar een wolk over de aarde zweeft, zo omzweven de geesten van de volmaakt rechtvaardigen ons, die ons nog in het strijdperk bevinden van het leven op aarde.

Als ons storm en nacht omgeven, beseffen wij in het duister van onze strijd pas goed hoe de oude strijders uit hun vrede op ons zien en ons toewenken, dan verstaan wij pas goed de zin en de stem van hun geschiedenis.

Evenals nu hij die in de aardse wedloop om de prijs van de overwinning worstelt, vooraf alle kleding die hem bezwaart en lastig is en alles wat hem overigens nog hindert, afwerpt, zo moeten ook de christenen alles terzijde stellen wat hun in hun christelijke loop hinderlijk zou kunnen worden; en dan heeft de schrijver bij de woorden "laat ons afleggen alle last" wel in het bijzonder gedacht aan de ballast van de Joodse ceremoniedienst, die zijn lezers nog altijd meeslepen, terwijl daarentegen "de zonde, die ons gemakkelijk omringt" of de aanklevende zonde, een hindernis is die de loop stremt, tot stilstaan of zelfs tot achteruitgang dwingt.

De zonde is de zwaarste last die tot de aarde neertrekt.

2. Wij moeten dat doen met het oog gericht op de overste Leidsman tot de zaligheid, die ons in het Nieuwe Verbond is gegeven (hoofdst. 2: 10 Luk. 10: 23v.), op Hem die het geloof in ons wekt en tevens Voleinder van het geloof is, namelijk op Jezus. Hij is het die op de baan, die het geloof te doorlopen heeft, ons als doorbreker (Micha 2: 13) is voorgegaan en, nadat Hij zelf op die baan tot het doel gekomen is, ook ons daarheen leidt. Ziet op Hem a) die, net als Mozes (hoofdst. 11: 24v. Matth. 26: 53), om de vreugde die voor Hem lag het kruis met zijn kwellingen heeft verdragen en de schande van de dood van een misdadiger (Luk. 23: 32v.) heeft veracht, waardoor Hij de Aanvanger van het geloof is geworden en is gezeten aan de rechterhand b) van de troon van God (hoofdst. 8: 1 Openb. 3: 21), zodat Hij ook de Voleindiger van het geloof is (hoofdst. 11: 40).

a) Luk. 24: 26 Filipp. 2: 8, 9; 1 Petr. 1: 11 b) Hebr. 1: 3

Hebben wij ons nu van hetgeen ons de loop verzwaart, zodat wij slechts langzaam en van hetgeen ons in het lopen hindert, zodat wij in het geheel niet voorwaarts kunnen, ontdaan, dan moeten wij met lijdzaamheid, geduldig lopen, dat is met volharding de loop doorzetten, zonder door moeite en inspanning ons te laten afmatten, wij moeten voort totdat wij aan het doel zijn. Wij moeten van de baan, die voor ons ligt en die wij lopen, opzien tot Jezus, die daarboven is, als tot Hem die de Aanvang en de Voleinder van het geloof is. Naar Hem zien wij op, terwijl de gelovigen van het Oude Testament op ons zien.

Het heerlijkst onderwerp waarvan gesproken of geschreven kan worden, is Jezus Christus. Augustinus roemde de werken van Cicero vanwege hun welsprekendheid, maar hij geeft er dit oordeel aan: zij zijn niet zoet, omdat de naam van Jezus er niet in gevonden wordt. En de woorden van Bernardus zijn bijna dezelfde: als gij iets schrijft, het smaakt mij niet als ik Jezus daar niet hoor. Zeker, al wat wij spreken is geheel onsmakelijk, als het met dit zout niet smakelijk wordt gemaakt. "Ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, zei Paulus, dan

Jezus Christus en die gekruisigd. " (1 Kor. 2: 2). Voor hij onder de Korintheërs predikte, besloot hij bij zichzelf dat dit het enige punt van kennis zou zijn waarin hij zich voor een kunstig meester wilde uitgeven en dat hij in de weg van zijn bediening hen daartoe wilde brengen; dit maakte hij tot de breedte en lengte en diepte en hoogte van zijn kennis (Efeze. 3: 18). "Ja zeker, " zei hij, "ik acht ook alle dingen schade, om de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus, mijn Heer. " Fil. 3: 18 In deze kennis van Christus is een uitnemendheid boven alle andere kennis van de hele wereld; er is niets zo aangenaam en troostrijk, niets dat meer moed en leven geeft, dat de ziel krachtiger opwekt en gerust stelt. Christus alleen is het hoofdstuk en het middelpunt van alle goddelijke geopenbaarde waarheid. Wij kunnen niets anders prediken als een voorwerp van ons geloof, als een noodzakelijk begin van de zaligheid van onze zielen, dat niet op de een of andere manier in Christus of samen komt of tot Hem gericht wordt: Christus alleen is het geheel en al van het geluk van de mensen; een Zon om te verlichten, een Arts om te genezen, een vurige Muur om te beschermen, een Vriend om te troosten, een Parel om te verrijken, een Ark om hem te dragen, een Rots om in de droevigste verdrukkingen te ondersteunen, "als een Beschutting tegen de wind en een Schuilplaats tegen de vloed, als Waterbeken in een dorre plaats, als de Schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land. " (Jes. 32: 2). Alleen Christus is de Ladder tussen hemel en aarde, de Middelaar tussen God en mens, een Geheim waarin de engelen van de hemel een blik zouden willen slaan (1 Petr. 1: 12). Hier is een werkelijk zalig onderwerp en wie zou niet begerig zijn om het in te zien om daarvan kennis te mogen hebben? "Dit is het eeuwige leven, God te kennen en Jezus Christus, die Hij gezonden heeft. " (Joh. 17: 3). Komt dan en laat ons aanschouwen deze Zon van de gerechtigheid. Wij kunnen niets dan goeds ontvangen en geenszins schade lijden door Hem te aanschouwen. Het is zo, dat lang kijken naar de natuurlijke zon onze ogen verduistert en onze gezichten zwart maakt; maar als wij op Jezus Christus zien, zullen onze ogen helderder en onze gezichten mooier worden, aangezien het licht van de ogen het hart verblijdt (Spr. 15: 30); hoeveel te meer als wij zo'n gezegend voorwerp ter beschouwing hebben. Zoals Christus uitnemender is dan de hele wereld, zo gaat dit aanzien alle beschouwingen verre te boven; het is een samenvatting van de gelukzaligheid van een christen, de beste kracht voor de evangelische plichten: ziende op Jezus. In de tekst hebben wij een daad en haar voorwerp. De daad staat in de oorspronkelijke Griekse tekst zeer uitdrukkelijk; de vertaling drukt het niet volkomen uit. Het betekent een afkering of afwending van het oog van het een voorwerp tot een ander, zoals daar twee uitdrukkingen zijn; de een wil zeggen een afkering van het oog van alle andere voorwerpen, het ander een vestiging van het oog op één voorwerp en alleen op dat. Dus is het zowel een afzien als een opzien. Waarop? Dat is het voorwerp: een zien op Jezus; een naam die Zijn barmhartigheid en mildheid uitdrukt. Ik zal zo nieuwsgierig niet zijn om te onderzoeken waarom Hij Jezus en niet Christus genoemd wordt; ik meen dat op de Persoon gedoeld wordt, Die door beide namen wordt aangewezen; alleen kan opgemerkt worden dat Jezus de zuiverste van alle namen van het evangelie is: Jezus was niet de taal van het Oude Testament. De eerste tekst waar wij van deze titel, dus aan Christus gegeven, lezen, is Matth. 1: 21 : "Gij zult Hem Jezus noemen; want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden. " Sommigen hebben opgemerkt dat deze naam Jezus Hem tweemaal gegeven is, eens vóór Zijn dood: Matth. 1: 21 en daarna voor eeuwig: Fil. 2: 10 De eerste was een intrede in het verbond met God om de wet voor ons te vervullen en te sterven voor onze zonden; de tweede was een teken van een zo waardig Persoon, Die vanwege Zijn nederigheid meer verhoogd is dan ooit iemand geweest is of zijn zal. Eerst was Jezus de nederige naam van Zijn verdienende genade; nu is Jezus die verhoogde naam van Zijn uitnemende heerlijkheid. Eerst hebben de Joden Jezus en Zijn naam gekruisigd en de apostelen twijfelden of Jezus de echte Jezus was (Luk. 24: 11); maar nu heeft God Hem opgewekt uit de dood, "en heeft Hem uitermate verhoogd en heeft Hem een naam gegeven die boven alle naam is, opdat in de naam van Jezus zich zou buigen elke knie

van degenen die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn. " (Fil. 2: 9, 10). Mijn bedoeling is niet om bij deze naam te blijven staan en die te onderscheiden van Christus' andere namen. Hij wordt vaak genoemd: Christus en Heere en Middelaar en Gods Zoon en Immanuël. Maar Jezus is dit alles; Jezus is de Christus, zoals Hij de Gezalfde van God is; Jezus is de Heere, zoals Hij de heerschappij heeft over de hele wereld; Jezus is de Middelaar, zoals Hij de Verzoener is tussen God en de mens; Jezus is de Zoon van God, zoals Hij van eeuwigheid vóór de grondlegging van de wereld verwekt is; en Jezus is Immanuël, zoals Hij mens geworden is; en dus God met ons. Alleen omdat Jezus Zaligmaker betekent en Hem deze naam zelfs om die waardigheid gegeven is: "want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden, " zal mijn voornemen zijn om Jezus in het bijzonder te beschouwen, zoals Hij het grote werk van onze zaligheid van het begin tot het einde op Zich genomen heeft. Dit is zeker die goede boodschap, het evangelie, dat evangelievoorrecht en onze evangelische plicht: zien op Jezus.

Het is altijd het werk van de Heilige Geest ons oog van onszelf af op Jezus te richten; maar het werk van de satan is juist het tegenovergestelde; want hij tracht zonder ophouden onze ogen op onszelf in plaats van op Christus te doen slaan. Hij fluistert ons in: "uw zonden zijn te groot om vergeven te worden; gij hebt geen geloof, gij hebt geen berouw genoeg; gij zult nooit ten einde toe volharden; gij deelt niet in de vreugde van de kinderen van God; gij klemmt u zo weinig aan Jezus vast. " Dit zijn alle gedachten omtrent uzelf en nooit zullen wij troost of verzekering krijgen door naar binnen te zien. Maar de Heilige Geest trekt ons oog geheel van onszelf af. Hij zegt ons dat wij niets zijn, maar dat Christus alles in allen is. Bedenkt daarom, het is niet uw vastklemmen aan Christus dat u redt, het is Christus; het is niet uw blijdschap in Christus die u verlost, het is Christus; het is zelfs niet het geloof in Christus, hoewel dat het middel is, het is het bloed en de verdienste van Christus; zie dus niet zoveel op uw hand waarmee gij Christus vastpakt als op Christus; zie niet op uw hoop, maar op Jezus, de bron van uw hoop; zie niet op uw geloof, maar op Jezus, de overste Leidsman en Voleinder van het geloof. Wij zullen nooit gelukkig worden door op onze gebeden, onze daden en gevoelens te zien; hetgeen Jezus is, niet wat wij zijn, dat alleen geeft rust aan de ziel. Wensen wij satan onmiddellijk te overwinnen en vrede met God te hebben, dan moet het alleen zijn door "op Jezus te zien. " Houd uw oog eenvoudig op Hem gericht; laat Zijn dood, Zijn lijden, Zijn verdiensten, Zijn heerlijkheid, Zijn voorspraak u steeds voor de geest staan; wanneer gij in de morgenstond ontwaakt, zie op Hem, wanneer gij u 's avonds neerlegt, zie op Hem! O, laat uw hoop, noch uw vrees zich tussen u en de Heere Jezus plaatsen; ga dicht achter Hem aan en Hij zal u nooit begeven.

Wat ons in de strijd sterkt, is het omhoog zien vanuit ons nederig en verwijderd standpunt naar Jezus, die na Zijn strijd gezeten is op de troon van God. Hij is de aanvanger (en tevens de aanvoerder) van het geloof; Hij is ons in het geloof voorgegaan en heeft ons de weg gebaad. In zoverre is Hij zelf de geloofsstrijd voor ons begonnen. Maar Hij is tevens "de Voleinder van ons geloof, " die door Zijn verlossing de gelovige strijders de kracht verleent om alles goed te volbrengen en de zegen weg te dragen. In zoverre hebben deze namen ook de zin die Chrysostomus daaraan geeft: "Hij is het die het geloof het eerst in ons gelegd heeft; Hij heeft ons de aanvang gegeven, zoals Christus tot de jongeren zei: "gij hebt Mij niet verkoren" (Joh. 15: 16) of Paulus: "dan zal ik kennen zoals ik gekend ben. " (1 Kor. 13: 12). Maar heeft Hij het begin in ons gelegd, dan zal Hij ook het einde daartoe verlenen.

Christus wordt hier terecht genoemd de auteur van ons geloof, omdat Zijn heilige leer de grondslag is van ons geloof, Zijn Heilige Geest de werker is van het geloof in de zielen van Zijn volk en Zijn kostelijk bloed de verkrijger is van het geloof en van alle genade voor Zijn

volk. En Hij is ook de Voleinder van ons geloof zowel als de auteur daarvan, omdat Hij door Zijn belofte op Zich heeft genomen om te volmaken wat Hij is begonnen (Fil. 1: 6): "ervan overtuigd dat Hij die in u een goed werk begonnen is, dat voleindigen zal". En eveneens omdat Hij voorbede doet bij de Vader dat de gelovigen mogen volharden in het geloof en standvastig blijven in heiligheid tot het einde: "Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet zou ophouden." (Luk. 22: 32).

Jezus heeft het persoonlijk levensbeeld van de loop en strijd van het geloof in Zijn hele volmaaktheid in Zijn eigen levens- en lijdensgeschiedenis uitgewerkt en voorgesteld; Hij is nu niet slechts ons voorbeeld ter navolging, maar ook onze helper daarin.

3. Als gij in uw tegenwoordige staat van lijden de verzoeking in u voelt om te klagen dat het christendom u niets dan de haat en de tegenspraak van uw broeders naar het vlees oplevert (Matth. 10: 35v.), geefdan aan die klacht geen voedsel. Want vestigt uw aandacht op deze Jezus, die zoveel tegenspreken van de zondaren tegen Zich heeft verdragen als wij in Zijn leven, vooral in Zijn lijden voor ons zien (Luk. 2: 34 Joh. 8: 12vv.), opdat gij niet verflauwt en bezwijkt in uw zielen, in de geestelijke loop en de opgedragen strijd verslapt (vs. 1).

Stonden er vroeger in de loopbanen van de Olympische spelen vele standbeelden opgericht ter ere van hen die eerder mededingers waren geweest en de overwinning behaald hadden, dan mocht de hele rij van gelovigen door de apostel, in het voorgaande hoofdstuk voorgesteld, wel als een wolk van aanmoedigende getuigen worden aangemerkt en dan was het zeker gepast de Hebreeuwse christenen daarop te wijzen en daarbij te bepalen, om hen dan ook langs die weg aan te moedigen, opdat zij als wedlopers op de baan van de godzaligheid zouden treden, zichzelf als hardlopers van alles ontdoen wat enigszins belemmeren kan, vooral van de zonden van het ongeloof en de verlokkingen van de wereld en hoewel de loopbaan soms moeilijk kon zijn, met goede moed, geduld en ijver, steeds voorwaarts gaan. En moesten zij hierin vooral aangemoedigd worden door het voorbeeld van Jezus Christus onze Heer, die Zelf in eigen persoon de uitnemendste Voorganger, ja zelfs de grote Voleinder van het geloof geweest is, die het geloof in de grootste en zwaarste verzoeken ten einde toe heeft volgehouden en beoefend en die niet tevergeefs op een heerlijke uitkomst heeft gezien; een voorbeeld, dat de vaders van het Oude Verbond nog niet kenden en waardoor de gelovigen van het Nieuwe Verbond het allermeest mogen worden aangemoedigd, dan moesten zij daarop ook al hun aandacht vestigen en daarbij vooral niet vergeten hoe ontzettend moeilijk en zwaar de strijd van onze Heer is geweest tegen zoveel boze vijanden en dat daarmee hun leed in geen enkel opzicht nog te vergelijken is.

4. Hoe kunt gij nu reeds de moed laten zinken? Gij hebt nog niet ten bloede toe weerstand geboden, zoals uw leraars dat vroeger hebben gedaan (hoofdst. 13: 7), in uw strijd tegen de zonde, zodat ook reeds enigen van u de dood zouden hebben moeten lijden om de belijdenis van Christus.

5. En toch, hoewel de bestrijding nog volstrekt niet op het hoogst is gekomen (1 Kor. 10: 13), hebt gij reeds de vermaning vergeten die uit de mond van de goddelijke wijsheid tot u komt en die tot u als tot zonen spreekt, die zij als een moeder wil leren en terechtwijzen, zoals in Spr. 3: 11v. staat: "Mijn zoon, acht de kastijding van de Heere niet gering, zodat gij u aan haar, als aan een ramp die u slechts schadelijk, niet voordelig zou kunnen zijn, zou willen onttrekken op wegen naar eigen goeddunken gekozen (Job 5: 17) en bezwijk niet als gij door Hem bestraft wordt, zodat gij in moedeloosheid zou houden voor iemand om wie Hij Zich niet bekommert, die Hij aan zijn lot overliet.

6. Het tegengestelde is juist het geval, want wie de Heere liefheeft, kastijdt Hij; en, zo ver gaat soms de kastijding, Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt, ieder die Hij als zoon erkent en nu in Zijn opvoedingsschool opneemt" (Efez. 6: 4 Openb. 3: 19).

Als de schrijver met de woorden van vs. 3 de lezers oproept om te bedenken wat Jezus, die toch het tegengestelde van een zondaar was, van de zondaars heeft moeten lijden en voor dat lijden geen sterkere uitdrukking gebruikt dan "tegenspreken", dan doet hij dat, omdat ook hetgeen de lezers van hun volksgenoten ondervonden, tegenspraak was tegen hun belijdenis van Jezus de Christus (Hand. 13: 45; 28: 22). Verhief zich vervolgens die tegenspraak bij hen wellicht tot mishandelen en vervolgen, dan bleef dat nog altijd ver achter bij de tegenspraak die het getuigenis van Jezus omtrent Zichzelf vond, daar deze bij Hem zo hoog is gestegen dat die Hem aan het kruis bracht. Dat moesten zij bedenken om niet, zoals met betrekking tot het beeld in vs. 2 wordt gezegd, door verslapping van de ziel, als een looper wiens knieën moe worden, in de wedloop te bezwijken. Is de schrijver tot hertoe gebleven bij het beeld van een wedloop, nu gaat hij tot een ander over, net als Paulus in 1 Kor. 9: 25 van een vuistgevecht, terwijl hij van een "strijden tegen de zonde" spreekt. Dat doelt echter niet, zoals vele uitleggers aannemen, op een strijden tegen de zonde in hen, maar de zonde dringt van buiten op hen aan, namelijk in de bestrijdingen waardoor zij gebracht moeten worden tot afval van de erkende Heiland.

In deze strijd, zegt de schrijver, hebt gij nog niet ten bloede toe weerstand geboden, d. i. de druk van de zonde op u is nog niet zo hevig geworden dat het afweren u uw bloed, uw tijdelijk leven zou hebben gekost. Daardoor wil hij te kennen geven dat zij zich voor dat zwaarste hadden weten te bewaren op een wijze die aan verloochening grenst. Hun tegenwoordig gedrag, terwijl het vroeger anders was (hoofdst. 10: 32vv.), is een ontvluchten van het kruis. Zij schijnen geheel te zijn vergeten dat het lijden, dat God de Zijnen toedeelt, een school van de liefde is.

Met verwijzing naar een woord van de Schrift herinnert hij hen aan de waarheid door hen vergeten, dat het dragen van lijden en vervolging niet in tegenspraak is met de kinderlijke relatie tot God en niet een teken is van gebrek aan vaderliefde van de zijde van God, maar juist omgekeerd een bewijs van Zijn vaderliefde.

Geheiligd door lijden is de "wolk van getuigen, " want zij zijn gedorst op het veld en platgetreden in de wijnpersbak, in hun ziel wekte de God van Israël wakkerheid en vatbaarheid om de belofte van een eeuwige verlossing te verstaan. Geheiligd door lijden is nog letterlijker "de overste Leidsman en Voleinder van het geloof, " omdat door Hem, voor wie elke levenswaarheid feit en werkelijkheid moest worden, de alles doordringende geur van de heerlijkheid niet kon gesmaakt, als niet eerst de diepte van de eeuwige dood met Zijn eigen heilig wezen gepeild was. Naar de regel van de Schrift, naar de wet en ordening van Gods Koninkrijk, moeten dus ook de zonen, de erfgenamen van het verworven heil, zij om wier wil de "wolk van getuigen" het altaar van de verlossing in schaduwen bediend hebben, zij om wier toevoeging de Zoon van God dat altaar met Zijn heilig bloed bedropen heeft, door lijden geheiligd worden om de vrucht van die arbeid van het lijden te smaken. De getuigen van vroeger hebben de belofte niet verkregen, "opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden. " De Zoon is geheiligd, "opdat Hij vele kinderen tot de heerlijkheid leiden zou. " In de "gemeente van de uitverkorenen" ligt dus het doel van al de moeite van de ziel die doorworsteld is. Maar zal deze schare van de geroepen tot het heil doorbreken, dan moet zij zelf door de enge poort worden heengetrokken en ervaren wat de kastijding van de Heere is om deel te krijgen aan Zijn heiligheid. Zo vast zelfs is deze wet, dat zij die deze kastijding

niet ervaren bastaarden genoemd worden en de geseling met het striemend koord van de Eeuwige, striemend tot in het bloed van de ziel, kenteken en waarmerk geacht wordt van het zalig kindschap, dat in het bezit van eeuwige Liefde roemt. Van hoog gewicht is dus de vraag wat onder dit kastijden tot ons nut, onder deze vreedzame vrucht van de gerechtigheid, wat onder dit "door lijden geheiligd worden" verstaan moet worden. Mislukt is daarbij natuurlijk elke verklaring te achten die de samenhang met het lijden van de Zoon verbreekt en slechts dan zal deze zeer belangrijke kant van het mysterie van het lijden doorzichtig worden, als naar de eis van Hebr. 11 en 12 van Jak. 5: 7-11 het lijden van Gods kinderen met Christus' nood en dood in rechtstreeks verband staat. Het spreekt nu vanzelf dat noch bij de profeten en aartsvaders, noch bij Christus dit doel van het lijden gezocht kan worden in hun gebracht worden tot een heiliger staat. Niet bij de profeten en aartsvaders, omdat "ze niet zichzelf maar ons met deze dingen dienden" en evenmin bij de Zoon, omdat een staat van mindere heiligheid bij Hem geen ogenblik kan worden gedacht. Daarentegen toont èn de geschiedenis van de openbaring zelf èn de toelichting waarmee de Hebreeënbrief deze openbaringsgeschiedenis begeleidt dat het mysterie van het lijden, dat om onzentwil bij het altaar van de verlossing in bloed en tranen doorworsteld is, de overplaatsing tot doel had uit de levenssfeer van deze zondige, voorbijgaande wereld naar de eeuwige volheid van het leven en de heerlijkheid van God en dan wel een overplaatsing van de hele mens, eerst in de kern van zijn ziel, vervolgens voor zijn bewustzijn en uiteindelijk ook voor zijn uiterlijke persoonlijkheid. Van de aartsvaders en godsmannen van het Oude Verbond wordt ons met nadruk gezegd dat zij uit het tegenwoordige werden weggedreven naar een ander vaderland, d. i. naar een andere levenssfeer en wel naar die sfeer van de eeuwige volheid, waarvan de Bouwmeester en Ontwerper God is. Van de Zoon wordt ons gezegd dat Hij neergedaald is in deze voorbijgaande wereld, niet in schijn, maar werkelijk, zodat Hij in deze wereld ons leven leefde, met prijsgeving van die heilige heerlijkheid die Hij bij de Vader had voor eeuwig. En nadat nu eerst deze nederdaling van Christus als een werkelijk overgaan in onze toestand getekend is, wordt de vrucht van het lijden van de Zoon ons in deze korte woorden geschetst, dat Hij nu gezeten is aan de rechterhand van de Vader, dat wil zeggen in de levenssfeer waaruit Hij neergedaald was, nu ook als de mens Jezus Christus leeft. Vergelijkt men nu hiermee wat èn de Hebreeënbrief èn Jakobus van het lijden van de "zonen" verklaren, dan blijkt dat dit met hetgeen van de aartsvaders en van de Zoon gezegd is, in volkomen harmonie staat. Want volgens de Hebreeënbrief is de gedachte die ons lijden beheerst, dat we gekomen zijn tot de berg Zion en de stad van de levende God, tot het hemels Jeruzalem; en Jakobus dringt hiermee in volstrekte overeenstemming de lijdzaamheid in het lijden aan, met de juichkreet: "want de toekomst van de Heere is nabij! " Deze overplaatsing nu, dit overgeplaatst worden in de zaligheid van onze Heere, heeft eerst voor de kern van de ziel plaats, dan voor ons bewustzijn en uiteindelijk in volle werkelijkheid. Luister maar naar Paulus, die juicht: gerechtvaardigd door het geloof hebben wij vrede met God en staan in de genade en roemen in de hoop van de heerlijkheid. Tot die genade hebben we de toeleiding door het geloof (het overgeplaatst worden naar de kern van de ziel). En nu komt de verdrukking die, lijdzaamheid werkend, ons brengt tot de bevinding (het opengaan van de eeuwige wereld voor ons bewustzijn). En daarna pas wordt uit de bevinding de hoop geboren, d. i. het zich uitstrekken van de ziel naar de volle werkelijkheid van wat de ziel reeds door het geloof bezit. En nu, is deze voortgang te verstaan als een voortdurend toenemen in hemelwaardigheid, zodat het besef van meerdere heiligheid grond van die hoop zou zijn? Integendeel. Ook nadat de verlost de cirkelloop van het geloof is doorgedaan, moet hij weer tot het uitgangspunt terugkeren en blijft de bron waar al zijn heil uit welt "de liefde van God, die door de Heilige Geest in zijn hart is uitgestort. " Dit is zó waar dat Paulus voor het "uitgestort zijn" met opzet een taalvorm gebruikt die ons de uitstorting als een voltooide en afgelopen daad voor ogen stelt. Met het oog op de overste Leidsman en Voleinder van het

geloof is deze cirkelloop van het geloof boven alle twijfel verheven. Naar de kern van Zijn Godmenselijk wezen stond de Zoon van meet af aan in het Koninkrijk der Hemelen, Hij bracht dit in Zijn eigen persoon op aarde. Toch nam Hij toe "in wijsheid en genade," d. w. z. ging Hij ook met Zijn menselijk bewustzijn de levenssfeer van dit Koninkrijk binnen en daarna pas opent zich voor Hem de via dolorosa, die Hem door Opstanding en Hemelvaart de toegang tot de uiterlijke werkelijkheid van dat eeuwig Koninkrijk ontsluit. Hieruit volgt dus dat elke opvatting van het door lijden geheiligd worden tegen de Schrift ingaat, als die het lijden als middel beschouwt waardoor wij een meerder iets in ons of aan ons verkrijgen zouden dan God ons in de wedergeboorte schonk. Tegen de Schrift in gaat elke verklaring die het door lijden geheiligd worden, verstaan wil als de kastijding van de voorbereidende genade waardoor de Heer van alle leven zielen tot de wedergeboorte brengt. Het "door lijden geheiligd worden" slaat op de christen die reeds geroepen, die reeds ontdekt, die reeds wedergeboren is, het is een kastijden van wie zich kinderen van God weten, een geselen van de zonen en dochters aan wie de Ontfermer Zijn liefde reeds heeft geopenbaard. Die christenen nu staan in het leven, zij staan in de genade, zij zijn uit de dood in het leven, uit het rijk van de duisternis overgeplaatst naar het Koninkrijk van de Zoon van de liefde. Laat op dit ogenblik zelf hun levensdraad worden afgesneden, zij zullen niet anders kunnen gevonden worden dan waar zij zijn, dat is in dat Koninkrijk, als heiligen in Christus, als kinderen van de Opstanding. Maar van de meesten geldt dit niet. Het leven van de meesten wordt na hun wedergeboorte nog verlengd. Zij staan dus ook nog in deze wereld, zij leven nog in het lichaam van de zonde, in het bewustzijn van de zonde; eerst zelfs onderdrukt die gedachtenwereld van de zonde de gedachtenwereld van het eeuwige bijna nog geheel. Zij staan in het leven, het leven is van hen, maar zij zien het nog niet. Hun oog is wel geopend, maar aan die glans ongewoon sluit het zich telkens weer om hen in de dromenwereld van de zonde te doen staren. Kortom, zij hebben wel het leven, maar nog niet de bevinding waarvan Paulus spreekt. Wat is nu die bevinding? Natuurlijk niet een spel van de verbeelding en raadselachtige aandoening, een vreemdsoortige gewaarwording of waarin men ook de christelijke bevinding gezocht mag hebben. De bevinding waarvan Paulus spreekt, is het georiënteerd worden in het Koninkrijk van de hemelen, het steeds duidelijker en helderder met ons bewustzijn ingaan en ons "thuis voelen" in de genade, waarin wij staan. Zag God nu ons bewustzijn zoals de mensen het zien, dan zou dit slechts een omzetten van gedachten zijn. Leert daarentegen de Schrift dat in Gods openbaring het bewustzijn steeds in rechtstreekse samenhang met het leven wordt genomen, omdat in dat bewustzijn onze hele persoonlijkheid zich uitspreekt, dan spreekt het vanzelf dat ter omzetting van ons bewustzijn een aanpakken van onze hele persoonlijkheid onmisbaar is. Dit nu doet God in de kastijding, dit werkt Hij door de geselslagen waarmee Hij ons striemt. Dat lijden tast ons aan in ons hart, in ons lichaam, in ons huis, in ons bloed, in onze liefde, in heel onze levens- en gedachtenwereld, het jaagt ons, met heel de levenskring die tot ons ik behoort, uit onze valse vrede op, drijft ons uit naar de woestijn van nood en dood en brengt er ons, ondanks onze tegenstand, toe dat we zelf van achteren de hand zegenen die het geselkoord zwaaide, als onze ziel, in het uur van de verademing, "de vreedzame vrucht van de gerechtigheid" smaakt.

7. Indien gij de kastijding verdraagt, straf moet ondervinden, zoals dat heden met u het geval is, dan gedraagt God Zich jegens u als zonen; Hij wil Zich een Vader aan u betonen, want welke zoon wordt niet door zijn vader gekastijd?

8. Maar indien gij zonder kastijding zijt, die allen, in het bijzonder ook zij van wie in hoofdst. 11 sprake was, hebben ondervonden (Ps. 73: 15), dan zijt gij bastaarden, onwettige kinderen, die geen wettige vader toebehoren en dus niet in de eervolle zin van het woord zonen zijn.

De schrijver maakt hier onderscheid tussen bastaarden en kinderen, d. i. tussen zonen buiten de echt geboren, die geen recht hebben op de erfenis, noch door de vader als zijn echte kinderen erkend, geliefd en opgevoed worden en de wettige zonen, die hij als zodanig op- en aanneemt en als hem toebehorend liefheeft. Door beide uitdrukkingen is een geheel verschillende verhouding ten opzichte van God uitgedrukt. Beiden, de bastaarden en de kinderen, hebben wel hun bestaan aan God, de Vader van de geesten (vs. 9) te danken, maar alleen de laatsten staan in de rechte verhouding, in de wezenlijke kinderlijke relatie tot de Vader van de geesten; slechts aan hen komt de naam "kinderen van God" toe en zij zijn het die God als zodanig aanneemt en erkent.

De grond van het niet erkennen, komt hier niet verder in aanmerking, maar alleen het feit en dit blijkt daaruit, dat de Vader hen geen kastijding waardig acht.

Na de dringende vermaningen in het voorgaande doet de schrijver de droefenissen van dezelfde vriendelijke zijde kennen als zij ons in Rom. 5: 3 en 8: 28 geschilderd. Alle droefenis is op zichzelf een voortvloeisel van Gods toorn en van Zijn straffende gerechtigheid en dus ook, uit een zeker oogpunt beschouwd, het lijden van Christus (Luk. 23: 31). Maar zoals in Christus' lijden zelf de eeuwige liefde de toorn en de straf overwonnen heeft, zo wordt nu ook het gevolg van de toorn voor hen die Gods kinderen geworden zijn, het grootste bewijs van liefde. Niet alleen wordt de prikkel uit de straf weggenomen, maar het kruis dat ons aan de Zoon van God gelijkvormig maakt, wordt een zeer uitnemend middel van de goddelijke genade. God voltooit de christenen op dezelfde weg als Christus (vgl. hoofd. 2: 10). Zonder uiterlijk en innerlijk lijden, zonder dat onder de uiterlijke druk de innerlijke mens gedijt, moet daarom de christen zich als door Zijn hemelse Vader verlaten en verworpen voelen. Intussen moet hij het lijden niet opzoeken. Bij steeds toenemende trouw in het hart en leven doet het zich spoedig genoeg voor.

9. Voorts, wij hebben, toen wij nog kinderen waren, de vaders van onze vlees wel tot kastijders gehad: tot onze opvoeding op lichamelijk aards gebied en wij zagen tegen hen op, zodat wij ons aan hun kastijding zonder tegenstreven onderwierpen; zullen wij dan niet veel meer aan de Vader van de geesten, Hem, die onze Vader en Opvoeder is op hoger geestelijk levensgebied, onderworpen zijn en leven, door Zijn kastijding tot het ware, eeuwige leven opgroeien?

10. Want zij hebben ons wel voor een korte tijd, zolang de tijd van de opvoeding tot de mannelijke leeftijd duurde, naar dat het hun goeddacht, zodat zeker menige misstap en dwaling plaats had, gekastijd, maar Hij kastijdt onseigenlijk ook slechts een korte tijd, zolang de tijd van onze opvoeding tot hemelse rijpheid duurt, tot ons nut, opdat wij deel zouden krijgen aan Zijn heiligheid (2 Petr. 1: 4). En Hij zet nooit een misstap, alles wat Hij over ons beschikt, moet op ons welzijn uitlopen (Rom. 8: 28).

Eerst werd de vermaning om zich door de kastijding van het aardse leven in de loop van het christelijke geloof niet te laten ontmoedigen, erdoor gesteund dat God daarbij alleen doet wat alle vaders en opvoeders doen en dat Hij daardoor met de daad toont onze Vader te zijn en ons als zonen erkent. Hebben wij ons nu, gaat de schrijver in vs. 9 verder, zonder te weerstreven en te vrezen onder de kastijding van onze aardse vaders gebogen, hoeveel minder mogen we de toch veel wijzere en meer heilzame kastijding van de hemelse Vader afslaan.

Het "en wij leven" aan het einde van het vers, dat een nieuwe beweegreden inhoudt, gaat verder dan de tegenstelling waarin de beide namen van het vers tot elkaar staan. Het geeft

aanleiding tot een nieuwe bevestiging van de verwachting dat wij, die onze aardse vaders als kastijders eerbiedig hebben ontzien, ons onder de kastijdende hand van God buigen. Deze aanwijzing geschiedt dan in vs. 10 op die wijze dat de kastijding van deze en die van de anderen naar haar waarde voor ons worden vergeleken tegenover het "naar het hun goeddacht" staat "tot ons nut, " opgehelderd door het daarnaast geplaatste "opdat wij deel zouden krijgen aan Zijn heiligheid. " Onze lichamelijke vaders volbrachten hun kastijding naar hun goeddunken, terwijl God met de Zijnen altijd hun welzijn op het oog heeft. Hij wil opvoeden opdat men zal delen in Zijn heiligheid.

De kastijding van de aardse vader is een heilig recht en een heilige plicht, die deze heeft en Hij handelt daarin zo goed als mogelijk is voor hen, doch bij de beste wil zal hij daarbij zeker veel mistasten. God nu heeft bij elke en iedere kastijding het hoogste doel van ons leven voor ogen en kan zich niet vergissen. Hij neemt alleen om te geven; Hij slaat alleen om te genezen; Hij buigt slechts neer om op te heffen, Hij wil ons deel geven aan Zijn heiligheid.

Zijn kastijding heeft niet alleen als bedoeling, maar ook, in zoverre wij niet tegenstreven, ook steeds als zeker gevolg niets minder dan ons heilig te maken, zoals Hij heilig is (Lev. 11: 45) en ons zo geheel te verheffen boven het noodzakelijke van haar bitter medicijn.

Heiligen is niet een vermeerdering van het heilige maar een voortgaande losmaking van het kwade, waarmee onze heilige, nieuwe persoonlijkheid in Christus aanvankelijk vermengd is. Het verschil tussen beiden is tastbaar. Zoek ik de heiliging in vermeerdering van het heilige in mij, zodat nieuwe kracht aan de oude wordt toegevoegd en telkens een nieuw bestanddeel het reeds bestaande komt vermeerderen, dan is het feit van de bekering uit zijn middelpunt gerukt, blijft voor de eeuwige daad van God geen plaats over en moet bij verdere ontleding onze belijdenis al meer overvloeien in het stroombed van de wereld, dat in heiliging en ontwikkeling van ons natuurlijk leven het middel tot zaligheid biedt. Daarmee echter, het spreekt vanzelf, is het christendom als genadeopenbaring, als wonder van Gods barmhartigheid, als enig redmiddel tot behoudenis, verworpen en vernietigd. Zeg ik daarentegen: de wedergeboorte is een eeuwige en dus in zichzelf voltooide daad, die, voor toeneming en herhaling onvatbaar, slechts een proces doorloopt omdat ze zich vermengt met een ander leven, waarvan ze zich door voortgaande loutering moet afscheiden, dan is er evenmin stilstand, dan is er evenzeer geestelijke groei, maar blijft het christendom ongedeerd en ongeschonden als de volstreckte openbaring van God voor mij staan. Volgens Gods Woord blijft de strijd met de zwakheid van het vlees heel ons leven aanhouden en komt de afsterving van de zonde pas in de dood. En evenzo wordt de verklaring dat de wedergeborene niet zondigt allermint als laatste uitkomst van het streven naar heiligheid aan het einde van de loopbaan van de christen geplaatst, maar van elke uit God geborene, zonder graad- of trap-verschil uitgesproken, uitsluitend op grond van het zaad van God dat in hem blijft, dat is, zoals onze kantenaren volkomen juist bemerken, Zijn Woord. We voegen er nog bij dat het steeds dieper schuldbesef met deze opvatting van "heiliging" in lijnrechte tegenspraak is. Van de lippen van alle vromen wordt door alle eeuwen heen een schuldbelijden gehoord dat, verre van langzaamaan te verstommen, juist bij krachtiger ervaring van Gods genade, steeds uit dieper diepte oprees, in kracht van bewustheid won en pas in het stervensuur zijn volste uiting bereikt had. Dit is ervaring. Dit is een feit. Elk christen zal als dor en geesteloos juist die periodes in zijn leven veroordelen, waarin Hij de tegenwoordigheid van de Heilige Geest in zijn geweten minder scherp en krachtig ervaren heeft en omgekeerd, er is voor hem geen terugkeer tot een blijder en voller leven dan juist door nieuwe diepten van schuldbesef heen. Intussen, spreekt men van "heiliging" in de zojuist bestreden zin, dan was dit verschijnsel ondenkbaar, dan zou veeleer het schuldbesef bij de vrome met elke dag moeten afnemen en

tenslotte zou hij in een staat van heiligheid ingaan, waarbij de bede "vergeef ons onze schulden" uit het allervolmaaktst gebed verdween. Daarom moet dus bij het denkbeeld van "heiligen" steeds volle nadruk gelegd worden op de grondbetekenis, wegneming van het kwade uit zijn vermenging met het goede. Dit juist geschiedt door het oordeel van de Heilige Geest in ons geweten, d. i. door steeds dieper schuldbesef. Dit is het wat de Heere Zijn volgelingen toeriep: wie achter Mij wil komen, moet zichzelf verloochenen. Hierin alleen ligt de oplossing van het raadsel hoe voortgaande heiliging tot steeds dieper verootmoediging leidt en meer genade doet ervaren, omdat de nederigheid van het hart zich steeds dieper buigt. Tenslotte, zó alleen blijven we de weg van onze vaders bewandelen, die het wezen van de heiliging als een vrucht van het kruis voorstelden: als door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood wordt en begraven.

11. En alle kastijding, de menselijke, maar vooral de goddelijke, schijnt op het moment zelf geen zaak, geen oorzaak van vreugde, maar integendeel van droefheid te zijn; doch daarna, als zij tot haar doel komt, geeft zij een vreedzame vrucht van gerechtigheid, een vrucht die wat de toestand van het hart aangaat, in vrede en wat het leven aangaat in gerechtigheid bestaat, namelijk voor degenen die door haar geoefend zijn (Jes. 32: 17).

Het is een aangrijpende gedachte zich overal door een lijdend mensdom omringd te weten. Maar wat deze gedachte zo dubbel, ja zevendubbel treurig maakt, is te moeten vrezen dat zeker een groot, zeer groot gedeelte van het leed van de aarde tevergeefs geleden wordt, tot louter verlies, tot enkel smart. Een ander gedeelte met geringe winst. En dat, terwijl er zo'n rijke vrucht viel in te zamelen en bedoeld was. Ach, velen lijden veel en leren niets. Velen verliezen alles zonder iets te winnen. In ieder geval in een zedelijk opzicht. Want van uiterlijke voordelen, waartoe de tegenspoed van sommigen de weg gebaad heeft, spreken wij niet. Zij zijn geen duurzaam, zij zijn geen wezenlijk goed. Een enkele, eeuwige ramp en zij zijn verdwenen. Niet zelden gebeurt het dat opvolging van rampen, diepgaande wonden, langdurig lijden, aan het zedelijk karakter metterdaad hebben geschaad en de zondaar meer zondaar gemaakt hebben dan hij tevoren was. Velen hebben door het leed de beminlijkheid, de goedhartigheid verloren, die hun vroeger natuurlijk was. Anderen zijn slechtgehumeurd geworden, baatzuchtig, kleingeestig, ja tot sombere mensenhaat of lichtzinnig ongeloof vervallen. Velen zijn vol van zichzelf geworden en zeer trots op hun zogenaamde ondervinding, die hun echter tot niets schijnt te baten. Anderen hebben veel geleden en iets geleerd. Zij hebben enige winst bij het vele verlies. Zij hebben geleerd wat minder van de aarde te verwachten, wat minder op het geluk, op mensen, op zichzelf te rekenen. Hun leed heeft hen gevoeliger gemaakt voor het leed van anderen en sommige scherpe kanten van hun karakter en humeur wat afgestompt. Ook hebben zij, wat zij eerst niet konden: zij hebben leren lijden, door geduld en onderwerping het leed leren verzachten. Zij zijn ook wel wat losser van het leven geworden; veel ernstiger en inderdaad vatbaar voor godsdienstige indrukken. Men zag hen vroeger weinig in de kerk; nu vrij regelmatig. Zij grijpen naar de Bijbel; zij lezen hem. Maar als zij in hun Bijbel lezen "alle kastijding, die ons overkomt, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij de vreedzame vrucht van de gerechtigheid aan degenen die door haar geoefend zijn," begrijpen zij dan ook al wat de heilige schrijver met die woorden bedoelt? Niemand kan dit verstaan, als hij het lijden zelf niet verstaat, het niet verstaat als kastijding. Maar hij die zijn leed uit dit oogpunt heeft leren beschouwen, die daardoor als zodanig verootmoedigd is voor God, die bepaald is bij zijn zonde en gaat vragen naar de troost die hij als zondaar veel meer dan als lijder nodig heeft, die een droefheid naar God heeft leren kennen die een definitieve bekering tot zaligheid werkt, die kan het begrijpen, die zal in wat hem voortaan ook overkomt, meer en meer ervaren wat het betekent dat alle kastijding een vreedzame vrucht van de gerechtigheid geven

kan en geeft aan hen die door haar geoefend zijn. De christen verstaat het. De ware christen. De christen die in de ootmoed van een zondaar de toevlucht genomen heeft tot de Heiland van zondaren, die bij Hem de balsem voor zijn diepste wonden gevonden heeft, de troost voor zijn grootste smart in de verzoening van zijn schuld, zijn rechtvaardiging voor God, de vrede met God. Maar die ook weet dat het genot van deze troost slechts bewaard blijft in de strijd, de onvermoeide strijd tegen elke zonde. Deze beseft dat het doel van de kastijding geen ander is dan hem in deze strijd te hulp te komen; hem aan te wijzen wat hij nog, wat hij opnieuw, wat hij nu weer te bestrijden heeft; hem uit zijn traagheid tot de strijd aan te prikkelen en voor hem te doen wat hij verzuimt. Deze weet wat het doel van de kastijding is: het steeds verder bereiken van het doel van de verlossing in het deel krijgen aan de heiligheid van God. Daarom is voor hem meer dan voor wie ook de kastijding een blijk van Gods liefde, een blijk van Gods Vadertrouw, ja de zwaarste kastijding het meest. Daarom verstaat, daarom onderschrijft hij het woord van de apostel: alle kastijding schijnt op het ogenblik zelf geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij de vreedzame vrucht van de gerechtigheid aan degenen die door haar geoefend zijn. Een vreedzame vrucht van de gerechtigheid. Een vermeerdering, een verhoging van die stille, innerlijke vrede van het hart, die daar gesmaakt wordt waar het hart ook onder ramp en druk of bloedige verliezen erkent en ondervindt dat aan zijn innerlijke gerechtigheid, aan zijn heiligmaking, de volmaking in het gemoed gearbeid wordt door die trouwe liefde van God, die het om Jezus' wil al zijn schuld vergeven heeft en waarin het heeft leren geloven. Zolang wij deze blijdschap nog niet uit onze droefheid, deze winst nog niet uit ons verlies hebben weten te halen, hebben wij de wezenlijke, hebben wij de wenselijke vrucht van het aardse leed nog niet ingezameld, nog niet op het oog gehad. Deze alleen is voor de eeuwigheid. Alleen deze geeft niet slechts berusting, niet slechts onderwerping, niet slechts lijdzaamheid, niet slechts wijsheid, niet slechts vertroosting, maar blijdschap onder het lijden. Alleen deze kan op gelijke wijze van alle leed geplukt worden. Wat is bij het genot van deze vreedzame vrucht van de gerechtigheid het genot van duizend zaken, die voor een genotzieke wereld zaken van vreugde schijnen te zijn, doch die allen een kiem van komende smart in zich dragen? Hier is een kiem, hier is een aanvang van eeuwige vreugde, een aanraking van Gods heilige en heiligende liefde, die te midden van Zijn oordelen over de zonde, het geluk van de heiligheid voelen doet. Een voorsmaak van het hemels paradijs, te midden van de distels en doornen van de aarde. Doch laat ons niet vergeten te letten en de nadruk te leggen op die ene beperking, die de apostolische schrijver aan zijn voor het overige algemene verklaring heeft toegevoegd. Alle kastijding, zegt hij, schijnt op het moment zelf geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij een vreedzame vrucht van de gerechtigheid, maar hij laat volgen: aan degenen die door haar geoefend zijn. De juiste, de christelijke beschouwing van het leed van het leven kan op wegen van boetvaardigheid en geloof het genot van de uitnemende, van de goddelijke vrucht van het leed van het leven geven. Maar deze vrucht valt niemand vanzelf in de schoot. Zij moet geplukt worden. Het lijden heiligt niet de lijdelijke, maar hem die zich door het lijden laat oefenen, die zich aangrijpt omdat hij gegrepen wordt, die in de strijd tegen de zonde de trage handen en de slappe knieën weer opricht en rechte paden voor zijn voeten maakt, opdat hetgeen kreupel is niet verdraaid wordt, maar dat het veeleer genezen zal worden. Vermaningen van deze aard volgen onmiddellijk op onze tekst en daaraan gingen herinneringen vooraf van dezelfde inhoud.

Het is een kostelijk vers, waarbij eigenlijk alleen de ervaring het juiste commentaar kan leveren; alle kastijding schijnt voor de tijd dat zij duurt een voorwerp niet van vreugde, maar van droefheid te zijn; later geeft zij echter een vrucht van de vrede aan degenen die door haar zijn geoefend, een vrucht van de gerechtigheid.

Het "alle kastijding" doelt op elke soort van kastijding die God ons toezendt; omdat echter de kastijding van de aardse vader een beeld is van de kastijding van de hemelse Vader, is ook in een zaak van de kastijding van de aardse vader waar, wat de schrijver van de kastijding van de hemelse Vaders schrijft. Elke kastijding van God van Zijn kinderen wordt op het moment zelf volgens onze gedachten niet gerekend als vreugde, maar als droefheid. Heel ons vlees verzet zich tegen het lijden en ook komt, daar in iedere christen nog de oude mens bestaat, de naaktheid en zwakheid ervan juist bij de kastijding duidelijk tevoorschijn. Maar desalniettemin is elke kastijding van God bij Zijn kinderen een zaadkorrel die daarna nu eens spoediger, dan pas na lange tijd vreugde geeft aan degenen die erdoor geoefend zijn. Draagt men de kastijding van God, dan komt veel vrede in het hart en het hele bestaan komt in de juiste verhouding tot God.

"Vreedzame vrucht van de gerechtigheid" is een vrucht die in gerechtigheid bestaat en waarvan de smaak vrede is, vreedzaamheid en bevrediging in alle opzichten.

Hoe gelukkig zijn beproefde christenen daarna. Geen rust zo diep als die na de storm. Wie heeft zich niet verheugd over heldere zonnestralen na de regen? Zegenfeesten zijn voor goed geoefende soldaten. Na het doden van de leeuw eten wij de honing; na het bestijgen van de heuvel, zitten wij in het prieel uit te rusten; na het doortrekken van het dal van de vernedering, na het gevecht met Appollyon, verschijnt de blinkende bode met de genezende tak van de boom van het leven. Onze beproevingen, gelijk aan voorbijgaande schepen op zee, laten een zilveren streep van heilig licht achter zich. Een diepe stille vrede volgt op de vreselijke onrust, die eens in onze geplaagde, schuldige zielen heerste. Zie dan hoe gelukkig de toestand van de christen is. Hij bewaart het beste voor het laatst en heeft daarom in deze wereld het slechtste het eerst. Maar zelfs dat slechtste is daarna goed; het zijn diepe voren met het ploegijzer, die een blijde oogst voorbereiden. Nu zelfs wordt hij rijk door zijn verlies, stijgt hij door zijn val, leeft hij door te sterven, wordt hij met goederen vervuld, omdat hij ontledigd wordt; indien zijn smartelijke beproevingen hem reeds in dit leven zo'n vreedzame vrucht geven, hoe zal dan zijn volle oogst van vreugde hierna, "in de hemel" zijn? Indien zijn donkere nachten zo helder zijn als de dagen van de wereld, wat zullen zijn dagen zijn? Als zijn sterrenlicht schitterender is dan de zon, hoe moet zijn zonlicht wezen? Indien hij kan zingen in een gevangenis, hoe mooi zal hij in de hemel zingen! Indien hij de Heere kan loven in het midden van het vuur, hoe zal Hij Hem prijzen voor de eeuwige troon! Indien het kwade hem nu goed is, wat zal Gods overvloeiende goedheid voor hem dan zijn? O gezegend hierna! Wie zou niet een christen willen zijn? Wie zou nu het kruis niet willen dragen om de heerlijkheid die daarna volgen zal? Maar dit is een werk van lijdzaamheid, want de rust is niet voor heden, noch de zegenpraal voor het tegenwoordige, maar voor later. Wacht, o mijn ziel, zodat de lijdzaamheid een volmaakt werk zal hebben!

Ook hier blijkt weer dat het geloof zijn kracht ontvangt uit de hoop, dat de kracht voor het tegenwoordige ligt in de toekomst. Zien wij alleen op het tegenwoordige, dan kan niemand de kastijding verdragen. Wij staan op tegen de kastijdende hand en trachten haar van ons af te slaan. Wij beoordelen haar naar hetgeen zij schijnt te wezen: een zaak niet van vreugde, maar van droefheid. Droefheid nu is stoornis van de harmonie van onze wezen; vreugde is die harmonie. Vreugde is dus onze behoefte, ons streven. Zien wij de kastijding alleen als oorzaak van droefheid, dan is zij niet te verdragen. Doch wij zien van het tegenwoordige af en letten op het daarna. Wetend van wie ons de kastijding toekomt, hetzij van de aardse vader, op wiens liefde en wijsheid wij vertrouwen, hetzij bovenal van de hemelse Vader, van wie wij weten dat Hij Zich nooit vergist, dat Zijn goeddenken de hoogste wijsheid is, laat ons dan door haar ons laten oefenen, oefenen in het geloof. Nog zien wij niet in wat het doel is van de

kastijding en wat zij moet bereiken, maar wij dragen haar in het geloof dat zij een doel heeft en dat dit doel bereikt zal worden. En naarmate wij haar zo dragen wordt het doel bereikt. De plant door de hemelse Vader geplant, ontvangt haar groei en draagt haar vrucht. Die vrucht wordt genoemd een vreedzame vrucht van gerechtigheid. Gerechtigheid is haar vrucht en de vrucht is vreedzaam. Gerechtigheid is onafscheidelijk van vrede. De zonde brengt tweespalt in ons innerlijk wezen. Die tweespalt kan niet anders overwonnen worden dan door de strijd, de strijd die de kastijding in ons opwekt. In het geloof de kastijding dragend overwinnen wij de zonde en het geloof werkt de gerechtigheid en de gerechtigheid brengt vrede, vrede na de strijd, gerechtigheid na de zonde. In de gerechtigheid is de genezing en door haar krijgen wij deel aan de heiligheid van God en het gevoel van de genezing is de vrede en in de vrede krijgen wij deel aan de heiligheid van God. Door die vrede wordt openbaar hoe heilzaam de kastijding was en wij danken de Vader van de geesten voor de heilzame roede. Zonder die roede zouden wij nooit kunnen ingaan in Zijn rust.

Wat de kastijding op het ogenblik zelf schijnt en wat zij in de toekomst wordt, hij plaatst het tegenover elkaar, maar verzwijgt tegelijk de enige voorwaarde niet waarop zich voor de christen een zo heerlijke uitkomst laat hopen. Hoe hoog staat ook hier weer het evangelie boven de wijsheid van de wereld, die ons in donkere dagen geen andere keus dan tussen stille wanhoop of stoïcijnse ongevoeligheid laat! Nee, het wordt u niet verboden, beproefde, te klagen als de tuchtroede u treft en de tranen die in de lijdenskelk vallen, mogen u vrij het hart verlichten. De droefheid heeft haar recht, niet minder dan de blijdschap van de ziel en de schijn waarvan hier wordt gesproken, is meer dan bedrog. De kastijding is werkelijk geen zaak van vreugde, maar van droefheid op het ogenblik, dat het hart op de gevoeligste plek wordt verscheurd en God wordt voorwaar niet verheerlijkt, wanneer Hij van ons, als vroeger van Israël, zeggen moet: "Ik heb ze getuchtigd, maar zij hebben geen pijn gevoeld." Doch daarna, kruisdrager, sta een ogenblik stil bij dat kostelijk woord en versterk u het kleinmoedige hart! Geen smart duurt eeuwig voor Gods getuchtigde kinderen, ook waar zij eindeloos schijnt, het benevelde heden draagt in zijn donkere schoot het alles vergoedende morgen. Er is een tijd van treuren, maar er komt ook een tijd van danken en roemen en juist dan wanneer Gods baren en golven op het punt schijnen ons geheel te overspoelen, wordt vaak de gebiedende stem: "tot hiertoe en niet verder" vernomen. De ploegschaar moet de akker doorsnijden, maar geen akker wordt altijd beploegd: de smeltkroes moet het zilver doorlouteren, maar geen smelter laat het lang in de vlammen; de christen wordt onder de tuchtroede eerst klein, maar dan groot en heeft nu een bepaalde bezoeking haar bedoelingen bereikt, dan legt de Vader de roede neer en drukt Zijn kind aan Zijn hart. Dan draagt de kastijding een vreedzame, d. i. vrede, heil en zegen brengende vrucht van de gerechtigheid voor degenen die door haar geoefend zijn. Gerechtigheid of zedelijke volmaaktheid in die mate waarin die hier beneden bereikbaar is, wordt de onschatbaar winst die zij oplevert en nu, zo mogen wij het tekstwoord wel aanvullen, nu blijkt zij geen zaak meer van droefheid, maar van louter vreugde te zijn. Vreugde smaakt het geloof, hoe vreemd het klinkt, zelfs onder het lijden van de aarde en menigeen heeft in het klaaghuis meer stille blijdschap gekend dan de ongelovige aan de overvloedigste feesttafel. Doch vooral na het lijden ontluikt dikwijls hier beneden uit het tranenzaad de heerlijkste vreugdeoogst. Niet zelden behaagt het God na een donkere morgen of middag van het leven, een heldere avond te schenken, waarbij men als Jozef mag juichen: "God heeft mij doen vergeten al mijn moeite" en als Jakob het nog bijna besterven van vreugde, waar men eerst dreigde te bezwijken van smart. En indien ook dit niet het geval is, heeft Hij geen eeuwigheid vóór zich om met nu nog ongekende ontferming de tranen te drogen, die Hij hier een tijdlang in Zijn aanbiddelijke wijsheid deed vloeien? O hoe hebben wij Hem te danken voor het licht van troost en hoop, dat Zijn evangelie ook voor de droevigste blik aan de donkerste hemel doet rijzen! Maar hoe hebben we bovenal te letten op

dat grote woord: "aan degenen die door haar geoefend zijn" en toe te zien dat wij geen hardsleerse discipelen in de school van de kastijding zijn, die vroeg of laat voor iedere christen ontsloten wordt! Zonder lijden wordt niemand geadeld, maar alleen wanneer wij het bijzonder onderwijs van de tuchtschool met ernst voor onszelf ter harte nemen, is er hoop dat wij niet slechts behouden worden, maar ook van lieverlee deel krijgen aan de heiliging "en aan de Vader, die ons tot ons nut kastijdt. " Het is weinig kunst de smart te verduren, het leed te verzetten, het gemoed te verstenen; tegenover elke bittere kelk biedt de wereld ons tien en meer slaapdranken aan, maar "de vreedzame vrucht van de gerechtigheid" wordt allerm minst slapend gekweekt. Hier gaat het veeleer om: af te zien van het vruchteloos "waarom? " om des te meer acht te geven op het belangrijk "waartoe? " en uit iedere steen op ons pad een trede meer op de ladder naar boven te winnen en waar wij ook zo licht verflauwen en bezwijken in onze zielen, door alle nevelen van het heden heen te staren op dat é n i g en eeuwig daarna, dat alles verklaart en vergoedt.

Lijden is voor de gelovige zielservaring. Meer nog dan in perioden van vreugde, voelt de christen zich in het uur van het lijden onder de bewerking van zijn God. Hij weet dat "de pijn die hij de Heere met zijn ziel doet" vooral aan het uur van de kastijding verbonden is. Niet slechts dat hij een God kent "die niet van harte slaat, " maar hij weet dat dat "slaan" niet slechts een tuchting voor hem is, maar minstens evenzeer een geweld doen van de Heilige aan Zijn eigen hogepriesterlijk hart. Waarom blijft het dan niet uit, waarom spaart de Heere dan dat lijden ons en Zichzelf niet, waarom houdt Zijn koninklijke barmhartigheid dan de tuchtroede niet in? Op die vraag is maar één antwoord. De Heere wil dat we "de vrucht van de gerechtigheid wegdragen. " Hij heeft ons als zonen en dochters lief en kan daarom niet dulden dat die volheerlijke vrucht ons ontgaan zou. En omdat het nu eenmaal een onverbrekelijke ordening van zijn koninkrijk is dat op het rijpe veld van de gerechtigheid slechts met de scherpe sikkel van de smart kan gemaaid worden, hanteert Hij in ontfermende liefde die sikkel ook over ons leven, waar Hij die ons kent, weet dat het ons aan moed zou falen om die te omklemmen met eigen hand. De ordening dat de heerlijkheid niet kan worden bereikt zonder lijden, kan niet worden opgeheven, omdat met haar heel het evangelie van de genade staat of valt. Dat evangelie toch ligt in het denkbeeld van opstanding uitgesproken en opstanding is ongerijmd en ondenkbaar, tenzij het opstanding is uit de dood. Niet slechts prediking van Gods liefde in algemene zin is het evangelie, maar van die zichzelf bijna overtreffende liefdewerking van de Eeuwige, waarmee Hij raad en heil schept voor de zondaar. Als van de overkant ons telkens verweten wordt dat wij, rechtzinnige christenen, geen hart voor de prediking van Gods liefde hebben, is er voor dat verwijt alleszins grond. De liefde van God, zoals zij door die zijde in vage algemeenheid op de lippen wordt gedragen, mist onze sympathie, niet omdat we voor die liefde blind zijn, maar omdat ons oog voor een veel reiner, oneindig dieper, onvergelykelyk heerlijker denkbeeld van liefde van God ontsloten werd. De liefde als wezenseigenschap, die met het begrip van God zelf gegeven is, laat ons koel, overwint ons hart niet, omdat ons eigen schuldbesef ons zegt dat die liefde voor ons verbeurd is, dat we van de zegen van die liefde zijn afgesneden, dat er voor ons als zondaren geen heil uit die abstracte liefde vloeit. Wat men ons aanprijst, is een liefde van de Schepper die het eens verwekte leven bedauwt en wat we nodig hebben is een liefdeuiting die ons het verloren leven terugbrengt. En daarom, we achten die alle leven overschaduwende liefde van onze God niet gering; ook ons is haar gedachte met het denkbeeld van God zelf gegeven, maar waar onze ziel naar dorst, is de tot genade opgeklommen goedheid, de tot ontferming gestegen liefde, waar we naar tasten en zoeken, is niet de liefdemacht die het leven voor verderf behoedt, maar dat hart van barmhartigheid, dat uit het verderf op kan halen wat onder dat verderf wegzonk. Welnu, we hebben een evangelie, waarin die verhoogde glans van de liefde ons tegemoetstraalt; we hebben een openbaring van God, waarin ons

aanbiddend oog een zichzelf overtreffen van Gods liefde ziet, zoals in geen mensenhart ooit was opgekomen; er is tot ons een woord uitgegaan "dat de uitnemende grootheid van Zijn kracht naar de werking van de sterkte van Zijn macht" ons tot behoud geworden is en daarom jubelen we met de gemeente van alle eeuwen bij voorkeur bijna alleen van die hoogste glorie van de ontfermende liefde, die God getoond heeft in de opwekking van Christus uit de dood. Waar we door de bekering dus in gezet worden, het is dat opstandingsleven. Het leven in de ziel van de christen gewekt, is voortvloeisel en vrucht van Christus' opstanding. De hogere zaligheid waartoe hij opklimt, is juist de kennis naar lengte en breedte, naar hoogte en diepte van de liefde van God in Christus Jezus, het met heilige aanbidding staren in dat mysterie van de hoogste liefdesontplooiing, waarin zelfs engelen begerig zijn een blik te slaan. Alle strijd van de christen, al zijn lijden en worstelen, al zijn zoeken en denken, mag dus slechts één doel hebben, namelijk dat hij steeds dieper wordt ingeleid in dat ongeziene heiligdom, waar dat hoogste mysterie van de ontferming van God aan de schare van de verlostten wordt getoond. Zij het in een andere zin, enigszins moet ook over hem dus komen wat vroeger over de profeten gebracht werd door de Geest van de Heere. Heel het leven van zijn ziel moet steeds meer leven van de inspiratie worden. Op het voetspoor van de oude godsmannen moet ook hij in de aanschouwing "van de dingen die bij God zijn" geplaatst worden. In nog letterlijker zin dan zij moet hij gezalfd worden met de Geest van de Heere en door die zalving gewijd, tot het "weten van alle dingen" doordringen. Slechts dit verschil moet tussen hem en de vroegere mannen van God bestaan, dat bij hem de Geest tot het middelpunt van zijn leven doorgaat, waar het bij de ziener van het Oude Verbond slechts de tijdelijke verlichting van het geestesoog was. Zijn inzien in het mysterie van de ontferming en opstanding moet dus een zien met heel zijn wezen, een ingaan met zijn hele persoonlijkheid, een indrinken met al de organen van zijn leven zijn. Dit nu kan de christen nog veel minder dan de profeten van vroeger, als hij niet naar het uiterlijk leven voortdurend in een toestand wordt gebracht die zich bij de gang van het geestelijke leven aansluit, bij de wet van dat eeuwig mysterie past en de daad van God op de diepe achtergrond van de geest in tastbare feiten afspiegelt. Is nu de sleutel tot dat eeuwig mysterie in de vraag gegeven hoe er leven uit de dood kan komen? Is het enige schone in de nieuwe wereld, waartoe hij overging, het leven dat Gods ontferming in de dood van zijn hart wist te brengen, dan spreekt het vanzelf dat slechts het geperst worden in de nood van het aardse leven de stemming geeft die voor dit mysterie de ogen kan openen, de ziel voor die gedachte van de eeuwige liefde ontsluiten en in heilige bezieling voor de genade van de opstanding kan doen ontbranden. Daarom moest, zoals reeds vroeger bleek, de profeet in aardse nood beklemd worden om hem te doen getuigen van redding uit de diepe nood van het verderf en daarom moet in nog veel letterlijker zin de christen door vele verdrukkingen ingaan in het koninkrijk van de hemelen om in het kruis van druk en leed, als in een spiegel, die diepten van de eeuwige dood te aanschouwen, waarboven ook hij nog steeds hangt, maar waarin hij nooit weer vallen kan, omdat hij voor eeuwig vastgehouden wordt door de hand die hem uit die diepte van het verderf greep. De aardse nood is voor de christen dus slechts de deur die hem de toegang verleent tot het heiligdom waarin de redder uit de eeuwige dood wordt aanbeden. Doelloos zou voor hem dan ook dat lijden zijn, als het voor zijn bewustzijn tot de zichtbare nood beperkt bleef. Maar zo is het voor hem niet. Zo is het wel voor wie buiten Christus staat en aan wie de weeën van de smart dus zonder barensvrucht voorbijgaan. Maar niet voor hem. Integendeel. De aardse nood is het zichtbare, is voor hem slechts het begin aan de oppervlakte en diep spreiden zich daaronder de wortelen van de smart in het geweten uit. Hij ervaart het lijden tot op de diepte van de ziel, in zijn geestelijke wezen. Voor hem is elk lijden, elke nood slechts een vluchtige uiting van die levensvernietiging, van dat verderf, van die dood, waaronder ook hij eens verzonken lag. Elk lijden dat hem overkomt, brengt hem die reuk van het verderf weer, is voor hem een weer in aanraking komen met die onheilspellende macht, waaraan zijn ziel verkocht, in wier banden

zij gebonden was. Vandaar dat in het lijden meer dan ooit de aanvechting over de ziel kruipt en haar pijnigt, omdat het de geest van het verderf zelf is die uit de diepste bodem in die kwalen en pijnen, in die plagen en ellenden blaast. Niet dat lijden op zichzelf brengt dus een vrucht van de gerechtigheid, maar dat lijden, zoals het in de ziel van de christen bij het licht van de geest wordt verdiept. Nu toch wordt werkelijkheid voor zijn zielservaring, wat in de dag van de vreugde slechts speling van de gedachten en belijden van de lippen was, namelijk zijn eeuwige dood, waarin hij had moeten verzinken. Nu is het of de Heere hem met eigen hand tot aan de rand van die afgrond trekt, opdat hij, starend in die peilloze diepte, weer zien, weer tasten, weer ervaren zou uit welke nood en dood de Heere hem greep. Nu wordt het leven, nu wordt het werkelijkheid voor hem, wat de onuitsprekelijke inhoud van die heilige klank van de verlossing is, nu hij, gevoerd tot aan die afgrond, toch wordt gered, toch er niet instort, toch weet dat die afgrond zich voor eeuwig sluiten zal, voordat dat hij hem ontvangen heeft als zijn prooi. Nu pas wordt dat bidden, waar een verbrijzelde ziel zich in uitstort, leven en werkelijkheid voor hem, dat smeken, waar een verslagen hart zich in uitgiet, dat zich klemmen met de verzuchting van de ziel aan de Almachtige, om heil, om uitkomst, om redding af te smeken door Zijn ontferming en genade. En volgt het amen op dat gebed, gaat de nacht waarin hij zo bang was voorbij en daagt het morgenlicht van vrede en vreugde weer op zijn levensweg, nee, dan is het niet slechts die tijdelijke nood waaruit hij zich verlost voelt, maar dan is zijn uitgaan uit de lijdensnacht in het licht voor hem opstanding ten leven, een ervaren zoals nooit tevoren van de eeuwige verlossing, die aan zijn ziel geschied is en met de Psalmist uit Zions tempelzalen roept ook hij "na verdrukt te zijn geweest" in verrukking en aanbidding uit:

Wat zijt Gij goed, wat spreidt uw mensenmin Op ieder die U vreest al milde zegen.

Pas zulk lijden is lijden met Christus. Allen wie het zo in nood en dood vergaat, worden door lijden geheiligd. Slechts hij die met zo'n zielservaring op de ashoop heeft neergezeten, verstaat het mysterie van de smart en weet wat "de vreedzame vrucht van de gerechtigheid" is. We ontkennen dus allerm minst dat het lijden ook de vrucht van de lijdzaamheid, van de stilheid in God, van de afsterving van boezemzonden draagt, maar eisen dat men in dit alles "de vreedzame vrucht van de gerechtigheid" niet doet verdwijnen; dat het lijden van de wortel van het geweten en de geestelijke achtergrond niet wordt losgemaakt; dat men het lijden van de christen niet vereenzelvigd met de smart die ook het kind van de wereld kent; bovenal dat men van het lijden als instrument van de heiligmaking sprekend, zich bewust blijft dat die heiligmaking een genade van God is, die naar de woorden van onze vaders alleen de "bondgenoten" of, zoals de Schrift het uitdrukt, alleen de "zonen" en dochters, niet de "bastaarden" toekomt.

12. Gij hebt dus volstrekt geen reden om vanwege de kastijding die gij om het christendom moet lijden, uzelf te beschouwen als door God verlaten en overgegeven aan het verderf, die, om het verderf te ontvluchten en weer door God in genade aangenomen te worden, tot uw vorig Jodendom zou moeten terugkeren. Daarom, richt weer op de trage handen, die de lust tot worstelen hebben verloren en slap langs het lichaam neerhangen; en richt ook op de slappe knieën, die tot lopen ongeschikt geworden zijn (Jes. 35: 3v.).

13. En maakt rechte paden voor uw voeten, door weer een gemeente te worden die vast op haar voeten staat in geloof en belijdenis, opdat hetgeen kreupel is niet verdraaid wordt en gij tot een algehele val komt (Ps. 73: 2), maar dat het veelmeer genezen wordt bij ieder van hen diereeds, wat geest en gemoed betreft, ziek is.

De christelijke gemeente is een levend organisme. Elk lid daarvan staat in nauw verband en innige relatie tot de andere leden en de gezondheid of ziekte van zijn geloofsleven oefent een heilzame of schadelijke invloed uit op het geloofsleven van anderen, dus ook op de toestand van het leven van de hele gemeente. Evenzo staat het aan de andere kant weer onder de invloed van andere gemeenteleden en van de hele toestand van de gemeente. Als bijv. een gemeentelid dat dreigt afvallig te worden en zich onttrekt aan de in Christus geopenbaarde genade van God, de boosheid van zijn ongelovig hart kan openbaren, ja zelfs tot aanzien en invloed kan komen, dan veroorzaakt hij de gemeente veel moeite en smart; hij trekt dan velen in diezelfde zonde mee of tenminste tot enkele zonden van verloochening die hem bevlekken (vs. 15). Als daarentegen de gemeente, wat het grootste deel van de leden aangaat, de trage handen en de slappe knieën weer opricht en vaste stappen zet, d. i. als zij wordt opgewekt om standvastig op de rechte weg van onvervalst en gezond christelijk geloof en van belijdenis en betonen van dit geloof met vaste gang te wandelen, heeft dat de heilzame gevolgen dat ook de tragen, d. i. de reeds tot afval geneigde leden van de gemeente niet struikelen, maar integendeel van hun neiging tot afval weer worden genezen.

14. a) Jaagt naar vrede Ps 34: 14 met allen (Rom. 12: 18; 1 Petr. 3: 11 en naar de heiliging (2 Thess. 2: 13), die noodzakelijk is om de Heere te zien (Matth. 5: 8 Openb. 21: 27).

a) 2 Tim. 2: 22

Het streven naar vrede, waartoe de schrijver vermaant, zoekt de rechte verhouding tot de naaste, het streven naar heiliging, waarop hij in de tweede plaats aandringt, het herstel van de relatie met God.

Er wordt niet gezegd: "Jaagt de vrede na onder elkaar" (Mark. 9: 50), maar "met allen". De mening kan dus niet zijn, zoals vele schriftverklaarders willen, dat zij onder elkaar in vrede moeten leven; de christenen moeten integendeel met allen die daarbuiten zijn, zoveel in hen is, in vrede proberen te leven, om niet zelf de schuld te worden van onnodig verzwaren bij hun christelijke loop. Maar dat is zeker niet genoeg; zij moeten ten tweede zich erop toeleggen dat het niet aan heiliging ontbreekt en wel moet ieder niet alleen bedacht zijn op zijn eigen heiliging, maar de gemeente moet de heiliging zoeken, als iets dat door allen en bij allen moet worden gezocht, als een voorwaarde om de Heere te zien.

De naam "de Heere" gebruikt de schrijver zowel van God (hoofdst. 8: 8) als van Christus (hoofdst. 2: 3). Dat hier echter God de Vader bedoeld is, is meer dan waarschijnlijk. De Heere is de God van de zaligheid, die Zich hier heeft geopenbaard en na de dood zal worden aanschouwd (Ps. 17: 15; 42: 3).

De stengel wordt niet in de zaadkorrel geboord, blad en bloesem niet aan de stengel gehangen, maar uit de korrel zelf komt alles voort. Ook bij de heiliging kan dus wel van afscheiding, maar niet van toevoeging sprake zijn. Wat na de wedergeboorte tevoorschijn komt of in de eeuwigheid ontluiken zal, ontplooit zich uit het zaad van God, dat in de diepte van de ziel werd weggeborgen. Niet de kunstige samenvoeging, maar "groei en wasdom" is volgens de Schrift voor "heiliging" het beeld. Die wasdom nu mag met de heiliging slechts vereenzelvigd worden, als door het wegnemen van het kwade die wasdom is te verwachten. Immers de elementen zelf die ten wasdom strekken moeten, zijn bij de wedergeborene steeds in volle kracht aanwezig. De bodem waarin hij de wortels van zijn ziel spreidt, is voor hem de eeuwige levensbodem die zich in de ontfermingen van zijn God uitbreidt. Het licht dat hij nodig heeft, straalt de Zon van de gerechtigheid zonder wisseling van dagen of van nachten

voortdurend uit. De bevochtiging van het ontkiemend zaad is in de besproeiing van de Heilige Geest aan elk kind van God verzekerd. En tenslotte, de werkende levenskracht die, van de kiem uitgaand, door wortelvezel en bladporie de voedende elementen inzuigt om ze, tot heulsap omgezet, door alle aderen van de plant te drijven, is voor het verborgen leven van de gelovigen die bezieling, die geestesbeweging, die inspiratie die, ook al reageert ze niet voortdurend op zijn bewustzijn, geen ogenblik kan worden weggedacht, zonder hem terug te doen vallen in de dood. Slechts uitstening van de akker, afscheiding van stof en smet en onkruid, bovenal mijding van giftige invloeden is dus nodig om de groei te stimuleren en juist in deze arbeid wordt het werk van de heiliging volbracht. Volbracht door Hem die alles werkt, dus door God, maar langs indirecte weg minstens evenzeer als door volstrekt eigen daad. Rechtstreeks is deze heiliging voor zover de plant zelf door innerlijke werking los kan laten wat zich aan haar schil en schors tracht te hechten. De kracht waarmee de wereld, in haar zondige verschijning, aan onze ziel kleeft, ligt niet alleen in die wereld, maar evenzeer in onze ziel. Er zijn in onze ziel oneffenheden, er gaan van onze ziel vezelen en draden uit die met het hechttingsvermogen van de wereld samenwerken om ons hart aan haar gebonden te houden. Deze nu neemt de Geest van de heiligmaking in ons weg door Zijn verborgen onzichtbare werking en menige woekerplant, die op onze ziel teerde, laat tenslotte vanzelf los, alleen omdat God er ons toe bereid heeft. Maar behalve deze werking gebeurt het werk van God in onze "heiliging" uitsluitend met behulp van middelen en wel in dubbele zin. De Heere werkt op de wedergeborene door Zijn Woord in volle omvang. Niet slechts door Zijn Woord in de Schrift, maar net zo goed door Zijn Woord in levensloop en levensbeschikking, dat juist sinds zijn wedergeboorte, bij het licht van de Schrift, een leesbaar Gods Woord voor hem geworden is. In dat dubbele Woord spreekt Gods wil zich uit, tekent de Heere hem telkens duidelijker wat opgenomen, wat weggeworpen moet worden en ontvangt elk bestanddeel van het leven dat zich aan hem voordoet, een steeds duidelijker stempel van bij zijn leven te behoren of als strijdig daarmee voor oordeel en verwerping rijp te zijn.

15. a) Ziet daarbij in broederlijke waakzaamheid en tucht, die gij onder elkaar hebt (hoofdst. 10: 24), toe dat niemand onder u (hoofdst. 3: 12v.) de genade van God aan zich voorbij laat gaan (hoofdst. 4: 1), doordat hij haar weer moedwillig ontloopt, nadat hij haar reeds had gegrepen (hoofdst. 6: 4vv. ; 10: 25). Laat er, zoals de gemeente reeds in het Oude Testament (Deut. 29: 18v.) op het hart werd gedrukt, geen wortel Pr 5: 4 van bitterheid opschieten in uw gemeente en er aanleiding toe geven datmen van Christus tot de Christus vijandige synagoge over zou gaan. Ziet toe dat er geen verdeeldheid is, opdat die geen b) verwarring zou stichten en daardoor velen besmet worden, mede in diezelfde onreinheid worden gesleept.

a) 2 Kor. 6: 1 b) Hand. 17: 13 Gal. 5: 12

"Toeziende": de uitdrukking schijnt aan een oosterse karavaan te zijn ontleend, waar bij het weer optrekken ieder nog eens eerst in het rond ziet of er misschien een tochtgenoot achtergebleven is en daardoor het gevaar loopt het doel van de reis te missen. Dat niemand de genade van God aan zich voorbij laat gaan; die ene trek schetst ons het beeld van een mens, bij wie op een lente van opgewekt geestelijk leven en na een zomer die rijke vruchten beloofde, een tijdperk van stilstand, straks van teruggang gevolgd is, waarvan zich het einde nog niet berekenen laat. Hebben wij ooit mensen gekend, misschien van al te nabij, van wie de treurige geschiedenis in dat onheilspellend woord is vervat? De genade van God, zij hebben zij haar een tijdlang ernstig gezocht, blijmoedig aanvaard, zelfs door een wandel in liefde en reinheid, waardig het evangelie beantwoord! Met wat een opgewektheid konden zij roemen in de liefde van de Vader, de gemeenschap van de Zoon, de vertroosting van de Heilige Geest! Zelfs het kruis werd gewillig op de schouders genomen, de eerste stappen

verdienden wellicht reuzenstappen te heten en wie naar hen keek, meende, om met de profeet te spreken, eikenbomen van de gerechtigheid te zien, die in wijde omtrek verkwikkende schaduw verspreidden. Ach, waarom veranderden zij zo jammerlijk, zodat zij diep beschaamd de ogen moeten neerslaan voor het ernstig verwijt van de Heer: Ik heb tegen u dat gij uw eerste liefde hebt verlaten? (Openb. 2: 4). Hun godsvrucht was als een morgenwolk en met de gloed van de liefde werd het vuur van de ijver uitgedoofd. Het hemelbrood, waarvan de ziel had geleefd, begon haar eerst onverschillig te worden en later tegen te staan zoals de Israëlieten het manna; de polsslag van het geestelijk leven, vroeger zo regelmatig en veerkrachtig, begon al flauwer en flauwer te kloppen; het valt hun thans even moeilijk van Gods genade te spreken als het hun vroeger was van die genade te zwijgen en. maar waarom zouden wij de wandelaar die achterop raakt en uiteindelijk de voorttrekkende karavaan geheel uit het oog verliest van stap tot stap volgen? God geve dat hij de geleden schade nog in zal halen en nu één van de laatsten geworden, nog zal eindigen als één van de eersten. Maar het gevaar van het tegendeel is groot en gij die u aan zijn voorbeeld spiegelt, pas op voor uzelf dat gij het groeiend aantal van die achterblijvers niet met het uwe vermeerdert. De dwaze maagden, die pas komen aanrennen als de bruidegom al is binnengegaan, vinden de deur van de feestzaal gesloten.

"Een wortel van bitterheid" betekent zoveel als een bittere wortel. De spreekwijze is ontleend aan Deut. 29: 18, waar een wortel die gal en alsem draagt als beeld wordt gebruikt voor een Israëliet die niet alleen voor zichzelf naar afgoderij hunkerde, maar ook anderen door verleiding en andere listige wegen tracht te vergiftigen en tot afgoderij te brengen. Een bittere wortel betekent hier dus zo iemand onder de Hebreeuwse christenen, die niet alleen voor zichzelf tot afval van het christendom neigde, maar ook anderen daartoe trachtte te verleiden. Paulus wil daarom dat zij voor zulke mensen zouden oppassen en zorg dragen dat er zo'n gevaarlijke verleider in hun midden niet gevonden werd. Zo iemand moest beschouwd worden als een bittere en vergiftige plant. Opschietend zou het verwarring brengen. Zo'n verleider zou grote beroering in de gemeente veroorzaken, zoals een vergiftige plant in de maag en ingewanden innerlijke beroerten teweeg brengt; en daardoor zouden velen verontreinigd worden, vele leden van de gemeente door het vergif aangestoken en overgehaald worden om ook het christendom los te laten.

16. a) Laat niemand een hoereerder zijn (hoofdst. 13: 4) of een onheilige, een mens zonder gevoel voor geestelijke en goddelijke zaken, zoals Ezau, die om één spijs, om het linzenmaal (Gen. 25: 29vv.), het recht van zijn eerstgeboorte weggaf, die hem tot erfgenaam van de belofte en tot de derde van de heilige aartsvaders zou hebben gemaakt.

a) Efeze. 5: 3 Kol. 3: 5; 1 Thess. 4: 3

Bij de vermaning "ziet toe dat niemand de genade van God aan zich voorbij laat gaan; dat geen wortel van bitterheid zal opschieten en verwarring stichten en door haar velen ontreinigd worden", stond de schrijver een gedeelte van de wet (Deut. 29: 18, 19) voor de geest, dat hij niet nader behoefde aan te wijzen. Reeds enkele uitdrukkingen in zijn rede hadden de eerste lezers van zijn brief zonder twijfel het woord van de Schrift moeten herinneren dat hij in gedachten had, namelijk de woorden: "Laat onder u geen man of vrouw of huisgezin of stam zijn, die zijn hart heden van de Heere onze God afwendt om de goden van deze volken te gaan dienen; laat onder u geen wortel zijn, die gal en alsem draagt. Maar als iemand bij het horen van deze vervloeking meent dat hij gezegend zal blijven en zegt: ik zal vrede hebben, wanneer ik, hoewel naar mijn beste weten, zo zal wandelen, en hij daardoor verdelging brengt over zowel het bevoelde als het dorre, enz. " Aan dat onderricht van de wet wordt vervolgens

in de gedachte van de schrijver de leer en de waarschuwing van de geschiedenis verbonden en om het één door het andere in zijn afschrikkende en bewarende invloed op het gemoed van de lezer te versterken, verbindt hij beide met elkaar, daar hij zonder af te breken voortgaat: "laat niemand een hoereerder zijn of een onheilige, zoals Ezau, die om één spijs het recht van zijn eerstgeboorte weggaf. "

Twee gevaren van het niet najagen van de heiliging (vs. 14) worden hier in het bijzonder als de meest gewone op de voorgrond geplaatst, namelijk 1) dat men tot het vleselijk begeerlijke vervalt en een hoereerder wordt, zich dus aan wereldzin overgeeft; en 2) dat men gevoel en smaak voor het hogere verliest en een onheilige wordt, zich dus van God en het goddelijke afkeert. De vergelijking met Ezau heeft alleen betrekking op het tweede punt, niet op het eerste, daar de zin die de oorzaak aangeeft, "die om één spijs het recht van zijn eerstgeboorte weggaf", alleen het laatste gevaar en niet ook het eerste in verband met Ezau noemt.

Ten tijde van Christus en de apostelen had de echtbreuk onder het Joodse volk zo de overhand genomen, dat de schriftgeleerde van die tijd, Johannes, de zoon van Sakchai, het godsoordeel van het bitter water (Num. 5: 11vv.) afschafte; en in die zin is wellicht het woord van Matth. 12: 39, "dit overspelig geslacht", eigenlijk bedoeld; vooral Magdala (Luk. 8: 2) was om de hoererij bekend.

De schrijver spreekt hier over mensen die de lust van het vlees of het goed van de aarde (hoofdst. 13: 4 en 5) hoger schatten dan het recht op het rijk van God en door hun lichtvaardige en ongeestelijke gezindheid hun delen in het eeuwige leven op het spel zetten om aan hun lusten te voldoen; hij toont de gemeente wat zij doet, als zij zulke mensen ongestoord in haar midden laat leven, terwijl hij hen eraan herinnert hoe zwaar Ezau's verachting van het eerstgeboorterecht gestraft is.

17. Want gij weet, als gij u niet alleen de geschiedenis herinnert, maar ook wat in Gen. 27: 30vv. daarop volgt, dat hij ook daarna toen hij de zegen van zijn vader (Gen. 27: 4, 31) wilde beërven, alsof die verkoop geen kracht of betekenis had en hem heteerstgeboorterecht nog even wettig toekwam als tevoren, terwijl de zegen met dat eerstgeboorterecht verbonden was, verworpen werd. Hij kreeg wel een mindere zegen (Gen. 27: 36-40), maar de eigenlijke kon hij op geen enkele manier verkrijgen, want hij vond ten opzichte van die aanspraak geen plaats voor berouw, geen mogelijkheid tot verandering van mening bij Izak, hoewel hij die onder tranen zocht (Gen. 27: 33-35).

De tweede helft van het vers luidt volgens de grondtekst zo, dat een viervoudige opvatting van de inhoud mogelijk is en de beslissing welke van de vier de juiste is, vrij moeilijk is. Wij moeten vertalen in plaats van "berouw" "verandering van gezindheid. " De volgende vragen komen bij ons op: I. Wat zoekt Ezau met tranen? Was het a) de verandering? of b) de zegening? II. Voor wiens verandering vond hij geen plaats? a) Voor zijn eigen? Of b) voor die van zijn vader? Al naar gelang men voor het ene of andere antwoord bij deze dubbele vraag beslist, komen de vier volgende samenvoegingen voor a) I a met II a; b) I b met II a; c) I a met II b; D) I b met II b. Luther volgt in zijn vertaling, in navolging van de oudere kerkleraars, de eerste verbinding; het was berouw of boete, die Ezau met tranen zocht en wel berouw bij zichzelf, maar hij vond daarvoor geen plaats; zij werd niet aangenomen, hij was en bleef een verwerpene. Was dat werkelijk de mening van de schrijver, dan zou daarin, zoals Luther beweert, een grote moeilijkheid liggen (Vgl. bij hoofdst. 6: 6). De schrijver, die "toch geen apostel was en ook niet het fundament van het geloof wilde leggen" (hoofdst. 6: 1 b), had wel elders op het door de apostelen gelegde fundament (hoofdst. 2: 3) goud, zilver,

edelstenen, maar toch weer hier, net als reeds in hoofdst. 6: 4vv. ; 10: 26vv., hooi, stoppelen gebouwd (1 Kor. 3: 12), terwijl hij de zondaren het berouw ontzegt en iets schrijft dat, zoals het luidt, tegen alle evangeliën en brieven van Paulus schijnt te zijn. " Tegenover die opvatting van Luther moeten wij beweren dat dat in het geheel niet de mening van de schrijver was; want wie "met tranen" berouw zoekt, die heeft dat eigenlijk reeds en dat Gods genade tot zijn bekering niet van Ezau is afgekeerd om hem tot een onherroepelijk verworpene te maken, blijkt uit Gen. 33: 4, waar hij met een verzoend en liefdevol hart zijn broeder Jakob tegemoetsnelt. Daarom hebben wij in de tekst ook de verklaring gegeven volgens de onder C genoemde samenvoeging I a met II b. Veel uitleggers verklaren die dan ook voor de enige mogelijke, omdat "zocht" hetzelfde onderwerp moet hebben als dat wat bij "vond geen plaats" is genoemd, daar zoeken en vinden twee begrippen zijn die bij elkaar horen. Toch is deze verklaring niet de juiste. Als onderwerp bij "vond" is toch niet het berouw of de verandering van gezindheid zelf genoemd, maar integendeel de plaats daarvoor en wel de plaats voor verandering, niet zozeer om die bij anderen teweeg te brengen, maar, zoals wij ons daarvan later zullen overtuigen, om ze bij hem aan te brengen, hetgeen alleen op eigen verandering kan slaan. Er was toch werkelijk ook bij Ezau gemoedsverandering aanwezig; hij had berouw over de verkoop van zijn eerstgeboorterecht en wilde nu door zijn verandering van gedachten bij Izak gedaan krijgen om, zoals eerder gezegd is, nog de zegen te beërven. Die zegen, die hij vroeger zo gering had geacht dat hij zei (Gen. 25: 32): "zie, ik ga sterven en waartoe dient mij dan het eerstgeboorterecht? " trachtte hij nu onder tranen terug te krijgen (Gen. 27: 38): "zegen mij, ook mij, mijn vader! En Ezau verhief zijn stem en weende. " Maar hoe hij ook met zijn tranen over de verworpen zegen van de eerstgeboorte zijn nu verkregen zinsverandering probeerde te tonen, zij kon niet meer worden aangenomen, de zaak was volkomen beslist. Izak moest hem zeggen: "uw broer heeft uw zegen weggenomen en hij zal gezegend wezen. " Dit is de samenvoeging die hierboven onder B is voorgesteld; niet voldoende komt daarentegen die onder D naar voren, waarbij de zin wordt: Ezau zoekt wel met tranen de zegen van zijn vader, maar hij was niet in staat de mening van deze te veranderen. In werkelijkheid komt dat wel op de gedachte neer die wij zo-even hebben ontwikkeld, maar de uitdrukking "plaats vinden voor berouw" kan niet slaan op een berouw of een verandering van gedachten die men bij anderen wil teweegbrengen, maar alleen op een berouw of een verandering, die men zelf heeft en die een ander nu moet accepteren en waaraan hij gevolg moet geven (anders is het met de spreekwijze "gij gaf hun plaats tot berouw" in Wijsh. 12: 10 Evenals voor Ezau een tijd kwam dat hij zijn vroegere gezindheid veranderde en nu met tranen de zegen zocht, die hij vroeger lichtzinnig had verworpen, maar met dit berouw nu niet meer werd aangenomen en met al zijn tranen niet de stand van zaken kon veranderen, evenals hij intussen onder Gods leiding veranderd is, zo (dat is zonder twijfel de mening van de schrijver) zal ook voor ieder van u die de belofte van het eeuwige leven nu gering acht om aan zijn lusten te kunnen voldoen, een ogenblik komen dat hij dat goed dat hij zo gering achtte dat hij het voor een linzengerecht gaf, zeer sterk begeert, maar dan is het te laat. Als toch de tijd daar is dat de beslissing over aanneming of verwerping wordt genomen, kan zo'n berouw er niets meer aan veranderen (Vgl. Luk. 16: 23vv.). De nieuwe Nederlandse, synodale bijbelvertaling heeft "hoewel hij die zegen met tranen zocht. "

18. Ja, ziet toe dat niemand Gods genade aan zich voorbij laat gaan of goddeloos is, net als Ezau die om een spijsje zijn eerstgeboorterecht verkocht (vs. 15v.); want gij zijt, toen gij door uw doop in het nieuwtestamentische genadeverbond zijt ingetreden, niet, zoals dat met onze vaders bij de instelling van het oudtestamentische verbond van de wet het geval was (Exod. 19: 10vv. Deut. 4: 9vv.), gekomen tot de tastbare berg, tot de berg die tot het aardse en zichtbare behoort en tot het brandende vuur (Deut. 5: 23) en donkerheid en duisternis en onweer, zoals in Deut. 4: 11; 5: 22

dat de Heere daaruit heeft gesproken.

19. En tot het geklank van de bazuin, die met zeer sterke toon en een steeds sterker en sterkere klank (Exod. 19: 16, 19; 20: 18) en de stem van de woorden, die bij het verkondigen van de geboden werd gehoord (Exod. 20: 1-17 Deut. 4: 12; 5: 5vv.), waarbij zij die het hoorden, smeekten dat het woord tot hen niet meer rechtstreeks door God zelf, maar alleen via een middelaar zou gesproken worden (Exod. 20: 18vv. Deut. 5: 23vv. ; 18: 16).

20. Want zij konden niet dragen wat er omtrent het onbereikbare van de Zich openbarende God geboden werd: "indien ook maar een dier de berg aanraakt, het zal, hoewel het als dier niet verantwoordelijk te stellen is, toch alsheilighedschender gestenigd of met een pijl doorschoten worden. " Zo toch had God het bevolen (Exod. 19: 13). Hoe veel te meer waren dan de mensen in gevaar, als iemand onder hen de berg te zeer naderde, ook al was dat uit vergissing (Exod. 19: 12; 34: 3

21. En zelfs Mozes, met wie God omging zoals een man met zijn vriend spreekt (Exod. 33: 11) (zo vreselijk was het gezicht van datgene waarin God Zijntegenwoordigheid te kennen gaf), zei, toen hij bij een latere gelegenheid het gevoel uitdrukte dat daarbij zijn hart vervulde: "ik ben gans bevreesd en bevende (Vgl. Deut. 9: 19).

22. Maar gij zijt door in het nieuwtestamentische genadeverbond in te treden, gekomen tot een heel andere berg dan die Sinaï (vs. 18) was, zodat gij nu aan de voet daarvan staat, totdat gij eenmaal naderbijzult komen (Exod. 19: 17; 24: 9vv. 1 Joh. 3: 2, namelijk tot de berg Zion, daarboven in de hoogte, waar de Heere is ingegaan (Kol. 3: 1 Exod. 24: 2) en tot de stad van de levende God, waar Hij in waarheid en niet slechts symbolisch Zijn woning heeft (Matth. 5: 35), tot a) het hemelse Jeruzalem, dat namelijk berg en stad verenigt (Gal. 4: 26 duizenden engelen die als het ware Zijn hofstoet uitmaken (Dan. 7: 10 Openb. 5: 11).

a) Openb. 3: 12; 21: 10

Niet gekomen dus tot de tastbare berg, maar tot de berg Zion. Wij merkten reeds op dat hier dus het tastbare Zion niet kan bedoeld zijn. Dit blijkt nog meer uit de benaming die aan Jeruzalem gegeven wordt, namelijk het hemelse, om het te onderscheiden van het aardse. Zion wordt eerst genoemd, daarna Jeruzalem, vervolgens de bewoners van Jeruzalem, ten vierde de rechter en God van hen allen, dan in de drie volgende benamingen eerst de tot Zion toegetreden, dan hun hoofd en tenslotte hetgeen beiden, de eerstgenoemden en de laatstgenoemden, verenigt, het bloed van het Nieuwe Testament. Laten wij proberen de betekenis te vinden van alle hier genoemde zaken. Eerst dan Zion. Het karakteristieke van de heuvel Zion was de combinatie van het koninklijk paleis van David met de tempel door Salomo gesticht op zijn top, alhoewel van elkaar gescheiden door een steile. De samenvoeging van beide was Davids vurigste, maar onvervulbare wens (Ps. 110, 132 Ps 110\$.). In het ware Zion zijn beide, paleis en tempel, verenigd. De scheiding van koninklijke en priesterlijke waardigheid heeft opgehouden. De koning is priester, en de priester is koning. Verder de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem. De zo gekroonde Zionstop staat daar niet meer als de met het vuur van de hemel ontbrande Sinaïkruin, eenzaam en onbereikbaar. Een stad is gebouwd op en om de top, waarvan de heilige tempelburcht, de woonplaats van God, het middelpunt is. Die stad wordt het hemelse Jeruzalem, de stad van de levende God genoemd, in tegenstelling tot het aardse Jeruzalem, waar slechts een schaduw van Zijn wezen werd aanschouwd, waar de hele dienst symbool was van Zijn ontoegankelijke

heiligheid en Zijn Geest nog niet was uitgestort. De bewoners nu van dit hemelse Jeruzalem zijn niet alleen engelen, maar ook mensen.

23. Gij zijt gekomen tot de algemene vergadering en de gemeente van de eerstgeborenen, die a) in de hemelen ingeschreven zijn, tot de gemeente van die heiligen (Jes. 60: 22), die bij de opstanding van Christus uit de graven gingen en in de heilige stad kwamen en aan velen verschenen (Matth. 27: 53) en die vervolgens bij Zijn hemelvaart met Hem zijn ingegaan in het rijk van de heerlijkheid, waar zij met Henoeh, Mozes en Elia verenigd zijn tot een feestelijke vergadering, die reeds het doel van de laatste volmaking heeft bereikt. En bovendien zijt gij ook gekomen tot God, de Rechter over allen, die hun zo'n zalig lot heeft toegedeeld dat zij boven anderen deel hebben aan de eerste opstanding (vgl. Openbaring 20: 4vv.) en tot de geesten van de volmaakte rechtvaardigen, die wel reeds tot de volmaking zijn ingegaan (hoofdstuk 2: 10; 5: 9, maar toch nog wachten op de opstanding van hun lichaam Ex 19: 25).

a) Luk. 10: 20

Herinner u dat er twee soorten van volmaaktheid zijn, die de christen nodig heeft, de volmaakte rechtvaardiging in de persoon van Jezus en de volmaakte heiliging door de Heilige Geest in Hem volbracht. Nu blijft er zelfs nog verderf over in de harten van de wedergeborenen; de ervaring leert ons dit spoedig. Er wonen in ons nog boze begeerten en bedenkingen. Maar ik verheug mij erop dat de dag komen zal, waarop God het werk dat Hij begonnen is, zal voleinden; en Hij zal mijn ziel niet alleen in Christus, maar ook door de Heilige Geest volmaakt, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks voor zich stellen.

24. En tot de Middelaar van het Nieuwe Testament Jezus (hoofdstuk 8: 6; 9: 15; 1 Tim. 2: 5 1Ti) en het bloed van de besprenging (hoofdstuk 10: 22; 1 Petrus 1: 2), dat als bloed van verzoening betere dingen spreekt dan het bloed van Abel, dat tot God om wraak roept over de moordenaar (hoofdstuk 11: 4 Gen. 4: 10), daar het integendeel voor hen die Hem gedood hebben vergeving van de zonden zou willen teweegbrengen (Luk. 23: 34 Hand. 2: 36; 3: 13vv.).

De voorafgaande vermaning wordt nu nader aangescherpt in dit gedeelte, dat uit twee delen bestaat en even kunstig gevormd als rijk van inhoud is, door tegenover elkaar plaatsing van de oud- en nieuwtestamentische, van de Sinaïtische en Zionitische openbaring. De eerste was aards, verschrikkelijk en onbereikbaar, de tweede is hemels en even uitnodigend en boeiend met banden van hemelse liefde als ernstig en verheven; alle ontrouw jegens haar is dus dubbel en drievoudig strafbaar.

Niet alleen van het in de grond verschillend karakter van de oud- en nieuwtestamentische openbaring is in deze schone, schilderachtige, hoogdichterlijke tekst sprake, de inhoud karakteriseert integendeel de in de grond van elkaar verschillende omstandigheden, waaronder het oud- en het nieuwtestamentisch verbondsvolk leeft en geeft een voorstelling van het tegengestelde karakter van het oud- en nieuwtestamentisch godsrijk in het algemeen. Beschouwen wij nu in de eerste plaats het karakteristieke van het oudtestamentische godsrijk in vs. 18-21 nader, dan was de toestand van de Israëlieten, toen het verbond aan de Sinaï met hen werd gesloten deze: zij stonden voor een plaats van openbaring die behoorde tot de aarde en met de zintuigen waar te nemen was en zij zagen en hoorden slechts de manifestaties van God die binnen het bereik van het aardse en zichtbare bleven; zo greep hen een ontzaglijke vrees aan voor die God die zij in Zijn heilige majesteit niet konden naderen. Dit is echter ook

de toestand van alle burgers van het oudtestamentisch godsrijk. Zij moeten zich houden aan aardse plaatsen van openbaring; zij leven in een rijk, waarin de openbaringen van macht, van gerechtigheid, van Gods trouw nog binnen de grenzen van het aardse en zichtbare blijven, waarin alles wat God in het werk stelt, tot het gebied van deze tijd behoort; zij moeten daarbij voor Gods heilige majesteit vrezen en ver van Hem verwijderd blijven. Daarentegen is volgens de voorstelling die in vs. 22-24 van de nieuwe wereld volgt, waartoe de christenen zijn toegetreden, het godsrijk van het Nieuwe Testament werkelijk een hemels rijk en een rijk van genade. Deze beide grondtrekken van zijn karakter bepalen dan de regeling van de afzonderlijke trekken van die voorstelling, zodat in vs. 22 en 23 het karakter van het bovenaardse en hemelse en in vs. 24 dat van de genade op de voorgrond treedt. De berg Zion, waarvan in de eerste zin gesproken wordt, is de hoogverheven plaats waar God woont en Zich openbaart, de hemel, de plaats waar God, die naar Zijn wezen boven de wereld verheven is en buiten haar bestaat, de heerlijkheid van Zijn wezen aan het begenadigde schepsel zichtbaar en bereikbaar voorstelt en van wie alle heil, alle zaligheid, alle licht en heerlijkheid van de hemelbewoners uitgaat. Deze hoogverheven, hemelse woonplaats van God wordt Zion genoemd, omdat zij in het godsrijk van het Oude Testament in de berg Zion, als de plaats die God had verkozen om daar Zijn naam te doen wonen, haar aardse afbeelding heeft, maar niet in de berg Sinaï, die geen plaats was van Gods genadige tegenwoordigheid. Verder komt in aanmerking de stad van de levende God, als de hemelse woonplaats van allen die waardig zijn in Gods genadige nabijheid te leven. Zij heet zo, niet alleen omdat God haar bouwmeester is (hoofdstuk 11: 10 en 16), maar ook omdat zij Gods eigendom is en door Hem met Zijn levensvolheid vervuld wordt. Beide, de hemelse woonplaats van God en de hemelse woonplaats van hen die in indirecte gemeenschap met God leven, is dan in de naam van het hemels Jeruzalem vervat en dan worden de hoofdklassen van de bewoners genoemd. Als eerste vinden wij de menigte van de vele duizenden engelen, een talrijke vergadering van hen die zich in Gods heerlijkheid verheugen.

Bezwaarlijk is het onder de tweede hoofdklasse, die de gemeente van eerstgeborenen vormt, zoals men om de aanwijzing "die in de hemelen ingeschreven zijn" meestal verklaart, de christelijke gemeente op aarde te verstaan, waarvan de leden allen voor God de waardigheid en de rechten van eerstgeborenen hadden en, hoewel zij nog op aarde leefden, toch als deelgenoten van de hemelse roeping werkelijk tot de hemel behoorden. Ook andere verklaringen die worden gegeven, bevredigen niet; wij zijn daarom bij de tekstverklaring onze eigen weg gegaan. Net zoals in Openbaring 20: 6 zij die bij het begin van het duizendjarig rijk deel hebben aan de eerste opstanding, worden voorgesteld als mensen over wie de tweede dood geen macht heeft, zo zijn hier zij die dadelijk bij de opstanding en hemelvaart van Christus met de opstanding en het ingaan in het rijk van de heerlijkheid verwaardigd zijn en in zoverre in alle opzichten de eerstgeborenen van het eeuwige leven zijn, voorgesteld als zij die in de hemelen ingeschreven zijn. Zij maken daar een gemeente uit, onderscheiden van de later genoemde geesten van de volmaakt rechtvaardigen en zijn reeds een feestvierende, triomferende, grootse vergadering, terwijl ook voor hen de laatste vijand die wordt teniet gedaan, de dood, reeds geheel overwonnen is, wat van de zo-even genoemde derde hoofdsoort, die van de geesten van de volmaakt rechtvaardigen, die de opstanding van hun lichamen van de doden nog tegemoet zien (Openbaring 6: 9 en 11) niet gezegd kan worden. Om beide klassen uit elkaar te houden staat het "tot God, de Rechter over allen" er tussenin. Het onderscheid rust op een oordeel van God, dat aan de ene soort deze en aan de andere die staat in de hemelen heeft aangewezen (MATTHEUS. 20: 23). Naar onze mening nu was juist voor de gemeente te Jeruzalem de vermelding van die tweede en van deze derde klasse van bijzondere betekenis. Evenals men te Jeruzalem wist van heiligen die uit hun graven kwamen, zo had men daar, afgezien van de rechtvaardigen in hoofdstuk 11 genoemd,

die, voor zover zij niet onder die heiligen gerekend werden, toch de volmaking hadden bereikt (hoofdstuk 11: 40 b), ook een opziener gehad die de erenaam van de rechtvaardige in bijzondere zin droeg en sedert jaren eveneens in de rij van de volmaakten was ingegaan (Deel 6 Aanm. II b. 2 en 3). Waar dan deze allen nu waren, daarheen moesten de in hun geloof zo zwak geworden christenen zich met hun hart verplaatst voelen (Efeze. 2: 6 Fil. 3: 20v.), opdat zij niet meer aan het zichtbare Jeruzalem zouden hechten en te zijner tijd, als het uur van de Heere kwam, bereid zouden zijn om uit het Joodse land te vluchten naar de bergen (MATTHEUS. 24: 16). Zij moesten weten dat zij daardoor niet uit het bereik van het hemelse Jeruzalem gingen. Wat de gemeente op aarde aangaat, deze valt onder hen die volgens vs. 18vv. niet gekomen zijn tot "de tastbare berg, " maar volgens vs. 22v. tot de berg Zion en voor hen is er dan volgens vs. 23 eveneens een Middelaar in Jezus, de stichter van het Nieuwe Verbond, evenals de oudtestamentische gemeente haar Middelaar had in de in vs. 21 genoemde Mozes. Als echter deze zelf moest erkennen: "Ik ben gans bevreesd en bevende, " dan tonen zij door wie God, de Rechter van allen, daarboven omgeven is of te midden van wie Hij als het ware gesteld is, de eerstgeborenen die in de hemelen ingeschreven zijn en de geesten van de volmaakt rechtvaardigen, dat de Middelaar van het Nieuwe Testament, zoals Hij de zijnen tot volmaking leidt, hen zo ook in Gods onmiddellijke nabijheid brengt. De wet is door Mozes gegeven, zegt Johannes (hoofdstuk 1: 17), de genade en waarheid zijn door Jezus Christus gekomen. In het Nieuwe Verbond komt dus de vrees, die pijn heeft, tot een einde (1 Joh. 4: 18) en die weldaad verkrijgt de christen dadelijk bij zijn overgaan tot het christendom, bij het intreden in het verbond van het Nieuwe Testament, door het bloed van de besprenging (1 Joh. 5: 6). Wat de schrijver bedoelt als hij van dit bloed zegt dat het betere dingen spreekt dan Abel, wordt door de uitleggers wel gezegd, maar op de vraag waarom hij juist deze vergelijking kiest en niet liever denkt aan de besprenging die volgens Exod. 24: 8 Mozes bij de inzetten van het verbond van de wet met het volk verrichtte, dat toch volgens het verband van zijn rede veel meer voor de hand zou hebben gelegen (hoofdstuk 9: 19), daarover heeft, voor zover wij weten, niemand zich uitgelaten. Zonder twijfel, zo menen wij, kwam hem hier het Woord van de Heere in Luk. 11: 49vv. voor de geest. In de tijd dat hij schreef, nadat in de wijze waarop Jakobus, de rechtvaardige, was omgebracht, de geschiedenis van het vermoorden van Zacharias tussen altaar en tempel herhaald was (vgl. Aanh. II b. 3), was het bloed van Abel in de plaats van het bloed van Christus spreekwoordelijk geworden voor het Jeruzalem, dat de profeten doodde en dat riep om wraak. Over hen, de christenen van Jeruzalem, nu had het bloed van de besprenging gesproken en de stem daarvan was krachtiger geweest dan de stem van dat bloed, dat in de eerste plaats tot hen gericht was en waarmee hun redding werd aangeboden door dit verkeerde geslacht (Hand. 2: 38vv.). Aan het einde van deze zo ingrijpende tekst moesten zij denken aan de tijd van hun eerste liefde, toen zij zo zalig waren (Gal. 4: 15) en zich nog eens bewust worden om er zich voor te bewaren het bloed van het testament onrein te achten, waardoor zij geheiligd waren (hoofdstuk 10: 29). In wat volgt spreekt de schrijver dan weer over de geschiedenis van de Sinaï en laat vanuit dit standpunt zijn waarschuwing klinken.

De berg Zion, die bereisd wordt, die eenmaal zal beklommen en overzien worden door een ieder die gelooft, is geen berg die door niet of nauwelijks bewoond te zijn verheven en groots zal bevonden worden. De rust van de stad van de levende God, de vrede van het hemels Jeruzalem zal niet die van een doodse stilte zijn. In de veelheid van het volk zal, zoals die van haar koning, haar heerlijkheid wezen. Vele duizenden bewonen haar naar de trappen van hun ordeningen, in de rijke verscheidenheid van het persoonlijke geestelijke leven, in de volkomen eenheid van de liefde, in de blijde rust van de feestelijke vreugde. In hun midden "niets dat verontreinigt. " Allen goed, alleen goeden. Allen voortreffelijk, elk naar zijn eigen voortreffelijkheid. Daar komt samen al wat van alle eeuwen voor God geleefd, bij God

gebleven of uit de afval weer tot Hem gekomen is. Allereerst noemt de apostel onder deze vele duizenden de duizendmaal duizenden die Hem dienen en de tienduizendmaal tienduizenden die voor Hem staan, door de profeet Daniël gezien in zijn droom, in de gezichten die hij in zijn hoofd zag op zijn bed (Dan. 7); het is de algemene vergadering van de engelen. Dit zijn de eerstgeschapen legers van persoonlijke geesten, die vóór Adam in de hemel waren, allen morgensterren en kinderen van God, die met elkaar de Schepper loofden en Zijn schepping toejuichten toen Hij de aarde grondvestte (Job 38). Nooit week van hun lippen de stem van de lof en van het gejuich en hun algemene vergadering is een feestelijk samenzijn, als die waarvoor heel Israël driemaal per jaar samenkwam in het Jeruzalem dat beneden was. Aan deze voltallige, openbare en door God getelde legioenen, deze eenstemmige, tot de hoogste feestvreugde gestemde engelkoren, die zolang zij bestaan, altijd geweest zijn waar God is; door hun diensten is de wet op Sinaï ontvangen en hen heeft de Heere vele malen geboden "zijn gunstgenoten op te nemen zodat zij hun voet niet aan een steen stoten; " zij hebben de komst in het vlees van het Woord dat bij God was, dat God was, gevierd met gezang en Hem ten hemel zien opvaren "met gejuich; " zij verheugden zich elke keer wanneer een zondaar zich bekeerde; bij deze algemene vergadering van engelen sluit zich, onder de regering van die ene Rechter, die de Heere Zebaoth en de God van allen is, de gemeente van de eerstgeborenen die in de hemelen ingeschreven zijn aan. Op aarde hebben zij geleefd, "op de zaligheid van de HEERE wachtend" zijn zij ontslapen en zij leven bij die God, "die geen God is van de doden, maar van de levenden. " Het is de gemeente van de gelovigen onder het verbond van het Oude Testament, het evangelie van de beloften, de gemeente van de aartsvaderen, de gemeente uit Israël, Gods eerstgeboren Zoon; de gemeente uit de dagen van de profeten en daaronder menige zeventienduizend waarvan geen profeet geweten heeft, maar van wie de namen toch in de hemelen waren opgeschreven met de zijne. Daaronder ook velen die reeds toen vanuit het oosten en westen gekomen zijn om voor het aangezicht van de God van Abraham, Izaak en Jakob met Abraham, Izaak en Jakob deel te hebben aan de vreugde van Zion. En in het midden van de kring van deze eerstgeboren gemeente, in het hemelse Jeruzalem en als boven haar uit op de heilige berg zelf, op wiens top de Middelaar van het Nieuwe Testament Jezus gezien wordt op Zijn troon, ziedaar de gemeente van de later geboren, voor wie God wat beters voorzien had, zonder wie de eerstgeborenen niet zouden volmaakt worden (Hebr. 11: 40). Het zijn de geesten van de volmaakt rechtvaardigen die, toen de volheid van de tijd gekomen is, de weg door het bloed van het Nieuwe Testament ingewijd hebben gezien, hebben bewandeld; die hebben geleerd wat het betekent "de dood van de Heiland gelijkvormig te worden en tot de kracht van Zijn opstanding te komen, " voor wie Hij Zich door lijden volmaakt heeft, opdat zij volmaakt zouden zijn in Hem. Zij zijn het die "met Hem overwonnen hebben en wie het gegeven is met Hem te zitten aan de troon van Zijn Vader! "

Lezer, zijt gij tot het bloed van de besprenging gekomen? Het is niet de vraag of gij tot de kennis van een leer of tot de waarneming van plechtigheden of tot een zekere ervaring zijt gekomen. Het bloed van Jezus is het leven van alle levende godzaligheid. Indien gij in waarheid tot Jezus zijt gekomen, weten wij hoe gij tot Hem kwam; de Heilige Geest voerde u zachtjes daarheen. U kwam tot het bloed van de besprenging zonder enige verdienste van uzelf. Schuldig, verloren en hulpeloos leerde gij dat bloed aangrijpen tot uw eeuwige hoop. U kwam tot het kruis van Christus met een bevend en lijdend hart; en o wat een zalige klank was het voor u, toen gij de stem van het bloed van de Heere Jezus hoorde. Het druppelen van Zijn bloed is als hemelse muziek voor de boetvaardige kinderen van de aarde. Wij zijn vol zonden, maar de Zaligmaker roept ons om onze ogen op Hem te slaan; en zien wij dan op Zijn stromende wonden, dan roept elke druppel bloed die neervalt uit: het is volbracht, Ik heb de zonden teniet gedaan; Ik heb een eeuwige gerechtigheid aan het licht gebracht. O, die

liefelijke taal van het dierbaar bloed van de Heere Jezus! En zijt gij eens tot dat bloed gekomen, dan zult gij u voortdurend daarheen wenden. Uw leven zal zijn: "ziende op Jezus. " Uw hele gedrag zal samengevat zijn in deze woorden: "tot wie komende. " Niet tot wie ik ben gekomen, maar tot wie ik steeds kom. Wanneer gij eens tot het bloed van de besprenging gekomen zijt, zult gij ook de behoefte voelen om elke dag daartoe te komen. Hij die niet begeert zich elke dag daarin te wassen, heeft er zich nooit in gewassen. De gelovige acht het zich steeds tot een vreugde en een voorrecht dat er nog een geopende fontein is. Vervlogen ervaringen zijn een onzeker voedsel voor christenen; een voortdurend komen tot Christus kan ons alleen vreugde en troost geven. Laat ons elke morgen opnieuw onze deurpost met bloed besprengen en dan met het Lam feest vieren, in de vaste zekerheid dat de engel van het verderf voorbij zal gaan.

25. Aan het in vs. 18-21 voorgestelde geschiedkundige beeld wil ik in het bijzonder wat het gedrag van uw vaders volgens vs. 19 aangaat, nog een waarschuwing verbinden. Ziet toe dat gij Hem die in het Nieuwe Verbond tot u (hoofdstuk 1: 2) spreekt, niet verwerpt, want indien dezen, de vaders aan de berg Sinaï, niet aan het gericht van de verwerping (hoofdstuk 3: 7vv.), zijn ontkomen, toen zij Hem verwierpen die op aarde van de Sinaï goddelijke antwoorden gaf, goddelijke mededelingen deed en daardoor dadelijk aanduidde hoe zij zich tegenover het Woord van God willen stellen (hoofdstuk 3: 16 b) ; hoeveel te meer zullen wij niet aan de straf ontkomen, als wij ons van Hem afkeren die van de hemelen is en tot ons niet meer slechts op aarde, maar in het evangelie van Christus en in de daden van het heil (hoofdstuk 2: 3v. Joh. 3: 31v.) van de hemel spreekt. Het verachten van zo'n openbaring, die zo veel hoger is dan die van het Oude Testament als de hemel hoger is dan de aarde (Jes. 55: 9), brengt ook een zoveel zwaarder oordeel met zich mee (hoofdstuk 2: 1vv. ; 10: 28vv.).

26. Zijn stem heeft de aarde bewogen, toen Hij tot de vaders sprak (Exod. 19: 18 Ex Richt. 5: 4v. Ps. 68: 8v. ; 114: 7). Maar nu heeft Hij verkondigd vóór het einde van de tijden, waarin wij bij het begin van de tijd van het Nieuwe Testament gekomen zijn "1Jo 2: 18, met de woorden van de profeet Haggai (hoofdstuk 2: 7v. ; 22vv.): "Nog eenmaal zal Ik bewegen niet alleen de aarde, maar ook de hemel" (MATTHEUS. 24: 29).

27. En dit woord "nog eenmaal" wijst op de verandering van de bewegelijke dingen van deze hemel en deze tegenwoordige wereld, zoals die gemaakt waren, aan verandering en vergankelijkheid onderworpen, opdat onveranderlijk bestaan blijven zouden de dingen die niet beweeglijk zijn, in de plaats daarvan zouden treden een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont (2 Petrus 3: 13 Openbaring 21: 1).

28. Laten wij dus, omdat wij volgens die aanwijzing van het profetisch woord, zoals dat ook in andere teksten gevonden wordt (Dan. 2: 44; 7: 18), een onwankelbaar koninkrijk ontvangen, de genade vasthouden. Wij genieten als voorrecht boven het oudtestamentische verbondsvolk, dat in zijn instellingen slechts een veranderlijk koninkrijk had (hoofdstuk 8: 7vv.), een genade, a) waardoor wij in hartelijke dankbaarheid op een Hem welbehaaglijke wijze God mogen dienen met eerbied en ontzag, terwijl wij er zo zorgvuldig mogelijk op letten dat wij niets doen dat Hem mishaaft.

a) 1 Petrus 2: 5

29. Want ook voor ons, die onder het Nieuwe Testament leven, geldt nog het woord dat in het Oude Testament geschreven staat (Deut. 4: 24; 9: 3): "Onze God is een verterend vuur. " Hij is dat zeker voor zij die zich verzetten, die Zijn genade verachten (hoofdstuk 10: 27).

De schrijver vestigt in vs. 25 de aandacht op het gebied van het oudtestamentische godsrijk, dat tot het lagere gebied van de aarde beperkt is en op het gebied van het nieuwtestamentische godsrijk, dat alles, ook het gebied van de hemelen, omvat. Hij waarschuwt nu de lezers zich niet te onttrekken aan die God, die hen tot dit nieuwtestamentische rijk heeft geroepen. In vs. 27 schetst hij het onveranderlijke en onwankelbare, eeuwige bestaan van het nieuwtestamentische godsrijk als weer een voorrang boven het oudtestamentische, dat altijd tot de aarde behoorde die nog de laatste omkering en verandering tegemoet ziet en wijst er nu in vs. 28 op hoeveel reden wij hebben om God onze dankbaarheid te betonen voor de opname in zo'n rijk door een Hem welbehaaglijke dienst, maar ook met eerbiedige vrees voor Hem, die een verterend vuur is.

Juist hiervoor stelt hij op aantrekkelijke wijze Gods genade voor ogen; hier dreigt hij met Zijn toorn. En het is voor ons inderdaad heilzaam dat Gods genade ons nooit beloofd wordt zonder dat er ook bedreigingen aan worden toegevoegd; want zoals wij steeds geneigd zijn ons te laten geven, zo zou de zachtere leer ons weldra koud laten, als deze prikkels ons niet altijd weer voorwaarts drijven. Zoals de Heere daarom barmhartig en genadig is tot in het duizendste geslacht van degenen die Hem vrezen, zo is Hij een ijverig en rechtvaardig Rechter tot in het derde en vierde geslacht, zodra Hij versmaad wordt.

Het vuur van de heiligheid is niet alleen op de berg Zion. In de genade is de heiligheid van God openbaar en daarom is er een gericht van de genade. Vuur is iedere openbaring van Gods wezen. Ieder woord is een daad van God, waardoor het onheilge, het verzet tegen Hem wordt verteerd, terwijl al wat deel heeft of kan krijgen aan Zijn heiligheid door dat vuur wordt behouden, gelouterd en gesterkt. Dit is het gericht van het Nieuwe Verbond; het is de openbaring en gave van de heilige Geest in hemel en op aarde. Daarom is het gericht van het Nieuwe Verbond het laatste, het eeuwige.

HOOFDSTUK 13

III. Vs. 1-21. Men heeft beweerd dat hier in het slot van het paranetische gedeelte bijzondere vermaningen volgden, die ook meer of minder gericht konden zijn aan andere lezers dan die met wie de schrijver in het bijzonder te doen heeft. Dit heeft een schijn van waarheid, voor zover de inhoud van deze vermaningen deels een algemeen christelijk karakter bezit. Maar niet alleen is de keus van de bijzondere vermaningen in juiste overeenstemming geschied met de bijzondere toestanden en behoeften, zoals wij die in de Jeruzalemse gemeente van die tijd hebben leren kennen, maar ook de vorm waarin zij zijn uitgesproken en de kleur die daaraan doorgaans is gegeven, passen moeilijk bij enige andere gemeente even goed als bij deze: de brieveschrijver is meester over de taal, ook in het individualiseren, tot aan het einde toe. Uitgaande van de broederlijke liefde in het algemeen, maant hij aan tot betoning daarvan in gastvriendschap en jegens geloofsgenoten die gevangen zitten of zich in enige andere moeilijkheid bevinden (vs. 1-3). Dan laat hij een waarschuwing volgen tegen ontucht en gierigheid, als de hoofdzonden die tegenover die hoofddeugden staan (vs. 4-5). Hij herinnert daarna aan leraars en opzieners die zijn heengegaan, opdat zij met het oog op hun zalig einde zich laten bewegen te blijven bij Jezus Christus, de enige grond van de zaligheid en zich niet laten ompraten door allerlei vreemde leringen (vs. 6-9). Zo komt hij er verder toe hun heel duidelijk voor ogen te stellen wat een verheven voorrang zij in het Nieuwe Testament hebben ontvangen boven de ongelovig gebleven leden van het Oude Verbond en zich te verzoenen met de gedachte dat zij zich van hun broeders naar het vlees en van hun godsdienst en Gods huis en Gods stad geheel moeten losmaken (vs. 10-16). Dan volgt een aansporing tot een juiste houding ten opzichte van de leraars, die zich nu in het ambt van opzieners bevinden en onder wie de schrijver zichzelf in deze brief als medearbeider schaaft. Daaraan verbindt hij daarna ook de vermaning in voorbede te denken aan hem en aan zijn medearbeiders, zoals hij hun ook van God toebidt wat hun tot hun zaligheid nuttig en nodig is (vs. 17-21 b)

1. Laat de broederlijke liefde blijven, zoals gij die in vroegere tijd wel hebt beoefend (hoofdstuk 6: 10; 10: 33v.), maar de laatste tijd dreigt daarvan af te vallen (hoofdstuk 10: 24v.). a)

a) Rom. 12: 10 Efeze. 4: 3; 1 Petrus 1: 22; 2: 17; 4: 8

2. Vergeet de herbergzaamheid jegens reizende broeders (Rom. 12: 13; 1 Petrus 4: 9 Ro 12. 13 1Pe) niet, want hierdoor, door gastvrij opnemen van reizigers, hebben sommigen zonder het te weten engelen geherbergd (Gen. 18: 3; 19: 2v.) en iets dergelijks wordt ook uw deel volgens het woord van Christus in MATTHEUS. 25: 35, 40 als gij tegemoet komt aan de behoeften van de heiligen.

3. Denkt aan de gevangenen, alsof u met hen gevangen was (vgl. Rom. 16: 7; 1 Kor. 12: 26); en aan degenen die mishandeld worden, alsof gij ook zelf aan uw lichaam mishandeld werd en dus eveneens voortdurend aan de moeiten van dit leven werd blootgesteld (Luk. 10: 33vv.).

De reeks van bijzondere vermaningen begint met de broederlijke liefde, zoals de christenen die voor elkaar moeten voelen en beoefenen. Er wordt gezegd dat zij moet blijven, omdat zij het gevaar liep te verdwijnen. Dadelijk naast haar staat de gastvrijheid; zij was toch een betoning van die liefde aan hen die als geloofsgenoten uit andere streken recht hadden op broederlijke opname, die zij des te meer nodig hadden daar zij door hun belijdenis in den vreemde dubbel vreemd waren. Verzwakte bij de lezers het vertrouwen van hun christelijk

geloof, dan was er ook het gevaar dat zij zich dergelijke geloofsgenoten minder aantrokken. De drang die aan de vermaning wordt toegevoegd, wijst op Abraham en Lot, die doordat zij gastvrij waren, zonder het te weten engelen tot gasten hebben gehad (Abraham komt wel de drie tegemoet met de aanspraak "Heere, " hetgeen van de diepe geloofsblik getuigt, zonder dat hij de verschijning van die verheven gasten kon ontraadselen; hij beschouwt hen echter toch als reizigers, die ook menselijke versterking nodig hebben). Zo kunnen ook zij gasten ontvangen, die meer en groter zijn dan zij schijnen ("dikwijls heeft een gast een onzichtbare leider, dan zijn de kosten rijkelijk vergoed" (Hahn)) en een zegen voor hun huis ontvangen, die zij niet verwachten (Abraham werd voor zijn gastvrijheid beloond door het zegenen van zijn onvruchtbaar huwelijk, Lot door redding van de ondergang). Evenals nu christenen die van ver komen, in het bijzonder broederlijke liefde nodig hebben, zo ook zij, die zich om hun geloof in gevangenschap of in een andere moeilijke situatie bevinden. Over de eersten moeten zij zich ontfermen als medegevangenen, over de anderen als mensen die ook nog in dit lichaam zijn (het "mishandeld" in de nazin is een toevoeging van onze statenvertalers). Het eerste zijn zij niet vanwege de boeien, waarin de gevangenen door de mensen, maar wel vanwege die, waarin zij door de Heere gelegd zijn en zoals zij zich nu ontfermen over de gevangenen als over medechristenen, zo moeten zij zich hen die in lijden zijn aantrekken als medemensen.

4. Laat het huwelijk eerlijk zijn, in ere gehouden worden Pr 19: 11 onder allen, zodat niemand, gehuwd of niet, die heilige instelling van God gering zal achten of schenden en laat het bed onbevlekt blijven, zodat niemand het bed van een ander zal bezoedelen (Gen. 49: 4), noch het zijne zal laten bezoedelen; maar hoereerders en overspelers, die in deze tegenwoordige boze tijd door het menselijk gericht niet meer kunnen geoordeeld worden (vgl. hoofdstuk 12: 6), zullen door God geoordeeld worden (1 Kor. 6: 9v. Gal. 5: 19 en 21).

5. a) Laat uw wandel, uw gezindheid en handelwijze niet geldgierig zijn, vrij van geldzucht (1 Tim. 3: 3; 6: 10 b) en weest tevreden met het tegenwoordige, met wat u voor elke dag heeft (MATTHEUS. 6: 11 Fil. 4: 11). Want Hij, God de Heere, heeft gezegd in de Heilige Schrift: c) "Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten" (Joh. 1: 5 Jes. 41: 17 Deut. 31: 6 en 8).

a) Exod. 23: 8 Deut. 16: 19 Spr. 15: 16 b) 1 Tim. 6: 6, 8 c) Joz. 1: 5; 1 Kron. 28: 20

Indien wij deze woorden slechts door het geloof kunnen aangrijpen, hebben wij een alles overwinnend wapen in de hand. Welke twijfel zal niet door dit tweesnijdend zwaard neergeslagen worden? Van welke aard de vrees ook is, zal zij niet dodelijk gewond, door deze pijl uit de boog van Gods verbond vallen? Zullen niet het verdriet van het leven en de angsten van de dood, het bederf van binnen en de strikken van buiten, de beproevingen van boven en de verzoeken van beneden ons allen slechts lichte verdrukkingen schijnen, wanneer wij onszelf achter het bolwerk van het: "Hij heeft gezegd, " kunnen verschuilen? Ja, hetzij wij vragen om blijdschap in onze rust of om kracht in onze strijd, altijd moet het: "Hij heeft gezegd, " onze dagelijkse toevlucht zijn. En dit zal ons de hoge waarde van het onderzoek van de Schriften leren. Er is misschien een belofte in het Woord, die juist voor uw toestand geschikt is, maar gij kent haar niet en mist daarom de troost ervan. Gij zijt als gevangenen in een kerker; er is misschien een sleutel aan de ring, die de deur kan ontsluiten en gij zoudt vrij zijn; maar als gij er niet naar zoekt, zult gij toch een gevangene blijven, hoewel de vrijheid zo dichtbij is. Er kan een krachtig geneesmiddel in de grote medicijnzaal van de Schrift staan en toch zult gij ziek blijven, tenzij gij de Schriften wilt onderzoeken en doorzoeken om te ontdekken wat Hij heeft gezegd. Behoort gij niet, behalve het lezen van de Bijbel, uw geheugen overvloedig te vullen met de beloften van God? Gij kunt de gezegden van grote

mannen onthouden; gij verzamelt de verzen van beroemde dichters, zoudt gij niet een diepe kennis moeten hebben van de woorden van God, opdat gij in staat zijt ze onmiddellijk aan te voeren om een moeilijkheid op te lossen of twijfel omver te werpen? Omdat "Hij heeft gezegd" de bron is van alle wijsheid en de fontein van alle vertroosting, laat het dan overvloedig in u wonen als een fontein die water geeft tot in het eeuwige leven, dan zult gij gezond, krachtig en gelukkig in het goddelijk leven opgroeien. Geen belofte mag beperkt worden. Hetgeen God tot één heilige gezegd heeft, zei Hij tot allen. Opent Hij een bron voor de één, het is opdat allen zouden drinken. Wanneer Hij de deur van zijn graanschuren opent om voedsel uit te delen, kan een enkele stervende daartoe aanleiding hebben gegeven, maar alle hongerigen mogen komen om ook gevoed te worden. Het doet er niet toe, gelovige, of Hij tot Abraham of tot Mozes het woord richt. Hij heeft het ook tot u gesproken als tot één van het uitverkoren volk. Er is geen geluk te hoog, geen genade te uitgebreid voor u. Hef nu uw ogen op naar het noorden en naar het zuiden, naar het oosten en naar het westen, want alles is van u. Klim op de hoogte van Pisga en zie de uiterste grens van de goddelijke belofte, want het hele land is uw deel. Geen beek van levend water is er, of gij moogt er uit drinken. Is het land vloeiend van melk en honing, eet de honing en drink de melk, want zij zijn beide voor u. Wees vrijmoedig om te geloven, want Hij heeft gezegd: "Ik zal U niet begeven en Ik zal u niet verlaten. " God geeft in deze belofte alles aan Zijn volk. "Ik zal u niet begeven! " Geen eigenschap van God kan zo ophouden voor ons gebruikt te worden. Is hij machtig? Hij zal zichzelf krachtig betonen ten behoeve van hen die op Hem vertrouwen. Is Hij de liefde? Dan zal Hij Zich in genade over ons ontfermen. Welke eigenschappen het karakter van God ook uitmaken, allen zullen zij in de volste betekenis voor ons worden waargemaakt. Om alles in enkele woorden uit te drukken: er is niets wat gij nodig hebt, er is niets waarnaar gij moogt vragen, er is niets wat gij voor tijd en eeuwigheid nodig hebt, er is niets in leven, niets in sterven, er is niets in deze wereld, niets in de toekomst, er is niets tegenwoordig, niets op de opstandingsmorgen, niets in de hemel, dat niet in deze tekst opgesloten is: "Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten. "

6. Zodat wij, als ons iets overkomt zoals in hoofdst. 10: 34 werd gemeld, vrijmoedig met de psalmist (Ps. 56: 5, 12 en 118: 6) durven zeggen: "De Heere is mij een helper en ik zal niet vrezen voor wat een mens mij zal doen. "

Van de christelijke broederliefde gaat de schrijver over tot twee relaties in het aardse leven, huwelijk en broodwinning, zoals ook elders in de Paulinische brieven de waarschuwingen tegen ontucht en hebzucht bij elkaar staan (Efeze. 5: 5 Kol. 3: 5). Het huwelijk wordt door God, die het instelde, geëerd en deze eer moet worden staande gehouden. De door God gestelde verhouding van natuurlijke gemeenschap moet op generlei wijze, noch in leer noch metterdaad ter wille van de ongehuwde staat in minachting worden gebracht (naar 1 Tim. 4: 3 geschiedde dat in de dienst van een valse gnosis, te Jeruzalem en in Palestina was de christelijke gemeente door de Esseërs van de tempel uit te sluiten (Slotw. op 1 Makk. Nr. 4 c.) nog verder gegaan dan zij reeds was en moest men een sekte die het huwelijk minachtte, verhoeden). Waar christenen gehuwd zijn, daar moet het huwelijksbed onbevlekt zijn d. i. noch door echtbreuk, noch door wellust van de echtgenoten worden bezoedeld. Zij die het huwelijk niet in ere houden, terwijl zij buiten de grenzen van het huwelijk aan de begeerlijkheden van de wellust willen voldoen (de hoereerders) en zij die het huwelijksbed bezoedelen (de echtbrekers) zal God oordelen, de Heilige en tevens Alwetende, de Rechtvaardige en tevens Almachtige. De grondtekst legt de nadruk op het woord "God" aan het einde van de zin.

Wat hun beroep aangaat moeten zij zich vrij houden van geldzucht. Dat kan echter alleen hij die zich tevreden stelt met hetgeen hij heeft, terwijl hij die daarmee niet tevreden is, maar zich boven zijn stand wil verheffen, erop uit moet zijn om geld te krijgen. Hoe verkeerd, zo gaat de schrijver verder, zou dat zijn voor ons, die weten dat Hij, de Heere God, in tegenstelling tot mensen, op wie men niet kan vertrouwen, ons heeft toegezegd ons niet te zullen verlaten. Dit woord van de belofte moet ons echter moed geven om de psalmist zijn woord met vertrouwen na te spreken en die moed is nodig voor de lezers, want zij moeten ernaar streven dat hun niet weer zal overkomen wat hun reeds eenmaal om hun belijdenis is overkomen.

7. Gedenkt uw voorgangers, uw leraren in vroegere tijden, die het leraarsambt onder u bedienden¹Ti 5: 18 en als zodanig het Woord van God tot u gesproken hebben en volgt hun geloof na, dat zij tot aan het einde hebben vastgehouden, al zou u zich ook ten bloede toe moeten verzetten en strijden tegen de zonde (hoofdst. 12: 4). Weest standvastig en houdt met ernst, opdat hun beeld in uw hart zal worden afgedrukt, uw blik gericht op het einde van hun wandel, dat heerlijk is geweest, ook al hebben zij om hun belijdenis van Christus de marteldood geleden.

Welke gedachtengang de schrijver ertoe leidt om hier te wijzen op het voorbeeld van de oude opzieners van de gemeente is niet moeilijk te raden. In hoofdst. 10: 34 wordt van de lezers gezegd dat zij het verlies van hun goederen met blijmoedigheid hebben gedragen, maar volgens hoofdst. 12: 4 heeft de vervolging van de zijde van de Joodse overheden voor hen nog niet tot de dood geleid. Evenals nu het goddelijk troostwoord in vs. 5 "Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten" hen sterk moet maken om zulk lijden, als zij weer daardoor moesten worden getroffen, getroost te dragen, zo moet het woord van de gelovige belijdenis in vs. 6 "de Heere is mij een helper en ik zal niet vrezen voor wat een mens mij zal doen" hen toerusten voor zulke tijden, wanneer ook iets van dit soort van lijden over hen zal komen. Dat woord moest hun werkelijk op het hart geschreven staan door het zien op het einde van het geloof van hun leraars en opzieners, onder wie wij zeker vooral aan de beide Jakobussen, Jakobus I (Hand. 12: 1v.) en Jakobus II (Aanh. II b. 3), vooral aan de laatste en behalve hem aan nog enige andere geloofshelden moeten denken, die volgens hoofdstuk 10: 34 als offer van de vervolgingswoede van de hogepriester Hannas vielen.

8. Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid! (Openb. 1: 17v.).

Deze zin, die als leus voor het christelijk leven is gesteld, en die door ontbreken van het werkwoord een karakter krijgt van een interjectio, slaat in de eerste plaats op het voorgaande vers. "Jezus Christus gisteren en heden dezelfde, " is het verbindende middenlid tussen de opzieners die ontslapen zijn en de nog achtergebleven gemeenteleden. Dezelfde Christus, die hun kracht gegeven heeft om hun loopbaan van het geloof tot een roemrijk einde te brengen, zal ook later kracht geven in het streven om hen na te volgen, zodat het "gisteren" specifiek slaat op de tijd dat de ontslapen opzieners nog leefden en werkten en het "heden" op de tegenwoordige tijd, waarin de lezers van de brief leven, waarop dan nog toegevoegd is "dezelfde tot in eeuwigheid", om te getuigen dat wat voor het vorige gisteren en heden waar is, ook voor elk volgend gisteren en heden zal gelden. En daar te allen tijde Christus voor alle christenen dezelfde is, is het van belang dat, zoals vs. 9 verder gaat, het hart in de erkenning van dit ene verankerd is en zich noch rechts noch links van deze eeuwige Leidsman laat afleiden.

In welk opzicht de onveranderlijkheid van Jezus Christus hier bedoeld is, kan niet twijfelachtig zijn. In twee opzichten doelde vs. 7 op Hem. Hij was de centrale inhoud van het

Woord van God, dat de nu volmaakten verkondigden, opdat het in geloof zou worden aangenomen. Hij was de aanvanger en voleindiger van dat geloof, dat zij tot het einde bewaarden. In beide opzichten is Hij nog heden dezelfde. Zowel in het opzicht dat het Woord Hem nog altijd voorstelt als Degene die moet worden geloofd, als in de betoning dat Zijn goddelijk leven gewijd is aan het zorgen voor de Zijnen. Hij is dezelfde als object van het geloof en als subject van de genade, waaruit dit geloof ontstaat en rijpt en uiteindelijk zichtbare vruchten draagt. Evenals Mozes in Ps. 90: 2vv. van de HEERE zegt dat Hij, de Heere God, er was voor de wereld was en dat Zijn goddelijk wezen uit het onbegrensde verleden in de onbegrensde toekomst reikt, dat Zijn almacht het ontstaan en vergaan hier beneden regelt en dat voor Zijn eeuwigheid een tijd van duizend jaren vol verandering een vluchtig ogenblik is, zo zegt onze schrijver van Jezus Christus dat Hij midden onder het gaan en komen van de geslachten van de gemeente op aarde steeds dezelfde blijft en noch in de relatie van de Zijnen tot Hem, noch in Zijn verhouding tot de Zijnen een verandering teweegbrengt. Wat een ernstige waarschuwing ligt erin om het ontvangen goddelijk woord van Christus, het ene, zuivere, dat niet met velerlei vreemde leerstellingen vermengd is en de genade van Christus, die alleen het hart vertroost, niet te verwisselen met onvruchtbare spijswetten en reinigingsmiddelen.

Met deze stelling wordt in de eerste plaats de zin aangegeven van de voorafgaande vermaning: "volgt het geloof van uw voorgangers na" en de mogelijkheid aangegeven om die te volgen. Het voorwerp van het geloof verandert niet, evenmin in het leven van het menselijk geslacht, zoals dit in de gemeente tot volkomen rijpheid groeit, als in het leven van het individu, al is het ook dat de vormen en openbaringen van dit geloof oneindig verschillend zijn. Dit voorwerp is Jezus Christus, zo genoemd om daarmee aan te duiden dat Hij alleen als zodanig, namelijk in Zijn historische verschijning als Jezus de Christus, niet in Zijn afgetrokken wezenheid, het voorwerp van het geloof is. Wel ligt in Zijn onveranderlijkheid als voorwerp van het geloof ook opgesloten dat hij in Zijn eigen wezen onveranderlijk is; was Hij dit niet, hoe zou Hij dan het onveranderlijke voorwerp van het geloof kunnen zijn? Maar toch is dit eerder een alleszins wettige gevolgtrekking uit de inhoud van deze uitspraak dan die inhoud zelf. Jezus Christus is dezelfde, gisteren, toen die voorgangers die in Hem geloofden en op Hem vertrouwden nog in leven waren; ja, niet alleen vanaf het ogenblik van Zijn historische verschijning, maar, daar hij als zodanig, als Jezus Christus, reeds vanaf de grondlegging van de wereld was vooruit gekend en in profetisch woord vooruit verkondigd en de ouden Hem in het geloof hadden vooruit gezocht en verwacht, zo strekt zich dit gisteren ook tot die voortijd uit, waarvan in hoofdst. 11 gesproken werd, zodat er, ja, wel in vorm en graad van ontwikkeling groot verschil bestaat tussen het geloof van de oud- en dat van de nieuwtestamentische heiligen, ja, ook bij beiden onderling, maar niet in het voorwerp, dat meer of minder onthuld, bij allen hetzelfde was. Jezus Christus dezelfde gisteren, is het ook heden. Dezelfde kracht openbaart zich heden in de gemeente. Nu Hij in de onzichtbare wereld is overgegaan, werkt Hij niet minder in het midden van de gemeente en openbaart in haar Zijn leven. In Hem hoeft de gemeente niet uitsluitend op het gisteren te zien; zij doet het alleen om uit de in het verleden geopenbaarde kracht, het geloof te putten in haar tegenwoordige werking. Zo wordt voor ons de Bijbel niet een wetboek, maar een Boek van het leven, de Spiegel waarin wij zien wie God is, hoe Hij werkt, wat Hij doet; ook in het heden door Jezus Christus. Dat is het profetisch karakter van de Heilige Schrift. En wat Jezus Christus gisteren was en heden is, dat is Hij ook tot in eeuwigheid. Bij Hem is evenmin verandering noch schaduw van omkeer als bij God; het onveranderlijke leven van God drukt zich in Zijn historisch leven, zoals het alle eeuwen omvat, uit. De onveranderlijkheid van die God, die de HEERE heet, is in de geschiedenis openbaar geworden, niet door een sluitreden van het verstand, niet door enig stelsel van de geleerden vernuftig uitgedacht en gehandhaafd, maar in

de mens Jezus Christus. Jezus Christus is eeuwig net als God. Wat een troost voor hen die door het geloof met Hem verbonden zijn; wat een prikkel om te volharden in dat geloof, wat een aanmoediging tot de arbeid van het geloof, wat een drangreden om niet op te geven bij al de tegenstand van de vijanden! Maar als Hij dus het onveranderlijke voorwerp van het geloof is, moet Hij ook het onveranderlijke onderwerp, het enige middelpunt van de prediking zijn en blijven! Evangelieprediking moet niets anders zijn en blijven dan prediking van Jezus Christus, zoals Hij is, zoals Hij Zich als Jezus de Christus historisch heeft geopenbaard. Hierop doelt de volgende vermaning, in de vorm van een waarschuwing gegeven, vanwege het gevaar dat hier dreigde.

Wat een verheven uitspraak! Zij stemt overeen met hetgeen de schrijver vooral in het eerste hoofdstuk van zijn brief over de Heer had verklaard en staat in een nauw verband met zijn voorafgaande vermaning: "Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord van God verkondigd hebben en volgt hun geloof na, de blik gericht op de uitkomst van hun wandel. " Die vermaning had voor de Hebreeuwse christenen een zeer bedroevende zijde, omdat zij hun deed denken aan het gemis van die leraren, met wie zij door de zuiverste banden innig waren verbonden geweest en van wie het onderwijs, de opwekkingen en het voorbeeld hun nog zo nuttig hadden kunnen zijn. Daarom voegt de schrijver er een woord van vertroosting bij. Hun voorgangers mochten zijn weggenomen, Jezus Christus, het Hoofd van de gemeente, bleef dezelfde, tot in eeuwigheid dezelfde, dezelfde in leven en werking, in liefde en macht en wijsheid en trouw. Wie hun ook waren ontvallen, Hij bleef met hen en zou voor hen zorgen. Zoals Hij met hun ontslapen voorgangers was geweest, van wie zij het heerlijke einde van hun wandel aanschouwd hadden, zoals Hij hun kracht had geschonken om door het geloof in de hoop op het betere leven blijmoedig de dood te ondergaan, zo zou Hij ook hen, indien zij hun geloof navolgden, Zijn nabijheid doen ervaren, hen ondersteunen, helpen en een even zalig einde geven.

9. a) Laat u niet meeslepen door allerlei vreemde leringen, zodat gij van het Woord van God, dat uw leraars u in het evangelie van Jezus Christus verkondigen (vs. 7 en 17), zoudt terugkeren tot Joodse inzettingen en geboden van mensen. Wacht u daarvoor: want het is goed Ps 92: 1 dat het hart gesterkt wordt in het bewustzijn van het goddelijk welbehagen en in het bezit van de eeuwige zaligheid. Dat geschiedt door genade, als men zich daarin laat bevestigen (Kol. 2: 7), b) niet door spijsen, als men ten opzichte daarvan die inzettingen (Mark. 7: 5vv.) streng in acht neemt (Rom. 14: 17); zij die daarin gewandeld hebben, hebben er toch ook geen baat bij gevonden, zoals de Levitische uiterlijke dienst in het algemeen machteloos bleek te zijn om tot volmaaktheid naar het geweten te leiden (hoofdst. 7: 18v. ; 9: 9v.).

a) Jer. 29: 8 Matth. 24: 4 Rom. 16: 17 Efeze. 4: 14; 5: 16 2 Thess. 2: 2; 2 Tim. 4: 3; 1 Joh. 4: 1 Col 2. 16 b) Joh. 6: 27

Wat Jezus is, dat moet Hij net als gisteren zo ook heden voor de lezers zijn, niet nu een ander dan Hij was toen zij in Hem gingen geloven. Ook is de leer, waaraan zij zich moeten houden, dezelfde waardoor zij tot Hem bekeerd zijn. Daarom zegt de schrijver verder dat zij zich niet door een bont mengsel van leringen, in tegenstelling tot die ene, die Hem tot inhoud heeft, niet door vreemde leringen die niets met deze gemeen hebben en van elders komen, van hun standplaats laten afdwingen en op een verkeerde weg voeren.

Bij deze waarschuwing heeft hij Joodse inzettingen op het oog, die zich vastknopen aan de wetten van het Oude Testament omtrent reine en onreine spijsen (Lev. 11), maar die nog ver

overtroffen en hij zegt nu dat niet de wetenschap alleen spijzen te hebben genoten die voor bijzonder rein en heilig werden gehouden (en andere te hebben vermeden, Hand. 10: 14), maar alleen de genade van God in Jezus Christus aan de harten de ware rust, zekerheid en vastheid konden geven.

Het bonte en vreemde bekoort ons vaak. Daarom gebruikt de schrijver nu ook van hetgeen tot versterking van het hart dient, zo'n aantrekkelijke uitdrukking: "het is goed" of "het is een kostelijke zaak. " Ieder kan bij zichzelf nagaan of hij meer baat heeft bij iets wat minder is maar zekerder en het hart versterkt, of bij veel, maar dat onzeker is en het hart met ijdelheid vervult.

10. Wij, de gelovigen van het Nieuwe Testament, hebben in het kruis van Christus een altaar, waarop het ware, eeuwig geldende offer is gebracht (hoofdst. 7: 27; 9: 26vv. ; 10: 10 en waarvan zij die de dienst voor de tabernakel verrichten, niet mogen eten. Aan de zegeningen daarvan kunnen zij geen deel krijgen (Joh. 6: 51vv.), die bij het heiligdom van het Oude Testament hun dienst waarnamen (hoofdst. 9: 9; 10: 2), zij die nog tot het Jodendom behoren, zelfs niet diegenen onder hen die het dichtst bij het heiligdom zijn, namelijk de priesters (hoofdst. 8: 5).

Tot hiertoe is in de hele brief aangewezen dat de Levitische cultus en de door deze verkregen Levitische reinheid kon worden gemist, dat het geen ongeluk was deze te misen; en zo wordt nog in vs. 9 aangewezen dat de aandacht van de christen erop moest zijn gevestigd dat hij in genade vast mocht worden, niet wat inzettingen van spijzen aangaat, die toch nergens nuttig voor waren. Nu plaatst de schrijver zich hoger; hij gaat als het ware van het defensieve tot het offensieve over. Hij zegt: niet wij zijn er slecht aan toe, maar de Joden; niet wij, maar zij zijn de geëxcommuniceerden. Wij eten van de ware offerspijze, waar het op aankomt en van dit Messiaans, dit ware offermaal zijn zij, de Joden, uitgesloten. De eenvoudige en duidelijke gedachte van vs. 10 is: wij hebben een altaar, waarvan zij niet mogen eten, die nog in de tabernakel, het oudtestamentische heiligdom hun godsdienst verrichten. Het is duidelijk dat de schrijver aan het heilig avondmaal denkt, het maal van de levensgemeenschap en vereniging met de voor ons gestorven en nu verhoogde Heiland.

Wat is de spijze van ons altaar, die door niemand die in de tabernakel dient, mag worden gegeten? De spijze van ons altaar zal al datgene zijn dat, om zo te zeggen, van het offer van Christus ons ten goede komt: de vergeving van de zonden, de zekerheid van de genadestaat, het recht om in te gaan in de zaligheid van God.

De katholieke idee van het misoffer, of men dit nu als herhaling of als voortzetting van het offer van Christus beschouwt, rust op miskenning van het onderscheid dat tussen het offer en het offermaal bestaat; een offermaal is zeker het heilig avondmaal, maar door het offermaal wordt het daaraan voorafgegane offer noch herhaald noch gesymboliseerd; het is de feitelijke toeëigening van de vrucht van het aangebrachte offer.

11. Integendeel geeft de oudtestamentische cultus zelf reeds te kennen dat het nieuwtestamentische offer zou geschieden met ontbinding van het oudtestamentische heiligdom, van de tabernakel. a) Want van de dieren, waarvan het bloed op de Grote Verzoendag als zondoffer door de hogepriester gebracht werd in het heiligdom, het allerheilige (hoofdst. 9: 12, 24v. ; 10: 19 lichaam, namelijk dat van de

stieren en de bok voor het zondoffer, die geslacht waren op het brandofferaltaar om het bloed te verkrijgen (Lev. 16: 11, 15v.), verbrand buiten de legerplaats volgens de bepaling in Lev. 16: 27

a) Ex. 29: 14 Lev. 4: 21; 6: 30

12. Daarom heeft ook Jezus, om het nieuwtestamentische offer (hoofdst. 9: 26) niet slechts gedeeltelijk maar geheel van het oudtestamentische heiligdom los te maken, opdat Hij door Zijn eigen bloed in het hemelse heilige (hoofdst. 9: 12) te brengen, het volk door Zijn hogepriesterlijke dienst (hoofdst. 2: 11, 17; 10: 10, 14) zou heiligen, buiten de poort geleden van de stad Jeruzalem, die wordt beschouwd als Israëls legerplaats in deze tijd (Matth. 27: 31vv. Joh. 19: 17 zelf tevoren in de gelijkenis van de boze wijngaardeniers had voorgezegd (Mark. 12: 8).

Het was de eigenschap van het zondoffer, dat tot uitdelging van de zondeschuld moest dienen, dat het vlees zelf van het offerdier, nadat het bloed op het altaar gebracht was, buiten het leger verbrand werd. Zelfs waar dit niet geschiedde, namelijk bij de zondoffers van de individuele mens, die niet tot de priesters behoorde, kwam toch dit vlees niet op het altaar, maar het kwam de priester toe. Daar de Israëliet als zodanig niet voor het aangezicht van de Heere verscheen, maar wel voor het aangezicht van de priester, werd zijn zonde ook geacht tegen de gezalfde van de Heere te zijn en alleen indirect tegen de Heer en daarom werd de schuld betaald aan de priester. Die schuld kwam als het ware niet voor de Heer. Anders was het gelegen met de zonde van de priesters en die van het hele volk als een geheel. Dan bleef de vloek van de zonde rusten op het offerdier; het werd geslacht en als dood aas buiten het leger verbrand. Welnu, zo heeft ook Jezus buiten de poort geleden. Jeruzalem was de heilige stad, die in het Joodse land vertegenwoordigde wat de heilige legerplaats was in de woestijn. Het onreine moest buiten Jeruzalems poorten worden weggedaan en de misdadiger buiten Jeruzalems poorten zijn vonnis ondergaan. Zo is het geweest met Jezus. Als de onreine, de onheilige, de vloek van het volk, werd Hij uit de heilige legerplaats van Israël gestoten en aan het vloekhout genageld. Als een zondoffer werd Hij geslacht, niet op het altaar, maar aan het kruis.

13. Zo laten wij dan, als wij leden van het nieuwtestamentische verbond willen zijn en blijven, tot Hem uitgaan buiten Jeruzalem, buiten de legerplaats van Israël, naar Golgotha, waar het altaar van de christenen staat en Zijn smaad dragen, gewillig lijden als men ook ons, evenals vroeger, buiten de wijngaard werpt.

Het is een verlaten van de oude wereld en haar levensbeschouwing en wettelijke godsdienst, ten einde buiten en boven die wereld Hem te zoeken die door die wereld gekruisigd is. Dit heeft nu wel voor de Hebreeuwse christenen een toepassing, die op diezelfde, namelijk letterlijke wijze niet meer kan plaats vinden in de christelijke kerk. Daar toch ging het om het verlaten van een bestaande kerkelijke instelling, ten einde zich bij het nieuwe verbond aan te sluiten en dit verlaten ging veelal gepaard met een opofferen van maatschappelijke positie, van vaderland en familie, van goed en bloed. In de christelijke kerk worden geen kleinere offers gevraagd, maar zij zijn minder in het oog vallend. In het midden van een werelds geworden en wereldse eer genietende kerk, van een maatschappij die de vormen van het christendom eerbiedigt, moet het hart toch worden gespeend van de schijn die het wezen van de wereld uitmaakt en moet een smaadheid van de wereld gedragen worden, die, omdat zij zich niet in openlijke vervolgingen openbaart, daarom in haar fijnere vormen niet minder kwetsend en voor de natuurlijke mens ondraaglijk is. De legerplaats, waaruit wij moeten

weggaan, is de wereld, zoals zij bestaat in maatschappelijke instellingen zonder hoger beginsel, zedelijke voorschriften uit zelfzucht voortgekomen, godsdienst die bestaat in ijdele praktijken. Wie Jezus Christus volgen, wandelen in een aan de menigte tegenovergestelde richting, zij hebben andere beginselen, andere bedoelingen, andere drijfveren dan de dienaren van de wereld en worden daarom veelvuldig gesmaad door de wereld. Doch deze smaad is de smaad van Christus, die zij vrijwillig moeten dragen, door zich niet alleen het kruis te laten opleggen, maar het ook zelf op te nemen en te dragen achter Hem aan. Wat hen tot het kiezen van een zo moeilijke levensweg in staat stelt, is de overtuiging dat dit de rechte weg is, die tot het doel leidt, dat wij hier beneden geen blijvende stad hebben, dat onze blijvende stad een toekomstige is.

14. a) Want wij hebben hier, als gasten en vreemdelingen op aarde, geen blijvende stad, dat wij ons geluk en onze zaligheid in het aardse Jeruzalem zouden vinden, maar wij zoeken het toekomstige, het hemelse Jeruzalem (hoofdst. 12: 22), met de ouden die door het geloof een getuigenis hebben ontvangen (hoofdst. 11: 2, 10, 13vv.).

a) Filipp. 3: 20

In vs. 11v. wordt aangetoond hoe juist de door de Joden verstoten Jezus, ondanks die verwerping, ja juist omdat Hij verstoten werd, het ware offer was en in vs. 13v. dat als gevolg daarvan juist de door de Joden verstoten menigte van hen die in Hem geloofden, ondanks, ja, omdat zij verstoten werd, het ware Israël was.

De schrijver denkt bij hetgeen hij in vs. 11v. zegt zonder twijfel vooral aan de zoenoffers van de grote verzoendag, die op de hele schuld van de gemeente en niet alleen op die van de hogepriester, maar tevens van zijn familie en van de hele priesterschap betrekking hadden. Overeenkomstig de bepaling van de wet dat de lichamen van de zoenoffers van die grote dag buiten de legerplaats van Israël in de woestijn, waarmee nu de omgeving van Jeruzalem overeenkomt, moesten verbrand worden (een regeling die, zoals in het "daarom" aan het begin van het 12e vers wordt aangewezen, als voorspellende wil van God niet zonder vervulling kon blijven), heeft Jezus, het tegenbeeld van dat zoenoffer voor de hele gemeente, buiten de poort en dus buiten de muren van de stad geleden. Het feit op Golgotha verenigt de tegenbeelden van alle drie de handelingen, het slachten in het voorhof, het offeren op het altaar en het verbranden buiten het kamp in zich, terwijl het plengen van het bloed, dat de hogepriester verrichtte die in het heilige der heilige binnenging, overeenkomt met het ingaan in de hemel van de tot God verhoogde (hoofdst. 9: 21).

Zoals het idee dat het verbondsvolk van het Oude Testament als zodanig geen gemeenschap had met de gekruisigde Christus, in de rite van het zoenoffer zijn voorafbeeldende uitdrukking gevonden had (vs. 11), zo moest dat ook bij het aanbieden van het ware zoenoffer haar duidelijke, in het ooglopende uitdrukking vinden (vs. 12). Wie dan van het nieuwtestamentische zoenoffer wil eten, moet besluiten zich niet alleen van de oudtestamentische bepalingen van de wet omtrent het eten en niet eten los te maken, maar ook in het algemeen de hele oudtestamentische regeling en de gemeenschap van het oudtestamentische verbondsvolk te verlaten. Wie het nu weet te waarderen wat een groot voorrecht het is en wat een heil hem is geschonken in het feit dat hij met de gekruisigde gemeenschap heeft en de goederen geniet die God ons in de gekruisigde biedt, die zal ook niet weigeren van de smaad die Christus treft, het hem bescheiden deel gewillig te dragen (vs. 13) en als christenen hier op aarde geen blijvende stad hebben, dan hebben zij die ook niet in het aardse Jeruzalem; hun vaderland is integendeel het nieuwtestamentische hemelse godsrijk van

de volmaking en deze stad zoeken zij (vs. 14). Zo roept de schrijver zijn lezers op om hun hele verhouding tot de gemeenschap van de in ongeloof volhardende Joden af te breken, zich van de christen-vijandige synagoge geheel los te maken en voor altijd alle deelname aan de tempeldienst te verlaten.

Doch wat is dit woord anders dan de korte beschrijving van de eigenaardige levenstoestand, waarin de mens en ook de christen zich levenslang hier op aarde bevindt? Ons leven hier is komen en vertrekken en elke verandering in onze uiterlijke toestand, hetzij ten goede of ten kwade, getuigt dat hier beneden alleen de veranderlijkheid onveranderlijk mag heten. Ook de liefste plek is slechts een pleisterplaats op de vreemdelingsreis en zelfs in ons aardse thuis komen wij innerlijk zo weinig echt tot rust dat het ons telkens is alsof wij de oude godstempel weer horen: "Maak u op en ga heen, want dit land zal voor u de rust niet zijn" (Micha 2: 10). Niet zonder reden zou die overtuiging ons drukken en kwellen, als wij niet wisten door het geloof dat boven het land van de onrust zich een stad van rust verheft, waarvan God de ontwerper en bouwmeester is. Haar te zoeken, ziedaar de grote levensbestemming waartoe de mens is geroepen, waarop de christen boven alles bedacht moet zijn en die hij nooit anders uit het oog verliest dan tot zijn eeuwige schade. Hij zoekt de toekomstige stad, niet alsof het onzeker was of die niet ergens te vinden was; nog minder alsof zij zo afgelegen en verwijderd was dat zij pas op verre afstand te vinden is; maar hij tracht haar te naderen, zoals zij hem reeds lang verwacht; hij probeert haar binnen te gaan langs de weg van strijden en lijden, waarop zijn Heer hem voorgedaan is; hij tracht haar burgerschap, dat hij voor niets heeft gekregen, te openbaren in een hemelsgezinde, voor God geheiligde wandel. Zoals een voortreffelijk schrijver uit de tweede eeuw de christenen van zijn dagen beschrijft: "Zij bewonen hun eigen vaderland, maar als buitenlanders. Zij dragen alles mede als burgers en verdragen alles als vreemdelingen. Elk vreemd land is voor hen vaderland en elk vaderland is hun vreemd. Zij zijn in het vlees, maar wandelen niet naar het vlees; zij leven op aarde, maar zijn burgers van de hemel. Zij worden gedood, maar met de dood begint voor hen het ware leven pas. Zij zijn arm, maar maken velen rijk; zij lijden gebrek, maar hebben weelde in alles; onteerd worden zij in de ontering verheerlijkt. In één woord, hetgeen de ziel is in het lichaam, dat zijn de christenen in de wereld. De ziel woont wel in, maar is niet afkomstig van het lichaam; ook zij wonen in, maar zijn niet van de wereld. De onsterfelijke ziel woont in een sterfelijke tent; ook de christenen wonen in het verderfelijke, terwijl zij het onverderfelijke in de hemel verwachten." Christenen uit de negentiende eeuw, moet gij voor zulke christenen uit de tweede eeuw de ogen ook neer slaan?

15. Laten wij dan, in plaats van verder ons in te laten met de offergaven van de Joodse godsdienst, door Hem die onze Hogepriester is (hoofdst. 10: 24) altijd aan God een lofoffer brengen (Lev. 7: 12), dat is de vrucht van de lippen (zoals in de Griekse vertaling van Hos. 14: 3 wordt gezegd in plaats van "stieren van de lippen, die Zijn naam belijden (Ps. 116: 17; 50: 14, 23).

16. En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid aan onze hulpbehoevende broeders niet; want aan zulke offers, waarin het lofoffer van de lippen zijn bevestiging vindt, heeft God een welbehagen (Hos. 6: 6 Matth. 9: 13; 11: 7

Sedert de Knecht van God buiten de stad op Golgotha geleden en in de vlam van het vuur gewandeld heeft, zoals Jesaja 50: 11 daarvan spreekt, heeft God Zijn wil en Zijn welbehagen van de offerdienst teruggetrokken. Er zijn weliswaar nog Gode welgevallige offers, maar dat zijn alleen die, die wij op grond van het ene alles verzoenende offer dat wij aan Hem, de Vader van Jezus Christus, danken, in loven en belijden, in weldoen en liefde brengen.

De Joodse offers zijn niet meer nodig. Hun tijd is voorbij. Zij waren voordat Christus kwam een profetie van Hem. Nu Hij gekomen is, zouden zij een verloochening van Christus zijn, een verklaring dat Hij niet degene is die komen zou, maar dat wij een ander zouden moeten verwachten. Hoewel wij nu echter als christenen op geen enkele wijze met de Joden of als de Joden mogen offeren, moeten wij toch offers brengen aan God. Wij moeten er echter op letten dat wij door Hem, door Christus aan God offeren, zonder Hem kan niets voor God welbehagelijk zijn. Maar wat voor offers moeten wij dan brengen? Ten eerste moeten wij God offers brengen door Zijn naam te belijden, graag te bidden, te leven en te danken. Ten tweede moeten wij God offers brengen door goed te doen aan onze naasten, liefde te betonen en weldaden uit te delen. Zulke offeranden maar dan ook alleen zulke, behagen God, andere echter niet.

Van deze ware dienst aan de levende God is de oudtestamentische godsdienst zo verschillend, dat men de laatste eigenlijk niet een werkelijk dienen van God, maar slechts een dienen van de tabernakel (vs. 10) kan noemen.

17. a) Weest uw voorgangers, die nu de gemeente besturen (vs. 7; 1 Thess. 5: 12v. Heb 13. 7 1Th), gehoorzaam en weest hun onderdanig, spreekt hen niet tegen als hun vermanen en leren met de meningen van uw eigen wilin strijd komt; want zij waken over uw zielen, in hetgeen zij u zeggen en gebieden, als zij die de Heere, wanneer Hij zal verschijnen (1 Petr. 5: 4), rekenschap zullen geven. Daarom moeten zij u leren en vermanen en bestraffen, opdat niemand door hun schuld verloren zou gaan (Ezech. 3: 17vv. ; 33: 2vv.). Weest hun dan onderdanig en volgt hun woord op, opdat zij dat wat God hun beveelt in hun ambt als wachter, doen mogen met vreugde en niet al zuchtend. En zwaar zou dat ambt hun zeker vallen, als u tegen hen opstond; pas daarvoor op, want dat is voor u niet nuttig; integendeel, het zou u zeer schaden, daar het ertoe zou kunnen leiden dat gij van Christus gescheiden de eeuwige zaligheid zoudt moeten missen (hoofdst. 10: 26vv. ; 12: 25vv.

a) Filipp. 2: 29; 1 Tim. 5: 17

Men ziet uit deze vermaning dat de opzieners van de gemeente vaststonden; misschien hadden zij zich bij de schrijver van de brief (die waarschijnlijk gedurende de tijd van de gevangenschap van Paulus te Cesarea (Hand. 24: 23, 26v.) in nauwer contact (Luk. 1: 3) met hen had gestaan) beklagd over de afval die in de gemeente begon te komen. De enige mogelijke verklaring daarvoor is dat de gezonden in het geloof onder de Hebreeuwse christenen zich steeds meer tot Paulus en tot diens medewerkers aangetrokken voelden, terwijl het gevaarlijke van de denk- en leefwijze van de meesten, die verdeeld waren tussen Joden- en christendom, aan het licht kwam. Als nu de schrijver de lezers gehoorzaamheid en volgzzaamheid en goedwilligheid jegens de opzieners (door hun bemiddeling bracht hij ook de brief tot de gemeente) op het hart drukt, hoeft men daarom nog niet aan te nemen dat hun standpunt op alle punten het Paulinische was; maar wel moet het hun ten opzichte van het christendom zuivere, besliste, volle ernst zijn geweest (en bij hen, daarop mocht de schrijver rekenen, viel het zaad van zijn onderricht en van zijn toespraak in een vruchtbare grond). Als hij nu zijn vermaning aan de leden van de gemeente versterkt met het "want zij waken over uw zielen, als zij die rekenschap zullen geven", dan drukt hij ook de opzieners van de gemeente, hoewel indirect en op de tederste wijze, de grote verantwoordelijkheid, die op hen ligt, op het hart.

Wat zal men zeggen van het lijden en zuchten van rechtschapen herders? Zij zuchten, zoals iemand gezegd heeft, het meest van alle schepselen. Reeds toen moest de apostel op iets

dergelijks wijzen en hij spreekt sterk genoeg, al is het dat hij zich nog op zachte en vriendelijke wijze uitdrukt: opdat zij het doen mogen met vreugde en niet al zuchtend. O, hoe groot is de vreugde van de dienaar van Christus aan de zielen, als hij ze met zoveel zegen zijn Heer kan brengen, zijn schapen in de gehoorzaamheid van het geloof aan de grote Herder kan overgeven, die ze zal weiden en zich verkwikken kan voor de Heere door de vrucht van Zijn woord en dienst! Maar ook wat een zuchten over de weerspannigen! Hoe meer dit zuchten van de wachter, wiens woord door de mensen wordt afgewezen, zich tot de Heere wendt als voorbede en smeking om meer genade, des te krachtiger verandert het eens in louter aanklacht over de ongehoorzamen. Daar zal de Herder Zich tonen in het gericht en dit zal met verdubbelde kracht op de zielen neerkomen, die Hij niet voor zich kon winnen; dan zal ook gelden: Gij hebt uw ziel bevrijd (Ezech. 33: 3), maar zij die aan de stem van de waarschuwing, van de smeking en voorbede weerstand boden, zullen een oordeel ontvangen, dat de apostel hier slechts in de verte aanduidt met het zachte, nog weemoedig zuchtende woord: "want dat is voor u niet nuttig. " Ja werkelijk, reeds die geringe minachting van het heilig ambt brengt schuld en verwaarlozing over de zielen, verzwakt en verhindert de rechte toegang tot het doel: hoe zal het tenslotte met hen gesteld zijn, over wie al het zuchten van hun voorgangers zich tot een eindgericht heeft opgehoopt?

Wat een gevaar is dat! Wat zal men zeggen van die rampzalige mensen die zichzelf in zo'n afgrond van straffen neerstorten? Van allen die gij leidt, mannen, vrouwen en kinderen, zult gij rekenschap geven. In zo'n vuur steekt gij uw hoofd. Ik verwonder mij hoe het mogelijk is dat een geestelijke zalig wordt bij zo'n vreselijke bedreiging en de heersende slapheid, wanneer men toch sommigen naar voren ziet komen en zich ziet opdringen tot de last van de leiding. De vrees voor deze bedreiging (van rekenschap te moeten geven voor de zielen) beroert voortdurend mijn ziel. Want was het voor hem die één van deze geringsten ergert, beter dat een molensteen aan zijn hals gehangen en hij in de zee verdronken werd en zondigen allen die het geweten van hun broeders kwetsen, tegen Christus zelf, hoe zal het dan hun vergaan die niet slechts één of twee maar hele menigten in het verderf storten en welke straffen zullen zij ondergaan?

Bedilzucht, geestelijke doofheid en eigen wijsheid moet men niet willen bedekken met de vrijheid alles zelf te mogen onderzoeken, noch mag men zich onder dat voorwendsel aan de verschuldigde gehoorzaamheid onttrekken. Zoveel als iemand er belang in stelt dat hij geen schade lijdt aan zijn ziel, zoveel ware achting is er in het algemeen voor het predikambt in hem en omgekeerd.

18. Bidt voor ons die hier in het verre heidenland het evangelie prediken (1 Thess. 5: 25; 2 Thess. 3: 1

). Want ook al wordt onze arbeid door sommigen gelasterd, alsof wij verkeerde wegen bewandelen, wij vertrouwen erop dat wij een goed geweten hebben, wat ons streven en begeren betreft, daar wij in alles, in heel ons leven, dat echter niet naar het toonbeeld van Joodse inzettingen is ingericht, eerlijk willen wandelen en wij ons in ieder opzicht beijveren om toch geen aanstoot of erfenis te geven.

19. En ik vraag u des te meer, des te ernstiger, dat gij dit doet, dat gij voor ons bidt, opdat ik des te eerder aan u teruggegeven mag worden (Filem. 1: 22), nadat ik deze laatste jaren niet bij u geweest ben (Hand. 27: 1vv.).

Uit de woorden "wij vertrouwen erop dat wij een goed geweten hebben (d. i. dat ons gedrag met Gods Woord en wil overeenstemt en onze relatie met Hem door geen verkeerdheid afgebroken is) ziet men dat leer of leven van de schrijver, of beide tegelijk onder de Hebreëen gewantrouwd werd en verdacht gemaakt was. Het is de oude, altijd nog ongebroken tegenstand en de oude boze laster, waarmee de Paulinische prediking en haar verkondigers in de joods-christelijke gemeenten hadden te strijden. De apostel voorkomt de verlamming of verhinderende van hun voorbede, die daaruit zou kunnen ontstaan, terwijl hij de zijnen oproept tot die voorbede; en hij vooral heeft die voorbede nodig, waarvan de verhoring niet alleen hem ten goede komt, maar ook de biddenden zelf.

Uit het "teruggegeven worden" ziet men dat de schrijver voor de lezers geen vreemde is, maar vroeger bij hen vertoefd heeft. Hij heeft het verlangen en het voornemen om weer tot hen te komen, maar zo, dat zijn komst door omstandigheden vertraagd of bespoedigd kan worden.

De apostel laat in vs. 19 voelen hoezeer zijn komst voor de lezers nodig is, al voelen zij dat ook nu nog niet duidelijk. Nu kan de vervulling van de belofte in hoofdst. 6: 3 hier minder in aanmerking komen. Daarentegen heeft de schrijver, nadat hij in vs. 13v. reeds zeer duidelijk op de noodzaak om spoedig Jeruzalem ook in lichamelijke zin te verlaten, gewezen heeft, in vs. 20v. dit wegtrekken uit de aan het verderf gewijde stad zeer bepaald voor ogen, zoals zijn verwijzen naar Jes. 63: 11 en misschien ook naar Zach. 9: 11 duidelijk is op te merken en hij is zich er zonder twijfel van bewust dat hij ertoe geroepen is dat wegtrekken te regelen en te leiden, als tijd en uur daartoe zijn gekomen. Daarvoor was dan ook Lukas, die wij als de schrijver beschouwen, door zijn heldere blik en zijn profetische gave vooral geschikt. Daarentegen meent P. Lange dat de apostel Simon van Kana (Matth. 10: 4) aan de gemeente die dienst zou hebben bewezen en op grond van die veronderstelling merkt hij dan op: "het was een wonder van de goddelijke genade dat Simon, de vroegere Zeloet, bestemd was om de christelijke kerk voor de verderfelijke razernij van het zelotisme te Jeruzalem naar Pella te doen vluchten." Wel vernuftig gevonden, maar onhistorisch!

20. De God nu van de vrede 1) (1 Thess. 5: 3 Rom. 15: 33; 16: 20, die a) de grote Herder van de schapen 2) door het bloed van het eeuwige testament, dat Hij aan het kruis vergoten en waardoor Hij de schapen Zich tot Zijn eigendom verworven heeft (Hand. 20: 28 Joh. 10: 12v.), uit de doden heeft teruggebracht, de grote Herder van de schapen, het verheven tegenbeeld van Mozes (Jes. 63: 11), namelijk onze Heere Jezus Christus;

a) Jes. 40: 11 Ezech. 34: 23; 1 Petr. 5: 4

1) De God van de vrede, d. i. die de vrede heeft in Zichzelf, in wien geen strijd is, noch tweespalt, noch ontbinding, zonde noch dood, die het tegenbeeld zijn van de vrede, maar ook die de vrede baart en geeft aan hen die geen vrede hebben, aan de wereld die in zonde en dood verzonken ligt, de God die vrede heeft en geeft. Als zodanig is Hij niet geworden, maar geopenbaard in de Zoon, die, na de reiniging van de zonden teweeggebracht te hebben, gezeten is aan Zijn rechterhand in de hoogste hemelen.

2) Ook deze titel in het Oude Verbond zo vaak, sinds David van de herdersstaf tot de troon van Israël geroepen was, voor Israël's leiders gebruikt, de ontrouwe vorsten als een bestraffende waarschuwing voorgehouden, de trouwe vorsten als een voorbeeld en het volk als een belofte voorgesteld, ook deze titel mocht in onze brief, die al de hoofddenkbeelden van het Oude Verbond opneemt en als in Christus vervuld aanwijst, niet ontbreken. Israël was de kudde van de Heere door de Heere, als de Herder van Israël (Ps. 80) geleid, geleid in de

woestijn (Ps. 78: 52) en gevoerd, althans hen die naar Zijn stem hoorden, in grazige weiden (Ps. 23). Maar die leiding van de Heere kon het volk niet dragen. Wel ging de engel van de Heere, in wie Zijn naam is, hen voor (Exod. 23: 20), doch slechts weinigen zagen Hem en hoorden Zijn stem. Mozes zou het volk leiden, waarvan God de Heere gezegd had: zie, Mijn engel zal voor uw aangezicht uitgaan (Exod. 32: 34); maar zelfs Mozes, die trouw is geweest in heel zijn huis en na wie niemand is opgestaan waarvan de Heere gezegd heeft dat Hij met hem sprak van aangezicht tot aangezicht, zelfs Mozes was een dienaar en niet de Heer des huizes; hij was niet de ware Herder van Israël en ook zijn stem hebben de schapen niet gehoord. Van Mozes kon de profeet (Jes. 63: 11, 12), toen hij sprak van de weerspanning van het volk, zeggen dat het volk in ballingschap later met weemoed terugdacht aan het ontoereikende en afgebrokene van de verlossing, door hem aangebracht en klagend uitriep: "waar is nu die God die hen uit de zee omhooggebracht heeft, met de herder van Zijn kudde? Waar is Hij die Zijn Heilige Geest in het midden van hen stelde? Die de arm van Zijn heerlijkheid heeft doen gaan aan de rechterhand van Mozes; die de wateren voor hun aangezicht scheidde, opdat Hij Zich een eeuwige naam maakte. " Deze woorden staan onze schrijver voor de geest, als hij van God zegt dat Hij de ware Herder, niet Mozes, maar Jezus heeft doen opstaan, niet uit de zee, maar uit de dood. Een tijdelijke verlossing, een verlossing binnen de grenzen van de tegenwoordige wereld was niet toereikend. Niet alleen de aarde, maar hemel en aarde moeten bewogen worden om het onbeweeglijk koninkrijk te doen komen (11: 26-28). Jezus is teruggebracht uit de doden: Hij heeft een verbond gesticht, niet door het woord van wet en belofte, maar door het bloed van de vervulling, naar Zacharia's voorspelling: (Zach. 9: 8-11) "verheug u zeer, gij dochter van Zion! Juich gij dochter van Jeruzalem! Zie, uw Koning zal u komen, rechtvaardig en Hij is een Heiland, arm en rijdend op een ezel en op een veulen, een jong van een ezelin. En Ik zal de wagens uit Efraïm uitroeien en de paarden uit Jeruzalem, ook zal de strijdboog uitgeroeid worden en Hij zal voor de heidenen vrede spreken en Zijn heerschappij zal zijn van zee tot zee en van de rivier tot aan het einde van de aarde. Dat gaat ook u aan, o Zion! Door het bloed van uw verbond heb Ik uw gebondenen uit de kuil, waar geen water in is, getrokken. " Daarom is de Middelaar van het Nieuwe Verbond de ware Koning, de grote Herder van de schapen, omdat Hij tevens Hogepriester is, die het niet alleen als Profeet verkondigt, maar het door Zijn eigen bloed sticht. Nu is Hij de blijvende, de eeuwige Koning, die Zijn volk leidt als een kudde in grazige weiden en langs stille wateren en op wie dat volk moet zien, wie het moet beschouwen als de Apostel en Voleinder van het geloof en in gehoorzaamheid van het geloof moet volgen. Door Zijn opstanding uit de doden is Hij als Messias gekroond, als de ware Koning van Israël; maar de onderdanen van dat rijk, de schapen van deze kudde, zijn niet alleen van deze stal (Joh. 10: 16), ook anderen moet Hij toevoegen, opdat zij Hem volgen en uit- en ingaan en weide vinden; en zij zullen Zijn stem horen en het zal één kudde met één Herder worden. Daartoe nu moest Hij niet alleen uit de doden opstaan, maar opvaren naar de hemel om vanuit de hemel tot allen te spreken (12: 25).

21. a) Hij volmake u in alle goed werk, opdat gij Zijn wil zult doen (1 Petr. 5: 10 1Pe Kol. 1: 9vv.). Hij zij met u, werkend in u hetgeen voor Hem welbehaglijk is (Fil. 2: 13 Efeze. 5: 10) door Jezus Christus, die, zoals Hijzelf de Opgestane uit de doden is, zo ook zeker eens u uit de plaats van het verderf kan uitleiden Ex 2: 10. Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid (Gal. 1: 5; 2 Tim. 4: 18; 2 Petrus 3: 18). Amen.

a) 2 Kor. 3: 5 Filip. 2: 13

Eerst werd gezegd "bidt voor ons" en nu bidt hij ook voor hen en dan hebben de namen die hij aan God en Christus geeft betrekking op hetgeen hij voor hen op het hart heeft. Zo in de eerste plaats de naam "God van de vrede. "

Daar in vs. 18 te kennen werd gegeven dat zij die het schrijven ontvingen met vooroordelen tegen de persoon van de schrijver vervuld waren, ligt in de naam van God als van Hem die vrede werkt, de hoop uitgesproken dat Hij al deze vooroordelen uit de weg zal ruimen en een volkomen overeenstemming zal teweegbrengen tussen de lezers en de schrijver.

Met de naam van Christus "grote Herder van de schapen" herinnert de schrijver aan Jes. 63: 11 Aan hetgeen de Heere aan Mozes heeft gedaan, toen Hij hem wonderbaar door de zee heenleidde, ontleent hij de uitdrukking voor hetgeen God aan Jezus heeft gedaan, toen Hij Hem uit de dood teruggebracht en was nu Mozes de herder van het volk van God van het Oude Verbond, onze Heere Jezus is de grote Herder van het nieuwtestamentische. Hem kon de dood niet vasthouden, die moest Hem vrijlaten, opdat Hij het volk van God in de rust van God zou inleiden.

De volmaking van de heiligen in alle goed werk is de grote zaak die door hem gewenst wordt en dat zij uiteindelijk geschikt mogen zijn voor de bediening en het geluk van de hemel. De weg waarop God Zijn volk volmaakt, is door in hen altijd te werken wat Hem welbehaaglijk is en dat door Jezus Christus, aan wie heerlijkheid zij in eeuwigheid. Er is geen goede zaak in ons ontwikkeld of het is het werk van God. Hij werkt in ons, vóórdát wij geschikt zijn tot enig goed werk. Niets goeds wordt in ons gedaan door God dan door Jezus Christus, om Zijnentwil en door Zijn Geest. Daarom is eeuwige roem aan Hem verschuldigd, die de oorzaak is van al de goede beginselen in ons gelegd en al de goede werken door ons gedaan. Laat iedereen trachten hierop amen te zeggen.

D. De schrijver besluit nu zijn schrijven met het verzoek dat zij dit vriendelijk opnemen, geeft een kort bericht over Timotheüs, in wiens gezelschap hij denkt te komen, laat groeten en brengt groeten over. Op Paulinische wijze voegt hij er een zegenwens tot afscheid aan toe, die wel zeer kort is samengevat, maar het hoogste in zich bevat dat juist nu voor de lezers in het bijzonder nodig is, als de treurige staat waarin zij zich bevinden nog een goed einde zal hebben.

22. Maar, om tenslotte nog een enkel woord te zeggen, ik vraag u, broeders, verdraagt het woord van deze vermaning, dat ik in deze brief tot u gericht heb (Hand. 13: 15), zodat gij daarin niet een aanmatiging van mijn kant ziet; maar neemt het vriendelijk en gewillig aan; want ik heb u in vergelijking met dat wat ik had kunnen zeggen, slechts in het kort geschreven en mij dus zeer gematigd om niet tot aanmatiging te komen (1 Petr. 5: 12).

Dit is de eerste keer in de brief, dat de schrijver over zichzelf in het enkelvoud spreekt. Zeer opmerkelijk noemt hij zijn schrijven "een woord van vermaning. " De hele inhoud komt er ook op neer om de lezers tot volharding in het geloof te vermanen en te wapenen tegen afval en vrees voor kruis. Misschien is dat ook niet zonder invloed op het feit dat pas aan het einde de vorm van de verhandeling en van de rede in die van een brief overgaat. Het verzoek "verdraagt" moet worden verklaard uit het feit dat de schrijver niet in directe ambtelijke betrekking tot de lezers staat en daarom niet de autoriteit van zijn ambt tegenover hen doet gelden (Rom. 15: 14vv.), alsmede daaruit dat hij hun ernstige berisping niet bespaart en het gevaar van afval zeker op een ontzetting wekkende wijze heeft voorgehouden; maar wat hij hun had te zeggen, heeft hij zo kort mogelijk samengevat.

23. Weet dat de broeder Timotheüs uit zijn gevangenschap in de rechtszaak van Paulus (Deel 6. Aanm. II e. a.) losgelaten is. Als hij spoedig tot mij, naar mijn tegenwoordige verblijfplaats komt, zal ik met hem u bezoeken; anders zal ik alleen van hier moeten afreizen, want ik denk, zoals ik eerder (vs. 19) zei, zeer spoedig weer tot u te komen.

24. Groet al uw voorgangers (vs. 17) en al de heiligen (hoofdst. 6: 10). U groeten de broeders uit Italië, die niet bij mij zijn en mij berichten uit Rome hebben gebracht (Aanh. II c. 3).

25. De genade zij met u allen (Tit. 3: 15 Ps. 106: 4)! Amen.

Met een apostolische zegen en groet, die aan Paulus eigen is, eindigt de brief, die wel niet van Paulus' hand is, meer het stempel van Lukas dan dat van Paulus draagt, maar toch Paulus' geest ademt. De genade is het die ons rechtvaardig en vrij en blij en vast (vs. 9), die ons heilig, zalig, heerlijk maakt, die van onze zaligheid het begin, midden en einde is, waarin ons geestelijk leven wortelt en waaruit het opgroeit; de genade, d. i. de onverdiende, volstrekt vrije beloning van de goddelijke liefde, door onze Heere Jezus Christus voor ons verworven en in al de volheid van haar hele rijkdom tot ons neerdalend.

De (zendbrief) aan de Hebreeën is uit Italië geschreven (en) door Timotheüs Het is met dit slot net als met de meeste andere onder de brieven van Paulus. Zie slotwoord op de brief aan de Romeinen.

SLOTWOORD OP DE BRIEF AAN DE HEBREEËN

Wie ook de schrijver van de brief aan de Hebreeën moge zijn- zo merkt Thiersch op-hij heeft de Hebreeuwse christenen in het uur van de beproeving, toen zij in geloof en kennis een grote stap voorwaarts moesten doen, met waarlijk apostolische wijsheid en kracht getroost en vermaand. Van alle brieven van de canonieke verzameling gaat deze het diepst de diepte in; hij biedt werkelijk krachtige spijs aan de volwassenen in Christus en zonder levende toeëigening van deze waarheden is er geen groei van de kerk tot volmaaktheid. De waarde van de brief blijft dezelfde, al is die ook niet, zoals veelal wordt gemeend, van Paulus. Het is als met een schilderij van volmaakte schoonheid, dat voor een stuk van Rafaël werd gehouden. Wordt bewezen dat het niet van Rafaël is, maar van een ander, dan is daarmee niet een klassiek kunststuk verloren, maar er is een meester van de eerste rang meer gevonden. Wij hebben reeds eerder ("Ac 18: 23" en "Ac 18: 28 gezegd dat wij noch met Tertullianus Barnabas, noch met Luther Apollos voor de schrijver konden houden en onze tegenbewijzen tegen beide, ook door nieuwe uitleggers verdedigde meningen, daar uiteengezet. Wij plaatsen ons daarentegen meer aan de zijde van de nieuwste Schriftverklaarders, die hun blikken op Lukas vestigen. Zeker zou men hem de eer van de schrijver te zijn nog wel meer geven dan tot hiertoe het geval is, als men zich kon losmaken van het vooroordeel dat deze van geboorte een heiden was en niet een Hebreër uit de Hebreeën, zoals men die voor de brief aan de Hebreeën nodig heeft Col 4: 14. Hij werd juist dat voor de laatste Jeruzalemse gemeente wat Barnabas voor deze, volgens de hem door de apostelen gegeven erenaam, voor de eerste gemeente aldaar geweest was, namelijk een zoon van vertroosting, van vermanende toespraak (hoofdst. 13: 23 en "Joh 14: 18.

Zo'n "zoon van de vertroosting, " als de schrijver van de brief aan de Hebreeën voor de laatste Jeruzalemse gemeente was, zal na kortere of langere tijd ook een behoefte zijn voor hen, op wie de stem van de hemel in Openb. 18: 4 doelt: "Ga uit van haar, mijn volk, opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt en opdat gij van haar plagen niet ontvangt. " Het

zou niet moeilijk zijn aan te wijzen hoe gelovige en ernstiggezinde leden van de katholieke kerk, terwijl zij voor die kerk ondanks haar dwaalleer en schuld als voor de alleen zaligmakende kerk ijveren en in onveranderlijke gehechtheid aan haar voor het goddelijk recht van de protestantse kerk en haar verheven neiging in het rijk van God zelfs geen oog hebben, bijna lijken op die Hebreëen, die in de ontwikkeling van het apostolisch christendom waren achtergebleven en bijna weer Joods waren geworden en van wie het beeld in onze brief geschetst wordt. Ook voor hen zal echter een uur slaan, waarop zij op de weg van deze richting niet verder gaan, maar zich tot die christenen zullen moeten keren die de dragers zijn van de reinheid en waarheid, als zij niet in het eindoordeel willen verward worden, dat in de klaagzang van de profeet over de ondergang van Tyrus in Ezech. 27 over hun kerk wordt geprofeteerd.